

Prel. Dr. F. BARTKUS – Kan. Dr. P. ALEKSA

Dievas ir Žmogus

KATALIKŲ TIKĖJIMO TIESOS,
DOROVĖS REIKALAVIMAI IR
SIELAI PAŠVĘSTI PRIEMONĖS

ROMA

Nihil obstat :

A. Liuima S. J.

Romae, die 25 aprilis 1952

I M P R I M A T U R

}
Romae, die 17 Februarii 1953.

A. Traglia

Archiep. Caesarien. Vic. gen.

Išleido Kun. Konst. Vasys
Spaudė Fausto Failli, Roma, 1953
Tiražas 3.000 egz

« Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes vadinamės Dievo vaikai ir esame... Mylimiausieji, dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar nepasireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada pasireikš, būsime į jį panašūs, nes mes matysime, kaip jis yra » (1 Jon. 3, 1-2).

« Mylėkime Dievą, nes Dievas pirmas mus mylėjo » (1 Jon. 4, 19).

« Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas priėmė tiems, kurie jį myli » (1 Kor. 2, 9).

PRATARTIS

Religinės, ypač teologinės literatūros lietuvių kalba buvo pasigendama dar nepriklausomos Lietuvos laikais. To priežastis, kad maža turėjome žmonių, kurie tokiomis temomis rašė. Buvo taip pat ir lėšų klausimas. Mažoje tautoje sunku buvo pakelti knygos tiražą, nuo kurio priklausė ir leidinio kaina. Brangios knygos mažiau perkamos, nors jų turinys būtų ir vertingiausias. Jos perkamos tik iš gyvo reikalo. Tačiau keliais paskutiniais nepriklausomo gyvenimo metais šio turinio leidinių skaičius gerokai pakilo ir vis rodė tendencijos kilti.

Tai nebuvo ilgam. Lietuvą užėmę bolševikai religinės literatūros spausdinimą visiškai užgniaužė ir ėmėsi naikinti jau esamą su visu bedieviškos neapykantos užsidegimu. Pirmiausia jie surinko visą religinę literatūrą nacionalizuotuose knygynuose ir bibliotekose ir ją sudegino ar vežė į popierio fabriką perdirbimui. Vėliau pradėta kėsintis ir į privatinės nuosavybės. Šiuo metu religinė knyga ten tikriausiai yra didelė retenybė ir brangenybė.

Karo audroms Europoje praūžus, Lietuvos vyskupams tremtyje kilo opus klausimas, kaip aprūpinsime Lietuvą religine literatūra, kai ji vėl bus laisva. Pasiryžta tokios literatūros jau dabar pasigaminti, kad jos būtų galima parsivežti tėvynėn. Eventualiai ja galėtų pasinaudoti ir tremtiniai bei kiti po pasaulį pasklidę lietuviai.

Tarp eilės kitų veikalų nutarta išleisti platų katekizmą, reikalingą mūsų tautiečių kateketiniam apmokymui ar tai mokykloje ar namie. Norėta jį padaryti ypač pravartų mokytojui. Juk išlaisvintoje Lietuvoje bus didelė kunigų stoka ir jie nebepajėgs dėstyti tikybą mokyklose, todėl čia teks šauktis pasauliečių mokytojų pagalbos. Jiems tad teks duoti į rankas kateketinių pamokymų knygą, kuri galėtų būti jų vadovas tikybės pamokas ruošiant.

Štai kokios mintys ir kalbos nulēmė pasirodymą šio veikalo, kurį dabar pristatau mūsų visuomenei.

Veikalą ruošė sutelktomis jėgomis du Vilkaviškio Kunigų Seminarijos profesoriai : prel. Dr. F. Bartkus ir kan. Dr. P. Aleksa, su daugeliu kitų savo tautiečių taip pat patekę tremtin. Jų tremties metas negalėjo būti geriau išnaudotas. Juodviejų darbo vaisius — « Dievas ir žmogus » — štai pagaliau išeina iš spaudos.

Šio veikalo išleidimą finansavo didžiai gerb. kun. Konstantinas Vasys, Worcester, Mass., Aušros Vartų parapijos klebonas, už ką jam priklauso didelė mūsų visų padėka. Šiai aukai jis ryžosi gerai supratęs, kokios didelės reikšmės ir naudos yra teologinis veikalas mūsų dabarties katalikiškai visuomenei ir ypač kokios svarbos jis turės išlaisvintai Tėvynei.

Vysk. Vincentas Padolskis

Roma, 1952 m. rugs. 12 d.

DIEVAS IR ŽMOGUS

Dievas augščiausia, tobuliausia Būtybė, kokia tik yra ir gali būti; — žmogus tobuliausia būtybė šiame regimajame pasaulyje.

Dievas gryna dvasia, atsieit, kūno neturinti Būtybė; — žmogus kūną turi, bet jo siela dvasinė, ne medžiaginė.

Dievas amžinas, vadinasi, be pradžios ir be pabaigos; — žmogus, nors pradžią turi, bet iš visų regimojo pasaulio būtybių vienas tėra skirtas gyventi per amžius.

Dievas yra visų daiktų Kūrėjas, Valdovas ir Viešpats; visa iš jo ima savo pradžią ir buvimą; — žmogus daug ką iš jau esamos medžiagos sukuria, daug ką savaip tvarko ir valdo.

Dievas laimingiausia Būtybė, kokia tik begali būti; kiekvienas laimės krislelis vien iš jo teeina. — Žmogus vienas iš visų regimojo pasaulio būtybių teturi tobulos, visiškos ir niekada nesibaigiančios laimės supratimą bei troškimą. Jis visa savo prigimtimi į ją krypta, be jos nerimsta, jos visaip jieško ir siekia.

Dievas, kaip be visų kitų kūrinių, taip ir be žmogaus gali būti. Jie nieko neprideda prie jo esminės garbės ir laimės. Jei jis juos leido, tai tik dėl to, kad savo begaliniu gerumu panorėjo, kad jie būtų, ypač gi, kad žmogus per amžius džiaugtųsi laime. — Žmogus be Dievo negali būti, nes, viena, be jo nebūtų jam kaip atsirasti; antra, jo begalinės laimės troškimas niekur ir niekaip negalėtų būti patenkintas.

Dievas ko geriausiai pažįsta žmogų, aiškiai mato visas, nors ir slapčiausias jo mintis, jausmus bei norus. Jis myli jį neapsakoma meile ne tik, kaip Kūrėjas savo kūrinį, bet ir kaip geriausias tėvas ar motina, savo tikrą vaiką. Jis paskyrė žmogų nepalyginti didesnei amžinajai garbei ir laimei negu žmogus vertas savo prigimtimi, nes, būtent, nustatė, kad žmogus per amžius drauge su juo būtų ir jo paties garbėje bei laimėje da-

lyvautų. Tačiau jis nori, kad žmogus, kaip protinga ir laisva būtybė, taip pat savo jėgas panaudotų šiajai laimei pasiekti. — Tajam tikslui žmogus turi stengtis, kol gyvena šiame pasaulyje, Dievą pažinti, jį mylėti, vykdydamas jo valią, ir naudotis pagelba, kurią Dievas jam teikia sielai pašvęsti ir laimingai amžinybei nusipelninti.

Apie tai visa kalbama šioje knygoje, kuri pavadinta : « Dievas ir žmogus ».

Susideda ji iš trumpo įvado ir trijų dalių.

I-je dalyje kalbama apie Dievo pažinimą tokį, kokį pats Dievas malonėjo žmogui duoti apreiskimu. Gvildenama joje katalikų tikėjimo tiesos, kurios trumpai sutrauktos Apaštalų tikėjimo Išpažinime. Pavadinta ji « Dievo šviesa ir žmogus ».

II-je dalyje kreipiama į Dievo valios vykdymą.

Nagrinėjama čia 10 Dievo ir 5 Bažnyčios įsakymai, prisimenant ne tik tai, ką Dievas žmogui liepia, bet ir ką draudžia. Ji turi vardą : « Dievo valia ir žmogus ».

III-je dalyje žvelgiama į Dievo pagelbą, reikalingą žmogui, kad jis galėtų pasiekti savo galutinį tikslą, ir į jai gauti bei sielai pašvęsti priemonės. Toji pagelba tai Dievo maolnė, o vyriausia jai gauti ir sielai pašvęsti priemonė yra šv. sakramentai. Pavadinta ši dalis : « Dievo pagelba ir žmogus ».

Žodžiu sakant, knygoje « Dievas ir žmogus » yra suglaustai išdėstytos katalikų tikėjimo tiesos, paduoti dorovės reikavimai ir nurodytos sielai pašvęsti priemonės. Tai žmogaus vadovas į Dievą ir į tikrąją laimę. « Palaiminti, .. kurie vaikščioja Viešpaties įstatymu,.. kurie sergi jo nuostatus, jieško jo visa širdimi » (Ps. 118, 1-2).

Prel. Dr. F. Barkus

Kuenzing, Quintana

1950 m. birželio 24 d.

TURINYS

	psl.
PRATARTIS	VII
DIEVAS IR ŽMOGUS	IX
TURINYS	XI
ĮVADAS: APIE ŽMOGAUS TIKSLĄ	I
Žmogaus paskirtis 1 psl.	
I. GALUTINIS ŽMOGAUS TIKSLAS	2
1. Galys pilnai patenkinti žmogų gėris 2 psl. – 2. Šio pasaulio daiktai nėra galutinis žmogaus tikslas 3 psl. – 3. Galutinis žmogaus tikslas atgamtinis 4 psl. – 4. Galutinis žmogaus tikslas yra Dievas 4 psl. – 5. Prigimtinis ir antprigimtinis galutinis tikslas 4 psl. – 6. Šio pasaulio gėrybės yra žmogui tik priemonės 5 psl. – 7. Išvados 5 psl.	
II. ARTIMASIS ŽMOGAUS TIKSLAS ARBA JO UŽDAVINYS ŠIAME PASAULYJE	5
1. Žmogaus uždavinys 5 psl. – 2. To uždavinio svarbumas 6 psl. – 3. Galima jis atlikti 6 psl. – 4. Būdas jam atlikti 6 psl.	
III. RELIGIJA	6
1. Religijos sąvoka 6 psl. – 2. Religijos antprigimtinumas 7 psl. – 3. Tikra religija yra tik viena 7 psl. – 4. Neapsakomai svarbu pažinti tikrąją religiją 8 psl. – 5. Reikia taip pat gyventi, kaip rodo tikroji religija 8 psl. – 6. Tikrąją religiją galima pažinti 8 psl. – 7. Būdai pažinti, kuri religija yra tikroji 9 psl. – 8. Klaidingi religijos supratimai 9 psl.	
IX DALIS	
DIEVO ŠVIESA IR ŽMOGUS	13
I §. TIKĖJIMO SĄVOKA IR DALYKAS	17
1. Tikėjimo apibrėžtis 17 psl. – 2. Apibrėžties paaiškinimas: a) tikėti 17psl.; b) dorybė 17 psl.; c) Dievo suteiktoji 17psl.; d) laikoma neabejotina tiesa 18 psl.; e) visa, ką Dievas apreiškė 18 psl.; f) per savo Bažnyčią įsako tikėti 18 psl. – 8. Dievo apreiškimas reikalingas 18 psl. – 9. Dievas iš tikro davė apreiškimą 19 psl. – 10. Stebuklų galimumas 19psl. – 11. Stebuklų neigėjų tvirtinimai 19 psl. – 12. Pranašysčių galimumas 21 psl. – 13. Dievo apreikštosios tiesos išliko iki mūsų laikų 21 psl.	

	psl.
2 §. TIKĖJIMO ŠALTINIAI	22
I. ŠVENTASIS RAŠTAS	22
1. Šv. Rašto sąvoka 22 psl. – 2. Šv. Rašto autorius 22 psl. – 3. Įkvėpimas 22 psl. – 4. Išvados 22 psl. – 5. Šv. Rašte yra ne vien tik Dievo apreikštosios tiesos 23 psl. – 6. Bažnyčia nurodo, kurios knygos priklauso prie šv. Rašto 23 psl. – 7. Šv. Rašto knygų padalinimas 23 psl. – 8. Senojo Testamento šv. knygos 23 psl. – 9. S. Testamento šv. knygos pasiekė mūsų laikus nesugadintos 24 psl. – 10. Naujojo Testamento turinys 24 psl. – 11. Naujojo Testamento šv. knygos 24 psl. – 12. Artimėnis žvilgsnis į N. Testamento šv. knygas 25 psl. – 13. N. Testamento knygų autentiškumas 27 psl. – 14. N. Testamento šv. knygos išsilaikė iki mūsų laikų nesugadintos 27 psl. – 15. Kalba, kuria buvo parašytos šv. Rašto knygos 28 psl. – 16. Seniausias S. Testamento vertimas į graikų kalbą (Septuaginta) 28 psl. – 17. Šv. Rašto vertimai į lotynų kalbą 29. psl.	
II. PADAVIMAS.	29
1. Šv. Raštas nėra vienatinis mūsų tikėjimo šaltinis 29 psl. – 2. Padavimo sąvoka 30 psl. – 3. Kaip Padavimas išliko iki mūsų laikų? psl. 30– 4. Katalikų tikėjimo visuma 32 psl.	
3 §. MŪSŲ TIKĖJIMO NUSTATYTOJA KAT. BAŽNYČIA . .	32
1. Reikia, kad kas nustatytų, į ką mes turime tikėti 32 psl. – 2. Šv. Rašto nepakanka, kad žinotume, į ką turime tikėti 32 psl. – 3. Į ką mes turime tikėti, nustato Kat. Bažnyčia 33 psl. – 4. Šv. Raštą reikia suprasti ir aiškinti taip, kaip Bažnyčia 34 psl. – 5. Šv. Rašto skaitymas 34 psl.	
4 §. TIKĖJIMO REIKALINGUMAS	35
1. Tikėjimas reikalingas laimingai amžinybei pasiekti 35 psl. – 2. Tikėjimas reikalingas tinkamai tvarkyti šiam gyvenimui 35 psl. – 3. Mūsų tikėjimas turi būti teisingas 36 psl. – 4. Indiferentizmas yra neprotingas ir nuodėmingas 36 psl. – 5. Teisingas tikėjimas yra tik Kat. Bažnyčioje 36 psl. – 6. Didelė mums laimė, kad esame katalikai 36 psl.	
5 §. TIKĖJIMO SAVYBĖS.	37
1. Koks turi būti mūsų tikėjimas? 37 psl. – 2. Tikėjimas turi būti visuotinis 37 psl. – 3. Tikėjimas turi būti tvirtas 37 psl. – 4. Tikėjimas turi būti gyvas 38 psl. – 5. Tikėjimas turi būti ištvermingas 38 psl. – 6. Priežastys, dėl kurių nustojama tikėjimo 38 psl. – 7. Tikėjimą reikia viršiniu būdu išpažinti 38 psl. – 8. Neleista, kad ir išoriniai išsižydėti savo tikėjimo 39 psl.	
APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS.	40

	psl.
Apaštalų tikėjimo Išpažinimo turinys ir sudėtis	40
PIRMASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . .	40
Skirsnio turinys 40 psl.	
I §. APIE DIEVĄ APSKRITAI	40
I. DIEVO BUVIMAS.	40
1. Prigimtiniai ir antprigimtiniai Dievo buvimo įrodymai 40 psl.	
2. Prigimtiniai Dievo buvimo įrodymai: psl. 41 a) Iš pasaulio ir jo daiktų nepatvarumo 41 psl.; b) Iš tvarkos ir tikslingumo pasaulyje 42 psl.; c) Iš sąžinės balse 44 psl. – 3. Išvados 45 psl.	
II. DIEVO ESMĖ	46
1. Dievas yra gryna dvasia 46 psl. – 2. Dievas yra nesudėtinga Būtybė 46 psl. – 3. Mes negalime Dievo pilnai suprasti ir savo kalba išreikšti. 47 psl.	
III. DIEVO SAVYBĖS.	47
1. Dievo savybių sąvoka 47 psl. – 2. Dievo savybių padalinimas 47 psl. – 3. Dievo būties savybės 47 psl. – 4. Dievas yra amžinas 47 psl. – 5. Dievas yra nekintamas 48 psl. – 6. Dievas yra neišmatuojamas 48 psl. – 7. Dievas yra visuresas 48 psl. – 8. Dievo žinojimo savybės 49 psl. – 9. Dievo visažinojimas 49 psl. – 10. Dievo išmintis 49 psl. – 11. Dievo valios savybės 49 psl. – 12. Dievas yra visagalis 49 psl. – 13. Dievas yra laisvas 50 psl. – 14. Dievas yra šventas 50 psl. – 15. Dievas yra teisingas 50 psl. – 16. Dievas yra geras 51 psl. – 17. Dievas yra gailestingas 51 psl. – 18. Dievas yra pakantrus 51 psl. – 19. Dievas yra tiesakalbis 51 psl. – 20. Dievas yra ištikimas 52 psl. – 21. Išvados 52 psl.	
IV. DIEVAS YRA TIK VIENAS	53
2 §. APIE DIEVO ASMENIS.	53
Kodėl Dievą vadiname Tėvu? 53 psl.	
I. ŠVENČIAUSIOJI TREJYBĖ SAVYJE	54
1. Švč. Trejybė 54 psl. – 2. Apreiškimo liudijimas 54 psl. – 3. Kiekvienas švč. Trejybės asmuo yra tikras Dievas 55 psl. – 4. Visi švč. Trejybės asmenys yra tik vienas Dievas 56 psl. – 5. Visi švč. Trejybės asmenys yra tarp savęs lygūs 56 psl. – 6 Skirtumas tarp švč. Trejybės asmenų 56 psl.	
II. ŠVČ. TREJYBĖ SAVO DARBUOSE.	57
1. Išorinis švč. Trejybės veikimas 57 psl. – 2. Išorinių darbų švč. Trejybės asmenims priskyrimas 57 psl.	

	psl.
III. ŠVČ. TREJYBĖS PASLAPTIS	57
1. Švč. Trejybė yra giliausia paslaptis 57 psl. – 2. Nėra joje prieštaravimo 58 psl. – 3. Gilesnis į švč. Trejybės paslaptį pa- žvelgimas 58 psl. – 4. Žinoti švč. Trejybės paslaptį mums labai svarbu 59 psl. – 5. Švč. Trejybei turime būti dėkingi ir reikšti garbę 59 psl. – 6. Švč. Trejybės šventė 60 psl.	
3 §. APIE PASAULIO SUKŪRIMĄ IR VALDYMĄ	60
Kodėl Dievas vadinamas Sutvėrėju arba Kūrėju ? 60 psl	
I. PASAULIO SUKŪRIMAS	60
1. Sukūrimo sąvoka 60 psl. – 2. Dievas sukūrė pasaulį iš nieko 60 psl. – 3. Materializmas ir panteizmas yra priešingi apreiškimui ir protui 61 psl. – 4. Kaip įvyko pasaulio sukūrimas ? 62 psl. – 5. Dievas sukūrė pasaulį laisvai 63 psl. – 6. Dievas sukūrė pa- saulį sau pačiam 63 psl.	
II. PASAULIO PALAIKYMAS IR VALDYMAS	64
1. Dievas palaiko ir valdo pasaulį 64 psl. – 2. Dievo Apvaizda 64 psl. – 3. Su D. Apvaizda nėra nesuderinamas esąs pasaulyje piktas 64 psl. – 4. Su D. Apvaizda nėra nesuderinami kentėjimai 65 psl. – 5. Neprieštarauja D. Apvaizdai tai, kad nedorėliams gerai klojasi 66 psl. – 6. Išvados 67 psl.	
4 §. APIE ANGELUS	68
I. ANGELŲ SUKŪRIMAS IR BANDYMAS	68
1. Angelų buvimas 68 psl. – 2. Angelų prigimtis 69 psl. – 3. Angelų būklė po sukūrimo 69 psl. – 4. Angelų bandymas ir nupuolimas 69 psl.	
II. GERIEJI ANGELAI	70
1. Gerųjų angelų atlyginimas 70 psl. – 2. Gerųjų angelų darbai 70 psl. – 3. Angelai Sargai 70 psl. – 4. Mūsų pareigos savo Angelui Sargui 70 psl. – 5. Angelų Sargų šventė 70 psl.	
III. NUPUOLUSIEJI ANGELAI	71
1. Nupuolusiųjų angelų nubaudimas 71 psl. – 2. Piktųjų dva- sių nusistatymas mūsų atžvilgiu 71 psl. – 3. Jos negali mus pri- versti elgtis prieš mūsų valią 71 psl. – 4. Kaip turime kovoti su šiuo savo priešu ? 72 psl.	
5 §. APIE PIRMUOSIUS ŽMONES IR JŲ NUODĖMĘ	72

I. ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ 72

1. Žmonių sukūrimas 72 psl. – 2. Dievas sukūrė žmogų betarpiškai 73 psl. – 3. Žmogaus siela dvasinė 74 psl. – 4. Žmogus Dievo paveikslas ir panašumas 76 psl. – 5. Prigimtinis žmogaus panašumas į Dievą 76 psl. – 6. Antprigimtinis žmonių tikslas 76 psl. – 7. Adomas visų žmonių galva 77 psl.

II. PIRMOJI ŽMONIŲ NUODĖMĖ. 78

1. Pirmųjų tėvų bandymas 78 psl. – 2. Dievo duotasis įsakymas buvo labai svarbus 78 psl. – 3. Adomas neišlaiko bandymo 78 psl. – 4. Pirmųjų tėvų nuodėmė buvo labai didelė 78 psl. – 5. Pirmųjų tėvų nuodėmės vaisiai 78 psl.

III. GIMTOJI NUODĖMĖ 79

1. Adomo nuodėmė palietė visus žmones 79 psl. – 2. Gimtosios nuodėmės sąvoka 80 psl. – 3. Gimtosios nuodėmės nedorumas 80 psl. – 4. Bausmė už gimtąją nuodėmę 80 psl. – 5. Gimtosios nuodėmės visuotinumas 80 psl. – 6. Gimtoji nuodėmė nepalietė tik vienu į vienos švč. Marijos 81 psl. – 7. Nekalto švč. Marijos Prasidėjimo šventė 81 psl.

IV. DIEVAS PASIGAILI NUPUOLUSIŲ ŽMONIŲ. 82

1. Be Dievo pasigailėjimo nė vienas žmogus nebūtų pasiekęs savo galutinio Tikslą 82 psl. – 2. Dievas pasigaili žmonių 82 psl. – 3. Nauja žmonijos galva - Atpirkėjas, Jėzus Kristus 82 psl. – 4. Dievas ne tuojau atsiuntė Atpirkėją 83 psl. – 5. Žmonių tikėjimo ir dorovės smukimas 83 psl. – 6. Dievas išsirenka vieną tautą 83 psl. – 7. Bet jis neužmiršta ir kitų tautų 83 psl. – 8. Atpirkėjo laukė visos tautos 84 psl. – 9. Prieš Atpirkėjo atėjimą žmonės galėjo užsitikrinti amžinąją laimę 85 psl. – 10. Adventas 85 psl.

ANTRASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . . 85

1. Skirsnio turinys 85 psl. – 2. Vardo « Jėzus » reikšmė 86 psl. 3. Pavadinimo « Kristus » reikšmė 86 psl. – 4. Jėzus Kristus - Dievo Sūnus 87 psl. – 5. Jėzus Kristus - mūsų Viešpats 87 psl. – 7. V. Jėzaus Vardo šventė 88 psl.

I §. V. JĖZUS DIEVO PAŽADĖTASIS ATPIRKĖJAS ARBA MESIJAS. 88

1. Tai rodo pranašystės ir Mesijo paveikslai 88 psl. – 2. Pranašystės apie Mesiją 88 psl. – 3. Įrodomoji pranašysčių galia 92 psl. – 4. Mesijo paveikslai 92 psl.

	psl.
2 §. V. JĖZUS TIKRAS DIEVAS.	93
1. Įrodymų šaltiniai 93 psl. – 2. Pranašų žodžiai 93 psl. –	
3. Dievo Tėvo liudijimas 93 psl. – 4. Paties Jėzaus žodžiai 94 psl.	
– 5. V. Jėzaus gyvenimas 95 psl. – 6. V. Jėzaus darbai 95 psl.	
– 7. V. Jėzaus mokslas 96 psl. – 8. Apaštalų liudijimas 97 psl. –	
9. Bažnyčios mokslas 97 psl.	
TREČIASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . .	98
Skirsnio turinys 98 psl.	
I. ĮSIKŪNIJIMO PASLAPTIS	98
1. Įsikūnijimo sąvoka 98 psl. – 2. Vienas asmuo, dvi prigim-	
tys 98 psl. – 3. Vienas asmuo 98 psl. – 4. Dvi prigimtys 99 psl.	
– 5. Dvi valios 99 psl. – 6. Išvados 100 psl.	
II. ĮSIKŪNYJIMO BŪDAS IR TIKSLAS.	100
1. Įsikūnijimo būdas 100 pal. – 2. Apreiškimo šventė 101 psl.	
– 3. Švč. Marija - Dievo Motina 101 psl. – 4. Švč Marija - visuo-	
met Mergaitė 101 psl. – 5. Įsikūnijimo tikslas 101 psl. – 6. V. Jė-	
zaus dorybių pavyzdys 102 psl. – 7. Žemiškojo V. Jėzaus gyve-	
nimo bruožai 102 psl.	
KETVIRTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS	104
1. Skirsnio turinys 104 psl. – 2. V. Jėzus tikrai numirė 104 psl.	
3. V. Jėzaus palaidojimas 104 psl. – 4. V. Jėzaus kančios ir mir-	
ties minėjimas 105 psl.	
I. ATPIRKIMAS.	103
1. V. Jėzus kentėjo ir numirė savo žmogiškąja prigimtimi 105 psl.	
– 2. V. Jėzus kentėjo ir numirė laisvai 105 psl. – 3. V. Jėzaus	
kančios ir mirties tikslas 106 psl. – 4. V. Jėzus ko pilniausiai atly-	
gino Dievui 106 psl. – 5. V. Jėzus atlygino už visas visų žmonių	
nuodėmes 106 psl.	
II. ATPIRKIMO VAISIAI	106
1. Piktas, nuo kurio išgelbėjo mus V. Jėzus 106 psl. 2. – Geras,	
kurį suteikė mums V. Jėzus 107 psl. – 3. V. Jėzus atpirko visus	
žmones 108 psl.	
PENKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS .	108
1. Skirsnio turinys 109 psl. – 2. Pragarų sąvoka 109 psl. – 3. Ko-	
dėl V. Jėzus nužengė į pragarus 109 psl. – 4. Prisikėlimas iš numi-	
rusių 109 psl. – 5. V. Jėzus tikrai prisikėlė 110 psl. – 6. Prisikė-	
lusis V. Jėzus 110 psl. – 7. Išvados 111 psl. – 8. V. Jėzaus	
prisikėlimo šventė 111 psl.	

	psl.
ŠEŠTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . . .	112
1. Skirsnio turinys 112 psl. – 2. Į dangų įžengimo tikslas 112 psl. – 3. Šeštinų šventė 113 psl.	
SEPTINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS .	113
1. Skirsnio turinys 113 psl. – 2. Pasaulio teismas 113 psl. – 3. Teisėjas 114 psl. – 4. Dalykas 114 psl. – 5. Laikas 114 psl. – 6. Būdas 115 psl. – 7. Sprendimas 115 psl. – 8. Paskutinio teismo tikslas 116 psl. – 9. Bažnyčia primena mums paskutinį teismą psl. 116	
IŠVADA : PAMALDUMAS Į ŠVČ. JĖZAUS ŠIRDĮ	116
1. Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį dalykas 116 psl. – 2. Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį pagrindas 118 psl. – 3. Pamaldumui į švč. V. Jėzaus Širdį reikšti būdas 118 psl. – 4. Veiklios mūsų meilės švč. Jėzaus Širdžiai apraiškos 119 psl. – 5. Švč. V. Jėzaus Širdies šventė 119 psl.	
AŠTUNTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS.	119
Skirsnio turinys 119 psl.	
I. ŠVENTOJI DVASIA SAVO ESMĖJE.	120
1. Šventoji Dvasia yra tikras Dievas 120 psl. – 2. Šventoji Dvasia atskiras dieviškas asmuo 120 psl. – 3. Šventosios Dvasios santykis su D. Tėvu ir D. Sūnumi 121 psl.	
II. ŠVENTOJI DVASIA SAVO DARBUOSE	121
1. Mūsų pašventimas 121 psl. – 2. Dovanos 121 psl. – 3. Šv. Dvasia Bažnyčioje 122 psl. – 4. Šv. Dvasia tikinčiųjų sielose 122 psl. – 5. Šekminės 122 psl.	
DEVINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS .	123
Skirsnio turinys 123 psl.	
1 §. BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS IR PASKIRTIS	123
I. BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS.	123
1. V. Jėzus įsteigia Bažnyčią 123 psl. – 2. Krikščionių bendruomenių atsiradimas 123 psl. – 3. Bendruomenių valdymas 124 psl. – 4. Bendruomenių sąsaja 124 psl. – 5. Katalikų Bažnyčia 124 psl.	
II. BAŽNYČIOS PASKIRTIS.	125
1. Bažnyčios paskirtis 125 psl. – 2. Trejopas Bažnyčios uždavinys 125 psl. – 3. Trejopa Bažnyčios pareiga 126 psl. – 4. Trejopa Bažnyčios galia 126 psl. – 5. Bažnyčios apibrėžtis 126 psl.	

	psl.
2 §. BAŽNYČIOS SĄRANGA.	126
Neregimoji Bažnyčios Galva 126 psl.	
I. ŠV. PETRO PIRMUMAS	127
1. Šv. Petras regimoji Bažnyčios Galva 127 psl. – 2. Tai rodo V. Jėzaus žodžiai 127 psl. – 3. Patvirtina įvykiai 127 psl. – 4. Šv. Petro valdžia turėjo pereiti įpėdiniams 128 psl. – 5. Šv. Petro įpėdiniai Romos vyskupai 128 psl. – 6. Popiežiaus galia ir valdžia 129 psl.	
II. EPISKOPATAS.	129
1. Trejopa apaštalų galia turėjo pasilikti Bažnyčioje 129 psl. – 2. Apaštalų įpėdiniai vyskupai 129 psl. – 3. Vyskupų valdžia iš Dievo 130 psl. – 4. Vyskupų dalyvavimas Bažnyčios valdyme 130 psl. – 5. Vyskupų padėjėjai kunigai 131 psl. – 6. Kunigai priklauso vyskupų 131 psl.	
III. BAŽNYČIOS NARIŲ SUSISKIRSTYMAS	131
1. Dvasiškiai ir pasauliečiai 131 psl. – 2. Hierarchija 131 psl. – 3. Mokančioji ir klausančioji Bažnyčia 132 psl. – 4. Veiklus klausančiosios Bažnyčios dalyvavimas 132 psl. – 5. Katalikiškoji Akcija 133 psl. – 6. Vienybė ir tvarka Bažnyčioje 133 psl.	
3 §. BAŽNYČIA YRA REGIMA DRAUGIJA	133
1. Bažnyčia tikra draugija 133 psl. – 2. Bažnyčia regima draugija 134 psl. – 3. Bažnyčios kūnas ir siela 134 psl. – 4. Įstojimas į Bažnyčią 134 psl. – 5. Pasitraukimas iš Bažnyčios 135 psl. – 6. Išskyrimas iš bendravimo arba ekskomunikavimas 135 psl. – 7. Materialūs ir formalūs nekatalikai 136 psl.	
4 §. APIE BAŽNYČIOS ŽYMES	136
1. V. Jėzus įsteigė tik vieną Bažnyčią 136 psl. – 2. Tikrosios Bažnyčios žymės 136 psl. – 3. Bažnyčios vieningumas 137 psl. – 4. Bažnyčios šventumas 137 psl. – 5. Bažnyčios visuotinumas 137 psl. – 6. Bažnyčios apaštališkumas 137 psl. – 7. Vien Katalikų Bažnyčia yra tikroji Bažnyčia 138 psl. – 8. Išvados 139 psl.	
5 §. APIE BAŽNYČIOS SAVYBES	140
Bažnyčios savybės 140 psl.	
I. BAŽNYČIA GYVUOS IKI PASAULIO PABAIGAI	140
1. Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai 140 psl. – 2. Išvada 141 psl.	

psl.

II. APIE BAŽNYČIOS NEKLAIDINGUMĄ 141

1. Bažnyčios neklaidingumo sąvoka 141 psl. – 2. Bažnyčia tikrai neklaidinga 141 psl. – 3. Bažnyčios neklaidingumo versmė 141 psl. – 4. Bažnyčios neklaidingumo dalykas 142 psl. – 5. Neklaidinga mokačioji Bažnyčios dalis 142 psl. – 6. Vyskupų neklaidingumas 142 psl. – 7. Popiežiaus neklaidingumas 143 psl. – 8. Įrodymai 143 psl.

III. BE BAŽNYČIOS NĖRA IŠGANYMO. 144

1. Kaip tai suprasti? 144 psl. – 2. Būtina priklausyti Kat. Bažnyčiai 144 psl. – 3. Kat. Bažnyčiai nepriklausančiųjų išganymas 144 psl. – 4. Pilna žodžių «tikiu į šventąją visuotinę Bažnyčią» prasmė 145 psl.

§. BAŽNYČIA IR VALSTYBĖ. 146

1. Bažnyčia nepriklauso valstybės 146 psl. – 2. Bažnyčia pripažįsta valstybę 146 psl. – 3. Bažnyčia padeda valstybei 147 psl. – 4. Kivirčiai tarp Bažnyčios ir valstybės 148 psl. – 5. Sutartinas Bažnyčios ir valstybės veikimas 150 psl.

7 §. SVENTŲJŲ BENDRAVIMAS 151

1. Sąvoka 151 psl. – 2. Pagrindas 151 psl. – 3. Pavadinimo «šventųjų» priežastis 151 psl. – 4. Mūsų bendravimas su palaimintaisiais danguje 151 psl. – 5. Mūsų bendravimas su skaistykloje esančiomis vėlėmis 151 psl. – 6. Mūsų bendravimas su kovojančiosios Bažnyčios nariais 152 psl.

DEŠIMTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . 152

1. Skirsnio turinys 152 psl. – 2. Atleistos gali būti visos nuodėmės 152 psl. – 3. Priemonė nuodėmėms atleisti 153 psl. – 4. Krikšto ir Atgailos sakramentų teikėjas 153 psl. – 5. Sąlygos nuodėmėms atleisti 153 psl. – 6. Tobulas gailestis 153 psl.

VIENUOLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS. 154

1. Skirsnio turinys 154 psl. – 2. Prikėlimą iš numirusių įvykdys Dievas 154 psl. – 3. Bus prikelti tie patys žmonių kūnai 154 psl. – 4. Prikėlimo iš numirusių tikslas 154 psl. – 5. Bus prikelti visi žmonės 155 psl. – 6. Ne visų prikeltųjų kūnai bus vienodi 155 psl. – 7. Prikeltųjų kūnų savybės 155 psl. – 8. Išvados 155 psl. – 9. Garbingo iš numirusių prisikėlimo užsitikrinimas 156 psl. – 10. Švč. Marijos į dangų ėmimas 156 psl. 11. Švč. Marijos į dangų ėmimo šventė (Žolinė) 156 psl.

DVIOLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS . 156

1. Skirsnio turinys 156 psl. – 2. Paskučiausieji dalykai 157 psl.

	psl.
I. APIE MIRTĪ	157
1. Sāvoka 157 psl. – 2. Galutinē mirties priekšastis 157 psl. –	
3. Mirtis ne didžiausisais piktas 158 psl. – 4. Mirtis darbu pabai-	
ga 158 psl. – 5. Mirties diena ir valanda nežinomas 158 psl. –	
6. Uzsitikrinti laimīgā mirtī 159 psl.	
II. APIE TEISMAŅ PO MIRTIES	159
1. Tuoju po mirties būva teismas 159 psl. – 2. Teisējas V.	
Jēzus 159 psl – 3. Paskirama amžinasis atlyginimas 159 psl.	
III. APIE SKAISTYKLĀ.	160
1. Sāvoka 160 psl. – 2. Skaistyklos buvimo irodymai 160 psl.	
3. Skaistykloje esančiju kančios 161 psl. – 4. Kaip ilgai būva	
skaistykloje vēlēs, nežinome 161 psl. – 5. Mūsu pagelba skaistyk-	
loje esančioms vēlēms 161 psl.	
IV. APIE DANGŪ.	162
1. Sāvoka 162 psl. – 2. Dangaus laimēs esmē 162 psl. – 3. Dan-	
gaus laimēs mes dabar pilnai supraci negalime 163 psl. – 4. Dan-	
gaus laimē atlyginimas už nuopelnus 163 psl – 5. Niekas negali	
būti pilnai tikras pateksias i dangū 163 psl. – 6. Danguje laimē	
ne visu lygi 164 psl. – 7. Išvada 164 psl.	
V. APIE PRAGARĀ.	164
1. Sāvoka 164 psl. – 2. Buvimas 164 psl. – 3. Kančios 165 psl.	
4. Kančiu didumas 166 psl. – 5. Kančios amžinos. 166 psl. –	
6. Kančiu amžinumo priekšastys 166 psl. – 7. Bausmē tik už	
asmenines nuodēmes 167 psl. – 8. Kančios ne visu lygios 167 psl.	
– 9. Pragaru nesunku išvengti 167 psl.	
PASKUTINIS APAŠTALŪ TIKĒJIMO IŠPAŽINIMO ŽODIS . .	168
Žodžio « Amen » prasmē 168 psl.	
II DALIS	
DIEVO VALIA IR ŽMOGUS	
A. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMĀ APSKRITAI	173
1. Reikia vykdyti Dievo valią 173 psl. – 2. Žmogus vykdo	
Dievo valią tik laisvais ir dorais veiksmas 173 psl	
I §. VEIKSMŲ LAISVUMAS IR ATSAKINGUMAS UŽ JUOS . .	174
1. Veiksmo laisvumo sąlygos 174 psl. – 2. Atsakingumas už	
veiksmus 174 psl.	

	psl.
I. APIE PROTO PAŽINIMĄ	174
1. Veiksmo laisvumui reikalingasis proto pažinimas 174 psl. – 2. Proto pažinimo kliūtys 174 psl. – 3. Nežinojimo rūšys 175 psl. – 4. Nežinojimo įtaka veiksmų laisvumui ir atsakingumui už juos 175 psl	
II. APIE VALIOS SUTIKIMĄ	175
1. Žmogaus valia laisva 175 psl. – 2. Valios laisvumo esmė 175 psl. – 3. Laisvo valios veikimo kliūtys 176 psl. – 4. Prievara 176 psl. – 5. Aistros 176 psl. – 6. Baimė 177 psl. – 7. Kiti veiksniai, darantieji valiai įtakos 177 psl.	
2 §. VEIKSMŲ DORUMAS.	177
I. DORUMO NORMA	177
1. Dorumo normos sąvoka 177 psl. – 2. Dorumo normos savybės 178 psl. – 3. Teisingoji dorumo norma 178 psl. – 4. Klaidingosios dorumo normos 178 psl.	
II. DORUMO VERSMĖS.	181
1. Jų sąvoka 181 psl. – 2. Veiksmo dalykas dorinės vertės atžvilgiu 181 psl. – 3. Dorinė veiksmo vertė, einanti iš dalyko 181 psl. – 4. Dorinė veiksmo vertė, einanti iš tikslo arba intencijos 181 psl. – 5. Veiksmų aplinkybės 182 psl. – 6. Aplinkybių įtaka dorinei veiksmų vertei 183 psl.	
3 §. VEIKSMŲ PASEKMĖS	183
1. Jų sąvoka 183 psl. – 2. Tiesioginės ir netiesioginės pasekmės 183 psl. – 3. Netiesioginės geros pasekmės 183 psl. – 4. Netiesioginė bloga pasekmė 184 psl. – 5. Veiksmas su gera ir bloga pasekme 184 psl.	
4 §. DIEVO VALIOS PAŽINIMAS	185
1. Reikia žmonėms pažinti Dievo valią 185 psl. – 2. Dievas duoda žmonėms pažinti savo valią 185 psl.	
I. ĮSTATYMAI	185
1. Betarpiškai ir tarpiai Dievo duotieji įstatymai 185 psl. 2. Amžinasis įstatymas 185 psl – 3. Prigimtojo įstatymo sąvoka 186 psl. – 4. Prigimtojo įstatymo buvimas 186 psl. – 5. Prigimtojo įstatymo turinys 186 psl. – 6. Prigimtojo įstatymo įsakymai 186 psl. – 7. Prigimtojo įstatymo pažinimas 187 psl. – 8. Prigimtojo įstatymo savybės 187 psl. – 9. Apreikštasis įstatymas 188 psl. – 10. Senasis įstatymas 188 psl. – 11. Naujasis įstatymas 188 psl. 12. Naujojo įstatymo saistymas ir gyvavimas 189 psl. – 13. Bažnyčios įstatymai 189 psl. – 14. Bažnyčios įstatymai saisto sąžinę 189 psl. – 15. Žmonės, kuriuos saisto Bažnyčios įstatymai 190 psl. 16. Valstybės įstatymai 190 psl. – 17. Valstybės įstatymai saisto sąžinę 190 psl. – 18. Nedorieji valstybės įstatymai 191 psl.	

II. SAŽINĖ 191

1. Jos sąvoka 191 psl. – 2. Sąžnę turi visi žmonės 191 psl. – 3. Sąžinės kilmė 192 psl. – 4. Klaidingas sąžinės kilmės aiškinimas 192 psl. – 5. Sąžinės reikšmė 193 psl. – 6. Gera sąžinė 193 psl. – 7. Telsinga sąžinė 193 psl. – 8. Klaidinga sąžinė 193 psl. – 9. Perdaug plati arba palaida sąžinė 193 psl. – 10. Perdaug siaura arba skrupulinga sąžinė 194 psl. – 11. Tikra sąžinė 194 psl. – 12. Jautri sąžinė 194 psl. – 13. Sąžinės auklėjimas 194 psl.

B. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMĄ, LAIKANTIS ĮSAKYMŲ . 195

1. Įsakymų sąvoka 195 psl. – 2. Įsakymų suskirstymas 195 psl.

DIEVO ĮSAKYMAI 195

a) APIE DIEVO ĮSAKYMUS APSKRITAI 195

1. Reikia laikytis Dievo įsakymų 195 psl. – 2. Naudinga laikytis Dievo įsakymų 196 psl. – 3. Galima įvykdyti Dievo įsakymus 196 psl.

b) APIE VYRIAUSIAJĮ DIEVO ĮSAKYMĄ 197

1. Vyriausiasis Dievo įsakymas 197 psl. – 2. Vyriausiojo įsakymo esmė 198 psl.

I §. APIE DIEVO MEILĘ 198

1. Dievo meilės sąvoka 198 psl. – 2. Dievo meilės motyvai 198 psl. – 3. Dievo meilės savybės 199 psl. – 4. Antprigimtinė 199 psl. – 5. Disdenė už viską 199 psl. – 6. Veikli 199 psl. – 7. Tobula Dievo meilė 200 psl. – 8. Netobula Dievo meilė 200 psl. – 9. Priemonės padauginti ir patobulinti Dievo meilei 200 psl. – 10. Dievo meilės nustojimas ir susilpnėjimas 201 psl.

2 §. APIE ARTIMO MEILĘ 201

I. APIE ARTIMO MEILĘ APSKRITAI 201

1. Artimo meilės sąvoka 201 psl. – 2. Pareigos mylėti artimą kilmė 201 psl. 3. Eilė astimo meilėje 202 psl. – 4. Artimo meilės motyvai 202 psl. – 5. Artimo meilės savybės 202 psl.

II. APIE PRIEŠŲ MEILĘ 203

1. Pareiga mylėti savo priešus 203 psl. – 2. Artimesnis į šią pareigą pažvelgimas 203 psl. – 3. Priešų meilės motyvai 204 psl. – 4. Pareiga susitaikinti 204 psl. – 5. Būdas susitaikinti 205 psl. – 6. Savo teisių reikalavimas ir gynimas 205 psl.

psl.

III. APIE GAILESTINGUMO DARBUS. 205

1. Pareiga ypatingai mylėti vargstančiuosius 205 psl. – 2. Kūno gailestingumo darbai 206 psl. – 3. Sielos gailestingumo darbai 206 psl. – 4. Pareiga daryti kūno gailestingumo darbų 206 psl. – 5. Pareiga duoti išmaldą 206 psl. – 6. Pareigos duoti išmaldą saistymas 206 psl. – 7. Artimesnis pažvelgimas į išmaldos saistymą 206 psl. – 8. Dievo atlyginimas už išmaldą 207 psl. – 9. Pareiga daryti sielos gailestingumo darbų 208 psl. – 10. Broliškas įspėjimas 208 psl. – 11. Broliško įspėjimo pareigos saistymas 208 psl.

3 §. APIE KRIKŠČIONIŠKĄ SAVĘS MEILĘ 208

1. Pareiga mylėti save 208 psl. – 2. Krikščioniškos savės meilės esmė 209 psl. – 3. Rūpinimasis sielos išganymu 209 psl. – 4. Būdas rūpintis savo sielos išganymu 209 psl. – 5. Krikščioniška savo kūno meilė 209 psl. – 6. Krikščioniška šio pasaulio gėrybių meilė 210 psl. – 7. Savimyla 210 psl.

c) APIE DEŠIMTĮ DIEVO ĮSAKYMŲ. 211

1. 10 Dievo įsakymų 211 psl. – 2. Jų žodžiai 211 psl. – 3. Jų saistymas 211 psl. – 4. Motyvai, dėl kurių turime jų laikytis 212 psl.

PIRMASIS DIEVO ĮSAKYMAS. 213

1. Pirmojo Dievo įsakymo turinys 213 psl. – 2. Betarpiškas ir tarpiškas Dievo garbinimas 213 psl.

1 §. APIE BETARPIŠKĄJĮ DIEVO GARBINIMĄ 213

Vidinis ir viršinis Dievo garbinimas 213 psl.

I. VIDINIS DIEVO GARBINIMAS 213

1. Vidinio Dievo garbinimo sąvoka 213 psl. – 2. Tikėjimas 214 psl. – 3. Priešingos tikėjimui nuodėmės 214 psl. – 4. Vilties sąvoka 216 psl. – 5. Vilties reikalingumas 216 psl. – 6. Vilties dalykas 216 psl. – 7. Vilties pagrindas 216 psl. – 8. Viltis nepašalina visiškai baimės 217 psl. – 9. Priešingos vilčiai nuodėmės 217 psl. – 10. Dievo meilė 218 psl. – 11. Priešingos Dievo meilei nuodėmės 218 psl.

II. VIRŠINIS IR VIEŠAS DIEVO GARBINIMAS 218

1. Viršinio Dievo garbinimo sąvoka 218 psl. – 2. Viršinio Dievo garbinimo reikalingumas 218 psl. – 3. Viešojo Dievo garbinimo reikalingumas 219 psl.

III. APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES . . . 219

1. Dievo garbinimui nuodėmės 219 psl. – 2. Stabmeldystė 219 psl. – 3. Prietariai 220 psl. – 4. Burtai 220 psl. – 5. Kerėjimas ir žavėjimas 222 psl. – 6. Dievo gundymas 223 psl. – 7. Šventvagystė 223 psl.

	psl.
2 §. TARPIŠKAS DIEVO GARBINIMAS	223
Šventųjų garbinimas ir jų užtarimo prašymas 223 psl.	
I. ŠVENTŲJŲ GARBINIMAS	224
1. Skirtumas tarp Dievo ir šventųjų garbinimo 224 psl. –	
2. Šventuosius garbinti yra teisinga 224 psl. – 3. Garbinti šven-	
tuosius yra išganinga 225 psl.	
II. ŠVENTŲJŲ UŽTARIMO PRAŠYMAS	225
1. Skirtumas tarp maldų į Dievą ir į šventuosius 225 psl. –	
2. Prašyti šventųjų užtarimo yra geras dalykas 225 psl. – 3. Šauk-	
tis šventųjų užtarimo yra išganinga 226 psl.	
III. ŠVČ. MARIJOS GARBINIMAS IR UŽTARIMO PRAŠYMAS .	227
1. Reikia garbinti švč. Mariją ir jos užtarimo prašyti 227 psl.	
– 2. Švč. Mariją iškelta augščiau už visus kūrinius 227 psl. –	
3. Švč. Mariją malonių tarpininkė 227 psl. – 4. Švč. Marija mūsų	
Motina 228 psl. – 5. K. Bažnyčia visada garbino švč. Mariją ir	
šaukėsi Jos užtarimo 229 psl. – 6. Išvados 229 psl.	
IV. PAVEIKSLŲ GARBINIMAS	230
V. RELIKVIJŲ GARBINIMAS	232
1. Relikvijų sąvoka 232 psl. – 2. Garbinti relikvijas yra geras	
dalykas 232 psl. – 3. Relikvijų garbinimo pagrindas 232 psl. –	
– 4. Relikvijų garbinimas patinka Dievui 232 psl.	
ANTRASIS DIEVO ĮSAKYMAS	233
1. Antrojo Dievo įsakymo turinys 233 psl. – 2. Dievo vardo	
gerbimas 233 psl. – 3. Dievo vardo niekinimas 233 psl. – 4. Dievo	
vardo tarimas be pagarbos 233 psl. – 5. Religijos dalykus pa-	
juokimas 234 psl. – 6. Piktžodžiavimas 234 psl. – 7. Keiksmi	
234 psl.	
APIE PRIESAIKĄ	235
1. Priesaikos sąvoka 235 psl. – 2. Priesaikos leistinumumas 235 psl.	
– 3. Priesaikos leistinumumo sąlygos 235 psl. – 4. Nuodėminga	
priesaika 235 psl. – 5. Neteisingos priesaikos nedorumas 236 psl.	
APIE ĮŽADUS	236
1. Įžado sąvoka 236 psl. – 2. Įžadai patinka Dievui 236 psl.	
– 3. Įžadų saistymas 237 psl. – 4. Įžadų saistymo pasiliovimas	
237 psl.	

	psl.
TREČIASIS DIEVO ĮSAKYMAS	238
1. Trečiojo Dievo įsakymo turinys 238 psl. – 2. Viešpaties die- na 238 psl. – 3. Trečiojo Dievo įsakymo reikšmė 238 psl. – – 4. Dievo garbinimas sekmadieniais 239 psl. – 5. Uždraustieji sekmadieniais darbai 239 psl. – 6. Priežastys, leidžiančios sekma- dieniais dirbti sunkius kūno darbus 239 psl. – 7. Vengtini sekma- dieniais dalykai 240 psl.	
KETVIRTASIS DIEVO ĮSAKYMAS	240
Ketvirtojo Dievo įsakymo turinys 240 psl.	
I §. APIE VAIKŲ IR TĖVŲ PAREIGAS.	241
I. VAIKŲ PAREIGOS TĖVAMS	241
1. Pagarba, meilė, klusnumas 241 psl. – 2. Vaikų pareiga gerbti savo tėvus 241 psl. – 3. Vaikų pareiga mylėti tėvus 241 psl. – 4. Vaikų pareiga klausyti tėvų psl. 242 – 5. Klusnumo ribos 242 psl. – 6. Atlyginimas už 4-jo įsakymo vykdymą 242 psl. – 7. Nuodėmės, neatliekant pareigos gerbti tėvus 243 psl. – 8. Nuo- dėmės, neatliekant pareigos mylėti tėvus 243 psl. – 9. Nuodėmės, neatliekant pareigos klausyti tėvų 243 psl. – 10. Bausmės už vai- kų nuodėmes ketvirtajam Dievo įsakymui 244 psl.	
II. TĖVŲ PAREIGOS VAIKAMS.	244
1. Tėvų pareigos 244 psl. – 2. Tėvų pareiga mylėti savo vaikus 244 psl. – 3. Tėvų pareiga auklėti vaikus 245 psl. – 4. Pareiga leisti vaikus tik į katalikiškas mokyklas 245 psl. – 5. Pareiga rū- pintis vaikų šios žemės gerove 246 psl. – 6. Atlyginimas tėvams už gerą pareigų ėjimą 246 psl. – 7. Skaudžios negro tėvų parei- gų ėjimo pasekmės 247 psl. – 8. Tėvų pavaduotojai 247 psl.	
2 §. APIE VALDINIŲ IR VYRESNIŲJŲ PAREIGAS	247
Valdiniai ir vyresnieji 247 psl.	
I. APIE TARNŲ PAREIGAS.	247
1. Tarnų pareigos 247 psl. – 2. Tarnų nuodėmės 248 psl.	
II. APIE ŠEIMININKŲ PAREIGAS	249
1. Šeimininkų pareigos 249 psl. – 2. Šeimininkų nuodėmės 249 psl.	
III. APIE DARBININKŲ PAREIGAS	250
1. Darbininkų pareigos 250 psl. – 2. Streiko sąvoka 251 psl. 3. Streiko leistinumas 251 psl. – 4. Teisingumas streikuojant 251 psl. 5. Darbininkų nuodėmės 252 psl.	

	psl.
I V. APIE DARBDAVIŲ PAREIGAS	252
1. Darbdavių pareigos 252 psl. – 2. Darbdavių nuodėmės 252 psl.	
V. APIE VALDINIŲ PAREIGAS.	253
a) VALDINIŲ PAREIGOS DVASINIAMS VYRESNIESIEMS . .	253
1. Dvasiniai vyresnieji 253 psl. – 2. Katalikų pareigos jų atžvilgiu 253 psl. – 3. Katalikų nuodėmės šioms pareigoms 254 psl.	
b) APIE VALDINIŲ PAREIGAS VALSTYBEI	254
1. Valdinių pareigos valstybei 254 psl. – 2. Pareiga tinkamai pasiduoti valstybei 254 psl. – 3. Pareiga mokėti mokesčius 255 psl. 4. Pareiga saugoti ir ginti valstybę 255 psl. – 5. Pareiga rinkti valdžios atstovus 255 psl.	
c) APIE VALDINIŲ PAREIGAS PASAULINIAMS VYRESNIESIEMS	256
1. Valdinių pareigos 256 psl. – 2. Valdinių nuodėmės 256 psl.	
VI. APIE PASAULINIŲ VYRESNIŲJŲ PAREIGAS	257
1. Pasaulinių vyresniųjų pareigos 257 psl. – 2. Pasaulinių vyresniųjų nuodėmės 257 psl. – 3. Seimo narių pareigos 258 psl.	
PENKTASIS DIEVO ĮSAKYMAS.	258
Penktojo Dievo įsakymo turinys 258 psl.	
I. NUODĖMĖS ARTIMO GYVYBEI	258
I. NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI.	258
1. Būdai nusidėti 258 psl. – 2. Žmogžudystės nedorumas 259 psl. – 3. Eutanazijos neleistinumas 259 psl. – 4. Negimusių kūdikių žudymas 259 psl. – 5. Atvejai, kuriais leista nužudyti žmogų 260 psl. – 6. Gynimasis nuo neteisingo užpuoliko 260 psl. – 7. Baudimas mirtimi už didelius nusikaltimus 260 psl. – 8. Priešų žudymas karo metu 261 psl. – 9. Dvikova 261 psl. – 10. Pareiga atsilyginti už nuodėmes artimo kūnui 262 psl. Pastaba: Būdas elgtis su gyvuliais 262 psl.	
II. NUODĖMĖS ARTIMO SIELAI	262
1. Artimo piktinimas 262 psl. – 2. Būdai papiktinti 263 psl. – 3. Piktinimo nedorumas 263 psl. – 4. Pareiga vengti piktinimo 263 psl. – 5. Pareiga atitaisyti piktinimus 264 psl.	

	psl.
2. §. APIE NUODĖMES SAVO KŪNO GYVYBEI	264
1. Nuodėmės savo kūno gyvybei 264 psl. – 2. Savizudystės nedorumas 264 psl. – 3. Savęs apluošinimas 265 psl. – 4. Savo gyvybės ir sveikatos išstatymas į pavojų 265 psl.	
ŠEŠTASIS IR DEVINTASIS DIEVO ĮSAKYMAI	266
Šeštojo ir devintojo Dievo įsakymų turinys 266 psl.	
I. APIE NESKAISTYBĖS NUODĖMES	266
1. Neskaistybės nuodėmės 266 psl. – 2. Nešvarios mintys ir norai 266 psl. – 3. Priešingų skaistybei nuodėmių nedorumas 267 psl. – 4. Ne visos skaistybei priešingosios nuodėmės lygiai sunkios 267 psl. – 5. Priežastys, skatinančios į priešingas skaistybei nuodėmes 267 psl. – 6. Neskaistybės nuodėmės ypatingai pažemina žmogų 267 psl.	
II. SKAISTYBĖS DORYBĖ	668
1. Skaistybės vertingumas 268 psl. – 2. Pareiga laikyti visiską skaistybę 269 psl. – 3. Priemonės skaistybei išlaikyti 269 psl.	
SEPTINTASIS IR DEŠIMTASIS DIEVO ĮSAKYMAI	270
Septintojo ir dešimtojo Dievo įsakymų turinys	
1§. APIE NUOSAVYBĖS TEISĘ	270
I. NUOSAVYBĖS KILMĖ IR RIBOS.	270
1. Nuosavybės sąvoka 270 psl. – 2. Nuosavybės turėtojas ir rūšys 270 psl. – 3. Nuosavybės kilmė 271 psl. – 4. Klaidingos pažiūros į nuosavybės kilmę. 271 – 5. Privatinė nuosavybė yra teisėta 271 psl. – 6. Nuosavybės ribos 273 psl. – 7. Valstybės teisės į piliečių nuosavybę 274 psl.	
II. NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS	274
1. Būdai įsigyti nuosavybei 274 psl. – 2. Savo darbo vaisių pasilaikymas 274 psl. – 3. Niekam nepriklausančių daiktų užėmimas 275 psl. – 4. Turimų daiktų prieaugis 275 psl. – 5. Radimas 275 psl. – Lobis 275 psl. – Savininko sąmoningai išsižadėtas daiktas 276 psl. – Savininko netyčiomis pamestas daiktas 276 psl. – 6. Valdymo įsisenėjimas 277 psl.	

ĮVAIRIOS SUTARTYS 277

1. Sutarties sąvoka 277 psl. – 2. Sutarties galiojimo sąlygos 277 psl. – 3. Dažniausiai pasitaikančios sutartys 278 psl. – 4. Pažadas 278 psl. – 5. Dovanojimas 278 psl. – 6. Palikimas 278 psl. – 7. Darbo sutartis 279 psl. – 8. Pardavimas 280 psl. – 9. Pirkimas 280 psl. – 10. Varžytinės 281 psl. – 11. Išnuomojimas 281 psl. – 12. N. suvartojamo daikto paskolinimas 281 psl. – 13. Suvartojamo daikto paskolinimas 282 psl. – 14. Nuošimčiai 282 psl. – 15. Apdraudimas 283 psl. – 16. Lažybos 283 psl. – 17. Lošimas 284 psl. – 18. Loterija 284 psl.

2 §. APIE NUOSAVYBĖS TEISĖS PAŽEIDIMĄ 285

Būdai, kuriais pažeidžiama nuosavybės teisė 285 psl.

I. NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PASISAVINIMAS . 285

1. Svetimos nuosavybės pasisavinimas 285 psl. – 2. Vagystė 285 psl. – 3. Vagystės nedorumas 285 psl. 4. Mažų vagysčių nedorumas 285 psl. – 5. Piėšimas 286 psl. – 6. Apgavimas 286 psl. 7. Lupikavimas 287 psl.

II. NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS SUNAIKINIMAS AR SUŽALOJIMAS. 287

1. Sąvoka 287 psl. – 2. Nedorumas 288 psl. – 3. Būdai 288 psl.

III. BENDRADARBIAVIMAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIME. 288

1. Sąvoka 288 psl. – 2. Nedorumas 289 psl. – 3. Būdai 289 psl.

3 §. ATLYGINIMAS UŽ PAŽEISTĄ SVETIMĄ NUOSAVYBĘ . . 289

1. Sąvoka 289 psl. – 2. Pareiga atlyginti 290 psl. – 3. Pareigos atlyginti svarbumas 290 psl. – 4. Atlyginimo aplinkybės 290 psl. 5. Kas turi atlyginti? 290 psl. – 6. Kam turi būti atlyginta? 291 psl. – 7. Kiek turi būti atlyginta? 291 psl. – 8. Sąmoningai pasisavinusiis svetimą daiktą 291 psl. – 9. Nesąmoningai pasisavinusiis svetimą daiktą 292 psl. 10. – Kada turi būti atlyginta 292 psl. – 11. Kur turi būti atlyginta? 292 psl. – 12. Kaip turi būti atlyginta? 293 psl. – 13. Priežastys, atleidžiančios nuo atlyginimo 293 psl. – 14. Kas turi itin skatinti mus laikytis 7-jo ir 10-jo Dievo įsakymų? 293 psl.

AŠTUNTASIS DIEVO ĮSAKYMAS 294

Aštuntojo Dievo įsakymo turinys 294 psl.

psl.

I. APIE NUODĖMES TIESAI 294

1. Nuodėmės tiesai 294 psl. – 2. Melas 294 psl. – 3. Jo rūšys 294 psl. – 4. Jo nedorumas 295 psl. – 5. Tiesos nepasakymas 295 psl. 6. Veidmainystė 295 psl. – 7. Paslapties sąvoka ir rūšys 296 psl. – 8. Paslapties išdavimas 296 psl. – 9. Svetimų laiškų skaitymas 297 psl.

II. APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI 297

1. Nuodėmės artimo garbei 297 psl. – 2. Apkalba 297 psl. – 3. Teisėto artimo kalčių ar ydų išpasakojimo sąlygos 298 psl. – 5. Šmeižtas 298 psl. – 6. Užgaulė 298 psl. – 7. Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas 298 psl. – 8. Liežuvavimas 299 psl. – 9. Bendradarbiavimas šiose nuodėmėse 299 psl. – 10. Priemonės apsisaugoti nuo šių nuodėmių 299 psl. – 11. Neteisingas įtarimas 299 psl. – 12. Nepagrįstas smerkimas 299 psl.

III. PAŽEISTOS ARTIMO GARBĖS ATITAIŠYMAS 300

1. Pareiga atitaisyti 300 psl. – 2. Būdas atitaisyti 300 psl. – 3. Priežastys, atleidžiančios nuo atitaisymo 301 psl.

IV. RŪPINIMASIS SAVO GARBE 301

1. Pareiga rūpintis savo garbe 301 psl. – 2. Būdas rūpintis savo garbe 302 psl.

BAŽNYČIOS ĮSAKYMAI 302

APIE BAŽNYČIOS ĮSAKYMUS APSKRITAI 302

1. Bažnyčios įsakymų sąvoka 302 psl. – 2. Bažnyčios įsakymų žodžiai 302 psl. – 3. Bažnyčios įsakymų tikslas 303 psl. – 5. Bažnyčios įsakymų pakeitimas ir nuo jų atleidimas 303 psl.

PIRMASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS 303

1. Pirmojo Bažnyčios įsakymo turinys 303 psl. – 2. Bažnyčios įsakytosios šventės 303 psl. – 3. Viešpaties švenčių tikslas 304 psl. – 4. Šventųjų švenčių tikslas 301 psl. – 5. Bažnyčios švenčių šventimas 304 psl. – 6. Bažnyčios švenčių panaikinimas 304 psl.

ANTRASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS 305

1. Antrojo Bažnyčios įsakymo turinys 305 psl. – 2. Šiojo įsakymo pagrindas 305 psl. – 3. Šiojo įsakymo sąstymas 305 psl. – 4. Būdas įvykdyti šiam įsakymui 305 psl. – 5. Priežastys, atleidžiančios nuo pareigos išklausyti šv. mišių 306 psl. – 6. Pamokslo klausymas šventadieniais 306 psl.

	psl.
TREČIASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS	307
Trečiojo Bažnyčios įsakymo turinys 307 psl.	
I. PAREIGA PASNINKAUTI	307
1. Pasninko esmė 307 psl. – 2. Pasninko dienos 308 psl. – 3. Kas privalo pasninkauti? 308 psl. – 4. Pareigos pasninkauti svarbumas 308 psl. – 5. Priežastys, atleidžiančios nuo pasninko 309 psl.	
II. PAREIGA SUSILAIKYTI NUO MĖSIŠKŲ VALGIŲ	309
1. Susilaikymo arba santūros pareiga 309 psl. – 2. Santūros pareigos svarbumas 309 psl. – 3. Santūros dienos 309 psl. – 4. Santūros ir drauge pasninko dienos 310 psl. – 5. Ką santūros įsakymas saisto? 310 psl. – 6. Nuo santūros įsakymo atleidžiančios priežastys 310 psl. – Pastaba 911 psl.	
III. PASNINKO IR SANTŪROS ĮSAKYO PAGRINDAS	311
1. Pasninkas ir santūra patinka Dievui 311 psl. – 2. Pasninkas ir santūra teikia nums naudes 311 psl.	
KETVIRTASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS	312
Ketvirtojo Bažnyčios įsakymo turinys 312 psl.	
I. METINĖS IŠPAŽINTIES PAREIGA	313
1. Pareigos svarbumas 313 psl. – 2. Ką saisto metinės išpažinties pareiga? 313 psl. – 3. Metinės išpažinties laikas 313 psl. – 4. Tik gera išpažintimi įvykdoma pareiga 313 psl.	
II. VELYKINĖS ŠV. KOMUNIJOS PAREIGA	313
1. Kas privalo atlikti šią pareigą? 313 psl. – 2. Laikas atlikti šiajai pareigai 314 psl. – 3. Pareigos ir laiko svarbumas 314 psl. – 4. Šv. Komunija turi būti vertai priimta 314 psl. – 5. Velykinės šv. Komunijos vieta 314 psl.	
PENKTASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS	315
1. Penktojo Bažnyčios įsakymo turinys 315 psl. – 2. Ką šis įsakymas saisto? 315 psl. – 3. Būdas jam įvykdyti 315 psl.	
C. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMO AR NEVYKDYMO PASEKMES	316
Galėjimas vykdyti ar nevykdyti Dievo valią 316 psl.	

psl.

1 §. APIE NUOPELNUS. 316

1. Nuopelningo veiksmo ir nuopelno sąvoka 316 psl. – 2. Nuopelnų buvimas 316 psl. – 3. Nuopelningų veiksmų rūšys 317 psl. – 4. Teisingumo nuopelnai 317 psl. – 5. – Teisingumo nuopelno sąlygos 317 psl. – 6. Deramumo nuopelningi veiksmai 318 psl. – 7. Deramumo nuopelnai 318 psl. – 8. Teisingumo nuopelnų nustojimas 318 psl. – 9. Teisingumo nuopelnų atgavimas 318 psl. – 10 Nuopelnų laikas 318 psl.

2 §. APIE NUODĖMES 319

I. APIE NUODĖMES APSKRITAI 319

1. Nuodėmės sąvoka 319 psl. – 2. Būdai nusidėti 319 psl. – 3. Nuodėmių suskirstymas 319 psl.

II. APIE SUNKIAJĄ NUODĖMĘ 320

1. Sąlygos, kad nuodėmė būtų sunki 320 psl. – 2. Svarbus dalykas 320 psl. – 3. Pilnas proto pažinimas 320 psl. – 4. Pilnas valios sutikimas 321 psl. – 5. Sunkiosios nuodėmės nedorumas 321 psl. – 6. Sunkiosios nuodėmės padariniai 321 psl.

III. APIE LENGVAJĄ NUODĖMĘ 322

1. Sąvoka 322 psl. – 2. Lengvųjų nuodėmių buvimas 323 psl. – 3. Lengvosios nuodėmės padariniai 323. psl Dvi pastabos 324 psl.

IV. APIE NUODĖMIŲ PRIEŽASTIS 325

1. Nuodėmės įvykdančioji priežastis 325 psl. – 2. Į nuodėmės skatinančiosios priežastys 325 psl. – 3. Pageidimas 325 psl. – 4. Pats pageidimas nėra nuodėmė 325 psl. – 5. Pasaulis 325 psl. – 6. Piktoji dvasia 326 psl.

V. APIE PAGUNDAS 326

1. Pagundos sąvoka 326 psl. – 2. Pagunda – ne nuodėmė 326 psl. – 3. Nėra leista išsistatyti pagundų pavojūn 327 psl. – 4. Pareiga kovoti su pagundomis 327 psl. – 5. Būdas kovoti su pagundomis 327 psl.

VI. APIE PROGAS NUSIDĖTI. 328

1. Progų nusidėti sąvoka 328 psl. – 2. Progų nusidėti suskirstymas 329 psl. – 3. Pareiga vengti progų nusidėti 329 psl.

VII. APIE VIDINĖS NUODĖMĖS 330

1. Sąvoka 330 psl. – 2. Vidinių nuodėmių rūšys 330 psl. – 3. Nedoro pasigėrėjimo nuodėmingumas 330 psl. – 4. Nedoro džiaugimosi nuodėmingumas 330 psl. – 5. Nedoro geidimo nuodėmingumas 331 psl. – Pastaba 331 psl.

VIII APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIĄSIAS NUODĖMES. 331

1. Jų sąvoka 331 psl. – 2. Puikybė 332 psl. – 3. Puikybės nedorumas 332 psl. – 4. Nuodėmės, einančios iš puikybės 333 psl. – 5. Priemonės nugalėti puikybei 333 psl. – 6. Godulystė 333 psl. – 7. Godulystės nedorumas 333 psl. – 8. Nuodėmės, einančios iš godulystės 333 psl. – 9. Priemonės nugalėti godulystei 334 psl. – 10. Paleistuvystė 334 psl. – 11. Paleistuvystės nedorumas 334 psl. – 12. Iš paleistuvystės einančios nuodėmės 334 psl. – 13. Priemonės kovoję su paleistuvyste 334 psl. – 14. Pavydas 335 psl. – 15. Pavydo nedorumas 335 psl. – 16. Nuodėmės, einančios iš pavydo 335 psl. – 17. Priemonės nugalėti pavydui 335 psl. – 18. Rūstybė 335 psl. – 19. Rūstybės nedorumas 335 psl. – 20. Nuodėmės, einančios iš rūstybės 336 psl. – 21. Priemonės nugalėti rūstybei 336 psl. – 22. Apsirijimas 336 psl. – 23. Apsirijimo nedorumas 336 psl. – 24. Nuodėmės, einančios iš apsirijimo 337 psl. – 25. Priemonės nugalėti apsirijimui 337 psl. – 26. Svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumas 337 psl. – 27. Kitų svaigalų vartojimo nedorumas 337 psl. – 28. Tinginystė 338 psl. – 29. Tinginystės ir apsileidimo nedorumas 338 psl. – 30. Nuodėmės, einančios iš tinginystės 338 psl. – 31. Priemonės nugalėti tinginystei 338 psl. – 32. Nuodėmės, einančios iš apsileidimo 338 psl. – 33. Priemonės nugalėti apsileidimui 339 psl.

IX. APIE 6 NUODĖMES PRIEŠ ŠV. DVASIĄ 339

1. Nuodėmės prieš šv. Dvasią 339 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis 339 psl.

X. APIE 4 DANGAUS KERŠTO ŠAUKIANČIAS NUODĖMES 339

1. Šaukiančio. į dangų keršto nuodėmės 339 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis 340 psl.

XI APIE 9 SVETIMĄSIAS NUODĖMES 340

1. Svetimosios nuodėmės 340 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis 341 psl. 3. Jų nedorumas 341 psl.

C. APIE DORYBES IR KRIKŠČIONIŠKĄJĄ TOBULYBĘ 341

Pareiga lavintis dorybėse 341 psl.

I §. APIE DORYBES 341

1. Dorybės sąvoka 341 psl. – 2. Krikščioniškosios dorybės 342 psl. – 3. Dorybių suskirstymas 342 psl. – 4. Įdiegtosios dorybės 342 psl. 5. Įsigytosios dorybės 342 psl.

I. APIE DIEVIŠKĄSIAS DORYBES 342

1. Dieviškosios dorybės 342 psl. – 2. Dieviškųjų dorybių aktų žadinimas 343 psl.

psl.

I. APIE MORALINES DORYBES 343

1. Moralinės dorybės 343 psl. – 2. Pagrindinės dorybės 344 psl.
 3. Išmintingumas 344 psl. – 4. Teisingumas 344 psl. – 5. Susi-
 valdymas 344 psl. – 6. Tvirtumas 345 psl. – 7. Priešingos 7
 svarbiausiosioms ydoms arba nuodėmėms dorybės 345 psl. –
 8. Nuolankumas 345 psl. – 9. Duosnumas 345 psl. – 10. Skaisty-
 bė 345 psl. – 11. Artimui gero norėjimas 346 psl. – 12. Saikin-
 gumas 346 psl. – 13. Romumas 346 psl. – 14. Uolumas tarnauti
 Dievui 346 psl. – 15. Didvyriškos dorybės 347 psl.

2 §. APIE KRIKŠČIONIŠKĄJĄ TOBULYBĘ 347

1. Krikščioniškosios tobulybės sąvoka 347 psl. – 2. Pareiga
 siekti tobulybės 347 psl. – 3. Kelias į tobulybę 348 psl. – 4. Aš-
 tuoni palaiminimai 348 psl. – 5. Jėzaus Kristaus dvasia 348 psl.
 6. Priemonės tobulybei siekti 348 psl.

II. APIE BENDRĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES . . 349

1. Bendrosios tobulybei siekti priemonės 349 psl. – 2. Malda
 349 psl. – 3. Savęs išsižadėjimas 349 psl. – 4. Dievui patinkamu
 būdu kasdieninių darbų atlikinėjimas 349 psl. – 5. Darbas 350 psl.
 – 6. Maistas 350 psl. – 7. Poilsis ir pramogos 350 psl. – 8. San-
 tykliai su artimu 350 psl. – 9. Kentėjimai 350 psl. – 10. Savęs
 kontroliavimas 351 psl.

II. APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES . 351

1. Evangelijos patarimai 351 psl. – 2. Savanoriškas neturtas
 351 psl. – 3. Amžina skaistybė 352 psl. – 4. Visiškas klusnumas
 352 psl. – 5. Geriausia priemonė tobulybei siekti 352 psl. – 6.
 Ką saisto Evangelijos patarimai? 352 psl.

III DALIS

DIEVO PAGELBA IR ŽMOGUS 353

1 § APIE DIEVO PAGELBĄ APSKRITAI 357

I. DIEVO PAGELBOS REIKALINGUMAS. 357

1. Vien savo jėgomis žmogus negali pasiekti savo galutinio
 tikslo 357 psl. – 2. Dievas padeda žmogui pasiekti galutinį
 tikslą 357 psl.

II DIEVO MALONĖ. 358

1. Malonės sąvoka 358 psl. – 2. Malonės rūšys 358 psl. –
 3. Pašvenčianioji malonė 358 psl. – 4. Veikiamoji malonė 359 psl.
 – 5. Luominė arba pareiginė malonė 360 psl. – 6. Sakra-
 mentinė malonė 960 psl.

	psl.
III. BENDRADARBIAVIMAS SU DIEVO MALONE.	360
1. Malonę reikia vertinti 360 psl. – 2. Malonę reikia saugoti 360 psl. – 3. Su malone reikia bendradarbiauti 361 psl. – 4. Malonės nevertinimo ir nepaisymo vaisiai 361 psl.	
2 §. SAKRAMENTAI	362
I. SAKRAMENTŲ SĄVOKA, KILMĖ, SKAIČIUS	362
1. Sakramentų apibrėžtis 362 psl. – 2. Sakramentų medžiaga ir forma 362 psl. – 3. Sakramentų medžiaga ir forma nekeičiamos 362 psl. – 4. Sakramentai teikia malonę 363 psl. – 5. Sakramentų skaičius 363 psl. – 6. Sakramentai priderinti prie žmonių prigimties 363 psl.	
II. SAKRAMENTŲ SUSKIRSTYMAS IR VAISIAI.	364
1. Sakramentų suskirstymas 364 psl. – 2. Kartojamieji ir nekartojamieji sakramentai 364 psl. – 3. Mirusiųjų ir gyvųjų sakramentai 364 psl. – 4. Išganymui būtinais reikalingieji ir tik labai naudingieji sakramentai 365 psl. – 5. Sakramentų vaisiai 365 psl.	
III. SAKRAMENTŲ TEIKĖJAS, VEIKIMAS, ĖMĖJAS	366
1. Sakramentų teikėjas 366 psl. – 2. Sakramentai teikia malonę patys savaime 366 psl. – 3. Sakramentų ėmėjo vertumas ar nevertumumas 366 psl. – 4. Sąlygos sakramentų tikrumui iš ėmėjo pusės 367 psl. – 5. Sakramentų vaisių atgijimas 367 psl. – 6. Sakramentų kartojimas 367 psl.	
IV. IŠVADOS	368
3 §. KRIKŠTAS	368
I. KRIKŠTO SĄVOKA IR VAISIAI	368
1. Krikšto apibrėžtis 368 psl. – 2. Medžiaga ir forma 369 psl. – 3. Krikšto vaisiai 369 psl. – 4. Krikšto nekaltumą išplėšia 370 psl. – 4. Krikštas uždeda pareigų 370 psl.	
II. KRIKŠTO REIKALINGUMAS	371
1. Krikštas yra būtinas 371 psl. – 2. Tikrąjį Krikštą atstoja 371 psl.	
III. KRIKŠTO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS	372
1. Krikšto teikėjas 372 psl. – 2. Krikšto ėmėjas 372 psl. – 3. Kūdikių Krikštas 372 psl. – 4. Ypatingi atvejai 373 psl. – 5. Suaugusių Krikštas 374 psl.	

	psl.
IV. KRIKŠTO APEIGOS	375
1. Krikšto tėvai 375 psl. – 2. Krikštijamojo vardas 376 psl. –	
3. Krikšto vieta 376 psl. – 4. Iškilmingas ir privatinis Krikštas	
376 psl. – 5. Apeigų atlikimas 376 psl.	
V. IŠVADOS	377
4 §. SUTVIRTINIMAS	378
I. SUTVIRTINIMO SĄVOKA.	378
1. Sutvirtinimo apibrėžtis 378 psl. – 2. Tikras sakramentas	
378 psl. – 3. Kristus įsteigė 378 psl. – 4. Medžiaga ir forma	
379 psl.	
II. SUTVIRTINIMO VAISIAI IR REIKALINGUMAS	379
1. Sutvirtinimo vaisiai 379 psl. – 2. Sutvirtinimas reikalingas	
380 psl.	
III. SUTVIRTINIMO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS	380
1. Teikėjas 380 psl. – 2. Ėmėjas 380 psl. – 3. Vaisingumo	
sąlygos 380 psl.	
IV. SUTVIRTINIMO APEIGOS.	381
1. Sutvirtinimo tėvai 381 psl. – 2. Jų pareigos 381 psl. –	
3. Sakramento apeigos 382 psl.	
V. IŠVADOS	382
5 §. EUCHARISTIJA-SAKRAMENTAS	383
I. EUCHARISTIJOS SĄVOKA	383
1. Eucharistijos apibrėžtis 383 psl. – 2. Trys svarbiosios tie-	
sos 383 psl. – 3. Kristus yra Eucharistijoje 384 psl. – 4. Eucha-	
ristijos medžiaga 385 psl. – 5. Eucharistijos forma 385 psl.	
II. EUCHARISTIJOS VAISIAI IR REIKALINGUMAS	386
1. Eucharistijos vaisiai 386 psl. – 2. Eucharistijos reikalingu-	
mas 387 psl. – 3. Dievo įsakymo pareiga 387 psl.	
III. EUCHARISTIJOS TEIKĖJAS	388
1. Eucharistijos konsekratojas 388 psl. – 2. Eucharistijos da-	
lintojas 388 psl. – 3. Ypatingi atvejai 388 psl. – 4. Eucharistijos	
teikimas 389 psl.	

	psl.
IV. EUCHARISTIJOS ĖMĖJAS	389
1. Komuniją gali priimti 389 psl. – 2. Pirmoji Komunija 390 psl. – 3. Sąlygos vaisingumui 390 psl. – 4. Pasirengimas kūnui 391 psl. – 5. Natūralinis pasninkas 391 psl. – 6. Pasninke sulaužymas 392 psl. – 7. Komunija valgius ar gėrus 392 psl. – 8. Dažna Komunija 395 psl.	
V. IŠVADOS	396
6 §. EUCHARISTIJA-AUKA	397
I. EUCHARISTINĖS AUKOS SĄVOKA	397
1. Auka apskritai 397 psl. – 2. Auka ir religija 398 psl. – 3. Auka ir žmogus 398 psl. – 4. Naujojo Įstatymo auka 398 psl. – 5. Mišios yra tikra auka 399 psl. – 6. Mišių auką įsteigė Kristus 399 psl. – 7. Mišių auka kartojasi 399 psl.	
II. EUCHARISTINĖS AUKOS VERTĖ	400
1. Vertinga auka 400 psl. – 2. Gausūs vaisiai 400 psl.	
III. KAS EUCHARISTINĖS AUKOS VAISIAIS NAUDOJASI ?	402
Bažnyčia ir tikintieji 402 psl.	
IV. UŽ KĄ EUCHARISTINĘ AUKĄ GALIMA AUKOTI ?	402
1. Už gyvus ir numirusius 402 psl. – 2. Drąžiamai aukoti 403 psl. – 3. Įvairios intencijos 403 psl. – 4. Mišias galima tik užprašyti 403 psl.	
V. ŠV. MIŠIŲ KLAUSYMAS	404
1. Privalu mišių klausyti 404 psl. – 2. Mišių neišklausyti yra didelė nuodėmė 404 psl. – 3. Bažnyčios pageidavimas 404 psl. – 4. Kaip mišių klausyti ? 405 psl.	
VI. ŠV. MIŠIŲ REIKMENYS IR APEIGOS.	405
1. Reikmenys 405 psl. – 2. Judesiai 406 psl. – 3. Mišių dalys 407 psl. – 4. Katechumenų mišios 407 psl. – 5. Aukojimas 407 psl. – 6. Kanonas 408 psl. – 7. Komunija 408 psl.	
V. IŠVADOS	409
7 §. ATGAILA	410

psl.

I. ATGAILOS SAKRAMENTO SĄVOKA 410

1. Atgailos sakramento apibrėžtis 410 psl. – 2. Atgailą įsteigė Kristus 410 psl. – 3. Nusidėjėlio teismas 410 psl. – 4. Atgailos sakramento medžiaga 411 psl. – 5. Būtina išpažinties medžiaga 411 psl. – 6. Laisva išpažinties medžiaga 411 psl. – 7. Atgailos forma 412 psl. – 8. Išrišimo būdas 412 psl.

II. ATGAILOS REIKALINGUMAS IR VAISIAI. 412

1. Atgaila yra būtina 412 psl. – 2. Įsakyta bent kartą per metus 413 psl. – 3. Būtina šiaip 413 psl. – 4. Atgailos vaisiai 413 psl.

III. ATGAILOS SAKRAMENTO ĖMĖJAS. 414

1. Kas gali priimti? 414 psl. – 2. Sąlygos iš ėmėjo pusės 414 psl. – 3. Kaltės prisiminti 414 psl. – 4. Gailėtis ir pasiryžti 415 psl. – 5. Dvejopas gailėstis 415 psl. – 6. Tobulas gailėstis ir Atgailos sakramentas 415 psl. – 7. Netobulas gailėstis ir Atgaila 415 psl. – 8. Gailėtis tikrai 416 psl. – 9. Antprigimtiniai motyvai 416 psl. 10. Visuotinis gailėstis 416 psl. – 11. Gailėtis prieš išrišimą 416 psl. – 12. Nuodėmės išpažinti 417 psl. – 13. Išpažinti nuoširdžiai 417 psl. – 14. Išpažinti slapta 417 psl. – 15. Išpažinti žodžiais 418 psl. – 16. Išpažinti visas nuodėmes 418 psl. – 17. Bloga išpažintis 419 psl. – 18. Generalinė išpažintis 419 psl. – 19. Dažna išpažintis 419 psl. – 20. Bent trokšti atsilyginti 420 psl. – 21. Sakramentinės atgailos nauda 420 psl.

IV. ATGAILOS SAKRAMENTO TEIKĖJAS. 421

1. Tik kunigas gali teikti 421 psl. – 2. Reikalinga dvejopa valdžia 421 psl. – 3. Apribota jurisdikcija 421 psl. – 4. Apribojimo prasmė 421 psl. – 5. Išskirtų nuodėmių atleidimas 422 psl. – 6. Suvaržymai atpuola 422 psl. – 7. Nuodėmklausio teisės ir pareigos 422 psl. – 8. Išpažintis didelė paslaptis 423 psl. – 9. Paslapties pagrindas 423 psl.

V. IŠVADOS 424

8 §. PASKUTINIS PATEPIMAS 425

I. PASKUTINIO PATEPIMO SĄVOKA, VAISIAI, REIKALINGUMAS 425

1. Apibrėžtis 425 psl. – 2. Tikras sakramentas 425 psl. – 3. Medžiaga ir forma 425 psl. – 4. Vaisiai 426 psl. – 5. Reikalingumas 426 psl.

II. PASKUTINIO PATEPIMO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS 427

- 1. Gali teikti tik kunigas 427 psl. – 2. Gali priimti 427 psl. – 3. Vaisingumo sąlygos 428 psl.

	psl .
III. PASKUTINIO PATEPIMO APEIGOS.	428
1. Drauge su Atgaila ir Komunija 428 psl. – 2. Pats teikimas 429 psl. – 3. Kartojimas 429 psl. – 4. Sakramento atgijimas 429 psl.	
V. IŠVADOS	430
9 §. KUNIGYSTĖ	430
I. KUNIGYSTĖS SAKRAMENTO SĄVOKA	430
1. Apibrėžtis 430 psl. – 2. Kunigystė yra sakramentas 430 psl. 3. Ją įsteigė Kristus 431 psl. – 4. Medžiaga ir forma 431 psl. – 5. Kunigystės uždaviniai 431 psl.	
II. KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ SUSKIRSTYMAS IR PADARINIAI	432
1. Šventimų suskirstymas 432 psl. – 2. Šventimų padariniai 432 psl.	
III. KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS	434
1. Kunigystės teikėjas 434 psl. – 2. Kunigystės ėmėjas 434 psl. 3. Šventimų leistinumui sąlygos 434 psl.	
IV. IŠVADOS	436
10 §. MOTERYSTĖ.	437
I. MOTERYSTĖS SĄVOKA IR TIKSLAS.	437
1. Apibrėžtis 437 psl. – 2. Moterystė, kaip sutartis 437 psl. – 3. Moterystė, kaip gyvenimo būdas 437 psl. – 4. Ypatinga sutartis 438 psl. – 5. Moterystės kilmė 438 psl. – 6. Moterystės tikslai 439 psl.	
II. MOTERYSTĖS SAVYBĖS	439
Vieningumas ir neišardomumas 439 psl.	
III. MOTERYSTĖS SAKRAMENTALUMAS IR TVARKYMAS . .	441
1. Moterystė sakramentas 441 psl. – 2. Sakramento teikėjai 442 psl. – 3. Medžiaga ir forma 442 psl. – 4. Moterystės vaisiai 442 psl. – 5. Moterystės tvarkymas 442 psl. – 6. Išvados iš šio dėsno 442 psl.	

	psl.
IV. MOTERYSTĖS ĖMĖJAI IR KLIŪTYS	443
1. Teisė į moterystę 443 psl. – 2. Kliūtys į moterystę 444 psl. – 3. Ardanciosios kliūtys 444 psl. – 4. Kliudanciosios kliūtys 446 psl. – 5. Paprastas draudimas tuoktis 447 psl. – 6. Dispensa 447 psl. – 7. Kliūtis įveda ir atšaukia 447 psl. – 8. Kuriuos kliū- tys saisto ? 447 psl. Kliūčių nežinojimas 448 psl.	
V. MOTERYSTĖS SUDARYMAS	448
1. Šalių sutikimas 448 psl. – 2. Santuokos forma 449 psl. – 3. Kuriuos saisto ? 449 psl. – 4. Ypatingi atvejai 449 psl. – 5. Tuokėjas 449 psl. – 6. Liudytojai 450 psl. – 7. Santuokos apei- gos 450 psl.	
VI. SANTUOKOS PADARINIAI	451
a) Bendras gyvenimas 451 psl. – b) Vyro pavardė 452 psl. – c) Pirmavimas 452 psl. – d) Šeima 452 psl.	
VI. CIVILINĖ SANTUOKA	453
1. Apibrėžtis 453 psl. – 2. Atsiradimo priežastys 453 psl. – 3. Vertinimas 454 psl. – 4. Kaip elgtis katalikams ? 455 psl. – 5. Baž- nyčios pažiūra 455 psl.	
VIII. IŠVADOS	455
11 §. ATLAIDAI	458
I. ATLAIDŲ SĄVOKA IR JIEMS TEIKTI TEISĖ	458
1. Kas yra atlydai ? 458 psl. – 2. Atlydams teikti teisė 458 psl. – 3. Atlydai gyviems ir numirusiems 458 psl. – 4. Atlydams teikti būdas 459 psl.	
II. ATLAIDŲ RŪŠYS	459
Asmeniniai, daiktiniai, vietoviniai 459 psl.	
III. ATLAIDŲ GAVIMAS	460
1. Kaip dažnai galima gauti atlydus ? 460 psl. – 2. Atlydams gauti sąlygos 461 psl. – 3. Būtinai atlydams gauti veiks- mai 461 psl. – 4. Intencija 461 psl. – 5. Įsakyti darbai 461 psl.	
IV. YPATINGIEJI ATLAIDAI	462
1. Skirsnio turinys 462 psl. – 2. Privilegiuoto altoriaus atlydai 463 psl. – 3. Jubiliejiniai atlydai 463 psl. – 4. Mirties valandos atlydai 463 psl.	

	psl.
V. IŠVADOS	464
12 §. SAKRAMENTALIJOS	465
I. SAKRAMENTALIJŲ SAŲOKA.	465
1. Apibrėžtis 465 psl. – 2. Sakramentalijos yra įvairios 465 psl.	
3. Ypatingosios sakramentalijos 465 psl.	
II. SAKRAMENTALIJŲ TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS	466
1. Sakramentalijų teikėjas 466 psl. – 2. Sakramentalijų ėmėjas 467 psl. – 3. Išvados 467 psl.	
13 §. MALDA	468
I. MALDOS SAŲOKA	468
1. Apibrėžtis 468 psl. – 2. Maldos rūšys 468 psl.	
II. MELSTIS YRA BŪTINĀ	469
1. Išganytojo pavyzdys 469 psl. – 2. Maldos formulė 469 psl.	
3. Įsakymas melstis 469 psl. – 4. Bažnyčia liepia melstis 469 psl. – 5. Žmogaus gerovė reikalauja maldos 469 psl. – 6. Šventųjų pavyzdžiai 470 psl. – 7. Kada melstis ? 470 psl. – 8. Už ką melstis ? 470 psl.	
III. GEROS MALDOS SAVYBĖS.	471
1. Gilus pasitikėjimas 471 psl. – 2. Dėmesys ir pagarba 471 psl. – 3. Nuolankumas ir ištvermė 472 psl. – 4. Pašvenčiamoji malonė 472 psl.	
IV. KAIKURIOS YPATINGOSIOS MALDOS	473
1. Skirsnio turinys 473 psl. – 2. Viešpaties malda 473 psl. – 3. Anėlo pasveikinimas 474 psl. – 4. Viešpaties angelas 474 psl. 5. Rožančiaus malda 474 psl. – 6. Religinės procesijos 475 psl. – 7. Maldingos kelionės 475 psl.	
V. IŠVADOS	475
Abėcėlinis dalykų sąrašas.	479

ĮVADAS *

APIE ŽMOGAUS TIKSLĄ

Žmogaus paskirtis

Palyginti neilgai tegyvena žmogus šiame pasaulyje — vos kelias dešimtis metų. Praslinkus tam laikui, nori jis to ar nenori, o turi apleisti šią žemę ir išeiti kitur, iš kur jau niekuomet negrįžta. Bebūdamas šiame pasaulyje, kiek jis prisirūpina, prisidaro, prisikamuoja, privargsta, kiek patiria visokių nepatogumų, nemalonumų, sielvartų, skausmų! Nuo gailaus kūdikio knerkimo lopšyje iki krūpulingų ligonio dejavimų mirties patale, retą temato jis kiek giedresnę dienele, retą tejaučia linksmesnę valandėlę. O džiaugsmo, laimės taip jis nori, trokšta, jieško, siekia. Bet, deja...

* Rašant įvadą ir I-ą šio veikalo dalį, naudotasi šia literatūra:

- 1) Römischer Katechismus, Verlag von Friedrich Winkler, Passau, 1839.
- 2) P. Jos. Deharbes, Grosser katholischer Katechismus, Verlag von Friedrich Pustet, Regensburg, 1906.
- 3) Katolischer Katechismus für das Bistum Passau, Verlag Josef Kösel, München.
- 4) Katolischer Volkskatechismus von Franz Spirago, Trautenau, 1903.
- 5) Catéchisme du diocèse de Bayonne, Tours, Alfr. Mame et Fils.
- 6) A catechism of christian doctrine (rankraštis).
- 7) G. Delcuve, S.J. et A. de Marneffe, S.J., Jėsus Christ lumière du monde, Casterman, Tournai - Paris, 1947.
- 8) G. Delcuve, S.J., L'eglise notre mère, Casterman, Tournai - Paris, 1947.
- 9) Franz Buerkli, Katholische Religionslehre als Lebensgestaltung, Verlag Herder, Freiburg, 1948.
- 10) P. Leon von Rudloff, Trumpa pasauliečių dogmatika. Išvertė Dr. M. Ražaitis, Stuttgart, 1947.
- 11) Ludovicus Lercher, Institutiones Theologiae Dogmaticae, Oeniponte-Lipsiae, Felix Rauch, 1940.
- 12) Praktisches Bibelhandbuch, herausg. von John. Straubinger und Jos. Bärtle, Kepplerhaus, Stuttgart, 1936.
- 13) P. Dr. Hilarin Felder, Jesus von Nazareth, Verlag Ferdinand Schoeningh, Paderborn, 1937.
- 14) J. Donat, Psychologia, F.H. Kerle, Heidelberg, 1946.
- 15) Juozapas Skivireckas Kauno Arkivyskupas Metropolitais, Naujas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Testamentas, IV laida, Stuttgart, 1947.
- 16) Codex Iuris Canonici, Romae, Typis polyglottis vaticanis, 1918.

Nejučiomis kyla tad klausimas: Kamgi žmogus gyvena šiame pasaulyje? Koks yra jo uždavinys, paskirtis, tikslas? Nejaugi būtų vien tik kentėti vargai, sielvartai, skausmai, o daugiau nieko?

Ne! Taip būti negali. Juk jeigu taip būtų, tai žmogaus likimas šiame pasaulyje būtų nepalyginti skurdesnis ir sunkesnis už neprotingųjų gyvių. Šie, nors irgi nelengvą turi gyvenimą, bet nepatiria jokių rūpesčių, nuliūdimų, sielvartų. Jie tegyvena vien tuo mirksniu, o, kas buvo prieš valandėlę, neatsimena ir, kas bus po valandėlės, nenumato. Gi žmogų slėgia, kamuoja ne tik dabartis, bet ir praeitis bei ateitis. Jeigu tad jis neturėtų kitos paskirties, kaip tik tai visa kęsti, jo gyvenimas šiame pasaulyje būtų tikras nesusipratimas, ir reiktų pasakyti, kad toji priežastis, kuri leido jam atsirasti, padarė didžiausią nesąmonę ir norėjo vien piktai pasityčioti žmogum.

Bet taip nėra nei su vienu šio pasaulio daiktu, taip negali būti nei su žmogum. Reikia tad žmogaus paskirties, tikslo įieškoti kur kitur, o ne varguose, skausmuose, sielvartuose. — Kur?

Tai turi parodyti pati žmogaus prigimtis. Į ką ji visa savo esme yra palinkusi, ko ji visada ir visur geidžia, trokšta, tai ir sudaro žmogaus paskirtį, tikslą. O tai yra *laimė*. Laimės juk nori kiekvienas žmogus be jokio skirtumo, ar jis būtų jaunas ar senas, turtingas ar beturtis, mokytas ar bemokslis, ar priklausytų vienai ar kitai tautai, valstybei, ar išpažintų, tokią ar kitokią religiją, ar dėtusi esąs visai be religijos. Ir net negali žmogus nenorėti sau pačiam laimės.

Šis taip visiems bendras ir nenugalimas laimės troškimas prikišamai rodo, kad ne kas kita, o tik laimė yra žmogaus paskirtis, tikslas.

Ką sako prigimties balsas, tai patvirtina šv. mūsų religija. Ji, būtent, pareiškia:

Žmogus yra šiame pasaulyje tam, kad nusipelnytų amžiną laimę, visokios laimės šaltinį, Dievą, pažindamas, mylėdamas, garbindamas ir jam tarnaudamas.

Dievą pažinti, mylėti, garbinti ir jam tarnauti yra artimasis žmogaus tikslas arba jo uždavinys šiame pasaulyje, gi džiaugtis per amžius laime Dievuje – jo galutinis tikslas, paskirtis.

I GALUTINIS ŽMOGAUS TIKSLAS

Galįs pilnai patenkinti žmogų gėris

1. Kad koksai gėris galėtų pilnai patenkinti žmogų, atsieit, būti galutinis jo tikslas, turi:

a) būti jis kiekvienam pasiekiamas;

Tai savaime aišku. Juk kiekvieno žmogaus ta pati prigimtis, tas pats pagrindinis laimės troškimas, tad kiekvienas privalo turėti ir lygų galėjimą tąjį troškimą patenkinti.

b) suteikti pilnā laimē ;

Vadinasi, tokiā laimē, kad žmogaus ir tiesos siekias protas būtų patenkintas, ir gero trokštanti valia pasotinta, ir širdis nurimusi. Kitaip žmogus vis nesijaus pilnai laimingas, nes galvos ir svajos apie didesnį gėrį.

c) būti patvarus.

Atsiet, nenykstaš, amžinas. Juk jeigu gėris nebus toks, tai mintis, kad kartą reikės jo netekti, užnuodys žmogui sielą ir niekais pavers visą jo laimę.

Šio pasaulio daiktai nėra galutinis žmogaus tikslas

2. Šio pasaulio daiktai ir gėrybės, kaip turtai, kūno sveikata, malonumai, mokslas, garbė ir k., nėra ir negali būti galutinis žmogaus tikslas, nes jie :

a) ne visiems pasiekiami ;

Ir iš tikro ! Juk retai kuris žmogus tegali pasidžiaugti esąs pakaktinai turtingas, sveikas, mokytas, garsus. O žymiai daugumai kaip tik trūksta šiųjų dalykų. Ir tai dažniausiai be jokios jų pačių kaltės, ir net nežiūrint didžiausių jų pastangų. Kaipgi tad liūdnas ir skaudus būtų žmonių likimas, jeigu vien taip maža kas tegalėtų pasiekti savo galutinį tikslą ? !

b) nesuteikia pilnos laimės ;

Šio pasaulio daiktai ir gėrybės, tiesa, sužavi žmogų, duoda jam tam tikro pasitenkinimo, malonumo, užsimiršimo. Bet tik, palyginti, trumpai valandėlei. Praėjus jai, jo siela dar labiau nerimsta, veržiasi į tai, kas augščiau, tobuliau už šį pasaulį, į amžiną tiesą, gėrį ir grožį. Gražiai ir teisingai sako čia šv. Augustinas : « Sukūrei mus sau, Dieve, ir nerami mūsų širdis, kol nurims tavyje » *.

O jeigu kas visą savo dėmesį ir širdį nukreipia vien tik į šio pasaulio daiktus ir gėrybes, tai nors jų ir pakankamai turi, tuo anaip tol nesitenkina, bet nori jų vis daugiau ir daugiau. Tai itin aiškiai rodo elgesys tų, kurie pasidavę gobšumui ar garbėtroškai. Rinkdami turtus ar siekdami garbės, jie nežino nei galo, nei krašto. Vadinasi, jie neranda juose pilno pasitenkinimo.

c) labai nepastovūs, netvirtai, neamžini.

Juk maža ko tereikia, kad žmogus netektų sveikatos, turtų, garbės, nors ir labiausiai stengtųsi tai visa saugoti, ginti ! Ir kaip dažnai jis viso to iš tikro netenka ? ! Bet jeigu kas ir ilgesnį laiką džiaugtųsi tomis gėrybėmis, tai vis tiek galų gale ateina mirtis ir jas visas iš jo išplėšia, arba geriau sakant, jį nuo jų visų atplėšia. Ir tai visiems laikams, visiems amžiams. Ne be reikalo yra pasakęs V. Jėzus prilyginimą : « Vieno turtingo žmogaus laukas davė gausių vaisių. Jis manė sau vienas ir sakė : Ką čia daryti, kad neturiu kur sukrauti savo vaisių ? Jis tarė : Štai ką padarysiu : išardęs savo klojimus, pasidarysiu didesnių ir tenai suvalysiu visa, kas man užderėjo, ir savo gėrybes. Tuomet aš sakysiu savo sielai : Mano siela, tu turi daug gėrybių, sukrautų daugeliui metų : ilsėkis, valgyk, gerk, pokyliauk. Bet Dievas jam tarė : Paikas, šią naktį bus pareikalauta iš tavęs tavo sielos ; kieno gi bus, ką tu prirėgei ? » (Luk. 12, 16-20).

Taigi, jeigu šio pasaulio daiktai ir gėrybės būtų galutinis žmogaus tikslas, reiktų pasakyti, kad nė vienas jo nepasiekia ir net negali pasiekti. Bet laikyti galutiniu tikslu tai, ko neįmanoma pasiekti, yra neprotinga. Todėl....

* Išp. 1. I, c. I.

Galutinis žmogaus tikslas atgamtinis

3. Kadangi šio pasaulio daiktai ir gėrybės nėra ir negali būti galutinis žmogaus tikslas, tad tasai jo tikslas yra ne gamtinis, bet *antgamtinis*.

Tai savaime einanti išvada iš to, kas ką tik sakytą. Juk šio pasaulio daiktai ir gėrybės yra ne kas kita, kaip tik gamtos daiktai ir gėrybės. O jos negali pilnai patenkinti žmogaus. Tad jo galutinis tikslas yra ne jose, bet virš jų, arba, kitaip sakant, *antgamtinis*.

Galutinis žmogaus tikslas yra Dievas

4. Galutinis žmogaus tikslas gali būti tiktai Dievas, nes vien jis yra tasai gėris, kurs gali pilnai patenkinti žmogų.

Dievas yra augščiausiasio Tiesa, kuri gali pasotinti tiesos alkstantį žmogaus protą. Jis yra didžiausiasis Gėris, kurs gali pilnai nuraminti gero trokštančią žmogaus valią ir širdį. Jis yra amžinas, tad negali būti jokio susirūpinimo ar baimės kada nors jo netekti. Jis pasiekiamas visiems žmonėms, nes visi lygiai yra jo kūriniai ir vaikai, ir jis kiekvienam yra ko teisingiausias. Ne veltui pažymėta šv. Rašte: «Dievas nežūri asmens» Rom. 2, 11).

Prigimtinis ir antprigimtinis galutinis tikslas

5. Pagal tai, koku būdu Dievas gali patenkinti žmogaus laimės troškimą, skiriama *prigimtinis* ir *antprigimtinis* galutinis žmogaus tikslas.

Prigimtini sudaro tokia laimė Dievuje, kokia atitinka žmogaus prigimtį ties jėgas ir sugebėjimus, ir kokios toji prigimtis geidžia. Savaime suprantama, kad šitokios laimės žmogui pilnai pakaktų. Juk didesnės jis nei suprasti, nei įsivaizduoti, nei trokšti neįstengia.

* Tačiau Dievas anaip tol ne šitokiai laimei paskyrė žmogų. Savo neapsakomu gerumu ir begaline meile nustatė jis jam nepalyginti augštesnį, visą jo prigimtį viršijantį tikslą, *antprigimtini tikslą*.* Savo prigimtimi žmogus yra tik Dievo tarnas, suvis nevertas paties Dievo regėti ir jo laimėje dalyvausti. Bet Dievas pasiskyrė jį savo įsūniu, savo, taip sakant, šeimos nariu, savo prigimtį ir laimės dalininku. «Jūs jau nebesate svetimi ir atėjūnai, jūs esate piliečiai... ir Dievo įnamiai» (Ef. 2, 19), sako šv. Povilas. Todėl jis pareiškia: «Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas priėmė tiems, kurie jį myli» (1 Kor. 2, 9). Gi apaštalas šv. Jonas pažymi: «Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame... Dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar nepasireiškė, kas būsime», (kadangi dar neesame pasiekę savo galutinio tikslo) «Mes žinome, jog, kada pasireišk», (vadinasi, kada savo galutinį tikslą pasieksime), «būsime į jį panašūs, nes mes matysime, kaip jis (Dievas) yra» (1 Jon. 3, 1-2). «Dabar mes matome (Dievą) atspindyje lyg mįslę», kalba šv. Povilas: «tuomet gi veidu į veidą. Dabar aš pažįstu dalimi, tuomet pažinsiu, kaip ir esu pažintas» (1 Kor. 13, 12-13).

Dera pažymėti, kad galutinis žmogaus tikslas niekada nebuvo prigimtinis, bet *visada tik antprigimtinis*.

* Šia proga reikia pasakyti, kad žodis «antgamtinis» ne visai tą patį reiškia, ką «antprigimtinis». Antgamtinis yra tas, kas viršija gamtą, atseit, šį regimąjį pasaulį. Gi antprigimtinis yra tas, kurs yra augščiau už prigimtį (šiuo atveju žmogaus, nes apie ją tekalbame). Kadangi, galutinis žmogaus tikslas nėra gamtos daiktuose ir gėrybėse, tad jis antgamtinis. Bet tasai antgamtinis tikslas gali dar būti dvejopas: prigimtinis ir antprigimtinis. Todėl vadinti jį tik antgamtiniu yra nepakaktinai griežtai ir teisingai išsireikšti.

Šio pasaulio gėrybės yra žmogui tik priemonės

6. Nors šio pasaulio gėrybės nėra galutinis žmogaus tikslas, bet jos savo vertę turi. Jos duotos žmogui tam, kad jomis naudodamasis, atliktų savo uždavinį čia žemėje, atsieit, pažintų, mylėtų, garbintų Dievą ir jam tarnautų, ir tuo būdu pasiektų savo galutinį tikslą — amžiną laimę Dievuje. Jos tad yra ne tikslas, o tik priemonės.

Todėl neišmanėliais vadinami šv. Rašte visi tie, kurie iš šio pasaulio daiktų nepasistengia pažinti Dievo. « Paiki yra visi žmonės, kurie neturi Dievo pažinimo ir kurie iš matomųjų daiktų nenuvokia to, kurs yra, ir nepažįsta Viešpaties iš jo darbų » (Išm. 13, 1).

Išvados

7. Iš to, kas sakyta, savaime eina šios dvi išvados :

a) nepririšti širdies prie šio pasaulio daiktų ir gėrybių ir nejieškoti juose savo laimės ;

« Laikas yra trumpas », sako šv. Povilas : « lieka ir tiems... , kurie verčia, kaip kad neverktų ; kurie džiaugiasi, kaip kad nesidžiaugtų ; kurie perka, kaip kad nieko neturėtų ; kurie naudojasi šiuo pasauliu, kaip kad nesinaudotų ; nes šio pasaulio išvaizda praeina » (1 Kor. 7, 29-31).

b) naudotis jais tik, kaip priemonėmis, ir tik tiek, kiek jie yra priemonės, siekti galutiniam tikslui.

Šio pasaulio daiktai ir gėrybės neturi uždengti nums Dievo, bet jį atskleisti, neturi mus nuo jo atitraukti, bet į jį vesti. Jei būtų kitaip, būtų tai ne tik neprotinga bei neteisinga, bet ir nemaža mūsų kaltė. Ne veltui sako šv. Povilas apie pagonis : « Dievo rūstybė pasireiškia kiekvienoje bedievystėje ir neteisybėje tų žmonių, kurie Dievo tiesą laiko neteisybėje. Kas žinoma apie Dievą, yra juk jiems apreikšta, nes Dievas jiems apreikškė. Nes kas jame neregima, jo amžinoji galybė ir dievybė, tai nuo pat pasaulio įkūrimo galima matyti proto šviesa iš padarytųjų dalykų, taip kad jie neišteisinami » (Rom. 1, 18-20).

II ARTIMASIS ŽMOGAUS TIKSLAS ARBA JO UŽDAVINYS ŠIAME PASAULYJE

Žmogaus uždavinys

1. Amžinąją laimę žmogus gauna ne šiaip sau, atsieit, be jokių savo pastangų, bet turi ją nusipelnyti, kol gyvena šiame pasaulyje.

Todėl gyvenimas šiame pasaulyje vadinamas šv. Rašte sėjimu pjūties dienai (Mat. 13, 24-30), darbo metu vynuogyne (Mat. 20, 1 ir k.) pelno rinkimu iš gautųjų talentų (Mat. 25, 14-30), turtų krovimu danguje (Mat. 6, 20), bėgimu lenktynėse (1 Kor. 9, 24) ir pan... « Palaiminti mirusieji, kurie miršta Viešpatyje ! Jau nuo dabar ... jie turi ilsėtis nuo savo vargų, nes jų darbai seka juos » (Apr. 14, 13), sakoma apie tinkamai pabaigusius šio pasaulio gyvenimą.

Nusipelno žmogus amžinąją laimę, stengdamasis Dievą :

- a) pažinti, kaip augščiausiąją Tiesą,
- b) mylėti antprigimtinę meilę, kaip didžiausiąjį Gėrį,
- c) garbinti, kaip vyriausiąjį Valdovą, ir jam tarnauti.

Tai ir sudaro artimąjį žmogaus tikslą arba jo uždavinį šiame pasaulyje.

To uždavinio svarbumas

2. Atlikti šį uždavinį yra be galo svarbu. Nuo to juk pareina visas žmogaus amžinasis likimas. Vos peržengęs amžinybės slenkstį, žmogus tuojau išgirsta sprendimą arba : « Gera, gerasis ir ištikimasis tarne, kadangi tu buvai ištikimas ant nedaugelio, aš ant daugelio tave pastatysiu ; įeik į savo Viešpaties džiaugsmą » (Mat. 25, 21), arba : « Nenaudingą tarną išmeskite laukan į tamšes ; ten bus verksmo ir dantų griežimo » (Mat. 25, 30).

Pažymėdamas, koks svarbus šis uždavinys, V. Jėzus ne kartą jį vadino pirmutiniu, vyriausiuoju, žmogaus gyvenime vieninteliu. Žinomi juk jo žodžiai : « Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį ? » (Mat. 16, 26). « Jieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisybės » (Mat. 6, 33). « Morta, Morta, sielojiesi ir esi susirūpinusi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno » (Luk. 10, 41).

Galima jis atlikti

3. Paskyręs žmogui šį uždavinį, Dievas padarė jį galimu atlikti, nes :

- a) apreiškė tiesų, į kurias žmogus turi tikėti ;
- b) davė pažinti jam savo valią, kurią privalo jis vykdyti ;
- c) teikia malonių, kuriomis jis turi naudotis.

Būdas jam atlikti

4. Taigi žmogus atlieka savo uždavinį šiame pasaulyje ir tuo nusipelno amžinąją laimę, kai :

- a) tiki į viską, ką Dievas apreiškė, atsieit, pažįsta Dievą, kiek jis davėsi žmonėms pažįstamas ;
- b) vykdo Dievo valią, arba Dievą myli, garbina ir jam tarnauja ;
- c) naudojasi Dievo malonėmis, arba savo antprigimtinių tikslų siekia antprigimtinių priemonėmis.

III RELIGIJA

Religijos sąvoka

1. Tai, kas čia paskiausiai pasakyta, sudaro religijos esmę. Religija, būtent, apima tai visa,

- a) ką Dievas yra padaręs ir nustatęs, kad žmogus jį tinkamai pažintų ir jam tarnautų ;

b) ką žmogus turi daryti, kad Dievą tinkamai pažintų ir garbintų.

Religija yra tad gyvas žmogaus sąryšis su Dievu, einas iš tikėjimo, meilės ir malonės ir pasireiškias ištikimu Dievo įsakymų vykdymu.

Žodis «religija» yra iš lotynų kalbos. Etimologinė jo kilmė neaiški. Vieni (pvz. Ciceronas) veda jį iš veiksmažodžio «religere», atseit, pakartotinai, atsidėjus, įsimąstant skaityti, nes religingas žmogus turis dažnai ir rimtai svarstyti tai visa, kas liečia dievybę. Kiti sako religijos žodį esant kilusį iš kitokia prasme imamo žodžio «religere», būtent, prasme atkreipti dėmesį, pagerbti. Jo prieštara yra «negligere» – nekreipti dėmesio, apleisti, paniekinti. Šia prasme religijos žodis reikštų dėmesio, sielos kreipimą į dievybę, jos gerbimą. Kiti vėl (pvz. Laktancijus) kildina religijos žodį iš veiksmažodžio «religare», reiškiančio pakartotinai pririšti, stipriai pritvirtinti. Šia prasme religijos žodis reikštų tvirtą žmogaus ryšį su dievybe. Reikia pažymėti, kad šiais laikais dažniausiai šia paskutine prasme imamas religijos žodis.

Religijos antprigimtinumas

2. Mūsų religija turi būti *antprigimtinė*. Juk jos uždavinys vesti mus į galutinį mūsų tikslą, kurs yra anprigimtinis. Būdama vien prigimtinė, ji negalėtų to padaryti, nes tarp jos ir tarp galutinio mūsų tikslo nebūtų jokio sąryšio.

Todėl anaip tol *nepakanka* vadinamosios *proto religijos*, atseit, tokios religijos, kuri atmeta Dievo apreiškimą, o priima tik tas tiesas, kurias pažįsta pats vienas žmogaus protas, ir tokį Dievo garbinimą, kokį nustato žmogaus protas. Juk, viena, kaip jau sakytą, su šitokia religija žmogus niekaip negali pasiekti savo galutinio tikslo, kurs yra tik antprigimtinis, (vadinasi, ji visai nenaudinga žmogui); o antra, jeigu Dievas teikėsi duoti žmonėms apreiškimą, tai jo nepriimti mes negalime, nes tai būtų didžiausias Dievo įžeidimas (Tad tokia religija yra žmogui ir neapsakomai žalinga).

Tikra religija yra tik viena

3. Nesunku suprasti, kad tikra, teisinga religija gali būti tik viena. Juk tik vienas yra Dievas, tik vienos prigimtys yra visi žmonės, tad tik vienas gali būti galutinis jų tikslas ir tik vienos jam siekti priemonės.

Todėl, jei religijų yra daugiau negu viena, visos jos nieku būdu negali būti tikros, teisingos, bet gali būti arba visos drauge klaidingos, arba viena, tikra, o kitos klaidingos. Čia yra lygiai tas pat, kas su tiesa, būtent: apie tą patį dalyką tuo pačiu atžvilgiu gali būti tik vienu viena tiesa, o klaidų, žinoma, begalės. Pvz., į klausimą, kiek yra dusyk du, tėra vienas teisingas atsakymas: keturi, o jokių būdu ne trys, ne penki, ne pusketvirto, ne puspenkto ir t. t.... Todėl visai neprotingai nušneka tie, kurie sako, kad kiekviena religija vedanti į Dievą tik kiek kitu keliu, panašiai, esą, kaip į kalno viršūnę galima įkopti iš įvairių pusių ir įvairiais takais. Kad kiekviena religija stengiasi kelti žmogaus sielą į tam tikrą dievybę, reikia tai pripažinti, bet kad vestų į tą patį tikrąjį Dievą ir į galutinį žmogaus tikslą, – jokių būdu ne. Juk nei atsakymas, kad dusyk du yra trys, nei, kad penki, nei, kad pusketvirto, nei, kad puspenkto, nieku būdu neveda į teisingą išsprendimą klausimo, kiek yra dusyk du?

Neapsakomai svarbu pažinti tikrąją religiją

4. Be abejo, žmogui, neapsakomai svarbu pažinti tikrąją religiją, nes kitaip jis negali pasiekti savo galutinio tikslo, kaip yra neįmanoma kur nors nuvykti, nežinant į ten kelio.

Kitų dalykų nežinojimas, pvz., istorijos, geografijos, aritmetikos, svetimų kalbų ir pan., labai pasunkina žmogaus gyvenimą, bet tik šlame pasaulyje, o amžinajam jo likimui neturi jokios įtakos. Gi religijos nežinojimas be galo žalingai veikia jo amžinybę, paversdamas ją ko skaudžiausia ir tai nepataisomai, ir jokios šio pasaulio gėrybės negali to atstoti. Ne veltui pareiškia V. Jėzus: «Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kėtų nuostolį?» (Mat. 16, 26).

Reikia taip pat gyventi, kaip rodo tikroji religija

5. Tačiau vien tik pažinti tikrąją religiją dar nepakanka. Reikia taip pat ir elgtis, kaip ji rodo ir reikalauja. Juk savo galutinį tikslą žmogus gali pasiekti tik Dievą pažindamas ir drauge jį mylėdamas, garbindamas, jam tarnaudamas bei jo malonėmis naudodamasis, o anaip tol ne vien tik jį pažindamas.

Tai aiškiai pažymi V. Jėzus, pareikšdamas: «Ne kiekvienas, kurs man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę» (Mat. 7, 21). Gi šv. Povilas sako: «Ne įstatymo klausytojai teisūs pas Dievą, bet įstatymo vykdytojai bus nuteisinti» (Rom. 2, 13).

Tikrąją religiją galima pažinti

6. Kadangi pasaulyje matome daug įvairių religijų, kurių kiekviena sakosi esanti teisingoji, tikroji, tad kyla klausimas, ar apskritai galima pažinti, kuri jų tikra, ir, jeigu taip, tai kokių būdu?

Religijų priskaitoma pasaulyje kone tūkstančiai. Vienos jų yra krikščioniškos, kaip katalikų, stačiatikių ir visokios protestantų religijos, kitos nekrikščioniškos, kaip žydų, mahometonų ir įvairių įvairiausios pagonių religijos. Vienose jų (krikščionių, žydų ir mahometonų) garbinama vienas Dievas, kitose (pagonių) – daugelis dievų. Vienos jų skelbiasi esančios Dievo apreikštos (krikščionių, žydų, mahometonų ir kai kurios pagonių), kitos taip augštai apie save nemano.

Atsakant į šį klausimą, reikia pažymėti, kad visų pirma tik toji religija tegali būti tikra kuri yra Dievo apreikšta, nes, kaip minėta, žmogaus galutiniam tikslui esant antprigimtiniam, antprigimtinė turi būti ir mūsų religija.

Todėl aišku, kad nė viena savęs nelaikanti apreikšta religija nėra tikroji, teisingoji.

Gi iš laikančių save apreikštomis religijų tik toji yra teisinga, kurią Dievas *tikrai*, o ne tariamai apreikšė. Kad tai pažintume, Dievas davė atitinkamų įrodymų. Šie yra dvejopi: viena, paties apreikštojo mokslo kilnumas, grožis ir ypač neprieštaravimas sveikam žmogaus protui; antra, gamtos ir žmogaus jėgas viršiją veiksmai (stebuklai ir pranašystės), lydėjusieji apreikškimą ir padarytieji jam patvirtinti.

Savaime suprantama, kad Dievas, būdamas tobuliausioji Būtybė, pati Tiesa, pats Gėris ir Grožis, negali apreikšti to, kas žema, nedora ar sveikam žmogaus protui priešinga. Todėl jeigu kokioje religijoje kas panašaus yra, jokių būdų negali ji būti Dievo apreikšta, nors ir skelbtųsi tokia esanti. Taip pat aišku, kad Dievas, norėdamas ypatingu būdu prabilti į žmones, turi duoti pakaktinų įrodymų, iš kurių jie pažintų, kad čia tikrai jis kalba. Tokie įrodymai yra nepaprasti, gamtos ir žmogaus jėgas viršiję veiksmai (stebuklai ir pranašystės), atlikti apreikšimui patvirtinti.

Būdai pažinti, kuri religija yra tikroji

7. Žinodami, kad Dievas davė savo apreikšimo įrodymų, mes galime jieškoti, kuri iš save apreikšta laikančių religijų yra tikrai teisinga, dvejopu būdu. Viena, peržvelgti iš eilės visas save laikančias apreikštomis religijas ir pažūrėti, kuri jų yra tikrai paremta tais įrodymais. Bet tai ilgas ir gana varginąs kelias. Daug trumpesnis ir nemažiau sėkmingas yra kitas kelias, būtent: atkreipti žvilgsnį tik į savo, atsieit, Kat. Bažnyčios skelbiamąją religiją ir pasvarstyti, ar ji nėra tikrai apreikštoji. Radus, kad taip, ji viena tylaikytina tikrąja, o visos kitos turi savaime atpulti, nes Dievas apreikšė ne kelias, o tik vieną vieną religiją.

Sio antrojo kelio paprastai ir laikomasi, įrodinėjant, kad tik katalikų religija yra tikroji, teisingoji.

Žvelgiant į kitas save laikančias apreikštomis religijas, tuojau paaiškėja, kad pagonių religijos nė viena negali būti teisinga, kadangi jose yra labai daug prieštaravimų sveikam mūsų protui. Žydų religija yra tikrai apreikšta, bet ji buvo tik praeinamo pobūdžio, tik kaip paruošimas į krikščioniškąją. Atėjus krikščioniškajai, ji turėjo pagal Dievo nustatymą savaime į ją pereiti ir išnykti. Jeigu ji išsiliko, tai yra priešinga Dievo valiai, ir ji dabar nebegali būti tikrąja, teisingąja religija. Mahometonų religija yra tam tikras kai kurių krikščionių, žydų ir pagonių religijų dalių mišinys, padarytas anaipol ne Dievo įgalioto asmens ar asmenų. Visokios krikščioniškosios religijos yra ne kas kita, kaip tik įvairūs betarpiškai ar tarpiaiškai įvykusieji nuo katalikų religijos nukrypimai, padaryti dėl visai kitokių, nekaip Dievo apreikšimas, priežasčių.

Klaidingi religijos supratimai

8. Be ką tik išdėstyto teisingo religijos supratimo, deja, yra nemaža ir klaidingų. Kadangi noroms nenoroms tenka kartais su jais susidurti, dera bent į kaikuriuos jų truputį dirstelėti.*

a) *Etinis autonomizmas*. Jį sugalvojo vokiečių filosofas Kantas. Jis skelbė, kad Dievo buvimo negalima protu įrodyti, neigė apreikšimą, malonę, V. Jėzaus dievybę ir dievišką Bažnyčios pasiuntinybę. Religiją laikė jis tik doru elgesiu. Bet elgesys, pasak jo, yra doras tik tada, kai žmogus vykdo vien paties savo prigimtines įsakymus (iš čia ir pavadinimas «etinis autonomizmas», atsieit, dorovinis savarankiškumas). O jei ką daro kitų įsakymas, tai jau nėra dora. Atsakydami į Kanto tvirtinimus, visų pirma pareiškiamo, kad doras elgesys sudaro, tiesa, religijos dalį, bet anaipol dar ne visą religiją. Visa religija yra tai Dievą pažinti taip, kaip jis davėsi mums pažįstamas, jį mylėti ir jam tarnauti, dorai elgiantis. Kantas smarkiai su-

* pal. G. Deubig, Glaube und Leben, Norbert Wohlgemuth Verlag, 1947, 24 ir k. psl.

klydo, paneigdamas mūsų proto galią pažinti Dievo buvimą, apreiškimą ir visą antprigimtinę sritį. O tieji doro elgesio įsakymai, kurie yra mūsų prigimtyje, eina visai ne iš pačių mūsų, bet tik iš mūsų prigimties Kūrėjo, Dievo.

b) *Modernizmas*. Jo sugalvotojai ir skleidėjai (Ritschl, Lamenais, Loisy, Sabatier ir k.) skelbė, kad religiją sukuria nuolatiniai gyvenimo reikalavimai. Vadinasi, eina ji ne iš kokio Dievo apreiškimo, bet tik savaime kyla iš paties žmogaus sielos gelmių. Jos priežastis yra žmoguje esąs tam tikras religinis jausmas. Tikėjimo tiesos suvis ne Dievo apreikštos, bet tik tojo jausmo sukeltos. Todėl jos nėra patvarios, bet, laikams slenkant, kitėja pagal tai, kaip keičiasi gyvenimo reikalai ir žmogaus jausmai. Be to, modernistai žiūrėjo į atskirus asmenis, kaip į tarp savęs susijusias pasaulio visumos daleles, o tąją visumą laikė dievu. Taigi skelbė jie panteizmą. Atsakant į modernistų svaichiojimus, reikia pripažinti, jog tai tiesa, kad žmoguje yra tam tikras religinis jausmas. Tačiau yra klaida, kad tas jausmas yra religijos priežastis. Atvirkščiai, jis yra verčiau religijos pasekmė. Gi tai visa, ką modernistai tvirtina apie tikėjimą, jo tiesas ir Dievą, yra vien tuščias, nieku nepagrįstas jų prasimanymas. Modernizmą yra pasmerkęs popiežius Pijus X.

c) *Gyvenimo filosofija*. Ji reiškiasi dvejopa kryptimi: pesimizmu ir optimizmu, iš lotynų kalbos žodžio «optimus», reiškiančio «geriausias», kaip pesimizmas iš tos pat kalbos žodžio «pessimus» – blogiausias. Mat, kaip pesimizmas stato žmogui prieš akis tai, kas yra tariamai ko blogiausia, taip optimizmas, – kas tariamai ko geriausia.

Pesimizmo sugalvotojas yra Schopenhauer. Jis, paneigęs Dievą, apreiškimą ir apskritai krikščionybę, skelbė, kad pasaulis yra padarinys kažkokios beribės valios, kuri stengiasi pati save išreikšti. Kad toji valia yra akla ir neprotinga, rodo pasaulyje esąs didelis vargas ir skurdas. Toji valia siekia išikūnyti idėjomis. Bet, kadangi idėjų grožio niekada negalima pasiekti, tai tosios valios pastangų vaisius yra nuolatinis apsvylimas. Savaime būdama nesąmoninga, toji valia atskiruose pasaulio daiktuose (žmonėse), įgavo sąmonę. Tai ir sudaro pirmutinę nuodėmę, kuri begaliniais būdais keršija. Kaip išeitį iš šio vargingumo ir skurdumo, Schopenhauer siūlo žmonėms panaikinti savyje esantį norą gyventi, stengtis pavirsti į nieką, nes niekas tai laimė, o buvimas – nelaimė. Ko verti šie Schopenhauer'io prasimanymai, aiškiai parodė jis pats, jų nė nemėgindamas laikyti savo gyvenime, bet stengdamasis turėti ko daugiausiai patogumų bei visokių malonumų.

Optimizmas. Optimistinės gyvenimo filosofijos kūrėjas yra Nietzsche. Jis taip pat, ir tai su didžiausia neapykanta, neigė Dievą, apreiškimą ir krikščionybę. Bet buvo griežtai priešingas pesimizmui. Jis skelbė, kad žmogaus uždavinys yra stengtis iškilti augščiau už savo prigimtį, tapti antžmogiu. Tam tikslui visos priemonės, net ir nedorių nedoraisios yra leistinos, nes antžmogio nevaržo jokie, ypač krikščioniškosios dorovės, saistai; jis yra anapus gero ir pikto. Į kur nuvestų žmones šitokis optimizmas, pigu suprasti. Jo besilaikantieji pasidarytų didžiausi nedorėliai, baisiausi niekšai.

d) *Egzistencijos filosofija*. Gimininga ji su ką tik minėtąja gyvenimo filosofija. Jos kūrėjai (Kierkegaard, Jaspers – šiedu ilgainiui nuo jos atsisakė –, Heidegger, Sartre ir k.), paneigdami krikščioniškąją religiją su visomis jos tiesomis, sako, kad žmogus yra kaž kaip «įsviestas» į gyvavimą (egzistenciją, – iš to jos ir pavadinimas –). Jis nežino, nei kas, nei kam tai padarė. Jis žino tik gyvuojas tarp jį iš visų pusių gaubiančio nieko. Tai jį baisiai slėgia ir gąsdina. Jis bijo to nieko, tos tuštumos; ir toji baimė lydi jį per visą gyvenimą, nuo lopšio iki karstui. – Egzistencializmo skelbėjų tvirtinimai yra visai tušti, nieku neparemti. Tačiau reikia pasakyti, kad nepripažįstant Dievo, iš tikro nežinia, nei kas duoda žmogui gyvavimą, nei

kam žmogus gyvuoja, nei kuo galų gale baigiasi žmogaus gyvavimas. Todėl liekasi arba pripažinti Dievą, arba patekti į begalinį nusiminimą. Kaip jau minėta, kai kurie šios filosofijos prasimanytojai yra grįžę į Dievą.

e) *Socializmas ir komunizmas (bolševizmas)*. Juodviejų skleidėjai neigia bet kokią religiją, vadindami ją nuodais žmonėms svaiginti. Tačiau į religijos vietą stengiasi įjėd patys atsistoti. Tai itin ryškiai matyti bolševizme, kur Stalinui pripažįstamos tiesiog dieviškos savybės ir kur jis ne kartą net vadinamas dievu. – Materializmu pagrįstas socializmas ir komunizmas yra iš esmės klaidingi, o komunistus arba bolševikus popiežius Pijus XII yra ekskomunikavęs (išskyręs iš tikinčiųjų bendravimo).

Apie ką tik minėtuosius ir kitus klaidingus religijos supratimus ar jos neigimus tenka apskritai išsireikšti šv. Povilo žodžiais: « Ateis laikas kad nepakęs sveiko mokslo, bet, eidami savo troškimais, surinks sau mokytojų krūvą, kaip jiems ausyse niežti, ir nugręš ausis nuo tiesos, o gręšis prie pasakų » (2 Tīm. 4, 3).

Prel. Dr. FELIKSAS BARTKUS

I DALIS

DIEVO ŠVIESA IR ŽMOGUS

TIKĖTI Į VISKĄ, KĄ DIEVAS APREIŠKĖ

«Aš, šviesa, atėjau į pasaulį, kad kiekvienas, kurs tiki į mane,
nepasiliktų tamsybėje.» (Jon. 12,46)

« Dievas taip mylėjo pasaulį, kad davė savo vienagimūsi-
jį Sūnų, kad kiekvienas, kurs į jį tiki, nežūtų, bet turėtų amžinąjį
gyvenimą. Nes Dievas nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį pasaulio
teisti, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas. Kas tiki į jį, tas
neteisiamas, o kas netiki, tas jau pasmerktas, nes netiki į
viengimiojo Dievo Sūnaus vardą » (Jon. 3, 16-18).

IS TIKĖJIMO SAVOKA IR DALYKAS

Tikėjimo apibrėžtis

1. Katalikų tikėjimas yra *Dievo suteiktoji dorybė, kurios padedami mes laikome neabejotina tiesa visa tai, ką Dievas apreiškė ir per savo Bažnyčią įsakė mums tikėti.*

Turime čia galvoje ne tikėjimą apskritai, bet tik katalikų, atseit, toki, koks mums reikalingas, kad atliktume savo uždavinį šiame pasaulyje ir pasiektume savo galutinį tikslą.

Apibrėžties paaiškinimas : a) tikėti

2. *Tikėti* apskritai reiškia laikyti tiesa tai, ką kas nors kitas mums sako, ir tai dėl to, kad jis sako. Todėl tikėti Dievui yra laikyti tiesa, ką Dievas apreiškė ir dėl to, kad jis apreiškė.

Tikėti, kaip ir žinoti, reiškia laikyti tiesa kokį nors dalyką. Tiktai tikėjimas skiriasi nuo žinojimo tuo, kad žinojime mes laikome tiesa kokį nors dalyką dėl to, kad mes patys matome, patiriame ar suprantame, jog taip iš tikro yra ; o tikėjime, – kadangi mus lenkia laikyti tiesa kokį nors dalyką mums jį pranešančio asmens liudijimas, autoritetas (orenybės), nors mes patys ir nematome, nepatiriame ar nesuprantame tojo dalyko. « Tikėjimas yra pasitikėjimas tuo, ko viliamės, tvirtas įsitikinimas apie tai, kas neregima » (Žyd. 11, 2), sako šv. Povilas.

Todėl, kad tikėtume, nepakanka mums vien proto, bet reikia dar ir valios. Kadangi tojo dalyko, į kurį tikime, mes nematome, nepatiriame ar nesuprantame, tad pats jo akivaizdumas, pati jo tiesa nelenkia mūsų proto, kad jį būtinai priimtų, pripažintų, bet reikia, kad dar prisidėtų ir mūsų valia, paliepdama mūsų protui tąjį dalyką vis tik priimti, pripažinti.

b) dorybė

3. Katalikų išpažįstamasis tikėjimas yra dorybė, kadangi jis nėra vien trumpai tetrunkas veiksmas (aktas), bet pastovi būseną, kuri mus lenkia ir įgalina nuolankiai priimti ir pripažinti, kaip tiesą tai, ką Dievas yra apreiškęs.

Atskiras tikėjimo veiksmas (aktas) dar nesudaro dorybės. Bet, jeigu tikėjimo dorybės sieloje dar nėra, jis į ją veda ir paruošia.

c) Dievo suteiktoji

4. Katalikų tikėjimas yra Dievo suteikta, atseit, antprigimtinė dorybė. Duoda ją Dievas per Krikštą drauge su pašvenčiamąja malone.

Todėl sako šv. Povilas krikščionims : « Iš malonės jūs esate išganyti tikėjimu, ir tai ne savaimė, nes tai yra Dievo dovana » (Ef. 2, 8).

Kadangi, kaip minėta, kad tikėtume, reikia ir mūsų valios prisidėjimo, tad tikėjimas sudaro nemažą mums *nuopelną*, o netikėjimas didelę kaltę. Ne be reikalo pažymi V. Jėzus: « Kas tiki į jį (Dievo Sūnų), tas neteisiamas, o kas netiki, tas jau pasmerktas » (Jon. 3, 18). « Kas tikės ir bus pakrikštytas, bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16).

d) *laikome neabejotina tiesa*

5. Reikia laikyti *neabejotina* tiesa tai visa, ką Dievas apreiškė, kadangi Dievas, būdamas augščiausioji Tiesa, ne tik pats negali klysti, bet nė kitų klaidinti.

Todėl, jei žinome, kad Dievas kokį dalyką tikrai apreiškė, yra griežta pareiga į jį tikėti, nors jo ir nesuprastume. Ir tikėti turime net tvirčiau, negu patys tąjį dalyką matydami ir suprasdami, nes mūsų julsės ir protas juk gali klysti ir, deja, ne kartą klysta, o Dievas yra visiškai neklaidingas. « Jei mes priimame žmonių liudijimą, tai Dievo liudijimas yra didesnis » (1 Jon. 5, 9).

e) *visa, ką Dievas apreiškė*

6. Mūsų tikėjimas turi apimti tai visa, ką tik Dievas apreiškė mūsų išganymui nuo pat žmonių atsiradimo iki paskiausių laikų.

Kas vienas tiesas priimtų, o kitas atmestų, tas tikėtų ne Dievui, bet tik sau pačiam, ir, aišku, to tikėjimas būtų visiškai bevertis.

Pirmaisiais žmonių gyvenimo šimtmečiais ar tūkstantmečiais Dievas davė apreiškimų per patriarkus, paskiau, Senajame Testamente, per pranašus ir, galop, paskiausia prabilo per savo Sūnų, Jėzų Kristų, bei jo pasiuntinius, apaštalus. Su paskutinio apaštalo mirtimi viešasis Dievo apreiškimas pasiliovė ir jo niekuomet nebebus. Tiesa, Dievas kartais duoda apreiškimų ir dabar, bet tai privatiniai apreiškimai, kurie, viena, nieko naujo neįneša į V. Jėzaus duotąjį viešąjį apreiškimą, o, antra, ne visi žmonės yra įpareigoti į juos tikėti.

f) *per savo Bažnyčią įsako tikėti*

7. Savo apreikštąsias tiesas Dievas įsako mums tikėti *per savo įsteigtąją Kat. Bažnyčią*.

Vadinasi, ne pats Dievas pasako kiekvienam atskiram žmogui, į ką jis turi tikėti, bet pavedė tai padaryti V. Jėzaus įsteigtajai Kat. Bažnyčiai. Jos pareiga skelbti apreikštąsias tiesas visoms tautoms iki pasaulio pabaigai, o visų tautų ir atskirų asmenų pareiga jas priimti ir į jas tikėti. Aiškiai yra pasakęs V. Jėzus apaštalamis ir jų įpėdiniais: « Eikite tat ir mokykite visas tautas... mokydami juos laikyti visa, ką tik aš esu jums įsakęs » (Mat. 28, 19-20). O apie atskirus asmenis ir tautas jis yra pareiškęs: « Kas tikės ir bus pakrikštytas, bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16).

Dievo apreiškimas yra reikalingas

8. Dievo apreiškimas buvo žmonėms būtinai reikalingas, nes be jo jie būtų iš viso nieko nežinoję nei apie savo antprigimtinį galutinį tikslą, nei apie jam pasiekti reikalingąsias priemones.

Jeigu galutinis žmonių tikslas būtų tik prigimtinis, tai ir tada apreiškimas būtų buvęs jiems, jei jau ne būtinai reikalingas, tai bent labai nau-

dingas, kad jie galėtų lengviau, greičiau ir tiksliau sužinoti, ko reikia jam pasiekti. Juk matome į kokias baisias klaidas, tiesiog, didžiausias nesąmones yra patekę pagonys, nežiūrint to, kad jų prosenių proseniai buvo gavę vadinamąjį pirmąjį apreiškimą, atseit, patriarkams duotąjį apreiškimą. Ne veltui sakoma šv. Rašte: «Vos suprantame mes tai, kas yra žemėje, ir sunkiai surandame, kas prieš akis guli, tad kas ištirs tai, kas yra danguje? Kas atspės tavo (Dieve) mintis, jei tu neduosi išminties ir neatsiysi savo šventosios Dvasios iš augštybės?» (Išm. 9, 16. 17).

Dievas iš tikro davė apreiškimą

9. Kad Dievas iš tikro buvo siuntęs patriarkus, pranašus, savo sūnų Jėzų Kristų, bei apaštalus suteikti žmonėms apreiškimo, matyti iš to, kad:

a) jie visi, ypač gi Jėzus Kristus, įrodė savo pasiuntinybę nepaprastais, gamtos ir žmogaus jėgas viršijančiais darbais — stebuklais ir pranašystėmis;

b) jų skelbtasis mokslas yra neapsakomai augštas, taurus, vedas žmones į tikrąją laimę.

Kaip žmonėms buvo svarbu gauti apreiškimą, taip nemažiau svarbu buvo ir žinoti, kad Dievas tikrai jį davė. Vadinasi, reikėjo įrodymų, kad Dievas prabilo į žmones. Dievas jų ir suteikė, padarydamas savo pasiuntinių skelbiamosioms tiesoms patvirtinti tokių veiksmų, kokių nei gamtos, nei žmogaus prigimties jėgos padaryti negali, ir kurie aiškiai rodo, kad veikia čia pats visų daiktų Valdovas ir Viešpats. Tokie veiksmai yra stebuklai ir pranašystės. Jie duoda mums neabejotiną tikrumą, kad Dievas kalbėjo į žmones ir pranešė jiems, į ką jie turi tikėti ir kaip elgtis. Ne be reikalo liepė V. Jėzus žydams iš nepaprastų jo darbų spręsti apie jo mokslo kilmę ir vertę, sakydamas: «Jei nenorite manim tikėti, tai tikėkite darbams, kad pažintumėte ir įsitikintumėte, kad Tėvas yra manyje ir aš Tėvuje» (Jon. 10, 38).

Ir, nors Dievas nebūtų stebuklais bei pranašystėmis patvirtinęs, kad per patriarkus, pranašus ir Jėzų Kristų bei apaštalus davė žmonėms apreiškimų, jau pats vienas jų skelbtojo mokslo augštumas, taurumas, tobulumas liudytų liudyti, kad jo kilmė dieviška. Juk žmonės patys vieni savo jėgomis anaipolt neįstengė jo prieiti, nors turėjo tam pakaktinai laiko. Priešingai net. Amžiams slenkant, jie ne tik prie jo neartėjo, bet nuo jo tolo, kaip tai prikišamai rodo vargšų pagonių pavyzdys ir tų nelaimingųjų krikščionių, kurie nutraukė savo ryšius su krikščionyste.

Stebuklų galimumas

10. Kad stebuklai yra galimi, tai neigti ar tuo abejoti negali nė vienas, kas pripažįsta tikro Dievo buvimą.

Juk Dievas yra vienintelis pasaulio Kūrėjas, augščiausiasis Valdovas ir Palaikytojas. Nuo jo pareina tiek visų kūrinijų, tiek visų juose esančiųjų įstatymų bei jėgų buvimas ir veikimas. Jis jokių būdu nėra ir net negali būti tų įstatymų ar jėgų taip suvaržytas, jog negalėtų pagal savo norą padaryti išimčių. Vien tas tegali neigti tų išimčių arba stebuklų galimumą, kas Dievo nepripažįsta, arba kas, jeigu jį ir pripažįsta, tai visai ne toki, koks jis iš tikro yra. Bet tiek Dievo nepripažinti, tiek pripažinti jį netikrą, yra didelė klaida ir paikybė. (Į tai neužilgo plačiau pažvelgsime).

Stebuklų neigėjų tvirtinimai

11. Nenorintieji pripažinti stebuklų sako:

a) Mes dar nežinome visų gamtos įstatymų ir jėgų. Todėl tai, ką laikoma stebuklu, gal kaip tik padaro tos nežinomos mums jėgos, ir nėra

čia jokio stebuklo. Į tai atsakome: tiesa, kad visų gamtos jėgų nežinome ir gal būt niekada nežinosime. Bet mums pakanka to, kad žinome, ko jos negali. O jos neabejotinai negali, pvz., atgaivinti tikrai numirusio ir jau pradėjusio gesti žmogaus kūno, tik kam nors ištarus žodžius: – Sakau tau kelkis! –, arba ūmai nutildyti dūkstančią audrą žodžiu: – Nurimk! – Juk jeigu galėtų, tai visada būtų numirėliai taip atgaivinami ar audros nutildomos. Bet puikiausiai žinome, kad taip nėra. Gi jeigu koks asmuo vis tik yra taip padaręs, tai aišku, kad padarė jis tai jokių būdu ne gamtos jėgomis, bet daug augštesnio už ją veiksnio galia.

b) Stebuklų neigėjai, toliau, tvirtina: Stebuklus, ypač gi nepaprastus išgydymus galima išaiskinti hipnoze (tam tikru dirbtiniu užmigdymu) ir sugestija (įtaiga, įkalbėjimu). Į tai pareiškiame: Hipnoze ir sugestija galima išgydyti tik kai kurias dirksnių pakrikimo ligas. Bet jokių būdu ne kurtiesiems grąžinti girdėjimą, neregiams – regėjimą, luošiesiems – galią vaikščioti, nekaltant jau apie iš numirusių prikėlimą, audros nutildymą, keliais duonos kepalaičiais didžiulės minios pavalgydinimą.

c) Neigiantieji stebuklus vėl kalba: Jeigu stebuklai galimi, tai turėtų jų būti ir mūsų laikais. – Į tai atsakome: Stebuklai anaipol nėra kokie kasdieniniai reiškiniai, kad kiekvienu metu, kiekvienoje vietoje ir kiekvienu kieno nors pareikalavimu jų įvyktų. Jei Dievas juos daro, tai visai kitu tikslu, negu tuščiam kieno nors smalsumui patenkinti ar paikam užsispyrimui sulaužyti. Bet jų yra ir mūsų laikais. Tai aiškiai matyti, visų pirma iš to, kad Bažnyčia kone kasmet skelbia kai kuriuos asmenis šventaisiais, arba juos kanonizuoja. Kad paskelbtų ji ką nors šventuoju, be kitų sąlygų, reikia, kad to asmens užtarimu būtų įvykę bent du stebuklai. Ir tai ko aiškiausi, ko neabejotiniausi. Bažnyčia čia nepaprastu atsidėjimu ir kruopštumu viską ištiria ir tik tada, kai nebėra nė mažiausio abejojimo, stebuklus pripažįsta. Kas tuo netiki, tepasistengia patikrinti Bažnyčios elgtis čia būdą ir atitinkamus dokumentus, o tiesą pažins. Bet, žinoma, daug lengviau ir patogiau yra iš anksto akiai tvirtinti, jog stebuklų nėra, negu nuoširdžiai patikrinti jų buvimą. Tačiau akių užmerkimu prieš tiesą dar niekas tiesos nepažino ir nepažins. Neveltui skundėsi V. Jėzus, sakydamas: « Šviesa atėjo į pasaulį, bet žmonės labiau mėgo tamsybę, kaip šviesą » (Jon. 3, 19).

Stebuklų buvimą taip pat mūsų laikais paliudija ir Liurdo įvykiai. Tenai per paskutinius 20 metų (nuo 1920 iki 1940 m.) * yra gydytojų biure pažymėta 190 išgyjimų, kurie niekaip negali būti gamtiniu būdu išaiskinti. 12990 gydytojų iš visų pasaulio kraštų juos tikrino ir pripažino neabejotiną jų stebuklingumą. Pvz., štai vienas jų:

Jonas Traynor, anglas, buvo per pirmutinį pasaulinį karą sunkiai sužeistas. 1914 metais šrapnelės kulka pramušė jam galvos kiaušą, dvi kulkosvydžio kulkos pervėrė krūtinę, o viena suardė dešinio peties sausgysles taip, jog jis nebegalėjo visiškai pajudinti rankos. Buvo jis nugabentas į ligoninę. Čia padaryta jam kiaušo operacija. Tačiau nuo to jis ne tik nepasveiko, bet dar ėmė ir nuomariu sirgti. Taip tęsėsi keletą metų. 1920 m. sumanyta nauja operacija pašalinti nuomariui. Tam reikalui išpjauta kiaušo kaule apskrita 3 centimetrų skersmens skylė. Ji neužgijo, o ligonis, be likusiųjų savo ligų, buvo dar ir beveik visiškai suparalyžuotas. Gydytojai jau nebeturėjo vilties, kad jis kada nors galėtų pasveikti, ir laukė tik jojo mirties. 1923 m. vasarą buvo jis nugabentas į Liurdą. Čia liepos 25 dieną per palaiminimą švč. Sakramentu, kurs teikiamas kiekvienam ligoniui, ūmai pasijuto jis visiškai sveikas. Paralyžius pranyko, nuomarius dingo, kaip nebuvęs, ranką galėjo jis laisviausiai valdyti, kiaušo skylė pasidengė kaulu. Ir tai visa įvyko vienu mirksniu, kai buvo jis laiminamas švč. Sakramentu. – Ar tai padarė gamtos jėgos? – Ne! Jokių būdu ne. Juk

* pal. Georg Deubig, Glaube und Leben, 62 psl.

nekalbant jau apie ką kitą, vienam kiaušo skylės padengimui kaulu reikėjo, žinovų tvirtinimu, apie pusantro gramo kalkių fosfato. O jo tiek nėra visame žmogaus kraujyje, ir dienų dienos turi praeiti, kol kūnas jo tiek pasigamina. Gi čia įvyko viskas ūmai, lyg žaibui žybtelėjus, ir pastoviai, nes išgijusis ko sveikiausias grįžo namon ir į ligą neatkrito. Tai tvirtai paliudyta daugelio ko patikimiausių dalyko žinovų, gydytojų, kurie ir prieš išgijimą ir po išgijimo Joną Traynor'į buvo gerai apžiūrėję.

Vadinasi, tat netrūksta stebuklų ir mūsų laikais. Nereikia tik prieš juos užmerkti akių. Bet, deja, visada buvo ir dabar yra tokių, kurie viską daro, kad jų nematytų, arba jeigu jau nematyti negali, tai bent kad savaip juos iškreiptų. Jų, mat, prietaringas įsitikinimas jiems brangesnis už akivaizdžiausią tiesą.

d) Nenorintieji pripažinti stebuklų, galop, sako: Ir kitos religijos tvirtina esančios paremtos stebuklais. Todėl negalima, esą, žinoti, ar tik Kat. Bažnyčios skelbiamoji yra vienintelė Dievo apreikštoji ir teisingoji religija. Į tai atsakome: Tiesa, kad ir kai kurios kitos religijos sakosi esančios stebuklais paremtos. Bet ar tai tikri stebuklai? Tai tik tuščios pasakos ir aiškos nesąmonės, daugiau nieko. Štai, pvz., mahometonų religijos stebuklas. Būtent, iš Mahometo pareikalavę jo priešai, kad įrodytų jis savo pasiuntinybę kokių stebuklu. Jis tuojuo dieną pavertęs naktimi ir liepęs pasirodyti mėnuliui. Tas nusileidęs ant žemės ir visiems Mekkos gyventojams paskelbęs, kad Mahometas yra tikrai Dievo siųstas. Mahometas tuojuo perleidęs jį keletą kartų per savo rankovę, ir po to mėnulis pasi dalinęs į dvi dalis, grįžęs į savo vietą padangėse ir vėl susijungęs. Argi toks stebuklas nėra nesąmonė?

Nes jie padaromi ne antgamtinių jėgų veikimu, o tik išsimiklinimu. Buddistai mini savo religijos kūrėjo Buddos tokius stebuklus, būtent: jis iš savęs išpūtęs galingą srovę dūmų, bekovodamas su žalčių karalium; savo kūną pavertęs ugnimi; nubėgęs padangės skliautu iš rytų į vakarus. Argi visa tai ne vaikų pasakos?

Apie tariamuosius Indijos jogų stebuklus nėra ką nė kalbėti.

Pranašysčių galimumas

12. Apie pranašysčių galimumą reikia pasakyti tą patį, kaip ir apie stebuklų.

Dievas, būtent, kuriam nėra nei praeties, nei ateities, bet visada tik dabartis, ko geriausiai žino viską, kas tik kada nors bus, ir, norėdamas, gali tai pranešti žmonėms.

Dievo apreikštosios tiesos išliko iki mūsų laikų

13. Dievo apreikštosios tiesos išliko iki mūsų laikų šv. Rašte ir Padavime.

Kadangi tai, į ką mes turime tikėti, reikia mums imtis iš šv. Rašto ir Padavimo, tad šv. Raštas ir Padavimas vadinami *tikėjimo šaltiniais*.

2§ TIKĖJIMO ŠALTINIAI

I ŠVENTASIS RAŠTAS

Šv. Rašto sąvoka

1. Šventasis Raštas yra tai *rinkinys knygų, kurias parašė šv. Dvasios įkvėpti žmonės ir kurias Kat. Bažnyčia pripažįsta Dievo žodžiu.*

Posakiai « šventasis Raštas », « Dievo įkvėptas Raštas » randami pačiose šventosiose knygose. Jie parodo, kokia neapsakomai garbinga tų knygų kilmė ir kokia be galo didelė jų vertė. Šv. Raštas dažnai vadinamas taip pat *biblija*. Žodis « biblija » yra iš graikų kalbos ir reiškia « knyga ». Šv. Raštui teikiamas šis pavadinimas dėl to, kad jis yra vertingiausių tiesų knyga, garbingiausia knyga, knygų knyga.

Šv. Rašto autorius

2. Šv. Rašto autorius arba parašytojas yra *Dievas*. Tačiau parašė jį ne jis pats, bet per savo įkvėptus žmones, pranašus, apaštalus.

Tie žmonės buvo Dievo įrankiai. Tačiau anaipatol ne tokie, kaip, pvz. plunksna, kuria mes rašome, atsieit, negyvi, neprotingi, bet, priešingai, gyvi ir protingi. Todėl ne kartą ir jie vadinami šv. Rašto knygų autoriais. Bet jie yra tik antraeiliai ir platesniąja prasme autoriai, gi pirmieji ir tikrąja prasme šv. Rašto autoriai yra Dievas.

Įkvėpimas

3. Įkvėpė Dievas žmones parašyti šv. Rašto knygas tuo būdu, jog ypatinga savo malone

a) apšvietė jų protą, kad *jie pažintų tai, ką Dievas norėjo*, kad būtų parašyta ;

b) paveikė jų valią, kad jie tai ir vien tai teparašytų ;

c) berašant, saugojo juos nuo klaidų.

Kad šv. Raštas yra Dievo įkvėptas, tai ne kartą pažymėta pačiose šv. knygose. Pvz., apaštalas šv. Petras rašo savo 2-jame laiške : « Nė viena Rašto pranašystė neaiškinama savaip , nes ne žmonių valia buvo mums atnešta kada nors pranašystė, bet šventosios Dvasios įkvėpti kalbėjo šventi Dievo žmonės » (2 Petr. 1, 21). Gi šv. Povilas šitaip išsireiškia apie pranašą Izaiją : « Šventoji Dvasia pasakė per pranašą Izaiją mūsų tėvams » (Apd. 28, 25) ir t. t..

Išvados

4. Iš to, kad šv. Raštas yra, Dievui įkvepiant, parašytas, savaime eina šios dvi išvados :

a) kad jis yra neklaidingas,

b) kad jį reikia kuo labiausiai gerbti, kaip Dievo žodį.

Dievas negali nei pats klysti, nei kitų klaidinti. Todėl visa, kas parašyta jo įkvėptuosiose knygose, yra gryniausia tiesa. Žinoma, mes galime ne viską teisingai čia suprasti ir klaidingai išsiaiškinti. Bet nuo to saugojam mus Bažnyčia. Jai Dievas suteikė dovaną neklaidingai suprasti ir aiškinti v. Raštą. Ištikimai laikydamiesi jos mokslo, mes išvengiame klaidų.

Kadangi pirmaeilis šv. knygų autorius yra Dievas, tad visai tisingai šv. Raštas vadinamas Dievo žodžiu. Savaime suprantama, kad Dievo žodį reikia labiausiai gerbti. Todėl negalima šv. Rašto žodžių bei posakių vartoti be reikalo, nerimtai, juokaujant, nes tai būtų nemažas paties Dievo įžeidimas.

Šv. Rašte yra ne vien tik Dievo apreikštosios tiesos.

5. Nereikia manyti, kad šv. Rašto turinį sudaro vien tik Dievo apreikštosios tiesos. Ne! Šalia jų yra ir šiaip žmonėms žinomų dalykų. Be to, negalima užmiršti, kad ne visos Dievo apreikštosios tiesos yra surašytos šv. Rašte. Dalis jų yra Padavime.

Šv. Rašto knygos reiškiasi paprastomis žmonių raštijos rūšimis. Todėl vienos jų yra istorinės, kitos poetinės ir t. t. Savaime aišku, kad istorinėse aprašoma daug tiek atskirų asmenų, tiek tautų gyvenimo įvykių, poetinėse paduodama žmonių turėtų minčių bei jausmų ir pan... Tai vis anaip tol ne Dievo apreikšti dalykai, (nes nebuvo jokio reikalo juos apreikšti) nors ir jo įkvėpti. Taigi ne visa, kas yra šv. Rašte, yra Dievo apreikšta, bet visa jo įkvėpta. Kas Dievo apreikšta, neklaidingai nurodo mums Kat. Bažnyčia.

Bet ne visos Dievo apreikštosios tiesos buvo surašytos šv. knygose. Dalis jų likosi Padavime. Todėl šv. Raštas nėra vienintelis apreikškimo ir mūsų tikėjimo šaltinis.

Bažnyčia nurodo, kurios knygos priklauso prie šv. Rašto.

6. Kurios knygos priklauso prie šv. Rašto, atsieit, prie Dievo įkvėptų, neklaidingai nurodo mums Bažnyčia.

Kaip kitas mūsų išganymo priemonės, taip ir šv. Raštą pavedė V. Jėzus savo įsteigtajai Kat. Bažnyčiai. Jos vyresniesiems (apaštalams bei jų įpėdiniams) pasakė jis: «Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu» (Jon. 20, 21). «Kas jūsų klauso, tas manęs klauso» (Luk. 10, 16). Bažnyčios sprendimai, liečią šv. Raštą, yra neklaidingi.

Šv. Rašto knygų padalinimas

7. Šv. Rašto knygos dalinamos į Senojo ir į Naujojo Testamento knygas, arba, trumpiau sakant, į Senąjį ir Naująjį Testamentą.

Žodis «testamentas» reiškia čia tą pat, ką «sandora», «įstatymas», nors nėra visiškai išskirta ir tikroji jo prasmė, būtent: «paskutinė valia», «palikimas».

Senojo Testamento šv. knygos

8. *Senasis Testamentas* apima tai visa, ką Dievas apreikšė žmonėms nuo jų gyvenimo šiame pasaulyje pradžios iki Jėzui Kristui. Susideda jis iš 45 knygų: 21 istorinės, 7 pamokomųjų ir 17 pranašų knygų.

Istorinės knygos yra šios: 5 Mozės knygos (Pradžios, Išėjimo, Levitikas arba Kunigų, Skaičių ir Įstatymo knyga. Paprastai jos vadinamos Pentateuchu arba Penkiaknyge), 1 Jozuės, 1 Teisėjų, 1 Rutos, 4 Karalių (2 pirmutinės dažnai vadinamos Samuelio knygomis), 2 Kronikų, 1 Tobijų, 1 Juditos, 1 Ezdro, 1 Nehemijo, 1 Esteros ir 2 Makabiejų knygos. Jose pa-

sakojama apie pasaulio sukūrimą ir patriarkų bei Dievo išrinktosios tautos gyvenimą.

Pamokomosios knygos yra: Jobo, Psalmių, Patarlių, Pamokslininko arba Ekkleziasto, Giesmių giesmė, Išminties ir Siracho knyga arba Ekkleziastikas. Tai giesmių, patarlių ir įvairių gyvenimo išminties taisyklių rinkiniai.

Pranašų knygos yra: Izaijo, Jeremijo, Barucho, Ezekielio, Danielio, Ozėo, Joėlio, Amoso, Abdijo, Jonos, Mikėjo, Naumų, Abakuko, Sofonijo, Agiejaus, Zakarijo ir Malakijo. Jų turinys susideda iš kai kurių Dievo išrinktosios tautos ir atskirų jos narių gyvenimo įvykių nupasakojimo, įvairių pamokymų ir pranašysčių.

S. Testamento knygos pasiekė mūsų laikus nesugadintos

9. Kad S. Testamento knygos pasiekė mūsų laikus nesugadintos, rodo:

a) labai didelė pagarba, kurią visada joms reiškė Dievo išrinktoji tauta, ir nepaprastas rūpestingumas, kuriuo ji jas saugojo;

Tasai rūpestingumas net taip toli ėjo, jog buvo suskaičiuotos visos šv. knygų raidės, kad perrašinėtojai tiksliai žinotų, kiek jų yra, ir nė vienos nepraleistų.

b) V. Jėzaus ir apaštalų pasakyti apie jas žodžiai;

Pvz., V. Jėzus kalbėjo parisiėjams: «Jūs tyrinėjate Raštus..., jie tai yra, kurie liudija apie mane... Nemanykite, kad aš jus kaltinsiu pas Tėvą. Jūsų kaltintojas yra Mozė, kuriuo jūs tikitės. Nes jei jūs tikėtumėte Mozėi, juk tikėtumėte ir man, nes jis rašė apie mane» (Jon. 5, 39: 42). Prilyginime apie turtuoli ir elgetą Lozorį, jis pareiškė: «Jie turi Mozę ir pranašus, tegul jų klanso... Jei jie neklauso Mozės ir pranašų, jie netikės, jei ir iš numirusių kas prisikeltų» (Luk. 16, 29, 31). Einantiesiems į Emaus mokiniams jis «pradėjęs nuo Mozės ir visų pranašų, aiškino jiems iš viso šventojo Rašto, kas buvo apie jį pasakyta Luk. 24, 27). Apaštalų, ypač šv. Povilo laiškuose randame daug iš įvairių S. Testamento knygų paimtų žodžių ir posakių.

c) Kat. Bažnyčios liudijimas, kuri jas laiko tikru Dievo žodžiu.

Tačiau reikia pastebėti, kad laikams slenkant, kaikurių mažyčių patikimų S. Testamento knygose vis tik yra įvykę. Pvz., paduotieji jose skaitmens ne visi yra tikslūs. Bet tai visai nereikšmingas dalykas.

Naujojo Testamento turinys

10. Naujasis Testamentas paduoda apreiškimą, kurį Dievas suteikė mums per savo Sūnų, Jėzų Kristų, ir apaštalus.

Naujojo Testamento knygos

11. Naująjį Testamentą sudaro:

a) 4 evangelijos: pagal Matą, pagal Morkų, pagal Luką ir pagal Joną;

b) 1 Apaštalų Darbų knyga;

c) 14 apaštalo šv. Povilo laiškų ir 7 kitų apaštalų laiškai;

d) Apreiškimo knyga.

Vadinasi, viso 27 knygos. Šv. Povilo laiškai yra šie: 1 Romėnams, 2 Korintiečiams, 1 Galatams, 1 Efeziečiams, 1 Pilypiečiams, 1 Kolosiečiams,

2 Tesalonikiečiams, 2 Timotiejui, 1 Titui, 1 Pilemonui ir 1 Žydams. Kitų apaštalų laišškai yra: 1 šv. Jokūbo, 2 šv. Petro, 3 šv. Jono ir 1 šv. Judotado.

Artimesnis žvilgsnis į N. Testamento knygas

12. Dėl atskirų Naujojo Testamento knygų pasakytina:

a) 4 evangelijos:

Evangelija (iš graikų kalbos žodžio «euaggelion», kurs reiškia gerą žinią, malonų pranešimą, džiugią naujieną) apaštalų laikais buvo vadinama žinia apie pasaulio Atpirkėją ir jo atliktą atpirkimą, kurią, V. Jėzaus pavesti, apaštalai turėjo skelbti visoms tautoms. Tad iš pat pradžių buvo tik *viena* evangelija, būtent, gyvu žodžiu daromasis pranešimas apie V. Jėzų ir jo įvykdytą atpirkimą. Kai po kiek laiko kaikurių apaštalų pasakojimai buvo surašyti, evangelijos žodį imta vartoti ir daugiskaitoje, nors visų keturių evangelijų turinys yra vienas, būtent: žinia apie Atpirkėją ir atpirkimą. Todėl ir sakoma: evangelija pagal Matą, pagal Morkų ir t. t., vadinasi, žinia apie Atpirkėją bei atpirkimą, kaip ją padavė Matas, Morkus ir t. t. Skaičiuojamos evangelijos ta eile, kaip buvo parašytos.

Pirmąją evangeliją parašė apaštalas šv. *Matas*. Prieš V. Jėzui jį pašauksiant, jis buvo muitininkas. Gavęs šv. Dvasią, kurį laiką darbavosi savo tautiečių tarpe, ypač įrodinėdamas jiems, kad V. Jėzus buvo Mesijas. Prieš vykdamas skelbti Kristaus mokslo į kitas šalis, surašė jis įtikėjusiems žydams tai, ką buvo dėstęs gyvu žodžiu. Tuo būdu atsirado pirmoji evangelija. Parašyta ji buvo tais laikais žydų vartojamąją aramajų kalbą apie 41-50 metus.

Antrąją evangeliją parašė šv. *Morkus*. Paties Jėzaus mokinys jis nebuvo. Jaunas būdamas, dalyvavo jis kaikuriuose šv. Povilo apaštalinėse kelionėse, gi paskui pasidarė šv. Petro palydovas. Su juo nuvyko jis Romon ir čia, krikščionių prašomas, parašė evangeliją taip, kaip ji buvo šv. Petro skelbiama. Joje jis ypač įrodinėja, kad Jėzus yra Dievo Sūnus, kurio mokslą reikia visiems priimti. Ši evangelija parašyta apie 52 metus graikų kalba, kaip ir visos kitos N. Testamento šv. knygos.

Trečioji evangelija parašyta šv. *Luko*. Dalyvavo jis ne vienoje šv. Povilo kelionėje ir daugumoje surašė tai, ką šitas apaštalas skelbė. Vyriausias jo tikslas buvo parodyti, kad Jėzus yra visų žmonių (žydų ir pagonių) Išganytojas. Parašė evangeliją apie 63 metus.

Galop, pirmojo šimtmečio pabaigoje, kai V. Jėzaus mokslas buvo jau gerokai paplitęs, parašė evangeliją šv. *Jonas*. Buvo jis mylimiausias V. Jėzaus mokinys ir apaštalas. Pirmosiomis Išganytojo viešojo gyvenimo dienomis pašauktas, lydėjo jis jį visur, net ir ant Golgotos kalno. Savo evangelijoje jis itin pabrėžia, kad Jėzus yra Mesijas ir tikras Dievas, ir kad tik per jį galima pasiekti amžinasis gyvenimas.

b) Apaštalų Darbų knyga.

Parašė ją trečiosios evangelijos autorius, šv. Lukas, apie 64 metus. Joje pasakoja jis, kaip V. Jėzui įžengus į dangų, apaštalai skelbė jo mokslą visame pasaulyje, pirma Palestinoje, vadovaujant šv. Petrui, paskui kitose šalyse, besidarbuojant šv. Povilui.

c) Apaštalų laišškai. — aa) 14 šv. Povilo laiškų.

Šv. Povilas pradžioje buvo didelis krikščionių priešas ir persekiotojas. Bet, stebuklingu būdu jam pasirodžiusio V. Jėzaus pašauktas, pasidarė vienas uoliausiųjų apaštalų. Jis apkeliavo kone visas didžiulės Romos valstybės šalis, skelbdamas išganymo mokslą gyvu žodžiu ir, atsiradus reikalui, išdėstydamas kaikurias jo tiesas raštu. Rašė jis, ar tai labiau sutvirtindamas tikėjimą naujus krikščionis, ar atsakydamas į jam atsiunčiamus atskirų bažnytinių bendruomenių paklausimus, ar tai gindamas savo mokslą

nuo iškraipymų. Vienus savo laiškus skyrė jis tam tikroms bažnytinėms bendruomenėms, kitus atskiriems asmenims. Parašė juos tarp 52-67 metų.

Laiškas Romėnams. Jame rašo apaštalas, kad Adome nusidėjo ir pasidare verti pasmerkimo visi žmonės – pagonyr ir žydai. Išsigelbėti gali jie vien tikėjimu jungdamiesi su Dievo Sūnum, Jėzumi Kristumi, kurs nekaltai kentėdamas ir numirdamas, visiems nupelnė išganymą. Mozės įstatymas negali išgelbėti, nes jis tik ruošė Kristaus atėjimui, o Kristui atėjus, neteko savo reikšmės. Žydai, nors dabar atmeta Kristų, bet pasaulio pabaigoje į jį įtikės.

Du laiškai Korintiečiams. Korinto mieste krikščionių bendruomenę įkūrė šv. Povilas apie 54 metus. Jam neužilgo iš ten išvykus, kilo joje susiskirstymo, kivirčių, nukrypimų nuo dorovės ir kai kuriais itkėjimo dalykais, ypač prisikėlimu iš numirusių, abejojimų. Prieš tas visas negeroves griežtai pasisako apaštalas 1-jame laiške. 2-jame gi stengiasi jis labiau sutvirtinti grąžintąją toje bendruomenėje tvarką.

Laiškas Galatams. Šv. Povilo supažindinti su Kristaus mokslu ir pakrikštyti galatai (Mažojoje Azijoje gyvenusi keltų tautelė), jam iš ten išvykus, buvo kai kurių iš žydų kilusiųjų krikščionių spiriama priimti dar ir Mozės įstatymą, kaip būtiną išganymui. Šv. Povilas galingai tam pasipriešino savo laiške, pabrėždamas, kad ne Mozės įstatymas teikia išganymą, bet vien tik jungimasis tikėjimu su Dievo Sūnum, Jėzumi Kristumi.

Laiškas Efeziečiams. Efeze darbavosi šv. Povilas 2-3 metus ir įkūrė stiprią krikščionių bendruomenę. Būdamas kalėjime Romoje, parašė jis jai laišką, kuriame primena efeziečiams, kokią neapsakomą laimę suteikė jiems Dievas, priimdamas juos į savo karalystę, šventąją Bažnyčią.

Laiškas Pilypiečiams. Makedonijos miestas Pilypai buvo pirmutinis Europoje, į kurį atnešė šv. Povilas Kristaus mokslą. Jo čia įkurtoji bendruomenė rodė jam ypatingos meilės ir, kai jis buvo kalinamas Romoje, atsiuntė jam paramos. Laiške jis dėkoja jai už tai ir ragina visus ištesėti tikėjime.

Du laiškai Tesalonikiečiams. Iš Pilypų nuvyko šv. Povilas į Tesaloniką ir įkūrė čia krikščionių bendruomenę. Bet greitai kilus persekiojimui, turėjo ją apleisti, nespėjęs dar visko pilnai išdėstyti įtikėjusiesiems. Ypač liko jiems neiškumų dėl antrojo Kristaus atėjimo, o, be to, ir dorovėje dar nebuvo jie sutvirtę. Todėl iš Korinto parašė jis jiems laišką. Jiems jį ne visai teisingai supratus, pasiuntė jis kitą, kuriame įsakmiau išdėstė mokslą apie pasaulio pabaigą, antrąjį V. Jėzaus atėjimą ir visuotinį teismą.

Laiškas Kolosiečiams. Prygijos mieste, Kolosuose, ne šv. Povilas buvo įkūręs krikščionių bendruomenę. Jam esant kalėjime Romoje, jos vyresnysis, Epafras, jį atlankė ir papasakojo jam apie ją. Apaštalas parašė jai laišką, kuriame atvaizdavo nepaprastą krikščionybės grožį ir įspėjo tikinčiuosius, kad saugotusi klaidų bei atkritimo į pagonijų nedorybes.

Laiškas Pilemonui. Pilemonas buvo Kolosų krikščionių bendruomenės narys. Nuo jo buvo pabėgęs vergas, vardu Onezimas, kurį šv. Povilas pakrikštijo Romoje. Siųsdamas jį atgal pas šeimininką, apaštalas įdavė jam, tarsi, lydimąjį raštą, trumputį laišką, skirtą Pilemonui, kuriame pilnais meilės žodžiais užtaria tąjį vergą.

Keturi ganytojiniai laiškai, būtent: 2 Timotiejui, Efezo vyskupui, ir 1 Titui, Kretos vyskupui. Juose duoda šv. Povilas šiedviem savo mokiniam vyskupo pareigas liečiančių pamokymų bei nurodymų.

Laiškas Žydams. Parašė jį šv. Povilas iš žydų atsivertusiems Palestinos krikščionims, kuriems grūmojo pavojus grįžti prie S. Testamento apeigų ir papročių. Jame dėsto jis, kaip N. Testamento išganymo priemonės yra nepalyginti vertingesnės už visas buvusias S. Testamente, drauge pažymėdamas ir pabrėždamas, kad šios jau atgyvenusios ir nustojusios savo prasmės.

bb) 7 kitų apaštalų laiškai. Jie vadinami katalikiškais, atseit, visuotiniais, kadangi skirti ne atskirai kuriai bažnytinei bendruomenei, bet daugeliui bendruomenių. Jie yra šie :

Šv. Jokūbo laiškas. Jame įrodinėja tasai apaštalas, kad išganymui anaipolt nepakanka vieno tikėjimo, bet reikia ir gerų darbų, ypač gi veiksmais pasireiškiančios artimo meilės.

Du šv. Petro laiškai. Skirti juodu Mažosios Azijos krikščionių bendruomenėms. 1-jame ragina šv. Petras krikščionis būti dorus ir tvirtai laikytis tikėjimo, nežiūrint jokių persekiojimų. 2-jame gi liepia jis jiems saugotis įvairių klaidų ir jų skleidėjų.

Trys šv. Jono laiškai. 1-jame jų, priminęs tikintiesiems, kad Dievas Sūnus iš mūsų meilės įsikūnijo, šv. Jonas ragina juos turėti ko daugiausia veiklios Dievo ir artimo meilės. Trumpučiuose 2-jame ir 3-jame pakartotinai pažymi tosios dvilypės meilės reikalingumą.

Šv. Judo-Tado laiškas. Jame įspėja tasai apaštalas Palestinos krikščionis, kad saugotųsi įvairių Kristaus mokslo priešų.

d) Šv. Jono apaštalo Apreiškimo knyga.

Yra tai pranašystė, kurią gavo šis apaštalas iš V. Jėzaus apie būsimą Bažnyčios likimą visais laikais, ypač gi pasaulio pabaigoje. Iš jos turi būti aišku tikintiesiems, kad, nors V. Jėzus ir jo Bažnyčia turės visais laikais didžiausių priešų, bet galų gale juos nugalės, vis tiek kas jie ir iš kur jie bebūtų. Vargai ir kentėjimai suteiks Bažnyčiai tik naujo spindėjimo. Todėl jos nariai turi nebijoti net ir didžiausių persekiojimų ir išvermingai laukti jiems skirtosios laimės. Parašyta ši knyga 1-o šimtmečio pabaigoje.

N. Testamento knygų autentiškumas

13. Kad N. Testamento šv. knygas tikrai parašė tie asmenys, kurių vardais jos pavadintos, rodo :

a) nuo pat krikščionybės pradžios einąs nepertraukiamas krikščioniškųjų bendruomenių liudijimas, kurios sutartinai laikė jas apaštalų veikalais, nepaprastai jas gerbė, saugojo ir beveik kasdien vartojo pamaldose ;

b) seniausieji, apaštalų laikus siekiantieji, krikščionių raštai, kuriuose yra paduota ištraukų iš N. Testamento šv. knygų ir paminėti asmenys, kurie jas parašė.

Jau betarpiški apaštalų mokiniai, kaip šv. Klemensas, šv. Ignacas, šv. Polikarpas, Papias, savo raštuose paduoda N. Testamento žodžių ir posakių, gi apaštalų mokinių amžininkas, šv. Justinas, vadina evangelijas « apaštalų paminklais ». 2-joje antrojo šimtmečio pusėje šv. Ireniejus, Tertulijonas, Klemensas Aleksandrijietis savo raštuose aiškiai mini evangelistus ir taja eile, kaip ir mes. Kadangi šv. Ireniejus gyveno pirma Mažonoje Azijoje, o paskui Gallijoje, Tertulijonas – šiaurės Afrikoje, Klemensas Aleksandrijietis – Egipte, tad jų žodžiai sudaro visų to meto Bažnyčios dalių liudijimą. Paminėtinas čia taip pat vadinamasis Muratorio kanonas, (senovės krikščionių veikalas, parašytas tarp 170-200 metų, kurį 1740 metais rado italų archeologas Muratori), kuriame išskaičiuotos visos N. Testamento šv. knygos.

N. Testamento šv. knygos išsilaiikė iki mūsų laikų nesugadintos

14. Kad N. Testamento šv. knygos išsilaiikė iki mūsų laikų nesugadintos, mums liudija :

a) neapsakomai didelė pagarba, kurią visuomet reiškė joms Bažnyčia, kaip Dievo žodžiui;

Savaime suprantama, jog tai, kas labai gerbiama, saugojama didžiausiu atsidėjimu nuo bet kokio pagadinimo ar iškreipimo.

b) jų nuo pat pradžios vartojimas viešosiose pamaldose; Tai, be abejo, įgalino tikinčiuosius tuojau pastebėti kiekvieną tyčią ar netyčią padarytą jose pakeitimą ir pakelti prieš tai savo balsą.

c) jų greitas paplitimas krikščionių bendruomenėse;

Tai taip pat palengvino krikščionims bematant pastebėti kiekvieną jose padarytą pakeitimą.

d) didelis, iš seniausių laikų likęs jų nuorašų skaičius. Tai įgalina mus palyginti vienus nuorašus su kitais ir matyti, ar yra šv. knygose pakeitimų, kiek jų ir kokie jie;

Yra likę apie pusketvirto tūkstančio įvairiose šalyse padarytų N. Testamento šv. knygų nuorašų. Kaikurie jų siekia pirmus krikščionybės šimtmečius. Pasitaiko juose vienur vienokių, kitur kitokių rašybos klaidų, bet visų jų turinys tas pats.

e) gausios iš jų ištraukos, esančios pirmųjų amžių krikščionių rašytojų veikaluose, kurios pilnai sutinka su dabartiniu šv. knygų tekstu;

f) negalimumas, kad Dievas leistų sugesti savo žodžiui, kurį jis davė žmonių išganymui;

g) Bažnyčios liudijimas, kuri ne kartą pareiškė, kad šv. knygose yra neabejotinai nesugadintas Dievo žodis.

Kalba, kuria buvo parašytos šv. Rašto knygos

15. *Kalba, kuria buvo parašyta dauguma Senojo Testamento šv. knygų, yra hebrajų.*

Kaikurios Danielio ir Ezdro knygų dalys buvo parašytos chaldajų kalba, Barucho, Tobijo, Juditos, 1-ji Makabiejų, Ekkleziastiko knygos ir kaikurios Esteros ir Danielio knygų dalys buvo parašytos hebrajų ar chaldajų kalbomis, bet išsiliko tik jų vertimas į graikų kalbą. Išminties knyga ir 2-ji Makabiejų knyga buvo parašytos graikų kalba.

Visos *Naujojo Testamento* šv. knygos, išskyrus šv. Mato evangeliją, buvo parašytos *graikų kalba*.

Šv. Matas parašė evangeliją aramajų kalba, bet išsiliko tik jos vertimas į graikų kalbą.

Seniausias S. Testamento vertimas į graikų kalbą (Septuaginta).

16. Apie 300 m. prieš Kristų S. Testamentas buvo pradėtas versti į graikų kalbą Egipte. Tasai vertimas yra žinomas Septuagintos vardu, t. y., septynių dešimčių vertimas.

Mat, pasak legendos, padarę jį, šalies valdovo pavedami, 72 vertėjai. Dirbę jie kiekvienas atskirai, bet kai, pabaigę darbą, palyginę savo vertimus, tai jie taip sutapę, jog atrode, kad tai vienas to paties asmens padarytas vertimas.

Septuagintos vertimas buvo skirtas Egipte gyvenantiems ir savo prosenių kalbą pamiršusiems žydams. Tačiau ilgainiui jis taip paplito, jog

buvo vartojamas visur, kur tik išsiskirstę po didžiulę Romos valstybę žydai kalbėjo graikiškai. Net ne vienam pagoniui buvo jis žinomas ir padėjo surasti kelią į tikrąjį Dievą.

Apaštalai paprastai naudojo šiuo vertimu ir davė jį tikintiesiems, kaip tikrąjį šv. Rašto tekstą. Todėl Septuagintos vertimas turėjo didelės pagarbos ir Bažnyčioje.

Šv. Rašto vertimai į lotynų kalbą

17. Į lotynų kalbą šv. Raštas buvo išverstas neilgai trukus po apaštalių laikų. Tasai vertimas vadinamas *Itale*.

Padarytas jis buvo pietinėje Italijoje (iš čia ir pavadinimas) ar šiaurinėje Afrikoje, nes čia krikščionims buvo menkai nežinoma graikų kalba. Buvo jis sunkiai suprantamas, kadangi atliktas per daug vergiškai. Todėl ilgainiui pradėta juo nesitenkinti ir pageidauti naujo į lotynų kalbą šv. Rašto vertimo.

Apie 400 metus, popiežiaus šv. Damazo pavedamas, šv. Jeronimas peržiūrėjo ir pataisė Italės vertime esančias iš graikų kalbos verstąsias šv. knygas. Bet jis tuo ištaisytu Italės tekstu nepasitenkino ir vėliau naujai išvertė hebraiškąs S. Testamento knygas iš hebrajų kalbos. Tas šv. Jeronimo paruoštas lotynų kalba šv. Rašto tekstas buvo greitai Vakarų Bažnyčios priimtas ir visur vartojamas. Gavo jis *Vulgatos* vardą (iš lotynų kalbos žodžių «vulgata versio», vadinasi, paplitęs, visur priimtas vertimas).

Visuotinis Tridento susirinkimas (16-jame šimtetyje) paskelbė, kad *Vulgatos* tekstas yra *autentiškas*, atseit, kad jame tikrai yra Dievo žodis.

Į mūsų kalbą visą šv. Raštą yra išvertęs Kauno Arkivyskupas Metropolitas *Juozapas Skvireckas*.

II PADAVIMAS

Šv. Raštas nėra vienatinis mūsų tikėjimo šaltinis

1. Be šv. Rašto, yra dar kitas mūsų tikėjimo šaltinis, būtent: *Padavimas*. Nes nors šv. Rašte yra nemaža Dievo apreiškimų tiesų, tačiau ne visos jos tenai surašytos. Todėl jis anaipol negali būti vienintelis mūsų tikėjimo šaltinis. Tai aiškiai matyti iš to, kad:

a) apaštalai nėra surašę visų V. Jėzaus darbų, juo labiau visų jo kalbų ir žodžių;

Šv. Jonas savo evangelijos pabaigoje pareiškia: «Jėzus padarė savo mokytinių akivaizdoje dar ir kitų stebuklų, kurie nesurašyti šioje knygoje» (Jon. 20, 30). «Yra dar daug ir kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. Jei kiekvienas iš jų būtų atskirai surašytas, tai manau, kad ir visas pasaulis negalėtų sutalpinti tų knygų, kurias reiktų parašyti» (Jon. 21, 15).

b) šv. Rašte niekur nepaminėta, kiek yra Dievo įkvėptųjų knygų ir kokios jos. Jei to nežinotume iš Padavimo, tai neturėtume nė paties šv. Rašto;

c) krikščionybė buvo jau gerokai paplitusi, kai buvo parašytos N. Testamento šv. knygos. O ir po jų parašymo ne visi krikščionys jomis naudojosi ir net galėjo naudotis dėl paprasčiausios priežasties — nemokėjimo skaityti;

d) jei V. Jėzus būtų norėjęs, kad žmonės tik iš šv. Rašto semtųsi tikėjimo tiesas, tikriausiai būtų pats parašęs knygų ir apaštalams tai būtų įsakęs daryti. Tačiau to anaip tol nebuvo;

V. Jėzus nėra parašęs nė vienos vienintelės knygos. Jis tik gyvu žodžiu skelbė savo mokslą. Apaštalams paliepė jis.: «Eidami į visą pasaulį, skelbkite evangeliją visam sutvėrimui» (Mork. 16, 15), o ne: «Sėdę, rašykite knygas ir dalinkite jas visam sutvėrimui»;

e) jei tik šv. Raštas būtų tikėjimo šaltinis, Bažnyčioje niekaip nebūtų galėję atsirasti kaikurie iš pat apaštalų laikų einą papročiai, kadangi jie nėra niekur šv. knygoje suminėti, kaip pvz., paprotys krikštyti kūdikius, švęsti ne subatą, bet sekmadienį ir pan.

Tad šalia šv. Rašto yra dar ir Padavimas mūsų tikėjimo šaltinis.

Ne veltui šv. Povilas ragino tikinčiuosius: «Broliai, tvirtai stovėkite ir laikykite padavimus, kurių išmokote ar tai žodžiu, ar mūsų laišku» (2 Tes. 2, 15). O savo mokiniui Timotiejui rašė: «Ką tu esi girdėjęs iš manęs prie d'augelio Ludytojų, tai pavesk ištikimiesiems žmonėms, kurie bus tinkami ir kitus mokyti» (2 Tim. 2, 2).

Padavimo sąvoka

2. Padavimą sudaro tos Dievo apreikštosios tiesos, kurias skelbė apaštalai, bet kurios nebuvo surašytos Dievo ikvėptosiose knygoje.

Kur Padavimas išliko iki mūsų laikų?

3. Padavimas išliko iki mūsų laikų:

a) dalinai bendruosiuose Bažnyčios papročiuose;

b) dalinai Bažnyčios tėvų raštuose ir krikščioniškosios senovės paminkluose;

c) dalinai Bažnyčios sustatytuose tikėjimo išpažinimuose.

Dėl a): Bendrieji Bažnyčios papročiai, kaip pvz., švęsti sekmadienį, krikštyti kūdikius, yra labai seni ir siekia apaštalų laikus. Apie juos gražiai ir teisingai išsireiškia šv. Augustinas: «Ko laikosi ir visada laikėsi visa Bažnyčia, nors to nebuvo įvedę jos susirinkimai, ką teisingiausiai tikime, kad tai yra nustatę apaštalai».*

Dėl b): Bažnyčios tėvais yra vadinami tie kelių pirmutinių šimtmečių krikščioniškieji rašytojai, kurie pasižymėjo šventu gyvenimu ir teisingu mokslu. (Rašytojai, kurių arba gyvenimas nebuvo pakaktinai šventas, arba mokslas visiškai teisingas, turi Bažnyčios rašytojų vardą. Tokie buvo, pvz., Tertulijonas, Origenas, Euzebijus ir k...). Savo raštuose jie ne tik išdėstė iš apaštalų gautąjį mokslą, bet ir jį apgynė nuo įvairių priešų — pagonių ir visokių klaidatikių, tąja proga paminėdami ne vieną Dievo apreikštąją, bet į šv. Raštą nepatekusią tiesą.

* De Baptismo I. IV, c. 24.

Seniausieji Bažnyčios tėvai yra vadinami *apaštališkaisiais tėvais*, kadangi jie betarpiškai susidūrė su apaštalais, buvo jų mokiniai. Tokie yra šv. Klemensas Romietis, šv. Ignacas, šv. Polikarpas ir k.. Po jų iki, maždaug, 3-jo šimtmečio pabaigai gyvenusieji Bažnyčios tėvai turi *apologetų*, atseit, tikėjimo gynėjų vardą. Mat, jie savo raštais gynė krikščionių religiją nuo priekaištų, o jos išpažintojus nuo persekiojimų. Žinomesnieji apologetai yra: šv. Justinas (* 166), šv. Ireniejus (* 202), Tertulijonas, Origenas ir k.. Po apologetų gyvenusieji Bažnyčios tėvai vadinami *Bažnyčios daktarais*, atseit, mokytojais. Jų amžius tęsėsi, maždaug, nuo 4-jo šimtmečio pradžios (kai Bažnyčiai atgavus laisvę, nepaprastai suklestėjo visas jos gyvenimas), iki 8-jo šimtmečio pabaigai. (Paskutiniai Bažnyčios tėvu-daktaru Vakaruose laikomas šv. Izidorius Sevilietis, gyv. 7-jame šimtmetyje, o Rytuose – šv. Jonas Damaskietis, gyv. 8-jame šimtmetyje). Žymesnieji Bažnyčios tėvai-daktarai Vakaruose buvo: šv. Ambraziejus (* 397), šv. Jeronimas (* 420), šv. Augustinas (* 430), popiežius šv. Leonas Didysis (* 461), pop. šv. Gregorijus Didysis (* 604); o Rytuose: šv. Atanasas (* 373), šv. Bazilijus (* 379), šv. Kirilijus Jeruzalietis (* 386), šv. Gregorijus Nazianzietis (* 390), šv. Jonas Auksaburnis (* 407), šv. Kirilijus Aleksandrijietis (* 444). Po 8-jo šimtmečio gyvenusieji ir šventumui bei giliui krikščioniškuoju mokslu pasižymėjusieji rašytojai nebevardinami Bažnyčios tėvais, bet tik *Bažnyčios daktarais* – mokytojais. Jų netrūko nė viename šimtmetyje. Žinomesnieji yra: šv. Anzelmas (* 1109), šv. Bernardas (* 1158), šv. Tomas Akvinietis (* 1274), šv. Bonaventura (* 1274), šv. Pranciškus Salezietis (* 1622), šv. Alfonsas Liguori (* 1787) ir k.. Kaip Bažnyčios tėvo, taip ir Bažnyčios daktaro pavadinimą suteikia pati Bažnyčia.

Iš krikščioniškosios senovės paminklų paminėtini katakombose randamieji paveikslai ir statulos. Jais pirmųjų amžių krikščionys puošė numirusiųjų kapus ir viešųjų pamaldų vietas. Jie išreiškia ne vieną į šv. Raštą nepatekusią Dievo apreikštąją tiesą. Tas pat pasakytina ir apie *senoviškas maldas bei apeigas*, ypač tas, kurios buvo vartojamos teikiant šv. sakramentus ir aukojant šv. mišių auką.

Dėl c): *Tikėjimo išpažinimai* išreiškia svarbesniausias V. Jėzaus mokslo tiesas. Juos sustatė tam, kad krikščionys, aiškiai ir tiksliai žinodami, į ką turi tikėti, lengvai galėtų išvengti visokių klaidų. Juose irgi pastaiko viena kita iš Padavimo einanti Dievo apreikštoji tiesa. Žinomesnieji tikėjimo išpažinimai yra šie:

Apaštų tikėjimo Išpažinimas. Tai mūsų visų atmintinai mokamasis ir kasdien kalbamasis «Tikiu į Dievą Tėvą». Jis eina iš pirmųjų krikščionybės amžių ir, nors nėra pačių apaštų sustatytas, tačiau siekia jų laikus ir išreiškia jų tikėjimą. Jį prieš pat krikštą kalbėdami, turėdavo išpažinti savo tikėjimą krikštui paruoštieji. (Tai ir dabar daro, krikštijant kūdikį, krikstatėviai).

Nikėjos- Konstantinopolio tikėjimo Išpažinimas. Jame itin pabrėžtas tikėjimas į antrojo švč. Trejybės asmens, Dievo Sūnaus, Jėzaus Kristaus, dievybę, kaip tai nustatė Nikėjos visuotinis Bažnyčios susirinkimas prieš Arijų, ir tikėjimas į trečiojo švč. Trejybės asmens, šv. Dvasios, dievybę, kaip tai nustatė Konstantinopolio visuotinis Bažnyčios susirinkimas prieš Makedonijų. Jį dažnai kalba kunigas per šv. mišias.

Tridento-Vatikano tikėjimo Išpažinimas. Jis sustatytas visuotinio Bažnyčios susirinkimo, įvykusio 16- jame šimtmetyje Tridente ir nukreiptas prieš gausias to meto klaidatikystes. Visuotinis Vatikano susirinkimas, įvykęs 19-jame šimtmetyje, pridėjo prie jo tiesą apie popiežiaus neklaidingumą, o popiežius Pijus X – apie tikėjimo supratimą ir šv. Rašto aiškinimą. Jį kalbėdami, turi išpažinti savo tikėjimą visi tie, kuriems Bažnyčia yra įsakiusi tai padaryti.

Kata .tikėjimo visuma .

4. Taigi katalikų tikėjimo visumą sudarė visos tiesos, kurias Dievas apreiškė ir per Kat. Bažnyčią padavė tikėti, vis tiek, ar jos yra surašytos šv. Rašte, ar ne.

Todėl šv. Povilas sako tikintiesiems: « Broliai, tvirtai stovėkite ir laikykite padavimus, kurių išmokote ar tai žodžiu, ar mūsų laišku » (2 Tes. 2, 15).

3§ MŪSŲ TIKĖJIMO NUSTATYTOJA — KAT. BAŽNYČIA

Reikia, kad kas nustatytų, į ką mes turime tikėti

1. Dievo apreikštosios tiesos yra šv. Rašte ir Padavime. Tačiau, kad mes į jas, kaip reikia, tikėtume, turi mums kas nors nurodyti, kurios iš tikro yra tosios tiesos, ir kokia teisingoji jų prasmė. Tai būtina, nes:

a) V. Jėzus davė savo mokslą ne tik apaštalams ir savo amžininkams, bet visiems visų laikų ir vietų žmonėms. Jis tad turėjo pasirūpinti, kad visuomet ir visur žmonės galėtų tikrai, be jokio suklysti pavojaus, pažinti, kurios yra jo skelbtosios tiesos, ir kaip jos reikia suprasti;

b) V. Jėzus skelbė ne kelis įvairius mokslus, bet tik *vieną vieną*. Jis ko labiausiai norėjo, kad tas mokslas tik vienas visuomet ir pasiliktų, atsieit, kad nebūtų jis iškreiptas, nebūtų iš jo pašalinta jokia apreikštoji tiesa ir nebūtų prie jo pridėtas koks pačių žmonių prasimanytas dalykas.

Žinomi juk V. Jėzaus maldos žodžiai: « Šventasis Tėve, išlaikyk savo varde tuos, kuriuos man davei, kad jie būtų viena, kaip ir mes.. Už juos aš pasišvenčiu pats save, kad ir jie būtų pašventinti tiesoje. Prašau ne tik už juos, bet ir už tuos, kurie per jų žodį tikės į mane, kad visi būtų viena, kaip ir tu, Tėve, esi manyje ir aš tavyje, kad ir jie būtų mummyse viena, kad pasaulis įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs » (Jon. 17, 11. 19).

Taigi V. Jėzus ir turėjo ką nors tokio padaryti, kas įgalintų visų laikų ir vietų žmones išlaikyti vieną tą patį tikėjimą.

Šv. Rašto nepakanka, kad žinotume, į ką turime tikėti

2. Šv. Rašto anaip tol nepakanka, kad žinotume, į ką turime tikėti. Juk:

a) jame nėra surašytos visos Dievo apreikštosios tiesos. Todėl mūsų tikėjimas būtų nepilnas, jei pripažintume vien tik tai, kas yra šv. Rašte;

b) jame yra nemaža sunkiai suprantamų dalykų, kuriuos galima visai klaidingai išsiaiškinti ir užuot išganyto pelnyti sau žūtį;

Tai pažymėjo jau apaštalas šv. Petras, išsireikšdamas apie šv. Pavilo laiškus: « Tuose laiškuose yra dalykų, kuriuos vargu suprasti; juos neiš-

manantieji ir svyruojantieji iškreipia, kaip ir kitus Raštus, savo pačių žuvimui » (2 Petr. 3, 16). Taigi reikia, kad kas mums nurodytų, kaip mes turime suprasti net patį šv. Raštą.

c) nuo Kat. Bažnyčios atsiskyrusios įvairios sektos, kurios laikosi tik vieno šv. Rašto, savo dideliu susiskaldymu bei vienu kitoms prieštaravimu prikišamai rodo, kad šv. Rašto anaip tol nepakanka, kad žinotume, į ką turime tikėti ir galėtume išlaikyti tikėjimo vienybę.

Teisingai sako čia šv. Augustinas : « Iš to kilo klaidatikystės, kad šv. Raštas, kurs pats yra geras, nebuvo gerai supastas, ir kad tai, kas nebuvo gerai suprasta, imta akiai ir drąsiai tvirtinti ». *)

Į ką mes turime tikėti, nustato Kat. Bažnyčia

3. Kad visų laikų ir vietų žmonės aiškiai žinotų, į kokias tiesas turi tikėti, ir kaip jas suprasti, ir galėtų išlaikyti tą patį vieną tikėjimą, V. Jėzus pasirūpino tuo būdu, jog įkūrė tam tikrą įstaigą, kurią įgaliojo ir įgalino skleisti savo mokslą pasaulyje ir saugoti jį nuo klaidų, o visus žmones įpareigojo jai nuolankiai paklusti. Toji įstaiga yra *Kat. Bažnyčia*, arba tiksliau sakant, *mokančioji jos dalis*.

Mat, dera pažymėti, kad Bažnyčia susideda iš dviejų dalių: mokančiosios ir klausančiosios. Mokančiąją sudaro popiežius ir vyskupai bei jų įgalinti ir įgalioti kunigai, klausančiąją – kiti tikintieji.

Vos pradėjęs skelbti savo mokslą, V. Jėzus išsirinko iš daugybės savo klausytojų 12 asmenų, kuriuos pavadino apaštalais, ir per visą viešąją savo gyvenimą juos ko arčiausiai laikė prie savęs. Jie girdėjo visas jo kalbas, matė visus jo darbus ir stebuklus. Sunkiau suprantamąsias tiesas jis ypatingu būdu jiems išaiškino. Prieš apleidsamas šį pasaulį, jis jiems ir tiksliai jiems, o ne kam kitam, pavedė skelbti savo mokslą, tardamas : « Eikite tat ir mokykite visas tautas..., mokydami juos laikyti visa, ką tik aš esu jums įsakęs » (Mat. 28, 19). Gi žmones įpareigojo jiems paklusti : « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16). « Kas jūsų klauso, tas mane klauso, kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10, 16). Kad apaštalai skelbtų tikrą, neiškreiptą, jo mokslą, ir kad visi tai žinotų, V. Jėzus pažadėjo jiems ypatingą pagalbą, pareikšdamas, viena, pats su jais visuomet būsiąs; antra, sutrūksiąs jiems Šv. Dvasią. « Štai aš esu su jumis visas dienas iki pasaulio pabaigai » (Mat. 28, 20). « Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Ramintoją, kad pasiliktų su jumis per amžius, tiesos Dvasią » (Jon. 14, 16).

Kad tai, ką V. Jėzus suteikė apaštalams, visuomet buvo, yra ir bus mokančiojoje Bažnyčios dalyje, matyti iš to, kad V. Jėzaus mokslas turi būti skelbiamas visoms tautoms ir iki pasaulio pabaigai. Gi, aišku, apaštalai patys to nieku būdu padaryti negalėjo. Todėl jų pareigos ir galios turėjo pereiti jų įpėdiniais – popiežiumi ir vyskupams.

Tad tiesos, į kurias mes turime tikėti, yra tos, kurias apreiškė Dievas ir kurias paduoda mums tikėti Kat. Bažnyčia. Suprasti jas ir aiškinti irgi turime taip, kaip jas supranta ir aiškina Kat. Bažnyčia.

Šv. Raštas ir Padavimas sudaro, tarsi, visną bendrą lobyną, kuriame sudėtos visos Dievo apreikštosios tiesos ir iš kurio jas ima bei mums skelbia

* In Ioan. tract. 18, 1.

K. Bažnyčia. Visas tasai lobynas priklauso ne kam kitam, kaip jai vienai. Šv. Raštas, tiesa, savo reikšmę turi ne iš Bažnyčios, tik iš Dievo, kurio įkvėpimu jis parašytas. Taip pat Bažnyčia negali skelbti nieko, kas būtų, šv. Raštui priešinga. Tačiau šv. Raštas priklauso Bažnyčiai ta prasme, kad, viena, kaip visą V. Jėzaus mokslą, taip ir jį, jį, gavusi iš apaštalų, išlaikė Šv. Dvasios padedama, nesugadintą; antra, kad ji viena telaiduoja mums, jog šv. Rašto knygos yra dieviškos kilmės; trečia, kad ji viena tenurodo mums neklaidingai tikrąją šv. Rašto prasmę.

Šv. Raštą reikia suprasti ir aiškinti taip, kaip Bažnyčia

4. Todėl suvis teisingai ir teisėtai draudžia Bažnyčia suprasti ir aiškinti šv. Raštą kitaip negu ji pati jį supranta ir aiškina.

Suprasti ir aiškinti šv. Raštą kitaip negu Bažnyčia, reikštų suprasti ir aiškinti jį geriau, negu tikrasis jo autorius, šv. Dvasia, kuri teikia Bažnyčiai teisingą jo supratimą ir, aiškinant jį, saugoja jį nuo klaidų.

Šv. Rašto skaitymas

5. Kai dėl šv. Rašto skaitymo, tai pažymėtina:

a) Bažnyčia neįsako, bet tik pageidauja, kad tikintieji jį skaitytų, ypač N. Testamentą;

Šv. Rašto skaitymas anaip tol nėra sielos išganymui reikalingas. Juk Bažnyčia savo moksle paduoda visas tas tiesas, kurios yra šv. Rašte. Tačiau jį skaityti labai naudinga, nes jame vaizdžiai ir gyvai priminama daug tikėjimo tiesų ir dorovės taisyklių. Todėl Bažnyčia ir pageidauja, kad tikintieji jį skaitytų, ypač gi N. Testamentą.

b) skaityti šv. Raštą reikia iš Bažnyčios patvirtintų ir su tam tikrais paaiškinimais išleistų knygų;

Mat, kaip daugelį kitų geriausių dalykų, taip ir šv. Raštą, piktos valios žmonės iškreipia. Tuoj skundėsi jau apaštalas šv. Petras, sakydamas apie šv. Povilo laiškus: «Juos neišmanantieji ir svyruojantieji iškreipia, kaip ir kitus Raštus, savo pačių žuvimui» (2 Petr. 3, 16). Taip, deja, buvo visais laikais, taip yra ir dabar. Toks iškreiptas šv. Raštas nebėra Dievo žodis ir išganymo šaltinis.

Reikia taip pat, kad būtų šv. Rašte tam tikrų paaiškinimų. Juk, viena, yra jame nemaža sunkiai suprantamų vietų, kurias galima visai klaidingai išsiaiškinti ir, užuot naudos, turėti vien žalos. Antra, šv. Raštas buvo parašytas tolimalais nuo mūsų laikais ir tolimoje nuo mūsų šalyje, kuomet ir kur daug kas buvo visai kitaip negu yra dabar ir pas mus. Tad, be atitinkamų paaiškinimų, galima daug ką suvis ne taip suprasti, kaip reikia, ir tuo sau pakenkti.

c) skaityti šv. Raštą reikia su pagarba ir atsidėjimu, kaip dera ir tinka Dievo žodžiui.

Niekuomet nereikia užmiršti, kad šv. Raštas yra ne pasaulietinė, bet dvasinė knyga ir tai vertingiausia, nes paties Dievo parašyta. Todėl nieku būdu nelaikyti jį šiaip pasiskaitymo knyga, neskaityti jį vien smalsumui patentinti, ir skaitant jį reikia tinkamai susikaupti bei gilintis į jo pateiktąsias mintis bei jausmus.

4 § TIKĒJIMO REIKALINGUMAS AMŽINOSIOS LAIMĒS PASIEKIMUI

Tikējimas reikalingas

1. Tikējimas yra mums *būtinai reikalingas*, kad galėtume pasiekti savo galutinį tikslą — amžinąją laimę. Kad mums nėra palikta laisvė pasirinkti tikėti ar netikėti, bet kad turime ko griežčiausią pareigą tikėti, rodo visa mūsų tikėjimo esmė. Juk :

a) tasai, kurs davė mums apreiškimą, yra augščiausiasis mūsų Valdovas ir Viešpats. Nepriimti jo apreiškstųjų tiesų yra jį patį ko labiausiai paniekinti ;

b) tai, kas mums apreiškta, yra Dievo, vadinasi, pačios Išminties ir pačios Tiesos žodis. Todėl būtinai turime palenkti jam savo ribotus protus ;

c) apreiškstosios tiesos parodo mums būdą, kuriuo Dievas nori ir reikalauja, kad mes jį pažintume, kaip augščiausiąją Tiesą, mylėtume, kaip didžiausiąjį Gėrį, jį garbintume ir jam tarnautume, kaip vyriausiajam savo Valdovui. Ir tasai būdas yra vienintelis, kaip vienų vienas tėra Dievas ir viena mūsų prigimtis ;

d) Dievas vien tam tedavė mums apreiškimą, kad galėtume atgauti mūsų pirmųjų tėvų pražudytąją amžinąją laimę. Todėl jei jo nepriimtume, jokių būdu negalėtume pasiekti savo galutinio tikslo.

Ne veltui daug kartų pažymėta ir pabrėžta šv. Rašte, kaip būtinai mums tikėjimas. « Be tikėjimo negalima patikti Dievui, nes tam, kurs artinasi į Dievą reikia tikėti, kad jis yra ir kad jo jieškanties jis yra atlygin-tojas » (Žyd. 11, 6), sako šv. Povilas. Gi V. Jėzus pareiškia : « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16). « Kas netiki, tas jau pasmerktas » (Jon. 3, 18).

Tikējimas reikalingas tinkamam šio gyvenimo tvarkymui.

2. Tikējimas taip pat yra mums reikalingas, kad galėtume tinkamai tvarkyti šį savo gyvenimą. Jis parodo mums tikrąją gyvenimo kryptį ir apšviečia kelią, kuriuo turime eiti. Jis duoda mums tvirtą atsakymą į be galo svarbius mums klausimus, kurių šiaip nė giliausi protai išspręsti nepajėgia, kaip pvz., kam mes gyvename šiame pasaulyje ? koks mūsų amžinasis likimas ? kokia kentėjimų prasmė ? ir pan.. Jis galingai remia mūsų dorovę, stiprina mus sunkiose valandose, teikia mums kantrybės, paguodos varguose ir skausmuose.

Ne be reikalo sako psalmininkas : « Žiburyš mano kojoms, Viespatie, tavo žodis, ir šviesa mano takui » (Ps. 118). O šv. Petras pareiškia tikintiesiems : « Jūs gerai darote, žiūrėdami į jį (į Dievo apreiškimą), kaip į žiburį, šviečiantį tamsioje vietoje, iki išauš diena, ir aušros žvaigždė užtekės jūsų širdyse » (2 Petr. 1, 19).

Pats gyvenimas prikišamai rodo, kaip nusto-jusieji tikėjimo ar silpno tikėjimo asmenys neįstengia atsispirti savo žemiesiems polinkiams bei aistroms ir panyra didžiausiose nedorybėse ; kaip

sunkiose gyvenimo valandose patenka į nusiminimą, gi ištikus didesniems vargams ar skausmams, dažniausiai nusižudo.

Mūsų tikėjimas turi būti teisingas

3. Tačiau ne kiekvienas tikėjimas yra mums naudingas, bet tik tas, kurį mus išmokė išikūnijęs Dievas Sūnus, Jėzus Kristus, ir kuriuo mes jungiamės su vieninteliu savo išganymo tarpininku, V. Jėzumi.

«Vienas yra Dievas, vienas taip pat tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, žmogus, Kristus Jėzus» (1 Tim. 2,5), sakoma šv. Rašte. «Per nieką kitą nėra išganymo, nes neduota žmonėms kito vardo po dangumi, per kurį mes turėtume būti išgelbėti» (Apd. 4, 12). «Kas tiki į Sūnų, tas turi amžinąjį gyvenimą, o kas netiki Sūnui, tas nematys gyvenimo, ant jojo pasilieka Dievo rūstybė» (Jon. 3, 36).

Indiferentizmas yra neprotingas ir nuodėmingas

4. Indiferentizmas tvirtindamas, kad visai nesvarbu, kokio žmogus laikosi tikėjimo, yra ne tik kad neprotingas, bet ir labai nuodėmingas, nes tuo paniekinamas Dievas, kurs davė apreiškimą ir per savo Sūnų žmones atpirko.

Jeigu būtų vis tiek, kokio žmogus laikosi tikėjimo, Dievas nebūtų apreiškęs jokių tiesų, nes tikėjimą juk turėjo ir pagony. Taip pat Dievas Sūnus nebūtų atėjęs į šį pasaulį, nebūtų skelbęs savo mokslo, nebūtų kentėjęs ir numiręs už žmones ir nebūtų siuntęs apaštalų į visas šalis mokyti ir krikštyti žmonių; o apaštalai būtų ko paikiausiai pasielgę, tam tikslui išsižadėdami savo turtų, tėvynės ir net gyvybės. Indiferentizmas eina tik iš žmonių nesirūpinimo pažinti tikrąjį tikėjimą, nes nenorima atsisakyti nuo gyvenimo būdo, kurį tikrasis tikėjimas smerkia. Ne veltui sako V. Jėzus: «Šviesa atėjo į pasaulį, bet žmonės labiau mėgo tamsybę, kaip šviesą, nes jų darbai buvo pikti. Nes kiekvienas, kurs daro pikta, nekenčia šviesos ir neina į šviesą, kad jo darbai nebūtų peikiami» (Jon. 3, 19-20).

Tikrasis tikėjimas yra tik Kat. Bažnyčioje

5. Tikrasis, V. Jėzaus skelbtasis tikėjimas yra tik Kat. Bažnyčioje, nes ji, gavusi jį iš apaštalų, išlaikė nesugadintą iki mūsų laikų.

Kat. Bažnyčia pilnai įvykdė čia tai, ką šv. Povilas rašė savo mokiniui Timotiejui: «O Timotiejau, saugok, kas tau pavesta, vengdamas atmesčių naujų žodžiuose ir taip neteisingai vadinamo mokslo prieštaravimų, kurį kaikurie išpažinę, atpuolė nuo tikėjimo» (1 Tim. 6, 20-21).

Kitos krikščioniškosios religijos to anaipol negali apie save pasakyti. Jos negali išvesti savo mokslo iš V. Jėzaus ir apaštalų, nes daug vėliau už juos atsirado. Jos negali tvirtinti išlaikiusios V. Jėzaus mokslą nesugadintą, nes jos kartais vienaip, kartais kitaip jį dėsto, ko nei V. Jėzus, nei apaštalai nedarė. «Kaip Dievas yra ištikimas», sako šv. Povilas: «mūsų žodžiai jums nebuvo kartu ir «taip» ir «ne». Nes Dievo Sūnus, Jėzus Kristus, kurs buvo pas jus paskelbtas..., nebuvo ir «taip» ir «ne»: jame buvo «taip» (2 Kor. 1, 18-19).

Didelė mums laimė, kad esame katalikai

6. Kadangi teisingasis tikėjimas būtinai reikalingas galutiniam tikslui pasiekti, o toks tėra vien *katalikų* tikėjimas, tad didelė mums malonė ir laimė, kad esame katalikai.

Už tai turime būti Dievui giliai dėkingi ir ko tvirčiausiai laikytis savo šv. tikėjimo. « Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, išgitytieji žmonės, kad skelbtumėte dorybes to, kurs pašaukė jus iš tamsybių į savo nuostabią šviesą » (1 Petr. 2,9), sako mums ir apie mus apaštalas šv. Petras.

5 § TIKĖJIMO SAVYBĖS

Koks turi būti mūsų tikėjimas?

1. Kad savo tikėjimu galėtume nusipelnyti amžinąją laimę, turi jis būti: a) visuotinis, b) tvirtas, c) gyvas, d) ištvermingas.

Šios tikėjimo savybės yra esminės. Be jų arba tikėjimo visai nėra, arba yra jis ne toks, kokio reikia pasiekti galutiniam tikslui.

Tikėjimas turi būti visuotinis

2. Tikėjimas yra *visuotinis*, kai tikime ne į vieną ar kitą apreikštąją tiesą, bet į *visas*, kurias tik Bažnyčia įsako mums tikėti.

Žmogus negali savo nuožiūra kai ką iš V. Jėzaus ir Bažnyčios mokslo priimti, o kai ką atmesti. Juk Išganytojas yra griežtai pasakęs: « Skelbkite evangeliją visam sutvėrimui..., kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 15, 16); « mokykite juos laikyti *visa*, ką tik esu jums įsakęs » (Mat. 28, 20). Gi apaštalas šv. Jonas pareiškia: « Kiekvienas, kurs atstoja ir nepasilieka Kristaus moksle, neturi Dievo » (2 Jon. 9). Kita gi vertus, kas iš V. Jėzaus ir Kat. Bažnyčios mokslo priimtų tik tai, kas jam patinka, tas galų gale neturėtų jokio tikėjimo, nes tikėtų ne Dievui, o tik sau pačiam.

Kai sakoma, kad reikia tikėti į viską, ką Bažnyčia moko, tai tuo anaip tol dar nepareiškama, jog reikia viską ir aiškiai žinoti, ką Bažnyčia skelbia. Aiškiai žinoti privalu tik tasias tiesas, kurių nežinodamas, atėjęs į protą žmogus negali būti išganytas. O kai dėl kitų, tai pakanka tik būti nusistačiusiam priimti viską, ką tik Kat. Bažnyčia moko. Bet, be abejo, juo aiškiau pažįstama K. Bažnyčios skelbiamąsias tiesas, tuo geriau.

Tieji, kurie tiki ne į visas K. Bažnyčios skelbiamąsias tiesas, yra vadinami klaidatikiais arba eretikais.

Tikėjimas turi būti tvirtas

3. Tikėjimas yra *tvirtas*, kai tikime į viską, ką moko Bažnyčia, nė kiek neabejojant ir nesvyruojant.

Gal nieko nėra V. Jėzus taip dažnai pažymėjęs ir pabrėžęs, kaip reikalo, kad mūsų tikėjimas būtų tvirtas. Kone kiekvienas evangelijų lapas liudija, kaip jis gyrė už didelį, tvirtą tikėjimą ir peikė, barė už mažą, silpną. « Turėkite tikėjimo į Dievą », ne kartą sakė jis: « Iš tikrųjų, sakau jums, kas nors tartų šitam kalnui: Pasikelk ir meskis į jūrą, ir nesvyruotų savo širdyje, bet tikėtų įvyksiant visa, ką tik sako, tai jam ir įvyks » (Mork. 11, 23).

Tikėjimo tvirtumui nekliudo tai, kad jaučiama savaime kylančių priešų abejojimų ar pagundų. Tik nereikia tiems abejojimams ar pagundoms priarti. Pajutus jų, stengtis ko greičiausiai sužadinti tikėjimo aktą. Taip elgiantis, bus ne tik nenusikalsta tikėjimui, bet ir išgyta nemažas nuopelnas.

Tikėjimas turi būti gyvas

4. Tikėjimas yra *gyvas*, kai juo gyvename, atsieit, elgiamės taip, kaip jis rodo ir reikalauja. O reikalauja jis vengti pikto ir daryti gera.

« Ką padeda, mano broliai, jei kas sakytusi turįs tikėjimą, bet neturėtų darbų? Argi tikėjimas galės jį išganyti? Nes kaip kūnas be dvasios, taip ir tikėjimas be darbų yra miręs » (Jok. 2, 14. 26), sako apaštalas šv. Jokūbas.

Kad mūsų gyvenimas būtų iš tikėjimo, būtinai reikia dviejų dalykų: viena, pašvenčiamosios malonės, be kurios gerieji darbai neturi antrigimtinių vertės, vadinasi, nėra amžinajai laimei nuopelnai; antra, gerųjų darbų. Ne veltui pareiškia šv. Povilas: « Kristuje Jėzuje reiškia tik tikėjimas, kurs veikia meile » (pal. Gal. 5, 6). « Jei turėčiau visą tikėjimą taip, kad galėčiau kalnus perkelti, o neturėčiau meilės, aš esu niekas » (1 Kor. 13, 2). Taigi, kad tikėjimas būtų mums tikrai naudingas, turi jis būtinai sietis su veiksmiais pasireiškiančiais Dievo ir artimo meile. Kitaip bus jis negyvas ir amžinajai laimei pasiekti nenaudingas.

Tačiau dera pažymėti, jog ir negyvas tikėjimas yra nemažas mums gėris, kadangi, viena, jis pats savaime yra didelė Dievo dovana; antrą, jis yra pagrindas mums nuteisinti ir tuo pačiu pašvenčiamajai malonei gauti; trečia, padedant veikiamosioms Dievo malonėms, veda jis mus į pašvenčiamąją malonę.

Tikėjimas turi būti ištvermingas

5. Tikėjimas yra *ištvermingas*, jei jį išlaikome, nežiūrint jokių kliūčių ir sunkumų ir reikale net gyvybę už jį paaukojame.

V. Jėzus ne kartą yra pareiškęs: « Jei kas ateina pas mane ir nelaiko neapykantoje savo tėvo, motinos, žmonos, vaikų, brolių, seserų, dar gi ir savo gyvybės, tas negali būti mano mokytinis » (Luk. 14, 26). « Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane, tas manęs nevertas; ir kas myli sūnų ar dukterį labiau negu mane, tas manęs nevertas.... Kas laimi savo gyvybę, praras ją, ir kas dėl manęs prapuldytų savo gyvybę, atras ją » (Mat. 10, 37. 39). « Jūs būsite visų nekenčiami dėl mano vardo, bet kas bus ištvermingas iki galui, tas bus išgelbėtas » (Mat. 10, 22). « Kas tik išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir aš išpažinsiu savo danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje; o kas manęs išsigins žmonių akivaizdoje, to ir aš išsiginsiu mano danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje » (Mat. 10, 32-33).

Vadovaudamiesi šiais Išganytojo žodžiais, tūkstančių tūkstančiai kankinių, vyrų, moterų, senelių, jaunuolių, vaikų mielai išsižadėjo turty, laisvės, sveikatos, bašiausius skausmus iškentėjo, gyvybės neteko, bet nuo tikėjimo neatsisakė. Ir tai įvyko ne tik pirmaisiais krikščionybės amžiais, bet ir paskiau, tai tebevyksta ir mūsų dienomis daugelyje šalių. Ir šitaip pasiėlusieji anaipol neapsigavo. Priešingai. Jie padarė kuo protingiausiai, nes už šį vargingą gyvenimą, kurio galų gale kiekvienam vis tiek reikia netekti, jie gavo tokį atlyginimą, kokio nei akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei žmogaus širdis nenujautė. Juk patirti kentėjimų, persekiojimų, netekti už tikėjimą sveikatos, gyvybės, iš tikro yra ne kokia nelaimė, bet, atvirkščiai, ko didžiausia laimė. « Palaiminti, kai jums piktžodžiauja ir persekioja jus ir, meluodami, sako visa pikta prieš jus dėl manęs. Džiaugkitės ir linksmitės, nes jūsų užmokestis gausus danguje » (Mat. 5, 11-12).

Priežastys, dėl kurių nustoja tikėjimo

6. Tikėjimo dažniausiai nustoja dėl šių priežasčių:

a) dėl nemalšinamo išdidumo;

Išdidusis, mat, tariasi pats viską žinąs ir išmanąs. Todėl nenori savo proto palenkti tikėjimo tiesoms, o savo valios jo reikalavimams. Kita gi vertus, ir Dievas nėra taip duosnus išdidžiajam, kaip nuolankiajam. Ne veltui pažymi apaštalas šv. Jokūbas: « Dievas priešinasi puikiems, o nuolankiems duoda malonės ». (Jok. 4,6). Kadangi tikėjimas yra viena didžiausiųjų Dievo malonių, tad išdidžiųjų būklė jo atžvilgiu yra nepalyginti menkesnė negu nuolankiųjų. Ne be reikalo kalbėjo V. Jėzus: « Aš garbinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad tu paslėpei nuo išmintingųjų ir gudriųjų ir tai apreiškei mažutėliams » (Mat. 11, 25). Taigi išdidumas, puikybė sudaro tikėjimui kliūtį ir iš žmogaus ir iš Dievo pusės.

b) dėl savo religinių pareigų, ypač maldos, apleidimo;

Nekurstoma ugnis, savaime aišku, pradėda silpnėti, blėsti ir galop visiškai užgesti. Tas pat yra ir su tikėjimu, jei jo nepalaikome uoliu savo religinių pareigų atlikinėjimu ir ypač malda. « Dievo karalystė bus iš jūsų atimta ir atiduota tautai, kuri duoda jos vaisius » (Mat. 21, 43).

c) dėl nedoro gyvenimo;

Tikėjimas ir dorovė yra glaudžiai tarp savęs susiję. Tikėjimas palaiko dorovę, o dorovė gaivina tikėjimą. Tikėjimui silpnėjant, smunka dorovė, dorovei smukus, nyksta tikėjimas. Todėl sako V. Jėzus: « Kiekvienas, kurs daro pikta, nekenčia šviesos ir neina į šviesą, kad jo darbai nebūtų peikiami » (Jon. 3, 20). Gi šv. Povilas primena savo mokiniui Timotiejui, kad visuomet turėtų gerą sąžinę, nes ją « kaikurie atstūmę, sudaužė savo tikėjimo laivą » (1 Tim. 1, 19).

d) dėl bendravimo su tikėjimo nustojusiais asmenimis ir dėl priešingų tikėjimui raštų skaitymo.

Kaip gyvendamas liga užkrėstoje vietoje, ir sveikiausias žmogus anksčiau ar vėliau turi susirgti, taip yra ir čia. « Truputis raugo įraugina visą įmaišymą » (Gal. 5, 9), sako šv. Povilas. Jau pats tikėjimo nustojusiųjų asmenų pavyzdys neigiamai veikia mūsų tikėjimą, o ką bekalbėti, jeigu tie asmenys dar jį ir puola? Nemažiau pavojingi yra ir tikėjimui priešingi raštai, ypač tie, kurie ne atvirai, bet slapta jį griauja. Jie, mat, užmigdo mūsų budrumą bei atsparumą ir nekliudomai varo savo pragaistingą darbą mūsų sielose. Ne veltui V. Jėzus itin įspėja mus, kad saugotumės vilkų avių kailiuose. « Saugokitės netikrų pranašų, kurie ateina pas jus avių apdaruose, o viduje yra plėšrieji vilkai » (Mat. 7, 15).

Tikėjimą reikia išoriniai išpažinti

7. Tikėjimą reikia ne tik sieloje turėti, bet ir išoriniai išpažinti.

Aiškiai juk sako V. Jėzus: « Kas tik išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir aš išpažinsiu savo danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje ». (Mat. 10, 32). Gi šv. Povilas pareiškia: « Širdimi tikima dėl nuteisinimo, o burna daroma išpažinimas dėl išganymo » (Rom. 10, 10).

Paprastai mes išpažįstame išoriniai savo tikėjimą, beatlikinėdami savo religines pareigas, pvz., lankydami bažnyčią, dalyvaudami pamaldose, priimdami šv. sakramentus ir pan. Kartais gali būti ypatinga pareiga išoriniai išpažinti savo tikėjimą, būtent: kai to reikalauja Bažnyčia, ar kai tikėjimo neišpažinimas reikštų jo išsižadėjimą, ar Dievo paniekinimą, ar duotų artimui papiktinimą.

Neleista, kad ir išoriniai, išsižadėti savo tikėjimo

8. Niekuomet nėra leista, kad ir išoriniai, išsižadėti savo tikėjimo.

Vien tik išoriniai išsižadame tikėjimo tuomet, kai širdyje pasilikame tikinčiais, bet žodžiais ar veiksmais atsisakome nuo jo. Tai jokių būdu nėra leista. V. Jėzaus žodžiai čia aiškūs ir griežti: « Kas manęs išsigins žmonių akivaizdoje, to ir aš išsiginsiu savo danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje » (Mat. 10, 33). Jokia priežastis negali pateisinti šitokio savo tikėjimo išsižadėjimo. V. Jėzus juk pareiškia: « Nebijokite tų, kurie užmuša kūną ir po to nieko daugiau nebegali padaryti. Aš jums parodysiu, ko turite bijoti: Bijokite to, kurs užmušęs turi galios įmesti į pragarą. Beje, sakau jums, to bijokite » (Luk. 12, 4-5).

APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS

Apaštalų Tikėjimo Išpažinimo turinys ir sudėtis

Svarbiausiosios katalikų tikėjimo tiesos yra Apaštalų tikėjimo Išpažinime. Susideda jis iš dvylikos skirsnų.

Tieji skirsniai yra šie: 1. Tikiu į Dievą Tėvą visagalį, dangaus ir žemės Sutvėrėją. 2. Ir į Jėzų Kristų, vienatinį jo Sūnų mūsų Viešpatį. 3. Kurs prasidėjo iš šventosios Dvasios, gimė iš Panos Marijos. 4. Kentėjo prie Pontijaus Piloto, buvo prikaltas prie kryžiaus, numiręs ir palaidotas. 5. Nužengė į pragarus, trečiąją dieną kėlėsi iš numirusių. 6. Įžengė į dangų, sėdi dešinėje Dievo Tėvo visagalio. 7. Iš ten ateis gyvųjų ir numirusiųjų teisti. 8. Tikiu į šventąją Dvasią. 9. Šventąją visuotiną Bažnyčią, šventųjų bendravimą. 10. Nuodėmių atleidimą. 11. Kūno iš numirusių atsikėlimą. 12. Ir amžinąjį gyvenimą. Amen.

PIRMASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

«Tikiu į Dievą Tėvą visagalį, dangaus ir žemės Sutvėrėją»

Skirsnio turinys

Šiame skirsnyje nesunku įžiūrėti šie penki skirsneliai arba §, būtent:

- 1 § apie Dievą apskritai,
- 2 § apie Dievo asmenis,
- 3 § apie pasaulio sukūrimą ir valdymą,
- 4 § apie neregimojo pasaulio kūrinis - angelus,
- 5 § apie tobuliausiąjį regimojo pasaulio kūrinį - žmogų.

1 § APIE DIEVĄ APSKRITAI

«Tikiu į Dievą».

I DIEVO BUVIMAS

Prigimtiniai ir antprigimtinis Dievo buvimo įrodymai

1. Kad Dievas yra, rodo mumas ir mūsų protas, ir apreiškimas.

Mūsų protas, žvelgdamas į šio pasaulio daiktus ir apsvarstydamas jų savybes bei prigimtį, prieina neabejotiną išvadą, kad turi būti kokia nors nepalyginamai už juos galingesnė ir tobulesnė *būtybė*, kuri davė jiems

pradžią, nes kitaip jų visiškai nebūtų, kaip nebūtų namo be statytojo, laikrodžio — be laikrodininko, paveikslo — be menininko. Tą būtybę mes vadiname Dievu.

Šitas Dievo buvimo pažinimas yra vadinams *prigimtiniau*, nes mes jį pasiekiame savo prigimtomis jėgomis ir iš šio pasaulio daiktų prigimties. Jį turi galvoje šv. Povilas, kai sako: « Kas (Dievuje) neregima, jo amžinoji galybė ir dievystė, tai mums nuo pasaulio įkūrimo galima matyti proto šviesa iš padarytųjų dalykų » (Rom. 1, 20).

Be prigimtinio pažinimo, kas Dievas yra, mes turime taip pat *antprigimtini*, kurį suteikė mums pats Dievas, apreikšdamas per patriarkus, pranašus ir savo Sūnų, Jėzų Kristų. « Dievas, daug kartų ir tūleriopu būdu kalbėjęs kitados tėvams per pranašus, paskiausiai, šiomis dienomis, kalbėjo mums per Sūnų » (Žyd. 1, 1), sako šv. Povilas. Šiuo antprigimtinu būdu mūsų gautosios žinios apie Dievą yra nepalyginti pilnesnės ir tobulesnės už tasias, kurių įsigyjame vien tik savo protu. Ne be reikalo yra pareiškęs V. Jėzus: « Dievo nė vienas niekados nėra matęs; viengimiusis Sūnus, kurs yra Dievo prieglobstyje, suteikė apie jį žinių » (Jon. 1, 18).

Prigimtiniai Dievo buvimo įrodymai

2. Įrodymai, kuriais remdamasis mūsų protas padaro išvadą, jog Dievas tikrai yra, eina iš to:

a) kad šis pasaulis ir jo daiktai yra nepatvarūs. Vadinausi, jie neturi patys savyje savo buvimo priežasties ir todėl, jeigu jie yra, tai savo buvimą turėjo gauti iš ko nors kito, kas yra už šio pasaulio ribų ir turi buvimą pats savyje;

b) kad šiame pasaulyje, kurio visi daiktai, išskyrus žmones, yra neprotingi, matyti tvarka ir tikslingumas. Tai rodo, kad turi būti už šio pasaulio ribų protinga būtybė, kuri tą tvarką padarė ir tikslą ar tikslus nustatė;

c) kad visi žmonės jaučia savyje sąžinės balsą, liepiantį gera daryti, o pikto vengti ir už padarytąjį gera giriantį, gi už pikta — peikiantį. Tai sakyte sako, kad yra už juos augštesnė būtybė, kuri nustatė, kaip jie turi elgtis, ir kuriai jie turi duoti savo veiksmų apyskaitą.*

a) Iš pasaulio ir jo daiktų nepatvarumo

Nepatvari vadiname mes tai, kas yra, bet ko gali ir nebūti. Tokie yra visi šio pasaulio daiktai ir pats šis pasaulis. Juk mes matome, kaip pvz., atsiranda žmonės, kurių iki tol nebuvo šiame pasaulyje, ir, pagyvenę jame kurį laiką iš jo visiškai pranyksta. Tą patį galima pasakyti ir apie visus gyvūnus bei augalus. Skirtumas tik toks, kad vieni rūšių gyvūnai ir augalai kiek ilgiau gyvena negu kiti, bet galutinis likimas visų tas pats — pranykimas. Vadinausi, jie yra aiškiai nepatvarūs. Nepatvarūs taip pat ir negyvieji daiktai. Nekalbant jau apie juos atskirai, užtenka pasakyti, kad ir visa mūsų žemė nėra patvari. Juk, kaip mokslas rodo, prieš milijonus metų buvo ji visai kitokia negu dabar, būtent, buvo ji ugnies kamuolys, kuriame ne tik žmonių, bet ir jokios kitos gyvybės nebuvo. Praeis vėl milijonai metų, ir ji vėl visiškai pasikeis, nes, sumažėjus saulės šilumai,

* Yra dar ir daugiau prigimtinių Dievo buvimo įrodymų, kaip pvz., iš gyvybės atsiradimo pasaulyje, iš riboto pasaulyje esančių daiktų tobulumo ir k. Plačiai ir išsamiai jie išvystomi mokslo šakoje, vadinamoje teodiceja.

ji sustings nuo šalčio, ir joje jokios gyvybės nebeliks nė krislelio. Be to, kaip mokslas sako, buvo laikas, kada ji sudarė su saule vieną kūną, atsieit, kada jos dar visiškai nebuvo. Gali taip pat ateiti laikas, kada ją gali pritraukti prie savęs ar suardyti koks užklydęs padangių kūnas. Vadinasi, patvarumo ji neturi, nors jos gyvavimas nepalyginti ilgesnis negu žmonių. Nė kitaip yra ir su ištisoje visatoje esančiais kūnais, kurie savo sudėtimi ir esme yra tie patys, kaip žemė. Visi jie nepatvarūs, atsieit, visi jie gali būti ir nebūti, arba kitaip sakant, neturi savyje savo buvimo priežasties. O jeigu, nežiūrint to, jie betgi yra, tai, aišku, savo buvimą turėjo gauti iš ko nors kito, kuris nėra tarp šio pasaulio daiktų.

Bet gali kilti klausimas: O tasai « kitas », kuris davė buvimą šiam pasauliui ir jo daiktams, ar savo buvimą turi pats iš savęs, ar jį yra gavęs vėl iš ko kito? Jeigu pats iš savęs, tai dalykas baigtas, nes mes priėjome Dievą, kurs savo buvimą turi pats iš savęs ir kurs yra pasaulio buvimo priežastis. Bet jeigu ne pats iš savęs, o iš ko kito, tai vėl kyla klausimas: O tasai iš kur turi savo buvimą?, — iš savęs, ar iš kito? — Ir taip toks klausimas vis kils ir kils, kol galų gale turėsime prieiti tokią būtybę, kuri pati iš savęs turi savo buvimą. Juk jeigu tokios būtybės nebūtų, tai nebūtų nė tų būtybių, kurios ne pačios iš savęs turi savo buvimą, vadinasi, galų gale nebūtų nė šio pasaulio su visais jo daiktais. O betgi jis yra. Tad, aišku, yra ir toji būtybė, kuri davė jam buvimą, arba kitaip sakant, yra Dievas. Taigi žvelgdamas į šį pasaulį, ir apsvarstydamas jo savybes bei prigimtį, mūsų protas pasidaro tikrą ir teisingą išvadą, kad *Dievas yra*.

Toji išvada, kaip matome, yra prieinama visiems. Visų laikų ir vietų žmonės galėjo ją turėti. Jeigu tačiau daug kam jos trūko, tai kalti už tai jie patys. Mat, jie nenorėjo išsižadėti priešingų Dievo valiai savo įgeidžių, tad nekreipė dėmesio į savo proto nurodymus; o kita vertus, nevaldomos aistros aptemdė ir jų protą. Todėl ne be reikalo sako apie juos šv. Povilas: « Dievo rūstybė pasireiškia iš dangaus kiekvienoje bedievyystėje ir neteisybėje tų žmonių, kurie Dievo tiesą laiko neteisybėje. Kas žinoma apie Dievą, juk yra jiems apreikšta, nes Dievas jiems apreiskė. Nes kas jame neregima, jo amžinoji galybė ir dievystė, tai nuo pat pasaulio įkūrimo galima matyti proto šviesa iš padarytųjų dalykų; taip kad jie neišteinami. Nes, pažinę Dievą, jie negarbino jo kaip Dievo ir nedėkojo; savo mintyse pasidarė tušti, ir neišmintinga jų širdis aptemo. Tardamies esą išmintingi, pasidarė paiki. Jie pakeitė nemaraus Dievo garbę maraus žmogaus, net paukščių, keturkojų ir šliužų paveikslu panašumu » (Rom. I, 19-23).

b) Iš tvarkos ir tikslingumo pasaulyje

Tvarka mes vadiname daiktų ar dalykų sudėstymą pagal kokią nors mintį arba planą. Jei sudėstyme trūksta bet kokios minties ar plano, tada yra netvarka.

Tikslingumas yra tam tikra tvarkos rūšis. Yra tai taip padarytas daiktų ar dalykų sudėstymas, jog jie tarnauja, kaip priemonės, siekti kokiam nors tikslui.

Šiame pasaulyje neabejotinai yra tikslingumas, atsieit, jo daiktų ir jų dalių pagal tam tikrą planą ir tam tikram tikslui siekti sutvarkymas.

Tai rodo daug kas. Visų pirma gyvųjų būtybių kūno sąnariai. Imkime, pvz., tik žmogaus akį. Kaip viskas čia pritaikyta, kad žmogus galėtų matyti! Po ilgų ir kruopščių tyrinėjimų sustatę fotografijos aparatą, mokslininkai pastebėjo, kad akyje savaime yra tai visa, kas jiems atsiėjo tiek daug galvojimų, nors akį pagamino gamta, kuri galvoti negali, nes neturi proto. Vadinasi, už ją pagalvojo čia kas kitas. Kas? — Aišku, kad ne žmogus, nes jis ne pats sau akį sustatė, ir ne gamta.

Žvelkime, toliau, į aplinkui mus esančius daiktus. Štai, pvz., gėlė. Ji auga, žydi, mezga ir brandina vaisių, kad, jai pranykus, iš sėklos iš-

augtų kita tokia pat gėlė. Kad galėtų joje užsimegzti vaisius, reikia, kad į jos žiedą patektų dulkeliai iš kitos tos pat rūšies gėlės žiedo. Bet toji kita gėlė, gal būt, kur gana toli nuo jos auga. Ji pas ją nueiti negali, negali nė jos susilaukti pas save ateinant. Tad argi ji liks neapvaisinta ir turės žūti be sėklos? — Ne, taip bloga nebus. Gėlė savo pasieks, nors ir negalėdama pajudėti iš vietos. Kągi ji daro tamam tikslui? — Ogi savo žiedą papuošia vaiskia spalva, jo taurelę pripildo kvapnios, saldžios medžiagos. Kam tai visa? — Ogi tam, kad bitė, išvydus ryškia žiedo spalvą ir užuodius malonią kvapsnį, atskristų pas ją pasiimti žiede esančiųjų skanumynų. Beimdama juos, ji nubrauks nuo gėlės žiedo apvaisinimui skirtąsias dulkeles, kurios prikibs prie bitės smulkučiais plaukeliais apžėlusių šlaunių ir kojų, ir jas nuneš pas kitą tokia pat gėlę, o šiai atneš nuo kitos gėlės dulkelį. Vadinasi, tuo būdu bitė apvaisins ir vieną ir kitą gėlę, jiedviem pačiom nė iš vietos nekrustelėjus.

Gėlė nei spalvų nemato, nei kvapsnies neužuodžia, nei žinojimo neturi, kad yra bitė, kuri mato spalvas, užuodžia kvapsnį ir gali lakioti iš vienos vietos į kitą. Kaipgi tad galėjo ji sumanyti papuošti savo žiedą spalva, pripildyti jį kvapnios, skanios medžiagos ir laukti, kad atskris bitė? — Aišku, kad visai ne ji tai sumanė, o kas kitas, tas, būtent, kas suteikė ir gėlei ir bitei buvimą. O jeigu jis sumanė, tai jis ir yra...

Dirstelkime dabar truputį į žemę, kurioje gyvename. Tai didžiulis kamuolys. Skrieja jis aplinkui saulę neapsakomu greičiu — apie 30 kilometrų per sekundę. Ir niekuomet ji neiškrypsta iš savo kelio, niekuomet nei sekundės nepavėluoja, nei mirksnio nepaskuba. Iš anksto gerai yra žinoma, kiek dienų, valandų, minučių ir sekundžių tęsiasi metai, iš anksto ko tiksliausiai apskaičiuojama, kada bus mėnulio ar saulės užtemimai, kurie įvyksta dėl žemės ir mėnulio skriejimų. Vadinasi, yra čia tvarka...

Pakelkime, galop, žvilgsnį augštyn į padangių erdves. Matome čia begalinę daugybę žvaigždžių. Savo akimis įžiūrime jų kelis tūkstančius, pro ištobulintus, žiūronus — dešimtis tūkstančių, o atitinkamai pritaikyti fotografijos aparatai parodo jų dar daugiau. Ir koks neapsakomas jų dydis? Nemaža ši mūsų žemė. Jei keliautume aplinkui ją, kasdien nueidami po 40 kilometrų, bemaž trejus metus truktų mūsų kelionė. Bet žemė tik nykštukas prieš saulę, kuri didesnė už ją beveik pusantro milijono kartų. Kad tai suprastume, įsivaizduokime, jog, jeigu žemė būtų patalpinta pačiame saulės viduryje, tai galėtų aplinkui ją skristi mėnulis tokiame pat atstume, kaip dabar, neišeidamas iš saulės ribų. Kaipgi tad milžiniškai ji didelė! O tačiau ji tik vidutinio dydžio dangaus kūnas. Yra žvaigždžių nepalyginti už ją didesnių. Ir visa ta daugybė tų milžiniukų dangaus kūnų neįsivaizduojamu greičiu sukasi aplink save ir skrieja vieni aplinkui kitus. Bet daro tai taip tvarkingai ir taisyklingai, jog visas čia ko tiksliausiai apskaičiuota ir ko griežčiausiai nustatyta.

Kaip tasai apskaičiavimas atitinka mūsų proto apskaičiavimus, rodo šis įdomus įvykis. Būtent, prieš kiek laiko astronomai pastebėjo, kad Urano planetos judėjime reiškiasi tam tikrų nukrypimų, kurių pagal jų pažintas dangaus kūnų judėjimo taisykles neturėtų būti. Prancūzų mokslininkui Le Verrier (gyv. 19-me šimt.) kilo mintis, ar tik tieji nukrypimai nevyksta dėl itakos, kurią Uranui daro tam tikra iki tol dar neatrasta planeta. Ir jis ėmė tos planetos įieškoti, tačiau ne pro žiūroną žvelgdamas į padangių erdves, bet prie stalo darydamas apskaičiavimus. Apskaičiavimai parodė, kad turi būti čia kokia nors iki tol dar neatrasta planeta, ir Le Verrier pažymėjo vietą, kur jos reiktų įieškoti. Ir iš tikro, nukreipus į ten galingus žiūronus, toji planeta rasta. Duota jai Neptūno vardas.*

Vadinasi, yra pasaulyje tikslingumas ir tvarka, tad yra ir tas, kurs ją nustatė, atseit, Dievas. Tai aiškiai rodo mūsų protas, ir kitaip manyti būtų neprotinga.

* Pal. G. Delcuve, S.J. et A de Marneffe, S.J., Jėsus Christ lumiėre du monde, Casterman, Tournai-Paris, 1947 m., 27 psl.

Tvarka ir tikslingumas pasaulyje ne atsitiktinai atsirado

Tačiau, kurie nenori Dievo pripažinti, sako, kad tikslingumas ir tvarka pasaulyje atsirado visai *atsitiktinai*. Dera tad truputį dirstelti į tąjį atsitiktinumą.

Neaiškumams išvengti reikia pažymėti, kad yra du atsitiktinumai: paprastas ir absoliutus arba visiškas.

Paprastasis atsitiktinumas yra tai nenumatytas kelių tvarkingai ir tikslingai veikiančių priežasčių susidūrimas. Sakysime, krinta nuo stogo atspalaidavusi čerpė ir sumuša stiklinį indą, kurį neša šaligatviu eidamas žmogus. Įvyksta tai atsitiktinai, bet viskas pasidaro pagal iš anksto tikslingai ir tvarkingai nustatytas priežastis. Juk ir nepritvirtinta čerpė turi nuo stogo kristi, ir kieto daikto smarkiai užgautas stiklinis indas turi sudužti. Nenumatytas dalykas čia yra vien tas, kad čerpė krito kaip tik tuo mirksniu, kai buvo nešamas pro namą stiklinis indas. Tad šiame atsitiktinume yra tikslingumas ir tvarka, ir anaipol ne jį turi galvoje, kurie stengiasi Dievo buvimą paneigti. Jie, būtent, galvoja apie visišką arba absoliutų atsitiktinumą. Jame neturi būti jokio tikslingumo, jokio tvarkingumo, jokių taisyklių.

Tačiau *šitoks atsitiktinumas* yra tiesiog *neįmanomas*, yra tikra nesąmonė. Kad tai būtų mums aišku, imkime, pvz., knygą, kurios tekstui atspausdinti reikia kelių milijonų raidžių. Sumaišykime tas raides tarp savęs vienoje krūvoje ir paskui išžarstykite jas visiškai akiai taip, kad jos viena šalia kitos gulėtų. Ar iš taip jų išžarstytų susidarys knygos tekstas? — jokiū būdu ne, nes tai neįmanoma.

Dar mažiau įmanoma, kad tokiaime didžiuliame ir taip įvairių įvairiausių daiktų pilname pasaulyje tvarka ir tikslingumas būtų suvis atsitiktinai atsiradę. Ne veltui tad atsitiktinumą vadinama neišmanėlių dievu.

Kaip iš pasaulio nepatvarumo, taip ir iš jame pasireiškiančios tvarkos bei tikslingumo visais laikais galėjo žmonės nesunkiai pažinti Dievo buvimą. Todėl sako šv. Povilas. (Dievas) « nepaliko savęs be liudijimo, gera darydamas iš dangaus, duodamas lietaus ir derliaus meto, maitindamas ir priplodydamas mūsų širdis linksmybės » (Apd. 14, 16). Ne veltui pareiškia senovės Romos išminčius Ciceronas: — Kai mes, pakėlę akis, žiūrime į padangęje matomas žvaigždes, kasgi gali būti labiau aišku ir ryšku, kaip kad yra augštesnė Būtybė, kuri jas valdo? — Kalbėdamas gi apie žvaigždynuose regimą tvarką, tasai pat Ciceronas sako, jog manyti, kad ji susidarė atsitiktinai, yra tas pat, kas manyti, kad Ennijaus metraščiai galėjo susidaryti, išberiant ant žemės daugybę abėcėlės raidžių **.

c) Iš sąžinės balso

Tai tikriausias dalykas, kad visi žmonės, vis tiek kokios tautos, valstybės, religijos ar kieno spalvos jie bebūtų, jaučia savyje sąžinės balsą, kurs liepia gera daryti, o pikto vengti, kurs už gera giria, o už pikta smerkia. Tiesa, gali jie tojo balso nepaklausyti ir elgtis savaip, bet tasai balsas vis tiek nepaliauja juose buvęs ir juos gyres ar peikęs. Tasai balsas rodo, kad yra kas nors, kas jį į žmonių prigimtį įdiegė. Juk žmonės patys negalėjo jo išsigalvoti, kadangi, viena, jis nėra pagal jų norus, bet dažniausiai jiems priešingas, o, antra, suvis neįmanoma, kad taip skirtingų laikų, vietų, tautų, religijų ir išsilavinimo žmonės būtų galėję išsigalvoti tąjį balsą vienodą. Turėjo tad jį duoti žmonėms kas nors augštesnis už juos. Taigi sąžinės balso buvimas sakyte sako, kad yra Dievas, kurs nori, kad žmonės elgtųsi taip, o ne kitaip, ir kurs teis juos pagal jų darbus. Ne veltui pareiškia šv. Povilas: « Dievas nežiūri asmens. Kas tik nusidėjo be įstatymo (atsieit, be tojo įstatymo, kurį Dievas buvo apreiškęs savo įsirkntajai tautai),

* De nat. deor. 1. 2, c. 2.

** ibid. 1. 2, c. 37.

tas žus be įstatymo ; ir kas tik nusidėjo po įstatymu, bus pasmerkta įstatymo. Nes ne įstatymo klausytojai teisūs pas Dievą, bet įstatymo vykdytojai bus nuteisinti. Nes, kada pagonys, kurie neturi įstatymo, prityrimu daro tai, ko reikalauja įstatymas, jie, įstatymo neturėdami, yra patys sau įstatymas. Jie parodo, kad įstatymo darbas įrašytas į jų širdis, jų sąžinei jiems liudijant ir jų mintims vienai kitą skundžiant arba ginant» (Rom. 2, 12-15).

Išvados

3. Kadangi mūsų protas įrodo, kad Dievas tikrai yra, tad :

a) Bažnyčia ne veltui pasmerkė tvirtinimą, jog «vieno ir tikrojo Dievo, mūsų Kūrėjo ir Viešpaties, negalima tikrai pažinti prigimto mūsų proto šviesa iš sukurtųjų daiktų» *** ;

b) Dievo neigimas arba *ateizmas* (bedievybė) prieštarauja mūsų protui, arba yra *neprotingas* ;

Tai pažymėta ir šv. Rašte. Būtent, 13-je psalmėje pasakyta : «Neišmintingasis sako savo širdyje : Nėra Dievo» (Ps. 13, 1). Atkreiptina čia dėmesio į tai, kaip tinkamai išsireiškia šv. Raštas sakydamas, kad neišmanėlis neigia Dievą savo širdyje. Nes iš tikro Dievo neigimas tai ne proto, bet širdies dalykas, arba kitaip sakant, Dievą neigiama ne dėl to, kad protas įrodytų, kad jo nėra, bet tik dėl to, kad į pikta palinkusi širdis nenori paklusti jo valiai, reikalaujančiai daug kame susivaldyti, daug ko išsižadėti. Todėl ir psalmėje po minėtųjų paikiojo žodžių tuojau pridėta : «Jie sugedę, darė pasibjaurėtinus dalykus ; nėra, kas darytų gera» (Ps. 13, 2).

c) *tikrų Dievo neigėjų* arba bedievių yra *labai nedaug*. Jie sudaro labai mažą išimtį žmonijos gyvenime ;

Tai pastebėta jau gilioje senovėje. Pvz., graikų rašytojas Plutarkas sako, kad galima rasti tautų, kurios nesukūrė valstybių, galima rasti šalių be miestų, miestų — be sienų, bet tautų be religijos rasti negalima. Šv. Augustinas pareiškia : «Išskyrus nedaugelį, kurių prigimtis per daug jau sugadinta, visi žmonės pripažįsta Dievą, kaip šio pasaulio Kūrėją». Mūsų laikais irgi yra ne kitaip. Tiesa, pasitaiko žmonių taip gyvenančių, lyg kad Dievo nebūtų, pasitaiko norinčių, kad jo nebūtų, yra plepančių, kad jo nesą, bet giliai ir nuosirdžiai įsitikinusių, kad jo nėra, jei ir pasitaiko, tai labai nedaug. Net ir tarp pikčiausiųjų Dievo ir bet kokios religijos priešų, komunistų. Nemaža jų dalis tarnauja dviem valdovams, atsieit, viešai kovoja prieš Dievą, o slapta jam lenkiasi, kiti jo demoniškai nekenčia ir stengiasi jį paneigti bei niršta ir dūksta, jausdami, kad nevalioja to padaryti; ir, gal būt, tik mažytė dalelė yra tikrai įsitikinusių, kad jo suvis nėra.

d) *mokslas nėra* ir negali būti Dievo buvimui *priešingas*.

Mokslas yra ne kas kita, kaip tik pasaulyje ir jo daiktuose glūdinčiųjų tiesų suradimas. O tosios tiesos tai esminės ir amžinosios Tiesos — Dievo atspindys. Tad jos ne tik negali vesti nuo Dievo, bet, priešingai, kiekvieną kreipiantį į jas tinkamo dėmesio, turi vesti į Dievą. Ne veltui pasakojama, kad garsusis prancūzų mokslininkas Pasteur'as yra pareiškęs : «Kadangi aš esu mokslininkas, tai tikiu, kaip bretonas ; bet jeigu būčiau dar didesnis mokslininkas, — tikėčiau, kaip bretonė». Gi žymus anglų mokslininkas, Bako Verulamietis, sako : — Paviršutiniškas mokslas, gal būt, veda šalin nuo Dievo, bet pagrindinis dalykų pažinimas artina prie Dievo.— Kad taip iš tikro yra, rodo pats gyvenimas. Ne vienam mokslininkui (Lietuvoje

*** Vat. sess. 3, c. 2, can. 1.

* 106 tract. in Ioan.

prof. Šilkarskiui, Prancūzijoje — p. Eymieu, Vokietijoje — p. Dennert) buvo kilusi mintis patyrinti, kaip laikėsi tikėjimo į Dievą atžvilgiu patys žymieji naujųjų amžių mokslo kūrėjai. Ir štai tarp penkioliktojo, šešioliktojo ir septynioliktojo šimtmečių mokslininkų nerasta nė vieno netikinčio. Iš 452 aštuonioliktojo ir devynioliktojo šimtmečių mokslininkų 429 buvo aiškiai tikėjimo, 11 — tikėjimas kiek neaiškus, ir tik 12 buvo priešingų, krikščionių religijai, bet ar jie neigė Dievo buvimą, liko neįstirta *.

Taip tat yra su tikraisiais mokslininkais. Su netikraisiais gal kiek kitaip, bet kaltas čia už tai anaip tol jau ne mokslas.

II DIEVO ESMĖ

Dievas yra gryna dvasia

1. Savo esme Dievas yra tobuliausia dvasinė Būtybė.

Dievas yra grynai dvasinė Būtybė, atsieit, Būtybė turinti protą ir laisvą valią, bet neturinti kūno. « Dievas yra dvasia, ir jo garbintojams reikia garbinti dvasia ir tiesa » (Jon. 4, 24), sako V. Jėzus. Jei kartais šv. Rašte kalbama apie Dievo burna, akis, ausis, rankas, tai tuo tik vaizdžiai ir žmogišku būdu išreiškiamos jo savybės: išmintis, visąžinojimas, visagalybė ir kt.

Dievas yra *tobuliausia* Būtybė, nes jis turi augščiausiam laipsnyje tai visa, kas tik gero yra pasaulyje ir jo daiktuose. « Vienas tėra geras, Dievas » (Mat. 19, 17), sako V. Jėzus. Tuo jis pažymi, kad nors pasaulyje yra daug ir nemažo gerumo, bet tasai gerumas, palyginus su Dievo gerumu, visiškai nublanksta ir tarsi pranysta, kaip kad, suspindėjus vidurdienio saulei, sunkiai begalima įžiūrėti žvakės šviesos.

Visuotinis Vatikano susirinkimas šitaip trumpai išreiškė Kat. Bažnyčios mokslą apie Dievą: « Yra vienas tikrasis, gyvasis Dievas, dangaus ir žemės Kūrėjas ir Viešpats, visagalis amžinas, neišmatuojamas, protu ir valia neapimamas ir visokia tobulybe nepabaigtas. Kadangi jis yra visiškai paprasta ir nekintama dvasinė būtybė, tad apie jį reikia pasakyti, kad jis yra ir esme nuo pasaulio skirtingas ir savyje bei iš savęs visų laimingiausias, neapsakomai pranašesnis už visa, kas tik ne jis yra ar gali būti pamanyta » **.

Dievas yra nesudėtinga Būtybė

2. Kaip tobuliausioji Būtybė, Dievas yra visiškai paprastas, atsieit, nesudėtingas, nes jame nėra nei dalių, nei skirtumo tarp esmės ir buvimo, ar tarp esmės ir savybių.

Iš dalių susideda tik kūninės ir netobulos būtybės. Todėl, aišku, Dievuje, kaip dvasinėje ir tobuliausioje Būtybėje, dalių nėra ir negali būti.

Dievas yra *būtinai* Būtybė, atsieit, jis būtinai turi būti ir net negali nebūti. Jo buvimas eina iš pačios jo esmės. Tad jame nėra sudėties iš esmės ir buvimo, kaip tai yra visose kitose būtybėse, bet jis yra *pats buvimas*. Šią tiesą pats Dievas pranešė Mozei, kai tas, siunčiamas gelbėti Egipte kankinamų savo tautiečių, teiravosi Dievo: « Jei mane paklaus Izraelio vaikai tavo vardo, ką aš jiems atsakysiu? ». Dievas jam pareiškė: Aš esu, kurs esu. Pasakyk tad Izraelio vaikams: Kurs yra, siuntė mane pas jus » (2 Moz. 3, 13).

* Pal. Kristaus Karaliaus Laivas, 34 Nr. 1948m. rugpjūčio 21 d..

** Pal. P. Leon von Rudloff, Trumpa pasauliečių dogmatika, Stuttgart, 1947 m., 32 psl.

Netobulose būtybėse savybės skiriasi nuo esmės, nes tos būtybės, suvis nenustodamos savo esmės, gali tų savybių visai neturėti ar turėti jas įvairiais laipsniais. Sakysime, žmogus gali būti visai neišmintingas, negeras, neteisingas, ar daugiau ar mažiau išmintingas, geras, teisingas, nė kiek nepaliaudamas būti žmogus. Bet apie Dievą to nieku būdu pasakyti negalima. Jame, kaip tobuliausioje Būtybėje, nėra jokio skirtumo tarp esmės ir savybių. Todėl Dievas yra iš esmės išmintingas, geras, teisingas ir t.t., ir net negali toks nebūti. Jis yra ne tik išmintingas, geras, teisingas ir t.t., bet ir pati išmintis, pats gerumas, pats teisingumas ir t.t.,

Mes negalime Dievo pilnai suprasti ir savo kalba išreikšti

3. Dievo pilnai suprasti ir savo kalba išreikšti mes nevaliojame. Tačiau mūsų žinios apie jį anaipol nėra neteisingos, bet tik netobulos.

Savaime aišku, kad mūsų ribotas protas negali įstengti aprėpti tobuliausios ir beribės Būtybės-Dievo. O ko protas negali pilnai suprasti, to nė kalba neįstengia tobulai išreikšti. «Dabar mes matome (Dievą) atspindyje lyg mįslę». «Mes žinome dalimis ir dalimis pranašaujame» (1 Kor. 13, 12,9), sako šv. Povilas. Tačiau ir dalinis žinojimas bei dalinis jo išreiškimas anaipol nėra klaida, bet tik netobulybė.

III DIEVO SAVYBĖS

Dievo savybių sąvoka

1. Tai, ką mes paprastai vadiname savybėmis, iš tikro Dievuje nėra. Jame viskas yra ta pati esmė. Tik dėl mūsų netobulo pažinimo bei išsireiškimo būdo mes kalbame apie Dievo savybes.

Kaip jau buvo minėta, Dievas yra ne tik amžinas, bet pati amžinybė, ne tik išmintingas, bet pati išmintis, ne tik teisingas, bet pats teisingumas ir t.t.. Todėl kalbėti apie tai, kad jis amžinas, išmintingas, teisingas ir t.t. iš tikro netektų. Bet ką gi darysi, kad mes dėl savo ribotumo nei jo pažinti, nei apie jį išsireikšti tobuliau neįstengiame. Reikia tad tenkintis šiuo, anot šv. Povilo betariant, daliniu pažinimu ir rūpintis turėti jį, kiek galima, pilnesnį. Arčiau žvelgdami į Dievo savybes, mes įgauname geresnį ir jo paties pažinimą.

Dievo savybių padalinimas

2. Dievo savybės reiškiasi vienos jo būtyje, kitos – pažinime, trečios – valioje. Todėl skiriamos jos trejopos: būties, žinojimo ir valios savybės.

Dievo būties savybės

3. Dievo būties savybės yra šios, būtent: Dievas yra amžinas, nekintamas, neišmatuojamas ir visuresas.

Dievas yra amžinas

4. Amžinybė reiškia buvimą be pradžios, be pabaigos ir be jokios slinkties. Dievui nėra nei vakar, nei rytoj, bet visada

šiandien, arba kitaip sakant, visada dabartis, be jokios praeities ir be jokios ateities.

Todėl sako psalmininkas : « Pirm, negu pakilo kalnai, pirm, negu buvo sukurta žemė ir žemės kraštai, tu, Dieve, esi per amžių amžius » (Ps. 89,2). Gi V. Jėzus pareiškė apie save : « Anksčiau, nekaip buvo Abraomas, aš esu » (Jon. 8,58). « Aš esu », pasakė jis, o ne « aš buvau », nes Dievui niekada nebuvo « aš buvau » ir nebus « aš būsiu » bet visuomet tik « aš esu ».

Dievas yra nekintamas

5. Dievas yra *nekintamas*, atseit, visada pasilieka tas pats, nei mažių mažiausiai pats savyje nesikeisdamas, nei savo sprendimų bei nustatymų nė trupučio nekeisdamas.

Kiekvienas kitimas reiškia netobulumą, nes kintant, arba ši tą gaudama, ko pirmiau neturėta, arba ko nors nustojama, kas buvo turėta. Bet Dievas, kaip tobuliausioji Būtybė, negali nei nieko gauti, nei ko nors nustoti. Todėl pareiškia šv. Rašte : « Pas (Dievą) nėra nevienodumo, nė pasikeitimo šešėlio » (Jok. 1, 17). « Pradžioje tu, Viešpatie, sukūrei žemę, ir dangus yra tavo rankų darbas. Jie praeina, tu gi pasilieki... jie pasensta, kaip drabužis, o tu visada esi tas pats, ir tavo metams nėra galo » (Ps. 101, 26).

Dievas yra neišmatuojamas

6. Dievas yra *neišmatuojamas*, vadinasi, jokia erdvė negali jo aprėpti ir apriboti. Jis yra ne tik pasaulyje, bet ir už jo bei virš jo.

Šią tiesą gražiai išreiškė išrinktosios tautos valdovas, Saliamonas, per Jeruzalės šventyklos pašventinimą kalbėdamas : « Štai tavęs (Viešpatie) negali apimti dangus ir dangų dangūs, tai kaipgi juo labiau šitas namas, kurį aš pastatydinau » (3 Kar. 8, 27).

Dievas yra visuresas

7. Dievas yra visuresas : danguje, žemėje ir kiekvienoje vietoje, arba kitaip sakant, nėra ir negali būti tokios vietos, kurioje jo nebūtų.

(Dievas) « yra netoli nuo kiekvieno mūsų, nes jame mes gyvename, judame ir esame » (Apd. 17, 27-28), sako šv. Povilas. Gi pranašo Jeremijo lūpomis Dievas pareiškia : « Argi aš nepripildau dangaus ir žemės ? » (Jer. 23, 24). Gražiai šią tiesą išreiškė psalmininkas, sakydamas : « Kur aš eisiu tolyn nuo tavo dvasios, ir kur bėgsiu nuo tavo veido ? Jei žengčiau augštyti į dangų, tu esi tenai ; jei išsitiesčiau gelmėse, tu čia. Jei imčiau aušros sparnus, jei gyvenčiau jūros gale, ir tenai tavo ranka ras mane, ir laikys mane tavo dešinė (Ps. 138, 7-10).

Skiriama trejopas Dievo visurbuvimas : a) *būtimi*, nes kiekvienoje pasaulio vietoje yra jis visa savo būtimi, nelyginant mūsų siela kiekvienoje kūno dalyje ; b) *žinojimu*, kadangi, kaip išsireiškia šv. Povilas, « joks sutvėrimas nėra neregimas jo akivaizdoje, visa yra nuoga ir atidengta (jo) akims » (Žyd. 4, 13), panašiai kaip mums tai, ką turime čia pat prieš save ; c) *galybe*, nes jam pasidavę visa, kas tik yra, nelyginant šalies valdovui jo valdiniai.

Kadangi Dievas kaikiuriose vietose ypatingai veikia, tad sakoma, kad jis itin tenai yra. Tokios vietos tai dangus, bažnyčios ir dorųjų žmonių sielos.

Dievo žinojimo savybės

8. Dievo žinojimo savybės yra šios: visažinojimas ir išmintis.

Dievo visažinojimas

9. Dievas yra *visažinas*, atsieit, jis viską ko tobiliausiai žino nuo amžių: tiek praeitį, tiek dabartį, tiek ateitį; jam aiškios taip pat slapčių slapčiausios mūsų mintys bei norai. Dievo žinojimas eina ne iš daiktų, kaip kad mūsų žinojimas, bet yra už daiktus pirmesnis, priežastingas, kūrybinis. Dievas pažįsta daiktus ne taip, kaip jie yra, bet jie yra taip, kaip juos Dievas pažįsta.

Ne veltui sakoma šv. Rašte: « Dievo akys šviesesnės negu saulė ir kiaurai mato giliausias slaptības mūsų širdyse, nes Viešpačiui Dievui buvo žinomi visi daiktai pirmiau, nekaip jis juos sukūrė, ir taip pat perdėm mato jis juos po to, kai sukūrė » (Ekkli, 23, 28-29).

Kadangi pažinimo dalykas yra *tiesa*, tad Dievas pažįsta: a) *pats save*, kaip augščiausiąją ir giliausiąją Tiesą bei didžiausiąją Gėrį, ir tuo pažinimu jis yra be galo *laimingas*; b) *visa tai*, kas tik yra šalia jo, vis tiek, ar tai būtų praeities, ar dabarties, ar ateities, ar tik galimi dalykai. « Jėzus žinojo nuo pat pradžios, kurie netikėjo ir kas jį įduosias » (Jon. 6, 65), pažymi evangelistas šv. Jonas. Taip pat Jėzui buvo aišku, kad Sidono ir Tiro miestų gyventojai būtų greičiau darę atgailą negu išrinktosios tautos vaikai, jeigu jie būtų girdėję jo kalbas ir matę jo darbus (pa. Mat. 11, 21).

Dievo išmintis

10. Dievas yra *išmintingiausias*, atsieit, jis ko geriausiai žino, kaip visa ką tvarkyti, ir ko reikia, kad pasiektų tai, ko nori.

Gražių šio dalyko pavyzdžių yra ypač S. Testamento šv. Rašte. Pakanka tik prisiminti patriarko Juozapo, Mozės, Esteros istorijas. « O Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybė, kaip nesuprantami jo teismai ir nesusekami jo keliai! Nes kas pažino Viešpaties mintį? arba kas buvo jo patarėjas? » (Rom. 11, 33).

Dievo valios savybės

11. Dievo *valios* savybės yra šios: visagalybė, laisvumas, šventumas, teisingumas, gerumas, gailestingumas, pakantrumas, tiesakalbumas ir ištikimybė.

Dievas yra visagalis

12. Dievas yra *visagalis*, vadinasi, jis gali padaryti viską, ką tik nori, ir tai vienu tik savo panorėjimu.

« Visa, ką tik nori, daro Viešpats danguje, žemėje, jūrose ir visose gelmėse » (Ps. 134, 6), sakoma šv. Rašte. « Dievui visa galima » (Mat. 19, 28). « Nėra dalyko negalimo Dievui » (Luk. 1, 37). Ryškūs Dievo visagalybės pavyzdžiai yra numirusių prikėlimas, ypač gi pasaulio sukūrimas. Į tai neužilgo plačiau dirstelėsime.

Bet reikia vis tik pažymėti ir pabrėžti, kad Dievas negali padaryti nesąmonių, pvz. kad ratas būtų keturkampis, ar $2 + 2$ būtų 5, lygiai kaip negali klysti ir meluoti.

Dievas yra laisvas

13. Dievas yra *laisvas*, atseit, jis nepatiria jokios išorinės prievartos ir nejaučia jokio vidinio būtinumo daryti ką nors ar nedaryti, kurti pasaulį ar jo nekurti, kurti jį vienaip ar kitaip, bet visa čia pareina tik nuo jo paties valios.

« Jis liepė, ir jie buvo sutverti ; jis skyrė juos būti amžius ir per amžių amžius, davė įsakymą, kurs nepraeis » (Ps. 148, 5-6), sakoma apie tai šv. Rašte.

Dievas yra šventas

14. Dievas yra *šventas*, tai reiškia, jis myli visa, kas gera, ir jo nori, o pikto nekenčia ir juo bjaurisi.

Nesunku suprasti, jog gera yra tai visa, kas derinasi su tobuliausiosios Būtybės, Dievo, savybėmis, o pikta — kas joms prieštarauja. Dievo šventumas reiškiasi tuo, kad jis myli patį save, kaip didžiausiąjį Gėrį, o visa kita — dėl savęs. Kūrinių gi šventumą sudaro tai, kad jie myli Dievą, vadinasi, didžiausiąjį Gėrį, labiau už viską, o visa kita — vien tik dėl Dievo.

Apie neapsakomą Dievo šventumą kalba labai dažnai šv. Raštas.

Dievas yra teisingas

15. Dievas yra *teisingas*, jis, būtent, atsilygina kiekvienam pagal jo darbus, nieko nepraleisdamas ir nieko neužmiršdamas.

« Jis atsilygina kiekvienam žiūrėdamas jo darbų..., nes Dievas nežiūri asmens » (Rom. 2, 6.11). « Kas bus davęs vienam šitų mažiausių atsigerti tik taurę šalto vandens..., iš tikrųjų, sakau jums, nepraras savo užmokesčio » (Mat. 10, 42), pareiškia V. Jėzus apie kad ir mažiausius geruosius darbus ; gi apie piktuosius, nors ir mažiausius, sako jis : « Žmonės teismo dieną atsiskaitys iš kiekvieno nenaudingo žodžio, kurį jie kalba » (Mat. 12, 36).

Tačiau pilną atlyginimą už gera ir pikta Dievas duoda ne čia žemėje, bet tik kitame pasaulyje, amžinybėje. Ši žemė yra ne atlyginimui gauti, o tik asmenybės tabulinimo bei brendimo vieta. Todėl ne kartą matome, kad visokiems nedorėliams čia ne tik ne menčiau, bet dar net geriau viskas klostasi, kaip doriesiems. Ryškų to pavyzdį teikia ir V. Jėzus savo prilyginime apie prabangoje skendintį negailestingą turtuolį ir vargšą elgetą, Lozorių. Tačiau negalima sakyti, kad visu kuo pertekusieji nedorėliai yra laimingesni už vargų patiriančius dorusius. Nedorėliams, mat, trūksta sielos ramybės, vidinio pasitenkinimo, viską jiems apkartina, paverčia tulžimi sąžinės priekaištai. Ne veltui šv. Raštas vaizduoja juos kalbančius : « Mes pailsome nedorybių ir žūties kelyje ir mesėjome kietu keliu » (Išm. 5, 7). Tai patvirtina ryškūs Kaino, Antiocho, Judo Iskarijoto ir k. pavyzdžiai. Be to, nedorėliai ne visada gauna pakankamai to, ko jie siekia, pataikaudami savo aistroms. Jie čia panašūs į tąjį palaidūną sūnų, kurs bado kančiamas norėjo prisipildyti pilvą kiaulių ėdamų žliaugčių, bet niekas jų jam nedavė (Luk. 15, 16). Dorieji gi, nors patiria daug visokių nemalonumų, vargų, bet, viena, jie turi ramią sąžinę, kuri teikia jiems vidinio džiaugsmo, o, antra, jie žino, kad kentėjimais save išstobulina ir nusipelną juo gausenį užmokesį amžinybėje. Ne be reikalo sako šv. Povilas : « Šio pasaulio kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri bus mumyse apreikšta » (Rom. 8, 18). Todėl jis kalbėjo apie save : « Aš esu pilnas paguodos, gausiai turiu džiaugsmo visuose mūsų sielvartuose » (2 Kor. 7,4).

Dievas yra geras

16. Dievas yra *geras*, atseit, jis myli visus kūrinčius ir visiems nori bei daro gera.

« Tu myli visa, kas yra, ir neturi neapykantoje nieko iš to, ką esi padaręs » (Išm. 11, 23), sakoma Išminties knygoje. Gi per pranašą Izaiją Dievas pareiškia: « Argi gali moteriškė užmiršti savo vaiką, kad nepasigailėtų sūnaus, kurį ji pagimdė? Tačiau jeigu ji jį ir užmirštų, aš tavęs neužmiršiu » (Iz. 49, 15).

Be abejo, labiausiai parodė mums Dievas savo gerumą atsiųsdamas kančias ir mirčias savo vienatinį Sūnų, kad mus, nusidėjėlius, atpirktų. Turėdamas tai galvoje ir sako apaštalas šv. Jonas: « Dievas yra meilė. Tuo Dievo meilė pasireiškė mumyse, jog Dievas atsiuntė savo viengimįsį Sūnų į pasaulį, kad mes būtume per jį gyvi. Tame yra meilė, ne kad mes mylėjome Dievą, bet kad jis pirmas mus mylėjo ir siuntė savo Sūnų, kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes » (1 Jon. 4,6-10). Bet kadangi Dievo gerumas neapsakomai pralenkia visokį kitą gerumą ir visoks kitas gerumas yra tik menkas Dievo gerumo atspindys, tad V. Jėzus ir yra pasakęs: « Niekas nėra geras, tik vienas Dievas » (Luk. 18, 19).

Dievas yra gailestingas

17. Dievas yra *gailestingas*, vadinasi, jis atjaučia mūsų menkumą, yra pasirengęs ateiti mums į pagelbą, kai tik nuolankiai į jį kreipiamės, ir mielai atleidžia ko didžiausias kaltes atgailą darantiems nusidėjėliams. Be to, jis viską daro, kad tik nusidėjėliai pasitaisytų, bet, žinoma, nevaržydamas jų laisvos valios.

« Dievas gailestingas visiems kūriniams » (Ekkli. 18, 12), sakoma Išminties knygoje. « Aš nenoriu nusidėjėlio mirties, bet kad pasitaisytų ir gyventų » (Ez. 43, 11), pareiškia Dievas pranašo Ezekielio lūpomis. Gausūs šv. Rašte paminėti pavyzdžiai tai pilniausiai patvirtina. Užtenka tik prisiminti, kaip Dievas pasielgė su nusikaltusiais mūsų pirmaisiais tėvais, su nusidėjusiu Dovydu, nedorybėse panirusiais niniviečiais; arba V. Jėzus — su Marija Magdalena, su sugauta besvetimaujant moteriške, su jo išsigynusiu apaštalu Petru, ir t.t.. Trumpai sakant, visas Senasis ir Naujasis Testamentas yra ne kas kita kaip tik galingas neapsakomo Dievo gailestingumo liudijimas.

Dievas yra pakantrus

18. Dievas yra *pakantrus*, atseit, neskuba jis bausti nusidėjusiųjų, bet duoda jiems laiko daryti atgailą ir pasitaisyti.

« Viešpats... kantriai elgiasi dėl jūsų, nenorėdamas, kad kas nors pražūtų, bet kad visi grįžtų į atgailą » (2 Petr. 3, 9), sako apaštalas šv. Petras. Dievo pakantrumui pavaizduoti V. Jėzus yra pasakęs gražių prilyginimų apie nevaisingą figos medį, apie tarp kviežių išdygusias rauges, apie vynuogyno savininką, išnuomojusį savo vynuogyną, apie palaidūną sūnų ir k.. Visas V. Jėzaus elgesys su nedorybėse sukietėjusiais ir šauksmams į atgailą kurčiais parisiejaus buvo ne kas kita, kaip tik ryškiausias Dievo pakantrumo pavyzdys. Ne veltui kalbėjo Išganytojas Jeruzalės gyventojams: « Jeruzale, Jeruzale, kuri žudai pranašus ir užmuši akmenimis tuos, kurie tau siūsti; kiek kartų aš norėjau surinkti tavo vaikus, kaip višta surenka savo viščiukus po sparnais, ir tu nenorėjai » (Mat. 23, 27).

Dievas yra tiesakalbis

19. Dievas yra *tiesakalbis*, vadinasi, jis sako tiktai tiesą, kadangi jis negali nei klysti, nei meluoti.

Dievas negali klysti, nes ko geriausiai viską žino ir yra pati tiesa; negali jis meluoti, kadangi yra ko švenčiausias. «Negali būti, kad Dievas meluotų» (Žyd. 6, 18), pareiškia šv. Povilas.

Dievas yra ištikimas

20. Dievas yra ištikimas, atseit, tikriausiai įvykdo visa tai, ką tik žada ar kuo grasina.

«Žinok, kad Viešpats, tavo Dievas, yra galingas ir ištikimas Dievas, kurs laiko sandorą su tais, kurie jį myli, ir teikia jiems malonių, bet tuos, kurie jo nekenčia, baudžia ir sunaikina» (5 Moz. 7, 9), sako Mozė. Daug yra šv. Rašte pavyzdžių, aiškiai rodančių, kaip Dievas įvykdė viską, kuo tik buvo pagrasinęs, ar ką pažadėjęs. Sakysime, pirmieji tėvai susilaukė mirties sprendimo už neklusnumą. Noės laikais žmonės buvo nubausti tvanu už ištivirkimą, išrinktoji tauta pateko į nelaisvę už savo nedorybes, Jeruzalė buvo išgriauta, o jos ir visos šalies gyventojai vieni nužudyti, kiti po visą pasaulį išblaškyti, kadangi nenorėjo priimti V. Jėzaus mokslo ir t.t. Tas pat yra ir su pažadais: Abraomo palikuoniją Dievas apgyvendino pažadėtojoje žemėje, kaip buvo sakęs Abraomui; Atpirkėją atsiuntė, kaip buvo pirmiesiems tėvams, patriarkams ir paskesnėms kartoms žadėjęs; V. Jėzus savo Bažnyčią įsteigė, kaip ne vieną sykį buvo minėjęs; šv. Dvasią atsiuntė ir t.t. Žodžiu sakant, Dievas įvykdo viską, ką tik pažada. Todėl, be abejonės, doriesiems atlygins dangumi, o piktuosius nubaūs pragaru už jų darbus. «Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis» (Luk. 21, 33). Vadinasi, Dievo pažadais ir galima ir reikia labiau pasikliauti negu dangaus ir žemės tvirtumu.

Išvados

21. Išsakius bei išnagrinėjus Dievo savybes, galima pasidaryti kaikurių praktiškų išvadų, būtent:

Dievo amžinybė ir nekintamumas sakyte mums sako, kad nepririštume savo širdžių prie laikinųjų ir nykstančių dalykų, bet keltume jas augštin.

«Šio pasaulio išvaizda praeina» (1 Kor. 7, 31), primena apaštalas. Todėl jis ragina: «Jieškokite, kas yra augštai, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje; pamėgkite tai, kas yra augštai, ne kas žemėje» (Kol. 3, 1).

Tiesa, kad Dievas yra visuresąs, aiškiai rodo mums, kad.

a) visur, nors ir slapčiausiose vietose, vengtume pikto ir darytume gera;

b) bet kokiame varge ir sielvarte paguodos jieškotume Dievuje.

«Kaipgi aš galiu daryti tą nedorybę ir nusidėti Dievui?» (1. Moz. 39, 9), atsakė patriarkas Juozapas Putifarą pačiai, kai toji slapta jį viliojo ištivirkauti. «Tau duodant išmalda, tagul tavo kairioji nežino, ką daro tavo dešinioji, kad tavo išmalda būtų slaptoje, ir tavo Tėvas, kurs mato slaptoje, tau atsilygins» (Mat. 6, 4), sako V. Jėzus. «Danguje yra mano liudytojas, ir tas, kurs mane žino, augštybėje» (Job. 16, 20), guodėsi skausmų ir sielvartų kamuojamas patriarkas Jobas.

Dievo visagalybė ir išmintis skatina mus ko tvirčiausiai juo pasitikėti ir sutikti su viskuo, ką tik jis mums siunčia.

«Jūsų net galvos plaukai visi suskaityti. Todėl nebijokite... Nebijokite tų, kurie užmuša kūną, o sielos negali užmušti; verčiau bijokite

to, kurs gali ir sielą ir kūną nugramzdinti į pragarą » (Mat. 10, 29, 28), sako mums V. Jėzus.

Dievo šventumas ir teisingumas ragina mus nuolat ir atsidėjus tobulintis.

« Būkite šventi, kadangi aš esu šventas » (3 Moz. 11, 44), kalbėjo Dievas savo išrinktosios tautos vaikams. « Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas » (Mat. 5, 48), sako V. Jėzus. « Kas yra teišus, tas tedaro teišybę, ir kas šventas, dar tepasišventina » (Apr. 22, 11), ragina jis apaštalo šv. Jono lūpomis.

Dievo gerumas, gailestingumas ir pakantrumas skatina mus :

a) būti Dievui giliai dėkingais ir jį visa širdimi mylėti ;

b) kai nusidedame, su pasitikėjimu maldauti jį atleidimo ;

« Visa, ką jūs darote žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, dėkodami per jį Dievui ir Tėvui » (Kol. 3, 17), sako šv. Povilas. « Kelsiuosi, eisiu pas savo tėvą ir jam sakysiu : Tėve, aš nusidėjau dangui ir tau » (Luk. 15, 18), reikia ryžtis su palaidūnu sūnum, kai tik atsitinka nelaimė nupulti. « Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas » (Luk. 6, 36), liepia V. Jėzus.

Dievo tiesakalbumas ir ištikimybė įpareigoja mus :

a) Dievo žodžiams ko tvirčiausiai tikėti ir jo pažadais nepajudinamai pasikliauti ;

b) visada sakyti tiesą ir laikytis duotojo žodžio.

« Palaiminti, kurie nematė ir tikėjo » (Jon. 20, 29), sako V. Jėzus. « Nesigirkite ir nemeluokite prieš tiesą » (Jok. 3, 14), įspėja apaštalas šv. Jokūbas.

IV DIEVAS YRA TIK VIENAS

Kadangi Dievas yra tobuliausioji Būtybė, tad jis gali būti tiktai *vienas*. Tai aiškiai rodo ir mūsų protas ir apreiškimas.

Mūsų protas sako, kad tobuliausių būtybių negali būti daugiau negu viena, nes, jeigu jų būtų daugiau, tai arba nė viena jų nebūtų tobuliausia, arba tobuliausia būtų tik viena, o kitos ne.

Tai pagrindinė tiek S., tiek N. Testamento tiesa, kad Dievas yra tiktai vienas. Ji įvairiausiais būdais išreiškta, pažymėta ir pabrėžta kone kiekviename šv. Rašto lape.

Todėl begalinė yra pagonių klaida pripažinti ir garbinti daugiau dievų. Tačiau, deja, dar daugiau nei pusė visų žmonių joje tebeskendi, arba evangelijos žodžiais išsireiškiant, « sėdi tamsybėje ir mirties ūksmėje » (Luk. 1 79). Mums turi būti gaila šių nelaimingųjų mūsų brolių ir seserų ir mes turime dažnai prašyti Dievą, kad teiktųsi juos greičiau apšviesti evangelijos šviesa ir tiesa.

2 § APIE DIEVO ASMENIS

« Tikiu į Dievą Tėvą ».

Kodėl Dievą vadiname Tėvu ?

Kalbėdami Apaštalo Tikėjimo Išpažinimą, mes sakome : « Tikiu į Dievą Tėvą », kadangi :

- a) Dievas yra tikrai mūsų Tėvas ;
 b) Dievuje yra keli asmenys, kurių pirmasis vadinasi Tėvu.

Dievas yra mūsų Tėvas, kadangi iš jo esame gavę viską, ką tik turime ir kas esame. Jis mus sukūrė, duodamas mums kūną su visais jo sąnariais ir sielą su visomis jos galiomis. Jis teikia mums visa, kas reikalinga palaikyti mūsų gyvybei. Nei mumyse, nei aplinkui mus nėra nieko, kas nebūtų jojo. Ne veltui sako šv. Povilas : « Ką turi, ko neesi gavęs ? » (1 Kor. 4, 7). Todėl Dievas yra mūsų Tėvas ir tai net labiau negu tas, iš kurio mes esame gimę, nes šis davė tik mūsų kūnui pradžią, o Dievas davė ir duoda mums viską. Be to, Dievas mus neapsakomai myli ir mus išūnijo, padarydamas mus savo prigimties ir laimės dalininkais. « Žiūrėkite, kokią meilę suteikė mums Tėvas, kad mes vadinamės Dievo vaikai ir esame » (1 Jon. 3, 1), sako apaštalas šv. Jonas.

Bet žodžiais « Tikiu į Dievą Tėvą » mes išreiškiame dar ir kitą tiesą, būtent, kad Dievuje yra ne vienas asmuo, o keli, kurių pirmutinis turi Tėvo vardą. « Trys yra, kurie liudija danguje : Tėvas, Žodis ir šventoji Dvasia » (1 Jon. 5, 7), sako apaštalas šv. Jonas. Gi V. Jėzus, prieš žengdamas į dangų, paliepė apaštalams : « Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios » (Mat. 28, 19).

I ŠVENČIAUSIOJI TREJYBĖ SAVYJE

Švč. Trejybė

1. *Dievuje yra trys asmenys* : Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia, bet tik *viena prigimtis*. Tie asmenys skiriasi vienas nuo kito, ir kiekvienas jų yra tikras Dievas, tačiau viso yra ne trys Dievai, o tik vienas Dievas. — Tai švč. Trejybės paslaptis.

Prigimtimi, trumpai sakant, mes vadiname tai, kas sudaro kokios nors būtybės esmę, rūšį, ir kuo tos rūšies būtybė skiriasi nuo kitos rūšies būtybių, pvz., kas sudaro tai, kad Petras ir Jonas yra žmonės, o ne gyvuliai, augalai ar akmenys, ir kuo Petras ir Jonas skiriasi nuo gyvulių, augalų ir akmenų.

Asmenimi mes vadiname tai, kuo viena protinga būtybė taip skiriasi nuo kitos protingos būtybės, jog ji yra pati sau ir negali būti kita, pvz., kuo Petras skiriasi nuo Jono, o Jonas nuo Petro taip, jog Petras nėra Jonas, o Jonas nėra Petras.

Dievuje tad asmenis sudaro tai, kuo Dievas Tėvas nėra Dievas Sūnus, ir kuo Dievas Tėvas ir Dievas Sūnus nėra Dievas Šventoji Dvasia. Prigimtį gi Dievuje sudaro tai, kuo trys dieviškieji asmenys yra Dievas.

Apreiškimo liudijimas

2. Kad Dievuje yra trys asmenys, žinome tik iš *apreiškimo*, kuris yra labai aiškus ir ryškus.

Šv. Rašte aiškiai pasakyta : « Mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios » (Mat. 28, 19). « Trys yra, kurie liudija danguje : Tėvas, Žodis ir šventoji Dvasia ; ir tie trys yra viena » (1 Jon. 5, 7). Taip pat daugelyje vietų yra paminėtas Sūnus, kaip skirtingas nuo Tėvo, ir šventoji Dvasia, kaip skirtinga nuo Tėvo ir Sūnaus. « Tėvas myli Sūnų ir visa atidavė į jo rankas » (Jon. 3, 35). « Mano Tėvas veikia iki šiolei, ir aš veikiu » (Jon. 5, 17). « Aš ne vienas, su manim yra, kurs mane siuntė, Tėvas » (Jon. 8, 16) : « Ar jūs netikite, kad aš Tėvuje, ir Tėvas yra manyje » (Jon. 14, 10). Tai vis V. Jėzaus žodžiai,

aiškiai rodą, kad Dievas Tėvas skiriasi nuo Dievo Sūnaus, ir Dievas Sūnus nuo Dievo Tėvo. Tokių pat liudijimų yra, kad ir šventoji Dvasia skiriasi tiek nuo Dievo Tėvo, tiek nuo Dievo Sūnaus. « Aš melsiu Tėvą », kalbėjo V. Jėzus : « ir jis duos jums kitą Ramintoją, tiesos Dvasią » (Jon. 14, 16). « O Ramintojas, šventoji Dvasia, kurį Tėvas atsiųs mano vardu, jis jus visko išmokys ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau » (Jon. 14, 26). Be to, evangelijose atvaizduota, kaip V. Jėzui pasikrikštijus, apsirėiškę visi trys dieviškieji asmenys. Pvz., šv. Matas pasakoja : « Pakrikštytas Jėzus tuojau išėjo iš vandens. Ir štai atsivėrė dangus, ir jis matė Dievo Dvasią, nužengiančią, kaip karvelį, ir nusileidžiančią ant savęs. Ir štai, balsas iš dangaus sakė : Tas yra mano mylimasis Sūnus, kurį aš sau pamėgau » (Mat. 3, 16-17).

Ką skelbia šv. Raštas, tai sako taip pat ir kitas mūsų tikėjimo šaltinis — *Padavimas*. Pačių pirmųjų Bažnyčios tėvų veikaluose randame mokslą apie švč. Trejybę aiškiai išreikštą. Pvz., šv. Ignacas rašo krikščionims : « Būkite pasidavę vyskupui... kaip apaštalai Kristui ir Tėvui ir Šventajai Dvasiai » * Šv. Justinas atmeta pagonių priekaištą, kad krikščionys bedieviai, pareikšdamas, jog jie garbina « pasaulio Kūrėją ir jo Sūnų, Jėzų Kristų, ir pranašiskąją Dvasią » **. Bažnyčios mokslą apie švč. Trejybę taip išreiškia šv. Fulgencijus prieš klaidatikius sabelijonis ir arijonis : « Kai sabelijonis tiki, kad Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios prigimtis yra viena, tai jie turi tiesą, bet klysta jie, kai netiki, kad yra trys asmenys. Ir arijonis turi tiesą, kai sako, kad Tėvas ir Sūnus ir Šventoji Dvasia yra trys asmenys, bet klysta jie, kai stengiasi įtikinti, jog tieji trys asmenys turi tris prigimtis » ***. Iš pat pirmųjų krikščionybės amžių yra taip pat maldelė « Garbė Tėvui ir Sūnui ir Šventajai Dvasiai », kaip ir besizęgnojančiantariameji žodžiai : « Vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios », ar maldų pabaigos žodžiai : « Per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, tavo Sūnų, kurs su tavimi gyvena ir viešpatauja šventosios Dvasios vienybėje, Dievas, per visus amžius amžius » :

S. Testamente buvo tik šiek tiek užsiminta, kad Dievuje yra daugiau negu vienas asmuo, bet pilnai apreikšta nebuvo. Tieji užsiminimai yra, pvz., šioki : « Padarykime žmogų iš mūsų paveikslą ir panašumą » (1 Moz. 1, 26), kalbėjo Dievas, prieš sukurdamas žmogų. « Nužengkime ir sumaišykime jų kalbas » (1 Moz. 11, 7), tarė Dievas, kai po tvano, pasidauginę žmonės, ėmė statyti didžiulį bokštą. « Šventas, šventas, šventas Viešpats, galybių Dievas ! » (Iz. 6, 3), girdėjo pranašas Izaijas giedant angelus. Tačiau iš šių ar į juos panašių užsiminimų nebuvo galima išvesti, kad Dievuje yra trys asmenys. Juo labiau, kad S. Testamente būdavo vis stipriai pabrėžiama, jog Dievas yra tiksliai vienas. Tik V. Jėzus atnešė mums pilną tiesą ir šviesą. « Dievo nėra vienas niekad, nėra matęs, viengimisis Sūnus, kurs yra Dievo prieglobstyje, jis suteikė apie jį žinią » (Jon. 1, 18).

Kiekvienas švč. Trejybės asmuo yra tikras Dievas

3. Apreiškimas moko, kad kiekvienas švč. Trejybės asmuo yra tikras Dievas : Tėvas yra tikras Dievas, Sūnus yra tikras Dievas ir Šventoji Dvasia yra tikras Dievas.

Tam patvirtinti štai keletas šv. Rašto posakių : apie Tėvą : « Tai yra amžinasis gyvenimas, kad jie pažintų tave, vienatinį tikrąjį Dievą, ir kurį tu siuntei, Jėzų Kristų » (Jon. 17, 3) ; « Palaimintas teesie mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Dievas ir Tėvas, gailėstingumo Tėvas ir visokios paguodos Dievas » (2 Kor. 1, 3). *Apie Sūnų* pasakyta : « Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas » (Jon. 1, 1) ; « Tu

* Ad Magnes. 13 ; ** Apol. 1, 13.

*** Ep. 8 seu lib. ad Donatum, c. 11. 12.

Kristus, gyvojo Dievo Sūnus » (Mat. 16, 16). *Apie Šventąją Dvasią* pareiškė apaštalas šv. Petras : pasmerkdamas Ananijo melagystę : « Ananijau, kam sugundė šėtonas tavo širdį, kad meluotumei Šventajai Dvasiai ?.. Ne žmonėms tu pamelavai, bet Dievui » (Apd. 5, 3. 4).

Visi trys švč. Trejybės asmenys yra tik vienas Dievas

4. Visi trys dieviškieji asmenys yra tiktai *vienas* Dievas, kadangi visi turi tą pačią vieną, nepadalomą dievišką prigimtį.

Kad Dievas yra tiktai vienas, tai tvirtčiausia mūsų proto ir apreiškimo tiesa. Jos anaip tol nepaneigia tai, kad Dievuje yra trys asmenys, nes tieji trys asmenys turi vieną tą pačią, nepadalomą prigimtį. Todėl V. Jėzus yra pasakęs apie save ir Tėvą : « Aš ir Tėvas esame vienas » (Jon. 10, 30). Apaštalas šv. Jonas išsireiškia : « Trys yra, kurie liudija danguje : Tėvas, Žodis ir Šventoji Dvasia, ir tie trys yra viena » (1 Jon. 5, 7). Siųsdamas į pasaulį apaštalus, V. Jėzus paliepė jiems mokyti žmones ir krikštyti juos « vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios » (Mat. 28, 19), o anaip tol ne « varduosna ».

Visi Švč. Trejybės asmenys yra tarp savęs lygūs

5. Kadangi visi trys Švč. Trejybės asmenys turi vieną tą pačią prigimtį, tad ir kiekviena Dievo savybė yra ta pati *viena* visuose trijuose asmenyse. Todėl nė vienas jų nėra ir negali būti už kitą vyresnis, galingesnis, išmintingesnis, geresnis ir t. t. bet visi yra lygiai amžini, lygiai galingi, lygiai išmintingi, lygiai geri ir t. t..

« Nė vienas jų », sako šv. Fulgencijus apie Švč. Trejybės asmenis : « nepralenkia kito amžinybė, neviršija didybė ir nepraneša galybė, kadangi nei už Sūnų, nei už Šventąją Dvasią nėra Tėvas pirmesnis ar didesnis dieviškąją prigimtį, nė Sūnaus amžinumui ar neišmatuojamumui gali būti savo esme pirmesnis ar didesnis už Šventosios Dvasios neišmatuojamumą ar amžinumą ».

Skirtumas tarp Švč. Trejybės asmenų

6. Skirtumas tarp Švč. Trejybės asmenų eina ne iš prigimties, bet tik iš būdo, kaip jie tą prigimtį turi, būtent : Tėvas nei gema, nei eina iš kito asmens, Sūnus gema, iš Tėvo, o Šventoji Dvasia eina iš Tėvo ir Sūnaus.

Tačiau iš to, kad Sūnus gema iš Tėvo, o Šventoji Dvasia eina iš Tėvo ir Sūnaus, negalima daryti išvados, kad vieni dieviškieji asmenys yra amžiumi vyresni už kitus. Ne ! Sūnus nuo amžių gema iš Tėvo, Šventoji Dvasia nuo amžių eina iš Tėvo ir Sūnaus, arba kitaip sakant, visi trys švč. Trejybės asmenys yra lygiai nuo tada, nuo kada yra Dievas, atsieit, nuo amžinųjų amžių.

To suprasti, tiesa, mes neįstengiame, bet nė nenuostabu, nes mūsų protas yra ribotas. Daugelio aplink mus esančių ir už mus menkesnių dalykų mes nesuprantame, tai ką bekalbėti apie augščiausiąją, tobuliausiąją Būtybę Dievą ? Ne veltui pareiškiamo šv. Rašte : Vos suprantame mes tai, kas yra

* De fide ad Petr..

žemėje, ir sunkiai surandame, kas prieš akis guli, tad kas ištirs tai, kas yra danguje? Kas atspės tavo (Dieve) mintis?» (Išm. 9, 16).

Dieviškųjų asmenų santykiai tarp savęs sudaro pagrindą, kodėl mes Tėvą teisingai vadiname pirmuoju Švč. Trejybės asmenim, Sūnų — antruoju, o Šventąją Dvasią — trečiuoju. Bet tuo išreiškiame ne jų amžiaus ar savybių skirtumą o tik eilę, kuria vienas dieviškasis asmuo eina iš kito.

II ŠVČ. TREJYBĖ SAVO DARBUOSE

Išorinis Švč. Trejybės veikimas

1. Kaip Dievo prigimtis, taip ir išorinis Dievo veikimas yra visiems trims Švč. Trejybės asmenims bendras, nes Dievas veikia čia savo išmintimi ir galybe, kurios visiems trims asmenims bendros.

Todėl V. Jėzus yra pasakęs: «Visa, ką tik turi Tėvas, yra mano» (Jon. 16, 15). «Mano Tėvas veikia iki šiolei, ir aš veikiu» (Jon. 5, 17). «Sūnus negali nieko daryti iš savęs, kaip tik tai, ką mato darant Tėvą; nes ką tas daro, tai taip pat daro ir Sūnus» (Jon. 5, 19). Todėl išoriniai Dievo darbai priskiriami šv. Rašte kartais apskirtai Dievui, kartais vienam ar kitam Švč. Trejybės asmeniui, o kartais visiems trims asmenims drauge. (Pal. Iz. 44, 24; Žyd. 1, 8, 10; Išm. 1, 7; 1 Kor. 8, 6; Žyd. 1, 2 ir t. t.).

Išorinių darbų Švč. Trejybės asmenims priskyrimas.

2. Tačiau kaikurios Dievo savybės ir kaikurie išoriniai jo darbai ypatingu būdu priskiriami atskiriems Švč. Trejybės asmenims. Taip Tėvui priskiriama visagalybė ir pasaulio sukūrimas, Sūnui — išmintis ir žmonių atpirkimas, Šv. Dvasiai — meilė ir žmonių pašventimas.

Pagrindą tam priskyrimui sudaro dieviškųjų asmenų santykiai tarp savęs. Kadangi Tėvas nei gema, nei eina iš kito asmens, tad jam priskiriama viso ko pradžia ir visagalybė; kadangi Sūnus gema iš Tėvo tuo būdu, kad Tėvas ko tobuliausiai pažįsta save, ir Sūnus yra Tėvo «paveikslas» (2 Kor. 4, 4), «atsvaita» (Žyd. 1, 3) ir «Žodis» (Jon. 1, 1), tad jam priskiriama išmintis bei jos darbai. Atpirkimą gi įvykdė Sūnus pats vienas, tad šis veiksmas jam ne tik priskiriamas, bet jo ir yra, nes tik jis priėmė mūsų prigimtį, kentėjo ir numirė už mus. Kadangi Šventoji Dvasia eina iš Tėvo meilės Sūnui ir Sūnaus meilės Tėvui, tad jai priskiriami Dievo meilės darbai ir žmonių pašventimas, kurs yra didžiausios Dievo meilės reiškinys žmonių atžvilgiu.

III ŠVČ. TREJYBĖS PASLAPTIS

Švč. Trejybė yra giliausia paslaptis

1. Tiesa, kad Dievas yra vienas trijuose asmenyse, sudaro giliausią mūsų tikėjimo paslaptį. Prieš Dievui ją mums apreiškiant, mes nežinojome, kad ji yra, ją apreiškus, mes neįstengiamo jos suprasti.

Savo protu mes pažįstame Dievą ne betarpiškai, bet tik per kūrinius. O kūriniuose Dievas reiškiasi savo prigimtimi, kuri tėra viena, ir savybėmis, kurios bendros visiems trims Dievo asmenims. Todėl visiškai neįmanoma vien tik protu pažinti, kad Dievuje yra trys asmenys. Juo labiau, kad ir Dievo pažinimas, kurį turime net po apreiškimo, yra mumyse gana netobulas. Tad ką jau bekalbėti apie vieno proto pažinimą. Ne veltui sako šv. Povilas : « Dabar mes matome (Dievą) atspindyje lyg mįslę » (1 Kor. 13, 12).

Nors po apreiškimo mes žinome, kad Dievuje yra trys asmenys, tačiau šios tiesos mūsų protas niekuomet neįstengs pilnai suprasti. Bet tuo nėra ko stebėtis. Juk kas iš esmės yra ribotas, tas negali apimti to, kas iš esmės neturi jokių ribų. Tiek daug paslapčių sutinkame aplinkui mus esančiuose ir menkesniuose už mus kūriniuose, tai ką jau besakyti apie patį Kūrėją ? Ne veltui pažymi šv. Povilas : « Kas yra Dievo, nė vienas nežino, tik Dievo Dvasia » (1 Kor. 2, 11).

Nėra joje prieštaravimo

2. Žinodami iš apreiškimo, kad Dievas yra vienas trijuose asmenyse, mes savo protu matome, jog čia nėra jokio prieštaravimo, ir, pasiremdami apreiškimu, galime kiek arčiau išvelgti į Švč. Trejybės paslaptį.

Savaime aišku, jog yra tai prieštaravimas tvirtinti, kad tas pats dalykas yra vienas ir drauge trys. Juk kas vienas, tai ne trys, o kas trys, tai ne vienas. Bet, kai sakome, jog Dievas yra vienas, o dieviškieji asmenys trys, tai mes anaip tol netvirtiname, kad Dievas yra vienas ir drauge trys Dievai ; arba kad yra trys dieviški asmenys ir drauge vienas asmuo. Viena Dievuje yra prigimtis, o trys – asmenys. Gi prigimtis ir asmuo visai ne tas pats dalykas. Tam geriau suprasti prisiminkime, kad yra būtybių, kurios prigimtį turi, bet neturi asmens. Tai neprotingosios ir drauge netobuliausiosios būtybės, pvz., akmenys, augalai, gyvuliai. Yra, toliau, būtybių, kurios turi vieną prigimtį ir vieną asmenį. Tai protingosios ir, nepalyginti, tobulesnės būtybės – žmonės ir angelai. Gi tobuliausioje Būtybėje – Dievuje yra viena prigimtis, bet asmuo ne vienas, o trys asmenys. Kaip tai gali būti, tai mūsų, proto jėgas viršijanti paslaptis, bet jokių būdu ne prieštaravimas.

Gilesnis į Švč. Trejybės paslaptį pažvelgimas

3. Apreikimu remdamiesi, Bažnyčios tėvai ir daktarai stengėsi atsi-dėję išmąstyti į Švč. Trejybės paslaptį. Ypač giliai išvelgė čia šv. Augustinas. Kadangi žmogus yra sukurtas į Dievo paveikslą ir panašumą (žinoma, ne savo kūnu; bet tik siela), jis, pasiremdamas žmogaus sielos galiomis, protu ir valia, stengėsi bent kiek arčiau prieiti prie Švč. Trejybės paslapties. Didelės pagalbos teikė jam čia tai, kad antrasis Švč. Trejybės asmuo, Dievas Sūnus, vadinamas šv. Rašte taip pat ir Žodžiu. (Suprantama, ne garsiniu, bet dvasiniu Žodžiu). Taigi, – teisingai galvojo šv. Augustinas, – prieš išeinant iš mūsų burnos žodžiui, turi pirma gimti mūsų prote tą žodį išreiškiančioji sąvoka. Kol tokios sąvokos neturime, negalime kalbėti. Kad ištartume žodį « žmogus », mes turime pirma protu suprasti, kas yra žmogus, kitaip sakant, turime pirma sukurti savo prote žmogaus sąvoką. Šiąją sąvoką galime vadinti dvasiniu žodžiu. Jis yra pirmesnis už tąjį, kurį ištariame burna. Panašiai Dievas nuo amžių pažįsta kuo tobuliausiai pats save, turi kuo pilniausią savo paties sąvoką, arba savo dvasinį žodį.

Mūsų sąvokos arba dvasiniai žodžiai yra netobuli, skurdūs, negyvybiški. Ne taip yra su Dievu. Jo Žodis yra jo tobuliausios būtybės turinys, yra pats Dievas, tikras gyvojo Dievo gyvasis Sūnus. Todėl šv. Rašte sakoma : « Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas »

(Jon. 1, 1). Todėl antrasis Švč. Trejybės asmuo šv. Rašte vadinamas pirmojo asmens paveikslu, atšvaitu (2 Kor. 4, 4; Žyd. 1, 3).

Stengdamasis bent kiek paaiškinti trečiojo Švč. Trejybės asmens, šv. Dvasios kilmę, šv. Augustinas pažvelgė į kitą mūsų sielos galią – valią arba meilę. Dievas Tėvas ir Dievas Sūnus myli vienas kitą. Ši meilė yra tokia tobula, jog ji pasireiškia, kaip trečiasis Švč. Trejybės asmuo, šv. Dvasia. Ji eina drauge iš Tėvo ir Sūnaus, kaip kad Tėvas ir Sūnus kartu myli vienas kitą. Ji yra Tėvo ir Sūnaus, kaip atskirų asmenų, dieviškos meilės ryšys ir vienybė. Be to, ji yra Dievo šventumo išraiška, todėl ji ir vadinama Šventąja Dvasia, šventumo Dvasia.

Žinoti Švč. Trejybės paslaptį mums labai svarbu

4. Nors suprasti Švč. Trejybės paslapties mes neišstengiame, bet žinoti ją mums labai svarbu, nes :

a) esame mylimi Dievo Švč. Trejybėje vieno vaikui, skirti per amžius drauge su juo būti ;

« Jūs jau nebeesate svetimi ir atėjūnai ; jūs esate piliečiai drauge su šventaisiais ir Dievo įnamiai » (Ef. 2, 13), sako šv. Povilas. Gi apaštalas šv. Jonas apreiškia : « Dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar nepasireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada pasireikš, būsime į jį panašūs, nes mes matysime, kaip jis yra » (1 Jon. 3, 2). O vaikams juk ne tik dera, bet ir reikia ko daugiausia žinoti apie savo Tėvą.

b) žinodami, kad Dievas yra Švč. Trejybėje vienas, mes geriau suprantame savo atpirkimo ir pašventimo paslaptis ;

Juk iš tikro, jeigu nežinotume, kad Dievuje yra daugiau negu vienas asmuo, mes manytume, kad mus atpirko ir pašventė ne pats Dievas, bet koks jo atsiųstas angelas. O tai būtų visiška netiesa. Kita gi vertus, mums nebūtų taip aišku, kaip neapsakomai šventas ir teisingas Dievas, ir kaip jis be galo mums vertina ir myli. « Taip Dievas mylėjo pasaulį », sako V. V. Jėzus : « kad davė savo viengimusiį Sūnų, kad kiekvienas, kurs į jį tiki, nežūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą » (Jon. 3, 16). Gi Bažnyčia savo maldose kalba : « Vai neapsakoma meilės didybė ! Kad vergą atpirtum, atidavei Sūnų » (hymn. Exsultet).

c) visas mūsų sielos gyvenimas šiame pasaulyje yra pažymėtas Švč. Trejybės ženklų.

Juk vos tik užgemame, tuojau esame pakrikštijami vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Nuodėmių atleidimą bei visokius palaiminimus gauname irgi Švč. Trejybės vardu. Savo maldas siunčiame Dievui Tėvui per mūsų Viešpatį, Jėzų Kristų, kurs su Dievu Tėvu ir Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per amžius. Net mums numirus, Bažnyčia meldžiasi už mus, kalbėdama : « Nors ir nusidėjo, bet neišsižadėjo Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios, o į juos tikėjo ».

Švč. Trejybei turime būti dėkingi ir reikšti garbę.

5. Švč. Trejybei mes turime būti kuo giliausiai dėkingi ir ją nuoširdžiai garbinti.

Iš Dievo Švč. Trejybėje vieno eina juk viskas, ką mes turime ar turėti galime, ir kas mes esame. Tad čia savaime aiški ko didžiausio dėkingumo pareiga. Ne veltui šv. Povilas dažnai ragina krikščionis : « Būkite dėkingi » (Kol. 3, 15) ; « dėkokite visuomet ir už visa » (Ef. 5, 20) ir t. t..

Niekas nėra ir negali būti taip tobulas, kaip Dievas švč. Trejybėje vienas. Todėl pati dalykų esmė reikalauja, kad mes jį ko labiausiai gerbtume

ir garbintume. Kad šią pareigą galėtume juo lengviau atlikti, Bažnyčia yra sustačiusi trumputę, bet labai gražią maldele: « Garbė Tėvui ir Sūnui ir Šventajai Dvasiai ». Be abejo, visi ją atmintinai mokame. Tik turime neužmiršti ko dažniausiai ją kalbėti, tačiau ne vien tik lūpomis, bet visa širdimi. Garbinti Švč. Trejybei labai tinka taip pat ir tie žodžiai, kuriuos tariame besižegnodami. Tik, žinoma, reikia juos tarti sąmoningai ir nuoširdžiai.

Švč. Trejybės šventė

6. Pagarbinti Švč. Trejybei Bažnyčia yra ypatingu būdu paskyrusi pirmąjį sekmadienį po Sekminių

Kaipgi derėtų, kad tą dieną švęstume su apšvarintomis nuo nuodėmių širdimis ir pasikviestume į jas V. Jėzų šv. komunijoje! « Būkite šventi, kaip aš esu šventas! » (3. Moz. 11, 44), sako mums pats Dievas, Švč. Trejybėje vienas.

« Amžių karaliui, nemariajam, neregimam vienam Dievui gyrius ir garbė per amžių amžius. Amen » (1 Tim. 1, 17).

3 § APIE PASAULIO SUKŪRIMĄ IR VALDYMĄ

« Dangaus ir žemės Sutvėrėją ».

Kodėl Dievas vadinamas Sutvėrėju arba Kūrėju?

Dievą mes vadiname dangaus ir žemės Sutvėrėju arba Kūrėju, kadangi jis sukūrė dangų ir žemę ir tai visa, kas tik danguje ir žemėje yra.

Žodžiais « dangus ir žemė » išreiškiama visa kūrinija arba visata. Šv. Rašte dangumi vadinami trys dalykai: a) virš mūsų esąs tariamasis skliautas, kuriame plaukioja debesys; b) milžiniška visatos erdvė, kurioje matome saulę, mėnulį ir žvaigždes; c) mums neregima vieta, kurioje yra angelai, šventieji ir ypatingu būdu pats Dievas.

I PASAULIO SUKŪRIMAS

Sukūrimo sąvoka

1. Sukurti reiškia padaryti ką nors visiškai iš nieko.

Žodžiu « sukurti » arba « sutverti » mes čia pasakome: a) kad to, kas sukurta, prieš sukūrimą *visiškai nebuvo*; b) kad taip pat nebuvo *nė medžiagos*, iš kurios tai, kas sukurta, galėjo būti padaryta ar savaime išsivystyti; c) kad prieš sukūrimą visiškai nebuvo to, kas sukurta, ir reikėjo visagalės priežasties, kad tai atsirastų iš *nieko* ir pradėtų būti. Todėl tikrąja prasme bet ką sukurti gali tiktai Dievas. Jeigu mes ne kartą ir apie žmones išsireiškiame, kad jie ši ar tą sukuria, tai žodį « sukurti » imame čia jau platesnės prasmės, nes ką žmonės sukuria, sukuria ne iš nieko, bet iš prieš tai buvusios medžiagos.

Dievas sukūrė pasaulį iš nieko

2. Kad Dievas visiškai iš nieko sukūrė pasaulį, sako:

a) šv. Raštas, kuris daugelyje vietų primygtinai pažymi šią tiesą;

« Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę (1 Moz. 1, 1) – tai patys pirmininiai šv. Rašto žodžiai. Brolių Makabiejų motina kalbėjo savo jauniausiajam sūnui : « Prašau, sūnau, pažvelk į dangų ir į žemę ir į visa, kas juose yra, ir pažink bei suprask, kod tai visa ir žmonių giminę Dievas yra padaręs iš nieko » (2. Mak. 7, 28). Apaštalas šv. Povilas sako : (Dievas) « atgaivina numirusius ir šaukia neesamus dalykus, kaip esamus » (Rom. 4, 17). « Vertas esi, Viešpatie, mūsų Dieve, imti gyrių, garbę ir galybę, nes tu sutvėrei visa ir tavo valia buvo ir yra sutverta » (Apr. 4, 11), kalbama Apreiškimo knygoje.

b) Padavimas ir nuolatinis Bažnyčios mokslas ;

Ką sako Padavimas apie pasaulio sukūrimą, trumpai ir aiškiai išreiškia šv. Augustinas šiais žodžiais : « Katalikų religija liepia tikėti, kad Dievas, trijuose asmenyse vienas, sukūrė viską, kas tik yra, duodamas viskam buvimą taip, jog kiekviena dvasinė ir kūninė būtybė yra ne iš Dievo būtybės kilusi, bet Dievo iš nieko padaryta ». Nuolatinis Bažnyčios mokslas yra šiuo būdu išreikštas visuotinio Laterano susirinkimo : « Tvirtai tikime, kad yra tik vienas tikrasis Dievas, dangaus ir žemės, visų regimųjų ir neregimųjų būtybių Kūrėjas; kuris savo visagale jėga laikų pradžioje padarė iš nieko abiejų rūšių kūrinius, būtent : angelus ir pasaulį ir, galop, žmogų, kurs susidėdamas iš dvasios ir kūno, turi bendro su abiejų rūšių kūrinių » * *.

c) mūsų protas, kurs aiškiai rodo, kad visa, kas tik yra šalia Dievo, savo buvimą turi ne iš savęs bet tik iš Dievo.

Juk jeigu tai, kas yra šalia Dievo, būtų ne iš nieko sukurta, tai savo buvimą turėtų iš savęs. O buvimą iš savęs tegali turėti tik vieną vieną tobuliausioji būtybė, kuri, kaip žinome, yra Dievas. Gi visa, kas nėra Dievas, savo buvimą iš savęs neturi, ir, jeigu, nežiūrint to, vis tik yra, tai yra vien dėl to, kad savo buvimą gavo iš Dievo. Tačiau, jeigu Dievas būtų bet ką sukūręs ne iš nieko, o iš prieš tai buvusios medžiagos, tai kyla klausimas : Iš kurgi galų gale atsirado toji medžiaga ? Ar ji, vadinasi, Dievo sukurta iš nieko, ar ne ? Jeigu ne, tai turėtų ji iš savęs savo buvimą ir, lygiai kaip Dievas, būtų tobuliausioji būtybė. Bet tobuliausioji būtybė tegali būti vienų viena, ir ji yra Dievas. Taigi, anaip tol ne medžiaga. Kita gi vertus, patys sukurtieji daktai nėra ko tobuliausi, tai juo labiau netobula yra toji medžiaga, iš kurios jie yra. Taigi visa, kas tik yra šalia Dievo, savo buvimą turi tik iš Dievo, arba, kitaip sakant, yra Dievo iš nieko sukurta.

Materializmas ir panteizmas yra priešingi apreiškimui ir protui

3. Todėl *materializmas* ir *panteizmas* yra priešingi ne tik apreiškimui, bet ir protui.

Materializmo išpažintojai (senovės graikų filosofai Tales, Demokritas, Epikuras, paskesniaisiais laikais (19 šimtmečiuje) Büchner'is, Feuerbach'as, Haecckel'is ir socializmo bei komunizmo kūrėjas Marx'as ir visi jo sekėjai) tvirtina, kad be joslėmis patiriamosios medžiagos (materijos) nieko kito visiškai nėra, gi medžiaga yra amžina, ir iš jos išsivystė viskas, kas tik tai pasaulyje yra. Tačiau iš Dievo buvimą įrodymų gerai žinome, jog yra ne tik medžiaga, bet ir jos Kūrėjas; gi ką tik matėme, jog, jeigu nebūtų Dievo, tai negalėtų būti nė medžiagos, nes nebūtų kaip jai atsirasti. O jeigu ji vis tik yra, tai būtinai yra ir Dievas. Taigi, materializmas prieštarauja protui.

Panteizmo skelbėjai (senovėje Parmenidas, Heraklitas, stoikai, paskesniaisiais laikais Fichte, Schelling'as, Hegel'is ir vadinamosios gyvenimo filosofijos šalininkai) moko, kad visa, kas tik yra, yra tik vienų viena būtybė.

* De Gen. imperf. c. 1.

** Conc. Later. IV c. Firmiter.

Dievas, pasak jų, nėra atskiras ir skirtingas nuo šio medžiaginio pasaulio, bet sužaro su juo vieną tą pačią būtybę. Tad, jų žodžiais, visa kas yra Dievas. (Iš čia ir panteizmo pavadinimas, nes graikų kalbos žodis « pan » reiškia « visą », o « Theos » – « Dievas »). Kaip tai gali būti, vieni panteistai aiškina vienaip, kiti kitaip, bet visi galų gale remiasi ne blaivaus proto įrodymais, o tik nepagrįstomis prielaidomis. Jei panteizmas būtų teisingas, tai neturėtų būti jokio skirtumo tarp gero ir pikto, tarp dorybių ir ydų, nes tai visa būtų tos pačios dievybės pasireiškimai. Bet sveikas protas aiškiai tą skirtumą mato. Todėl....

Kaip įvyko pasaulio sukūrimas?

4. Savo visagalybe Dievas, be abejonės, galėjo iš sykiio sukurti pasaulį tokį, koks dabar yra. Bet, pasak šv. Rašto, iš karto sukūrė jis tik dangų ir žemę, o paskui palaipsniui, tarsi, išpuošė pasaulį, leisdamas jame visus kitus daiktus. Paskiausiai gi sutverė žmogų — vyrą ir moterį.

Tasai pasaulio, tarsi, išpuošimas, šv. Rašto pasakojimu, įvyko per šešias dienas. 1-ją dieną Dievas leido šviesą; 2-ją – dangaus tvirtumą arba skliautą virš žemės; 3-ją-atidalino sausumą nuo vandenų ir apželdino sausumą augalais; 4-ją-paliepė šviesti saulei, mėnuliui ir žvaigždėms; 5-ją – sukūrė vandenyse ir ore esančius gyvius; 6-ją – sausumos gyvius ir, galop, žmogų.

Kaip suprasti tąsias dienas, ar kaip 24 valandas teturinčias paras, ar kaip ilgesnį laiko tarpą, šv. Rašte nepažymėta. Iš viso pasakojimo atrodo, jog nebūtinai reikia suprasti, kaip 24 valandų paras, bet verčiau, kaip nepalyginti ilgesnius laiko tarpus. Mat, viena, šv. Rašte pasakyta, jog tik 4-ją dieną Dievas tepaliepė pasirodyti saulei, o juk žinome, kad be saulės šviesos nėra tokios paros, kaip dabartinė; antra, pažymėta taip pat, kad po 6 kūrimo dienų Dievas 7-ją pavedė pasilsėjimui. Gi, aišku, kad tas ilsėjimasis, kurs nepasiliovė nė dabar, tikrai tęsiasi ilgiau negu 24 valandas.

Jei kam vis tik atrodytų gana keista, kodėl šv. Raštas neišsireiškė apie pasaulio kūrimo laikotarpius kiek mokslіškiau, tas teneužmiršta, jog šv. Raštas yra ne kokia gamtos mokslių, o tik religijos dalykų knyga ir skirtas ne kokiems ypatingai išprususiems mokslininkams, bet tik paprasčiausiems žmonėms, kuriems religija nemažiau reikalinga, kaip mokslininkams. Todėl jis vartoja parpastą, visiems suprantamą kasdieninio žmonių gyvenimo kalbą, o ne kokių mokslininkų nustatytus terminus. (Taip daugeliu atvejų elgiame mes, o taip pat ir gamtos mokslų žinovai ir dabar, kai, pvz., sakome: « saulė užtekėjo », arba « saulė nusileidė », nors gerai žinome, kad ne saulė teka ar leidžiasi, bet tik žemė aplink savo ašį sukasi). Be to, reikia pažymėti, kad daug teologų yra nuomonės, jog šv. Rašte kalbama ne apie tai, kad Dievas per 6 dienas sukūrė visus pasaulio daiktus, bet apie tai, kad Dievas per šešis regėjimus pirmajam žmogui, Adamui, apreiškė pasaulio daiktų sukūrimą. Tuosius regėjimus Adomas pavadinęs dienomis.

Ar pasaulio daiktų kūrimas iš tikro vyko ta eile, kokią paduoda šv. Raštas, ar kiek kitokia, tai suvis mažareikšmis dalykas, turint galvoje, kad šv. Raštui anaipol nerūpėjo ir nerūpi teikti žmonėms gamtos mokslo žinių. Bet reikia pasakyti ir kartu pabrėžti, kad tarp šv. Rašto ir gamtos mokslo ar mokslų nėra ir negali būti jokio *prieštaravimo*, nes abiejų teikiamosios tiesos eina iš to paties šaltinio, Dievo. Tiktai vienas ir kiti turi būti taip suprantami, kaip juos iš tikro reikia suprasti. Prieštaravimų randama čia tik arba dėl to, kad įieškoma šv. Rašte to, ko jame apskritai nėra, arba dėl to, kad gamtos mokslų tariamąsias tiesas laikoma jau galutinėmis tiesomis ir lengvapėdiškai skubama lyginti jas su šv. Raštu.

Dievas sukūrė pasaulį laisvai

5. Dievas sukūrė pasaulį visiškai *laisvai*, atseit, nebuvo nei būtinumo, nei prievartos, nei reikalo padidinti savo garbę ar laimę, kad Dievas sukurtų pasaulį.

Tai aiški mūsų tikėjimo tiesa. (Dievas) visa daro pagal savo valios nusistatymą » (Ef. 1, 11), sako šv. Povilas. « Tu sutvėrei visa ir tavo (Viešpatie) valia buvo ir yra sutverta » (Apr. 4, 11), kalbama Aprieškimo knygoje. « Ką tik nori, Viešpats daro danguje ir žemėje » (Ps. 134, 6), pareiškia psalmininkas.

Tą pat rodo ir mūsų protas. Juk jeigu Dievas būtų jautęs būtinumą, ar būtų buvęs kieno priverstas sukurti pasaulį, tai tasai būtinumas, ar tasai priverstas būtų už jį augštesni ir galingesni, ir Dievas anaipol nebūtų augščiausioji, galingiausioji Būtybė, arba kitaip sakant, Dievas nebūtų Dievas. Panašiai ir jeigu Dievo garbei ar laimei padidinti būtų reikėję sukurti pasaulį, tai Dievas nieku būdu nebūtų pats savaime tobuliausioji, laimingiausioji Būtybė, arba Dievas. Taigi, aišku, kad Dievas sukūrė pasaulį kuo laisviausia savo valia.

Dievas sukūrė pasaulį sau pačiam

6. Nors Dievas pats savaime turi viską, kas tik reikalinga jo garbei, laimei ar kokiai kitai tobulybei, tačiau pasaulį sukūrė jis ne kam kitam, o tik *sau pačiam*, atseit, savo garbei; bet taip pat ir kūrinių gerovei, kadangi jis, būdamas be galo geras, nori suteikti gero ir kitiems.

« Visą padarė Dievas sau pačiam » (Pat. 16,4), sakoma Patarlių knygoje. « Kiekvieną, kurs šaukiasi mano vardo, aš savo garbei sukūriau ir padariau » (Iz. 43,7), pareiškia Dievas pranašo Izaijo lūpomis.

Šią tiesą aiškiai mato ir mūsų protas. Juk jeigu Dievas būtų ką nors paskyręs ne sau pačiam, bet kam kitam, tai tasai kitas būtų už jį augštesnis, vyresnis. Tačiau nieko augštesnio, vyresnio už Dievą nėra ir negali būti. Tad Dievas negalėjo kam nors kitam paskirti pasaulio.

Gal kiek keistoka atrodo, kad Dievas sukūrė pasaulį savo garbei, lyg, tarsi, būtų jis čia vadovavęsis garbėtroška, kurią mes laikome yda. Bet pagalvokime, kodėl garbėtroška yra yda? — Ogi dėl to, būtent, kad trokštama arba nenupeļnytos garbės, arba didesnės negu nupelnyta, arba nupelnytos siekiama nedoromis priemonėmis. Bet jeigu garbė yra pilnai nupelnyta, ir priemonės jai siekti nėra nedoros, tuomet garbės troškimas nėra yda, bet tik teisingai priklausęs dalykas. Deja, žmonių gyvenime garbės troškimas retai kada būna ne yda, nes žmonės dažniausiai trokšta tokios garbės, kokios jie visai neverti, ar siekia jos ne visai doromis priemonėmis. O Dievas juk yra visokios garbės ne tik vertas, bet verčių verčiausias. Sukurti gi pasaulį ne tik nėra nieko negero, bet, atvirkščiai, ko geriausias dalykas. Todėl yra neprotinga manyti, kad kurdamas pasaulį, Dievas vadavosi kokia ydinga garbėtroška. Juo labiau, kad pasaulis nė truputėlio esminės Dievo garbės nepadidina.

Pats būdamas be galo geras, Dievas nori gero daryti ir kitiems. Todėl šv. Raštas, pasakodamas apie pasaulio sukūrimą, ne kartą pažymi: « Ir matė Dievas, kad buvo gera » (1 Moz. 1, 10) ir k.. Todėl gražiai ir teisingai išsireiškia šv. Augustinas, nurodydamas mūsų buvimo priežastį: « Kadangi Dievas yra geras, todėl mes esame ».

Dera pažymėti, kad paties Dievo garbė yra pirmaeilis tikslas, kuriam Dievas sukūrė pasaulį, o kūrinių gerovė arba laimė antraeilis. Pirmaeilį tikslą Dievas visuomet pasiekia, nes jo garbė skelbia visi kūriniui. Jau tuo pačiu, kad jie yra, rodo jie Dievo visagalybę ir išmintį, panašiai, kaip di-

dingas pastatas liudija apie statytojo gabumus. Protingieji kūriniai (angelai ir žmonės), be to, garbina Dieva, jį pažindami, mylėdami ir jam tarnaudami. Tie žmonės, kurie nenori Dievui nusilenkti ar net jo pripažinti, vis tiek ir prieš savo norą skelbia jo garbę, nes, kol jie gyvena šiame pasaulyje, reiškiasi per juos neapsakomas Dievo pakantrumas ir gailėstingumas nedorėliams, o kai numiršta ir patenka į pragarą, — begalinis Dievo teisingumas. Taigi, jų nenoras Dievo pažinti ar pripažinti ir jo garbinti, kenkia iš tikro vien tik jiems patiems, nes jie už tai būva per amžių amžius ko nelaimingiausi. Gi tie protingieji kūriniai, kurie noromis tarnauja Dievui, yra skirti per amžius dalyvauti jo laimėje.

II PASAULIO PALAIKYMAS IR VALDYMAS

Dievas palaiko ir valdo pasaulį

1. Pasaulis tuojau pranyktų, jei Dievas juo nė kiek nesi rūpintų. Dievas nuolat palaiko ir valdo pasaulį.

Dievas *palaiko* pasaulį, atsieit, jis nori, kad pasaulis negrižtų į nieką, bet toliau gyvuotų.

«Kaipgi galėtų bet kas išsilaikyti be tavo (Viešpatie) valios?» (Išm. 11, 26), sakoma šv. Rašte. — Ir iš tikro, jeigu pasaulis galėtų bent valandėlę išbūti be Dievo palaikymo, tai tą valandėlę jis turėtų savo buvimą jau pats iš savęs, arba kitaip sakant, jis būtų jau nebe pasaulis, bet tobuliausioji būtybė. Todėl visai teisingai sakoma, kad kaip saujoje laikomas akmuo tuojau krinta žemyn, kai tik atgniauziama sauja, taip lygiai ir pasaulis bematant pavirstų į nieką, jei tik Dievas paliautų jį palaikęs.

Dievas *valdo* pasaulį, atsieit, jis viskuo rūpinasi, viską tvarko ir viską neapsakoma išmintimi bei gerumu kreipia į tikslą, kuriam jis pasaulį sukūrė.

«Dievas padarė mažą ir didelį ir lygiai rūpinasi visais» (Išm. 6, 8) sakoma Išminties knygoje. Gi V. Jėzus pareiškia: «Žvilgterėkite į dangaus sparnuočius: jie nesėja, nei pjauja, nei į kluonus nekrauja, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina... Įsižiūrėkite į laukines lelijas, kaip jos auga: jos nesidarbuoja ir neverpia; tačiau, aš sakau jums, kad ir Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsilvilkęs, kaip kiekviena iš jų» (Mat. 6, 26.28). «Jūsų net galvos plaukai visi suskaityti» (Mat. 10, 30).

Dievo Apvaizda

2. Dievo rūpinimasis, pasauliu, jo palaikymas, valdymas ir į tikslą kreipimas, vadinasi Dievo *Apvaizda*.

Daug ir gražių Dievo Apvaizdos pavyzdžių yra suminėta šv. Rašte. Sakysime, patriarko Juozapo, Tobijo, Esteros istorijos, žmonių surašymas Palestinoje prieš pat V. Jėzaus užgimimą, krikščionių persekiojimai Jeruzalėje po šv. Stepono nužudymo ir k. — tai vis aiškūs Dievo Apvaizdos liudijimai.

Su Dievo Apvaizda nėra nesuderinamas esąs pasaulyje piktas

3. Su Dievo Apvaizda anaip tol nėra nesuderinamas piktas, kurį mes matome ar patiriame pasaulyje. Dievas jo nenori, bet tik leidžia jam įvykti dėl svarbių priežasčių. Tosios priežastys

yra šios : a) Dievas nenori varžyti laisvos žmonių valios ; b) moka ir didžiausią pikta panaudoti geram.

a) Be abejo, bene daugiausia pikto patiria žmonės vieni iš kitų. Juk ne iš kur kitur, kaip tik iš čia eina visokie pavydai, neapykantos, apkalbos, šmeižtai, barniai, vaidai, keiksmai, įžeidimai, nuoskaudos, skriaudos, persekiojimai, kankinimai, žudymai, karai ir pan. negerovės. Dievas tikriausiai to viso nenori ir savo įsakymais griežčiausiai tai draudžia, bet sukliudyti nesukliudo. Kodėl ? — Ogi dėl to, kad davęs žmonėms laisvą valią, jis jos ir nevaržo. Jis nori, kad žmonės *laisvai* pasirinktų gera, o ne pikta. Kad jie čia nesuklystų, jis davė jiems savo įsakymus ir įdiegė į kiekvieno širdį sąžinės balsą. Be to, jis norėdamas dar labiau paskatinti į gera ir apsaugoti nuo pikto, jis pranešė jiems, kad už gera yra paskirta neapsakomai didelė laimė amžinybėje, o už pikta, tokia pat bausmė. Bet laisvą valią žmonėms jis paliko. Deja, jie labai dažnai panaudoja pikta tam, kur laisvumą. Tačiau už tai vien jie patys tėra kalti.

b) Bet žmonių daromasis piktas anaipol nesukliudo Dievui įvykdyti tai, ko jis nori. Dievas moka ir pikta panaudoti geram. Gausūs šv. Rašto pavyzdžiai tai aiškiai paliudija. Imkime, sakysime, patriarchą Juozapą. Broliai, vien pikto tegeisdami ir pikta tedarydami, pardavė jį ir išgabendino į Egiptą. Bet Dievas tai panaudojo jiems patiems išgelbėti nuo bado. Todėl Juozapas jiems ir pasakė : « Jūs norėjote man pikto, bet Dievas tai pavertė į gera » (1 Moz. 50, 20). Arba V. Jėzų, vien iš pavydo, neapykantos ir nedoros valios ko neteislingiausiai pasmerkė mirti ir ko žiauriausiai nužudydino žydų tautos vyresnieji. Bet V. Jėzus tuo įvykdė Dievo nuo amžių nustatytą žmonių atpirkimo darbą. Vadinas, Dievas panaudojo tą baisiausią žmonių padarytą pikta jų pačių didžiausiam gėriui. Arba vėl, visokie krikščionių persekiotojai, kankintojai, žudytojai padaro jiems be galo daug pikto. Bet tuo pačiu jie neapsakomai padaugina bei padidina jų nuopelnus amžinybei. Vadinas, galų gale jie padaro jiems daug gero. Panašiai yra ir kitais atvejais bei taip pat pačių mūsų gyvenime, kai patiriame ką pikto. Tik, deja, mes dėl savo silpnumo per daug įsistebime į patiriamąjį pikta ir dėl savo dvasios žlibumo nežiūrime iš jo einančiojo gero. Todėl mes nerimaujame ir aimanuojame. Bet Dievo apšviesti asmenys žiūrėjo plačiau negu mes ir visai ne taip čia elgėsi. Nė veltui pažymima šv. Rašte, kad žydų tautos vyresniųjų nuplakdinti apaštalai « ėjo džiaugdamies, kad buvo rasti verti kentėti dėl Jėzaus vardo panieką » (Apd. 5, 41).

Tačiau iš to, kad Dievas moka žmonių daromąjį pikta pakreipti į gera, nereikia daryti klaidingų išvadų. Viena, nereikia manyti, kad žmonės dėl to nenusikalsta. Ne ! Jų kaltė čia neabejotina. O kad iš jų padarytojo pikto galų gale išėjo gero, tai visai ne jų nuopelnas. Be to, nereikia manyti, jog, jeigu žmonės nesielgtų pikta, tai Dievas negalėtų padaryti to gero, kurį jis padaro iš jų įvykdytojo pikto. Pvz., jei žydų tautos vyresnieji nebūtų nužudydinę V. Jėzaus, tai nebūtų įvykęs žmonių atpirkimas. Žmonių atpirkimą, kaip ir kitą gera, Dievas įvykdytų kitokiu būdu, jeigu pikta žmonių valia čia neprisidėtų. Pikta darantieji anaipol nėra kokie Dievo bendradarbiai daryti gerui. Dievas yra tiek galingas, jog ir be jų valioja padaryti ko daugiausia gero ir, net jiems darant pikta, geba jis tą pikta paversti į gera. Ne veltui pasakyta šv. Rašte : « Nėra išminties, nei gudrybės, nei sumanymo prieš Viešpatį » (Pat. 21, 30).

Su Dievo Apvaizda nėra nesuderinami kentėjimai

4. Nėra nesuderinami su Dievo Apvaizda nė kentėjimai, kurių netrūksta žmonių gyvenime. Dievas siunčia jų :

a) nusidėjėliams, kaip bausmę, kad jie, jų patirdami, pasitaisytų ir išvengtų amžinosios bausmės ;

Tai ne kartą pažymėta šv. Rašte tiesa, kad Dievas įvairiais kentėjimais skatina nusidėjusius žmones į atgailą ir įgalina juos jais atsilyginti už savo kaltę. Pvz., sunkiai nusidėjo Kainas, užmušdamas savo brolių Abelį, ir Dievas jį pasmerkė būti klajūnu. Dideles sventimoterystės ir žmogžudystės nuodėmės padarė karalius Dovydas ir turėjo daug kentėti nuo sukilusio savo sūnaus Absalomo. Nepasakoma buvo V. Jėzų nužudžiusiųjų žydų kaltė, ir daugelis jų turėjo iškentėti didžiausius karo baisumus, o kiti buvo išgabenti iš savo šalies ir, kaip vergai, parduoti į visus žemės kraštus. — Deja, Dievo baudžiami žmonės ne visada daro atgailą ir savo kentėjimų ne tik nepasistengia sumažinti, bet juos dar labiau padidina savo nedorybėmis. Bet už tai kalti jie patys, o ne Dievo Apvaizda. Tikriausiai kita ir kitokia vaga eitų žmonių gyvenimas, jeigu jie pasistengtų panaudoti kentėjimus tam tikslui, kuriam Dievas juos siunčia.

b) doriesiems, kad jie dar labiau ištobulėtų ir padaugintų bei padidintų savo nuopelnus amžinajam gyvenimui.

Daug taip pat yra šv. Rašte pavyzdžių bei posakių, kurie aiškiai rodo, kad Dievas ne kartą duoda kentėjimų ir doriesiems, norėdamas juos išbandyti, ištobulinti ir jų nuopelnus pagausinti. «Sidabras ir auksas nukaidrinami ugnyje, o Dievo mylimieji — pažeminimų krosnyje» (Ekkli. 2, 5) sakoma Išminties knygoje. Juk argi ne taip buvo su patriarku Juozapu, su Jobu, Tobiju ir k. ? Žinome taip pat, kiek iškentėjo šv. Marija, kuri nebuvo padariusi nė mažių mažiausios nuodėmės, arba apaštalai kuriuos pats Jėzus vadino savo prieteliais (Jon. 15, 14). Bet už tai jų nuopelnai amžinybei yra milžiniški. Gi be kentėjimų tikrai nebūtų tokie buvę. Todėl V. Jėzus ir yra pasakęs: «Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės, nes jų dangaus karalystė. Palaiminti, kai jums piktžodžiauja ir persekioja jus ir, melnuodami, sako visa pikta prieš jus dėl manęs. Džiaugkitės ir linksminkitės, nes jūsų užmokestis gausus danguje» (Mat. 5, 11-12). Gerai tai žinodami šventieji, ne tik nesibaidė kentėjimų, bet, priešingai, mieliai juos priimdavo ir net jų norėdavo. Pvz., šv. Teresė Didžioji prašė Dievą: — Viešpatie, arba kentėti, arba numirti! —; šv. Jonas nuo Kryžiaus: — Kentėti ir būti paniekintam dėl tavęs, Viešpatie! —; šv. Marija Magdalena de Pazzis: — Ne numirti, bet kentėti! — ir t.t...

Neprieštarauja D. Apvaizdai tai, kad nedorėliams gerai klojasi

5. Neprieštarauja Dievo Apvaizdai ir tai, kad nedorėliams ne kartą geriau klojasi šiame pasaulyje negu doriesiems. Taip yra dėl to, kad:

a) Dievas nori nedoruosius ne tik bausmėmis atitraukti nuo pikto, bet ir geru pritraukti prie savęs;

b) nenori palikti be atlyginimo šiame pasaulyje tą truputį gero, kurį padaro nedorėliai, kadangi amžinybėje laukia jų tik bausmės;

c) pilną atlyginimą už gera ir pikta palieka tik amžinybei.

Dievas elgiasi su žmonėmis kaip tėvas su vaikais. Jis juos visa širdimi myli, ir jam tikrai jų gaila. Todėl grasinimais ir bausmėmis stengiasi jis juos atitraukti nuo pikto, o gerumu — pritraukti prie savęs. Ne veltui yra pasakęs V. Jėzus: «Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekencia... kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kurs leidžia savo saulei tekėti ant gerųjų ir piktųjų ir lygina ant teisiųjų ir neteisiųjų» (Mat. 5, 44-45). Dažnai Dievas net daugiau gėrybių duoda nedorėliams negu doriesiems, kad jie, matydami jo gerumą, greičiau į jį grįžtųsi.

Dievas yra neapsakomai teisingas. Jis nenori palikti be atlyginimo nė vieno vienintelio, nors ir mažiausio, gero darbo. O tokių šiek tiek padaro ir didžiausi nedorėliai. Kadangi dėl jų nenoro atgailoti amžinybėje laukia jų tik bausmė, tad Dievas šiame pasaulyje atmoka jiems už tą gera. Kita gi vertus, ir doriausieji asmenys kartkartėmis vis nusideda. Ne be reikalo pareiškia apaštalas šv. Jonas: « Jei sąklytume, kad neturime nuodėmės, mes patys save suvedžiojame, ir nėra mumyse tiesos » (1 Jon. 1, 8). Dievas gi, norėdamas, kad dorųjų nuopelnai amžinybei dėl to nesumažėtų, siunčia jiems šiame pasaulyje tam tikrų bausmių. Tai kaip tik ir yra toji priežastis, dėl kurios nedorėliams ne kartą daug geriau klojasi šiame pasaulyje negu doriesiems.

Be to, nereikia užmiršti, kad šis pasaulis yra ne atlyginimo, bet tik pelnyimosi, ir ne poilsio, o tik darbų vieta. Todėl jame visas Dievo teisingumas nė nepasireiškia. Čia Dievas yra daugiau gailestingas nekaip teisingas. Bet už tai kitame pasaulyje bus kaip tik atvirkščiai.

Išvados

6. Todėl, kai mus ištinka kokie kentėjimai, turime:

a) visų pirma žiūrėti, ar nesame nusikaltę Dievui, ir, jeigu taip, nedelsdami privalome daryti atgailą;

Juk savaime aišku, kad, norint pašalinti kokią negerovę, pirmiausia reikia panaikinti jos priežastį. Kitaip visos pastangos bus veltui.

b) vis tiek ar esame kalti, ar ne, kentėti kuo kantriau; :

Nerimavimas, nekantravimas, rūstavimas ne tik nesumažina mūsų kentėjimų, bet gali juos vien padidinti. Kodėl? — Mat, jais įžeidžiame Dievą ir nusipelnome jo bausmių. Todėl ir primena mums šv. Povilas: « Jums reikia kantrybės, kad, darydami Dievo valią, gautumėte, kas pažadėta » (Žyd. 10, 36).

c) neužmiršti, kad kentėjimai yra puiki priemonė padauginti ir padidinti mūsų nuopelnus amžinybei;

« Šio laiko kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri bus mumyse apreikšta » (Rom. 8, 18).

d) jungtis siela su nepalyginti daugiau už mus kentėjusiu V. Jėzum ir jam pavesti savo kentėjimus;

« Jei tik drauge kenčiame », pareiškia tas pat apaštalas: « kad būtume drauge ir pašlovinti » (Rom. 8, 17).

e) prašyti, kad Dievas pašalintų ar sumažintų kentėjimus, galime, bet turime čia galų gale pasivesti jo valiai ir nuolankiai priimti viską, ką tik jis duos.

Nuostabų pavyzdį paliko čia mums V. Jėzus, kai prieš pat kančią meldėsi Alyvų darže: « Mano Tėve, jei galima, tegul ta taurė pračina pro mane; tačiau ne kaip aš noriu, bet kaip tu » (Mat. 26, 39). Jis ir mums liepė dažnai kreiptis į Dievą ir maldauti: « Teesie tavo valia, kaip danguje, taip ir žemėje ». O Dievo valia viską išveda galų gale į gera. Ne veltui pažymi šv. Povilas: « Dievą mylintiesiems.. visi dalykai išeina į gera » (Rom. 8, 28).

4 § APIE ANGELUS

I ANGELŲ SUKŪRIMAS IR BANDYMAS

Angelų buvimas

1. Be šio regimojo pasaulio, Dievas sukūrė ir neregimąjį, atseit, didelę, daugybę grynų dvasių, kurias mes vadiname *angelais*.

Žodis «angelas» yra iš graikų kalbos ir reiškia pasiuntinį. Jau nuo senų senovės vadina žmonės Dievo sukurtąsias dvasias angelais (hebraiškai «malach»), kadangi jos daugelį kartų pasireiškė žmonėms, kaip Dievo pasiuntiniai.

Kad angelų yra, pats vienas mūsų protas griežtai įrodyti negali. Jis mato čia tik du dalykus, būtent: viena, kad jų gali būti; antra, dera, kad jų būtų. Gali angelų būti, nes, kaip Dievas sukūrė šį medžiaginį pasaulį, kurio vainikas yra pusiau medžiaginė, pusiau dvasinė būtybė — žmogus, taip lygiai nėra priešinga jo išminčiai ir visagalybei, kad sukurtų grynai dvasinių būtybių. Dera, kad angelų būtų, kadangi visi Dievo kūriniai kyla palaipsniui nuo žemiausiųjų prie vis augštesnių ir, taip sakant, vis artėja prie Dievo. Pačioje apačioje stovi negyvieji daiktai. Jie netobuliausi. Augščiau už juos yra augalai, kurie gali maitintis, augti, daigintis. Dar augščiau yra gyvuliai, kurie gali jau ir judėti bei jausti. Augščiausiai yra žmonės, kurie turi protą ir laisvą valią, yra kūniniai dvasinės būtybės. Taigi, rodos, derėtų kad būtų dar ir už žmones augštesnių, grynai dvasinių kūrinių, nes, jeigu kūrinių vien žmonėmis pasibagytų, atrodo, kad ji būtų nepilna.

Tačiau ko mūsų protas pats vienas įmatyti nepajėgia, tai aiškiai atskleidžia mums apreiškimas. Gausūs šv. Rašto liudijimai rodo, kad angelų neabejotinai yra. Pvz., angelas sulaukė patriarką Abraomą nuo paaukojimo savo sūnaus Izaoko (1 Moz. 22, 11-12); angelas Rapolas lydėjo jaunąjį Tobiją kelionėje į tolimą šalį ir senajam Tobijui sugrąžino regėjimą; angelas apsaugojo nuo mirties į liūtų urvą įmestą pranašą Danielį (Dan. 6, 22); angelas Gabrielis pranešė šv. Jono Krikštytojo tėvui Zakarijui, kad susilauksias sūnaus, o švč. Marijai, kad Dievas paskyrė ją pasaulio Atpirkėjo Motina; angelas pasirodė Alyvų darže kenciančiam V. Jėzui ir jį stiprino (Luk. 22, 43); angelas išvedė iš kalėjimo nužudyti pasmerktą apaštalą šv. Petrą (Apd. 10, 7) ir t. t.. V. Jėzus, taip pat daug kartų yra kalbėjęs apie angelus. Štai vienas-kitas jo posakis: «Žiūrėkite, kad neniekitumėte nė vieno šitų mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet mato mano danguje esančiojo Tėvo veidą» (Mat. 18, 10). «Kai žmogaus Sūnus ateis savo didenybėje ir drauge su juo visi angelai, tuomet jis atsisės savo didenybės soste» (Mat. 25, 31). «Ar manai, kad aš negaliu melsti savo Tėvą, ir jis tuojau man atsiųs daugiau kaip dvyliką legijonų angelų?» (Mat. 26, 53) ir t. t., Žodžiu sakant, tai neabejotiniausias dalykas, kad angelų yra.

Kiek jų yra, mums neapreikišta. Šv. Rašte kalbama apie neapsakomai didelę jų daugybę. Pvz., pranašas Danielio knygoje pasakytą: «Tūkstančių tūkstančiai jam (Dievui) tarnavo ir dešimtį tūkstančių kartų po dešimtį tūkstančių stovėjo prieš jį» (Dan. 7, 10). Sukurti angelai buvo tikriausiai prieš žmones, nes, atsiradus žmonėms, dalis jų jau buvo nupuolusi, ir vienas nupuolusiųjų angelų sugundė nusidėti pirmuosius mūsų tėvus.

Pasiremiant šv. Rašto teikiamaais angelams pavadinimais, skiriama trys jų eilės ir kiekvienoje eilėje trys chorai. Pirmąją eilę sudaro: angelai, arkangelai ir valdžios; antrąją — galybės, kunigaikštystės ir viešpatystės; trečiąją — sostai, kerubinai ir serapinai. Bet ko tikresnio apie tai

nežinome. Tik trys angelai pavadinti šv. Rašte tikriniais vardais, būtent : šv. Mykolas (tas vardas reiškia : Kas kaip Dievas ?), šv. Gabrielis (reiškia : Dievo jėga) ir šv. Rapolas (reiškia : Dievo vaistai).

Angelių prigimtis

2. Angelai yra grynios dvasios, turinčios protą ir laisvą valią, bet neturinčios kūno, būtybės. Jie daug tobulesni ir galingesni už žmones.

Kad angelai yra grynios dvasios, liudija šv. Raštas. Pvz., šv. Povilas sako apie juos : « Ąrgi ne visi jie yra tarnaujančios dvasios, išsiųstos tarnauti dėl tų, kurie turi gauti išganyimo tėvonystę » (Žyd. 1, 14). Gi apie nupuolusius angelus, kurie buvo pristoję žmones, evangelistas šv. Matas pareiškia : (Jėzus) « išvarė dvasias žodžiu » (Mat. 8, 16). Kadangi didžiausi mūsų amžinosios laimės priešai yra nupuolusieji angelai, ir ypač prieš juos reikia mums kovoti, tad šv. Povilas ir sako : « Mūsų kova yra ne prieš kūną ir kraują, bet prieš kunigaikščius ir valdžiais, prieš šių tamsybių pasaulio valdovus, prieš piktumo dvasias padangėse » (Ef. 6, 12).

Kad angelai tobulesni ir galingesni už žmones, taip pat aiškiai matyti iš šv. Rašto. Pvz., Apaštaly Darbų knygoje pasakojama, kad angelas išvedė apaštalą šv. Petrą iš kalėjimo, nors jį saugojo ketveriopa kareivių sargyba (Apd. 12, 9-11); evangelistas šv. Matas, kalbėdamas apie V. Jėzaus prisikėlimą iš numirusių, sako : « Štai pasidarė didelis žemės drebėjimas, nes Viešpaties angelas nužengė iš dangaus, prisiartinęs nurito akmenį ». (Mat. 28, 2). O tasai akmuo, kaip pažymi evangelistas šv. Morkus, « buvo labai didelis, » ir moteriškės, ėjusios patepti V. Jėzaus kūno, susiripinusios « kalbėjosi tarp savęs : Kas mums atris akmenį nuo kapo angos? » (Mork 16, 3.4), ir t.t.. Todėl šv. Rašte ne kartą, kai norima ypatingai pažymėti kokio žmogaus išmintį, galybę, lyginama jis su angelais (Ps. 77, 25; 2 Kar. 14, 20 ir k.).

Angelių būklė po sukūrimo

3. Visi angelai po sukūrimo buvo geri ir laimingi.

Kaip grynai dvasinės būtybės, jie aiškiai pažinojo Dievą, kaip augščiausiąją Tiesą, ir mylėjo jį, kaip didžiausiąjį Gėrį. Tasai pažinėjimas ir meilė teikė jiems neapsakomos laimės. Be to, Dievas paskyrė juos antprigimtinėi laimei, kurią turėjo jie nusipelnyti, ir davė jiems pašvenčiamąją malonę.

Angelių bandymas ir nupuolimas

4. Kadangi antprigimtinė laimė turėjo būti, kaip atlyginimas už ištikimybę, Dievas paskyrė angelams tam tikrą bandymą. Tajį bandymą ne visi angelai išlaikė. Dalis jų nusikalto Dievui.

Kuo reiškėsi tasai bandymas, nežinome. Taip pat nėra žinių, kokių angelų buvo daugiau : ištikimų ar nesikaltusių. Bažnyčios tėvai yra nuomonės, kad ištikimų. Kuo nusidėjo neištikimieji angelai, taip pat nežinome. Bet galima spėti, kad puikybe, nes, viena, sunku įsivaizduoti, kad grynai dvasinės būtybės būtų galėjusios kuo kitu nusidėti ; o, antra, šv. Rašte pasakyta : « Puikybė yra visų nuodėmių pradžia » (Ekkli. 10, 15).

II GERIEJI ANGELAI

Gerųjų angelų atlyginimas

1. Ištikimiesiems angelams Dievas atlygino amžina laime, kurią sudaro paties laimės šaltinio, Dievo, regėjimas.

Todėl sako V. Jėzus, kalbėdamas apie vaikų Angelus Sargus: « Jų angelai danguje visuomet mato mano danguje esančiojo Tėvo veidą » (Mat. 18, 10).

Gerųjų angelų darbai

2. Gerieji angelai dalyvauja taip pat pasaulio valdyme, atlikdami tai, ką Dievas jiems paveda, ir teikdami žmonėms įvairios pagalbos. Jie saugoja mus nuo pikto, skatina į gera ir užtaria mus pas Dievą.

Kaip šv. Raštas rodo, angelai rūpinasi visa žmonija (Luk. 1, 26 ir k.), Kat. Bažnyčia, atskiromis šalimis (Dan. 10, 12 ir k.) ir kiekvienu žmogum. Pvz., angelas padėjo jaunajam Tobijui atlikti sunkią ir pavojingą kelionę, o senajam sugrąžino regėjimą; apaštalą šv. Petrą išgelbėjo nuo nužudymo, šimtininkui Kornelijui nurodė, kas reikalinga išganymui ir t.t..

Angelai Sargai

3. Tie angelai, kuriems Dievas ypatingu būdu paveda sergėti atskirus žmones, yra vadinami *Angelais Sargais*. Kiekvienas žmogus turi Angelą Sargą. Tai bendras Kat. Bažnyčios mokslas.

Šv. Rašte aiškiai pasakyta: (Dievas) « davė savo angelams įsakymą apie tave saugoti tave visuose tavo keliuose; jie neš tave savo rankomis, kad kartais neužsigautum sau kojos į akmenį » (Ps. 90, 11).

Mūsų pareigos savo Angelui Sargui

4. Savo Angelą Sargą mes turime visuomet gerbti, jo klausyti, jo pagalbos šauktis ir jam dėkoti.

Turime savo Angelą Sargą gerbti, vadinasi, jo akivaizdoje nedaryti to, ko nedrįstume daryti, matant žmonėms. O kadangi jis visada ir visur yra prie mūsų, tad visada ir visur turime vengti pikto. Turime jo klausyti, tai yra, noriai pasiduoti jo pastangoms atitraukti mus nuo pikto ir pas-
katinti į gera. Turime šauktis jo pagalbos, ne vien tik kokiame kūno ar sielos pavojuje, (nes tuomet, deja, dažniausiai apie tai nė nepagalvojame), bet ir prieš tai, vadinasi, iš anksto. Geriausia kas rytą ir kas vakarą sukalbėti šią gražią maldele: « Dievo Angele, mano Sarge, mane tau Dievo pavestą, šiandien (šiandakt) apšviesk, sergėk, vesk ir valdyk. Amen. » Dėkoti Angelui Sargui turime už jo nuolat teikiamąjį mums apsaugą ir pagalbą.

Angelų Sargų šventė

5. Angelams Sargams prisiminti ir pagarbinti Bažnyčia yra ypatingu būdu paskyrusi spalį mėnesio 2 dieną.

Tačiau tai ne privaloma šventė. Bet vis tik derėtų mums, kaip klusniems savo motinos, Bažnyčios, vaikams, tą dieną pasistengti kaip nors itin pagerbti ir pagarbinti savo Angelą Sargą.

III NUPUOLUSIEJI ANGELAI

Nupuolusiųjų angelų nubaudimas

1. Neištikimuosius angelus Dievas nubaudė tuo, kad visiems laikams atstūmė nuo savęs ir nugramzdino į pragarą.

Apaštalas šv. Petras taip apie tai sako: « Dievas nepasigailėjo nusidėjusių angelų, bet surišo gelmės grandinėmis ir nustūmė į pragarą kankinti » (2 Petr. 2, 4). « Angelus, kurie nepalaikė savo viešpatavimo », kalba apaštalas šv. Judas: (Dievas) « palaikė amžiniais raiščiais didžios dienos teismui tamsybėje » (Jud. 6). V. Jėzus, vaizduodamas visuotinį teismą, pareiškia: « Tuomet (žmogaus Sūnus) sakys ir tiems, kurie bus kairėje: « Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniui ir jo angelams » (Mat. 25, 41).

Nupuolusius angelus vadiname piktosiomis dvasiomis, velniais, šėtonais, demonais. Jie galutinai užkietėję piktame ir negali pasitaisyti. Kaip rodo šie šv. Povilo žodžiai: « Mūsų kova yra.. prieš kunigaikščius ir valdžias, prieš šių tamsybių pasaulio valdovus, prieš piktumo dvasias padangėse » (Ef. 6, 12), tarp jų irgi yra tam tikrų laipsnių. Jų vadas arba vyresnysis ne kartą vadinamas šv.. Rašte Beelzebubu, Liuciferiu, šėtonu. Nupuolusieji angelai savo prigimtinių savybių nenustojo. Todėl jie yra daug galingesni už mus.

Piktųjų dvasių nusistatymas mūsų atžvilgiu

2. Piktosios dvasios mums pavydi ir mūsų nekenčia. Todėl, kiek begalėdamos, stengiasi mums kenkti, ypač gi įtraukti mus į nuodėmes ir amžinai pražudyti. Dievas leidžia joms tai daryti, kadangi moka jų nedorumą panaudoti savo garbei ir mūsų išganymui.

Tai daugelyje šv. Rašto vietų pažymėta tiesa, kad piktosios dvasios mums pavydi, mūsų nekenčia, stengiasi mums kuo labiausiai kenkti ir mus pražudyti. Juk ne kas kitas, kaip tik viena jų sugundė pirmuosius mūsų tėvus nusidėti ir užtraukė mums visas negeroves, kurios iš tos nuodėmės eina. Pikoji dvasia buvo didelių patriarko Jobo nelaimių ir skaudžių kentėjimų priežastis. Ji nesidrovėjo patį Jėzų net tris kartus gundyti. Jos veikiamas apaštalas Judas Iskarijotas pardavė ir įdavė savo dieviškąjį Mokytoją. Todėl daug yra šv. Rašte tokių ir į juos panašių įspėjimų: « Būkite blāvūs ir budėkite, nes jūsų priešininkas velnias aplink eina, kaip kriokias liūtas, jieškodamas, ką praryti; jam priešinkitės tvirti tikėjimu » (1 Petr. 5, 9). « Neduokite vietos velniui! » (Ef. 4, 27). « Priešinkitės velniui » (Jok. 4, 7) ir t.t..

Tačiau Dievas nekliudo piktosioms dvasioms mums kenkti, nes, kaip visoki piktą, taip ir jų užmačias moka panaudoti savo garbei ir mūsų išganymui. Ryškiai tai rodo patriarko Jobo pavyzdys. Bet reikia taip pat pažymėti, kad Dievas neleidžia mus gundyti virš mūsų jėgų. Šv. Povilas aiškiai čia sako: « Dievas yra ištikimas, jis neleis jūsų gundyti virš jūsų jėgų, bet dar padarys tokią išeitį iš pagundos, kad galėtumėte ją pakelti » (1 Kor. 10, 13). Todėl ieigu kas, kad ir piktosios dvasios gundo mas, nusideda, kaltas už tai yra tik pats.

Jos negali priversti mus elgtis prieš mūsų valią

3. Nors piktosios dvasios daug galingesnės už mus, bet neturi galios priversti mus elgtis prieš mūsų valią, arba kitaip sakant, mes visuomet galime joms pasipriešinti.

Piktosios dvasios gali mus gundyti, vilioti, traukti į nuodėmes, bet priversti, kad nusidėtų, jokių būdų negali. Gražiai ir teisingai sako šv. Augustinas, kad jos yra panašios į pririštus piktus šunis, kurie gali urgėti, loti, bet įkasti gali tik nebent tam, kas per daug prie jų prisiartina. Kaipgi žioplas turi būti tas žmogus, sako minimas šventasis, kurį pririštas šuo kandžioja?! * Nemažiau žioplu reikia pavadinti ir tą, kurį piktosios dvasios įtraukia į nuodėmes. Be abejo, jos itin pavojingos tiems, kurie, tardamiesi daugiau žiną ir išmaną negu šv. Dvasios vadovaujamoji Kat. Bažnyčia, negu pats apreiškima mums davusis Dievas, neigia piktąsias dvasias ir šaiposi iš tų, kurie į jas tiki. Ko verti, ir kokios dvasios vadovaujami yra šitie gudruoliai, aiškiai rodo pats patyrimas. Juk kur tik jie iškyla į viršų ir pačiumpa valdžią, tuojau pasireiškia patys, kaip tikros piktosios dvasios ir gyvenimą paverčia baisiausiu pragaru. Pavyzdžių nereikia kur toli ieškoti, yra jų visai šalia mūsų.

Šv. Rašte ne kartą minimi piktosios dvasios pristoti žmonės. Pikoji dvasia ar piktosios dvasios, žinoma, Dievui leidus, užvaldydavo tokių žmonių tik kūną, bet ne sielą. Be abejo, tai atsitikdavo nebe tam tikros pačių žmonių kaltės. Kaip pasakoja misijonieriai, tokių pristotųjų pasitaiko ir dabar tarp nekrikštytųjų. Itin daug buvo jų V. Jėzaus laikais. Tai dėl to, kad piktosios dvasios, nujausdamos, kad jų viešpatavimas žmonėse neužilgo bus sunaikintas, juo didesniu įniršimu ėmė juos pulti. Ne veltui pasakyta. šv. Rašte: «Nužengė... velnias su didele rūstybe, žinodamas, kad jis maža laiko teturi» (Apr. 12, 12).

Kaip turime kovoti su šiuo savo priešu?

4. Jei norime nugalėti šiuos savo išganymo priešus, t. y. piktąsias dvasias, tai turime tvirtai laikytis tikėjimo, budėti, melstis ir susivaldyti.

Apaštalas šv. Povilas sako: «Apsivilkite Dievo šarvais, kad galėtumėte drąsiai stoti prieš velnio žabangas... Stovėkite susijusę savo strėnas tiesa, apsivilkę teisybės šarvu ir kojas apsiavę ramybės Evangelijos pasiryžimu, prie viso to imdami tikėjimo skydą, kuriuo galėtumėte užgesinti visas ugningas pikčiausiojo vilyčias» (Ef. 6, 11). Gi šv. Petras pareiškia: «Būkite blaivūs ir budėkite, nes jūsų priešininkas velnias aplink eina, kaip kriokias liūtas, jieškodamas, ką prarytų; jam priešinkitės tvirtai tikėjimu» (1 Petr. 5, 8).

5 § APIE PIRMUOSIUS ŽMONES IR JŲ NUODĖMĘ

I ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ

Žmonių sukūrimas

1. Paskiausia Dievas sukūrė regimojo pasaulio vainiką ir tarp regimojo ir neregimojo pasaulio jungtį — *žmogų*.

Kad žmogus paskiausia atsirado pasaulyje, rodo tiek apreiškimas, tiek mokslas. Šv. Raštas pasakoja, kad Dievas tik tada sukūrė žmogų, kai jau buvo sukurti visi negyvieji ir gyvieji daiktai, ir kad žmogaus sukūrimu pabaigė jis savo darbą (1 Moz. 1, 27; 2, 2). Mokslas taip pat sako, kad žmogus atsirado žemėje paskiau ne tik už visus negyvuosius daiktus, bet ir už augalus bei gyvulius. Kada tai buvo, arba kitaip sakant, kiek metų praėjo nuo žmogaus sukūrimo iki dabar, Dievas mums to neapreiškė, o mes patys susekti neįstengiame. Mokslininkai visaip čia spėlioja. Vieni mano, kad keli šimtai tūkstančių metų, kiti – kad tik kelios dešimtys tūks-

* Sermo 197 de Temp.

tančių, bet tikrų žinių nėra ir, greičiausia, niekuomet nebus. Bet atrodo, kad labai daug tūkstančių metų vis tik negalėjo praeiti, nes per tą laiką žmonės būtų taip pasidauginę, jog jau seniai būtų pritrūkę jiems vietos žemėje. Juk žinome gerai, kaip jie padaugėjo per paskutinį tūkstantį metų, o ką bešnekėti jau, jeigu tų tūkstančių būtų buvę keli šimtai ar net ir kelios dešimtys?

Beje, yra tvirtinančių, kad nuo žmogaus atsiradimo iki V. Jėzui praskaitę tik keturi tūkstančiai metų. Savo nuomonę jie remia tuo, kad prisiminti ir paminėti, kaip žmonės laukė Atpirkėjo, Bažnyčia yra paskyrusi keturias adventų savaites. Kiekviena savaitė, esą, reiškianti čia tūkstantį metų. Tačiau reikia pažymėti, kad Bažnyčia pati niekuomet taip neaiškino adventų. Taip darė, o gal būt dar ir tebedaro vienas-kitas jos narys, bet už tai jie patys tik ir atsako.

Žmogus yra viso regimojo pasaulio *vainikas*, nes jis tobulesnis už visus jame esančiuosius daiktus. Tiek kūnu, tiek ypač siela jis neapsakomai juos pralenkia. Gyvulys (tasai po žmogaus tobuliausias šio pasaulio kūrinys) gali tik tai, ką gali jo kūnas. O žmogus gali nepalyginti daugiau. Sakysime, savo kūno jėgomis žmogus negali plaukti, kaip žuvis, bėgti, kaip stirna, lėkti, kaip paukštis. Bet savo sielos jėgomis išrado jis laivus, kuriais lengvai perplaukia vandenynus, išgalvojo traukinius, automobilius, kuriais pralenkia greičiausius gyvulius, o lėktuvais skraido greičiau už bet kokius paukščius.

Buvo kurį laiką manyta, kad regimajame pasaulyje, gal būt, randasi daug tokių vietų (planetų), kur, kaip žemėje, yra gyvų būtybių, kurios, greičiausia, tobulesnės už žmogų. Bet dabar vis labiau aiškėja, kad tokių vietų nėra, ir kad žemė vienintelė visame regimajame pasaulyje vieta, kurioje gyvena protinga būtybė – žmogus*.

Žmogus yra *jungtis* tarp regimojo ir neregimojo pasaulio, nes kūnu priklauso jis regimajam pasauliui, bet siela neregimajam. O, be to, jis yra skirtas per amžius gyventi, pirma siela, o paskui ir kūnu, neregimajame pasaulyje.

Dievas sukūrė žmogų betarpiškai

2. Dievas *betarpiškai* sukūrė pirmutinius du žmones tiek sielos, tiek kūno atžvilgiu.

Be abejo, Dievas pilniausiai galėjo ir ne betarpiškai sukurti pirmutinius du žmones, atseit, galėjo jis leisti, kad kurios nors rūšies gyvuliai, nuolat betobulėdami, pasiektų tokią augstą išsivystymo laipsnį, jog būtų tinkami gauti dvasinę sielą, ir tuomet būtų jis tą sielą jiems suteikęs. Bet čia yra anaip tol ne galėjimo, o paties fakto klausimas, vadinasi, reikia mums sužinoti ne kaip galėjo Dievas sukurti pirmutinius du žmones, bet kaip iš tikro juodu sukūrė. Mūsų protas nieko čia pasakyti negali, tad žinioms gauti turime kreiptis į apreiškimą.

O apreiškimas aiškiai sako, kad pirmutinius du žmones Dievas sukūrė betarpiškai tiek sielos, tiek kūno atžvilgiu. Ir apskritai apreiškimas liudija, kad žmonių kūrimą Dievas atliko kiek kitokiu būdu, negu visų regimojo pasaulio daiktų. Kurdamas regimojo pasaulio daiktus, Dievas tik panorėjo, kad jie būtų, (pasakė: «Teesie!»), ir jie atsirado tokie, kokių jis panorėjo, ir su tomis galiomis bei jėgomis, kokių jis jiems suteikė. Gi žmonių kūrimas vyko jau daug iškilmingiau. Visų pirma Dievas tarė: «Padarykime žmogų iš mūsų paveikslą ir panašumą» (1 Moz. 1, 26). Paskui iš žemės padarė jis žmogaus kūną ir įkvėpė į jį gyvybės dvasią (1 Moz. 1, 27). Taip sukūrė Dievas pirmutinį vyrą, kurį pavadino Adomu, atseit, iš žemės paimtu. (Žemė nebraiškai vadinasi «adama»). Moterį gi sukūrė jis iš Adomo (1 Moz.

* Pal. P. Teilhard de Chardin: Vie et planètes, Études, Mai 1946.

2, 7. 21-22). Ją Adomas pavadino Jieva, atseit, visų gyvųjų motina («hava» hebraiškai yra «gyvybė»). Tokios tat yra apreiškimo suteiktos žinios apie pirmutinių dviejų žmonių sukūrimą.

Deja, jos ne visiems patinka. Buvo ir yra asmenų, kurie žmonių atsiradimą visai kitaip aiškina. Vieni jų sako, kad pirmutiniai žmonės buvo ne Dievo sukurti tiek kūno, tiek sielos atžvilgiu, bet kad jie paprasčiausiai išsivystę iš tam tikros gyvulių rūšies. Pradžioje tvirtinta, kad toji gyvulių rūšis esančios beždžionės. Bet ilgainiui apsižiūrėta, kad tarp beždžionių ir žmonių yra jau per daug didelis skirtumas tiek sielos, tiek kūno atžvilgiu. Tad imta tvirtinti, kad žmonės ir beždžionės eina iš vienos, dabar jau išnykusios, gyvulių rūšies, kaip dvi savaimingos atžalos iš to paties kamieno. Kuo jie paremia šį savo tvirtinimą? Ogi, reikia pasakyti, kad iš tikrųjų niekuo, išskyrus didelį savo norą, kad taip būtų. Mat, jie nenori pripažinti Dievo, tad, atmesdami jo apreiškimą, išsigalvoja šitoki žmonių atsiradimo aiškinimą. Tiesa, jie labai norėtų paremti savo tvirtinimą (ir ne kartą tai daro) žemės gelmėse randamais prieš ilgus laikus buvusių gyvių kaulais. Bet jiems vis nesiseka. Nes žemės gelmėse randami tik arba tikrai žmonių, arba neabejotinai gyvulių kaulai, o tokio padaro, kurs būtų iš gyvulio jau išėjęs, bet žmogaus dar nepriėjęs, arba, kitaip sakant, tarpininko tarp žmogaus ir tarp gyvulio, kaulų nerandama*. Beje, kartais imama labai triukšmingai skelbti, kad tokie kaulai jau surasti. Bet, kai nuodugniau ištiriama, pamatoma, kad veltui buvo tasai triukšmas, nes rastieji kaulai yra anaip tol ne pusžmogiško gyvulio, ar ne pusgyvuliško žmogaus, bet arba tikrai žmogaus, arba tikrai gyvulio. Savaimė suprantama, kad iš Dievo neigimo einas tvirtinimas, jog žmogaus siela nesanti betarpiškai Dievo sukurta, bet drauge su kūnu iš gyvulių išsivysčiusi, yra Bažnyčios griežtai pasmerktas.

Kiti, pripažindami ir Dievą ir apreiškimą, vis tik sako, kad žmogus kūno atžvilgiu išsivystęs iš gyvulio, ir tik tada, kai jis jau pasiekęs tokio tobulumo, jog galėjusi būti jam duota dvasinė siela, Dievas ją jam suteikęs, ir tuo būdu sukūręs žmogų. Šitas tvirtinimas nėra Bažnyčios pasmerktas, bet jis niekuo neparemtas, nes, kaip minėta, kol kas nerandama pėdsakų tokio gyvūno, kurs, palaipsniui palikdamas gyvulį, būtų vis artėjęs prie žmogaus, kol galų gale būtų buvęs tinkamas gauti dvasinę sielą. O tų pėdsakų turėtų juk netrūkti. Todėl nėra nei reikalo, nei prasmės dėl nepagrįstų spėliojimų atsisakyti nuo apreiškimo liudijimo.

Žmogaus siela dvasinė

3. Žmogaus siela yra dvasinė. Ji turi protą, laisvą valią ir yra nemirtinga.

Kad žmogaus siela dvasinė, aiškiai rodo tiek apreiškimas, tiek mūsų protas.**

Daudelyje šv. Rašto vietų yra pasakyta apie sielą, kad ji dvasinė, kad nepranyksta, kūnui numirus, ir lyginama ji su Dievo Dvasia. «Dulkė sugrižta į savo žemę, iš kurios ji paimta, o dvasia eina pas Dievą, kurs ją davė» (Ekkle. 12, 7), kalbama Pamokslininko knygoje apie žmogaus mirtį. «Nebijokite tų, kurie užmuša kūną, o sielos negali užmušti» (Mat. 10, 28). «Kūnas geidžia prieš dvasią, o dvasia prieš kūną» (Gal. 5, 17), «Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią!» (Luk. 23, 45), didžiu balsu sušuko V. Jėzus, prieš pat numirdamas. «Viešpatie Jėzau, priimk mano dvasią!» (Apd. 7, 59), meldėsi žydų žudomas šv. Steponas. «Nes kursai iš žmonių

* Pal. J. Donat, Psychologia, 1946, F. H. Kerle, Heidelberg, 476 psl. ir k.

** Plačiai ir išsamiai proto įrodymai paduodami mokslo šakoje, vadinamoje psichologija.

žino, kas yra žmoguje, jei ne jame pačiame esanti žmogaus dvasia? Taip pat ir kas yra Dievo, nė vienas nežino, tik Dievo Dvasia» (1 Kor. 2, 11).

Mūsų protas visai teisingai sprendžia apie sielos prigimtį iš jos veiksmų. Gi sielos veiksmai, kuriuos ji atlieka protu ir valia, yra anaipolt ne medžiaginiai. Protu sudaro ji sąvokas, sprendimus, protavimus, iš pasekmių suranda priežastis, pažįsta labiausiai atitrauktas ir bendriausias sąvokas, kaip būties, esmės, tiesos, teisingumo, gėrio ir pan., sukuria įvairius mokslus ir t. t... Vis tai jokių būdu ne medžiaginiai dalykai. Todėl negali būti medžiaginė nė pati siela. Valia ji geidžia antjuslinių ir dvasinių dalykų, kaip apskritai gėris, dorybė, amžinybė ir pan. To dar maža. Ne kartą dėl šių dalykų paniekina ji juslines, daug apčiuopiamo malonumo teikiančias gėrybes. Tai visa rodo, kad ji nepriklauso medžiagos, yra už ją augštesnė, dvasinė.

Tačiau siela nėra gryna dvasia, kaip, pvz., angelai, bet skirta būti su kūnu. Kūną ji gaivina, yra jo veiksmų priežastis, naudojasi juo, kaip įrankiu, bet, kaip matyti iš jos proto ir valios veiksmų, nuo jo vidiniai nepriklauso, kaip kad kūno priklauso tasai gyvybės pradai, kurs yra gyvuliuose ir augaluose. Todėl tarp žmogaus ir kitų šio pasaulio gyvių yra *esmės*, o ne vien laipsnio skirtumas.

Kad žmogaus siela yra *protinga*, ir kad protas visa esme skiriasi nuo gyvulių instinkto, tai savaime aišku.

Žmogaus valią esant *laisvą*, neabejotinai rodo, pirmiausia, pačių mūsų sąmonė. Juk prieš darydami kokią veiksmą, mes paprastai pagalvojame daryti jį, ar nedaryti. Kai jau nusistatome jį daryti ir darome, tai ir tada žinome, kad galėtume jo nedaryti ar jį nutraukti. Atlikę veiksmą, jaučiame esą už jį atsakingi ir, jeigu jis buvo nedoras, patiriame tam tikrų priekaištų, ar net apgailestaujame jį darę. Ateičiai mes dažnai darome įvairiausių pasiryžimų. Be to, mes aiškiai skiriame veiksmus, kurie mumyse nėra laisvi ir už kuriuos nesame atsakingi, kaip pvz., maisto virškinimo, kraujo apytakos ir pan. veiksmams. Tai visa jokių būdu nebūtų įmanoma, jei mūsų valia nebūtų laisva. Taip pat ir bendras visų žmonių įsitikinimas bei elgtis būdas liudija valios laisvumą. Nekalbant jau apie tai plačiau, pakanka tik prisiminti, kad visose šalyse (net ir tose, kur teorijoje nenorima pripažinti valios laisvumo) leidžiama įstatymų, įsakymų, duodama nurodymų, patvarkymų, draudimų, skiriama atlyginimų ir ypač bausmių. Tačiau tai visa būtų visiškai tuščias ir beprasmis dalykas, jei žmogus negalėtų pats tvarkyti savo veiksmų, bet būtų vidiniai priverstas taip, o ne kitaip elgtis. Tad aiški tiesa, kad žmogaus valia laisva. Ją patvirtina ir apreiškimas. Juk visi šv. Rašte esantieji taip įvairūs raginimai vengti pikto ir daryti gera, visi taip ryškūs grasinimai bausmėmis už pikta bei tų grasinimų įvykdymai, visi nemažiau ryškūs žadėjimai atlyginti už gera tiek šiame pasaulyje, tiek ypač amžinybėje, visi taip gausūs šaukimai į atgailą, visas, pagaliau, išganymo mokslas remiasi tuo, kad žmogaus valia laisva. Todėl kai 16-jame šimtetyje Liuteris ir kiti klaidų prasimanytojai ėmė skelbti, kad po pirmųjų tėvų nuodėmės žmonės nustojo valios laisvumo, Bažnyčia griežtai juos pasmerkė.

Kad žmogaus siela *nemirtinga*, tai savaime einanti išvada iš to, kad ji dvasinė. Juk genda, įra ir nyksta tik kas susideda iš dalių, atsieit, tik medžiaginės būtybės. Gi dvasia dalių neturi. Tad negali ji nė suirti bei pranykti. Siela taip pat vidiniai nepriklauso nuo kūno. Todėl jo irimas bei nykimas jos nepaliečia. Sunaikinti ją galėtų nebent tik tas, kas ją sukūrė – Dievas. Bet būtų priešinga jo išminčiai kurti savaime nenykstančią būtybę, o pasakui ją naikinti. Taigi mūsų protas rodo žmogaus sielą esant nemirtingą.

Tą pat sako ir apreiškimas. Daugelyje šv. Rašto vietų yra pažymėta ir pabrėžta tiesa, kad siela nemiršta. Štai vienas kitas pavyzdys: «Nebijokite tų, kurie užmuša kūną, o sielos negali užmušti» (Mat. 10, 28). Mirštančiam ant kryžiaus piktadariui Jėzus pareiškė: «Iš tikrųjų, sakau tau, šiandien tu būsi su manimi rojuje» (Luk. 23, 43). Prilyginime apie elgetą

Lozorių ir pokyliaujantį turtuolį jis pasakė: « Numirė elgeta ir buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį. Mirė taip pat ir turtingasis ir buvo palaidotas pragare » (Luk. 16, 22) ir t. t. Kai kurie Bažnyčios tėvai, pvz., šv. Augustinas, ištisis veikalus parašė apie sielos nemirtingumą.

Dera dar pridėti, kad sielos nemirtingumu buvo ir yra įsitikinusios visų šalių ir laikų tautos.

Taigi, žmogus yra *amžina būtybė*. Nors pradžią jis turi, bet pabaigos niekuomet neturės. Mirtis yra jam tik perėjimas iš vieno gyvenimo į kitą, o ne paliovimas gyventi.

Žmogus Dievo paveikslas ir panašumas

4. Dievas sukūrė žmogų į savo paveikslą ir panašumą.

Tai aiškiai pažymėta šv. Rašte tiesa. Prieš kurdamas žmogų, Dievas tarė: « Padarykime žmogų į mūsų paveikslą ir panašumą, kad jis viešpatuotų jūros žūvimis, ir dangaus paukščiams, ir gyvuliams, ir visai žemei » (1 Moz. 1, 26). Gi po žmogaus sukūrimo šv. Rašte pasakyta: « Taip Dievas sukūrė žmogų, į savo paveikslą ir panašumą sukūrė jį; sukūrė juodu, kaip vyrą ir meterį » (1 Moz. 1, 27).

Prigimtinis žmogaus panašumas į Dievą

5. Žmogus jau pačia savo prigimtimi yra Dievo paveikslas ir panašumas. Tasai panašumas reiškiasi ypač tuo, kad:

a) žmogaus siela yra dvasinė, atseit, turinti protą, laisvą valią ir yra nemirtinga.

Tai vis Dievo prigimties ir savybių atspindžiai, kurių veltui jieškotume kituose regimojo pasaulio daiktuose.

b) žmogus yra tam tikra prasme kūrėjas.

Tiesa, jis negali ką nors sukurti iš nieko, bet iš esamos medžiagos gali padaryti daug ką, ko prieš tai nebuvo. Galime tik įsivaizduoti, kaip atrodytų žemė, jeigu joje nebūtų žmonių. Juk nebūtų tuomet nei miestų, nei namų, nei geležinkelių, nei šiaip jau kelių, nei dirvų, nei javų, nei jokių įrankių, nei bet kokių kitų daiktų, kuriuos žmogus, pridėdamas savo rankas, yra savaip perdirbęs. Žodžiu sakant, žemė tuomet atrodytų lyg neišbaigta, lyg be šeimininko palikta, lyg laukinė. Ne veltui Mozė, papasakojęs apie visų žemėje esančiųjų daiktų sukūrimą, su tam tikru liūdesiu pažymi: « Ir nebuvo žmogaus, kurs ją (žemę) dirbtų » (1 Moz. 2,5). Taigi žmogus yra, tarsi, Dievo darbų tęsėjas ir atbaigėjas žemėje.

Antprigimtinis žmonių tikslas

6. Dievas paskyrė žmonėms antprigimtinių galutinį tikslą ir suteikė jiems įvairių antprigimtinių dovanų. Tuo būdu žmonės pasidarė dar *ryškesnis* Dievo *paveikslas ir panašumas* negu yra savo prigimtimi.

Tai pagrindinė mūsų tikėjimo tiesa, kad Dievas iš pat pradžios paskyrė žmonėms nepalyginti augštesnį galutinį tikslą negu jiems priklausio pagal jų prigimtį. Savo prigimtimi žmonės yra tik Dievo tarnai, neverti jo paties regėti ir jo laimėje dalyvauti. Bet Dievas, begaliniu savo gerumu, juos išnijo, paskyrė būti savo prigimties ir laimės dalininkais. Aiškiai sako čia apaštalas šv. Jonas: « Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame. Dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar nepasireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada pasireikš, būsime į jį panašūs, nes mes matysime, kaip jis yra » (1 Jon. 3, 1-2). Ir nors sukurtieji

žmonės greitai pasirodė Dievui neištikimi, nors Dievas atėmė iš jų už tai savo antprigimtines dovanas, tačiau kito galutinio tikslo jis jiems nepaskyrė, bet paliko tą patį. Vadinasi tat, galutinis žmonių tikslas visuomet buvo, yra ir bus tik antprigimtinis.

Kad jie galėtų tą tikslą pasiekti, Dievas suteikė jiems pašvenčiamąją malonę, kuri sudaro antprigimtinę sielos gyvybę, ir davė jiems veikiančiųjų malonių, kurios padeda jiems atlikti antprigimtinio tikslo vertus darbus. Be to, pirmiesiems dviems žmonėms Dievas buvo suteikęs dar ir kitų žmogaus prigimčiai nepriklausančių dovanų, kurios galutiniam tikslui pasiekti nėra reikalingos. Tšios dovanos buvo šios:

a) aiškus žinojimas viso to, kas reikalinga tinkamam gyvenimo tvarkymui bei tarnavimui Dievui. Tai pažymėta šv. Rašte, kai minima, kad Adomas davė visiems gyvuliams jų prigimtį atitinkančius pavadinimus (1 Moz. 2, 19) ir, kai vos tik pamatęs moterį, pažino jos kilmę ir teisingai nusakė šeimos uždavinius (1 Moz. 2, 23-24);

b) laisvumas nuo pageidimo. Tai matyti iš to, kad pirmieji tėvai, nors buvo nuogi, bet nesigėdėjo (1 Moz. 2, 25);

c) nemirtingumas; Šv. Rašte aiškiai pasakyta, kad mirtis yra tik nuodėmės padarinys (1 Moz. 3, 19);

d) laisvumas nuo vargų ir kentėjimų, nes šv. Rašte pažymėta, kad ką tik sukurtuosius žmones Dievas apgyvendino linksmybių sode (1 Moz. 2,8) ir kad visi vargai bei kentėjimai yra tik nuodėmės vaisius (1 Moz. 3, 16-18);

e) tobulas galėjimas valdyti visus žemėje esančius kūrinius. Juk Dievas tam ir sukūrė žmogų, «kad jis viešpatautų visoms jūros žuvims, ir visiems oro paukščiams, ir visiems gyvuliams, ir visai žemei» (1 Moz. 1, 26).

Šitaip Dievo apdovanoti ir linksmybių sode apgyvendinti pirmutiniai du žmonės buvo *itin ryškus* savo Kūrėjo paveikslas ir panašumas. Laiminga juodviejų būklė vadinama *pirminio teisingumo arba nekaltybės būkle*. Žinių apie ją yra išsilikę kone kiekvienos tautos padavimuose.

Adomas visų žmonių galva

7. Dievas paskyrė Adamą visų žmonių *galva* tiek prigimtinio, tiek antprigimtiniu atžvilgiu.

Prigimtiniu atžvilgiu, nes iš Adomo turėjo kilti visi žmonės.

Kad pirmutinė moteris, Jieva, buvo iš Adomo, tai aiškiai pažymėta šv. Rašte (1 Moz. 2, 21-23). Gi sukūręs abudu pirmutinius žmones, «Dievas palaimino juodu ir tarė: «Aukite ir dauginkitės ir pripildykite žemę» (1 Moz. 1, 28). Todėl ir sako šv. Povilas: «(Dievas) padarė iš vieno visą žmonių giminę, kad apgyventų visą žemės paviršių» (Apd. 17, 26).

Mokslas taip pat rodo, kad visų žmonių prigimtis yra ta pati, gi skirtumai tarp jų anaipatol ne esminiai ir lengvai išaiškinami. Tad visi žmonės eina iš vienos pirmutinės poros ir sudaro didžiulę bendrą šeimą.

Adomas buvo paskirtas visų žmonių galva taip pat *antprigimtinio* atžvilgiu, nes visas antprigimtines dovanas Dievas suteikė ne tik jam vienam, bet ir visiems jo palikuonims ir tai tokiu būdu, kad kiekvienas žmogus gimdamas jas gautų

Tai aišku iš to, kad šv. Rašte pažymėta, jog dabar žmonės jų neturi tik dėl to, kad gema iš jų netekusio Adomo (pal. Rom. 5, 12 ir k.). Vadinasi, jeigu Adomas nebūtų jų nustojęs, turėtų jas visi žmonės be kokių savo pastangų, bet vien tik paveldėjimo būdu.

II PIRMOJI ŽMONIŲ NUODĖMĖ

Pirmųjų tėvų bandymas

1. Antrigimtinės dovanas turėjo Adomas nupelnyti ir sau ir visiems žmonėms savo klusnumu Dievui. Todėl Dievas davė jam įsakymą nevalgyti vieno medžio vaisiaus. Tasai medis vadinosi pažinimo gero ir pikto medžiu (1 Moz. 2, 17).

Kas reikalinga žmogaus prigimčiai, tai Dievas davė be jokių sąlygų. Bet kas išeina iš prigimties ribų, kas sudaro, taip sakant, laisvą dovaną, Dievas galėjo pareikalauti iš žmogaus, kad jis už tai, kaip laisva būtybė, šiek tiek paaukotų savo laisvės. Dievas iš tikro taip ir padarė, duodamas palyginti labai nesunkiai įvykdomą įsakymą.

Dievo duotasis įsakymas buvo labai svarbus.

2. Tasai įsakymas buvo labai svarbus. Tai matyti tiek iš jo tikslo, tiek iš už jo nevykdymą paskirtųjų bausmių.

Kaip jau sakyta, tasai įsakymas buvo duotas tam, kad Adomas, jį, bevykdydamas, nupelnytu ir sau ir visiems žmonėms neapsakomai vertingas antrigimtinės dovanas. Taigi, jo tikslas buvo be galo svarbus.

« Mirtė numirsi » (1 Moz. 2, 17), trumpai išreiškia šv. Raštas Dievo pagrasinimą Adamui už to įsakymo nevykdymą. Tačiau, kaip iš tolimesnio šv. Rašto pasakojimo matyti, Dievas kalbėjo čia ne tik apie kūno mirtį, bet ir apie kitą bei kitokią pikta, kurs eis iš nusikaltimo tajam įsakymui ir kurs iš tikro palietė tiek nusidėjusį Adamą, tiek visą žmoniją. Tad bausmės buvo čia tikrai didelės ir jos aiškiai rodo, kaip svarbus buvo tasai įsakymas.

Adomas neišlaiko bandymo

3. Tačiau Adomas nebuvo Dievui klusnus: piktosios dvasios sugundytas, jis Dievo įsakymą sulaužė.

Šv. Rašte smulkiai nupasakota, kaip tai įvyko (1 Moz. 3, 1 ir k.): Pikoji dvasia, žalčio pavidale, sūviliojo Jievą, o Jieva įtraukė į nuodėmę ir savo vyrą. Taigi, nusidėjo abudu pirmieji mūsų tėvai. Kad gundymą atliko iš tikro piktoji dvasia, aiškiai liudija šv. Raštas. Išminties knygoje pasakyta: « Dievas sukūrė žmogų nemirtingą, bet velnio pavydu įėjo mirtis į pasaulį » (Išm. 2, 23). Gi apaštalas šv. Jonas kalba Apreiškimo knygoje: « Tas didysis slibinas, senasis žaltys, kursai vadinamas velniu ir šėtonu, kurs suvedžioja visą pasaulį, buvo numestas » (Apr. 12, 9).

Pirmųjų tėvų nuodėmė buvo didelė

4. Pirmųjų tėvų nuodėmė buvo didelė, kadangi įsakymas, kurį įjėdu sulaužė, buvo svarbus ir kadangi įjėdu aiškiai žinojo elgiąsi priešingai Dievo valiai.

Aiškus juodviejų žinojimas matyti iš viso pašnekėsio, kurį turėjo Jieva su gundytoju, kol sutiko nusidėti (1 Moz. 3, 1 ir k.).

Pirmųjų tėvų nuodėmės vaisiai

5. Pragaištingi pirmųjų tėvų nuodėmės vaisiai tuojuo pasirodė, nes įjėdu:

a) neteko pašvenčiamosios malonės ir tuo pačiu nebegalėjo pasiekti galutinio savo tikslo ;

Kadangi pašvenčiamoji malonė yra antprigimtinė sielos gyvybė, tad jos netekimas sudaro antprigimtinę sielos mirtį. Taigi, kaip tik pirmutiniai tėvai nusidėjo, tuojau juodu antprigimtiniu atžvilgiu numirė. Įvyko tai, ką buvo pareiškęs Dievas, duodamas įsakymą : « Nuo medžio pažinimo gero ir pikto nevalgysi, nes dieną, kurią valgysi, mirte numirsi » (1 Moz. 2, 17).

b) pasidarė verti amžino pasmerkimo ;

Jeigu nepadarę atgailos už šią savo kaltę, Adomas ir Jieva, būtų numirę, tikriausiai būtų patekę į pragarą. Reikia pažymėti, kad savo atgaila galėjo jiedu išsigelbėti nuo amžinosios bausmės, bet nusipelnyti amžinąją laimę – ne.

c) nustojo visų žmogaus prigimčiai nepriklausančiųjų dovanų :

aa) laisvumo nuo pageidimo, nes, kaip pasakyta šv. Rašte, tuojau po nuodėmės pradėjo juodu gėdintis, kad buvo nuogi (1 Moz. 3, 7). Vadinasi, tuojau ėmė juose veikti pageidimas, nuo kurio iki tol buvo laisvi ;

bb) nemirtingumo, kadangi Dievas aiškiai pasakė Adomui : « Sugrįši į žemę, iš kurios esi paimtas, nes dulkė esi ir į dulkes pavirsi » (1 Moz. 3, 19) ;

cc) laisvumo nuo vargų ir kentėjimų, kadangi, viena, Dievas Adomui tarė : « Savo veido prakaite tu valgysi duoną » (1 Moz. 3, 19), o Jievai : « Skausmuose gimdysi vaikus » (1 Moz. 3, 16) ; antra, išvarė juodu iš linksmybių sodo (1 Moz. 3, 23) ; trečia, mirtį prirengia ir lydi daugybė įvairiausių skausmų ;

dd) aiškaus žinojimo, nes pageidimas, aistros ėmė niaukti juodviejų iki tol šviesų protą ;

ee) tobulo galėjimo valdyti kūrinius, kadangi, juodviem nusikreipus nuo savo Viešpaties, visa gamta nusikreipė nuo juodviejų. Be to, minima šv. Rašte, kad Dievas dėl juodviejų nuodėmės prakeikė žemę, ir ji nebeturėjo būti juodviem taip paslaugi, kaip buvo prieš tai.

d) pateko į tam tikrą piktosios dvasios vergiją.

Ne veltui sako apaštalas šv. Petras : « Kas kieno nugalėtas, to jis ir vergas » (2 Petr. 2, 19). Gi V. Jėzus, prieš pat atpirkdamas žmoniją, kalbėjo : « Dabar šio pasaulio kunigaikštis bus išmestas laukan » (Jon. 12, 31).

Be to, reikia pažymėti, kad tiek pirmųjų tėvų, tiek visų juodviejų palikuonių valia pasidarė labiau palinkusi į pikta negu į gera. (pal. 1 Moz. 8, 21).

III GIMTOJI NUODĖMĖ

Adomo nuodėmė palietė visus žmones

1. Kadangi Adomas buvo Dievo paskirtas visų žmonių galva, tad jo nuodėmė buvo priskirta visiems palikuonims, ir jos padariniai palietė juos visus tiek prigimtiniu, tiek antprigimtiniu atžvilgiu.

Juk ką, pvz., padaro valstybės galva, (žinoma, ne kaip privatus asmuo, bet kaip šalies atstovas), tai neabejotinai liečia visą valstybę. Todėl ir šv. Povilas, kalbėdamas apie Adomo nuodėmę, sako : « Per vieną žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį ir per nuodėmę mirtis, ir taip mirtis perėjo į visus žmones, kadangi jame visi nusidėjo » (Rom. 5, 12).

Gimtosios nuodėmės sąvoka

2. Jeigu Adomas būtų išbuvęs Dievui klusnus, dėl šito jo nuopelno visi žmonės būtų gimę Dievo akyse teisūs, nekalti, antprigimtiniųis dovanomis išpuošti; gi jam nusidėjus, dėl tos jo nuodėmės gema visi be tųjų dovanų, Dievo akyse nebeteisūs, kalti. Toji nuodėmė, su kuria dėl pirmutinės Adomo kaltės gema visi žmonės, yra vadinama *gimtąja nuodėme*.

Sakome «dėl pirmutinės Adomo kaltės», nes Adomas, be abejonės, ir paskiau ne kartą nusidėjo, (juk buvo jis toks pat, kaip mes, o kas, deja, iš mūsų išbūva ilgesnį laiką nenusidėjęs?), bet kadangi jis jau nebebuvo antprigimtiniu atžvilgiu žmonių galva, tad kitos jo nuodėmės telietė vien jį patį, o anaip tol ne jo palikuonis.

Gimtosios nuodėmės nedorumas

3. Gimtoji nuodėmė yra *tikra prasme* nuodėmė.

Nuodėmės esmę sudaro ne kas kita, kaip tik nuo galutinio tikslo, Dievo, nukrypimas ir pašvenčiamosios malonės netekimas. (Todėl ta proga dera pažymėti, kad mažosios nuodėmės nėra tikra, bet tik platesne prasme nuodėmės). O dėl pirmutinės Adomo kaltės, visi žmonės kaip tik ir gema be pašvenčiamosios malonės ir nuo savo galutinio tikslo, Dievo, nukrypę. Taigi, gimtoji nuodėmė yra tikra prasme nuodėmė.

Bausmė už gimtąją nuodėmę

4. Kadangi gimtoji nuodėmė nėra asmeninė žmogaus kaltė, tad pragaro bausmės už ją nėra. Tačiau, nors ir su ja viena numirusieji žmonės, vis tiek *negali ir niekuomet negalės* džiaugtis Dievo regėjimu.

Amžinuoju pasmerkimu Dievas baudžia tik už tas nuodėmes, kurias žmogus padaro pats. Taigi Adomas būtų patekęs į pragarą už savo pirmąją kaltę, jei nebūtų už ją atgailojęs. Bet jo palikuonių Dievas nė vieno nebaudžia už ją pragaru, kadangi tai ne jų asmeninė kaltė.

Gimtoji nuodėmė, kaip visos kitos tikrąją prasme nuodėmės, tegali būti panaikinta vien šiame pasaulyje. Amžinybėje gi žmogus pasilieka toks, koks į ją pereina. Tad jeigu kas, neturėdamas pašvenčiamosios malonės, numiršta, tas be tosios malonės ir būva per amžius. O neturint tosios malonės, niekaip negalima pasiekti savo galutinio tikslo, Dievo. Aiškūs juk V. Jėzaus žodžiai: «Jei kas neatgims iš vandens ir šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę» (Jon. 3,5). (V. Jėzus neabejotinai kalba čia apie Krikšto sakramentą, kurs vienas tegali atleisti gimtąją nuodėmę). Taigi galima suprasti, kokią begalinę ir niekuomet nepataisomą skriaudą daro savo vaikeliams tie tėvai, dėl kurių nerangumo, apsileidimo ar piktos valios, jie be krikšto numiršta. Tokie tėvai, aišku, turės labai skaudžiai už tai atsakyti.

Gimtosios nuodėmės visuotinumas

5. Kad kiekvienas žmogus ateina į šį pasaulį su gimtąja nuodėme, tai pagrindimė mūsų tikėjimo tiesa. Ją liudija tiek šv. Raštas, tiek Padavimas, tiek Bažnyčios elgimosi būdas.

«Štai aš esu nedorybėse pradėtas, ir nuodėmėse pradėjo mane mano motina» (Ps. 50,7)' «Per vieną žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį ir per nuodėmę mirtis, ir taip mirtis perėjo į visus žmones, kadangi jame visi nusidėjo» (Rom. 5, 12).

Padavimo mokslą trumpai pateikia šv. Augustinas, rašydamas prieš gimtosios nuodėmės neigėjus : « Jus pasmerkia čia šventi ir Dievo žodžio aiškinimu pasižymėję asmenys : Irenėjus, Kiprijonas, Reticijus, Olimpijus, Hilarijus, Ambraziejus, Gregorijus, Inocentas, Jonas, Bazilius, prie kurių aš dar prijungiu ... Jeronimą, neminėdamas jau tų, kurie dar nėra numirę » *.

Bažnyčia nuo pat savo gyvavimo pradžios teikia kūdikiams Krikšto sakramentą nuodėmėms atleisti, nors jie patys nėra dar padarę jokios nuodėmės.

Gimtoji nuodėmė nepalietė tik švč. Marijos

6. Nuo gimtosios nuodėmės buvo visiškai laisva tik vienu viena švč. Marija nuo pat savo gyvenimo pradžios. Dievas apsaugojo ją nuo jos ypatinga savo malone, kurią suteikė jai dėl V. Jėzaus nuopelnų. Todėl švč. Marija vadinama *nekalta pradėta*.

Visiems žmonėms ateinant į šį pasaulį su gimtąja nuodėme, tik vienintelė švč. Marija sudaro čia išimtį. Dievas ją apsaugojo nuo tos nuodėmės nuo jos prasidėjimo, t. y. nuo pat to mirksnio, kai sukūrė jos sielą, kai, vadinas, ji pradėjo gyventi. Taigi, švč. Marija nebuvo nė vienos valandėlės gimtosios nuodėmės paliesta. Kadangi ji buvo nuo pat savo gyvenimo pradžios laisva nuo tosios kaltės, tad ji vadinama be kaltės pradėta arba nekaltai pradėta. Aišku, tai buvo ypatinga Dievo malonė. Suteikė ją Dievas švč. Marijai dėl numatytų jos Šūnaus, Jėzaus Kristaus, pasaulio Atpirkėjo nuopelnų. Tad buvo ir ji atpirkta.

Kad pasaulio Atpirkėjo motina bus nekaltai pradėta, užsiminė apie tai jau pats Dievas, kai po pirmųjų tėvų nuodėmės, bausdamas gundytoją, dvasią, tarė : « Aš padėsiu neprietelystę tarp tavęs ir tarp moteriškės, tarp tavo ainijos ir jos ainijos ; ji sutrins tavo galvą » (1 Moz. 3, 15). Gi neprietelystė tarp žmogaus ir piktosios dvasios yra pilna tik tada, kai žmogus neturi jokios nuodėmės, net nė gimtosios. Kitaip juk būtų ne neprietelystė, o prietelystė su piktąja dvasia, nesvarbu, kiek laiko ji besitęstų. Arkangelas Gabriėlis, pranešdamas švč. Marijai, kad Dievas ją paskyrė būti pasaulio Atpirkėjo motina, prabilo į ją šiais žodžiais : « Sveika Marija, malonės pilnoji, Viešpats su tavimi » (Luk. 1, 28). O suprantama, kad tikras malonės pilnumas yra tik tada, kai jos nė vieną vienintelį mirksnį netruksta. Todėl Bažnyčios tėvai vadina švč. Mariją tyra, nekaltą Mergele, kurios pragariškasis žaltys neužnuodijo savo kvapu.

Nors Bažnyčia visuomet tikėjo į Nekaltą švč. Marijos Prasidėjimą, tačiau iki 1854 metų tai nebuvo paskelbta, kaip katalikų Bažnyčios dogma. Taigi, kas nuo tų metų netikėtų į šią tiesą, tas jau nebegalėtų būti katalikas.

Nekalto švč. Marijos Prasidėjimo šventė

7. Švč. Marijos Nekaltam Prasidėjimui prisiminti ir pagarbinti Bažnyčia yra paskyrusi *gruodžio mėn. 8 dieną*. Tą dieną yra tikra šventė, vadinas, yra joje pareiga susilaikyti nuo sunkių kūno darbų ir išklausyti šv. mišių.

Mūsų tėvai nuo senų senovės uoliai garbino Nekaltai Pradėtąją švč. Mariją. Daugelis jų mokėjo atmintinai Nekalto Prasidėjimo valandą ir rudens bei žiemos rytais dažnai jas giedodavo. Šventadinių rytais tosios valandos būdavo giedamos kone visose mūsų šalies bažnyčiose. Nekalto švč. Marijos Prasidėjimo garbei yra įkurtos ir, galima sakyti, grynai lietuviškos Tėvų Marijonų ir Vargdinių Seselių vienuolijos.

* Contra Iulianum, I. 2, c. 10.

IV DIEVAS PASIGAILI NUPUOLUSIŲ ŽMONIŲ

Be Dievo pasigailėjimo nė vienas žmogus nebūtų pasiekęs savo galutinio tikslo

1. Jeigu po pirmosios nuodėmės Dievas nebūtų pasigailėjęs žmonių, nė vienas žmogus nebūtų galėjęs pasiekti savo galutinio tikslo.

Juk kaip žinome, tasai tikslas yra antprigimtinis. Jam pasiekti būtina antprigimtinė gyvybė, pašvenčiamoji malonė. Gi nusidėdamas Adomas, kaip tik jos nustojo ir sau ir visiems savo vaikams. Žmonės tad liko be antprigimtinės gyvybės. Savo jėgomis atgauti tą gyvybę jie negalėjo, nes tos jėgos yra tik prigimtos, o tuo, kas prigimta, anaipol nėra įmanoma pasiekti to, kas yra už prigimties ribų, kaip sakysime, neįmanoma aklam matyti spalvų, kurčiam girdėti garsų, neturinčiam kojų vaikščioti. Be to, Adomas benusidėdamas sunkiai įžeidė Dievą. Gi teisingumas reikalauja pilno atlyginimo už įžeidimą. Bet Dievui pilnai atlyginti negalėjo įstengti nei Adomas, nei joks kitas žmogus, nei apskritai visi žmonės drauge. Mat, su atlyginimu už įžeidimą yra kaip tik atvirkščiai, kaip su įžeidimu. Įžeisti gali ir ko menkiausias asmuo ko augščiausią asmenį, pvz., koksai driskius šalies valdovą. Ir juo menkesnis asmuo įžeidžia augštesnį asmenį, tuo įžeidimas būva didesnis. O pilnai atlyginti už įžeidimą tegali vien tas, kurs yra lygus su įžeistuoju. Gi juo menkesnis yra tas, kurs atlygina, tuo mažiau vertės turi jo atlyginimas. O kas gi yra žmogus, kurs, nusidėdamas, įžeidžia Dievą, palyginus su Dievu? — Tai tik vabalėlis, dulkė, niekas. Ką gi tad gali reikšti jo atlyginimas Dievui? — Nieko! Tas pat pasakytina ir apie visų drauge žmonių atlyginimą. Tad jeigu Dievas nebūtų pasigailėjęs nupuolusių žmonių, tikrai nė vienas viintelis nebūtų galėjęs pasiekti savo galutinio tikslo.

Dievas pasigaili žmonių

2. Bet Dievui tuojau pagailo žmonių ir jis pažadėjo jiems atsiųsti Atpirkėją, kurs sugrąžintų tai, ko jie dėl ką tik įvykusios nuodėmės neteko.

Kaip pasakojama šv. Rašte, tuojau po pirmosios nuodėmės Dievas pirma privertė Adomą ir Jieva atlikti, tarsi, išpažinti, o paskui paskelbė suviliotojui, piktajai dvasiai, ir juodviem bausmes. Piktajai dvasiai jis tarė: «Aš padėsiu neprietelystę tarp tavęs ir tarp moteriškės, tarp tavo ainijos ir jos ainijos; ji sutrins tavo galvą» (1 Moz. 3, 15). Tasai suviliotojui bausmės paskelbimas buvo drauge Adomui ir Jievai paguodos žodžiai. Jais Dievas pasakė, kad piktosios dvasios pergalė neilga, kad ateis stipresnis už ją ir ją nugalės, kad tasai nugalėtojas bus iš žmonių giminės, ir kad, kaip ką tik įvykusioje nuodėmėje dalyvavo moteriškė, taip moteriškė dalyvaus ir suviliotojo nugalėjime.

Nauja žmonijos galva - Atpirkėjas, Jėzus Kristus

3. Nuo tos dienos ir valandos žmonių priešakyje atsistojo nauja galva, naujas Adomas — *Atpirkėjas, Jėzus Kristus*; gi visi žmonės yra įpareigoti jungtis su juo, prieš jam ateisiant, tikėdami jį ateisiant, jo laukdami ir ruošdamiesi jį priimti; jam atėjus, tikėdami jį atėjusį, priimdami jį bei jo mokslą ir naudodamiesi jo nupelnytomis malonėmis. Kitaip — nieku būdu neįmanoma pasiekti galutinio tikslo.

« Per niekā kitā nēra išganymo », aišķiai sako apašťalas šv. Petras : « Nes neduota žmonēms kito vardo po dangumi, per kurį mes turētume būti išgelbēti » (Apd. 4, 12). Gi šv. Povilas pareišķia : « Kaip per vieno nuodēmę pasmerkimas atējo visiems žmonēms, taip ir vieno teisumu gyvenimo nuteisinimas ateina visiems žmonēms » (Rom. 5, 18). « Kaip Adome visi miršta, taip ir Kristuje visi bus atgaivinti » (1 Kor. 15, 22).

Dievas ne tuoju atsiuntē Atpirkējā

4. Tačiau Dievas ne tuoju atsiuntē Atpirkējā, bet tik praslinkus gana ilgām laiko tarpui.

Be abejonēs, Dievas taip padarē ne be tam tikros priežasties. Kokia ji buvo, į tai tegalima atsakyti vien šiais apašťalo šv. Povilo žodžiais : « O, Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybe, kaip nesuprantami jo teismai ir nesusekami jo keliai ! Nes kas pažino Viespaties mintį ? arba kas buvo jo patarėjas ? » (Rom. 11, 34). Laikā, kuriuo Dievas atsiuntē Atpirkējā, šv. Povilas vadina « laiko pilnybe » (Gal. 4, 4). Kaip tai suprasti, aišķiai nežinome. Nežinome taip pat, nē kiek metų praėjo nuo Atpirkėjo pažadėjimo iki atėjimo. Bet tai nē nereikalinga mūsų išganymui. Ne veltui V. Jėzus yra pareišķęs viena proga : « Ne jūsų dalykas žinoti laikus ar valandas, kurias Dievas nustatē savo valdžia » (Apd. 1, 7).

Žmonių tikėjimo ir dorovės smukimas

5. Laikui slenkant ir žmonēms daugėjant, ėmē vis labiau reikštis jų gyvenime gimosios nuodēmės padariniai : dėl pradėjusio veikti pageidimo bei į pikta pālinkusios valios — visokios nedorybės ; ir dėl susilpnėjusio pažinimo ir nedorybių — tikėjimo sumenkėjimas ir net iškrypimas. Be to, ir suviliotojas, piktoji dvasia, atsidėjus darbavosi, traukdama žmones į pražūtį.

Šv. Rašte pasakojama, kad jau pirmutinis Adomo ir Jievos sūnus, Kainas, užmušē savo brolių, Abelį (1 Moz. 4, 8). Toliau, visokios nedorybės, ypač ištvirkavimas taip paplito, jog, kaip paminēta šv. Rašte, Dievas net gailėjosi sukūręs žmones ir nubaudē visus tvānu, išskyrus vieną dorai išsilaukusią Noės šeimą (1 Moz. 6,6 — 7,24). Po tvano padaugėję žmonės vėl ėmē grimti į įvairiausias nedorybes ir užmiršti ne tik pažadėtąjį Atpirkējā, bet ir tikrąjį Dievą, o jo vietoje garbinti visokius savo prasi-manytus dievaičius.

Dievas išsirenka vieną tautą

6. Norėdamas, kad žmonėse neišnyktų tikrasis tikėjimas, ir kad jie pasiruoštų priimti Atpirkējā, Dievas išsirinko vieną tautą, su kuria sudarē ypatingą sandorą. Jai davē jis savo įstatymą, įsakymus, apreišķimą, šv. Raštą, jai siuntē pranašų, iš jos tarpo turėjo kilti ir Atpirkėjas.

Toji tauta, kaip žinome, buvo izraelitų arba žydų. Jos tėvas buvo Abraomas, o žymus vadas ir įstatymų leidėjas — Mozė. Ji viena teis laikē gryną tikėjimą į vieną Dievą ir jo pažadėtąjį Atpirkējā. Kitos tautos vienos anksčiau, kitos vėliau pateko į didesnius ar mažesnius nukrypimus, paskendo klaidose.

Bet jis neužmiršta ir kitų tautų

7. Tačiau ir kitų tautų Dievas neapleido. Įvairiais būdais davē jis joms malonę pažinti tikrąją tiesą bei ragino jas daryti atgailą ir vengti pikto, būtent :

a) sąžinės balsu bei visokiais įkvėpimais,

Apaštalas šv. Povilas taip apie tai sako: «(Pagonys) parodo, kad įstatymo darbas įrašytas į jų širdis, jų sąžinei jiems liudijant ir jų mintims vienai kitą skundžiant arba ir ginant» (Rom. 2, 13).

b) visokiomis per gamtą teikiamomis geradarybėmis,

Minėtasis apaštalas taip apie tai sako: (Dievas) «praeitais laikais, tiesa, leido visoms tautomis eiti savo keliais, tačiau nepaliko savęs be liudijimo, gera darydamas iš dangaus, duodamas lietaus ir derliaus meto, maitindamas ir pripildydamas mūsų širdis linksmybės» (Apd. 14, 16).

c) įvairiomis bausmėmis;

Kaikurios jų minimos šv. Rašte, kaip antai: tvanas, Sodomoš, Gomoš ir kitų miestų sunaikinimas, io Egiptą palietusiųjų bausmių ir k..

d) per ypatingus asmenis, kuriuos jis pas juos siųsdavo, ar iš jų tarpo pažadindavo;

Tokie ne pas žydus Dievo siųsti asmenys buvo: patriarkas Juozapas, siųstas pas egiptiečius, pranašas Jona — pas niniviečius, pranašas Danielis — pas babiloniečius ir medus su persais ir k.. Iš ne žydų tarpo pažadinti buvo: patriarkas Jobas, žynys Balaamas ir k.. Be to, reikia čia priskirti ir ne vieną pagonių filosofą (išminčių), kaip Sokratą, Platoną, Aristotelį, Ciceroną, Seneką ir k., kurie savo moksle paskelbė nemažą tiesos apie Dievą ir jo santykius su pasauliu bei žmonėmis.

e) per izraelitus, kurie su savo tikėjimu, ir šventosiomis knygomis buvo tarp jų išsklaidyti;

Kaip žinome iš šventosios istorijos, izraelitai pirma buvo kelis šimtus metų Egipte, paskui pateko į Asirijos ir Babilono nelaisvę, iš kurios ne visi grįžo; toliau patys išsiskirstė po įvairius didžiulės Romos imperijos kraštus, kad beveik nebuvo nė vieno kiek didesnio miesto, kur jų būtų nebuvo. «Todėl Dievas išsklaidė jus (izraelitus) tarp tautų, kurios jo nepažįsta», kalbėjo Tobijas į Asirijos nelaisvę patekusiems savo tautiečiams: «kad jūs išpasakotumėte nuostabius jo darbus ir pamokytumėte jas, jog be jo nėra kito visagalio Dievo» (Tob. 13,4). Ypač naudinga buvo tai, kad 3-jame šimtetyje prieš Kristų buvo išverstos į graikų kalbą S. Testamento šv. knygos ir tuo būdu pasidarė jos prieinamos visiems bent kiek prasilavinusiems to laiko žmonėms.

f) ne kartą taip pat per angelus, nepaprastus reiškinius ar sapnus;

Taip, šimtininkui Kornelijui Dievas pranešė per angelą, kas reikia daryti, kad būtų galima laimėti amžinąjį gyvenimą (Apd. 10, 31); Babilono valdovui Baltazarui davė pamokymų per slaptingą, sienoje rašančią ranką (Dan. 5, 5); Egipto faraonui ir Babilono valdovui Nabukodonozorui — per sapnus (1 Moz. 41, 1; Dan. 2, 4 ir k.).

Žodžiu sakant, kaip išsireiškia šv. Povilas, (Dievas) «nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą» (1 Tim. 2, 4). Gi jeigu kas nebus išganytas, tai vien tik dėl savo paties kaltės.

Atpirkėjo laukė visos tautos

8. Atpirkėjo laukė ne tik izraelitai, bet ir kitos tautos.

Kone kiekvienas šv. Rašto lapas rodo, kaip išsiilgusi laukė Atpirkėjo išrinktoji tauta, kaip iš jos tarpo be paliovos veržėsi šauksmas: « Rasok, dangau, iš augštybės, ir debesys teišlyja Teisųjį; teatsiveria žemė ir teisželdo Gelbėtoją! » (Iz. 45,8). Tiesa, ilgainiui toji tauta ėmė klaidingai suprasti Atpirkėją, bet tai jau kitas dalykas. Taip pat ir kitose tautose, nors ne taip stipriai, bet vis tik reiškėsi Atpirkėjo laukimas. Tai liudija iš rytų atvykusieji išminčiai pagarbinti kūdikėlio Jėzaus (Mat. 2, 1 ir k.), romėnų rašytojai Svetonijus*, Tacitas**, Virgilijus***, ir net taip toli nuo Palestinos gyvenusią tautų, kaip kinų ir germanų, padavimai****.

Prieš Atpirkėjo atėjimą žmonės galėjo užsitikrinti amžinąją laimę

9. Nors, prieš ateisiant Atpirkėjui, žmonės negalėjo pasiekti amžinosios laimės, bet užsitikrinti ją sau galėjo.

Pasiekti amžinosios laimės žmonės negalėjo, nes patys savo jėgomis neįstengė atgauti į ją teisės, kurios buvo nustoję dėl pirmosios nuodėmės. Reikėjo, kad ją nupelnytų jiems Atpirkėjas. Bet užsitikrinti ją sau galėjo tikėjimu ir Dievo įsakymų vykdymu. Tuos įsakymus rodė jiems ar tai sąžinės balsas (pagonims), ar tai dar ir apreiškimas (žydams). Prieš Atpirkėjo atėjimą numirusių dorųjų vėlės neėjo į dangų, bet į vietą, kuri šv. Rašte dažnai vadinama pragariais (ne pragaru!). Čia jos nepatirdamos kentėjimų, laukė, kol antrasis Adomas, Atpirkėjas, sugrąžins tai, ką pirmasis pražudė.

Adventas

10. Prisiminti ir paminėti, kaip žmonės laukė Atpirkėjo, Bažnyčia yra paskyrusi advento metą

Mums, katalikams, adventas yra daugiau tam tikra apeiga negu tikrovė, nes Atpirkėjo malonėmis mes jau naudojames. Bet, deja, dar dviem trečdaliui žmonių jie tebeturi tikrą savo reikšmę — Atpirkėjo laukimą. Juk tiek dar tebėra V. Jėzaus nepažinusiųjų ir net apie jį negirdėjusiųjų, nors jau antras, tūkstantis metų baigiasi, kaip jis atėjo. Mums reikia gailėtis šių vargšų savo brolių ir seserų ir, kiek galint, stengtis jiems padėti, už juos meldžiantis, aukojant gerų darbų, remiant misijas. Itin atsидėję turime būti čia per adventą.

ANTRASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Ir į Jėzų Kristų, vienatinį jo Sūnų, mūsų Viešpatį ».

Skirsnio turinys

1. Antrajame Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnyje sakoma, kad Atpirkėjas, kurį Dievas pažadėjo ir atsiuntė žmonėms, yra vienatinis Dievo Sūnus, Jėzus Kristus, mūsų Viešpats.

Kaip žinome, pilnai atlyginti Dievui už įžeidimą, kurį padarė jam nuodėmė, ir nupelnyti nustotą pašvenčiamąją malonę, neįstengė ne tik joks žmogus, bet ir apskritai nė vienas kūrinys. Tai padaryti galėjo tik lygus su

* Vita Vesp. c. 4.

** Hist. 5, 13.

*** Ecclog. 4.

**** Dr. August Ramminger, Das Jahr der Geburt Christi, Passauer Neue Presse, 1948, Nr. 116.

Dievu asmuo. Todėl jau pažadėdamas Atpirkėją, Dievas paminėjo, kad jis bus galingesnis ne tik už žmones, bet ir už suviliotoją, piktąją dvasią (1 Moz. 3, 15). Ilgainiui, teikdamas apie jį daugiau ir smulkesnių žinių, apreiškė jis per pranašus, kad Atpirkėjas bus pats Dievas (pal. Iz. 35,4); Ps. 109, 1; Ps. 44, 9 ir k.).

Vardo « Jėzus » reikšmė

2. Vardas, kurį Dievo nustatymu gavo Atpirkėjas, nurodo Atpirkėjo uždavinį. *Jėzus*, būtent, reiškia Gelbėtoją, Išvaduotoją, Išganytoją.

« Dovydo sūnau, Juozapai, nebijok priimti savo žmonos Marijos », kalbėjo, sapne pasirodęs Dievo paskirtajam Atpirkėjo globėjui, angelas : « nes kas joje gimė, yra iš šventosios Dvasios ; ji pagimdys sūnų, o tu praminsi jį vardu *Jėzus*, nes jis išgelbės savo tautą iš jųjų nuodėmių » (Mat. 1, 21).

Pavadinimo « Kristus » reikšmė

3. Pavadinimas « Kristus » yra iš graikų kalbos ir reiškia « Pateptasis » (hebraiškai « Mašiach » = Mesijas). Kadangi S. Testamentame būdavo aliejumi pateptami pranašai, kunigai ir karaliai eiti savo augštomis pareigoms, tad pavadinimas « Mesijas-Kristus » buvo taikomas ir Dievo pažadėtajam Atpirkėjui pažymėti, kad jis bus drauge pranašas, kunigas ir karalius.

V. Jėzus iš tikro yra *pranašas*, nes jis apreiškė mums giliausias Dievo paslaptis ir nurodė, į ką mes turime tikėti, ko tikėtis ir ką daryti, kad būtume per amžius laimingi. Apie jį jau Mozė kalbėjo : « Viešpats, jūsų Dievas, pažadins jums pranašą iš jūsų brolių tarpo, kaip mane, Jo jūs turite klausyti visuose dalykuose, ką tik jis jums sakys. Kiekvienas gi, kurs neklausys to pranašo, bus išdildytas iš tautos tarpo » (Apd. 3, 22).

V. Jėzus yra *kunigas*, kadangi jis pasiaukėjo ant kryžiaus už mus ir kasdien aukojasi ant altorių per šv. mišias. Taip pat jis yra danguje, kaip mūsų tarpininkas ir užtarėjas. Apaštalas šv. Jonas sako čia : « Jei kas ir nusidėtų, tai mes turime pas Tėvą užtarėją Jėzų Kristų, teisųjį : jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes : ne tiktai už mūsų, bet taip pat ir už viso pasaulio » (1 Jon. 2,1). Gi šv. Povilas pareiškia : « (Jėzus) gali išgelbėti amžinai tuos, kurie artinasi per jį į Dievą, nes jis yra visuomet gyvas, kad mus užtartų » (Žyd. 7, 25).

V. Jėzus yra *karalius*. Juk jam, kaip Dievui, priklauso ne tik visi žmonės, bet ir visa kūrinių, ir tai nepalyginti labiau, negu šalies gyventojai savo karaliui. Tačiau jis yra karalius taip pat ir kaip žmogus. Juk, viena, jis visos žmonijos Galva. Antra, atpirkdamas žmones, jis įsigijo į juos ypatingą teisę, tokią, kokios joks karalius neturi į savo valdinius. Be to, jis įkūrė dvasinę savo karalystę, Kat. Bažnyčią, kuri gyvuos per amžius. Todėl Piloto klausiamas : « Tai tu esi karalius ? » jis atsakė : « Tu pats sakai, aš esu karalius » (Jon. 18, 37). Gi, prieš žengdamas į dangų, jis pareiškė : « Man duota visa valdžia danguje ir žemėje » (Mat. 28,18). Apaštalas šv. Povilas tai pažymi, sakydamas : « Kad Jėzaus vardu prikauptų visoks kelys danguje, žemėje ir po žeme » (Pilyp. 2, 10).

Pašventinimo ir sustiprinimo ženklas patepimas įvyko V. Jėzuje tuo būdu, kad Dievas Sūnus, priimdamas žmogaus prigimtį, ją ko labiausiai pašventė ir pripildė ko gausiausių malonių bei ko didžiausios galios. Todėl pats Jėzus kalbėjo pranašo Izaijo žodžiais : « Viešpaties Dvasia ant manęs, todėl jis patepė mane ir siuntė mane nešti linksmos naujienos » (Luk. 4, 18). Gi apaštalas šv. Petras sakė savo klausytojams apie

Išganytoją : « Jūs žinote dalyką, įvykusį visoje Judėjoje, prasidėjusį nuo Galiliejos po krikšto, kurį skelbė Jonas, apie Jėzų iš Nazareto, kaip Dievas jį patepė šventąja Dvasia ir galia » (Apd. 10, 37-38).

V. Jėzui, kaip karaliui, pagarbinti Bažnyčia paskyrė sekmadienį prieš pat Visų Šventųjų šventę. Tai *Kristaus Karaliaus šventė*. Dera, kad tikintieji per ją ypatingu būdu pareikštų V. Jėzui savo pasidavimą, pagarbą ir meilę bei atsiprašytų jį už savo ir kitų žmonių padarytuosius jam įžeidimus.

Jėzus Kristus - Dievo Sūnus

4. Jėzus Kristus vadinamas vienatiniu Dievo Sūnumi, nes jis yra antrasis švč. Trejybės asmuo, nuo amžių gimęs iš Dievo Tėvo, vienos su juo prigimties, tikras Dievas.

Šią tiesą Bažnyčia visuomet išpažino ir skelbė. Kai trečiojo šimtmečio pabaigoje ir ketvirtąjo pradžioje klaidatikis Arijus ėmė neigti Jėzaus Kristaus dievybę, Bažnyčia sušaukė 325 metais visuotinį susirinkimą Nikėjoje, kur toji klaida buvo griežtai pasmerkta ir sustatytas Kat. Bažnyčios mokslą išreiškias tikėjimo išpažinimas. Tame išpažinime sakoma apie Jėzų Kristų : « (Tikiu) į vieną Viešpatį, Jėzų Kristų, vienatinį Dievo Sūnų, ir iš Tėvo gimusį prieš visus amžius ; Dievą iš Dievo, šviesą iš šviesos, tikrąją Dievą iš tikrojo Dievo ; gimusį, ne padarytą, esantį su Tėvu vienos prigimties, per kurį visa padaryta ».

Tiesa, ir mes esame Dievo vaikai, tačiau ne prigimtiniai, o tik priimtiniai, ir tai dėl to, kad dėl tikrojo savo Sūnaus, Jėzaus Kristaus, nuopelnų Dievas mus išnuijo. « O kas jį (Jėzų) priėmė, tiems jis davė galios būti Dievo vaikais, būtent, tiems, kurie tiki į jo vardą » (Jon. 1, 12).

Jėzus Kristus - mūsų Viešpats

5. Jėzų Kristų mes vadiname savo Viešpačiu, nes jis :

- a) kaip Dievas, mus sukūrė, palaiko ir valdo ;
- b) kaip žmogus, mus atpirko savo krauju, yra mūsų Galva, Teisėjas ir amžinasis Karalius.

« Jūs esate atpirkti... ne gendanciais auksu ar sidabru, bet brangiu krauju Kristaus, kaip nesutepto ir be ydos avinėlio » (1 Petr. 1, 18), sako apie tai šv. Petras. « Jūs esate Kristaus kūnas ir sąnariai vienas prie kito » (1 Kor. 12, 27), kalba šv. Povilas. « Man duota visa valdžia danguje ir žemėje » (Mat. 28, 18), pareiškė pats Jėzus, prieš žengdamas į dangų.

Turime V. Jėzų ypatingai garbinti, mylėti ir jo klausyti

6. Mes turime niekuomet neužmiršti, kad per krikštą glaudžiausiai susijungėme su Jėzum Kristum, pasidarydami tikrais jo mistinio kūno sąnariais. Tai įpareigoja mus jį ypatingai garbinti, mylėti ir jo klausyti.

« Mes esame jo (Kristaus) kūno sąnariai, iš jo kūno ir iš jo kaulų » (Ef. 5, 30), sako šv. Povilas apie krikščionis. Gi V. Jėzus pareiškia : « Aš vynmedis, jūs vynmedžio šakelės » (Jon. 15, 5). Ir pats mūsų pavadinimas « krikščionys » aiškiai rodo, kieno esame mokiniai ir sekėjai. Mylėdami ir garbindami V. Jėzų, mes turime ypač saugotis vartoti jo vardą be reikalo ir, kai tariame jį, tarti tik su didžiausia pagarba. « Kad Jėzaus vardu prikauptų visoks kelys danguje, žemėje ir po žeme » (Pilyp. 2, 10), sako šv. Povilas. « Garbė Jėzui Kristui ! — Per amžius. Amen ! » — tai nuo senų senovės mūsų tėvų ir apskritai visų krikščionių katalikų pasisveikinimas.

V. Jėzaus Vardo šventė

7. Jėzaus Vardui pagarbinti Bažnyčia paskyrė sekmadienį tarp Naujų Metų ir Trijų Karalių šventės.

1 § V. JĖZUS DIEVO PAŽADĖTASIS ATPIRKĖJAS ARBA MESIJAS

Tai rodo pranašystės ir Mesijo paveikslai

1. Kad V. Jėzus iš tikro yra Dievo pažadėtasis Atpirkėjas arba Mesijas, rodo jame įvykusios S. Testamento pranašystės apie Mesiją ir Mesijo paveikslai.

Jau tuoj po pirmosios nuodėmės pranešęs žmonėms apie Atpirkėją, Dievas nepamiršo žinių apie jį ir toliau, teikdamas jų pirma per patriarkus, o paskui per pranašus. Tos žinios reiškėsi dvejopai: viena, pranašystėmis, antra, paveikslais, būtent, tuo būdu, kad tam tikri asmenys, pvz., Abelis, Melkizedekas, Dovydas, ar dalykai, pvz., Vėlykų avinėlis, vaizdavo pažadėtąjį Atpirkėją. Kaip aiškiai matyti iš evangelijų pasakojimo, tai visa ko pilniausiai įvyko V. Jėzuje. Kadangi V. Jėzaus gyvenimą gerai žinome iš šv. istorijos, tad čia pasitenkinsime tik pranašysčių apie Mesiją bei jo paveikslų prisiminimu, nedarydami smulkesnio jų sugretinimo su evangelijų pasakojimu.

Pranašystės apie Mesiją

2. Per patriarkus ir pranašus Dievo suteiktosios apie Atpirkėją žinios lietė jo atėjimą, darbuotę, kančią ir išaugstinimą.

1) Apie Atpirkėjo arba Mesijo *atėjimą* pranašystės buvo šios:

a) gims jis Betliejuje. Būtent, per pranašą Mikėją Dievas buvo pasakęs: «Tu Betliejau Efratos, nors mažiausias esi tarp Judo tūkstančių, bet iš tavęs kils vadas, kurs valdys mano tautą Izraelį» (Milk. 5, 2). — Kaip žinome, šiais pranašo žodžiais atsakė žydų tautos vyresnieji į Erodo klausimą, kur Kristus turįs gimti (Mat. 2, 4-5). Kad V. Jėzus iš tikro užgimė Betliejuje, rodo šv. Mato ir Luko evangelijos (Mat. 2, 1; Luk. 2, 1 ir k.);

b) ateis jis, kai tik Judo giminė neteks valdžios savo tautoje. Tai buvo pasakęs patriarkas Jokūbas, prieš pat mirtį laimindamas savo sūnus (1 Moz. 49, 10). — V. Jėzus kaip tik tada užgimė, kai žydų tautą valdė pirmūtinis kitos tautos karalius (Mat. 2, 1); Luk. 2, 1 ir k.).

c) Mesijas ateis dar tebeesant po sugrįžimo iš Babilono nelaisvės atstatytajai šventykiai. — Kai grįžę iš Babilono nelaisvės žydai atstatė Jeruzalės šventyklą, tai senesnieji iš jų, matydami, kad ji nėra tokia didinga ir graži, kaip buvusioji Saliamono, liūdėjo ir dūsavo. Guosdamas juos, pranašas Agėjus pasakė, jog ši būsianti dar garbingesnė už saliamoniškę, nes joje lankysis ir mokysis žmonės Mesijas (Ag. 2, 7-10). Tai pakartojo ir kiek paskiau pranašas Malakijas (Mal. 3, 1). — Kaip žinome iš evangelijų, V. Jėzus daug kartų yra lankęsis toje šventykloje ir mokęs joje žmones. Gi neužilgo po jo mirties, kaip jis buvo pranešęs, ji buvo visiškai išgriauta ir iki šiandien nėra atstatyta;

d) pranašas Danielis, (gyv. 603-530 m. prieš Kristų Babilono nelaisvėje), pasakė, kad nuo paliepimo atstatyti Jeruzalę po žydų sugrįžim

is nelaisvės iki Mesijo mirties praeis 69 metų savaitės arba 483 metai. — Tiek metų iš tikro ir praėjo iki V. Jėzaus mirties, kaip rodo teisingas laiko apskaičiavimas ;

e) Mesijas gims iš mergelės iš Dovydo namų. — Pranašas Izaijas yra pasakęs : « Štai mergelė pradės ir pagimdys sūnų ir pramins jį vardu Emanuelis » (Dievas su mumis) (Iz. 7, 14). Gi pranašas Jeremijas : « Štai ateina laikas, sako Viešpats, kada aš pažadinsiu Dovydui teisų palikuonį » (Jer. 23, 5). — Šv. Mato (1, 1 ir k. 1, 20 ir k.) ir šv. Luko (1, 26 ir k. ; 3, 23 ir k.) evangelijoje aiškiai liudija, kaip tai visa įvyko V. Jėzuje.

f) Mesijui užgimus, pasirodys nauja žvaigždė. — Būtent, moabitų žynys, Balaamas, savo valdovo, Balaako, pakviestas prakeikti iš Egipto į pažadėtąją žemę bevykstančius izraelitus, laimino juos ir, Dievo apšviestas, tarp kita ko pasakė : « Aš matau jį, bet ne dabar, aš regiu jį, bet ne arti. Žvaigždė užteka iš Jakūbo ir valdžios lazda pakyla iš Izraelio » (4 Moz. 24, 17). Gi šv. Mato evangelijoje plačiai pasakojama, kaip naujai pasirodžiusios žvaigždės vedami rytų šalies išminčiai atėjo pagarbinti ką tik gimusį kūdikėlį Jėzų (Mat. 2, 1 ir k.) ;

g) Mesijui užgimus, bus nužudyta daug kūdikių. Tai pasakė pranašas Jeremijas šiais žodžiais : « Raudos, klyksmo ir verksmo balsas girdėti augštybėse. Tai Raketė verkianti savo sūnų ir ji nenori nusiraminti, nes jų nebėra » (Jer. 31, 15). Kaip tai įvyko, pasakoją evangelistas šv. Matas (Mat. 2, 16-17) ;

h) Mesijui teks bėgti į Egiptą ir iš ten jis sugriš. Apie tai buvo užsiminę pranašai Izaijas (Iz. 19, 1) ir Ozėjas (Oz. 11, 11). Kodėl ir kaip tai atsitiko su V. Jėzum, vaizduoja evangelistas šv. Matas (Mat. 2, 13 ; 2, 19-21).

2) Apie Atpirkėjo arba Mesijo *asmenį* ir *darbuotę* pranašai yra pasakę štai ką :

a) jis bus Dievo Sūnus. 2-je psalmėje vaizduojama Dievas sakąs Mesijui : « Tu mano Sūnus, aš šiandien pagimdžiau tave » (Ps. 2, 7) ; gi 2-je Karalių knygoje : « Aš būsiu jam Tėvas, o jis bus man Sūnus » (2 Kar. 7, 14) ; o pranašas Izaijas yra pasakęs : « Pats Dievas ateis ir išgelbės jus » (Iz. 35, 4). Kad V. Jėzus yra Dievo Sūnus ir tikras Dievas, liudija visos N. Testamento šv. knygos ;

b) bus drauge Dievas ir žmogus. Pranašas Izaijas yra pasakęs : « Kūdikis yra mums gimęs, ir sūnus yra mums duotas., ir jis bus vadinamas Nuostabasis, Patarėjas, galingasis Dievas, būsimojų amžiaus Tėvas » (Iz. 9, 6). Kad V. Jėzus yra iš tikro Dievas ir žmogus, rodo kone kiekvienas evangelijų puslapis. Į tai neužilgo pažvelgsime plačiau ;

c) bus didelis stebukladaris. Pranašas Izaijas yra pasakęs : « Pats Dievas ateis ir išgelbės jus. Tuomet atsidarys aklių akys, kurčiųjų ausys atsivers, tuomet šokinės, kaip elnias, raišasis, ir nebylių liežuviai atsipalaiduos » (17, 35, 4-5). Turėdamas prieš akis šitą pranašystę, V. Jėzus atsakė Jono Krikštytojo mokiniais, kai tie jį klausė : « Ar tu esi tas, kurs turi ateiti (vadinasi, Mesijas), ar mes kito laukiame ? » « Eikite ir papasakokite Jonui, ką esate girdėję ir matę. Aklieji regi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji pagydomi, kurtiniai girdi, mirusieji keliai » (Mat. 11, 4-5). Kaip pažymi evangelistas šv. Lukas, V. Jėzus « tą pačią valandą pagydė daugelį nuo ligų, slogų, nuo piktų dvasių ir daugeliui aklių dovanojo regėjimą » (Luk. 7, 21).

d) bus kunigas Melkizedeko būdu. 109-je psalmėje vaizduojama, kaip Dievas sako Mesijui : « Tu esi kunigas per amžius Melkizedeko būdu » (Ps. 109, 4). Melkizedekas, kaip žinome, buvo Jeruzalės valdovas ir kunigas ir aukoją Dievui ne kokias kruvinas, kaip tais laikais dažniausiai būdavo daroma, aukas, bet duoną ir vyną (1 Moz. 14, 18). Taigi, toje psalmėje paži-

mima; kad Mesijas teiks Dievui panašios rūšies auką. V. Jėzus iš tikro taip ir padarė per paskutinę Vakarienę bei kasdien tebedaro per šv. mišias, aukodamasis dangiškajam Tėvui duonos ir vyno pavidaluose;

e) bus didis pranašas. Mozei Dievas buvo pasakęs: «Aš pažadinsiu jiems pranašą iš jų brolių tarpo, kaip tave» (5 Moz. 18. 18). Gi V. Jėzų ne kartą amžininkai vadino tuo pranašu, kurs turi ateiti (pal. Jon. 6, 14m; Mat. 16, 14; 21, 11; Luk. 7, 16; 21, 24 ir k.). Be to, V. Jėzus yra paskelbęs žymių pranašysčių, į kurias neužilgo kiek plačiau žvilgtelėsime;

f) kad bus karalius naujos karalystės, kuri bus nesunaikinama ir apims visas šalis. Apie tai kalba pranašai Jeremijas (Jer. 23, 5) ir Danielis (Dan. 2, 44) V. Jėzaus karalystė yra Kat. Bažnyčia, į kurią turi įeiti visos tautos (Mat. 28, 19) ir kurios net patys pragaro vartai nenugalės (Mat. 16, 18).

g) bus nepaprastai geras, malonus, atlaidus. Apie tai kalba pranašas Izaijas, sakydamas: «Jis nesiginčys, nešauks, ir niekas negirdės gatvėse jo balso. Jis nenulauš sutrintos nendrės ir neužgesins grūdiančio dagčio» (Iz. 42, 3 ir k.). Gi evangelijose daugelyje vietų minima, kaip V. Jėzus buvo neapsakomai geras, malonus ir atlaidus, ir kaip jo priešai ne kartą tuo piktindavosi ir jam tai prikaišiodavo (pal. Mat. 9, 11-13; 11, 19; Luk. 15, 2-7; 19, 7 ir k.);

h) turės savo darbuotės prirėngėją. Pranašas Izaijas yra pasakęs: «Šaukiančiojo tyruose balsas: Taisykite Viešpaties kelią, darykite jo takus tiesius. Kiekvienas slėnys tebūnie užpiltas, o kiekvienas kalnas ir kalnelis sužemintas!» (Iz. 40, 3). – Toksai V. Jėzaus kelio ir darbuotės prirėngėjas buvo šv. Jonas Krikštytojas, kurs ėmė veikti, prieš pradedant V. Jėzui viešąjį gyvenimą (pal. Mat. 3, 1; Mork. 1, 3; Luk. 3, 2; Jon. 1, 6).

3) Apie Mesijo *kančią* pranašai paskelbė:

a) kad jis iškilmingai įjos į Jeruzalę. Pranašas Zakarijas, būtent, yra pasakęs: «Sakykite Siono dukteriai: Štai tavo karalius tau ateina romus, sėdėdamas ant asilės ir ant pajungiamosios asilaičio» (Zak. 9, 9). Kaip tai įvykdė V. Jėzus, liudiją evangelistas šv. Matas (Mat. 21, 1-11);

b) bus parduotas už 30 sidabrinių. Pranašas Zakarijas yra pasakęs: «Jie įkainojo mano kainą 30 sidabrinių. Ir Viešpats tarė man.: Mesk puodžiui tą gerąją kainą, kuria jie mane įkainojo» (Zak. 11, 12). Kaip tai įvyko su V. Jėzumi, pasakoja šv. Matas (Mat. 26, 11-116; 27, 3-10);

c) jis bus įduotas drauge su juo prie stalo valgiusio asmens. Apie tai užsiminta 40-je psalmėje (Ps. 40, 9). Gi evangelistas šv. Jonas, pasakodamas apie paskutinę V. Jėzaus Vakarienę, sako: «Padažęs duonos jis (Jėzus) padavė Simono sūnui, Judui Iskarijotui. Po kšnelio šėtonas įėjo į jį. Taigi jis, priėmęs kšnelį, tuojau išėjo» (Jon. 13, 26), kad V. Jėzų įduotų, kaip buvo susitaręs su žydų tautos vyresniaisiais;

d) jo mokiniai apleis jį jo kančioje. Tai buvo pasakęs pranašas Zakarijas (Zak. 13, 7). Gi evangelistas šv. Morkus, atvaizdaves V. Jėzaus suėmimą Alyvų darže, sako: «Tuomet jo mokytiniai, palikę jį, visi pabėgo» (Mork. 14, 50);

e) jis buvo išjuoktas (Ps. 21, 7), muštas, apspjaudytas (Iz. 50, 6), plaktas (Ps. 72, 14), erškėčiais vainikuotas (Giesm. g. 3, 11), tulžimi ir actu gir-dytas. (Ps. 68, 22). Kaip tai visa įvyko V. Jėzaus kančioje, rodo visų evangelistų tosios kančios aprašymai (Mat. 26, 57-27, 50; Mork. 14, 52-15, 37; Luk. 22, 54-23, 46; Jon. 18, 19-19, 30);

f) jo drabužiais bus pasidalinta, o dėl jo jupos bus metamas burtas. Tai pasakyta 21-je psalmėje. (Ps. 21, 17). Evangelistas šv. Jonas taip atvaizduoja, kaip tai įvyko V. Jėzaus kančioje: «Kareiviai, prikale jį ant kryžiaus, pasiėmė jo drabužius (iš kurių pasidarė keturias dalis, kiekvienam kareiviui dalį) ir jupą. Jupa buvo ne susiūta, bet nuo viršaus iki apačiai visa

megztinē; todėl jie sakė vienas kitam: Nepjaustykite jos, bet meskime burką, keno ji bus» (Jon. 19, 23-24);

g) jo rankos ir kojos bus perdurtos. Tai pasakyta 21-je psalmėje (Ps. 21, 17). Gi V. Jėzui dideles, kiaurai einančias skyles rankose ir kojose padarė viny, kuriomis buvo prikaltas jis prie kryžiaus;

h) jis numirs tarp piktadarių. Taip buvo pasakęs pranašas Izaijas (Iz. 53, 9). O šv. Luko evangelijoje skaitome: «Atėję į vietą, kuri vadinasi Kaukolė, jie prikėlė tenai ant kryžių jį (Jėzų) ir du galvažudžiu, vieną dešinėje, antrą kairėje pusėje». (Luk. 23, 33);

i) jis bus kančioje kantrus, kaip avinėlis, ir net melsis už savo kankintojus. Pasakė tai pranašas Izaijas (Iz. 53, 7; 7; 53, 15). Gi nepaprasta V. Jėzaus kantrybė matyti iš visų jo kančios atvaizdavimų, o evangelistas šv. Lukas pamini, kaip jis, kalamas prie kryžiaus, kalbėjo: «Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką daro» (Luk. 23, 34);

k) jis kentės ir mirs laisvai, pasiaukodamas už mūsų nuodėmes. Taip yra pasakęs pranašas Izaijas (Iz. 53, 4-7). O V. Jėzus dar prieš savo kančią yra taręs: «Niekas negali atimti jos (gyvybės) iš manęs, bet aš ją guldau savaime. Aš turiu galios ją guldyti ir turiu galios ją vėl imti» (Jon. 10, 18). Gi, prieš pat suimant jį Alyvų darže, mėginusiam jį ginti apaštalui Petruį jis pareiškė: «Kišk atgal savo kalaviją į jo vietą. Ar manai, kad aš negaliu melsti savo Tėvą, ir jis tuojau man atsiųs daugiau kaip dvyliką legijonų angelų?» (Mat. 26, 32-33).

4) Apie Atpirkėjo arba Mesijo *išaugštinimą* pranašai yra pasakę:

a) jo kapas bus tarp turtingųjų ir garbingas. Taip yra pasakęs pranašas Izaijas (Iz. 53,9; 11, 10). Gi evangelijos pasakoja, kad V. Jėzų iš tikro garbingai palaidojo turtingi asmenys (Mat. 27, 57-60; Mork. 15, 42-46; Luk. 23, 50-52; Jon. 19, 38-42);

b) jo kūnas nepatirs gedimo. Taip yra pasakyta 15-je psalmėje (Ps. 15, 10). Evangelijose gi aiškiai pažymėta, kad V. Jėzus trečiąją po mirties dieną prisikėlė iš numirusių (Mat. 28, 1 ir k.; Mork. 16, 1 ir k.; Luk. 24, 1 ir k.; Jon. 20,1 ir k.).

c) Mesijas sugrįš į dangų ir sėdės Dievo dešinėje. Apie tai kalbama psalmėse 67, 34 ir 109, 1. O N. Testamento šv. knygos skaitome: «Viešpats Jėzus... buvo paimtas į dangų ir sėdi Dievo dešinėje» (Mork. 16, 19; Luk. 24, 50-52; Apd. 1,4-11)

d) jo mokslas iš Jeruzalės nuo Siono kalno paplis po visą pasaulį. Taip yra pasakę pranašai Joelis (Joel. 2, 28) ir Izaijas (Iz. 2, 3). Ir iš tikro, kaip pasakoja Apaštalų Darbų knyga, tuojau po šv. Dvasios atėjimo, apaštalas šv. Petras prabilo į aplinkui paskutinės Vakarienės namą susirinkusią minią ir laimėjo V. Jėzui apie tris tūkstančius sielų. (Apd. 2, 14. 41)' O paskutinės Vakarienės namas buvo kaip tik ant Siono kalno;

e) pagoniškosios tautos įeis į jo karalystę ir jį garbins. Tai Dievas buvo pasakęs jau Abraomui (1 Moz. 22, 18), paskiau pakartojo tai per psalminką (Ps. 71) ir pranašą Izaiją (Iz. 42,6; 49,6). Kad į V. Jėzaus karalystę, Kat. Bažnyčia, yra įėjusios įvairiausios tautos, kurios pirma buvo pagoniškos, patys aiškiai matome;

f) žydų tauta bus nubausta už Mesijo nužudymą ir išsklaidyta tarp kitų tautų, gi Jeruzalės šventykla bus išgriauta ir daugiau nebeatstatyta. Apie tai buvo užsiminęs jau Mozė (5 Moz. 28, 64) ir plačiau kalbėjęs pranašas Danielis (Dan. 9, 26-27). Kada ir kaip tai įvyko, gerai žinome iš istorijos;

g) Mesijo karalystėje bus Dievui aukojama visose žemės vietose švari, nekruvina auka. Tai pasakė pranašas Malakijas (Mal. 1, 11). Kad taip iš

tikro yra, matome iš to, kad nekruvinoji V. Jėzaus auka, šv. mišios, yra laikomos įvairių įvairiausiose šalyse ir vietose visoje žemėje.

Įrodomoji pranašysčių galia

3. Šitų pranašysčių įrodomoji galia labai didelė, nes :

a) jos buvo duotos ir surašytos mažiausiai keliais šimtais metų prieš V. Jėzaus užgimimą. Tad kilti jos galėjo tik iš Dievo, nes žmonių numatymas jokių būdu taip toli nesiekia ;

Paskutinis pranašas, Malakijas, gyveno 5-jame šimtetyje prieš Kristų, o kiti pranašai daug anksčiau. Ypač daug laiko praejo nuo patriarkų iki Kristaus.

b) žydai jas laikė Dievo suteiktomis ir, kadangi S. Testamentas buvo išverstas į graikų kalbą, jos buvo jau seniai prieš Kristų žinomos ir aplinkinėms pagonių tautoms ;

Iš to yra aišku, kad jų jokių būdu negalėjo jau laikais po Kristaus prasimanyti krikščionys. Be to, jeigu krikščionys būtų jas išsigalvoję, žydai niekaip nebūtų jų priėmę į savo šv. knygas, kuriose jos neabejotinai yra.

c) remdamiesi jomis, V. Jėzus ir apaštalai ne kartą įrodinėjo žydams, kad Mesijas jau atėjo, ir kad tasai Mesijas tai Nazareto Jėzus, nes jame jos įvyko ;

«Jūs tyrinėjate Raštus», kalbėjo V. Jėzus žydams : «jie tai ir yra, kurie liudija apie mane» (Jon. 5, 39). Taip pat savo mokiniams, kurieėjo į Emaus, iš pranašysčių jis įrodė esąs Mesijas (Luk. 24, 25). Apaštalas šv. Petras pranašysčių žodžiais įtikino pirma tris, paskui penkis tūkstančius Jeruzalėje esančių žmonių, kad V. Jėzus tikrai Dievo atsiųstasis Atpirkėjas (Apd. 2, 1 ir k. ; 3, 1 ir k.). Šv. Povilas kalbėjo karaliui Erodiui Agripai : «Aš... liudiju mažiems ir dideliems, nieko daugiau nesakydamas, kaip tik tai, ką sakė įvyksiant Mozė ir pranašai» (Apd. 22, 26). Evangelistai nuolat pamini, kad V. Jėzaus gyvenime, darbuose ar kančioje įvyko tokia ar kitokia pranašystė. Apie iškalbingą krikščionybės skelbėją, Apolį, pasakyta Apaštalo Darbų knygoje : «Jis smarkiai nugalėdavo žydus viešai, parodydamas iš Raštų, kad Jėzus yra Kristus» (Apd. 18, 28).

Kai dėl žydų, tai, kaip iš daugelio šv. Rašto vietų matyti, visi buvusieji geros valios įtikėjo į V. Jėzų. Likosi netikų tik piktos valios asmenys. Jiems, pasak šv. Pavilo, atsitiko apakimas. Bet į pasaulio pabaigą įtikės ir jie (pal. Rom. 12, 1-36).

d) jei neįvyko jos V. Jėzuje, tai niekame kitame neįvyko ir neturi jos visiškai jokios prasmės.

Istorija iš tikro nežino kito tokio asmens, kuriam jos taip puikiai tiktų, kaip V. Jėzui. Tad jeigu ne V. Jėzus Mesijas, tai Mesijo iki šiol suvis dar nebuvo, ir pranašystės, pasak kurias jis jau seniai turėjo ateiti, yra visiškai tuščios ir beprasmės.

Mesijo paveikslai

4. Kaip V. Jėzuje įvyko visos S. Testamento pranašystės apie Mesiją, taip ir nuo daugelio šimtų ar tūkstančių metų buvusieji Mesijo paveikslai.

Tokie paveikslai buvo :

a) Mesijo, kaip *pranašo*, įstatymų leidėjo ir tarpininko : Mozė, kurs suteikė izraelitams daug iki tol jų neturėtų žinių apie Dievą, davė jiems įstatymus ir ne kartą užtarė juos pas Dievą ;

b) Mesijo, kaip *kunigo* : kunigas ir karalius Melkizedekas, kurs aukojo Dievui duoną ir vyną ;

c) Mesijo *kančios ir mirties* : nekalta savo brolio nužudytasis Abelis ; nešas į kalną malkas, kuriomis turėjo būti, kaip auka, sudegintas, Izaokas ; brolių parduotas Juozapas ; sūnaus persekiotas Dovydas ; taip pat Velykų avinėlis, kurio kraujas išgelbėjo nuo mirties izraelitus Egipte ; varinis žal'tys, kurį Mozė pakabindino ant medžio tyruose, kad izraelitai išvengtų mirties nuo žalčių įgylimo ;

d) Mesijo *prisikėlimo iš numirusių* : pranašas Jona, kurs po trijų dienų išėjo gyvas iš jį prarijusios žuvies vidurių.

2 § V. JĖZUS TIKRAS DIEVAS

Įrodymų šaltiniai

1. V. Jėzus yra ne tik Dievo pažadėtas ir atsiųstasis Atpirkėjas, bet ir tikras Dievas. Tai rodo :

- 1) pranašų žodžiai,
- 2) Dievo Tėvo liudijimas,
- 3) paties Jėzaus žodžiai, gyvenimas, darbai ir mokslas,
- 4) apaštalų liudijimas,
- 5) Kat. Bažnyčios mokslas.

1) *Pranašų žodžiai*

2. Jau matėme, kad V. Jėzuje įvyko tai visa, ką Dievo apšviesti pranašai buvo pasakę apie Atpirkėją arba Mesiją. Gi jie ne kartą minėjo, kad jis bus Dievas.

Pvz., pranašas Izaijas yra pasakęs : « Štai mergelė pradės ir pagimdys sūnų ir pramins jį vardu Emanuelis » (Iz. 7, 14), atsieit, Dievas su mumis. « Pats Dievas ateis ir išgelbės jus » (Iz. 35, 4). « Kūdikis yra mums gimęs, ir sūnus yra mums duotas..., ir jis bus vadinamas Nuostabasis, Patarėjas, galingasis Dievas, būsimąjo amžiaus Tėvas » (Iz. 9, 6). Pranašas Jeremijas yra pareiškęs : « Tas yra vardas, kuruio jį vadins : Viešpats, mūsų Teisusis » (Jer. 23, 6). Pažymėtina čia, kad žodžiui « Viešpats » išreikšti pranašas vartoja tąjį žodį, kurį izraelitai tevertodavo vien kalbėdami apie Dievą, būtent : Jahve, Pranašas Danielis vadina Atpirkėją « Švenčiausioju » (Dan 9, 24) ir t. t..

2) *Dievo Tėvo liudijimas*

3. Du kartu Dievas Tėvas yra davęs viešą liudijimą apie V. Jėzų ir abudu kartu jį pavadinęs savo mylimuoju Sūnumi, kurį labai sau pamėgęs.

Pirmą kartą įvyko tai tuojau po V. Jėzaus krikšto. « Pakrikštytas Jėzus », pasakoja evangelistas šv. Matas : « tuojau išėjo iš vandens. Ir štai, atsivėrė dangus, ir jis matė Dievo Dvasią, nužengiančią, kaip karvelį, ir nusileidžiančią, ant savęs. Ir štai, balsas iš dangaus sakė : Tas yra mano

mylimasis Sūnus, kurį aš sau pamėgau » (Mat. 3, 16-17). Antrą kartą tai buvo Jėzui atsimainius viename kalne apaštalų Petro, Jokūbo ir Jono akivaizdoje. Tas pat evangelistas pasakoja apie tai : « Štai šviesus debesies apsiautė juos, ir štai balsas iš debesies sakė : Šitas mano mylimasis Sūnus, kurį aš sau labai pamėgau : jo klausykite » (Mat. 17, 5).

3) *Paties Jėzaus žodžiai*

4. Pats Jėzus vadino save Dievo Sūnumi, tikru Dievu, kaip Dievas Tėvas. Tai darė jis dvejopu būdu ;

a) pats aiškiai taip pasivadindamas ar kitų pavadinimą mielai priimdamas ;

b) priskirdamas sau Dievo savybes ir vieną esmę su Dievu Tėvu.

Dėl a) : Išgydytąjį nuo užgimimo neregį paklausė V. Jėzus : « Ar tu tiki į Dievo Sūną ? ». Tam atsakius : « Kas jis, Viešpatie, kad aš į jį tikėčiau ? », Jėzus jam tarė : « Tu jį matai ; kursai su tavim kalba, tai tas » (Jon. 9, 35-36). Parisiejams, kurie prikišo V. Jėzui piktžodžiavimą dėl to, kad jis pasivadino Dievo Sūnumi, V. Jėzus pareiškė : « Ar dera jums sakyti tam, kurį Tėvas pašventino ir siuntė į pasaulį : Tu piktžodžiauji, dėl to, kad aš pasakiau : Aš Dievo Sūnus ? Jei aš nedarau savo Tėvo darbų, netikėkite manim. Bet jei aš darau ir jei nenorite manim tikėti, tai tikėkite darbams, kad pažintumėte ir įsitikintumėte, kad Tėvas yra manys ir aš Tėvuje » (Jon. 10, 36-38). Kai žydų tautos vyriausioji Taryba po įtemptų pastangų nerado net nė melagingo liudijimo, kuriuo pasiremdama būtų galėjusi pasmerkti V. Jėzų mirti, tuomet vyriausiasis kunigas, Kajipas, prisiėkdindamas jį Dievo vardu, iškilmingai paklausė : « Ar tu Kristus, palaimintojo Dievo Sūnus ? » V. Jėzus į tai atsakė : « Aš esu » (Mork. 14, 61-62).

Vadinasi, jis ne tik čia nepaneigė, bet viešai ir iškilmingai patvirtino esąs tikras Dievo Sūnus. Todėl ir žydai, reikalaudami jam mirties, kalbėjo Pilotui : « Mes turime įstatymą, ir pagal įstatymą jis turi mirti, nes dėjosi Dievo Sūnumi » (Jon. 19,7). Kai V. Jėzui paklausus apaštalus : « Jūs gi ką sakote mane esant ? », Petras pareiškė : « Tu Kristus, gyvojo Dievo Sūnus », V. Jėzus jį pagyrė už tai, tardamas : « Palaimintas esi, Jonos sūnau, Simonai, nes ne kūnas ir kraujas tau tai apreiškė, bet mano Tėvas, kurs yra danguje » (Mat. 16, 17). Panašiai pagyrė jis ir apaštalą Tomą, kai tas po jo prisikėlimo iš numirusių, palytėjęs jo žaizdas, sušuko : « Mano Viešpats ir mano Dievas ! » (Jon. 20, 28).

Kad V. Jėzus vadino save tikra ir griežta, o ne plačia prasme Dievo Sūnumi (kaip kad visi žmonės yra Dievo vaikais) matyti iš to kad :

aa) vyriausioji žydų tautos Taryba nebūtų pasmerkusi jo mirti, jei nebūtų buvusi įsitikinusi, kad jis tikra ir griežta prasme vadina save Dievo Sūnumi, nes plačia prasme juk visi žydai save taip vadino ;

bb) V. Jėzus lengvai būtų išvengęs kančios ir mirties, jeigu būtų paaiškinęs vyriausiajai Tarybai, kad jis ne tikrąją prasme vadina save Dievo Sūnumi. Bet jis to nepadarė ;

cc) V. Jėzui nebūtų buvę už ką girti apaštalų Petro ir Tomo, jeigu jiedu būtų pavadinę jį Dievo Sūnumi tik plačiąja prasme ;

dd) kalbėdamas apie Dievą, V. Jėzus vadino jį savo Tėvu visiškai ne ta prasme, kaip žmonių, Tėvų. Jis niekuomet nesiejo čia savęs su visais žmonėmis, sakydamas : « Mūsų Tėvas », bet visuomet sakė : « Mano Tėvas ir jūsų Tėvas ». Pvz., žydų minioms kalbėjo jis : « Yra Tėvas, kurs mane garbina, apie kurį jūs sakote, kad jis esąs jūsų Dievas » (Jon. 8, 54). Marijai Magdalenai tarė jis po prisikėlimo iš numirusių : « Aš žengiu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą, pas mano Dievą ir jūsų Dievą » (Jon. 20, 17).

Tiesa, V. Jėzus ne kartą vadino save ir žmogaus Sūnumi. Tai darė jis dėl to, kad taikė sau pranašo Danielio Mesijui duotąjį pavadinimą (Dan. 7, 13), kurs V. Jėzaus klausytojams buvo gerai žinomas. Todėl V. Jėzaus lūpose « žmogaus Sūnus », reiškė tą patį, ką « Mesijas », « Atpirkėjas ». Kita gi vertus, V. Jėzus turėjo ir pilniausią teisę vadintis žmogaus Sūnumi, nes buvo jis taip pat tikras žmogus.

Dėl b) : Štai keletas aiškių V. Jėzaus posakių : « Sūnus negali nieko daryti iš savęs, kaip tik tai, ką mato darant Tėvą : nes ką tas daro, tai taip pat daro ir Sūnus... Nes kaip Tėvas prikelia numirusius ir atgaivina, taip ir Sūnus atgaivina, ką nori..., kad visi gerbtų Sūną, kaip gerbia Tėvą. Kas negerbia Sūnaus, tas negerbia Tėvo » (Jon. 5, 19.21.23). « Visa, ką turi Tėvas, yra mano » (Jon. 16, 15). « Kas mane mato, mato ir Tėvą » (Jon. 14, 9)'. « Aš ir Tėvas esame vienas... Tėvas yra manyje ir aš Tėvuje » (Jon. 10, 30.36). « Anksčiau, nekaip buvo Abraomas, aš Tėvuje » (Jon. 10, 30. 36). « Anksčiau, nekaip buvo Abraomas, aš esu » (Jon. 8, 58). « Aš kelias, tiesa » r gyvenimas » (Jon. 14, 6) ir t. t...

V. Jėzaus gyvenimas

5. V. Jėzaus žodžius, kad jis Dievas, galingai patvirtina jo neapsakomai taurus, tobulas, šventas gyvenimas.

Ir iš tikro ! Nuo pirmutinės iki paskutinės valandos spindi jis, kaip saulė, įvairiausiomis dorybėmis. Koks begalinis V. Jėzaus gerumas, gailestingumas, kokia beribė jo artimo meilė ! Ji apima visus žmones, be jokio tautos, kalbos, šalies, tikybės skirtumo. (Tais laikais buvo tai suvis negirdėtas dalykas). Ji neišskiria nė priešingai nusistačiusiųjų, pikto geidžiančiųjų ar pikta darančiųjų. Ko gi nejaudina prie kryžiaus kalamo V. Jėzaus maldos žodžiai : « Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką darą » ? (Luk. 23, 34). Koks nuostabus V. Jėzaus nuolankumas ! Būdamas neapsakomai pranašesnis už apaštalus, jis bendrauja su jais, kaip su lygiais, vadina juos savo prieteliais (Jon. 15, 13). Koks jo atlaidumas ! Kokia begalinė jo kantrybė tiek viešo (oje jo darbuotėje, tiek kančioje ! Žodžiu sakant, nėra nė vienos dorybės, kurios nebūtų jis turėjęs augščiausiam laipsnyje. Ir visos jos žėrėjo be mažiųjų, mažiausio šešėlio. Žmonėms taip bendros nuodėmės, kad ir mažiausios, nebuvo jame nė pėdasako. Savo priešams galėjo jis drąsiai sakyti : « Kas iš jūsų gali įrodyti manyje nuodėmę ? » (Jon. 8, 48), o tie turėjo, susigėdę, tylėti. Norėdami jį pasmerkti mirti, jie visas jėgas įtempė, kad rastų jame bent kokią kaltę, bet veltui buvo jų pastangos. Jie paskelbė jam mirties sprendimą vien tik už tai, kad jis vadino save Dievo Sūnumi. Prieš Pilotą ir Erodą jie, kaip įmanydami, jį skundė, bet ir vienas ir kitas aiškiai matė, kad jis nekaltas, ir keisčiausias pasaulyje buvo mirties sprendimas, kurį paskelbė Pilotas, tardamas : « Aš neesu kaltas šito teisiojo krauju ; jūs žinokitės » (Mat. 27, 25). Taigi iš tikro V. Jėzaus gyvenimas rodo, kad V. Jėzus buvo tas, kuo jis save vadino, būtent : Dievo Sūnus, Dievas.

V. Jėzaus darbai

6. Taip pat įvairiais tik vienam Dievui tegalimais atlikti darbai V. Jėzus įrodė esąs tikras Dievas. Tieji darbai buvo trijų rūšių : stebuklai, pranašystės ir sielos paslapčių žinojimas.

a) V. Jėzus padarė daug ir labai įvairių *stebuklų*. Jis grąžino sveikatą daugybei šiaip neišgydomų ligonių ; raupsuotųjų, neregų, kurčiųjų, nebylių, stabo ištiktųjų. Vandeniį pavertė jis vynu, keliais kepalais duonos pavalgydino tūkstantines žmonių minias, vaikščiojo viršom vandens, vienu savo žodžiu nutildė smarkiausią audrą ir sustabdė įsisiūbavusias bangas. Tris žmones prikėlė iš numirusių, iš daugelio pristotųjų išvarė piktąsias dvasias. Jam mirštant, visa gamta reiškė liūdesį : saulė aptemo, žemė drebojo,

uolos skilo. Trečiąją po mirties dieną prisikėlė jis iš numirusių ir, daug kartų pasirodęs savo mokiniams, jų akivaizdoje įžengė į dangų.

V. Jėzaus stebuklai buvo gerai žinomi visoje žydų šalyje, ir niekas nedrįso jų neigti ar jais abejoti. Net didžiausi jo priešai, Atvirkščiai. Jie juos pripažino, kaip matyti iš šių žodžių, kuriais jie tyčiojosi iš kyhančio ant kryžiaus V. Jėzaus: «Kitus išgelbėjo, pats savęs negali išgelbėti» (Mat. 27, 42).

V. Jėzaus stebuklai rodo, kad jis buvo nepalyginti galingesnis už bet kokį žmogų, ir kad jo galybė apėmė visas kūrinių rūšis ir sritis. Kitaip sakant, visi kūriniai jo klausė, kaip savo Valdovo ir Viešpaties. Tai viena. Antra, tieji stebuklai rodo, kad V. Jėzus, priskirdamas sau Dievo savybes, tvirtindamas esąs Dievo Sūnus ir Dievas, sakė tai, kas iš tikro ir buvo, kalbėjo gryniausią tiesą. Todėl visi geros valios asmenys netruko pasidaryti šią išvadą. Ne veltui pasakoja evangelistas šv. Jonas, kad jau pirmaisiais V. Jėzaus darbuotės metais atėjo pas jį vienas iš tautos vyresniųjų, vardu Nikodemus, ir jam sakė: «Rabbi, mes žinome, kad tu atėjai nuo Dievo, kaip mokytojas, nes niekas negalėtų daryti tų stebuklų, kuriuos tu darai jei Dievas nebūtų su juo» (Jon. 3, 2). Gi nenorintiems tikėti parisiėjams V. Jėzus kalbėjo: «Jei aš nedarau savo Tėvo darbų, netikėkite manim. Bet, jei aš darau ir jei nenorite manim tikėti, tai tikėkite darbams» (Jon. 10, 37-38).

b) Ką rodo V. Jėzaus stebuklai, tai ir *pranašystės*. Būtent, V. Jėzus iš anksto pasakė, kad busias įduotas vyriausiems kunigams ir Rašto žinovams, kurie pasmerksią jį mirti ir paduosią pagonims tyčiotis, plakti ir prikalsti ant kryžiaus; kad trečiąją dieną prisikelsias iš numirusių (Mat. 20, 19); kad apaštalas Judas Iskarijotas jį įduosias (Jon. 6, 71-72); kad Petras net tris kartus jo išsiginsias (Mat. 26, 34); kad Jeruzalė būsianti skaudžiai nubauta (Luk. 21, 20); gi iš šventyklos neliksią akmens ant akmens (Mork. 13, 2); kad evangelija būsianti paskelbta visoms tautoms (Mork. 13, 10) kad jo įsteigtosios Bažnyčios nė pats pragaras nenugalėsias (Mat. 16, 18). Vis tai dalykai, kurių vienus žinome, jau ko tiksliausiai įvykus, kitus matome, tebevystant, ir kurių joks žmogus negali iš anksto numatyti, nes jie pareina ne tik nuo vieno, bet net ir nuo daugelio asmenų laisvos valios, ir ne vienas jų siekia labai tolimus laikus. Gi jeigu V. Jėzus juos numatė ir nusakė, tai aišku, kad jis yra tas, kuriam nėra nei ateities, nei praeities, bet visuomet dabartis, vadinasi, Dievas.

c) Evangelijose, galop, minima daug atvejų, rodančių, kad V. Jėzus gerai žinojo *slapčiausias žmonių mintis ir norus*. Pvz., Mat. 9, 4; 22, 18; Luk. 9, 47; 7, 39-40; Jon. 2, 25; 6, 62; 6, 70; 13, 11 ir k. O tai ne tik jokiam žmogui, bet net nė angelui nėra įmanoma. Aišku tad, kad V. Jėzus yra tas, kuriam šv. Povilo žodžiais betariant, «Visa yra nuoga ir atidengta» ir kurio akims «joks sutvėrimas nėra neregimas» (Žyd. 4, 13).

V. Jėzaus mokslas

7. Galop, pats Jėzaus mokslas rodo, kad jo skelbėjas buv-tikras Dievas.

Juk Jėzaus paskelbtosios mokslo tiesos neapsakomai pralenkia tai visa, ką tik patys žmonės kada nors buvo paskelbę apie Dievą, savo santykius su juo, savo galutinį tikslą ir priemones jam siekti. Su jo doroviniais dėsniais negali nė iš tolo lygintis pačių žmonių nustatytieji. Kaip jie tinka mūsų prigimčiai ir kaip nuostabiai kelia mus augštin! Kur jų laikomasi, įsivieš-patauja ramybė, taika, palaima. O visokie nuo jų nukrypimai veda į suirutę, nelaimės, vargus tiek atskirus asmenis, tiek šeimą, tiek tautas ir valstybes. Tai sakyte sako, jog tas, kurs jį paskelbė, nepalyginti geriau žino negu patys žmonės, kas jų prigimčiai ir gyvenimui reikalinga. Todėl jis negali būti vien tik žmogus, bet neabejotinai yra tas, kuo jis save vadino, Dievas.

4 *taļu liudijimas*

8. V. Jēzaus mokiniai ir pasiuntiniai, apaštalai, visuomet ir visur skelbē, kad jū Mokytojas yra tikras Dievas, kuriam prieklaus augščiausia pagarba ir garbē. Savo žodžius jie parēmē V. Jēzaus vardu padarytais stebuklais ir užantspaudavo kentėjimais ir mirtimi už jį.

« Mes žinome, jog Dievo Sūnus atėjo ir mums davē išmanymo, kad pažintumē tikrajį Dievą ir būtume tikrajame jo Sūnuje. Jis yra tikras Dievas ir amžinoji gyvybė » (1 Jon. 5, 20), sako apaštalas šv. Jonas. « Dievas. šiomis dienomis kalbėjo mums per Sūnų, kurį pastatē visų dalykų tėvoniui, per kurį sukūrē ir pasaulį, kurs, būdamas jo garbės atšvaita ir jo esmės paveikslas..., apvalęs mus nuo nuodėmių, sėdosi didenybės dešinėje augštybėse » (Žyd. 1, 1-3); « kad Jēzaus vardu prikauptų kiekvienas kelys danguje, žemėje ir po žeme ir kad kiekvienas liežuvis išpažintų, jog Viešpats Jėzus Kristus yra Dievo Tėvo garbei » (Pilyp. 2, 11); « mūsų Išganytojo Dievo malonē pasirodē visiems žmonėms ir moko mus, kad, išsižadėję bedievystės ir pasaulinių užgaidų, gyventume šiame pasaulyje blaiviai, teisingai ir pamaldžiai, laukdami palaimintosios vilties ir ateinant garbės didžiojo Dievo ir mūsų Išganytojo Jēzaus Kristaus » (Tit. 2, 11), kalba apaštalas šv. Povilas ir t. t. *

Šv. Rašte minima taip pat ne vienas stebuklas, kurį apaštalai padarē V. Jēzaus vardu. Pvz., šv. Petras išgydē nuo užgimimo raišą žmogų Jeruzalėje (Apd. 3, 6); stabo ištiktą – Lidoje (Apd. 9, 34); šv. Povilas nubaudē laikiną apakimū žynį Elimą Kretoje (Apd. 13, 11); išlaisvino nuo piktosios dvasios pristotą merginą Pilypuose (Apd. 15, 18) ir t. t. Vadinasi, jie tuo aiškiai parodē, kad V. Jēzaus vardas yra toks galingas, kaip Dievo vardas, arba kitaip sakant, kad V. Jėzus yra Dievas. Galop, kaip žinome iš padavimo, jie visi mielai paguldē savo galvas už savo Mokytoją, savo krauju ir gyvybe patvirtindami tai, ką žodžiais skelbē.

5) *Bažnyčios makslas*

9. Ištikimai eidama savo Įsteigėjo paskirtąsias pareigas, Kat. Bažnyčia visuomet mokē, kad Jėzus Kristus yra tikras Dievas, antrasis Švč. Trejybės asmuo. Kai baigiantis trečiajam ir prasidedant ketvirtajam šimtmečiui Arijus ėmē neigti V. Jēzaus dievybę, Bažnyčia sušaukē 325 metais Nikėjoje visuotinį susirinkimą, kurs griežčiausiai pasmerkē tą klaidą.

Taigi, Kat. Bažnyčia visuomet kuo tvirčiausiai laikēs ir tebesilaiko, ką pirmutinē regimoji jos Galva, apaštalas šv. Petras, išpažino, apie V. Jėzų sakydamas: « Tu Kristus, gyvojo Dievo Sūnus » (Mat. 16, 16). Už šį jos mokslą tūkstančių tūkstančiai jos narių paaukojo savo laisvę, sveikatą, gyvybę, nepabūgdami didžiausių vargų, skaudžiausių kankinimų. Ne be reikalo apaštalas šv. Jonas yra pasakęs: « Kas gi yra, kurs nugali pasaulį, jei ne tas, kurs tiki, kad Jėzus yra Dievo Sūnus » (1 Jon. 5, 5).

TREČIASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

«Kurs prasidėjo iš šventosios Dvasios, gimė iš Panos Marijos».

Skirsnio turinys

Tačiau Jėzus Kristus yra ne tiktai tikras Dievas, bet drauge ir tikras žmogus. Trečiajame Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnyje mokoma, kad Dievas Sūnus, veikiant Šventajai Dvasiai, įsikūnijo skaisčiausioje Mergelėje Marijoje ir tapo žmogum, atsieit, priėmė mūsų kūną ir sielą.

I ĮSIKŪNIJIMO PASLAPTIS

Įsikūnijimo sąvoka

1. Tapdamas žmogum, antrasis Švč. Trejybės asmuo, Dievas Sūnus, anaip tol nepaliovė buvęs Dievas. Jėzus Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus: Dievas nuo amžių, žmogus nuo įsikūnijimo valandos. Tai ir sudaro įsikūnijimo paslaptį.

Kai V. Jėzus sako: «Aš ir Tėvas esame vienas» (Jon. 10, 30) arba: «Anksčiau, nekaip buvo Abraomas, aš esu» (Jon. 8, 58), tai kalba jis apie save, kaip apie Dievą. O kai sako: «Tėvas didesnis už mane» (Jon. 14, 28) ar vadina save «žmogaus Sūnum», tai kalba apie save, kaip apie žmogų.

Vienas asmuo, dvi prigimtys

2. Jėzuje Kristuje yra tik *vienas* dieviškasis *asmuo*, bet *dvi prigimtys*: dieviškoji ir žmogiškoji, nes antrasis Švč. Trejybės asmuo, Dievas Sūnus, priėmė žmogaus prigimtį ir neatidalomai sujungė ją su savo dieviškuoju asmeniu; dėl to tas pats Dievas Sūnus savo žmogiškąją prigimtį yra taip tikras žmogus, kaip savo dieviškąją prigimtį tikras Dievas.

Vienas asmuo

3. Kad Jėzuje Kristuje yra tiktai *vienas asmuo*, aiškiai sako šv. Raštas:

a) priskirdamas tam pačiam Jėzui dieviškus ir žmogiškus dalykus;

Juk ne kas kitas, kaip tik tas pats Jėzus Kristus, kurs yra apie save pasakęs: «Aš ir Tėvas esame vienas» (Jon. 10, 30), kurį apaštalai vadina Dievu, palaimintu per amžius (Rom. 9, 5), Žodžiu, kurs muo amžių buvo pas Dievą ir kurs yra Dievas (Jon. 1, 1), «atėjus laiko pilnybei» (Gal. 4, 4), «įsikūnijo ir gyveno tarp mūsų» (Jon. 1, 14), tapo antruoju Adomu (1 Kor. 15, 15) ir savo gyvenimu žemėje, kančia bei mirtimi pasireiškė, kaip tikriausias žmogus.

b) Jėzui, kaip žmogui, priskirdamas Dievo savybes ir, kaip Dievui, - žmogaus savybes.

« Niekas neužžengė į dangų, kaip tik tas, kurs nužengė iš dangų: žmogaus Sūnus, kurs yra danguje » (Jon. 3, 13); kalbėjo pats Jėzus apie save. Taip pat dar neturėdamas 50 metų amžiaus, jis sakė apie save: « Anksčiau, nekaip buvo Abraomas, aš esu » (Jon. 8, 58) ir pan. Kita gi vertus, šv. Povilas yra išsireiškęs: « Iš (izraelitų) kūnu yra kilęs Kristus, kurs yra Dievas palaimintas per amžius » (Rom. 9, 5); « jei jie (šio pasaulio kunigaikščiai) būtų pažinę, niekadų nebūtų garbės Viešpaties prikale ant kryžiaus » (1 Kor. 2, 8) ir t. t..

Todėl, kai 5-jo šimtmečio pradžioje Konstantinopolio patriarkas Nestorijus ėmė mokyti, kad Kristuje yra du asmenys – dieviškas ir žmogiškas, visuotinis Bažnyčios susirinkimas, įvykęs 431 m. Efeze, griežtai pasmerkė tą jojo prasimanymą, pareikšdamas, kad Kristus yra tiktai *vienas* – Dievas ir žmogus drauge. Nestorijaus klaidos pasmerkimą neužlgo pakartojo kitas visuotinis Bažnyčios susirinkimas, įvykęs Chalkedone 451 m., pažymėdamas ir pabrėždamas, kad Kristuje yra ne du asmenys, bet tik *vienas* asmuo.

Dvi prigimtys

4. Jėzuje Kristuje yra ne viena prigimtis, bet *dvi prigimtys*: dieviška ir žmogiška. Tas pats Dievas Sūnus žmogiškąją prigimtimi veikia, kaip žmogus, dieviškąją – kaip Dievas.

Tai kone iš kiekvienos evangelijų eilutės trykštanti tiesa. Plačiau į tai nežvelgiant, pakanka tik prisiminti keletą pavyzdžių. Štai, V. Jėzus, kaip žmogus, sėdasi pailsęs prie šulinio ir prašo atėjusią pasisemti vandens moteriškę samarietę gerti. Bet, kaip Dievas, atskleidžia jis jai jos sielos paslaptis (Jon. 4, 7-11). Kaip žmogus, nuvargęs, užmiega jis laive, kaip Dievas, vienu savo žodžiu nutildo audrą ir sustabdo šniokščiančias bangas (Mat. 8, 24-26). Kaip žmogus, pravirksta jis, gailėdamasis numirusio Lozoriaus, kaip Dievas, prikelia jį iš numirusių (Jon. 11, 35-44). Kaip žmogus, kenčia jis baisiausius skausmus ir numiršta ant kryžiaus, kaip Dievas, priskelia iš numirusių ir t. t.

Todėl visuotinis Bažnyčios susirinkimas, įvykęs 451 m. Chalkedone, pasmerkė, kaip klaidatikį, vieną Konstantinopolio vienuolyno viršininką, vardu Eutichijų, kurs tvirtino, kad Jėzuje Kristuje yra tiktai viena prigimtis. Eutichijaus klaida pasekusieji krikščionys vadinami monofizitais iš graikų kalbos žodžių: *monos* – vienas ir *fizis* – prigimtis.

Dvi valios

5. Jėzuje Kristuje yra taip pat dvi valios: dieviška ir žmogiška, nes valia priklauso prigimčiai. Tačiau jo žmogiškoji valia yra ku tobuliausiai pasidavusi dieviškajai.

Kad V. Jėzuje yra dvi atskiros valios, aiškiai matyti iš jo maldos Alyvų darže. « Tėve », kalbėjo jis tada: « jei nori, atimk šitą taurę šalin nuo manęs. Tačiau tebūnie ne mano valia, bet tavo » (Luk. 22, 42). Kaip matome, V. Jėzus atsisakė čia nuo to, ko jo valia norėjo, ir pavedė ją dangiškojo Tėvo valiai. Gi dieviškoji jo valia yra ta pati kaip D. Tėvo. Tad turi jis dar ir kitą valią, būtent, žmogiškąją, kuri kentėjimų bijojo ir kurią jis palenkė dieviškajai valiai.

Todėl, kai 7-jame šimtemetyje atsirado skelbiančiųjų, kad Jėzuje Kristuje yra tik viena valia, buvo jie popiežių ir 680 m. Konstantinopolyje įvykusio visuotinio Bažnyčios susirinkimo pasmerkti. Jie vadinasi monoteletais iš graikų kalbos žodžių: *monos* – vienas ir *telein* – norėti.

Kad žmogiškoji V. Jėzaus valia yra visiškai pasidavusi dieviškajai, rodo tie patys jo Alyvų darže maldos žodžiai. Žmogiškoji jo prigimtis bijojo kentėjimų, purtėsi prieš juos, norėjo, kad jų nebūtų. Todėl V. Jėzus ir

kalbėjo : « Tėve, ... atimk nuo manęs šalin šitą taure ». Tačiau, nežiūrint to, jo žmogiškoji valia anaiptol nesišiausė prieš dieviškąją, bet buvo jai visiškai nusilenkusi. Todėl jis ir savo maldos pradžioje pasakė : « Tėve, jei nori » ir jos pabaigoje pareiškė : « Tebūnie ne mano valia, bet tavo ».

Išvados

6, Iš to, kad V. Jėzuje yra vienas asmuo, o dvi prigimtys, eina šios išvados :

a) kad žmogaus prigimtis V. Jėzuje yra pasiekusi augščiausią tobulumą, garbingumą ir šventumą, koks tik kūriniui begalima pasiekti ;

Juk iš tikro nėra įmanoma augščiau iškelti kūrinio, kaip kad antrasis Švč. Trejybės asmuo padarė su žmogaus prigimtimi, ją kuo glaudžiausiai sujungdamas su savimi. Čia kūrinio garbingumo jau paskutinė riba, ir toliau už jos nėra kur eiti. Gi, savaime suprantama, iš šito susijungimo eina kuo didžiausias žmogiškosios prigimties tobulumas ir šventumas, koks tik apskritai begalimas kūriniui pasiekti. Tą tobulumą ir šventumą turėjo V. Jėzaus žmogiškoji prigimtis nuo pat pradžios, atsieit, nuo pat tojo mirksnio, kai ją priėmė antrasis Švč. Trejybės asmuo. Bet čia nebuvo joje kokio išsivystymo. Jei šv. Rašte sakoma : « Jėzus augo išmintimi, metais ir malone pas Dievą ir pas žmones » (Luk. 2, 52), tai tuo tik pažymima, kad, slenkant metams, V. Jėzus vis labiau atskleidė žmonėms tai, kas jame buvo augščiausiam laipsnyje nuo pat pradžios. Mat, priėmęs žmogaus prigimtį, jis norėjo būti visame kame panašus į žmones, todėl kaip žmonės, einant laikui, palengva vis tobulėja, taip ir jis palaipsniui vis labiau atidengė savo tobulumą.

b) kad V. Jėzus negalėjo ne tik pats nusidėti, bet ir turėti savyje kokią nors kaltės dėmę.

Kadangi veiksmus atlikinėja ne prigimtis, bet per prigimtį veikia asmuo, tad V. Jėzuje veikė ne žmogus, o antrasis Švč. Trejybės asmuo : Gi visiškai neįmanoma, kad Dievas padarytų kokią nors kaltę. Todėl V. Jėzus buvo be mažių mažiausios nuodėmės. Be to, jo žmogiškoji prigimtis buvo ko labiausiai pašvęsta. Tad negalėjo jos tepti kokia nors kaltės dėmelė.

c) kad V. Jėzui, ir kaip žmogui, priklauso dieviška garbė.

Savaime aišku, kad antrajam Švč. Trejybės asmeniui, Dievui Sūnui, priklauso dieviška garbė. Bet V. Jėzuje tas pats dieviškasis asmuo yra ir kaip žmogus, kadangi jame antrasis Švč. Trejybės asmuo užima žmogiškojo asmens vietą. Tad jam, ir kaip žmogui, priklauso dieviška garbė.

II ĮSIKŪNIJIMO BŪDAS IR TIKSLAS

Įsikūnijimo būdas

1. Dievas Sūnus priėmė žmogaus prigimtį arba įsikūnijo tuo būdu, kad veikiant Šventajai Dvasiai, pradėjo jį iš Dovydo giminės kilusi skaisčiausia Margelė Marija.

Dievo Sūnaus įsikūnijimas priskiriamas Šv. Dvasiai, kadangi tai vienas didžiausiųjų meilės ir malonės veiksmų, kurių Dievas padarė žmonėms. V. Jėzus taip yra apie tai pareiškęs : « Taip Dievas mylėjo pasaulį, kad davė savo viengimįjį Sūnų » (Jon. 3, 16).

Kaip žmogus, V. Jėzus neturėjo tėvo. Skaistutis švč. Marijos sužadėtuoinis, šv. Juozapas, buvo tik jo globėjas. « Dovydo sūnau, Juozapai, ne-

bijok priimti savo žmonos Marijos, nes kas joje gimė, yra iš šventosios Dvasios » (Mat. 2, 20), kalbėjo angelas sapne Juozapui. Gi evangelistas šv. Lukas pažymi, kad V. Jėzus buvo tik « laikomas Juozapo sūnumi ». (Luk. 1, 23).

Apreiškimo šventė

2. Angelo apreiškimą švč. Marijai, kad Dievas ją išsirinko pasaulio Atpirkėjo Motina, Bažnyčia mini kovo 25 dieną. Tai Apreiškimo šventė. Tiesa, dabar ji nėra privaloma, bet mūsų šalyje ji nuo senų senovės priprasta ir todėl neapleistina.

Tačiau Bažnyčia, norėdama, kad žmonės visuomet atsimintų tą begalinę Dievo meilę, kuri pasireiškė, Dievui Sūnui įsikūnijant, ir už ją jam dėkoti, pataria tris kartus per dieną (rytą, vidurdienį ir vakarą, ypač kai skambinama tam tikslui varpais) kalbėti maldele: « Viešpaties Angelas », o dar dažniau Angelo pasveikinimą arba « Sveika Marija ».

Švč. Marija - Dievo Motina

3. Švč. Marija teisingai vadinama « Dievo Gimdytoja » arba « Dievo Motina », kadangi tasai, kurs iš jos gimė savo žmogiškąją prigimtimi, yra Dievas.

Šią tiesą paskelbė jau arkangelas Gabrielis, kai, apreikšdamas švč. Marijai, kad ji būsianti pasaulio Atpirkėjo Motina, pasakė: « Šventasis, kurs gims iš tavęs, vadinsis Dievo Sūnumi » (Luk. 1, 25). Pareiškė ją ir, Šventosios Dvasios apšviesta, Elzbieta, kai, pasveikinusi švč. Mariją, tarė: « Ir iš kur man tai, kad mano Viešpaties Motina ateina pas mane? » (Luk. 1, 43). Todėl Bažnyčia visuomet vadino švč. Mariją Dievo Gimdytoja, Dievo Motina. Kai 5-jo šimtmečio pradžioje Konstantinopolio patriarkas Nestorijus ėmė šią tiesą neigti, Efeze įvykęs 431 m. visuotinis Bažnyčios susirinkimas jį pasmerkė, kaip klaidatikį.

Švč. Marijai, kaip Dievo Motinai, pagarbinti ir jos pagelbai išsiprašyti yra jau pirmaisiais krikščionybės amžiais Bažnyčios sustatyta mums gerai žinoma maldele: « Šventoji Marija, Dievo Motina! »

Švč. Marijos, kaip Dievo Motinos, garbei Bažnyčia yra paskyrusi spalų mėn. 11 dieną. Tačiau tai nėra privaloma šventė.

Švč. Marija - visuomet Mergelė

4. Švč. Marija yra vadinama Mergele, nes ji, kaip prieš pagimdymą taip ir po pagimdymo pasiliko skaisčiausia ir nekalčiausia mergelė.

Jau per pranašą Izaiją Dievas buvo apreiškęs, kad pasaulio atpirkėjas gims iš skaisčiausios mergelės. (Iz. 7, 14). O kai arkangelas Gabrielis pranešė švč. Marijai, kad Dievas išsirinko ją pasaulio Atpirkėjo Motina, ji tik tuomet tarė: « Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūnie man taip, kaip tu pasakei » (Luk. 1, 37), kai arkangelas jai užtikrino, kad nuo to nenukentės josios visiška skaistybė.

Kai evangelijose minimi V. Jėzaus broliai ir seserys, tai tuo vardu vadinami tik jo artimi giminaičiai, bet ne tikri jo broliai ir seserys. Pas žydus, mat, buvo nuo senų senovės paprotys artimus gimines vadinti broliais ir seserimis. Pvz., Abraomas vadino Lotą broliu, nors iš tikrųjų Lotas buvo jo broliavaikis.

Įsikūnijimo tikslas

5. Dievo Sūnaus įsikūnijimo tikslas yra keleriopas:

a) kad mus padarytų Dievo išūniais, atsiet, kad mes tap-tume dieviškojo gyvenimo dalininkais «Tuo Dievo meilē pasi-reiškē mummyse, jog Dievas siuntē savo viengimusi jē Sūnū ī pa-sauli, kad mes būtume per jē gyvi» (1 Jon. 4, 9);

b) kad savo kančia ir mirtimi galētų atlyginti Dievo teisin-gumui už žmonių nuodēmes;

c) kad savo žodžiais ir pavyzdžiu pamokytų mus dorai gyventi ir siekti ko augščiausios tobulybės.

V. Jėzaus dorybių pavyzdys

6. Savo pavyzdžiu ir žodžiais V. Jėzus aiškiai nušvietė mums visas dorybes, ypač gi uolumą Dievo garbei ir sielų iš-ganymui, malonumą, nuolankumą, kantrybę, gerumą, gailestin-gumą, atlaidumą visiems žmonėms, net ir pikčiausiems savo prie-šams ir beribį Dievo valiai klusnumą.

Kaip V. Jėzus buvo uolus Dievo garbei, ryškiai rodo šie du pavyzdžiai : a) vos bebūdamas 12 metų berniukas, jis jau atlieka ilgą ir sunkią kelionę į Jeruzalę, kad galētų dalyvauti viešosiose pamaldose ; b) kai viešajame gyve-nime, kartą atėjęs į Jeruzalės šventyklą, rado joje prekiaujančių, susirūstino (nors šiaip visuomet būdavo ko švelniausias) ir, susivijęs iš virvelių rimbą, išmušė juos laukan. Ne veltui matydami tai, apaštalai prisiminė psalmi-ninko žodžius : «Uolumas tavo namams graužē mane» (Ps. 68, 10). Kaip V. Jėzus buvo uolus sielų išganymui, rodo kiekvienas jo viešojo gyvenimo ir kančios mirksnis, nes visi nepaprastieji jo darbai, visi baisiausieji kentē-jimai ir žiauriausioji mirtis buvo ne kam kitam skirti, kaip tik sieloms iš-ganyti. Apie begalinį jo gerumą bei gailestingumą liudija tūkstančiai jo išgydytųjų ligonių ; apie nepaprastą atlaidumą – daugybė nusidėjęlių, ku-riems jis dovanuoja kaltes ; apie neapsakomą malonumą – elgesys su pik-čiausiais priešais, parisiejaus bei išdaviku Judu ; apie begalinę kantrybę – visi jo gyvenime ir kančioje patirtieji sielvartai ir skausmai ; apie beribį klusnumą Dievo valiai – ko tobuliausias vykdymas to viso, ko ji iš jo reikalavo. Ne veltui pats Jėzus yra čia pasakęs : «Aš visuomet darau tai, kas jam (Dievui) patinka» (Jon. 8, 29). «Mano valgis yra daryti valią to, kurs mane siuntē» (Jon. 4, 34). Gi šv. Povilas pareiškia : «Jis pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus» (Pilyp. 2, 8).

Žemiškojo V. Jėzaus gyvenimo bruožai

7. Trumpi žemiškojo V. Jėzaus gyvenimo bruožai yra šie :

a) užgimē V. Jėzus Betliejuje ne žmonių gyvenamame name, bet gyvuliams skirtoje pastogėje ;

Jo užgimimą mini Bažnyčia gruodžio 25 dieną. Tai Kalėdų šventė. 8-ją po užgimimo dieną buvo jis apipjaustytas ir duotas jam Jėzaus vardas. Tai mini Bažnyčia sausio 1 dieną arba per Naujus Metus.

Pirmutiniai jo pagarbinti atėjo, angelų pakviesti, netoliese kaimenes sergėjusieji piemenys. Jie, taip sakant, atstovavo žydų tautą. Po kiek laiko, atvyko iš rytų pagonių pasaulio atstovai – išminčiai. Tam paminėti Bažnyčia yra paskyrusi Trijų Karalių šventę, kuri būva sausio 6 dieną.

b) 40-ją po užgimimo dieną švč. Marija, kaip reikalavo Mozės įstatymas, paaukojo kūdikėlį Jėzų Dievui Jeruzalės šven-tykloje ;

Tai mini Bažnyčia *vasario* 2 dieną. Toji šventė vadinama švč. Marijos Įsivesdinimo arba Įvedybų švente. (Dabar ji nėra privaloma). Per ją šventinamos žvakės, ir su jomis užžiebtomis daroma procesija paminėti tam, kad V. Jėzus yra šviesa pagonims apšviesti* (Luk. 2, 31), kaip tai išsireiškė senelis Simeonas savo giesmėje*.

c) kad žydų valdovas Erodas nenužudytų kūdikėlio Jėzaus, švč. Marija ir šv. Juozapas išvyko su juo į Egiptą;

Erodas, norėdamas, kad neabejotinai žūtų Jėzus, įsakė Betliejuje ir apylinkėse išžudyti visus nuo dvejų metų amžiaus ir jaunesnius vaikus. Tuosius dėl V. Jėzaus žuvusius vaikus Bažnyčia prisimena ir mini gruodžio 28 dieną.

d) numirus Erodiui, sugrižo jie į savo šalį ir apsigyveno Nazareto miestelyje. Čia V. Jėzus praleido visą savo slaptąjį gyvenimą, būdamas Juozapui ir Marijai klusnus ir dirbdamas kasdieninį vargingo amatininko - dailidės darbą;

Ši jo ir švč. Marijos bei šv. Juozapo gyvenimą prisimena ir mini Bažnyčia per šv. *Seimos šventę*, kuri būva sekmadienį po Trijų Karalių.

e) sulaukęs 30 metų amžiaus, V. Jėzus nuėjo pas Joną Krikštytoją, kurs pajordanėje šaukė į atgailą ir krikštijo žmones, ir pasikrikštijo Jordano upėje. Po to 40 dienų ir nakčių išbuvo tyruose pasninkaudamas;

Tam jo pasninkavimui prisiminti ir paminėti Bažnyčia yra paskyrusi gavėnią. Be to, gavėnia yra pasiruošimas Velykų šventei.

f) po pasninko V, Jėzus tuojuo pradėjo viešąją savo darbuotę, kuri tęsėsi apie trejus metus. Iš daugybės savo klausytojų ir mokinių išsirinko jis dvyliką, kuriuos pavadino apaštalais («apaštalas» yra graikų kalbos žodis, reiškias pasiuntinį). Juos ypatingu būdu jis paruošė ir įgalino po jo mirties skleisti jo mokslą pasaulyje;

g) galop, iš pavydo ir neapykantos, žydų tautos vyresnieji pasmerkė jį mirti ir iš šalies valdytojo, romėno Pontijaus Piloto, išsireikalavo, kad būtų jis nužudytas žiauriausiu ir gėdingiausiu būdu — prikalamu ant kryžiaus. Tačiau trečiąją dieną jis prisikėlė iš numirusių, daug kartų pasirodė apaštalams ir mokiniams ir 40-ją po prisikėlimo dieną įžengė į dangų.

* Tas žvakes, o nuo jų ir pačią šventę mūsų žmonės yra pratę vadinti «grabnyčiomis» iš sugadinto lenkų kalbos žodžio «gromnice». Lenkų kalbos žodis «gromnice» lietuviškai būtų «griaustininės», nes griaustinis lenkiškai «grom». Mat, lenkai turėjo paprotį užsižiebtį tas žvakes, kilus smarkiai perkūnijai. Mūsų žmonės nuo senų senovės žiebia jas prie merdinčio ligonio ar prie karsto. O, kadangi karstą žmonės vadindavo «grabu», tai jiems buvo gerai suprantamas ir tų žvakių pavadinimas «grabnyčios».

KETVIRTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Kentėjo prie Pontijaus Piloto, buvo prikaltas prie kryžiaus, numiręs ir palaidotas ».

Skirsnio turinys.

1. Ketvirtasis Apaštalo tikėjimo Išpažinimo skirsnis moko mus, kad V. Jėzus, atpirkdamas mus, kentėjo, numirė ant kryžiaus ir buvo palaidotas.

Šalies valdytojas, romėnas Pontijus Pilotas, minimas čia, viena, nurodyti laikui, kada įvyko atpirkimas, antra, pažymėti, kad Atpirkėjo kankinime ir nužudyme dalyvavo ne tik žydai, bet ir pagonys.

V. Jėzaus kančia prasidėjo krauju prakaitavimu Alyvų darže. Čia buvo jis, Judui išdavus, suimtas ir nuvestas pas žydų tautos vyresniuosius. Jie pasmerkė jį mirti ir, visai išjuokę bei išniekinę, atidavė Pontijui Pilotui nužudyti. Tas, nerasdamas jame kaltės, pasiuntė jį pas Galiliejės valdovą, Erodą, kurs, pasityčiojęs V. Jėzum, kaip nepilnapročių, grąžino jį atgal Pilotui. Pilotas, žydų verčiamas, pirma pasmerkė V. Jėzų nuplakti (kareiviai atliko tai ne tik kuo žiauriausiu būdu, bet dar tyčiodamiesi iš jo kaip karaliaus, uždėjo jam ant galvos erškėčių vainiką), o paskui ir mirti ant kryžiaus. Su sunkiu kryžium ant žaizdotų pečių ir su erškėčių vainiku ant galvos buvo nuvestas jis į nužudymo vietą, Golgotos kalną, ir tenai prikaltas prie kryžiaus tarp dviejų piktadarių numirė, atlygindamas Dievui už visas žmonių nuodėmes.

V. Jėzus tikrai numirė

2. V. Jėzus numirė ne tariamai, bet tikrai, atsieit, jo siela neabejotinai atsiskyrė nuo jo kūno. Tačiau jo dieviškasis asmuo pasiliko drauge ir su jo siela ir su kūnu.

Apie V. Jėzaus mirties tikrumą aiškiai kalba visi evangelistai. Pvz., šv. Lukas sako : « Jėzus sušuko dideliu balsu, sakydamas : Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią, ir su tais žodžiais numirė » (Luk. 23, 46). Šv. Jonas mini, kad kareiviai, atėję prikaltiesiems ant kryžių sulaužyti blauzdų, « priėję prie Jėzaus ir pamatę, kad jis jau miręs, nelaužė jo blauzdų, tik vienas kareivis atvėrė jam jietimi šoną, ir tuojau išėjo kraujo ir vandens » (Jon. 19, 33-34). Tad jeigu V. Jėzus būtų buvęs dar tuomet nenumiręs, tai šono perdūrimo būtų pakakę jam nužudyti. Galop, jo priešai, parisiėjai, atsidėję, žiūrėjo, kad jis neabejotinai numirtų. Pagaliau jie jo mirties niekuomet nė neneigė, tik jo prisikėlimą iš numirusių aiškino tuo būdu, jog, sargybai bemiegant, atėję jo mokiniai ir pavogę jo kūną (Mat. 28, 13).

Kadangi V. Jėzui numirus, dieviškasis asmuo pasiliko drauge su jo siela ir su jo kūnu, tad suprantama, kodėl galima sakyti ir sakoma : « Dievo Sūnus buvo palaidotas », « Dievo Sūnus nužengė į pragarus ».

V. Jėzaus palaidojimas

3. V. Jėzus buvo po mirties palaidotas. Tas faktas pilnai užtikrina kad, jis buvo tikrai numiręs.

V. Jėzus ne kartą buvo sakęs, kad didžiausias jo dievystės ir visos jo pasiuntinybės įrodymas bus jo prisikėlimas iš numirusių. Pvz., kai syki parisiėjai, nesitenkindami jo stebuklais, reikalavo iš jo kažkokio ženklų iš dangaus, jis atsakė : « Pikta ir svetimoteriaujanti karta reikalauja ženklų, ir

jai nebus duota kito ženklo, kaip tik pranašo Jonos ženklas. Nes, kaip Jona buvo tris dienas ir tris naktis banginio pilve, taip žmogaus Sūnus bus tris dienas ir tris naktis žemės širdyje » (Mat. 12, 39-41). Arba vėl, kai jam išvarius iš Jeruzalės šventyklos pirkliuiančiuosius, tautos vyresnieji (su kurių pritarimu vyko toji prekyba), klausė jį, kokia galia tai darąs, jis atsakė : « Sugriaukite šitą šventyklą, o aš per tris dienas ją pastatysiu » (Jon. 2, 19). (Iš tolimesnio evangelijos pasakojimo aiškiai matyti, kad šiuos V. Jėzaus žodžius suprato tautos vyresnieji apie V. Jėzaus prisikėlimą iš numirusių trečiąją dieną). Todėl V. Jėzus ir norėjo, kad nebūtų jokių abejojimų jo numirimu. Tam tikslui buvo jis palaidotas. Dar daugiau. Jo priešai, pastatę prie jo kapo sargybą ; tai dar geriau įrodo, kad jis tikrai prisikėlė iš numirusių.

V. Jėzaus kančios ir mirties minėjimas

4. V. Jėzaus kančią ir mirtį Bažnyčia ypatingu būdu prisimena ir mini *Didįjį Penktadienį*, kuris yra prieš Velykas.

Kentėdamas ir numirdamas už mus, V. Jėzus, padarė mums didžiausią auką. Bažnyčia nori, kad mes jam už tai atsilygintume bent šiekia tokia savo auka. Todėl ji yra įsakiusi penktadieniais susilaikyti nuo mėsinių valgių.

I ATPIRKIMAS

V. Jėzus kentėjo ir numirė savo žmogiškąja prigimtimi

1. V. Jėzus atpirko žmones, už juos kentėdamas ir numirdamas. Tai atliko jis savo žmogiškąja prigimtimi, nes jo dieviškoji prigimtis negali nei kentėti, nei numirti. Bet jo kančios ir mirties vertė ėjo iš neapsakomo jo dieviškojo asmens vertingumo.

V. Jėzaus kūnas buvo plaktas, erškėčiais vainikuotas, prie kryžiaus prikaltas, jo siela patyrė nuliūdimų, sielvartų, skausmų, bet jo dieviškosios prigimties visa tai nepalietė.

V. Jėzus kentėjo ir numirė laisvai

2. V. Jėzus kentėjo ir numirė už žmones ne priverstas, bet visiškai *laisvai*.

Kad Atpirkėjo auka už žmones bus laisva, nurodė jau pranašas Izaijas šiais žodžiais : « Buvo paaukotas, kadangi jis pats to norėjo » (Iz. 53, 7). Šią tiesą ne kartą minėjo pats Jėzus : « Niekas negali jos (gyvybės) atimti iš manęs, bet aš ją guldau pats savaime. Aš turiu galios ją guldyti ir turiu galios vėl ją imti » (Jon. 10, 18). Gi, prieš jį suimant Alyvų darže, mėginusiam jį ginti apaštalui Petruį jis tarė : « Kišk savo kalaviją į makštį. Nejaugi aš negersiu tos taurės, kurią mano Tėvas yra man davęs ? » (Jon. 18, 11).

Atpirkėjas turėjo laisvai kentėti bei mirti, nes tik tuomet nuopelninga. Juk kas daroma iš prievartos ar būtinumo, tai nėra nuopelnas. Be to, kaip laisvės panaudojimu piktam žmonės prasižudė, taip turėjo būti ir išgelbėti laisvės panaudojimu atpirkimui. Todėl ir sako šv. Povilas : « Kaip vieno žmogaus neklusnumu daugelis pasidarė nusidėjėliai, taip ir vieno klusnumu daugelis bus padaryti teisūs » (Rom. 5, 19).

V. Jėzaus kančios ir mirties tikslas

3. V. Jėzaus kančios ir mirties tikslas buvo *atlyginti Dievo teisingumui* už žmonių nuodėmės ir tuo žmones atpirkti bei jiems gražinti pražudytąją amžinąją laimę.

Begalinis Dievo teisingumas reikalavo pilno atlyginimo už įžeidimą, kurį padarė pirmoji žmonių nuodėmė ir paskui visos kitos. Bet žmonėms tai jokių būdu nebuvo įmanoma, nes, kaip jau žinome, kad ir didžiausias jų atlyginimas neturi vertės Dievo akyse. Reikėjo tad, kad atlyginimą jų vardu padarytų neapsakomai vertingesnis už juos asmuo, kaip jų atstovas. Toks asmuo buvo Dievas Sūnus. Begalinio Dievo gailestingumo nutarimu atėjo jis į nupuolusiojo Adomo vietą atstovauti žmones, kaip «antrasis Adomas», ir prisimė sau visas jų nuodėmes. Savo kalčių jis neturėjo jokių, bet kentėjo ir numirė vien tik už mūsų. «Iš tikrųjų jis nešė mūsų ligas ir kentėjo mūsų skausmus. Dėl mūsų nedorybių buvo jis sužeistas ir dėl mūsų nuodėmių sumuštas. Visi mes, kaip avys klydome, kiekvienas nukrypo į savo kelią, ir Dievas uždėjo jam visų mūsų nedorybes» (Iz. 53, 4-6), kalbėjo apie jį jau pranašas Izaijas. Gi apaštalas šv. Petras čia pareiškia: «Jis nepadarė nuodėmės ir nerasta vyliaus jo burnoje... Jis pats savo kūne nešė mūsų nuodėmes į medį, kad mes, numirę nuodėmėms, būtume gyvi teisybei; jo randais jūs esate pagydyti» (1 Petr. 2, 22. 24).

V. Jėzus ko pilniausiai atlygino Dievui

4. V. Jėzaus atlyginimas už mūsų nuodėmes buvo toks, kokio reikalavo Dievo teisingumas, t. y. buvo pilnas. Jo vertė tokia didelė dėl to, kad V. Jėzus yra tikras Dievas.

Juo augštesnis asmuo atlygina už įžeidimą, tuo vertingesnis yra atlyginimas. Gi V. Jėzus yra tikras Dievas. Tad jis ir galėjo pilnai atlyginti Dievo teisingumui už žmonių kaltes. Bet tai dar ne viskas. Kadangi kiekvienas V. Jėzaus, kaip Dievo, veiksmas yra begalinės vertės, tad ir mažiausio jo kentėjimo būtų užtekę atlyginti Dievui už mūsų nedorybes. Tačiau jis norėjo patirti kentėjimų ir labai daug ir neapsakomai didelių. Tai tam, kad, viena, juo aiškiau parodytų mums nuodėmės bjaurumą, ir antra, kad juo labiau atskleistų mums savo beribę meilę. Ne veltui sako čia apaštalas šv. Povilas: «Kur gausėjo nuodėmė, ten dar labiau gausėjo malonė, kad kaip viešpatavo nuodėmė mirčiai, taip viešpatautų ir malonė dėl teismo amžinajam gyvenimui per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų» (Rom. 9, 20-21).

V. Jėzus atlygino už visas visų žmonių nuodėmes

5. V. Jėzus atlygino ne tik už Adomo nuodėmę, bet taip pat ir už gimtąją bei visas kitas, kokių tik žmonės kada nors padarė, padaro ar padarys.

«Jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes; ne tiktai už mūsų, bet taip pat ir už viso pasaulio» (1 Jon. 2, 2).

II ATPIRKIMO VAISIAI

Piktas, nuo kurio išgelbėjo mus V. Jėzus

1. Savo kančia ir mirtimi V. Jėzus išgelbėjo mus visų pirma nuo trejopo pikto:

a) nuo nuodėmės ;

« Jėzus Kristus... mus mylėjo ir apiplovė mus savo krauju nuo mūsų nuodėmių » (Apr. 1, 5), sako apaštalas šv. Jonas. Tačiau to nereikia taip suprasti, lyg kad po atpirkimo mes jau nebegalėtume nusidėti ar mūsų nuodėmės nebeįžeistų Dievo, bet tik taip, kad iki atpirkimui visi žmonės dėl Adomo kaltės (ir, žinoma, taip pat dėl savo nedorybių) buvo nuodėmės būsenoje Dievo atžvilgiu, atsieit, nebebuvo jo mylimi vaikai, bet, kaip pasakyta šv. Rašte, « rūstybės vaikai » (Ef. 2, 3), ir patys niekaip negalėjo iš šitos būsenos išsivaduoti. Tik V. Jėzus savo kančia ir mirtimi juos iš jos išgelbėjo ir nupelnė jiems teisę vėl būti Dievo vaikais. Tai viena. Antra, kai nusidėję dabar mes darome nuoširdžią atgailą, tai dėl V. Jėzaus kančios ir mirties nuopelnų Dievas ne tik atleidžia mums kaltes, bet ir tuojau vėl priima mus, kaip savo mylimus vaikus ir amžinosios laimės paveldėtojus, ko iki atpirkimui anaip tol nebuvo.

b) nuo piktosios dvasios vergijos, į kurią buvome patekę dėl pirmosios nuodėmės ;

« Kas kieno nugalėtas, to jis ir vergas » (2 Petr. 2, 19), sako apaštalas šv. Petras. Įtraukdama į nuodėmę pirmuosius tėvus, piktoji dvasia nugalėjo žmones. Jie tad pateko į tam tikrą jos vergiją, kuri ilgainiui dar labiau sustiprėjo dėl asmeninių žmonių kalčių. Savo kančia ir mirtimi V. Jėzus mus nuo jos išgelbėjo. (Jėzus Kristus pasidarė žmonių) « dalyvis, kad mirtimi sugriautų tą, kurs turėjo mirties valdžia, tai yra velnią, ir išlaisvintų tuos, kurie mirties baime buvo laikomi visą gyvenimą vergystėje » (Žyd. 2, 14-15), sako šv. Povilas.

c) nuo amžinojo pasmerkimo, kurį užtraukė mums pirmoji nuodėmė ir kitos kaltės.

Kaip jau žinome, dėl pirmųjų tėvų nuodėmės (kuri kiekvienam mūsų tenka, kaip gimtoji nuodėmė) mes buvome nustoję teisės džiaugtis per amžius Dievo regėjimu. Gi negalėjimas Dievo regėti, arba kitaip sakant, negalėjimas pasiekti savo galutinio tikslo kaip tik ir sudaro pasmerkimą. V. Jėzus savo kančia ir mirtimi mus nuo jo išvadavo. Todėl sako šv. Povilas : « Dievas nepaskyrė mūsų rūstybei, bet kad įgytume išganymą per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų » (1 Tes. 5, 9).

Geras, kurį suteikė mums V. Jėzus

2. Savo kančia ir mirtimi suteikė mums V. Jėzus šias gėrybes :

a) suteikė mus su Dievu, nupelnydamas mums pašvenčiamąją malonę ;

« Tebebūdami neprieteliai, buvome suteikti su Dievu jo Sūnaus mirtimi » (Rom. 5, 10), sako čia šv. Povilas.

b) atidarė mums dangų ;

« Pasirodė mūsų Išganytojo Dievo maloningumas ir gerumas žmonėms..., kad mes nuteisinti jo malone būtume pagal viltį amžinojo gyvenimo tėvoniai » (Tit. 3, 4, 7), pareiškia tas pat apaštalas.

c) nupelnė malonių, kad galėtume pasidaryti tobuli ir šventi.

« Jei per vieno nuodėmę daugelis mirė », sako šv. Povilas : « tai daug labiau Dievo malonė ir dovana gausiai pasipylė ant daugelio per vieno žmogaus Jėzaus Kristaus malonę » (Rom. 5, 15). « Kur gausėjo nuodėmė, ten

dar labiau gausējo malonē, kad kaip viešpatavo nuodēmē mirčiai, taip viešpatautų ir malonē dēl teismo amžinajam gyvenimui per mūsų Viešpatį Jēzų Kristų » (Rom. 5, 20-21). (Dievas) « mus palaimino Kristuje visokiu dvasiniu palaiminimu danguje » (Ef. 1, 3).

Mūsų prigimčiai *nepriklausančiųjų dovanų*, kurias turėjo pirmieji tėvai, prieš nusidėdami, būtent : galėjimo nemirti, laisvumo nuo pageidimo ir nuo vargų bei kentėjimų, tobulo žinojimo, V. Jėzus mums negrąžino, nes :

a) jos nėra reikalingos mūsų išganymui ;

b) jų neturėdami, mes galime net daugiau ir didesnių nuopelnų įsigyti amžinajam gyvenimui. Juk savaime aišku, kad juo sunkesnėse kovose tenka dalyvauti kariams, tuo garbingesnė būva jų pergalė ;

c) amžinybėje (kuri kiekvienam mūsų iš tikrųjų labai greitai ateina) mes vis tiek turime būti laisvi nuo bet kokių vargų, kentėjimų ir mirties. O jeigu kas tenai pateks į dar didesnius vargus ir į už skaudžiausią mirtį baisesnius kentėjimus, tai vien tik pats bus už tai kaltas.

V. Jėzus atpirko visus žmones

3. V. Jėzus atpirko visus žmones, vadinasi, tiek tuos, kurie gyvena prieš jo kančią ir mirtį, tiek tuos, kurie po jo kančios ir mirties gyvena ar gyvens iki pasaulio pabaigai ; taip pat ir tuos, kurie, pasinaudodami jo nuopelnais, pasieks savo galutinį tikslą ir bus amžinai laimingi, tiek tuos, kurie jo nuopelnais nepasinaudos ir, nepasiekę savo galutinio tikslo, bus amžinai nelaimingi.

« Kristus Jėzus... pats save davė atpirkimą už visus » (1 Tim. 2, 6). 6). « Kristus numirė už visus, kad ir tie, kurie yra gyvi, jau nebe sau gyventų, bet tam, kurs yra už juos miręs » (2 Kor. 5, 15).

Savo kančia ir mirtimi nupelnė V. Jėzus žmonėms teisę pasiekti savo galutinį tikslą, Dievo regėjimą ; teisę gauti pašvenčiamąją malonę ir nuodėmių atleidimą. Bet tik teisę, o ne prievartą. Dievas, sukūręs žmones laisvus, tos laisvės iš jų ir neatima. Todėl, jei žmonės nori ir stengiasi, gali gauti nuodėmių atleidimą, pašvenčiamąją malonę, gali pasiekti galutinį savo tikslą, nes visi turi į tai teisę ir dar, be to, didelę Dievo pagalbą. Bet, jeigu nenori ir nesistengia, – aišku, koks jų likimas amžinybėje. Ne veltui pasakyta šv. Rašte : « Prieš žmogų yra gyvenimas ir mirtis ; ko jis norės, tai bus jam duota ». (Ekkli, 15, 14).

PENKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Nužengė į pragarus, trečiąją dieną kėlėsi iš numirusių »

Skirsnio turinys

1. Penktasis Apaštalo tikėjimo Išpažinimo skirsnis sako :

a) kad V. Jėzaus siela po mirties nužengė į pragarus, atseit, į vietą, kurioje būdamos numirusių teisiųjų vėlės, laukė atpirkimo ;

b) kad V. Jėzus trečiąją po mirties dieną vėl sujungė savo sielą su kūnu ir prisikėlė iš numirusių.

« Kristus numirē vienā kartā už mūsu nuodēmes, teismus už neteisiuosius..., numarintas, tiesa, kūnu, bet atgaivintas dvasia. Joje taip pat jis nuėjo ir skelbė toms kalėjime buvusioms dvasioms » (1 Petr. 10, 19-20).

Pragarų sąvoka

2. Kadangi, nusidėdami, pirmieji tėvai nustojo sau ir visiems savo palikuonims teisės į dangų, tad numirusių dorųjų vėlės laukė tam tikroje vietoje, kuri vadinama pragarais, kol Atpirkėjas sugrąžins tą teisę.

Pragarai nebuvo kančios, bet tik laukimo vieta. Vadinasi, tai ne pragaras. Dera paminėti, kad S. Testamente pragarų vardu vadinamos trys vietos: a) tikrasis pragaras, atsieit, vieta, kurioje yra piktosios dvasios ir amžinai pasmerktieji; b) skaistykla, – vieta, kurioje numirusių be sunkios nuodėmės žmonių vėlės turi atlikti dar laikiną bausmę už mažąsias nuodėmes ar išbaigti atgailą už atleistas didžiasias; c) vieta, kurioje dorųjų arba teisiųjų vėlės laukė, kada galės įeiti į dangų. Į šitą tad vietą, bet ne į tikrąjį pragarą, nužengė V. Jėzus po mirties. N. Testamente šitos vietos jau nebėra, nes teisiųjų vėlės tuojau eina į dangų.

Kodėl V. Jėzus nužengė į pragarus?

3. V. Jėzus nužengė į pragarus, kad:

a) pasižemintų iki galui, dalyvaudamas nusidėjusių žmonių likime;

Dievas Sūnus neapsakomai pasižemino, priimdamas mūsų prigimtį. Kaip sako šv. Povilas, jis čia « pats save sunaikino » (Pilyp. 2, 7). Tapęs žmogum, jis norėjo, kaip išsireiškia tas pat apaštalas, « pasidaryti visu kuo panašus į brolius » (Žyd. 2, 17), « tačiau be nuodėmės » (Žyd. 2, 15). Tad ir patirti žmonių likimo ne tik šiame pasaulyje, bet ir kitame. Kaip sako šv. Tomas Akvinietis, V. Jėzus « norėjo prisiimti mūsų bausmę, kad mus išgelbėtų nuo bausmės. Nes nusidėdamas žmogus, nusipelnė ne tik mirtį, bet ir patekimą į pragarus. Todėl, kaip derėjo (Jėzui) numirti, kad mus išgelbėtų nuo mirties, taip derėjo jam ir nužengti į pragarus, kad mus išgelbėtų nuo patekimo į juos »*. Be abejo, V. Jėzui buvo tai didžiausias pasižeminimas.

b) praneštų teisiųjų vėlėms džiaugsmingą žinią apie įvykusį atpirkimą.

Nors pragaruose teisiųjų vėlės nepatyrė jokių skausmų, tačiau jos buvo pilnos ilgesio, laukdamos, kada galės pasiekti savo galutinį tikslą, Dievą. Kaip bebūdamos žemėje, skelbė V. Jėzus, kad « Dievo karalystė priartėjo » (Mork. 1, 15), taip numiręs, nužengė į pragarus pranešti teisiems, kad jų ištrėmimas jau pasibaigė, ir jie galės įeiti į savo Viešpaties džiaugsimą.

V. Jėzaus siela tol buvo pragaruose, kol jo kūnas buvo kape.

Prisikėlimas iš numirusių

4. Trečiąją po mirties dieną, anksti rytą, prisikėlė V. Jėzus savo galia iš numirusių.

Apie tai ne kartą jis buvo kalbėjęs prieš savo kančią ir mirtį. Pvz., Mat. 16, 21; Jon. 3, 9. Tai žinojo ir jo priešai parisiejai bei tautos vyres-

* Pal. Ludovicus Lercher, Institutiones Theologiae Dogmaticae, Oeniponte, Lipsiae, 1942, vol. III, 208 psl.

nieji. Todėl tuojau po jo palaidojimo kreipėsi jie į Pilotą, sakydami: « Valdove, mes atsiminėme, kad tas suvedžiotojas, dar gyvas tebebūdamas, sakė: Po trijų dienų aš prisikelsiu. Liepk tat sergėti kapą iki trečiai dienai, kad kartais neateitų jo mokytiniai, jo nepavogtų ir nesakytų liaudžiai: Jis kėlėsi iš numirusiųjų; tas paskutinis suklaidinimas būtų piktesnis už pirmąjį » (Mat. 27, 63-64).

V. Jėzus pats prisikėlė iš numirusiųjų, nes jis, kaip Dievas, turėjo galią tai padaryti. Ne veltui buvo jis pareiškęs: « Aš turiu galios ją (gyvybę) guldyti, ir turiu galios vėl ją imti » (Jon. 10, 17). Jei kartais sakoma šv. Rašte, kad Dievas jį prikėlė iš numirusiųjų, tai tuo tik pažymima, jog V. Jėzus ne kaip žmogus, bet tik kaip Dievas, turėjo galią prisikelti iš numirusiųjų.

V. Jėzus tikrai prisikėlė

5. Kad V. Jėzus tikrai prisikėlė iš numirusiųjų, liudija visos N. Testamento šv. knygos.

Evangelijose ši tiesa plačiau paminėta, kitur tik prabėgomis, kaip tikintiesiems jau žinoma, bet visur laikoma ji pagrindine ir kertine. Ne veltui sako šv. Povilas: « Jei Kristus neprisikėlė, tai mūsų skelbimas yra tuščias, tuščias ir jūsų tikėjimas. Tuomet būtų rasta, kad mes esame ir netikri Dievo liudytojai, nes liudijome prieš Dievą, kad jis prikęš Kristų, kurio neprikėlė » (1 Kor. 15, 14-15).

Galingą savo iš numirusiųjų prisikėlimo liudijimą davė V. Jėzus ir savo nužudytojams, tautos vyresniesiems. Gavo jie jį kaip tik iš tų sargų, kuriuos buvo pastatę saugoti V. Jėzaus kapo. « Kai kurie sargai atėjo į miestą ir pasakė vyriausiems kunigams visa tai, kas buvo atsitikę » (Mat. 28, 11), pasakoja apie tai šv. Matas. Tačiau ir čia neapykanta ir-neleidžias prie savo kaltės prisipažinti išdidumas, nustelbė tiesą. « Jie », kaip sako minėtasis evangelistas, « susirinkę su vyresniaisiais ir pasitarę, davę kareiviams daug pinigų, tardami: «Sakykite, kad jo mokytiniai atėjo naktį ir jį pavogė, mums bemiegant » (Mat. 28, 12-13). Ko buvo vertas šitoks kareivių sakymas, pigu, suprasti. Juk, kaip gražiai ir teisingai pareiškia šv. Augustinas, kaipgi jie galėjo matyti, kad mokytiniai vogė Jėzaus kūną, jeigu jie miegojo? Tačiau, deja, kaip evangelistas pastebi, kareiviai, « paėmę pinigus, padarė, kaip buvo pamokyti, ir tas gandas yra paplitęs žyduose iki šiai dienai » (Mat. 28, 15).

Prisikėlusis V. Jėzus

6. V. Jėzus išėjo iš kapo, kaip nuodėmės ir mirties nugalėtojas, garbingas ir nemirtingas.

Tai daugelyje šv. Rašto vietų paminėta ir pažymėta tiesa. Pvz., šv. Povilas sako: « Kristus, prisikėlęs iš numirusiųjų, jau nebe miršta, mirtis jam daugiau nebeviešpatauja, nes kad jis mirė dėl nuodėmės, tai mirė vieną kartą » (Rom. 6, 9-10). « Jis pakeis mūsų žemumo kūną padarydamas jį panašų į savo skaistumo kūną ta jėga, kuria jis gali taip pat visa sau pavergti » (Pilyp. 3, 21).

V. Jėzaus kūnas pasidarė nebegendas, nebegalįs kentėti, spindįs, sudvasintas, atseit, galįs minties greičiu persikelti iš vietos į vietą, ir medžiaginiai daiktai nebesudarė jam kliūtis. Tai aiškiai matyti iš evangelijų pasakojimo: Mat. 28, 1 ir k.; Mork. 16, 1 ir k.; Luk. 24, 1 ir k.; Jon. 20, 1 ir k. Tačiau žaizdų žymės rankose, kojose ir šone V. Jėzus pasiliko, viena, kaip savo kovos ir pergalės ženklus; antra, kaip įrodymą, kad prisikėlė tikrai tame pačiame kūne, kuriame kentėjo ir numirė ant kryžiaus. Tokio įrodymo kaip tik pareikalavo apaštalas Tomas. Jis, būtent, tarė kitiems apaštalams, kurie papasakojo jam, matę prisikėlusį Jėzų: « Jei aš nepamatysiu jo rankose vinių perdūrimų, neįdėsiu savo pirštą į vinių vietą ir neįdėsiu

savo rankos į jo šoną, netikėsiu » (Jon. 20, 25), Kaip žinome, pasirodęs kitą kartą V. Jėzus, pažodžiui įvykdė šias jojo sąlygas, ir kupinas tikėjimo Tomas sušuko : « Mano Viešpats ir mano Dievas ! » (Jon. 20, 28). V. Jėzus atsakė jam į tai reikšmingais ir mums paguodos pilnais žodžiais : « Kadangi mane matei, Tomai, tu įtikėjai ; palaiminti, kurie nematė ir tikėjo » (Jon. 20, 29).

Išvados

7. Tiesa, kad V. Jėzus prisikėlė iš numirusių, turi :

a) stiprinti mūsų tikėjimą į jo dievybę ir į mūsų būsimąjį prisikėlimą ;

Ne veltui sako čia šv. Petras : « Jis (Jėzus) buvo numatytas pirm pasaulio įkūrimo, o apreikštas paskutiniaisiais laikais dėl jūsų, kurie per jį tikite į Dievą, jį prikėlusį iš numirusiųjų ir davusį jam garbę, taip kad jūsų tikėjimas ir viltis remiasi Dievu » (1 Petr. 1, 20-21). Gi šv. Povilas pareiškia : « Kaip per žmogų atėjo mirtis, taip per žmogų ir mirusiųjų prisikėlimas. Ir kaip Adome visi miršta, taip ir Kristuje visi bus atgaivinti, bet kiekvienas savo eile : pirmą Kristus, paskui tie, kurie yra Kristaus, kurie tikėjo į jo atėjimą » (1 Kor. 15, 21-23).

b) skatinti mus vengti nuodėmių, kurios neša mums amžinąją mirtį, ir gyventi ne tik dorai, bet siekti ir tobulybės.

« Krikštu, kuriuo dalyvaujame (Kristaus) mirtyje, mes esame draug su juo palaidoti, kaip kad Kristus kėlėsi iš numirusiųjų per Tėvo garbę, taip ir mes gyventume nauju gyvenimu » (Rom. 6, 4), « Jei prisikėlėte su Kristumi, įieškokite, kas yra augštai, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje ; pamėgkite tai, kas yra augštai, ne kas žemėje » « Mūsų Išganytojo Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ir moko mus, kad, išsižadėję bedievytės ir pasaulinių užgaidų, gyventume šiame pasaulyje blaiviai, teisingai ir pamaldžiai » (Tit. 2, 12).

V. Jėzaus prisikėlimo šventė

8. V. Jėzaus prisikėlimą iš numirusių Bažnyčia iškilmingai mini per Velykas.

Tai viena didžiausių jos švenčių. Bažnyčia nori, kad per ją visi jos vaikai kuo glaudžiausiai jungtųsi su vyriausiąja savo Galva, V. Jėzumi. Todėl ji yra įsakiusi priimti šv. Komuniją. Bet, gerai žinodama, kad ne visiems tikintiesiems gali būti paranku ar net įmanoma pačią Velykų dieną pasikviesti pas save V. Jėzų, ji yra paskyrusi tam tikrą vadinamą Velykų metą, kurs vienoje šalyse yra kiek ilgesnis, kitose gi trumpesnis. Ilgiausias (koks buvo ir mūsų tėvynėje) tęsiasi nuo 1-jo gavėnios sekmadienio iki švč. Trejybės šventei. Tuoju Velykų metu kiekvienas katalikas privalo priimti šv. Komuniją. O, kadangi šv. Komuniją tegalima priimti vien esant be sunkios nuodėmės, tad, aišku, reikia atlikti taip pat išpažintį.

ŠEŠTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Įžengė į dangų, sėdi dešinėje Dievo Tėvo visagalio ».

Skirsnio turinys

1. Šeštasis Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnis moko :

a) kad V. Jėzus savo galia įžengė į dangų su savo siela ir kūnu ;

b) kad jis taip pat, kaip žmogus, yra iškeltas augščiau už visus kūrinius ir dalyvauja Dievo garbėje.

Apie V. Jėzaus į dangų įžengimą sako evangelistas šv. Morkus : « Viešpats Jėzus.... buvo paimitas į dangų ir sėdi Dievo dešinėje » (Mork. 16, 19). Gi šv. Lukas kalba savo evangelijoje : « Jis (Jėzus) nusivedė juos Betanijos link ir, pakėlęs savo rankas, palaimino juos. Laimindamas, jis atsiskyrė nuo jų ir pasikėlė į dangų » (Luk. 24, 50-51). O Apaštalų Darbų knygoje pasakoja jis : « Jiems (apaštalams) bereginti, jis (Jėzus) buvo pakeltas augštin. Debesis uždengė jį nuo jų akių. Kada jie, akių nenuleisdami, žiūrėjo į dangų, jam į jį žengiant, štai du vyrai baltais rūbais atsistojo prie jų. Juodu tarė : Vyrai Galiliejiečiai, ko stovite, žiūrėdami į dangų ? Tas Jėzus, kurs paimitas nuo jūsų į dangų, taip pat ateis, kaip matėte jį žengiantį į dangų » (Apd. 1, 9-11).

Įžengė V. Jėzus į dangų nuo Alyvų kalno, kur buvo prasidėjusi jo kančia. (Apc. 1, 12). Nusivedė jis su savim visas teisiųjų vėles, kurias išlaisvino iš pragarų. Apie tai taip sako šv. Povilas : « Užžengęs augštin, jis vedė sugautus belaisvius » (Ef. 4, 8). Tai buvo pirmutiniai žmonės, kurie įėjo į dangų. Danguje gavo V. Jėzus, ir kaip žmogus, garbingiausią vietą. Tai rodo evangelijos žodžiai : « sėdi Dievo dešinėje » (Mork. 16, 19). Mat, dešinėje pusėje vietą laikė senovės žydai (kaip ir mes dabar) garbingusia. Taip pat šv. Povilas sako čia : « Ją (jėgą) parodė jis (Dievas) Kristuje, prikeldamas jį iš numirusiųjų ir pasodindamas jį savo dešinėje danguje, augščiau visų kunigaikštysčių, valdžių, galybių, viešpatysčių ir visokio vardo, kurs minimas ne tik šiame pasaulyje, bet ir būsimame. Jis padėjo visa po jo kojomis ir davė jį galva visai Bažnyčiai » (Ef. 1, 20-22).

Žodžiu « sėdi » pažymima, viena, kad V. Jėzus pilnai pabaigė visą atpirkimo darbą ir daugiau niekuomet jo nebekartos ; antra, kad gavo jis Dievo dešinėje vietą patvariai, atseit, visiems amžių amžiams ; trečia, kad jis, būdamas danguje, laukia, kaip Teisėjas savo soste, kiekvieno mūsų, kad išduotume jam savo gyvenimo apyskaitą. Ne veltui sako čia šv. Povilas : « Mes visi turime pasirodyti pas Kristaus teismo krasę, kad kiekvienas atsiimtume, kaip kas, kūne būdamas, elgėsi, gera ar pikta » (2 Kor. 5, 10).

Į dangų įžengimo tikslas

2. V. Jėzus įžengė į dangų tam :

a) kad grįžtų atgal pas savo Tėvą ;

« Aš išėjau nuo Tėvo ir atėjau į pasaulį ; vėl palieku pasaulį ir einu pas Tėvą (Jon. 16, 28).

b) kad gautų tinkamą atlyginimą už žmonijos atpirkimą ;

Šv. Povilas taip apie tai sako : « Jis (Jėzus) pats save pasižemino, pasidarys klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus. Todėl ir Dievas išaugštiną jį ir dovanojo jam vardą, viršesnį už visus vardus, kad Jėzaus vardu priklaupytų visoks kelys danguje, žemėje ir po žeme » (Pilyp. 2, 8-10).

c) kad būtų mūsų tarpininkas ir užtarėjas pas Dievą;

«Jei kas ir nusidėtų», sako apaštalas šv. Jonas: «tai mes turime pas Tėvą užtarėją, Jėzų Kristų, teisųjį» (1 Jon. 2, 1). (Jis) «yra visuomet gyvas, kad mus užtartų» (Žyd. 7, 25), pareiškia šv. Povilas.

d) kad atsiųstų savo mokiniams Šventąją Dvasią;

«Jums geriau, kad aš einu», kalbėjo per paskutinę Vakarieneį V. Jėzus apaštalams: «nes, jei aš nueisiu, Ramintojas neateis pas jus, o jeigu aš nueisiu, aš jį jums atsiųsiu» (Jon. 16, 7).

e) kad mums atidarytų dangų ir prirengtų jame vietą.

Todėl per paskutinę Vakarieneį sakė jis apaštalams: «Aš einu jums vietos prirengti. Kada aš būsiu nuėjęs ir prirengęs jums vietos, aš vėl ateisiu ir pasiimsiu jus pas save, kad, kur aš esu, ten ir jūs būtumėte» (Jon. 14, 2-3).

Šeštinų šventė

3. V. Jėzaus įžengimą į dangų Bažnyčia mini per Šeštines.

Tai Bažnyčios įsakytą šventę. Būva ji 40-ją dieną po Velykų, nes prisikėlęs iš numirusių V. Jėzus tiek dienų dar gyveno šiame pasaulyje ir, dažnai pasirodydamas apaštalams bei savo mokiniams, stiprino jų tikėjimą ir teikė jiems įvairių pamokymų. «Jiems (apaštalams) ir po savo kančios jis (Jėzus) pasirodė gyvas tūleriopais būdais, nes per keturias dešimtis dienų davėsi jiems matomas ir kalbėjo apie Dievo karalystę» (Apd. 1, 3).

SEPTINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

«Iš ten ateis gyvųjų ir numirusiųjų teisti».

Skirsnio turnys

1. Septintajame Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnyje sakoma, kad pasaulio pabaigoje ateis V. Jėzus su didele garbe ir galybe teisti visų protingųjų būtybių, tiek dorųjų tiek ir nedorųjų

Tai daugelyje šv. Rašto vietų pažymėta tiesa. «Kai žmogaus Sūnus ateis savo didenybėje ir draug su juo visi angelai, tuomet jis atsisės savo didenybės soste. Visos tautos bus surinktos ties juo, ir jis atskirs juos vienus nuo kitų, kaip piemuo atskiria avis nuo ožių. Avis jis pastatys savo dešinėje, ožius gi kairėje» (Mat. 25, 31). Gi tuojau po jo įžengimo į dangų, pasirodžiusieji apaštalams angelai pareiškė: «Tas Jėzus, kurs paimtas nuo žiūrų į dangų, taip pat ateis, kaip matėte jį žengiantį į dangų» (Apd. 1, 11).

Pasaulio teismas

2. Tasai teismas bus *visuotinis* ir *paskutinis*.

Visuotinis, kadangi jame dalyvaus visi protingieji kūriniai, tiek angelai ir amžinąją laimę nusipelniusieji žmonės, tiek piktosios dvasios ir pragaran pasmerktieji. Tai aiškiai matyti iš ką tik paminėtųjų V. Jėzaus žodžių ir iš šio apaštalo šv. Petro pareiškimo: «Dievas nepasigailėjo nusidėjusių angelų, bet surišo gelmės grandinėmis ir nustūmė į pragarą kankinti, kad būtų laikomi teismui» (2 Petr. 2, 4).

Tasai teismas bus *paskuiniis*, nes po jo daugiau jokio teismo niekuomet nebebus, bet, kaip yra pasakęs V. Jėzus, dorieji » eis į amžinąjį gyvenimą », gi nedorėliai « į amžinąją kančią » (Mat. 25, 46).

Žodžius « gyvųjų ir numirusiųjų » galima dvejopai suprasti. Viena, kad V. Jėzus ateis teisti tiek tų, kurie iki pasaulio pabaigai bus numirę tiek tų, kurie, baigiantis pasauliui, gyvens žemėje ir, gal būt, nepatyrę mirties, pateks į paskutinį teismą. Antra, kad V. Jėzus teis tiek dorusius, kurie antprigimtiniu atžvilgiu yra gyvi, tiek nedorėlius, kurie, nors prigimtiniu atžvilgiu yra gyvi, bet antprigimtiniu, kadangi neturi pašvenčiamosios malonės, yra tikri lavonai.

Teisėjas

3. Teisėjas paskutiniame teisme bus V. Jėzus ne tik, kaip Dievas, bet ir kaip žmogus ir visos kūrinijos Galva.

« Jis (Jėzus) yra Dievo pastatytas teisėjas gyvųjų ir numirusiųjų » (Apd. 10, 42), sako apaštalas šv. Petras. Gi pats Jėzus pareiškia : « Tėvas nieko neteisčia, bet visą teismą pavedė Sūnui... Jis davė jam valdžios daryti teismą, nes jis žmogaus Sūnus » (Jon. 5, 22, 27).

Dalykas

4. Tame teisme viešai pasirodys visi žmonių tiek gerieji, tiek piktieji darbai, kalbos, mintys ir geismai, nors ir slapčią slapčiausi būtų jie buvę.

Aiškiai sako čia V. Jėzus : « Nieko nėra uždengta, kas nebus atdengta, nė paslėpta, kas nebus žinoma » (Mat. 10, 26). « Žmonės teismo dieną atsisakys iš kiekvieno nenaudingo žodžio, kurį jie kalba » (Mat. 12, 36).

Laikas

5. Kada bus paskutinis teismas, nežinome, nes V. Jėzus to mums nepranešė.

Apie paskutinio teismo dieną taip yra pasakęs V. Jėzus : « Anos dienos ir valandos niekas nežino, nė dangaus angelai, tik vienas Tėvas » (Mat. 24, 36). Ateis ji, kaip pažymėjo V. Jėzus, suvis nelauktai, staigiai. « Kaip buvo Noės dienomis », sako V. Jėzus : « taip bus ir žmogaus Sūnaus atėjime. Nes kaip Noės dienomis pirma tvano jie valgė ir gėrė, vedė moteris ir leido moterystėn savo vaikus iki tai dienai, kurią Noė įėjo į laivą, ir jie nieko nežinojo, kolei atėjo tvanas ir visus nunešė, taip bus ir žmogaus Sūnaus atėjime » (Mat. 24, 37-39).

Tačiau V. Jėzus ir apaštalai nurodė tam tikrų ženklų, iš kurių galima bus spręsti, kad paskutinio teismo diena jau nebetoli. Tieji ženklai yra šiokie: a) evangelija bus paskelbta visame pasaulyje (Mork. 13, 10); b) žydų tauta priims V. Jėzaus mokslą (Rom. 11, 25); c) Bažnyčia bus Antikristo ir jo šalininkų žiauriausiai persekiojama (Mat. 24, 9-11); (tasai Antikristas, kaip galima spėti iš šv. Povilo žodžių (2 Tes. 2, 3), bus tam tikras asmuo); d) dėl persekiojimų ir suviliojimų daugelio susilpnės tikėjimas ir ataus meilė (Mat. 24, 12); e) pasirodys nepaprastų ženklų saulėje, mėnulyje, žvaigždėse ir žemėje (Luk. 21, 25).

Šiuos beartėjančios pasaulio pabaigos ir paskutinio teismo ženklus paminėjo V. Jėzus ir apaštalai tam, kad žinodami juos, krikščionys lengviau galėtų ištesėti tikėjime ir Dievo meilėje tomis neapsakomai sunkiomis dienomis. Ne veltui V. Jėzus yra pažymėjęs : « Jei tos dienos nebūtų buvusios sutrumpintos, neišsigelbėtų nė vienas žmogus; bet dėl išrinktųjų tos dienos bus sutrumpintos » (Mat. 24, 22). « Kas bus ištvėringas iki galui, tas bus išgelbėtas » (Mat. 24, 13).

Būdas

6. Kaip rodo šv. Raštas, paskutinis teismas įvyks šiuo būdu :

a) ateis V. Jėzus dangaus debesyse, lydimas angelų, su didele garbe ir galybe (Mat. 25, 31) ;

b) prieš jį susirinks visi žmonės, kokie tik kada nors buvo žemėje (Mat. 25, 32), o taip pat ir visi tiek ištikimieji, tiek nupuolusieji angelai (Mat. 25, 31 ; 2 Petr. 2, 4) ;

c) V. Jėzus atskirs geruosius nuo nedoruųjų, geruosius patatydamas savo dešinėje, o nedoruosius - kairėje (Mat. 25, 33) ;

d) tuojau paaiškės visiems ir visų tiek gerieji, tiek piktieji darbai, kalbos, mintys ir norai (Luk. 12, 2 ; 1 Kor. 4, 5) ;

e) galop V. Jėzus paskelbs galutinį, niekuomet neatšaukiamą ir nepaaisomą sprendimą. (Mat. 25, 34 ; 25, 41).

Apaštalas šv. Jonas taip vaizduoja paskutinį teismą Apreiškimo knygoje : « Aš mačiau didelį baltą sostą ir jame sėdintį ; nuo jo veido pabėgo žemė ir dangus, ir daugiau nebebuvo rasta jiems vietos. Mačiau mirusius, didelius ir mažus, stovinčius ties sostu. Buvo atidengtos knygos ; buvo taip pat atvožta kita knyga, kuri yra gyvenimo. Mirusieji buvo teisiami, žiūrint to, kas buvo parašyta knygoje pagal jų darbus. Jūra atidavė joje buvusius mirusiuosius, mirtis ir pragaras davė savo mirusius, kurie juose buvo, ir kiekvienas buvo nuteistas pagal jo darbus » (Apr. 20, 11-13).

Sprendimas

7. Galutinį sprendimą paskelbs V. Jėzus šitoki, būtent :

a) savo dešinėje esantiesiems jis tars : « Eikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite jums nuo pasaulio įkūrimo priręgtą karalystę » (Mat. 25, 34) ;

b) o esantiesiems kairėje pareikš : « Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniui ir jo angelams » (Mat. 25, 41).

« Ir eis šitie į amžinąją kančią, o teisieji į amžinąjį gyvenimą » (Mat. 25, 46), – tai bus niekuomet nepakeičiama to sprendimo pasekmė.

Paskutinio teismo tikslas

8. Paskutinis teismas įvyks tam :

a) kad visi žmonės aiškiai pažintų ir pripažintų begalinę Dievo išmintį ir teisingumą ;

Šiame pasaulyje bebūdami, žmonės daug Dievo išminties darbų nesupranta, o jo teisingumo beveik visiškai nemato, nes Dievas čia yra labiau gailėstingas negu teisingas. Ir todėl ne kartą atrodo, kad nedorėlių likimas čia geresnis nekaip dorųjų. Paskutinis teismas aiškiai atskleis begalinę Dievo išmintį, pasirodžiusią valdant pasaulį, ir visą jo teisingumą, atlyginant tiek už gera, tiek už pikta. Visi žmonės turės tuomet tarti šv. Rašto žodžiais : « O, Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybe, kaip nesuprantami jo teismai ir nesusekami jo keliai ! » (Rom. 11, 35). « Teisingas esi, Viešpatie, ir teisus tavo sprendimas ! » (Ps. 118, 137).

b) kad viešai pasirodytų V. Jėzui priklausančioji garbė ir išaugstinimas ;

Po Adomo nupuolimo V. Jėzus pasidarė visų žmonių Galva. Jis ko tobiliausiai įvykdė tai, ko neįstergė Adomas. Jam tad pridėta didžiausia žmonių padėka ir garbė. Tačiau, deja, kaip mažą jis jos dabar susilaukia! Priešingai net. Tiek, kol regimu būdu gyvena žemėje, tiek dabar, bebūdamas dargu, kiek patiria jis kuo pikčiausios neapykantos, kiek įvairiausių persekiojimų bei išniekinimų taip pats, taip savo dvasinio kūno nariuose, atsieit, tikinčiuosiuose! Už tai visa gaus jis per paskutinį teismą tinkamą atlyginimą. Visi protirgieji kūriniai nusilenks jam tada ir pareikš ko didžiausią pagarbą. «Tu vienas šventas, tu vienas Viešpats, tu vienas Augčiausiasis, Jėzau Kristau!», šauks tuomet dorieji, kupini neapsakomo džiaugsmo, o nedorėliai, sklęjami begalinio nuliūdimo.

c) kad dorieji patirtų viešos garbės, o nedorėliai viešo sugėdinimo.

Šiame pasaulyje dorieji dažnai yra nekenčiami, žeminami, niekinami, pajuokiami, laikomi neišmanėliais, visai persekiojami, gi įvairūs nedorėliai – gerbiami, laikomi išmintingais, į padargus keliami. Per paskutinį teismą visiems aiškiai pasirodys tikroji dalykų vertė. «Tuomet», kaip sakoma šv. Rašte, «nedorėliai iš skausmo ir sielvarto dejuos: Štai tie, kuriuos mes kitados pajuokėme ir kuriais tyčiojomės! Mes, bepročiai, laikėme jų gyvenimą nesąmone ir jų pabaigą negarbinga. Štai, dabar jie priskaityti prie Dievo vaikų, ir jų dalia yra tarp šventųjų» (Išm. 5, 3-5).

Bažnyčia primena mums paskutinį teismą

9. Paskutinį teismą Bažnyčia itin stato mums prieš akis savo liturginių metų pabaigoje, paskutinį sekmadienį prieš adventą ir taip pat savo metų pradžioje, atsieit, pirmąjį adventų sekmadienį.

Nesunku suprasti, kodėl ji taip daro. Juk gyvenant mums laikais po pirmojo V. Jėzaus atėjimo į šį pasaulį, nieko kito nebelineka, kaip tik atsidėjus ruoštis tinkamai jį sutikti antrą kartą ateisiantį. Žinoma, bebūdami čia žemėje, mes nei pasaulio pabaigos, nei paskutinio teismo nesulauksime. Bet pasaulis mums baigsis su mūsų mirtimi. O kokie numirsime, toki būsime ir pasaulio pabaigoje ir per paskutinį teismą. Bažnyčia nori, kad mes nė vienas nepražūtume. Todėl stato ji mums prieš akis paskutinį teismą savo metų pabaigoje, kaip dalyką, kurs galų gale kiekvieno mūsų neabejotinai laukia; ir savo metų pradžioje, kaip dalyką, kurį mes turime pirm visa ko atsiminti. Ne veltui sakoma šv. Rašte: «Visuose savo darbuose atsimink savo paskučiausius dalykus, o amžinai nenusidėsi» (Ekkli. 7, 40).

IŠVADA: PAMALDUMAS Į ŠVČ. JĖZAUS ŠIRDĮ

Gvildendami Apaštalo Tikėjimo Išpažinimo skirsnius (nuo 2-jo iki 7-jo), mes matėme nuolat įvairiais būdais besikartojančią tiesą: «Kristus mus mylėjo ir pats save davė už mus Dievui atnašą ir auką» (Ef. 5, 2); Jėzus Kristus «mus mylėjo ir apiplovė mus savo krauju nuo mūsų nuodėmių» (Apr. 1, 5). Dera tad dabar, prieš einant prie kitų Apaštalo tikėjimo Išpažinimo skirsnių, truputį žvilgtelėti į tosios neapsakomos Išganytojo meilės židinį – švč. jo Širdį bei į pamaldumą į ją. Tai bus tikėjimo tiesų apie V. Jėzų tarsi trumpa santrauka ir drauge iš jų išplaukianti išvada.

Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį dalykas

1. Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį dalykas yra visų pirma kūninė arba fizinė Išganytojo širdis.

Ne kam kitam juk, kaip tik mums išgelbėti nuo amžinosios pražūties, buvo ji, kaip išsireiškia Bažnyčios maldose, Mergelės Motinos įsčioje šv. Dvasios sukurta ir įjetimi perverta (pal. švč. V. Jėzaus Širdies litaniją).

Tačiau ne vien tik kūninė, bet drauge ir etinė arba dorinė V. Jėzaus širdis sudaro tojo pamaldumo dalyką.

Kad tinkamai suprastume, kas yra toji etinė arba dorinė širdis, prisiminkime kasdieniniame gyvenime ne kartą girdimus ir pačių mūsų vartojamus posakius: Jo gera širdis mane parėmė; jis per minkštos širdies; tai kietaširdis; akmenį jis turi, ne širdį; tai be jokios širdies žmogus – ir pan... Apie kokią širdį čia kalbama? Ar apie kūninę? – Jokiu būdu ne. Juk kūninė širdis negali nei ką paremti, nei būti per minkšta ar per kieta, nei juo labiau gali kas vietoje širdies turėti akmenį, ar būti visai be širdies. Aišku tad, kad čia kalbama apie kitą negu grynai kūninę širdį. Ką gi čia vadinama širdies vardu? Ogi tai, iš ko eina žmogaus dorinės savybės: gerumas, gailestingumas, atlaidumas, jautrumas, šiuurkštumas, neatlaidumas, žiaurumas ir pan., arba, kitaip sakant, tųjų dorinių žmogaus savybių pagrindą. Tasai dorinių savybių pagrindas pavadintas širdimi dėl dviejų priežasčių. Viena, dėl to, kad nuo senų senovės esančiu žmonėse įsitikinimu visa, kas tik doro ar nedoro eina iš žmogaus *vidaus*, to priežastis yra širdis. Gilų to įsitikinimo senoviškumą aiškiai paliudija šv. Raštas. Jame pilna šitokių ir į juos panašių posakių: « Sukietėjo faraono širdis, nenori jis išleisti mano tautos » (2 Moz. 7, 13); « iš mano širdies veržiasi geras žodis » (Ps. 44, 2); « sutrintos ir nužemintos širdies, Dieve, tu nepaniekinsi » (Ps. 50, 19); « geras žmogus iš gero savo širdies išdo išneša, kas gera, ir piktas žmogus iš pikto išdo išneša, kas pikta; nes burna kalba iš širdies gau sumo » (Luk. 6, 45); « kur tavo turtas, ten ir tavo širdis » (Mat. 6, 21) « iš vidaus, iš žmonių širdies, išeina piktos mintys, svetimoterystės, paleistuvystės, žmogžudystės, vagystės, godulystės, piktenybės, negėda, nelaba akis, piktžodžiavimas, puikybė, neišmintis » (Mork. 7, 21-22) ir t. t... Antra, dorinių žmogaus savybių pagrindas pavadintas širdimi dėl to, kad jo sudaryme dalyvauja ir kūninė širdis. Sudaro ją, mat, ne tik siela su savo galiomis protu, valia, polinkiais, įpročiais, bet taip pat ir kūno sąnariai, ypač tie, kurie savaime lydi sielos veiksmus. Tarp jų pirmutinė vieta priklauso širdžiai, nes joje savaip atsiliepia kone kiekvienas sielos veiksmas, kaip pvz., džiaugiantis, širdis skubiau plaka, liūdint – jos plakimas sulėtėja ir t. t... Taigi į etinės arba dorinės širdies sąvoką įeina ir kūninė širdis, kaip tam tikra jos dalis, dalis, kuri davė visumai pavadinimą ir visumą išreiškia, yra jos simbolis (ženklas).

Žvelgiant dabar į etinę V. Jėzaus širdį, reikia pasakyti, kad apima ji, pirmiausia, Išganytojo sielą su visomis prigimtiniomis jos galiomis ir antprigimtiniomis dovanomis, toliau, jo kūninę širdį, kaip vidinio gyvenimo išreiškėją ir etinės širdies simbolį, galop, Antrojo švč. Trejybės Asmens išmintį ir meilę, kaip augščiausiąjį viso ko pradą ir esminį pašventėją.*

Kad pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį dalykas yra drauge ir etinė Išganytojo širdis, tai aiškiai matyti taip pat iš Bažnyčios maldų. Jose, būtent, švč. V. Jėzaus Širdis vadinama gerumo ir meilės pilnąja, visų dorybių gelme, gyvybės ir šventumo šaltiniu, kantriąja ir didžiai gailestingąja, išniekinimų prisotinta, nuodėmių auka ir t. t... (pal. švč. V. Jėzaus Širdies litan.). Tai vis žodžiai ir posakiai, kurie tetinka etinei V. Jėzaus širdžiai.

Tačiau pažymėtina ir pabrėžtina, kad teikiant garbės švč. V. Jėzaus Širdžiai, ne atskirai garbinama kūninė ir atskirai etinė jo širdis, bet visa tai vyksta drauge. Tai aiškiai rodo Bažnyčios maldos, kur šalia žodžių

* Pal. Ludovicus Lercher, Institutiones Theol. Dogmat., vol. III. 251 psl.

«Jėzaus Širdie, jietimi pervertoji» yra žodžiai: «Jėzaus Širdie, mūsų nedorybių sutrintoji». Kita gi vertus, kaip jau sakytą, kūninė širdis yra tam tikra etinės širdies dalis. Todėl garbinant etinę, tuo pačiu garbinama ir kūninę.

Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį pagrindas

2. Pamaldumo į švč. V. Jėzaus Širdį pagrindas yra tas, kad ji ko glaudžiausiai susijusi su mūsų atpirkimu.

Kūninė Išganytojo širdis yra juk indas, kurs teikė mums atpirti kraują, kurs buvo iki paskutinio lašo išsemtas. Etinė jo širdis yra priežastis visų jo mums atpirti atliktųjų veiksmų nuo begalinio pasižeminimo, priimant mūsų prigimtį, iki baisiausiuose skausmuose numirimo ant kryžiaus. Visur čia akivaizdžiausiai reiškėsi tiesa, jog «Kristus mus mylėjo ir pats save davė už mus Dievui atnašą ir auką» (Ef. 5, 2); Jėzus Kristus «mus mylėjo ir apiplovė mus savo krauju nuo mūsų nuodėmių» (Apr. 1, 5).

Pamaldumui į švč. V. Jėzaus Širdį reikšti būdas

3. Pamaldumą į švč. V. Jėzaus Širdį reikia reikšti ne tik kalbant tam tikrų maldų, bet ypač stengiantis:

a) kaip galima geriau pažinti V. Jėzų ir išgilinti į begalinius jojo malonių turtus;

«Mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies» (Mat. 11, 29), kalbėjo pats Jėzus, nurodydamas žmonėms savo švč. Širdį. Gi švč. V. Jėzaus Širdies mišių lekcijoje skaitome šį apaštalo šv. Povilo raginimą: «Kad Kristus tikėjimu gyventų jūsų širdyse ir kad jūs būtumėte išisakniję ir sutvirtę meilėje, kad galėtumėte suprasti drauge su visais šventaisiais, koks yra plotis, ilgis, augštis ir gylis, taip pat pažinti visokį žinojimą viršijančią Kristaus meilę, kad būtumėte pripildyti viso Dievo pilnumo» (Ef. 3, 17-19).

b) ko tvirčiau pasitikėti V. Jėzum;

Juo geriau pažįstame V. Jėzų, tuo aiškiau matome, jog jis yra tikras mūsų brolis, mūsų tarpininkas, mūsų vyriausiasis kunigas ir užtarėjas pas Dievą. Juk sako šv. Povilas apie jį: «Jis turėjo pasidaryti visu kuo panašus į brolius, kad būtų galestinčas ir ištikimas vyriausias kunigas Dievui» (Žyd. 2, 17). «Mes turime vyriausiąjį kunigą ne tokį, kurs negalėtų užjausti mūsų silpnybių, bet gundytą visais atžvilgiais panašiu būdu» (Žyd. 4, 15). «Jis gali išgelbėti amžinai tuos, kurie artinasi per jį į Dievą, nes jis yra visuomet gyvas, kad mus užtartų» (Žyd. 7, 25). Gi apaštalas šv. Jonas pareiškia: «Jei kas ir nusidėtų, tai mes turime pas Tėvą užtarėją Jėzų Kristų teisūji; jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes: ne tiktai už mūsų, bet taip pat ir už viso pasaulio» (1 Jon. 2, 1). Tai visa įsisąmoninant, be abejo, savaime kyla mūsų sielos ko tvirčiausio pasitikėjimo V. Jėzum. Ne be reikalo šv. Povilas, priminęs tikintiesiems, jog Išganytojas yra tikras mūsų brolis, tarpininkas ir užtarėjas pas Dievą, sako: «Todėl artinimės su pasitikėjimu į malonės sostą, kad gautume pasigailėjimo ir rastume malonės tinkamai pagelbą» (Žyd. 4, 16). O popiežius Pijus XI enciklikoje «Caritate Christi» ragina katalikus, kad kūdikiška širdimi pavestų savo susirūpinimus, vargus, sielvartus, skausmus patyrusiai švč. V. Jėzaus Širdžiai tai visa, kas tik juos slėgia, meldamiesi už save, savuosius, už tėvynę, už Bažnyčią, ir regimąją jos Galvą, už įvairiose klaidose paskendusius žmones, už Dievo ir Bažnyčios priešus.

c) atsilyginti V. Jėzui meile.

Begaline, visokį žinojimą viršijančia meile myli mus švč. V. Jėzaus Širdis. Ir tai ne dėl kokių mūsų nuopelnų. Priešingai! Nežiūrint net tokių

gausių ir biaučių mūsų nuodėmių. Ne veltui sako šv. Povilas : « Mums dar tebesant nusidėjėliais, tinkamu metu Kristus už mus numirė » (Rom. 5,8). Gi apaštalas šv. Jonas pareiškia : « Tame yra meilė, ne kad mes mylėjome Dievą, bet kad jis pirmas mus mylėjo ir siuntė savo Sūnų, kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes » (1 Jon. 4, 10). Todėl ragina mus tas pat apaštalas : « Mylėkime Dievą, nes Dievas pirmas mus mylėjo » (1 Jon. 4, 19). « Nes Kristaus meilė verčia mus » (2 Kor. 5, 14), kalba šv. Povilas. Savaime suprantama, kad mūsų meilė V. Jėzui turi reikštis ne vien jausmais ir žodžiais, bet ypač veiksmais. « Mano vaikeliai, nemylėkime žodžiu, nė liežuvio, bet darbu ir tiesa » (1 Jon. 3, 18).

Veiklios mūsų meilės švč. V. Jėzaus Širdžiai apraiškos

4. Veikliai savo meilę švč. V. Jėzaus Širdžiai galime reikšti trejopai :

a) dalyvaudami Maldos Apaštalavime ;

Jo uždavinys, kaip žinome, yra, pavedant savo maldas, darbus ir kentėjimus švč. V. Jėzaus Širdžiai, stengtis teikti pagalbos Bažnyčiai bendruosiuose jos reikaluose ir rūpesčiuose.

b) pasiaukodami švč. V. Jėzaus Širdžiai ;

Pasiaukojimo tikslas, kaip sako pop. Pijus XI yra tas, kad Kūrėjui už meilę kūrinys atsimokėtų meile ir pareikštų bei sustiprintų savo susijungimą su Kristumi (pal. encikl. Miserentissimus Deus). Minėtasis šv. Tėvas nustatė, kad kasmet per Kristaus Karaliaus šventę visi tikintieji iškilmingai atnaujintų savo pasiaukojimą švč. V. Jėzaus Širdžiai.

c) kiek galėdami, stengdamiesi atlyginti V. Jėzui už paniekinimus ir įžeidimus, kurių jis patyrė, mus beatpirkdamas, ir nuolat vis patiria, pasilikdamas tarp mūsų švč. Sakramente.

Juk argi gali tikra meilė leisti, kad skustųsi V. Jėzus : « Aš laukiau, kas pasigailėtų, bet tokio nebuvo, ir tokių, kurie paguostų, bet neradau » (Ps. 68, 21) ?

Švč. V. Jėzaus Širdies šventė

5. Švč. V. Jėzaus Širdies šventė yra penktadienį po Devintinių oktavos. Bet paprastai ji perkeliama į artimiausią sekmadienį.

Be to, Bažnyčia yra pavedusi švč. V. Jėzaus Širdžiai kiekvieną pirmutinį mėnesio penktadienį. Ji nori, kad tomis dienomis tikintieji, kaip galima gausiau, lankytų bažnyčią ir, apvalę savo sąžinę Atgailos sakramentu, priimtų šv. Komuniją.

AŠTUNTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Tikiu į Šventąją Dvasią ».

Skirsnio turinys

1. Aštuntasis Apaštalų tikėjimo išpažinimo skirsnis liepia mums tikėti į trečiąją Švč. Trejybės asmenį, Šventąją Dvasią,

lygiai taip, kaip mes tikime į pirmąjį ir į antrąjį asmenis — Dievą Tėvą ir Dievą Sūnų.

« Trys yra, kurie liudija danguje : Tėvas, Žodis ir šventoji Dvasia ; ir tie trys yra viena » (1 Jon. 5 7).

I ŠVENTOJI DVASIA SAVO ESMĖJE

Šventoji Dvasia yra tikras Dievas

1. Šv. Dvasia yra *tikras Dievas* drauge su Dievu Tėvu ir Dievu Sūnumi. Tai aiškiai rodo šv. Raštas, nes jame :

a) ji vadinama Dievu, kaip Tėvas ir Sūnus ;

« Kam šėtonas sugundė tavo širdį, kad meluotum Šventajai Dvasiai ? » kalbėjo šv. Petras Ananijui : « Ne žmonėms tu pamelavai, bet Dievui » (Apd. 3,4). « Trys yra, kurie liudija danguje : Tėvas, Žodis ir Šventoji Dvasia, ir tie trys yra viena » (1 Jon. 5 7).

b) jai priskiriamos Dievo savybės : visagalybė, visur buvimas, viso žinojimas, amžinybė ir t.t..

« Vienam Dvasios suteikiama išminties kalba, kitam tos pačios Dvasios — žinojimo kalba ; kitam tos pačios Dvasios — tikėjimas ; kitam tos vienos Dvasios — gydymo dovana ; kitam — stebuklų darymas ; kitam — pranašystė ; kitam — dvasių atskyrimas, kitam — įvairios kalbos, kitam — kalbų aiškinimas. Visa gi tai daro viena ir ta pati Dvasia, dalindama kiekvienam, kaip ji nori » (1 Kor. 12,8-11), « Dvasia visa tyrinėja, net Dievo gilybes. Nes kursai iš žmonių žino, kas yra žmoguje, jei ne jame pačiame esanti žmogaus dvasia ? Taip pat ir kas yra Dievo, nė vienas nežino, tik Dievo Dvasia » (1 Kor. 2, 10.11).

c) jai priskiriami Dievo darbai, kaip kūrimas, žmonių atgimdymas, pašventimas, visokių dvasinių dovanų jiems teikimas ir pan..

« Jei kas neatgims iš vandens ir Šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę » (Jon. 3, 5). « Jūs esate apiplauti, esate pašventinti, esate nuteisinti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu ir mūsų Dievo Dvasia » (1 Kor. 6, 11). « Dievo meilė mūsų širdyse išlieta Šventosios Dvasios, kuri mums yra duota » (Rom. 5,5.) « Visi jie pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir ėmė kalbėti visokiomis kabomis, taip kaip šventoji Dvasia jiems davė prabilti » (Apd. 2,4).

Todėl Bažnyčia visais laikais mokė, kad Šventoji Dvasia yra neabejotinai Dievas. O kai 4-jame šimtmečiuje atsirado ėmusiųjų neigti jos dievybę, Bažnyčia griežtai juos pasmerkė, kaip klaidatikius, savo visuotiniame susirinkime, įvykusiame Konstantinopolyje 381 metais.

Šventoji Dvasia atskiras dieviškas asmuo

2. Šventoji Dvasia yra tikras, nuo Tėvo ir Sūnaus atskiras dieviškas asmuo, o ne kokia tik Dievo savybė ar galia. Tai aišku :

a) iš V. Jėzaus krikšto, per kurį Šventoji Dvasia pasirodė, kaip atskiras nuo Tėvo ir Sūnaus asmuo ;

Šv. Lukas taip apie tai pasakoja : « Jėzui apsikrikštijus, atsitiko, kad, jam besimeldžiant, atsiradė dangus, šventoji Dvasia nužengė ant jo kū-

nišku pavidalu, kaip balandis, ir balsas atsiliepė iš dangaus : Tu mylimasis mano Sūnus, tave aš sau pamėgau » (Luk. 3, 22).

b) iš V. Jėzaus žodžių, kuriais jis pažadėjo atsiųsti Šventąją Dvasią : « Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Ramintoją, kad pasiliktų su jumis per amžius, tiesos Dvasią » (Jon. 14, 16) ; taip pat iš V. Jėzaus duotojo apaštalams paliepimo : « Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios » (Mat. 28, 19).

Šventosios Dvasios santykis su D. Tėvu ir D. Sūnumi

3. Šventoji Dvasia eina drauge iš Dievo Tėvo ir Dieva Sūnaus.

Tai rodo šie V. Jėzaus žodžiai : « Kada gi ateis Ramintojas, kurį aš jums atsiųsiu nuo Tėvo, tiesos Dvasia, kuri iš Tėvo eina, ji liudys apie mane » (Jon. 15, 26). « Jums geriau, kad aš einu. Nes jei aš neeisiu, Ramintojas neateis pas jus, jeigu aš nueisiu, aš jį jums atsiųsiu » (Jon. 16, 7). « O Ramintojas, Šventoji Dvasia, kurį Tėvas atsiųs mano vardu, jis išmokys viso ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau » (Jon. 14, 26). « Kada gi ateis ta tiesos Dvasia, ji jus įves į visokią tiesą. Ji pašlovins mane, nes ims iš to, kas mano, ir paskelbs jums. Visą, ką tik turi Tėvas, yra mano. Todėl aš pasakiau : Ji ims iš to, kas mano, ir jums paskelbs » (Jon. 16, 13. 14-15). Vadinasi, V. Jėzus kaipur yra pasakęs, kad Šventoji Dvasia eina iš Dievo Tėvo, ir Dievas Tėvas ją atsiųs, o kaipur, kad jis pats ją atsiųsiąs, ir kad ji viską ims iš jo. Tokius apie dievišką asmenį posakius tegalima vien taip suprasti, kad Šventoji Dvasia eina drauge iš Dievo Tėvo ir iš Dievo Sūnaus.

Bažnyčia visuomet taip tikėjo ir mokė. Rytų krikščionys, kuriuos vadiname stačiatikiais, nuo 9-jo šimtmečio ėmė skelbti, kad Šv. Dvasia einanti tik iš Dievo Tėvo ir Vakarų krikščionis (katalikus) vadinti klaidatikiais. Bet iš tikrųjų suklydo jie patys, nes iki 9-jam šimtmečiui ir jie tikėjo taip, kaip Vakarų krikščionys, ir taip pat visi Rytų Bažnyčios tėvai taip mokė, kaip Vakarų Bažnyčia. Pvz., šv. Jonas Auksaburnis sako : « Tai yra Šventoji Dvasia, kuri eina iš Tėvo ir Sūnaus ir kuri dalina savo dovanas, kaip nori »*.

II ŠVENTOJI DVASIA SAVO DARBUOSE

Mūsų pašventimas

1. Šventoji Dvasia pašvenčia mus antprigimtaine malone, kurią teikia mums ypač per šv. sakramentus.

Mūsų pašventimą, tiesa, atlieka visi Švč. Trejybės asmenys, bet, kadangi tai neapsakomos Dievo meilės darbas, ypatingu būdu priskiriamas jis Šv. Dvasiai, kuri eina iš Tėvo meilės Sūnui ir Sūnaus meilės Tėvui, ir šv. Rašte ne kartą vadinama meilės Dvasia.

Dovanos

2. Be antprigimtinės malonės, gauname taip pat septynias Šv. Dvasios dovanas. Tos dovanos yra šios : 1) išmintis, 2) pro-

* Hom. 1 de Symb.

tas, 3) sumanumas, 4) tvirtumas, 5) mokslas, 6) pamaldumas, 7) Dievo baimė.

Pašvenčiamoji malonė ir veikiančioji malonė įgalina mus daryti gerų antprigimtinių atžvilgiu vertingų darbų. Tačiau, kad sunkesniais atvejais, kurių mūsų gyvenime ne kartą pasitaiko, galėtume išvengti pikto ir daryti gera, reikia mums ypatingos pagalbos. Jos teikia mums Šv. Dvasia savo septyniomis dovanomis.

Šv. Dvasia Bažnyčioje

3. Savo atpirkimo vaisius pavedė V. Jėzus Bažnyčiai, kad ji dalintų juos žmonėms. Todėl jis jai pažadėjo atsiųsti ir regimu būdu atsiuntė Šv. Dvasią, kad ji Bažnyčioje visuomet pasilikėtų, ją valdytų, nuo klaidų saugotų, jai vadovautų ir per ją teiktų žmonėms malones.

Apie regimu būdu įvykusį Šv. Dvasios atėjimą taip pasakojama šv. Rašte: «Sekminių dienai atėjus, visi buvo drauge toje pačioje vietoje. Štai ūmai pasigirdo iš dargaus užimas, lyg kad kylančio smarkaus vėjo, ir pripildė visus namus, kuriuose jie sėdėjo. Jiems pasirodė pasidalinę tarsi ugnies liežuviai, ir ant kiekvieno iš jų nusileido po vieną. Visi jie pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir ėmė kalbėti visokiomis kalbomis, taip kaip Šventoji Dvasia jiems davė prabilti» (Apd. 2, 1-4).

Šv. Dvasia tikinčiųjų sielose

4. Neregimu būdu ateina Šventoji Dvasia į kiekvieno žmogaus sielą kartu su pašvenčiamąja malone ir pasilieka joje lyg šventovėje.

«Kadangi jūs esate sūnūs, Dievas siuntė savo Sūnaus Dvasią į jūsų širdis, kuri šaukia: Abba, Tėve?» (Gal. 4, 6)., sako šv. Povilas tikintiesiems. «Ar jūs nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė, ir Dievo Dvasia gyvena jumyse?» (1 Kor. 3, 16).

Netenkant žmogui pašvenčiamosios malonės, Šventoji Dvasia pasišalina iš jo sielos.

Kaip žinome, žmogus netenka pašvenčiamosios malonės, kai sunkiai nusideda. Kadangi sunkioji nuodėmė yra priežastis, dėl kurios šv. Dvasia pasišalina iš žmogaus sielos, tai ji ne veltui vadinama šv. Rašte Dievo šventovės išniekinimu, subjaurinimu. «Jei kas subjaurina Dievo šventovę, tą Dievas sunaikins. Nes Dievo šventovė šventa. Tai esate jūs» (1 Kor. 3, 17).

Sekminės

5. Regimu būdu įvykusį Šv. Dvasios atėjimą į šį pasaulį Bažnyčia iškilmingai mini per Sekmines.

Sekminės viena didžiausių krikščioniškųjų švenčių. Būna jos 50-ją dieną po Velykų, nes tiek laiko praėjo nuo V. Jėzaus iš numirusių prisikėlimo iki ateisiant Šv. Dvasiai. Vos tik atėjus Šv. Dvasiai, pradėjo veikti Bažnyčia, nes apaštalai tuojau ėmė skelbti V. Jėzaus mokslą, krikštyti įtikėjusius, burti juos į tam tikras bendruomenes ir teikti jiems pagal reiką kitus sakramentus.

Kad tikintieji tinkamiau dalyvautų šv. Dvasios atėjimo šventėje ir daugiau gautų jos malonių, Bažnyčia nori, kad jie pasiruoštų. Todėl pataria ji nuo Šeštinių iki Sekminių laikyti noveną į šv. Dvasią ir įsako *šeštadienį prieš Sekmines griežtai pasninkauti*.

DEVINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Šventąją visuotinę Bažnyčią, šventųjų bendravimą ».

Skirsnio turinys

Devintasis Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnis moko :

a) kad žmonėms vesti į amžinąją laimę V. Jėzus įsteigė Bažnyčią ;

b) kad tosios Bažnyčios nariai yra dvasiniu būdu susiję vieni su kitais ir taip pat su palaimintaisias danguje bei skaistykloje kenčiančiomis vėlėmis.

1 § BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS IR PASKIRTIS

I BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS

V. Jėzus įsteigia Bažnyčią

1. V. Jėzus tuo būdu įsteigė Bažnyčią, kad pačioje savo viešojo gyvenimo pradžioje išsirinko iš savo klausytojų tarpo dvyliką asmenų, kuriuos pavadino apaštalais, juos per trejus metus ypatingu atsidėjimu ruošė, jiems savo galią suteikė ir pavedė mokyti bei krikštyti visus žmones, pakrikštytuosius pašvęsti kitomis priemonėmis ir, vadovaujant šv. Petru, valdyti.

« Kas jūsų klauso, tas manęs klauso ; kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10, 16). « Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik jūs surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje » (Mat. 18, 18). « Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu... Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 21, 23). « Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios, ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai » (Mat. 28, 20). Tai vis V. Jėzaus žodžiai apaštalams ir apie apaštalus.

Krikščionių bendruomenių atsiradimas

2. Vykdydami savo dieviškojo Mokytojo valią, apaštalai, vos gavę Šv. Dvasią, tuojau ėmė skelbti visose šalyse išganymo mokslą, krikštyti įtikėjusius ir pakrikštytuosius aplink save burti. Iš to kilo įvairiose vietose tikinčiųjų bendruomenės, kurias valdė patys apaštalai.

Pvz., Apaštalų Darbų knygoje taip pasakojama apie krikščionių bendruomenės atsiradimą Jeruzalėje ir pirmąsias jos gyvenimo dienas : « Girdėdami (apaštalo Petro kalbą), jie ėmė gailėtis savo širdyje ir tarė Petru ir kitiems apaštalams : Ką mes turime daryti, vyrai, broliai ? Petras jiems atsakė : Darykite atgailą ir tepasikrikštija kiekvienas iš jūsų Jėzaus Kris-

taus vardan nuodēmēms atleisti... Priēmusieji jo žodžius buvo pakrikštyti. Taip tą dieną prisidėjo apie tris tūkstančius sielų. Jie laikėsi apaštalių mokslo, bendro duonos laužymo ir maldų» (Apd. 2, 37-42). O Samarijoje: «Pilypas (vienas iš dijakonų) nuėjęs į vieną Samarijos miestą, skelbė jiems Kristų... Įtikėję Pilypui, skelbiančiam gerą naujieną apie Dievo karalystę, krikštijosi Jėzaus vardu vyrai ir moterys. Buvusieji Jeruzalėje apaštalai, išgirdę, kad Samarija priėmusi Dievo žodį, siuntė pas juos Petrą ir Joną. Tuodu atėjusiu meldėsi už juos, kad jie gautų Šventąją Dvasią» (Apd. 8,5-15).

Kaip aiškiai matyti iš Apaštalių Darbų knygos ir apaštalių laiškų, apaštalai ne tik mokė ir krikštijo žmones, bet ir juos valdė. Jie davė jiems įsakymų, leido įstatymų, grasino neklusniesiems, teisė ir baudė nusikaltusius, pašalindami juos iš bendruomenės, ir atgailojančius priimdavo atgal (pal. Apd. 15, 28 ir k.; 1 Kor 5,5 ir k.; 1 Tim 1, 20; 2 Kor, 2, 10).

Bendruomenių valdymas

3. Kai krikščionių bendruomenės padaugėjo, apaštalai šventino vyskopus ir skyrė juos valdyti naujai atsiradusias bendruomenes, suteikdami jiems galią šventinti naujus bendruomenių vyresniusius.

«Pastatę jiems kiekvienoje bažnyčioje vyresniųjų ir pasimeldę su pasninku, jie pavedė juos Viešpačiui, į kurį buvo įtikėję» (Apd. 14, 22), pasakojama Apaštalių Darbų knygoje apie Ššv. Povilą ir Barnabą. Gi šv. Povilas taip rašo savo mokiniui, Kretos vyskupui, Titui: «Tuo tikslu aš palikau tave Kretoje, kad pataisytum, ko netenka, ir įstatytum miestuose vyresniusius, kaip aš tau ir daviau nurodymų» (Tit. 1, 5).

Vyresniųjų vardu buvo vadinami apskritai bendruomenių viršinkai, vis tiek ar jie būtų buvę vyskupai, ar kunigai. Tačiau tie, kurie, kaip apaštalių įpėdiniai, turėjo teisę valdyti tam tikras sritis ir galią šventinti kitus, gana greitai gavo vyskupo vardą.

Bendruomenių sąsaja

4. Atskiros tikinčiųjų bendruomenės buvo glaudžiai tarp savęs susijusios, nes jų nariai išpažino tą patį tikėjimą, naudojosi tais pačiais sakramentais ir sudarė *vieną* didelę *draugiją*, kurios vyriausias valdytojas buvo apaštalas šv. Petras.

Tai aiškiai matyti iš to, kas pasakojama Apaštalių Darbų knygoje apie iškiliusį labai opų klausimą, būtent, ar krikščionys privalo laikytis Mozės įstatymo, ar ne. Čia kiekviena bendruomenė anaip tol ne savaip pasielgė, bet pasiuntė savo atstovų į Jeruzalę, kur, vadovaujant šv. Petriui, tas klausimas buvo gilutinai išspręstas. Sprendimas buvo visoms bendruomenėms pasiūstas, ir jos visos jam nusilenkė (Apd. 15, 1-32).

Katalikų Bažnyčia

5. Ši didelė to paties vyriausiojo valdytojo valdoma krikščionių draugija ilgainiui gavo *visuotinės* arba *Katalikų Bažnyčios* vardą.

Žodžiu «visuotinė» pareiškama, kad V. Jėzaus įsteigtoji ir apaštalių įgyvendintoji Bažnyčia turi apimti visus žmones be jokio tautos, kalbos, šalies ar kūno spalvos skirtumo. Kadangi žodis «visuotinis» graikų kalboje yra «katholikos», tad V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia dažniausiai vadinama Katalikų Bažnyčia.

Žodžiu «bažnyčia» * vadiname mes (kaip ir kitos tautos) du atskiru ir skirtingu dalyku, būtent: a) namą, kuriame laikomos viešosios pamaldos; b) draugiją krikščionių, kurie išpažįsta tą patį tikėjimą, priima tuos pačius sakramentus ir klauso tos pačios vyriausios valdžios. Kai žodį «bažnyčia» vartojame šia antrąja prasme, tai rašome jį didžiąja raide. Tai darome, viena, iš pagarbos tai draugijai, kuri veda mus į amžinąją laimę; antra, tam, kad būtų galimai lengviau atskirti, kurią «bažnyčią» turime galvoje.

II BAŽNYČIOS PASKIRTIS

Bažnyčios paskirtis

1. Pats Jėzus taip nustatė ir paskyrė, kad žmonės į amžinąją laimę vestų Bažnyčia, ir kad jie tik per Bažnyčią tą laimę pasiektų.

Aiškūs juk jo apaštalams tartieji žodžiai: «Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui. Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas» (Mork. 16, 15-16). «Ką tik surišite žemėje, bus suriša ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje» (Mat. 18, 18). Vadinasi tad, žmonėms nėra kitos išeities, tik arba tikėti, pasikrikštyti, duotis Bažnyčiai surišamiems ar atrišamiems ir tuo būdu pasiekti amžinąją laimę, arba to nedaryti ir neabejotinai būti amžinai pasmerktiems. Jei kas kitaip galvoja, tas tikriausiai klysta ar pats save klaidina.

Trejųpas Bažnyčios uždavinys

2. Bažnyčios paskirtis vesti žmones į amžinąją laimę apima trejųpas jos uždavinį;

- a) skelbti V. Jėzaus mokslą;
- b) vartoti V. Jėzaus nustatytąsias malonei gauti priemones;
- c) vadovauti tikintiesiems kelyje į amžinąją laimę.

* Žodis «bažnyčia» yra ne lietuviškas, bet lenkiškas. Lietuviškai jį išvertus, būtų «dievinė», nes «Dievas» lenkiškai «Bog». (Padarytas jis panašiai, kaip «okiennica» (langinė) iš «okno» (langas), «chrzcielnica» (krikštinė) iš «chrzest» (krikštas) ir t.t.). Deja, savo žodžio pavadinti bažnyčiai neturime. Bet tai ne tik mūsų vieny neturtas. Ir kitos tautos verčiasi čia skoliniais. Skirtumas tarp jų ir mūsų tik toks, kad jos pasisavinusios graikų ar lotynų žodžius, o mes lenkų. Slaviškosios ir germaniškosios tautos bažnyčiai pavadinti yra paėmusios ir savaip perdirbusios graikų žodį «kyriakē» (oikia) = Viešpaties (namas), o romaniškosios — «eklesia» — susirinkimas, sambūris. Todėl bažnyčią rusai, serbai, bulgarai vadina «cerkov», vokiečiai — «Kirche», anglai — «church», švedai — «kirk»; gi italai: — «chiesa», prancūzai — «église», ispanai — «iglesia». Įbrukusieji mums savo žodį «božnica», lenkai vadina bažnyčia «kosciół» iš lotynų žodžio «castellum» reiškiančio pilaite, stovyklą. J. E. Kauno Arkivyskupas Metropolitai IV-je N. Testamento laidoje mėgina vartoti žodį «eklezija». Bet jis mums dar visiškai svetimas. Kur kas mums žinomesni yra iš graikų žodžio «kyriakē» kilusieji žodžiai «cerkvė» ir «kirkė». Tik-tai juos vartojame ne katalikų bažnyčiai vadinti, o tik «cerkvė» — stačiatikių, o «kirkė» — protestantų. Todėl noroms nenoroms tenka mums kol kas pasilikti dar prie žodžio «bažnyčia».

Trejopa Bažnyčios pareiga

3. Šiam trejopam uždaviniui sekmingai atlikti V. Vėzus :

a) paskyrė apaštalams ir jų įpėdiniams trejopą pareigą, būtent : mokyti, pašvęsti ir valdyti žmones, arba kitaip sakant, mokytojo, kunigo ir ganytojo pareigą ;

b) atsiuntė šv. Dvasią, kad jos padedami, jie išlaikytų jo mokslą nesugadintą, tinkamai teiktų malonei gauti priemonės ir žmonių išganymui vartotų turimąją valdžią.

Trejopa Bažnyčios galia

4. Ši trejopa pareiga yra drauge ir trejopa galia, būtent :

a) pareiga mokyti yra galia V. Jėzaus mokslą skelbti, nuo klaidų saugoti ir ginti, priešingus jam tvirtinimus atmesti ir pasmerkti, įvairius klausimus išspręsti ;

b) pareiga pašvęsti — tai galia aukoti šv. mišių auką, teikti sakramentus, šventinti ir laiminti ;

c) pareiga valdyti — galia leisti įstatymų, duoti įsakymų, prižiūrėti jų vykdymą, teisti ir bausti.

Bažnyčios apibrėžtis

5. Bažnyčia tad nuo pat savo atsiradimo yra bendruomenė krikščionių, kurie išpažįsta tą patį tikėjimą, naudojasi tais pačiais sakramentais ir yra valdomi to paties augščiausio vyresniojo, popiežiaus (kaip apaštalo šv. Petro įpėdinio) bei su juo vienybėje esančių vyskupų (kaip kitų apaštalų įpėdinių).

Ši Bažnyčios apibrėžtis savaime eina iš to, kas sakyta apie jos įsteigimą bei paskirtį. Ji dar labiau paaiškės, kai živilgtėrėsime į Bažnyčios sąrangą.

2 § BAŽNYČIOS SĄRANGA

Neregimoji Bažnyčios Galva

Neregimoji Bažnyčios Galva yra pats Jėzus, nes :

a) visa ir visokia Bažnyčioje valdžia bei galia iš jo pa-eina ir jo vardu yra vykdoma ;

b) jis pats neregimu būdu be paliovos Bažnyčią valdo ir jai vadovauja.

« Štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai » (Mat. 28-20), pareiškė V. Jėzus apaštalams, paliepęs jiems mokyti ir krikštyti visas tautas. Todėl sako apie jį šv. Povilas : « (Dievas) padėjo visa po jo kojomis ir davė jį Galva visai Bažnyčiai, kuri yra jo kūnas » (Ef. 1, 22). O apie save ir kitus Bažnyčios vyresniusius jis išsireiškia : « Tegul žmonės žiūri į mus, kaip į Kristaus tarnus ir Dievo paslapčių teikėjus » (1 Kor. 4, 1).

I ŠV. PETRO PIRMUMAS

Šv. Petras regimoji Bažnyčios Galva

1. Vienybei ir veiningumui išlaikyti Bažnyčioje, V. Jėzus paskyrė apaštalą šv. Petrą savo pavaduotoju žmeįė arba regimąją Bažnyčios Galvą.

Todėl, nors visi apaštalai turėjo tas pačias trejopas pareigas, bet galėjo eiti jas, tik vadovaujant šv. Petrui. Šis šv. Petro pastatymas augščiau už kitus apaštalus yra vadinamas jo *pirmumu* arba (iš lotynų kalbos) primatu.

Tai rodo V. Jėzaus žodžiai

2. Kad V. Jėzus tikrai paskyrė šv. Petrą vyriausiuoju savo Bažnyčios valdytoju, matome iš to, kad :

a) jis ant jo, kaip ant pamato, pastatė savo Bažnyčią ;

« Tu esi Petras (uola) », kalbėjo V. Jėzus apaštalui Petrui : « ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalės » (Mat. 16, 18). Kadangi apaštalas Petras buvo Bažnyčios pamatas, tad V. Jėzus meldėsi už jį, kad jis nususvyruotų ir pavedė jam stiprinti kitus. « Aš prašiau už tave, kad tu nenustotum tikėjimo ; todėl tu kada nors apsigrižęs, stiprink savo brolius » (Luk. 22, 32), sakė jam V. Jėzus per pasutinę Vakarieneį.

b) jam ypač suteikė dangaus karalystės raktus ir vyriausiąją galią surišti bei atrišti ;

« Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus ; ką tu suriši žemėje, bus suriša ir danguje, ir ką tu atriši žemėje, bus atriša ir danguje » (Mat. 16, 19), yra pasakęs V. Jėzus šv. Petrui.

c) jam pavedė ganyti visą savo avią.

« Ganyk mano avinėlius, ganyk mano avis » (Jon. 21, 26. 27), tarė jam V. Jėzus po savo prisikėlimo iš numirusių.

Tiesa, ir kitiems apaštalams suteikė V. Jėzus galią ką nors surišti ir atrišti žemėje taip, kad tai galiotų ir danguje (pal. Mat. 18, 18), bet tik priklausomai nuo jų būrelio pirmininko, Petro.

Patvirtina įvykiai

3. Šią tiesą patvirtina tai :

a) kad apaštalas šv. Petras tuojau po V. Jėzaus įžengimo į dangų pradėjo eiti savo, kaip vyriausiojo Bažnyčios valdytojo, pareigas ;

Ir iš tikro ! Kaip Apaštalų Darbų knyga rodo, vos tik tekdamo kas svarbesnio nuspręsti ar atlikti, tuojau imdavo veikti šv. Petras, kaip kitų Galvą. Taip buvo apaštalu išrenkant Motiejų vietoje Judo Iskarijoto (Apd. 1, 15 ir k.) ; taip buvo apaštalams ėmus pirmą kartą viešai skelbti V. Kėzaus mokslą (Apd. 2, 34 ir k.) ; taip buvo su pagonių priėmimu į Bažnyčią (Apd. 10, 1 ir k.) ; taip buvo per apaštalų susirinkimą Jeruzalėje (Apd. 15, 7 ir k.) ir t.t..

b) kad jis buvo visada pripažįstamas, kaip apaštalų vyresnysis ir visos Bažnyčios Galvą.

Išskaičiuodami apaštalus, evargelistai visuomet stato pirmoje vietoje šv. Petrą, nors jis nebuvo už kitus nei amžiumi vyresnis (senesnis už jį pvz. buvo jo brolis Andriejus), nei prisidėjimu prie Jėzaus pirmesnis (pirmiau už jį prisidėjo prie V. Jėzaus apaštalai Jonas ir Andriejus). Gi šv. Matas, minėdamas apaštalus, net aiškiai sako: « Pirmasis Simonas, kurs vadinasi Petras, ir jo brolis Andriejus » (Mat. 10, 2) ir t.t..

Bažnyčios tėvai ir vyskupai visuotiniame Bažnyčios susirinkime, įvykusiame Efeze 431 metais, laikė « niekeno neabejojama, visais amžiais žinoma tiesa, kad šv. Petras yra apaštalų vyresnysis ir galva ir Katalikų Bažnyčios pamatas ».

Šv. Petro valdžia turėjo pereiti įpėdiniams

4. Su šv. Petro mirtimi anaipol negalėjo pasibaigti augščiausiojo Bažnyčios vyresniojo valdžia, nes:

a) jei Bažnyčia turejo pasilikti tokia, kokią įsteigė V. Jėzus, tai turėjo nepranykti rei uola, ant kurios jis ją pastatė, nei vyresnysis, kuriam jis suteikė joje augščiausiąją valdžią;

b) jei Bažnyčiai buvo reikalinga regima Galva, kai ji buvo dar maža ir kai dar nebuvo atsiradę visokių klaidų, tai juo labiau jai jos reikėjo, kai ji gerokai išaugo, ir kai ėmė atsirasti visokių klaidų bei nesantaikų.

Šv. Petro įpėdiniai Romos vyskupai

5. Šv. Petro valdžią paveldėjo jo įpėdiniai, Romos vyskupai arba popiežiai, kurie dėl to visada buvo laikomi vyriausiais Bažnyčios valdytojais ir V. Jėzaus pavaduotojais žemėje.

Kadangi šv. Petras pasirinko Romoje vyskupo vietą ir numirė, kaip tojo miesto vyskupas, tad su Romos vyskupo vieta arba sostu yra neatsidalomai susijusi ir vyriausioji Bažnyčioje valdžia arba pirmumas. Juk Romos vyskupas buvo šv. Petro asmenyje visos Bažnyčios Galva. Todėl, kas teisėtai paveldi Romos vyskupo sostą, tas tuo pačiu gauna ir augščiausiąją Bažnyčioje valdžią.

Tiek Bažnyčios tėvai, tiek visuotiniai Bažnyčios susirinkimai visuomet aiškiai pripažino šį iš apaštalo šv. Petro einantį Romos vyskupo pirmumą. Pvz., šv. Ignacas (+ 107 m) vadino Romos Bažnyčią « meilės sąjungos vyresniąja ». Šv. Ireniejus sako: « Reikia, kad su Romos Bažnyčia dėl jos ypatingo pranašumo derintusi kiekviena kita bažnyčia, atsieit, visų šalių tikintieji »* Šv. Kiprijonas (+ 258 m.) pareiškia: « Kas atsiskiria nuo Petro sosto, ant kurio pastatyta Bažnyčia, kaip drįsta tvirtinti esąs Bažnyčioje? »**. « Petras, apaštalų vyresnysis, tikėjimo šulas ir Katalikų Bažnyčios pamatas, gyvena ir dabar savo įpėdiniuose ir daro nutarimus », sako visuotinis Efezo susirinkimas. « Per Agatoną prabilo Petras ! » sušuko 680 m. Konstantinopolyje įvykusio visuotinio Bažnyčios susirinkimo dalyviai, kai buvo jiems perskaitytas popiežiaus Agatono laiškas. Romos vyskupo sostą vadino jie « pirmuoju Bažnyčioje sostu ».

Nei vienas visuotinis Bažnyčios susirinkimas neįvyko, nei vienas visą Bažnyčią liečiąs nutarimas nebuvo padarytas be Romos vyskupo arba popiežiaus sutikimo. O kas nenorėjo pripažinti popiežiaus Bažnyčios Galva, visuomet būdavo laikomas atskalūnu.

Pavadinimas « popiežius » yra kilęs iš graikų kalbos žodžio « papa », kurs reiškia « tėvas ». Pradžioje taip vadinta kiekvieną vyskupą (kaip ir dabar

* Adv. haer. 3. 3. 2.

** De unit. Eccl. n. 4.

daug kur žmonės vadina kunigus «tėvais, tėveliais») ir tik ilgainiui imta jį taikyti vien Romos vyskupui. Popiežius vadinamas taip pat «šventuoju Tėvu», kadangi jo pareigos šventos. Iki 11-jo šimtmečio pusės popiežius rinkdavo aplinkiniai Romos vyskupai ir kunigai su Romos miesto gyventojais. Nuo 1059 metų terenka vien kardinolai.

Popiežiaus galia ir valdžia

6. Popiežius, kaip šv. Petro įpėdinis ir Bažnyčios Galva, turi augščiausią teisę ir galią mokyti ir valdyti tiek visą Bažnyčią, tiek atskiras jos dalis, tiek kiekvieną jos narį.

Tiek visi vyskupai, kunigai ir tikintieji drauge, tiek kiekvienas jų atskirai yra betarpiškai tiesioginėje popiežiaus valdžioje ir privalo būti jam klusnūs ne vien tikėjimo ir dorovės, bet taip pat ir bažnytinės drausmės bei santvarkos dalykuose. Šitas klusnus viso kūno pasidavimas savo Galvai ir sudaro tai, kad V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia yra viena avija su vienu vyriausiuoju Ganytoju.

Tikra klaida būtų manyti, kad popiežiaus pirmumas yra tik garbės, o ne valdžios pirmumas, ar kad popiežius yra gavęs valdžią iš vyskupų ir tikinčiųjų, o ne iš paties Kristaus, ar kad jo pamokymų, nusprendimų, patvarkymų, įsakymų bei įstatymų galia pareina nuo vyskupų ir tikinčiųjų ar net nuo pasaulinės valdžios pritarimo.

II EPISKOPATAS

Trejopa apaštaly galia turėjo pasilikti Bažnyčioje.

1. Kaip šv. Petro pirmumas (primatas), taip ir visiems apaštalamis bendra trejopa galia (mokyti, pašvesti ir valdyti), turėjo pagal V. Jėzaus nustatymą pasilikti Bažnyčioje iki pasaulio pabaigai, arba kitaip sakant, turėjo pereiti apaštaly įpėdiniams.

Juk siųsdamas apaštalus į pasaulį darbuotis, V. Jėzus tarė jiems: «Štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai» (Mat. 28, 20). O su pačiais apaštalais jis jokiū būdu negalėjo iki tol būti, nes jų nė vienam nesuteikė jis nemirtingumo dovanos. Aišku tad, kad turėjo jis čia galvoje jų įpėdinius, kokių tik bus iki pasaulio pabaigai.

Apaštaly įpėdiniai vyskupai

2. Apaštaly įpėdiniai yra teisėtai pašventinti ir vienybėje su popiežium esą vyskupai.

Kas nėra vienybėje su visos Bažnyčios Galva, tas nieku būdu negali būti apaštaly įpėdinis, nes: a) kas yra atsidalinęs nuo Bažnyčios Galvos, tas negali būti nė jos kūno narys; b) visas apaštalamis ir jų įpėdiniais galias suteikė V. Jėzus tik drauge su tuoju, kuriam davė savo Bažnyčioje augščiausiąją galią ir valdžią. Todėl ir sako šv. Ambraziejus: «Kur Petras (atsieit, popiežius), ten ir Bažnyčia»*. Gi šv. Jeronimas rašė popiežiui šv. Damazui: «Aš laikausi Petro sosto, nes žinau, kad ant šios uolos yra pastatyta Kristaus Bažnyčia»**.

Tarp apaštaly ir vyskupų yra toks skirtumas, kad: a) apaštalai buvo betarpiškai paties Kristaus siųsti, b) kaip darbuotės dirva, buvo jiems pas-kirtas visas pasaulis, c) kiekvienas turėjo neklaidingumo dovaną.

* In Ps. 20, n. 30.

** Ep. 15.

Vyskupų valdžia iš Dievo

3. Vyskupų valdžia eina iš paties Dievo.

Tai aiškiai rodo šie V. Jėzaus žodžiai, kuriuos jis ištara visiems apaštalams (drauge su šv. Petru): « Kas jūsų klauso, tas manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10, 16). « Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atišite žemėje, bus atišta ir danguje » (Mat. 18, 18). « Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu... Kam atleisite nuodėmes, tam jės atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 21). « Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios, ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakes. Ir štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai » (Mat. 28, 18-20). Todėl ir kalbėjo šv. Povilas Efezo bei apylinkės vyskupams: « Žiūrėkite patys savęs ir viso būrio, kuriame šv. Dvasia pastatė jus vyskupais valdyti Dievo Bažnyčios, kurią jis yra įsigijęs savo krauju » (Apd. 20, 28).

Savo valdžios vykdyme vyskupai, kaip jau minėta, priklauso nuo popiežiaus. Tačiau tasai priklausymas nepanaikina jų valdžios, bet tik duoda jai paspirtį ir apsaugą. Ne veltui sako popiežius šv. Gregorijus Didysis: « Manęs gerbimas yra visos Bažnyčios gerbimas. Manęs gerbimas yra stipri mano brolių (vyskupų) jėga. Nes tik tada mane tinkamai gerbiama, kai nė vienam atskiram (vyskupui) neatsakoma deramos pagarbos »*.

Vyskupų dalyvavimas Bažnyčios valdyme

4. Vyskupai dalyvauja Bažnyčios valdyme:

a) kai kiekvienas jų valdo popiežiaus jam paskirtą Bažnyčios dalį (vyskupiją, arkivyskupiją, patriarkatą);

b) kai kartkartėmis susirenka aptarti bendrą Bažnyčios reikalų ir padaryti Bažnyčią liečiančių sprendimų.

Vyskupų susirinkimus vadinama sinodais (iš graikų kalbos) ar koncilijais (iš lotynų kalbos). (Abu tuodu žodžiai reiškia susirinkimą, susiejimą). Sinodai būva dieceziniai, provincijiniai, tautiniai ir visuotiniai, pagal tai, kas juose dalyvauja. Jei tik vienos vyskupijos valdytojas (su kunigų atstovais), sinodas yra diecezinis; jei visos bažnytinės provincijos vyskupai, — provincijinis; jei ištisos tautos, — tautinis; jei visos Bažnyčios, — visuotinis. Visų šitų sinodų arba susirinkimų nutarimai turi būti popiežiaus patvirtinti.

Visuotinius Bažnyčios susirinkimus tegali vien popiežiai sušaukti ir jiems arba patys, arba per savo įgaliotinius vadovauti. Šaukiami jie ypatingai svarbiais visą Bažnyčią liečiančiais reikalais. Iki šiol buvo jų viso 20, būtent:

1. Nikėjos I 325 metais,
2. Konstantinopolio I 381 m.,
3. Efezo 431 m.,
4. Chalkedono 451 m.,
5. Konstantinopolio II 533 m.,
6. Konstantinopolio III 680 m.,
7. Nikėjos II 787 m.,
8. Konstantinopolio IV 869 m.,
9. Laterano (Romoje) I 1123 m.,
10. Laterano II 1139 m.,
11. Laterano III 1179 m.,

* Ep. ad Eulog. Alex 1. 8. ep. 30.

12. Laterano IV 1215 m.,
13. Lijono I 1245 m.,
14. Lijono II 1274 m.,
15. Viennos (Prancūzijoje) 1311 m.,
16. Konstancos 1414-1418 m.,
17. Bazelio-Florencijos 1439 m.,
18. Laterano V 1511-1517 m.,
19. Tridento 1545-1563 m.,
20. Vatikano (Romoje) 1869-1870 m..

Vyskupų padėjėjai kunigai

5. Vyskupai patys vieni neįstengia atlikti visų savo valdžioje esantiems tikintiesiems dvasinių paslaugų. Reikia tad, kad jiems kas čia padėtų. Tai padaro kunigai, kuriems vyskupai paveda įvairias savo vyskupijoje pareigas.

Daugiausia kunigų dirba parapijose, kaip klebonai ar jų padėjėjai — vikarai, kiti darbuojasi mokyklose, kaip kapelionai, ir t.t..

Kunigai priklauso vyskupų

6. Kunigai vien tuomet tegali eiti savo pareigas, kai jų vyskupai juos siunčia bei įgalina.

Anaįptol ne tikintieji suteikia kunigams galią ir teisę atlikinėti įvairias dvasines paslaugas, bet tik Dievas per jų vyskupus. Visi kunigai, kurie yra reikiamai vyskupų išventinti bei dvasines paslaugas atlikinėti pasiūsti, gali teisingai tarti apie save su šv. Povilu: « Mes einame pasiuntinių pareigas Kristaus vietoje, lyg kad Dievas ragintų per mus » (2 Kor. 5,20). Jiems taip pat galima pritaikyti ir šiuos V. Jėzaus žodžius: « Kas jūsų klauso, tas mane klauso; kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10,16).

III BAŽNYČIOS NARIŲ SUSISKIRSTYMAS

Dvasiškiei ir pasauliečiai

1. Kadangi V. Jėzus suteikė ne visiems lygias teises, galią ir valdžią savo Bažnyčioje, tad skiriama joje du luomai: dvasiškųjų ir pasauliečių.

Dvasiškiei ne kartą vadinami iš graikų kalbos « kleru », kas reiškia « rinktiniai », nes, viena, Dievas išsirenka juos iš kitų tarpo ir pašaukia į ypatingą savo tarnybą, o, antra, jie pasirenka ir pasiskiria sau uždavinį ypatingu būdu tarnauti Dievui. Į dvasiškųjų eiles įstojama, gėdunant tonūrą. Pasauliečiai kartais vadinami iš graikų kalbos « laikais », atseit, šiaip jau žmonėmis, ypatingai Dievo tarnybai nepaskirtais žmonėmis.

Hierarchija

2. Bažnyčioje tik dvasiškiei turi teisę ir galią mokyti, pašvęsti ir valdyti žmones. Jie sudaro vadinamą hierarchiją (šventą valdžią).

Taip jau yra nustatęs pats Bažnyčios steigėjas, Jėzus. Jis, būtent, ne kam kitam, o tik apaštalams ir jų ipėdiniais yra taręs: « Eikite tat

ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios» (Mat. 28, 19). «Ką tik jūs suriškite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atriškite žemėje, bus atrišta ir danguje» (Mat. 18, 18). Todėl *hierarchija yra esminis Bažnyčiai dalykas*. Ne veltui nuo pat krikščionybės pradžios yra posakis: Kur popiežius ir vyskupai, tenai Bažnyčia. Vadinasi, Bažnyčia anaipol nėra demokratinė, bet tik hierarchinė monarchinio pobūdžio draugija ar bendruomenė.

Dalyvaujantieji hierarchijoje asmenys nėra visi tarp savęs lygūs. Dievo nustatymu skiriami trys šventimų atžvilgiu laipsniai: augščiausiasis — vyskupų, žemesnysis — kunigų ir žemiausiasis — diakonų; ir du jurisdikcijos atžvilgiu laipsniai: augščiausiasis — popiežiaus ir žemesnysis — vyskupų. Bažnyčios nustatymu yra dar keletas žemesnių, ypač šventimų atžvilgiu, laipsnių.

Mokančioji ir klausančioji Bažnyčia

3. Tieji Bažnyčios nariai, kurie turi trejopą galią (mokyti, pašvesti ir valdyti) sudaro vadinamąją *mokančiąją arba valdančiąją* Bažnyčią, o visi kiti — *klausančiąją* arba *valdomąją*.

Tai savaime einanti išvada iš šių apaštalams tartų V. Jėzaus žodžių: «Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos... ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs» (Mat. 28, 19); «kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas» (Mork. 16, 16); «ką tik jūs suriškite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atriškite žemėje, bus atrišta ir danguje» (Mat. 18, 18). Vadinasi, vieni asmenys yra įpareigoti skelbti evangeliją, krikštyti ir mokyti laikyti tai visa, kas V. Jėzaus įsakyta, bei surišti ir atrišti, o kiti — priimti evangeliją, pasikrikštyti, laikyti tai visa, ko mokomi, ir duotis surišami ar atrišami. Mokančioji arba valdančioji Bažnyčia — tai popiežius ir vyskupai (kunigai tik vyskupų padėjėjai), o klausančioji arba valdomoji — visi kiti tikintieji.

Veiklus klausančiosios Bažnyčios dalyvavimas

4. Kadangi Bažnyčia yra ne šiaip sau žmonių sambūris, bet draugija, kurios nariai glaudžiai tarp savęs susiję ir sudaro vieną bendrą organizmą (kūną), tad ir klausančioji Bažnyčios dalis negali pasyviai laikytis jos gyvenimo atžvilgiu, bet turi jame veikliai dalyvauti.

Pažymėdamas tiesą, kad Bažnyčia yra gyvas organizmas, V. Jėzus palygino ją su vynmedžiu, kuriame jis pats yra šaknis bei kamienas, o tikintieji šakelės (Jcn. 15, 1 ir k.). Gi vynmedyje (kaip ir visuose augaluose) kiekviena šakelė, kiekvienas lapelis ir net kiekvienas narvelis ne vien tik ima maistą iš šaknų ir kamieno, bet ir patys, kiek beistengdami, prisideda prie to, kad visas vynmedis tarptų, krautų žiedų, megzčių ir brandintų vaisių. Gi, apaštalas šv. Povilas taip sako apie Bažnyčią ir jos narius: «Jūs esate Kristaus kūnas ir sąnariai vienas prie kito... Dievas taip sutvarkė kūną... kad sąnariai lygiai rūpintųsi vien kitais. Jei ką kenčia vienas sąnarys, kenčia visi drauge sąnariai, arba jei vienas sąnarys esti gerbiamas, džiaugiasi visi drauge sąnariai» (1 Kor. 12.27.26). Todėl nedera manyti, kad tik mokančioji Bažnyčios dalis turi, rūpintis visos Bažnyčios gyvenimu, o klausančiąjai gali tai visai nerūpėti. Kaip kūno gyvenimas tik tuomet vyksta, kaip reikiant, kai kiekvienas jo sąnarys tarnauja visumai, taip turi būti ir Bažnyčioje. Ne veltui pareiškia šv. Povilas: «Akis negali sakyti rankai: Aš tavo patarnavimo neprivalau; taip pat ir galva kojoms: Man jūsų nereikia! Priešingai, daug labiau reikia tų kūno sąnarių, kurie rodosi silpnesni» (1 Kor. 12, 21-22).

Kata likiškoji Akcija

5. Klausančioji Bažnyčia reiškia savo veiklumą Bažnyčios gyvenime, kai dalyvauja Katalikiškoje Akcijoje. Katalikiškoji Akcija yra tai katalikų jėgų įtempimas išlaikyti, išplėsti, įgyvendinti ir apginti katalikų religijos dėsniams atskirų asmenų šeimų ir visuomenės gyvenime*.

Vadinasi, jos uždavinys yra rūpintis ir stengtis, kad katalikybė kiauurai persunktų visą žmonių gyvenimą visose jo apraiškose. Juk argi ne be galo liūdna ir skaudu, kad katalikiškose šalyse daug yra tokių, kurie, šv. Povilo, žodžiais betariant, «sakosi pažįstą Dievą, bet darbais išsigina» (Tit. 1, 16) ir todėl gyvenimas vyksta visai ne katalikiškai.

Katalikiškoji Akcija anaip tol nėra koks naujas prasimanymas, bet senoviškiausias dalykas. Ji tokio pat amžiaus, kaip Kat. Bažnyčia, nes jau N. Testamento šv. knygose minima nemaža pasauliečių vyrų ir moterų, kurie uoliai padėjo apaštalams įgyvendinti Kristaus mokslo dėsnius. Tiesa, paskutiniaisiais laikais buvo ji gal kiek primiršta, ir todėl prasidėjo smarkus žmonių nukriščiūnėjimas. Už tai dabar reikia juo didesniu atsidėjimu jodalyvauti, kad ko greičiau būtų viskas atnaujinta Kristuje.

Vienybė ir tvarka Bažnyčioje

6. Visoje Bažnyčioje yra reikiama vienybė ir tvarka, kai visi tikintieji pasauliečiai yra tinkamai pasidavę tikėjimo, dorovės ir bažnytinės drausmės dalykuose kunigams, kunigai — vyskupams, o visi — popiežiui.

«Klausykite savo vyresniųjų ir būkite jiems pasidavę, nes jie budi, kaip tie, kurie duos apyskaitą už jūsų sielas, kad jie tai darytų su džiaugsmu ir nedūsaudami, nes tai nebūtų jums naudinga» (Žyd. 13, 17), rašo šv. Povilas krikščionims. O šv. Ignacas kankinys sako: «Klausykite visi vyskupo, kaip Jėzaus Kristaus, o kunigų, kaip apaštalų»**. Ne veltui šv. Petro mokinyi ir įpėdinis šv. Klemensas, lygina Bažnyčią su kariuomene, kurioje kareiviai klauso šimtininkų, šimtininkai — tūkstantininkų, tūkstantininkai — karo vado (Giesm. g. 6, 3).

3 § BAŽNYČIA YRA REGIMA BENDRUOMENĖ — DRAUGIJA.

Bažnyčia tikra bendruomenė - draugija

1. Bažnyčia yra tikra bendruomenė — draugija, nes, jos Steigėjo nustatymu, jos nariai turi ne tik išpažinti tą patį tikėjimą ir naudotis tomis pačiomis malonėmis gauti priemonėmis, bet ir būti pasidavę atitinkamiems vyresniesiems su augščiausiąja Galva, popiežium, priešaky e.

Pažymėdamas bendruomeninį — drauginį Bažnyčios pobūdį, V. Jėzus ne kartą vadino ją karalyste (Mat. 16, 19), miestu (Mat. 5, 14), avide (Jon., 10, 18), o šv. Povilas — Dievo namais (1 Tim. 3, 15), Kristaus kūnu (1 Kor. 12, 27) ir t. t...

* Pal. Erzb. Dr. Conrad Gröber, Handbuch der religiösen Gegenwartsfragen, Herder u. Co. Freiburg i. B. 1937, 321 ps..

** Ep. ad Smyrn. 8.

Todėl Bažnyčia nėra vien tik išrinktųjų bendruomenė (nes kas išrinktasis, kas ne, vienas Dievas težino); nei pakrikštytųjų žmonių visuma (nes tarp jų yra daug įvairių klaidatikių), nei visokių viena kitos nepriklausančiųjų krikščioniškųjų bendruomenių viršinis susivienijimas (nes jas jungiąs ryšys anaip tol nėra esminis, bet tik grynai atsitiktinis).

Bažnyčia regima bendruomenė

2. Bažnyčia yra regima bendruomenė, kadangi:

- a) regimi yra jos nariai — vyresnieji ir valdiniai;
- b) regimu būdu skelbiamas ir išpažįstamas jos mokslas,
- c) regimos yra priemonės, kurias ji vartoja pašvęsti siełoms — šv. mišių auka ir sakramantai.

Todėl Bažnyčios vyresnieji, eidami savo trejopas pareigas (mokyti, pašvęsti ir valdyti), o tikintieji, priimdami jų mokslą, pasiduodami jų valdžiai, dalyvaudami šv. mišių aukoje ir naudodamiesi sakramentais, regimu būdu pareiškia priklausą Bažnyčiai.

Bažnyčios kūnas ir siela

3. Kadangi Bažnyčia yra žmonėms pašvęsti bendruomenė, tad skiriama dvejopas jai priklausymas: išorinis ir vidinis. Išorinis reiškiasi tuo, kad laikoma save jos nariu ir pasiduodama jos valdžiai; vidinis gi, — kad turima tikėjimą ir pašvenčiamąją malonę. Išorinis priklausymas Bažnyčiai vadinamas priklausymu jos *kūnui*, o vidinis — priklausymu *sielai*.

Nesunku suprasti, jog priklausyti vien tik Bažnyčios kūnui anaip tol dar nepakanka, kad galima būtų pasiekti amžinąją laimę. Juk kūnas be sielos yra negyvas. Ne veltui pareiškia V. Jėzus: « Ne kiekvienas, kurs man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę » (Mat. 7, 21).

Įstojimas į Bažnyčią

4. Į Bažnyčią įstojama, priimant šv. Krikšto sakramentą.

Kaip gimdamas žmogus, pasidaro savo motinos vaikas, taip pasikrikštydamas, Bažnyčios narys, nes Krikštas yra antprigimtinis žmogaus gimimas, o Bažnyčia antprigimtinė jo motina. Kas nepakrikštytas, tas jokių būdu nėra Bažnyčios narys, nors ir jos mokslą žinotų ar jos nurodymais savo gyvenimą tvarkytų.

Tačiau ne visi pakrikštytieji lygiai priklauso Bažnyčiai. Kas išpažįsta Bažnyčios skelbiamąjį tikėjimą, yra pasidavęs jos valdžiai ir turi pašvenčiamąją malonę, tas priklauso ir Bažnyčios kūnui ir sielai. Jei toks asmuo sunkiai nusideda, bet tikėjimo nenustoja, tai dar nepaliuma priklausęs Bažnyčios kūnui, bet jos sielai priklauso tik netobulai, būtent, tik per tikėjimą (nes pašvenčiamosios malonės jis jau nebeturi). Gi jeigu netenka ir tikėjimo, tai yra jis, kaip nudžiūvusi medžio šaka ar numiręs kūno sąnarys. Pigu suprasti, kad, jeigu jau su vienu tikėjimu (atsieit, be pašvenčiamosios malonės) negalima pasiekti amžinosios laimės, tai juo labiau, kai neturima nė tikėjimo. Juk aiškūs V. Jėzaus žodžiai: « Kas netiki, tas jau pasmerktas » (Jon. 3, 18). Kas iš pakrikštytųjų be savo kaltės išpažįsta klaidingą tikėjimą ar nėra pasidavęs Bažnyčios valdžiai, bet turi pašvenčiamąją malonę, tas priklauso tik Bažnyčios sielai, bet ne jos kūnui.

Pasitraukimas iš Bažnyčios

5. Tikro ir teisėto pasitraukimo iš Bažnyčios nėra ir negali būti. Jei būva, tai tik tariamas ir nusikalstamas.

Bažnyčios šiuo atžvilgiu negalima lyginti su kitomis draugijomis ar organizacijomis. Į kitas draugijas ar organizacijas, viena, nėra pareigos įstoti, antra, į jas įstojus, – jose pasilikti, bet galima visai teisėtai iš jų pasitraukti ir nebebūti jų nariu. Į Bažnyčią gi įstojimas yra būtinas, nes kitaip neįmanoma pasiekti savo galutinio tikslo. Juk V. Jėzus yra griežtai pareiškęs, kad tik «kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas» (Mork. 16, 16). Gi syki įstojus į Bažnyčią, negalima iš jos visiškai pasitraukti, kaip negalima padaryti, kad, kas syki yra pakrikštytas, būtų nekrikštytas. Čia yra tas pat, kas su prigimtinio gimimu. Būtent, kas kartą užgimė ir tapo savo motinos vaiku, tas jokių būdu negali padaryti, kad būtų negimęs ar paliautų buvęs savo motinos vaikas. Gali, tiesa, jis nenorėti gyventi, gali būti nedoras vaikas, gali daryti savo motinai nemalonumų, skausmų, gali stengtis net jos išsiginti ir visiškai išsižadėti, bet padaryti, kad būtų negimęs ar nebebūtų savo motinos vaikas, jokių būdu negali. Taigi tikro ir teisėto pasitraukimo iš Bažnyčios nėra ir negali būti.

Bet tariamas ir drauge didžiai nusikalstamas gali pasitaikyti. Jis būva: a) kai visiškai atsisakoma nuo krikščionių religijos. (Tai gali įvykti arba pasiskelbiant visišku bedieviu, arba priimant kokią nekrikščionišką religiją, kaip žydų, mahometonų, pagonių. Yra tada apostazija arba tikėjimo išsižadėjimas, ir taip pasielgusieji asmenys vadinasi apostatais, atsieit, išsižadėjęliais); b) kai priimama kokią nors krikščionišką, bet klaidingą religiją, pvz. protestantų, stačiatikių. (Yra tada erezija arba klaidatikystė, ir taip padariusieji asmenys vadinami eretikais arba klaidatikiais); c) kai sąmoningai neigiamą kokią nors tiesą, kurią Kat. Bažnyčia skelbia, kaip apreišką, ar sąmoningai ją abejojama. (Yra tada taip pat erezija); d) kai sąmoningai atsisakoma paklusti Bažnyčios vyriausybei. (Yra tada schizma arba atskala, ir tokie neklusnieji turi schizmatikų arba atskalūnų vardą). Visų čia suminėtujų rūšių asmenys yra sunkiai nusikaltę ir netekę Bažnyčioje savo teisių, bet Bažnyčia į juos teisių anaipol nėra nustojusi. Savaimė aišku, kad jų nuodėmė yra viena didžiausiųjų ir be susitaikymo su Bažnyčia negali būti atleista. Ne veltui pažymi šv. Kiprijonas: «Negali turėti Dievo Tėvu tas, kas neturi Bažnyčios Motina» *

Išskyrimas iš bendravimo arba ekskomunikavimas

6. Kartais Bažnyčia išskiria iš bendravimo arba ekskomunikuoja kaikiuriuos savo narius už tam tikrus jų nusikaltimus. Išskirtieji iš bendravimo arba ekskomunikuotieji nustoja Bažnyčioje teisių ir, savaime suprantama, per ją gaunamųjų malonių, bet jos nariais nepalauja buvę.

Kaip kiekviena tobula bendruomenė turi teisę pašalinti iš savo tarpo tuos narius, kurie jai žalingi, taip ir Bažnyčia gali išskirti iš bendravimo arba ekskomunikuoti sunkiai nusikaltusiuosius. Tą teisę suteikė jai V. Jėzus pareikšdamas: «Kas nepaklausytų Bažnyčios, tebūnie jis tau, kaip pagonis ir muitininkas. Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik suriškite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atriškite žemėje, bus atrišta ir danguje» (Mat. 18, 17, 18). Jau apaštalas šv. Povilas pasinaudojo šiaja teise, kai tarp Korinto krikščionių atsirado vienas ypatingas ištvirtėlis ir piktintojas (pal. 1 Kor. 5, 1 ir k.).

* De unit. Eccl. c. 19.

Įvairių yra nusikaltimų, už kuriuos Bažnyčia išskiria iš bendravimo. Gal kiek dažniau pasitaiko šie: visiškas tikėjimo išsižadėjimas, klaidatikystė, atskala, bažnytinės valdžios pasisavinimas ar jos vykdymo sukludymas, priešingų Bažnyčios laisvei ir teisėms įstatymų ar potvarkių išleidimas, prisirašymas prie masonų sektos ar prie komunistų, dvikovoje dalyvavimas, į ją iššaukimas, iššaukimo priėmimas, į vykstančią dvikovą noromis žiūrėjimas ir k.

Išskirdama iš bendravimo žalingus narius, Bažnyčia vadovaujasi ne koku kerštu, bet tik noru, viena, kitus apsaugoti nuo pikto, antra, kad išskirtieji atkreiptų dėmesio į pragaištingą savo sielos būseną ir ko greičiau pasitaisytų. Todėl atgailojantiems ji mielai atleidžia kaltes ir grąžina nustotąsias teises. Bet jeigu kas numiršta be atgailos, aišku, joku būdu negali būti išganytas.

Materialūs ir formalūs nekatalika

7. Kas iš pakrikštytųjų be savo kaltės nėra katalikas ir nuosirdžiai stengiasi daryti visa, kas jo įsitikinimu reikalinga amžinajai laime užsitikrinti, tas, nors nepriklauso Bažnyčios kūnui, bet priklausė jos sielai.

Tokiais yra visi tie, kurie užgema ir užauga tarp nekatalikų, (bet, žinoma, krikščionių, pvz., protestantų ar stačiatikių), ir kuriems nė mintis nekyla, kad jų religija klaidinga. Jie vadinami *materialiais*, atseit, nesąmoningais klaidatikiais ar atskalūnais ir gali būti išganyti. Bet jeigu jiems kyla mintis, kad jų religija nėra teisinga, jie turi griežtą pareigą tyrinėti ir įieškoti tiesos. Jeigu jie šią pareigą apleidžia, sunkiai nusikalsta ir pasidaro *formalūs* arba sąmoningi klaidatikiai ar atskalūnai. Taip pat sąmoningi arba formalūs klaidatikiai, atskalūnai ar išsižadėjęliai yra tie katalikai, kurie sąmoningai abejoja kokia nors Bažnyčios skelbiama apreikšta tiesa, kurie priima klaidingą krikščionišką tikėjimą, ar atsisako paklusti Bažnyčios vyriausybei, ar išsižada savo tikėjimo. Formalieji arba sąmoningieji nekatalikai nieku būdu negali būti išganyti.

4 § APIE BAŽNYČIOS ŽYMES

V. Jėzus įsteigė tik vieną Bažnyčią

1. V. Jėzus įsteigė ne kelias įvairias Bažnyčias, o tik vieną vieną.

Tai savaime aiški tiesa. Juk skelbė jis tik vieną mokslą, išsirinko tik vieną apaštalų būrį, tik tam vienam, šv. Petro vadovaujamam, būriui pasakydė jis pareigą ir suteikė galią mokyti, pašvęsti ir valdyti žmones; o kai jis kalbėdavo apie savo Bažnyčią, tai visuomet minėdavo tik ją vieną (pal. Mat. 16, 16; 18, 17 ir k.).

Todėl, jei mes dabar matome pasaulyje daug įvairių krikščioniškų bendruomenių, kurios vadina save Kristaus Bažnyčia, tai aišku, kad jos visos negali būti tikros, bet iš jų tik viena yra Kristaus įsteigtoji, o visos kitos ne. Viena Kristaus įsteigtoji – nes ji nepranyko ir, kaip neužilgo, žvelgdami į jos savybes, matysime, net negali pranykti.

Tikrosios Bažnyčios žymės

2. Kad pažintume, kuri Bažnyčia yra tikroji, reikia mums žiūrėti, ar ji turi tas žymes, kurias privalo turėti Kristaus įsteigto-

ji. Tosios žymės yra šios: vieningumas, šventumas, viesuotinumas ir apaštališkumas.

Jan nuo pirmutinių krikščionybės gyvavimo dienų pagal šias žymes tikroji Bažnyčia būdavo atskiriama nuo netikrųjų. Ne veltui visuotinis Bažnyčios susirinkimas, įvykęs Nikėjoje 325 m., į tikėjimo išpažinimą įdėjo tiesą: (tikiu) «į vieną, šventąją, visuotinę ir apaštališkąją Bažnyčią».

Bažnyčios vieningumas

3. Tikroji, Kristaus įsteigtoji, Bažnyčia privalo būti *vieninga*, atseit, joje turi būti skelbiamas ir išpažįstamas vienas tas pats tikėjimas, vartojamos žmonėms pašvęsti vienos tos pačios priemonės ir tikintiesiems turi vadovauti viena ta pati vyriausioji valdžia.

Tai savaime einanti išvada iš visos V. Jėzaus darbuotės. Juk skelbė jis ir apaštalamis pavedė skelbti tik vieną mokslą, žmonėms pašvęsti davė tik vienas priemonės, ir tik vieną šv. Petrą paskyrė vyriausiąją savo Bažnyčios Galvą. Taip pat jis ko labiausiai norėjo, kad jo mokiniai visuomet būtų reikiamai susiklausę, vieningi. Tajam tikslui jis ypatingai pabrėžė pareigą mylėti vieniems kitus (Jon. 15, 12); vienybėn jungiančią meilę paskyrė ženklų, parodančių, kas yra tikrai jo mokinys (Jon. 13, 35); ir meldėsi, kad jo mokiniai būtų tarp savęs ko glaudžiausioje vienybėje (Jon. 17, 21). Turėdamas tai visa prieš akis, ir primena šv. Povilas krikščionims: «Vienas kūnas ir viena dvasia, taip kaip jūs ir esate pašaukti į vieną jūsų pašaukimo viltį. Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas. Vienas Dievas ir visų Tėvas, kurs stovi augščiau už visus, visuose veikia ir yra visuose mumyse» (Ef. 4, 4-6).

Bažnyčios šventumas

4. Tikroji Bažnyčia privalo būti *šventa*.

Juk jos Steigėjas, V. Jėzus, yra ko švenčiausias, jai atsiųsta šventoji Dvasia, kad joje visuomet pasiliktų ir veiktų (Jon. 14, 16), jos tikslas pašvęsti žmones ir jai duotos priemonės (sakramentai ir šv. mišių auka), kad galėtų tai padaryti.

Bažnyčios visuotinumas

5. Tikroji Bažnyčia privalo būti *visuotinė*, atseit, skirta ne vienai ar kitai tautai, bet visoms be jokios išimties tautoms.

Nors pats Jėzus buvo siųstas tik pas Izraelio tautą (Mat. 15, 24), bet apaštalamis jis aiškiai pasakė: «Eikite tat ir mokykite visas tautas» (Mat. 28, 19); «eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui» (Mork. 16, 15). Be to, jis pranešė, kad ateis laikas, kada Evangelija iš tikro bus paskelbta visoms tautoms (Mork. 13, 10).

Bažnyčios apaštališkumas

6. Tikroji Bažnyčia privalo būti *apaštališka*, tai reiškia, kad ji savo pradžią ir savo mokslą turi būti gavusi iš apaštalų ir kad jos vyresnieji turi būti teisėti apaštalų įpėdiniai.

Juk niekam kitam nepavedė V. Jėzus mokyti, pašvęsti ir valdyti žmonių, kaip vien tik apaštalamis. Todėl jie sudaro tikrą pamatą, ant kurio pastatyta Kristaus įsteigtoji Bažnyčia. Ne veltui išsireiškia šv. Povilas apie tikinčiuosius: «Jūs jau nebesate svetimi ir atėjūnai; jūs esate pilie-

čiai drauge su šventaisiais ir Dievo įniamiai, antstatyti ant apaštalų ir pranašų pamato, pačiam Jėzui Kristui esant vyriausiuoju kertiniu akmenim» (Ef. 2, 19-20).

Vien Katalikų Bažnyčia yra tikroji Bažnyčia

7. Vien tik Katalikų Bažnyčia turi visas Kristaus įsteigtosios Bažnyčios žymes, nes ji iš tikro yra :

a) vieninga ;

Joje kiekvienas vyskupas, kiekvienas kunigas skelbia, o kiekvienas narys išpažįsta tą patį tikėjimą, vis tiek, kurioje pasaulio šalyje ar dalyje jis begyventų ar kokia kalba bekalbėtų. Joje visur ta pati šv. mišių aukla ir tie patys sakramentai. Jos visi nariai klauso vienos vyriausiosios valdžios, popiežiaus. Žodžiu sakant, visų šalių ir tautų katalikai sudaro vieną bendrą šeimą, turinčią tas pačias dvasines gėrybes ir vadovaujamą to paties tėvo.

To negalima pasakyti apie kitas krikščioniškas bendruomenes. Protestantai yra suskilę į daugybę įvairių, įvairiausių sektų sektelių. Pas juos kone kiekvienas pastorius skelbia savo tikėjimą. Jei kartais mėgina jie tarp savęs jungtis, tai tas susijungimas būva tik grynai viršinis ir tik praeinamo pobūdžio. Kiek mažiau susiskaldę yra stačiatikiai. Bet ir jų vienybė ribojasi tik tos pačios tautos nariais ar valstybės gyventojais, o toliau nesiekia.

b) šventa ;

Jos Steigėjas yra ko švenčiausias, nes pats Išganytojas ; jos mokslas šventas ; ji išlaikė visas V. Jėzaus duotąsias žmonėms pašvęsti priemones ; joje iš tikro yra nemažas skaičius augščiausią tobulybės laipsnį pasiekusių asmenų, šventųjų. Kad tarp jos narių pasitaiko ne kartą visokių nedorėlių, tai nė kiek nekliudo jai būti šventai. Juk jie yra nedori ne dėl to, kad klauso Bažnyčios ir naudojami jos pašvęsti teikiamosiomis priemonėmis, bet kaip tik dėl to, kad jos neklauso ir jos priemonėmis nesinaudoja. Vadinasi, jie tik parodo, į ką pavirsta žmogus, nepasiduodamas Kat. Bažnyčiai. Tai neabejotiniausias dalykas, kad jie būtų suvis kitokie, jeigu reikiamai klausytų Bažnyčios.

Kitos krikščioniškosios bendruomenės nepasižymi šventumu. Kaip rodo istorija, jų steigėjai visai nebuvo šventi, o kai kurių net nemaži nedorėliai. Kai kurios jų beveik visiškai neturi žmonėms pašvęsti priemonių, nes yra atmetusios šv. mišių auką, žymią dalį sakramentų ir paneigusios maldą. Todėl tarp jų nėra nė šventųjų. Protestantai tiesiog nepripažįsta šventųjų, o stačiatikiai, nors ir pripažįsta, bet turi juos tik iš tų laikų, kada buvo dar neatsiskyrę nuo Kat. Bažnyčios. Vadinasi, jų šventieji – tai mūsų šventieji. O savųjų, jei ir turi jie kiek, tai labai nedaug, ir tas jų šventumas labai abejotinas.

c) visuotinė

Ji skelbia savo mokslą visoms be jokios išimties tautoms. Tarp 450 milijonų jos narių yra visų šalių, visų kalbų ir visų rasų atstovų. Bet, kaip jau sakyta, jų visų tikėjimas tas pats, pašvęsti priemonės tos pačios, vyriausioji valdžia ta pati. Todėl Kat. Bažnyčia ko teisingiausiai vadinama visuotine, arba iš graikų kalbos – Katalikų.

Visai ne taip yra su kitomis krikščioniškomis bendruomenėmis. Jos apima ne visas, o tik atskiras tautas ir ne kartą dar toje pačioje tautoje yra susiskaldžiusios. Bendrą jos turi tik vieną dalyką, būtent, vardą, o daugiau nieko. Sakysime, protestantai, tiek švedai, tiek danai, tiek olandai, tiek vokiečiai vadinasi protestantais. Bet visai ne tas pats yra švedo protestantizmas, kaip dano, olando ar vokiečio, o vokiečio, – kaip švedo, olando ar dano ir t. t.. Tas pat pasakytina ir apie stačiatikius. Rumuno

stačiatikybė ne visai ta pati, kaip ruso, bulgaro ar graiko, o ruso, – kaip rumuno, graiko ar bulgaro ir pan. Gi tuo tarpu katalikybė ar lietuvio, ar lenko, ar vokiečio, ar italo, ar prancūzo, ar kino, ar negro yra visų ta pati. Taigi vien Kat. Bažnyčia tėra visuotinė. Be to, dera pažymėti, kad savo 450 milijonų narių ji ir skaičiumi pralenkia visas kitas drauge krikščioniškas bendruomenes ir apskritai yra pati didžiausioji pasaulyje religinė bendruomenė.

d) apaštališka.

Juk ji gyvuoja ir veikia nuo pat apaštalų laikų. Ji skelbia tas pačias tikėjimo ir dorovės tiesas ir vartoja tas pačias pašvęsti priemones, kaip apaštalai, nieko nuo jų neatimdama ir nieko prie jų nepridėdama. Jos vyriausioji Galva, popiežius yra neabejotinai tiesioginis apaštalo šv. Petro įpėdinis. Todėl jau nuo pat krikščionybės pradžios kokios nors krikščioniškosios bendruomenės vienybė su popiežium arba, kaip sakoma, su Apaštališkuoju Sostu, buvo laikomą tos bendruomenės tikėjimo teisingumo ženklu. Ne veltui sako šv. Ireniejus: « Su šia Bažnyčia dėl jos ypatingos pirmenybės turi derintis visos kitos bažnyčios, atseit, visi tikintieji, kur tik jie bebūtų. Joje visuomet ir visur buvo išlaikytas iš apaštalų einas padavimas » * Gi šv. Optatas rašo: « Tu tikrai žinai, kad Romos mieste buvo pirmiausia pastatytas Petriui vyskupiškas sostas, (kuriam sėdėjo Petras, apaštalų vyresnysis, dėl to vadinamas Uola), tuo tikslu, kad šiuo vienu sostu būtų išlaikyta vienybė, ir kiti apaštalai nesimtų sau nieko bendro su šiuo ju sostu neturinčių sostų. Todėl jau būtų atskalinas ir nusidėjėlis tas, kas pasistatytų sau kitą sostą, priešingą šiam vienatiniam vyskupiškam sostui » **.

Kad kitos krikščioniškosios bendruomenės nėra apaštališkos, apie tai nėra ką daug kalbėti. Juk jos ir daug vėliau atsirado, ir jų mokslas nesiderina su apaštalų, ir jų ryšiai su Apaštališkuoju Sostu nutrūkę.

Išvados

8. Iš to, kad Katalikų Bažnyčia tėra viena tikroji V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia, savaime eina šios išvados:

a) mes turime dėjaugtis, kad esame katalikai ir dėkoti už tai Dievui;

Juk esame tikriausiame kelyje į amžinąją laimę. Ir tai ne dėl kurių savo nuopelnų mes užgimėme ir užaugome Kat. Bažnyčioje, bet vien tik dėl neapsakomo Dievo gerumo ir gailėstingumo. « Ne jūs mane išsirinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau jus, kad eitumėte, neštumėte vaisiaus, ir jūsų vaisius pasilikytų » (Jon. 15, 16), pareiškia mums, kaip kadaise apaštalams, V. Jėzus. Gi šv. Povilas sako: « Jis (Dievas) mus išsirinko jame (Jėzuje Kristuje) pirm pasaulio įkūrimo, kad būtume jo akivaizdoje šventi ir nesutepti meilėje. Jis iš anksto paskyrė mus, kad būtume jam įsūniai per Jėzų Kristų » (Ef. 1, 4-5). Todėl jis ir taria: « Palaimintas teesie Dievas ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas, kurs mus palaimino Kristuje visokių dvasiniu palaiminimu danguje » (Ef. 1, 3).

b) mylėti Bažnyčią, jos ko ištikimiausiai laikytis ir atjausti visus jos vargus bei rūpesčius.

Gerai vaikai visa širdimi myli savo motiną, niekuomet jos neapleidžia ir giliai atjaucia tai visa, kas tik jai rūpi, ar ją vargina. Jos sunkumai ir skausmai ne tik jų neatitraukia nuo jos, bet, priešingai, dar labiau juos

* Adv. haer. 3.3.

** Ad Parmen.

prie jos pririša. Ne kitaip turi būti ir su mumis Kat. Bažnyčios atžvilgiu. V. Jėzus yra pasakęs, kad jos kelias šiame pasaulyje bus anaip tol ne rožėmis klotas, bet vien usnių ir erškėčių prižėlęs. Žinomi juk jo žodžiai: «Tarnas ne didesnis už savo valdovą. Jei jie mane persekiojo, persekios ir jus» (Jonl 15, 20). Todėl matydami, kad Kat. Bažnyčia nuolat vis nekenčiamą ir persekiojamą, mes ne tik neturime ja suabejoti, bet, atvirkščiai, juo tvirčiau jos laikytis, nes tai yra taip pat vienas ženklų, rodančių, kad ji tikroji, V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia.

5 § APIE BAŽNYČIOS SAVYBES

Bažnyčios savybės

1. Kadangi V. Jėzus tam įsteigė Bažnyčią, kad žmonės per ją pasiektų amžinąją laimę, tad jis suteikė jai ir savybes, kurios arba tam tikslui yra būtinos, arba savaime iš jo eina. Tos savybės yra šios:

- a) Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai;
- b) ji neklaidingai skelbia išganymui reikalingąsias tiesas;
- c) tik per ją galima būti išganytam, arba kitaip sakant, be jos nėra išganymo.

I BAŽNYČIA GYVUOS IKI PASAULIO PABAIGAI

Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai

1. Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai, kadangi V. Jėzus įsteigė ją visiems laikams ir aiškiai pasakė, kad niekas negalės jos sunaikinti.

Kaip žinome, Senasis Įstatymas buvo tik praeinamo pobūdžio. Nors gyvavo jis ilgiau negu tūkstantį metų, bet turėjo būti ir iš tikro buvo pakeistas Naujuoju. Į jo vietą stėjo Kat. Bažnyčia. Jos Dievas niekuomet nepakeis kokia kita žmonėms į amžinąją laimę vesti įstaiga, nors nežinia kiek tūkstančių metų praeis iki baigiantis pasauliui. Aiškūs juk V. Jėzaus žodžiai, kuriuos tarė jis, siųsdamas evangelijos skelbti apaštalus: «Štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai» (Mat. 28, 20). Gi pažadėdamas atsiųsti šv. Dvasią, jis kalbėjo: «Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Ramintoją, kad pasiliktu su jumis per amžius, tiesos Dvasią» (Jon. 14, 16). Tai gi Dievas niekuomet nepanaikins Bažnyčios.

Nesunaikins jos nė kitos jėgos ar galybės, nors ir kažin kaip stengtųsi. Tai įsakmiai pažymėjo V. Jėzus, pareikšdamas, jog net patys pragaro vartai jos nenugalės (Mat. 16, 16). Gyvendami besibaigiant jau antram tūkstančiui metų nuo Bažnyčios įsteigimo, mes aiškiai matome šių V. Jėzaus žodžių teisingumą. Juk kiek teko Bažnyčiai per tąjį laiką kentėti žiauriausių persekiojimų, kiek patirti visokių jos mokslo puolimų ir veiklos varžymų, kiek kartų jos priešai jau buvo iškasę jai duobę ir džiūgavo tuojau ją palaidosią, o ji laikosi, kaip besilaikiusi, nors aplinkui ją, šv. Rašto žodžiais betarian, ir ūžia vandenys, ir svyra karalystės, ir kalnai virsta į jūrų gilumas (pal. Ps. 45). Ir ne tik ji laikosi, bet taip pat be paliovos auga, plečiasi, apimdama kas kart vis didesnį žmonių skaičių, lyg tarsi turėdama ko palankiausias tarpti sąlygas. Šv. Dvasios atėjimo dieną ji teturėjo

vos apie tris tūkstančius narių, vadinasi, vos tiek, kiek vidutinė parapija, o šiandien jos mokslą išpažįstančiųjų yra jau per keturi šimtai milijonų.

Nors pati Bažnyčia neabejotinai gyvuos iki pasaulio pabaigai, tačiau niekas neužtikrino, kad jos mokslą išpažįstančiosios tautos visuomet bus jai ištikimos. Kaip rodo praeitis, daug jų yra iš jos pasitraukusių ir patekusių į visokias klaidas. Tai įvyko, be abejo, ne be jų pačių kaltės. Ne be reikalo V. Jėzus yra pasakęs nenorintiems jo mokslo priimti žydams: « Dievo karalystė bus iš jūsų atimta ir atiduota tautai, kuri duoda jos vaisius » (Mat. 21, 43). Todėl mums reikia neužmiršti šio šv. Povilo įspėjimo: « Vykdykite savo išganymą su baime ir drebėjimu » (Pilyp. 2, 12). « Kas tariasi stovįs, težiūri, kad nekristų » (1 Kor. 10, 12).

Išvada

2. Iš to, kad Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai, savaime eina išvada, jog ji visą laiką išbus savo esme nepasikeitusi.

Juk jeigu ji savo esme pasikeistų, tai nebebūtų ta pati, kurią V. Jėzus įsteigė, arba kitaip sakant, V. Jėzaus įsteigtoji paliautų gyvavusi, o jos vietoje atsirastų visai kita. Bet taip negali būti ir niekuomet nebus. Todėl Bažnyčios skelbiamasis tikėjimo ir dorovės mokslas visuomet pasiliks tas pats, ir suvis veltui kaikas mano ar tikisi, kad jis kada nors pasikeis.

II APIE BAŽNYČIOS NEKLADINGUMĄ

Bažnyčios neklaidingumo sąvoka

1. Bažnyčia yra neklaidinga, nes, skelbdama tikėjimo ir dorovės mokslą, ji ne tik neklęsta, bet nė negali klysti, kadangi jos neklaidingumą čia laiduoja pats Dievas.

Bažnyčia tikrai neklaidinga

2. Kad Bažnyčia yra tikrai neklaidinga, aiškiai rodo:

a) V. Jėzaus pareiškimas, jog « pragaro vartai jos nugalės » (Mat. 16, 19);

Juk jeigu Bažnyčia galėtų suklysti, tai šis V. Jėzaus pareiškimas būtų visiškai tuščias, nes melo tėvas, piktoji dvasia, ją nugalėtų, taip pat nueitų niekais ir V. Jėzaus noras, kad žmonės, Bažnyčios vadovaujami, pažintų tikrąjį tikėjimą ir pasiektų savo galutinį tikslą.

b) šv. Povilo žodžiai, kad ji yra « tiesos šulas ir tvirtumas » (Ef. 3, 15).

Šie vaizdingi apaštalo žodžiai išreiškia, kad tas dalykas, kurs yra kito šulas ir tvirtumas, yra ir pats savyje reikiamai tvirtas ir kitam teikia tvirtumo. Todėl jis pažymi jais, viena, kad Bažnyčia pati yra tvirta tiesoje ir negali klysti, antra, kad ji laiduoja mums tvirtą tiesą. Todėl ir mes negalime klysti, jei tik ištikimai laikomės Bažnyčios mokslo.

Bažnyčios neklaidingumo versmė

3. Bažnyčios neklaidingumas eina ne iš kokios prigimtinės versmės, bet tik iš šv. Dvasios, kuri visuomet joje pasilieka ir veikia.

Ne be reikalo kalbėjo V. Jėzus apaštalam: « Ramintojas, šventoji Dvasia, kurį Tėvas atsiųs mano vardu, jis jus viso išmokys ir primins jums

visa, ką tik aš jums kalbėjau» (Jon. 14, 26). «Kada gi ateis ta tiesos Dvasia, ji jus įves į visokią tiesą» (Jon. 16.13).

Bažnyčios mokslo skelbėjų mokytumas, gyvenimo šventumas ir kitos gražios savybės, be abejo, yra rimtas pagrindas manyti, kad jie tikrai sako tiesą. Tačiau tai dar anaipol nėra laidas, kad jie negali suklysti. Visai kas kita yra, kai pats Dievas užtikrina neklaidingumą. Mes tuomet tikime į skelbiamąsias tiesas, remdamiesi ne žmonių, bet paties Dievo orumu (autoritetu), ir bet koks abejojimas jomis savaime atkrinta.

Bažnyčios neklaidingumo dalykas

4. Bažnyčios neklaidingumo dalyką sudaro :

- a) Dievo apreikštosios tikėjimo ir dorovės tiesos ;
- b) taip pat ir neapreikštosios tiesos, kurios tačiau taip glaudžiai yra susijusios su apreikštosiomis, jog, jeigu, skelbdama jas, Bažnyčia klystų, tai negalėtų išlaikyti neklaidingumo nė apreikštosiose tiesose.

Savaime suprantama, kad taip turi būti. Juk jeigu Bažnyčia yra «tiesos šulas ir tvirtumas», tai turi tvirtai išlaikyti tiesą visur, kur tik tai yra būtina jos uždaviniui bei tikslui.

Neklaidinga mokačioji Bažnyčios dalis

5. Bažnyčia yra neklaidinga ne ta prasme, lyg kad kiekvienas jos narys betarpiškai gautų iš Dievo neklaidingumo dovaną, bet tik ta prasme, kad vien Kristaus paskirtoji *mokačioji* Bažnyčios dalis yra neklaidinga.

Nes tik apaštalams (ir, žinoma, jų įpėdiniams), o ne visiems tikintiesiems V. Jėzus yra pasakęs : «Štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai» (Mat. 28, 20). «Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Ramintoją, kad pasilikytų su jumis per amžius, tiesos Dvasią» (Jon. 14, 15). Mokačioją Bažnyčią, kaip žinome, sudaro popiežius ir vyskupai. (Kunigai yra tik vyskupų padėjėjai).

Vyskupų neklaidingumas

6. Neklaidingumo dovaną turi vyskupų visuma drauge su popiežium ir tai vis tiek, ar jie išsiskirstę po pasaulį sutartinai skelbia V. Jėzaus mokslą, ar susirinkę drauge daro kokius nutarimus ir sprendimus.

Vyskupų visuma, ne kiekvienas atskiras vyskupas yra neklaidingas. Toji visuma turi būti vienybėje su popiežium, ir popiežius savaime į ją įeina. Juk, kaip apaštalų būrys be šv. Petro neįmanomas, taip ir vyskupų visuma be popiežiaus. Toji visuma gali dvejopai skelbti tikėjimo ir dorovės mokslą : arba atskirai kiekvienas vyskupas savo valdomojoje Bažnyčios dalyje, bet sutartinai su kitais vyskupais (yra tuomet, kaip sakoma, -Ecclesia dispersa- išsiskirsčiusi Bažnyčia), arba susirinkę visi drauge (-Ecclesia congregata- susirinkusi Bažnyčia).

Tai tvirta šv. mūsų tikėjimo tiesa, kad vyskupų visuma turi neklaidingumo dovaną. Ji savaime eina iš V. Jėzaus apaštalams tartų žodžių : «Štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai» (Mat. 28, 20) ; «aš melsiu Tėvą, ir jis jums duos kitą Ramintoją, kad pasilikytų su jumis per amžius, tiesos Dvasią» (Jon. 14, 16). O aišku, kad su pačiais apaštalais nei V. Jėzus galėjo būti iki pasaulio pabaigai, nei šv. Dvasia pasilikti

per amžius, nes apaštalai, kaip visi žmonės, vienas po kito išmirė. Tad suprantama, kad Išganytojas turėjo čia galvoje apaštalų įpėdinius — vyskopus. Dėl tos priežasties nuo pat krikščionybės pradžios sutartinas visų vyskupų mokymas buvo laikomas neabejotinu tiesos laidu. Ne veltui jau šv. Ignacas kankinys rašė efeziečiams: «Ypač raginu jus būti vieningus Dievo moksle. Nes Jėzus Kristus, mūsų tikrasis gyvenimas, yra Tėvo mokslas, kaip ir viso pasaulio vyskupai yra Jėzaus Kristaus moksle. Todėl turite vieningai laikytis vyskupų mokslo»*. O Antiochijoje susirinkę vyskupai, pasmerkdami vieną klaidų prasimanytoją (Paulių Samosatietį IV šimt.), pareiškė: «Taip tiki visa po dangumi Katalikų Bažnyčia, ir visi vyskupai sutinka su mumis».

Popiežiaus neklaidingumas

7. Neklaidingas yra popiežius, kai kalba iš *sosto* (ex cathedra) atsieit, kai, kaip visų krikščionių Ganytojas ir Mokytojas, savo augščiausiaja apaštališka galia nutaria, kad į kokią tikėjimo ar dorovės tiesą privalo tikėti visa Bažnyčia.

Popiežius yra neklaidingas ne kaip privatus asmuo, bet tik, kaip vyriausias visų krikščionių Ganytojas ir Mokytojas. Jo neklaidingumas reiškiasi tuose pačiuose dalykuose, kaip visos Bažnyčios. Kada kalba jis, kaip vyriausias visų krikščionių Ganytojas ir Mokytojas, matyti iš jo paties žodžių.

Įrodymai

8. Kad popiežius yra tikrai neklaidingas, rodo tiek šv. Raštas, tiek Padavimas.

a) šv. Raštas:

V. Jėzus yra pasakęs apaštalui šv. Petrui: «Tu Petras (uola), ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nugalės» (Mat. 16, 18). Vadinas, Bažnyčiai tvirtumą, stiprybę turi duoti apaštalas Petras (ir, aišku, jo įpėdiniai iki pasaulio pabaigai, nes iki pasaulio pabaigai turi gyvuoti pati Bažnyčia), ir tai tokią, jog didžiausia priešinga jėga, pragaras, neįstengtų jos nugalėti. Gi jeigu apaštalas Petras ir jo įpėdiniai galėtų klysti, pragaras tikrai nugalėtų Bažnyčią, ir V. Jėzaus pažadėjimas, kad nugalės, būtų visai tuščias. Tai viena. Antra, per paskutinę Vakarienę pareiškė V. Jėzus šv. Petrui: «Simonai, Simonai! Štai, šėtonas reikalavo jūsų, kad persijotų jus, kaip kviečius; bet aš prašiau už tave, kad tu nenustotumei tikėjimo, todėl tu, kada nors apsigrįžęs, stiprink savo brolius» (Luk. 22, 32). Tasai tikėjimo nenustojimas ir brolių stiprinimas buvo reikalingi ne tik kol šv. Petras ir kiti apaštalai gyveno, bet ypač po jų mirties. Todėl, aišku, turėjo tai visa pereiti ir šv. Petro įpėdiniais, popiežiams. Bet jeigu popiežiai galėtų klysti, tai, viena, jie tikėjimo nustotų antra, jie ne stiprintų savo brolius, bet tik juos klaidintų.

b) Padavimas:

Ką sako šv. Raštas apie popiežiaus neklaidingumą, tai rodo ir Padavimas. Šv. Ireniejaus ir Optato žodžius prisiminėme, kai žvelgėme į tai, kad vien tik Kat. Bažnyčia yra tikroji, V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia. Šv. Augustinas, kalbėdamas apie pelagijonų klaidą, taip išsireiškia: «Šiuo dalyku įvyko jau du susirinkimai, ir jų nutarimai pasiųsti Romon; iš ten atėjo atsakymas. Dalykas jau baigtas, kad tik klaida pasibaigtų!»* Vadi-

* Ad Ephes.

* Sermo 131, n. 10.

nasi, popiežiaus sprendimas yra galutinis, reikia tik, kad visi jam pasiduotų. 8 jo visuotinio Bažnyčios susirinkimo dalyviai pareiškė: « Pirmutinė išganymo sąlyga yra laikytis tikrojo tikėjimo. O kadangi mūsų Viešpats Jėzus Kristus ne tuščiai pasakė: « Tu Petras (uola), ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, tad šie žodžiai ir iš tikro pasirodo esą teisingi, nes Apaštališkasis Sostas visuomet be dėmės išlaikė katalikų tikėjimą ir skelbė šv. mokslą. Tad nuo jo tikėjimo ir mokslo mes nieku būdu nenorime skirtis ».

Nors katalikai visais laikais tikėjo, kad popiežius neklaidingas, tačiau, kaip būtinai privalomą tikėti, šią tiesą paskelbė tik Vatikano visuotinis susirinkimas (įvykęs 1869-1870 m.). Todėl, kas nuo tada ją neigtų, nebūtų jau katalikas.

III BE BAŽNYČIOS NĖRA IŠGANYMO

Kaip tai suprasti?

1. Amžinąją laimę mes galime pasiekti tik tuo būdu, kuri nustatė išikūnijusis Dievas Sūnus, Jėzus Kristus. O jis tam tikslui įsteigė Bažnyčią. Todėl tik, per Bažnyčią ir tegalima būti išganytam, arba kitaip sakant, be Bažnyčios nėra išganymo.

Būtina priklausyti Kat. Bažnyčiai

2. Kadangi tik Katalikų Bažnyčia yra tikroji V. Jėzaus įsteigtoji Bažnyčia, tad, nepriklausant jai, neįmanoma pasiekti amžinoji laimė.

Tai savaime aišku. Juk kas ją niekina, niekina patį Jėzų; kas nutraukia ryšius su ja, pasitraukia nuo paties Jėzaus ir neabejotinai nusipelno amžinąjį pasmerkimą. Ne veltui pareiškia šv. Augustinas: « Kas tik yra atsiskyręs nuo Katalikų Bažnyčios, tas, kadangi ir nuo Kristaus yra atsiskyręs, neturės gyvenimo; ir, nors tartųsi gyvenęs pagirtinai, pasilieka ant jo Dievo rūstybės »*. Todėl Bažnyčios tėvai ne kartą lygino Kat. Bažnyčią su Noės arka, vien kurioje tebūdami žmonės, išsigelbėjo nuo tvano.

Kat. Bažnyčiai nepriklausančiųjų išganymas

3. Kai dėl Kat. Bažnyčiai nepriklausančiųjų žmonių išganymo, tai pasakytina štai kas:

a) kas dėl savo kaltės nepriklauso nei Kat. Bažnyčios kūnui, nei sielai, tas jokia būdu negali būti išganytas;

Nepriklauso Kat. Bažnyčios kūnui tas, kas nėra pakrikštytas, kaip antai: žydai, mahometonys, pagonys; o sielai, – kas neturi pašvenčiamosios malonės, ir juo labiau, kas yra nustojęs tikėjimo

b) kas priklauso tik Kat. Bažnyčios kūnui, bet ne jos sielai, irgi negali būti išganytas;

Aišku dėl ko: nes toks, nors ir vadina save kataliku, bet neturi pašvenčiamosios malonės, atsieit, antprigimtinės sielos gyvybės, be kurios amžinoji laimė pasiekti neįmanoma.

* Cirtos susirink. 412 m..

c) kas bē savo kaltēs nepriklauso Kat. Bažnyčios kūnui, bet priekšos jos sielai, tas gali būtī išganytas, nors daug sunkiau, negu katalikai ;

Be savo kaltēs nepriklauso Kat. Bažnyčiai tie pakrikštytieji, kurie užgimē ir užaugē tarp nekatalikų (protestantų ar stačiatikių) nē žinoti nežino, kad vien tik kat. Bažnyčia yra tikroji V. Jēzaus Bažnyčia. Jeigu jie, dorai gyvendami, išlaiko pašvenčiamąjį malonę, kurią gavō per Krikštą, ar atgauna ją, gailēdamiesi už savo nuodēmes, tai jie priekšos Kat. Bažnyčios sielai ir gali būtī išganyti. Tačiau tai jiems žymiai sunkiau, negu katalikams, kadangi jie neturi tiek daug ir taip sėkmingų pašvenčiamajai malonei išlaikyti ar atgauti priemonių, kaip katalikai.

d) kurie be savo kaltēs nēra pakrikštyti, tie irgi gali būtī išganyti, bet tik labai sunkiai.

Tokie be savo kaltēs nepakrikštytieji yra visi žydai, mahometonys ir pagonys, kurie nē girdėti negirdėjo apie Kat. Bažnyčią ar net krikščionybę, ar kuriems nē mintis nekyla, kad tik per Kat. Bažnyčią galima pasiekti amžinoji laimē. Jie gali būtī išganyti, nes, kaip pažymi šv. Povilas, Dievas « nori, kad visi žmonēs būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą » (1 Tim. 2, 4) ir niekam savo malonių nešykšti. Jeigu jie su tomis malonėmis reikiamai bendradarbiauja, tai bent *troškimu* priekšos Kat. Bažnyčiai ir todėl gali amžinąjį laimę pasiekti. Bet tai labai sunku, nes, žinome gerai, kaip mums, nors turime tokius gausius didžiausių malonių šaltinius, nelengva kovoti su savo išganymo priešais, pageidimu, pasauliu ir piktąja dvasia, tai ką jau besakyti apie juos ? Todėl jų vargšų turi būtī mums itin gaila, ir mes privalome ko dažniausiai maldauti už juos Dievą : « Visus netikintuosius Evangelijos šviesa apšviesti teikis, tave meldžiame, išklausyk mus, Viešpatie ! ».

Pilna žodžių « tikiu į šventąją visuotinę Bažnyčią » prasmė

Kai Apaštalų tikėjimo Išpažinime sakome : « tikiu į šventąją visuotinę Bažnyčią », tai tais žodžiais mes išreiškiame ir išpažįstame : kad Jėzus Kristus įsteigė regimą Bažnyčią su regima vyriausiąja Galva ; kad toji Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai ir kad ji yra neklaidinga ; kad jai būtinai turime priklaustyti ir pasiduoti, jei norime pasiekti savo galutinę tikslą ; ir kad toji Bažnyčia yra ne kokia kita, kaip vien tik Katalikų Bažnyčia.

Bažnyčią mes teisingai vadiname savo Motina. Juk ji Krikšto sakramentu mus pagimdė antprigimtiniam ir amžinai laimingam gyvenimui, kurs nepalyginti vertingesnis už šį trumpą ir skurdų žemiškąjį ; ji mus maitina Dievo žodžiu ir švč. V. Jēzaus Kūnu ir Krauju ; ji mus, priešų nužudytus ar sužeistus, prikelia iš numirusių ir išgydo Atgailos sakramentu ; ji mus ugdo ir auklėja Dievo baimėje ir meilėje ; ji rūpinasi numis per visą mūsų gyvenimą ir, atėjus mirties valandai, teikia mums paguodos bei stiprybės ; ji meldžiasi už mus ir po mūsų mirties. Taigi, iš tikro ji yra ko geriausia mūsų Motina. Ne veltui sako šv. Kiprijonas : « Negali turėti Dievo Tėvu tas, kas neturi Bažnyčios Motina ».

6 § BAŽNYČIA IR VALSTYBĖ *

Bažnyčia nepriklauso valstybės

1. Visas savo teises ir galias Bažnyčia turi iš V. Jėzaus. Todėl ji nuo valstybės nė kiek nepriklauso. Vadinas, ji gali mokyti, pašvęsti ir valdyti žmones, nereikalaudama valstybės leidimo ar pritarimo ir net jos visai neatsiklaudama. O jeigu valstybė jai tai kliudo ar trukdo, elgiasi neteisėtai ir neteisingai ir turės už tai skaudžiai atsakyti Dievui.

Kai V. Jėzus steigė Bažnyčią, pasaulyje buvo daug įvairių valstybių. Jis pats ir apaštalai buvo Romos valdiniai. Kaip rodo šie jo žodžiai «Atiduokite tat, kas ciesoriaus, ciesoriui» (Mat. 22 21), valstybę jis aiškiai pripažino. Tačiau, kurdamas savo Bažnyčią, jis anaipol nepadarė, kad ji priklausytų nuo kokios nors valstybės teisių ir galių atžvilgiu. Liepdamas apaštalams mokyti ir krikštyti visas tautas, jis nepasakė jiems, kad darytų tai tik pirma išgavę tų tautų valdovų leidimą; pareikšdamas jiems, kad, ką tik jie suriš ar atriš žemėje, bus surišta ir danguje, jis nepaminėjo, kad tasai surišimas ar atrišimas vien tada tegalios, kai ji patvirtins ar jam pritarės valstybė. Todėl, jei valstybė čia kišasi ir neduoda Bažnyčiai laisvai veikti, elgiasi suvis neteisėtai ir neteisingai. Taip darydama, ji sunkiai nusikalsta, nes ne vienam žmogui sukludo pasiekti galutinį o tikslą. Už ta neabejotinai jos vairuotojams teks skaudžiai atsakyti amžinajam Teisėjui. «Vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina» (Mat. 18, 7), aiškiai sako V. Jėzus.

Bažnyčia pripažįsta valstybę

2. Nors Bažnyčia ir nepriklauso nuo valstybės, tačiau jos anaipol neneigia, bet ją reikiamai pripažįsta bei tinkamai gerbia. Ji, būtent, moko, kad:

a) valstybė nėra tik grynas žmonių prasimanymas, bet eina iš Dievo;

Dievas, mat, sukurdamas žmones, įdiegė į jų prigimtį polinkį gyventi bendrai ir sutelktomis jėgomis siekti bendros visų gerovės čia žemėje. Tojo polinkio vadovaujami tos pačios gyvenamos vietos, kulties, kalbos ir papročių žmonės jungiasi vieni su kitais ir sudaro valstybę. Tuo būdu valstybė yra anaipol ne koks žmonių ūpo padarinys, bet paties Dievo iš anksto numatyta ir norėta jų gyvenimo lytis * *.

b) savą valdžią valstybė turi taip pat iš Dievo;

Apaštalas šv. Povilas taip apie tai sako: «Nėra valdžios, kaip tik iš Dievo; kurios gi yra, jos Dievo įstatytos. Todėl kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui» (Rom. 13, 1-2). Todėl popiežius Leonas XIII, atmesdamas tvirtinimą, kad valstybė savo valdžią turi ne iš Dievo, bet iš žmonių, pareiškia: «Vienas Dievas tėra tikra ir augščiausia prasme viso ko Viešpats, kuriam dėl to turi būti pasidavę ir tarnauti visa, kas yra, taip, jog, kas tik turi valdžios, yra ją gavęs ne iš kur kitur, kaip tik iš jo, visų daiktų Valdovo» * * *. Jis smerkia taip pat ir, kaip nekriščionišką

* Čia turime galvoje anaipol ne kokią dabar esančią ar praėityje buvusią valstybę, bet tik valstybę apskritai.

** Pal. pop. Leono XIII encikl.: *Immortale Dei*, *Diuturnum illud*.

*** *Immortale Dei*.

bei prigimtįs įstatymui priešingą, pažiūrą tųjų, kurie skelbia, kad, kaip savo prigimtimi visi žmonės yra lygūs, taip kiekvienas jų yra ir taip nepriklausomas, jog nieku būdu negali būti ipareigotas pasiduoti kitų žmonių valdžiai, ir kad niekas neturi teisės kitus valdyti. «Juk, – pabrėžia tasai popiežius, – jokia bendruomenė negali išsilaikyti be vyresnybės, kuri ją valdytų bei atskirus jos narius galingai ir sekmingai kreiptų į bendrąjį tikslą» *.

Tačiau reikia pažymėti, kad, nors valstybės valdžia eina iš Dievo, bet asmenis, kurių rankose ji būtų, paskiria ne jis. Tai padaro patys žmonės vienokiu ar kitokiu būdu. Todėl vis tiek, ar valstybę valdo karalius pats vienas ar drauge su seimu, ar prezidentas su seimu, ar vienas tik seimas, jos valdžios didumas yra tas pats.

c) grynai pasauliniuose dalykuose valstybė turi augščiau-
sia teisę ir galią ir nepriklauso Bažnyčios. Tačiau ribas jai čia nustato Dievo ir prigimtįs įstatymai.

Popiežius Leonas XIII taip čia sako: «Dievas paskyrė rūpintis žmonėmis dviem valdžiom: dvasinei ir pasaulinei. Vienai pavedė jis dieviškuosius, kitai žmogiškuosius dalykus. Kiekviena juodviejų yra savo srityje augščiausia; kiekviena turi savo atskirą plotą, kurį nustatė jai jos esmė bei jai paskirtieji dalykai taip, jog kiekviena juodviejų yra lyg tam tikru ratu apvesta, kuriame veikia savarankiškai» **.

Tačiau valstybė, kad ir savo srityje visiškai neribotos galios neturi. Ribas jai čia nustato Dievo ir prigimtįs įstatymai. Į juos turi ji būtinai atsižvelgti ir jų paisyti. Kitaip – elgsis neteislingai, neteisėtai ir nusikaltamai. Popiežius Leonas XIII griežtai smerkia tvirtinimą, kad valstybė yra visagalė, kaip nekrikščionišką, ir nurodo bei pabrėžia, kad valstybė jokių būdu negali: brautis į savo piliečių sąžinę ar gniuždyti jų asmenybę; siaurinti ar savintis tėvų teises; naikinti privatinės nuosavybės teisę; daryti ką nors priešingo Bažnyčios teisėms. *** Ir nesunku suprasti, kodėl taip yra. Juk jeigu V. Jėzus reikalauja, kad žmonės atiduotų ciesoriui, kas ciesoriaus, tai lygiai taip pat reikalauja, kad jie atiduotų Dievui, kas Dievo. O, be to, ir ciesorius turi nemažesnę, kaip jo valdiniai, pareigą atiduoti Dievui, kas Dievo.

Bažnyčia padeda valstybei

3. Bažnyčia teikia valstybei nemažos pagalbos, nes ji:

a) kelia valdomųjų ir valdančiųjų dorovę;

Savaime suprantama, kad valstybės gyvenimas tinkamai vyksta tik tada, kai tiek valdantieji, tiek valdantieji yra darbštūs, tvarkingi, teisingi, sąžiningi, taikingi, ištikimi, žodžiu sakant, dori. Todėl kas tik kelia žmonių dorovę, tas tuo pačiu daug prisideda prie valstybės klestėjimo. O tokia yra ypač Bažnyčia. Juk visas jos uždavinys, visas jos mokslas, visos jos pastangos yra ne tik atitraukti žmones nuo pikto bei paskatinti juos į gera, bet ir padėti jiems tajį gera ir net tobulybę pasiekti. Ir reikia pažymėti, kad išskyrus Bažnyčią, niekas neturi tiek galios ir tiek sekmingų priemonių tai padaryti. Ji galingiausia dorovės kėlėja ir todėl stipriausias valstybės ramstis bei didžiausia jos geradarė.

b) moko piliečius gerbti valstybę, o jos vairuotojus —
neniekininti piliečių;

* Diuturnum illud.

** Immortale Dei.

*** Pal. pop. Leonas XIII, enc. Rerum novarum; Graves de communi.

Ir ne vien apskritai keldama žmonių dorovę, Bažnyčia paremia valstybę, bet ypač tai daro ji savo mokslu apie pačią valstybę. Juk kaip žinome, ji skelbia, kad valstybė ir jos valdžia eina ne iš žmonių, bet iš Dievo. Vadinasi, ji daug augštesnė ir vertingesnė už tai, ką žmonės išranda ar sukuria. «Kadangi valstybės vairuotojai tam tikru būdu dalyvauja Dievo valdžioje, tad jų valdžia turi antžmogiško vertingumo»*, sako popiežius Leonas XIII. Aišku, už tai pridera jai ypatinga pagarba, ir Bažnyčia liepia tikintiems jai ją reikšti. «Dievo bijokite, karalių gerbkite» (1 Petr. 2, 17), sako apaštalas šv. Petras.

Bet iš kitos pusės, Bažnyčia primena valdantiejiems, kad jie nėra kokie visagaliai viešpačiai, o tik Dievo tarnai, ir kad jų valdomieji yra lygiai tokie pat žmonės ir dangiškojo Tėvo vaikai. Todėl jie turi juos valdyti pagal Dievo valios reikalavimus, jų neniekinėti ir juo labiau neskriausti, žinodami gerai, kad reikės iš to išduoti griežta apyskaita amžinajam Teisėjui. «Jūs, valdovai, ... žinokite, kad ir jų (valdinių) ir jūsų Viešpats yra dan-guje, ir jis nežiūri asmens» (Ef. 6, 9).

c) liepia piliečiams klausyti valstybės.

Nors Bažnyčia galingai pasitarnauja valstybei, mokydama piliečius ją tinkamai gerbti, bet tuo dar nesitenkina. Ji daro čia dar žymiai daugiau, nes liepia piliečiams ir griežtai įpareigoja juos paklusti valstybei. Ir tai ne tik išoriniu būdu, bet ir sąžine taip, jog šiaušimasi prieš valstybę, riaušių kėlimą, maištavimą laiko ji dideliu nusikaltimu Dievui, sunkia nuodėme**. Ne veltui pareiškia apaštalas šv. Povilas: «Kiekvienas tepasiduodie augštesniosioms vyresnybėms... Kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui. Kurie priešinasi, patys sau pelnosi pasmerkimą... Taigi, yra jums reikalo pasiduoti ne tik dėl rūstybės, bet ir dėl sąžinės» (Rom. 13, 1-6).

Tad Bažnyčia yra galinga valstybės rėmėja ir padėjėja. Šią tiesą turėtų gerai įsidėmėti, giliai įsisąmoninti ir niekuomet neužmiršti tie visi, kuriems tenka rūpintis valstybe ir jos likimu. Kaipgi liūdna ir skaudu, kad jie dažnai to nepadarė ir, deja, trukdo, varžo Bažnyčios veikimą ar net ir prieš ją kovoja. Savo neišmanyme ir apakime jie nemato, kad kerta tąją šaką, ant kurios patys sėdi. Istorija jau ne kartą parodė, kad nė viena valstybė nesustiprėjo, beeidama prieš Bažnyčią, bet visos susilpnėjo, o ne viena ir visiškai žlugo. «Supraskite, neišmintingieji tautoje, ir paikieji kada nors tai suvokite!» (Ps. 93, 8).

Dera dar pažymėti, kad Bažnyčia nedaro jokio skirtumo tarp to, kieno rankose yra valstybės vairs ir vyriausioji valdžia. Jai vis tiek, ar valstybė monarchija, ar respublika, ar vienckio ar kitokio pobūdžio monarchija ir respublika. Bažnyčios nusiteikimas ar nusistatymas nėra nei monarchinis, nei demokratinis, nei revoliucinis. Jai svarbu tik vienas dalykas, būtent, kad valstybė neeitų prieš religiją ir dorovę. Jeigu ji to nedaro, Bažnyčiai ji gera, vis tiek kokios rūšies ar formos bebūtų***. Taigi yra labai netikslu sakyti, kad Bažnyčia nesugyvena su valstybe, ir juo labiau, kad ardo valstybės pamatus.

Kivirčiai tarp Bažnyčios ir valstybės

4. Jei kyla tarp Bažnyčios ir valstybės nesutikimų, kivirčių, tai kalta už tai:

a) anaip tol ne Bažnyčia;

* Diuturnum illud.

** Immortale Dei. Diuturnum illud.

*** Immortale Dei, Diuturnum illud.

Bažnyčia savo teises ir pareigas gerai žino. Į svetimus reikalus ji nesiikiša ir sau nepriklausančios valdžios nesiekia ir negrobia. Ji vadovaujasi šv. Pavilo žodžiais: «Atiduokite visiems, ką esate kalti: kam mokestį-mokestį, kam muitą – muitą, kam baimę – baimę, kam pagarbą – pagarbą» (Rom. 13, 7). Valstybė gali būti be baimės: Bažnyčia jos nepaglemš, nepavergs ir nepražudys. Tačiau savo teisių išsižadėti ar savo pareigų apleisti Bažnyčia jokių būdu negali, nors ir kažin kas stotų jai skersai kelio. Jeigu ji čia nusileistų ir pasiduotų, nebebūtų mylima V. Jėzaus sužieduotinė, bet jo išdavikė. Kiekvienam, kurs prieš ją kėsina, sako ji tvirtai ir griežtai: «Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių» (Apd. 5, 29). Bet dėl šio jos nusileisti bei pasiduoti atsisakymo, kaip tik kyla tarp jos ir pasikėsintojų nesutikimai, kivirčiai, kovos. Tačiau kalta už tai visiškai ne ji, kaip jokių būdu nėra kaltas žmogus, kurs, plėšiko ar žudiko puolamas, ginasi. «Jie nekenčė manęs be priežasties» (Jon. 15, 25), kalbėjo apie save žydų persekiojamas V. Jėzus. Šie jo žodžiai pilnai tinka ir Bažnyčiai, kai jai tenka patirti neapykantos, prieštaravimų bei prieš jos teises pasikėsinimų.

b) ir ne pati valstybė;

Valstybė juk nėra ir negali būti iš esmės priešinga tam, kas jai ne tik nieko nekenkia, bet, atvirkščiai, teikia stiprios paramos, didelės pagelbos. O tokia, kaip matėme, yra Bažnyčia. Todėl tarp valstybės ir Bažnyčios savaime neturėtų kilti jokių kivirčių ar kovų. Tačiau jeigu jų vis tik kyla, tai

c) kalti už tai tik valstybės vairuotojai, kurie nori Bažnyčią arba pavergti, arba visiškai išnaikinti.

Pavergti Bažnyčią įvairūs šalių valdovai nori ir stengiasi dažniausiai dėl šių priežasčių: viena, kad patenkintų savo beribį išdidumą, besaikę puikybę. Žmogus, mat, kurs netramdo savo negerųjų polinkių, ydų ir aistrų, juo daugiau turi, tuo daugiau geidžia ir trokšta. Jeigu jau šiaip gyvenime pasitaiko asmenų, kurie tiesiog negali pakęsti, jei jiems kas nėra pasidavęs, nusilenkęs, tai ką jau besakyti apie stovinčiuosius valstybės priešakyje? Jų tarpe itin netrūksta šitokių pasipūtėlių. Jiems, aišku, labai nepatinka, kad Bažnyčia ne jų klauso ir ne jiems priklauso, ir jie visas jėgas įtempia, kad tik ją paimtų savo valdžion. Bažnyčia, suprantama, negali pasiduoti tokioms paikoms jų užmačioms, ir todėl tarp jos ir jų kyla nesutikimų, kivirčių, kovų. Antra, valstybės vairuotojai nori pavergti Bažnyčią tam, kad ji ne tik nesipriešintų, bet tiesiog pritartų ir net pataikautų nežabotoms jų aistroms, ypač gi gašlumui. Bažnyčiai nesiduodant tai padaryti, jie laiko ją didžiausiu savo ir visos šalies priešu ir skelbia jai karą. Kaip žinome iš istorijos, ištisos tautos yra dėl to nuo Bažnyčios atplėštos ir klaidose paskandintos. Trečia, vastybės priešakyje esantieji asmenys nori pavergti Bažnyčią tam, kad ją padarytų savo padėjėja, klusnią tarnaitę siekti nedoriems savo tikslams. (Doriems tikslams siekti Bažnyčia savaime yra galinga valstybės padėjėja, nors tarnauti jai ir netarnauja). Bažnyčia, aišku, jokių būdu negali su tuo sutikti, ir todėl kyla tarp jos ir valstybės nesutarimų, kivirčių, kovų. Bet kalta už tai anaipolt ne ji.

Išnaikinti stengiasi Bažnyčią tie valstybių vadai, kurie nenori pripažinti arba krikščionybės, arba katalikybės, arba bet kokios apskritai religijos. Žinome juk, kiek teko ir tenka Bažnyčiai kentėti nuo įvairiausių nekrikščioniškų šalių valdovų. Ne kartą bandė jie ją jos vaikų kraujuose paskandinti. Deja, nemažiau pikto yra jai padarę ir tebedaro taip pat krikščionys, bet ne katalikai, valstybių vairuotojai. Bet ypač žiaurus čia tieji, kurie nenori pripažinti jokios religijos, kurie, pasak šv. Rašto, «keliasi ant visko, kas vadinama Dievas ar kas yra garbinama» (2 Tes. 2, 4). Bažnyčia jiems tiesiog spalvis akyse, ir jie didžiausiu įnirtimu ją puola, panaudo-

dami visą valstybės jėgą prieš ją. Kodėl taip yra, paaiškina šie V. Jėzaus apaštalams tartieji žodžiai: «Jei pasaulis jūsų nekenčia, žinokite, kad manęs pirma jūsų nekenčia. Jei būtumėte iš pasaulio, pasaulis mylėtų, kas joje yra; kadangi tačiau jūs neesate iš pasaulio, bet aš jus išrinkau iš pasaulio, todėl pasaulis jūsų nekenčia» (Jon. 15, 18-19).

Sutartinas Bažnyčios ir valstybės veikimas

5. Kadangi Bažnyčia ir valstybė yra dvi Dievo duotos žmonių gerovei bendruomenės, tad reikia, kad juodvi veiktų sutartinai. Visokie tarp juodviejų kivirčiai daro daug pikto tiek juodviem pačiom, tiek ypač žmonėms. Nemažiau *žalingas yra ir Bažnyčios atskyrimas* nuo valstybės.

«Visa yra jūsų, ar pasaulis, ar gyvenimas, ar mirtis, ar dabartiniai dalykai, ar būsimieji» (1 kor 3, 22), sako šv. Povilas krikščionims ir apskritai visiems žmonėms. Taip pat ir Bažnyčia su valstybe Dievas davė ne kam kitam, kaip tik jų gerovei. Kaip žinome, Bažnyčios uždavinys yra vesti žmones į amžinąją laimę. Bet ji beatlikdama, ji kelia drauge ir jų gerbūvį šiame pasaulyje. Mat, kelias į laimingą amžinybę eina per tikėjimą ir dorą elgesį. O įvairios dorybės kaip tik yra būtina sąlyga, kad žmonių gyvenimas vyktų reikiama vaga, ir Dievas jam teiktų savo palaimos. Valstybės tikslas – kelti žemiškąją žmonių gerovę. Bet jeigu tai ji nuoširdžiai daro, tuo pačiu nemažai palengvina jiems nusipelnę amžinąją laimę. Tuo būdu Bažnyčia ir valstybė yra Dievo paskyrimu, arba savo esme, viena kitos bendradarbių. Šią tiesą vaizdžiai išreiškdamas, popiežius Leonas XIII lygina santykius tarp Bažnyčios ir valstybės su santykiais, kokie yra žmoguje tarp sielos ir kūno. (Bažnyčia, kadangi jos uždavinys nepalyginti augštesnis, dvasinis, amžinas, reiškia čia sielą, o valstybė, kadangi jos uždavinys žemiškas, laikinis, – kūną). Vadinasi, *pilnas sutarimas, tobulas susiderinimas vienos su kita*, kaip kad yra žmoguje sielos su kūnu ir kūno su siela. Toks susiderinimas yra tik tada, kai juodvi nekludo viena kitai veikti jos nuosavoje srityje, o abiedviem bendroje srityje viena su kita tinkamai susitaria. Kaip jau sakytą, Bažnyčia niekuomet nesikiša į grynai pasaulinius dalykus, palikdama juos valstybei, reikia tik, kad ir valstybė pripažintų Bažnyčiai pilną laisvę grynai jos dalykuose. Bet yra dalykų, kurie dalimi priklauso Bažnyčiai, o dalimi valstybei, kaip pvz., moterystė, jaunuomenės auklėjimas, mokyklos, bažnytinių turtų valdymas ir k. Reikia, kad valstybė čia susitartų su Bažnyčia ir būtų aiškiai nusistatyta, kur vienos, o kur kitos teisės ir pareigos. Bažnyčia iš savo pusės visada yra mielai linkusi susitarti, ir, jeigu susitarimas kartais neįvyksta, kalta anaip tol ne ji.

Neįmanoma tiesiog apsaakyti, kiek pikto eina iš nesusiderinimo valstybės su Bažnyčia. Kenčia nuo to Bažnyčia, nes negali tinkamai atlikti šventųjų savo pareigų. Kenčia ir valstybė, kadangi, viena, išjra vienybė tarp jos piliečių; antra, savo jėgas naudoja ji ne kūrybiniam darbui, bet eikvoja pragaistingiems kivirčams; trečia, pilnai nepatiria palaimingų Bažnyčios veiklos vaisių. Bet ypač kenčia piliečiai, nes jiems sudaroma didelis pavojus nebepasiekti savo galutinio tikslo ir, deja, ne vienas jų dėl to patenka į amžiną prazūtį. Nemažiau, jei dar ne daugiau žalos eina ir iš atskyrimo Bažnyčios nuo valstybės. Juk, kaip išsireiškia popiežius Leonas XIII, yra tai ne kas kita, kaip tik valstybinė apostazija (tikėjimo išsižadėjimas)*. Tiesa, atskyrimas nelygus būva atskyrimui, bet ir palankiausias jų yra didelė skriauda, kurią valstybė daro Bažnyčiai ir tikintiesiems.

* Immortale Dei.

7 § ŠVENTŲJŲ BENDRAVIMAS

Sąvoka

1. Šventųjų bendravimu vadiname dvasinį ryšį, kurs yra tarp žemėje esančiųjų Bažnyčios narių, palaimintųjų danguje ir skaistykloje kenčiančiųjų vėlių.

Žemėje esantieji Bažnyčios nariai sudaro vadinamą *kovojančiąją* Bažnyčią, nes jiems reikia visą laiką kovoti su išganymo priešais; palaimintieji danguje – *besidžiaugiančiąją* Bažnyčią, kadangi jie jau pasiekė savo galutinį tikslą ir dalyvauja paties Dievo laimėje; esančios skaistykloje vėlės – *kenčiančiąją* Bažnyčią, nes jos turi kentėjimais atsilyginti Dievo teisingumui už savo šiame pasaulyje padarytas kaltes. Tačiau tai anaipol ne trys atskiros Bažnyčios, bet viena ta pati Bažnyčia, tik įvairiose būsenose.

Pagrindas

2. Tojo dvasinio ryšio pagrindas yra tas, kad visi tikintieji sudaro *vieną bendrą kūną*, kurio galva yra Kristus ir kurį gaivina šv. Dvasia.

« Nes kaip viename kūne yra daug sąnarių..., taip mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, ypačiai gi esame vienas kito sąnariai » (Rom. 12, 4. 5) « Jis (Kristus) yra Bažnyčios kūno galva » (Kol. 1, 18). « Mes visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad būtume vienas kūnas...; taip pat visi esame pagirdyti viena Dvasia » (1 Kor. 12, 13).

Kadangi ryšys tarp tikinčiųjų yra dvasinis, tad jis nenutrūksta nė po mirties, nes mirtis paliečia tik kūną. Tas pats Jėzus, kurs gyvenantiesiems šiame pasaulyje teikia įvairiausių malonių, duoda begalinę laimę esantiems danguje ir guodžia skaistykloje kenčiančiuosius.

Pavadinimo « šventųjų » priežastis

3. Dvasinis ryšys tarp tikinčiųjų vadinamas šventųjų bendravimu todėl, kad visi yra pašaukti į šventumą pašvęsti Krikšto ir kitų sakramentų, ir daugelis iš tikro yra pasiekę šventumo.

Mūsų bendravimas su palaimintaisiais danguje

4. Mūsų bendravimas su palaimintaisiais danguje reiškiasi tuo, kad mes juos garbiname, kaip mūsų tikėjimo didvyrius, prašome jų pagalbos, o jie užtaria mus pas Dievą ir padeda mums nusipelnyti amžinąją laimę.

Kadangi palaimintieji danguje yra jau pasiekę tai, ko mes dar tik siekiame, tad Bažnyčia stato juos mums prieš akis, kaip sektingą pavyzdį. Taip pat nori ji, kad mes juos, kaip geriausius jos vaikus, o mūsų augščiausią iškiliusį broliu ir seseris, tinkamai pagerbtume ir iš jų gautume mums taip reikalingos pagalbos. Tuo tikslu ji kone kiekvieną metų dieną yra pavedusi prisiminti kokiam nors šventajam; o, be to, vieną metų dieną, būtent, *lapkričio 1* yra paskyrusi prisiminti visiems šventiesiems drauge. Tai *Visų Šventųjų šventė*. Ji įsakyta. Tad reikia joje susilaikyti nuo sunkių kūno darbų ir išklausyti šv. mišių. Jos išvakarių dieną, vadinasi spalį 31 d., yra *griežtas pasninkas*.

Mūsų bendravimas su skaistykloje esančiomis vėlėmis

5. Su skaistykloje kenčiančiomis vėlėmis mes bendraujame tuo būdu, kad savo gerais darbais, maldomis, pelnomais atlaidais

ir ypač už jas išklausomomis ar užprašomomis šv. mišiomis palengviname jų kančias ir padedame joms greičiau atsilyginti Dievo teisingumui.

Mūsų Motina Bažnyčia nori, kad mes būtume čia itin uolūs. Todėl dažnai ragina ji mus teikti pagalbos numirusiems, ypač gi savo artimiesiems. Viena metų dieną ji yra ypatingu būdu pavedusi prisiminti visiems skais-tykloje kenčiantiesiems. Tai *Vėlinės*. Kaip žinome, būva jos *lapkričio 2 d.*

Mūsų bendravimas su kovojančiosios Bažnyčios nariais

6. Mūsų bendravimas su šiame pasaulyje esančiąja Bažnyčia reiškiasi tuo būdu, kad mes dalyvaujame vaisiuose visų gerųjų darbų, kurie tik joje padaromi, visų maldų, kurios joje atliekamos, visų šv. mišių, kurios tik atlaikomos ar išklausomos; kita gi vertus, mūsų gerųjų darbų ir maldų vaisiuose dalyvauja visi kiti Bažnyčios nariai.

Ne veltui pažymi šv. Povilas: « Dievas taip sutvarkė kūną..., kad sąnariai lygiai rūpintųsi vieni kitais. Jei ką kenčia vienas sąnarys, kenčia visi drauge sąnariai; arba jei vienas sąnarys esti garbinamas, džiaugiasi visi drauge sąnariai » (1 Kor. 12, 24-25).

Savaime suprantama, kad šventųjų bendravime dalyvauja tik gyvieji Bažnyčios nariai, atsieit, tik tieji, kurie turi pašvenčiamąją malonę. Sun-čiai nusidėjusieji, bet tikėjimo nenustojusieji, kadangi dar priklauso Bažnyčios kūnui ir, nors netobulai, jos sielai, bent lengviau negu kiti gauna malonę atgailoti.

DEŠIMTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Nuodėmių atleidimą ».

Skirsnio turinys

1. Dešimtajame Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnyje mokoma, kad Kat. Bažnyčioje gaunama dėl V. Jėzaus nuopelnų nuodėmių atleidimas.

« Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu », kalbėjo V. Jėzus apaštalams: « Imkite šv. Dvasią. Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 21-22). « Jėzaus Kristaus kraujas apvalo mus nuo kiekvienos nuodėmės » (1 Jon. 1, 7), sako apaštalas šv. Jonas. Gi šv. Povilas pareiškia: « Jis (Dievas) iš anksto paskyrė mus, kad būtume jam išūniai per Jėzų Kristų... Jame mes turime atpirkimą jojo krauju, nuodėmių atleidimą » (Ef. 1, 5-7).

Atleistos gali būti visos nuodėmės

2. Atleistos gali būti visos nuodėmės, vis tiek kokios jos bebūtų ar kiek jų bebūtų.

V. Jėzus juk aiškiai pasakė apaštalams: « Ką tik jūs atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje » (Mat. 18, 18). Vadinasi, jokių ribų jis nenustatė, nei nuodėmių didumo, nei jų skaičiaus atžvilgiu. Tiesa, jis yra pareiškęs:

« Kas kalba prieš Šventąją Dvasią, tam nebus atleista nei šiame pasaulyje, nei būsimame » (Mat. 12, 32). Bet tuos jo žodžius reikia taip suprasti, jog kas kalba ar elgiasi prieš šv. Dvasią, tas atmeta jos malonę, skatinančią į atgailą. O be atgailos, aišku, jokia nuodėmė negali būti atleista.

Priemonė nuodėmėms atleisti

3. Kaip priemonę nuodėmėms atleisti, V. Jėzus paskyrė du sakramentų: Krikštą ir Atgailą.

Krikštas atleidžia gimtąją nuodėmę ir visas kitas iki jam padarytas, o Atgaila tik po Krikšto padarytasias.

Krikšto ir Atgailos sakramentų teikėjas

4. Krikšto sakramentą, esant būtinam reikalui, gali teikti kiekvienas žmogus, o Atgailos — tik vyskupai ir kunigai.

Sąlygos nuodėmėms atleisti

5. Nuodėmių atleidimui gauti yra būtinos šios dvi sąlygos:

a) tikrai ir nuoširdžiai už jas gailėtis;

b) tinkamai ir vertai priimti nuodėmėms atleisti skirtą sakramentą.

Netinkamas sakramento priėmimas nuodėmių neatleidžia, o nevertas — prideda dar naują šventvagystės nuodėmę.

(Plačiau apie nuodėmių atleidimą ir sakramentus yra III-je šio veikalo dalyje).

Tobulas gailestis

6. Reikia pažymėti, kad nuodėmės atleidžia dar ir tobulas gailestis, atsieit, gailestis einąs iš Dievo meilės.

Jį sužadinti padeda šiokia maldelė: « Nuoširdžiai gailiuosi, Dieve, už visas savo nuodėmes, kurias padariau mintimis, žodžiais, veiksmais ir apleidimu. Gailiuosi už jas dėl to, kad tave, Viešpatie, jomis paniekinau, įžeidžiau. Bjauriuosi jomis, nekenčiu jų, prižadu jų saugotis, kiek tik galėdamas, už jas atsilyginti ir verčiau numirti, negu tave, Dieve, jomis įžeisti. Viešpatie, pasigailėk manęs nusidėjėlio (ės)! » Tiksliai, žinoma, reikia ją kalbėti su tinkamu dėmesiu, nuoširdžiai ir pamaldžiai.

Žadinti tobulą gailestį naudinga kas vakarą, ypač jei tą dieną buvo sunkiau nusidėta. *Reikia jį žadinti*, kai gręsia mirties pavojus. Juo labiau, jei negalima tada atlikti išpažinties ir priimti kitų sakramentų, nes tobulas gailestis yra tada vienatinė priemonė apsisaugoti nuo amžinojo pasmerkimo.

Nors, sužadinus tobulą gailestį, tuojau atleidžiamos nuodėmės, bet vis tiek yra pareiga pasisakyti jas per prie pirmutinės progos atliekamą išpažintį.

VIENUOLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Kūno iš numirusių atsikėlimą ».

Skirsnio turinys

1. Vienuoliktajame Apaštalo tikėjimo Išpažinimo skirsnyje sakoma, kad Dievas pasaulio pabaigoje prikels iš numirusių ir vėl sujungs su sielomis žmonių kūnus.

Tai daugelyje šv. Rašto vietų pažymėta ir pabrėžta tiesa. Pvz., jau S. Testamente patriarkas Jobas kalbėjo : « Žinau, kad mano Atpirkėjas gyvas ir kad paskučiausią dieną prisikelsiu iš žemės... ir savo kūne matysiu savo Dievą » (Job. 19, 26). Gi V. Jėzus yra pareiškęs : « Ateina valanda, kurią visi esantieji kapuose išgirs Dievo Sūnaus balsą ; kurie gera darė, išeis prisikelti į gyvenimą, o kurie pikta darė, – keltis į teismą » (Jon. 5, 28-29).

Prikėlimą iš numirusių įvykdys Dievas

2. Toksai kūnų atgaivinimas yra gamtos jėgoms visiškai neįmanomas, bet įvykdys jį Dievas savo visagalybe, kaip kad yra viską iš nieko sukūręs.

Taigi, kūnų prikėlimas iš numirusių bus ypatingas paties Dievo veiksmas. Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs, kad esantieji kapuose kelsis tik tada, kai « išgirs Dievo Sūnaus balsą » (Jon. 5, 28).

Bus prikelti tie patys žmonių kūnai

3. Bus prikelti tie patys kūnai, kuriuos žmonės turėjo, begyvendami šiame pasaulyje, ir kuriuos mirtis buvo sunaikinusi.

Patriarkas Jobas sako čia : « Paskučiausią dieną būsiu prikeltas iš žemės ir vėl apdengtas savo oda ir savo kūne matysiu savo Dievą. Jį matysiu aš pats, ir mano akys jį regės » (Job. 19, 26. 27). Gi V. Jėzus pareiškia : « Esantieji kapuose išgirs Dievo Sūnaus balsą » (Jon. 5, 28).

Kad kūnai bus visiškai sugedę, į dulkes pavirte, kurios, gal būt, bus vėjų po visą žemės paviršių išnešiotos, tai nė kiek nekliudo jiems būti prikeltiems. Juk medžiaga, iš kurios jie susidėjo, bus neabejotinai išlikusi, nors ir kitokiuose pavidaluose, nes medžiaga pati savaime nenyksta.

Prikėlimo iš numirusių tikslas

4. Tikslas, kuriam kūnai bus prikelti iš numirusių, yra dvejopas :

a) kad kūnai dalyvautų amžinojoje sielų laimėje ar amžinojoje jų bausmėje, kaip jie dalyvavo jų geruosiuose ar piktuosiuose darbuose ;

« Mes visi turime pasirodyti prieš Kristaus teismo krasę, kad kiekvienas atsiimtų, kaip kas, kūne būdamas, elgėsi, gera ar pikta » (2 Kor. 5, 10), sako čia šv. Povilas.

b) kad aiškiai pasireikštų visiškas mirties nugalėjimas, kuri įvykdė V. Jėzus savo kančia ir mirtimi už žmones.

« Šitas gendąs turi apsivilkti negedimu, ir tas marusis turi apsivilkti nemarumu. O kai tas marusis apsivilks nemarumu, tuomet įvyks žodžiai, kurie

yra parašyti: «Mirtis praryta pergalės. Mirtie, kur yra tavo pergalė? Mirtie, kur yra tavo akstinas?» (1 Kor. 15, 53-55).

Bus prikelti visi žmonės

5. Bus prikelti iš numirusių visi žmonės, tiek dorieji, tiek ir nedorėliai.

«Ateina valanda, kurią visi esantieji kapuose išgirs Dievo Sūnaus balsą; kurie gera darė, išeis prisikelti į gyvenimą, o kurie pikta darė, – keltis į teismą» (Jon. 5, 28-29), sako V. Jėzus. Gi šv. Povilas pareiškia: «Dievuje turiu vilties..., būsiant teisiųjų ir neteisiųjų prisikėlimą iš numirusių» (Apd. 24, 15).

Ne visų prikeltųjų kūnai bus vienodi

6. Tačiau prikeltųjų kūnai ne visų bus vienodi. Dorųjų kūnai turės prisikėlusio iš numirusių V. Jėzaus kūno savybes, o nedorųjų bus be tų savybių.

«Mes visi, tiesa, kelsimės, bet ne visi būsime pakeisti» (1 Kor. 15, 51), sako šv. Povilas bendrai apie visus žmones. O apie doruosius pareiškia: «Jis (Jėzus) pakeis mūsų žemumo kūną, padarydamas jį panašų į savo skaistumo kūną ta jėga, kuria jis gali taip pat visa sau pavergti» (Pilyp. 3, 21).

Prikeltųjų kūnų savybės

7. Iš numirusių prikeltieji dorųjų kūnai bus negendą, garbingi, galingi, sudvasinti.

«Sėjamas gendąs kūnas, kelsis negendąs. Sėjamas negarbėje, kelsis garbėje. Sėjamas silpnybėje, kelsis galybėje. Sėjamas gyvūnininis kūnas, kelsis dvasinis kūnas» (1 Kor. 15, 42-44), sako šv. Povilas. O V. Jėzus pareiškia: «Prisikėlime vyrai neves moterų ir moterys netekės, bet bus, kaip Dievo angelai danguje» (Mat. 22, 30). «Tuomet teisieji žibės, kaip saulė, savo Tėvo karalystėje» (Mat. 13, 43).

Išvados

8. Tiesa, kad Dievas prikels mūsų kūnus iš numirusių ir (jei būsime nusipelnę) suteiks jiems nepalyginti geresnį bei garbingesnį gyvenimą, skatina mus:

a) turėti savo kūnams šventos pagarbos ir vengti juos naudoti nuodėmėms, ypač gi ištvirkavimui;

«Garbinkite ir nešiokite Dievą savo kūne» (1 Kor. 6, 20), sako šv. Povilas. «Ar jūs nežinote, kad jūsų kūnai yra Kristaus sąnariai? Tat argi aš, ėmęs Kristaus sąnarius, padarysiu iš jų kekšės sąnarius?... Vengkite paleistuvystės! Kiekviena kita nuodėmė, kurią daro žmogus, yra ne kūne; kas gi paleistuvauja, nusideda savo kūnui» (1 Kor. 6, 15. 18-19).

b) nuolankiai priimti ir kantriai kentėti visokių skausmus bei pačią mirtį;

«Šio laiko kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri bus mūsų apreiškta» (Rom. 8, 18), sako šv. Povilas. «Jei tik drauge (su Kristumi) kenčiame, kad būtume drauge ir pašlovinti» (Rom. 8, 17).

c) per daug neliūdėti ir ypač nenusiminti, kai numiršta mums brangūs ir mylimi asmenys.

« Mes nenorime palikti jūsų, broliai, be žinių apie užmigusius (numirusius), kad jūs neliūdėtumėte, kaip kiti, kurie neturi vilties », rašė šv. Povilas Tesalonikos krikščionims : « Nes jei mes tikime, kad Jėzus mirė ir prisikėlė, tai taip Dievas užmigusius per Jėzų atves drauge su juo... Taigi pasindrąsinkite vieni kitus šitais žodžiais » (1 Tes. 4, 13-14. 18).

Garbingo iš numirusių prisikėlimo užsitikrinimas

9. Kad juo tvirčiau užsitikrintume sau laimingą ir garbingą prisikėlimą iš numirusių, turime stengtis ko dažniausiai vertai priimti šv. komuniją.

Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs: « Jei nevalgysite žmogaus Sūnaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo. Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš prikelsiu jį paskutine dieną » (Jon. 6, 34-35).

Švč. Marijos į dangų Ėmimas.

10. Švč. Marijos kūną Dievas tuojau po mirties prikėlė iš numirusių, sujungė su siela ir paėmė į dangų.

Tai mūsų tikėjimo tiesa. Remiasi ji iš nuo pat pirmųjų krikščionybės amžių einančiu padavimu. Tajį padavimą žinome iš dviejų šaltinių. Viena, jis užrašytas kaikiurių Bažnyčios tėvų veikaluose (pvz., šv. Jono Damas-kiečio, šv. Andriejaus Kretiečio ir k.) Antra, nuo pat pirmųjų amžių Bažnyčioje yra švč. Marijos į dangų Ėmimo šventė.

Kad švč. Marija į dangų paimta, Bažnyčia visada mokė. Tačiau iki 1950 m. lapkr. 1 d. ji nebuvo paskelbusi, jog tai yra būtinai tikėtina tiesa. Vadinasi, jeigu kas iki tam laikui būtų ją abejojęs, ar net ją neigęs, tas, nors būtų elgęsis labai neprotingai, bet dar nebūtų buvęs klaidatikis. Gi kas dabar jos nepriimtų, tas jau nebegalėtų būti K. Bažnyčios narys.

Švč. Marijos į dangų Ėmimo šventė (Žolinė)

11. Prisiminti ir pagerbti švč. Marijos į dangų Ėmimui, Bažnyčia yra paskyrusi rugpjūčio 15 d.

Tai privaloma šventė. Vadinasi, per ją negalima dirbti sunkių kūno darbų ir reikia išklaudyti mišių. Jos vigilijoje, atsieit, rugpjūčio 14 d. yra pareiga pasninkauti ir susilaikyti nuo mėsinių valgių.

Sekmadienį po švč. Marijos į dangų Ėmimo oktavos (vadinasi, po rugpjūčio 22 d.) yra švč. *Marijos Nekaltiausios Širdies šventė*.

DVYLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

« Ir amžinąjį gyvenimą »

Skirsnio turinys

1. Dvyliktasis Apaštalų tikėjimo Išpažinimo skirsnis moko :

a) kad mirtis nesunaikina mūsų, bet tik perkelia mus iš šio trumpo gyvenimo į kitą, niekuomet nesibaigiantį;

b) kad kitame gyvenime dorieji džiaugsis neapsakomai didele amžina laime, o nedorėliai patirs tokią pat amžiną bausmę.

Visas mūsų gyvenimas žemėje yra tik ruošimasis į kitą gyvenimą ir kelionė į mūsų galutinį tikslą bei tikrąją tėvynę – dangų. Tasai ruošimasis ir toji kelionė baigiasi su mirtimi. Po mirties tuojau įvyksta teismas, kuriame paskiriama mums amžinas atlyginimas: arba neapsakoma laimė danguje, arba begalinės kančios pragare, pagal tai, kaip esame nusipelnę begyvendami šiame pasaulyje. Skaistykla yra tik laikina kliūtis patekti į dangų.

Paskučiausieji dalykai

2. Mirtis, teismas, dangus ar pragaras vadinami paskučiausiais žmogaus dalykais, nes jie stovi visų jo šiame pasaulyje turimųjų rūpesčių, darbų, vargų o taip pat ir džiaugsmų pabaigoje.

Jie vienu vieną sykį tebūva visame žmogaus gyvavime, ir mirtis su teismu nulemia visą jo amžinąjį likimą, gi dangumi ar pragaru tasai likimas reiškiasi. Nori to žmogus ar nenori, o kito amžino likimo jam nėra, tik arba dangus, arba pragaras.

Savaime aišku, jog be galo svarbu visuomet atsiminti šiuos paskučiausius dalykus ir nuolat apie juos mąstyti, kad lengviau galima būtų atsispirti traukiantiems į nuodėmes ir drauge į amžinąją pražūtį viliojimams. Ne be reikalo liepia šv. Dvasios įkvėptas Išminčius: «Visuose savo darbuose atsimink savo paskučiausius dalykus, o amžinai nenusidėsi» (Ekkli. 7, 40).

I APIE MIRTĮ

Sąvoka

1. Mirtis yra sielos atsiskyrimas nuo kūno. Siela eina į Dievo teismą, o kūnas sugrįžta į žemę.

«Dulkė grįžta atgal į žemę, iš kurios ji paimta, o dvasia eina pas Dievą, kurs ją davė» (Ekkle. 12, 7), sakoma apie tai šv. Rašte.

Kadangi krikščionių ne tik sielos, bet ir kūnai yra su V. Jėzum susijungę, sakramentų pašvęsti ir amžinai garbei paskirti, Bažnyčia teikia jiems po mirties ypatingos pagarbos. Ji reiškiasi tuo, kad kūnai pašlakstomi švęstu vandenim, įnešami per laidojimo pamaldas į bažnyčią ir laidojami su tam tikromis apeigomis pašventintose vietose.

Pagonišką paprotį deginti lavonus Bažnyčia griežtai smerkia, nes, viena, jis prieštarauja krikščionių kūnams deramai pagarbai, antra, juo norima paneigti kūnų iš numirusių prisikėlimą. Žinoma, šis noras yra visiškai tuščias ir paikas, nes ugnis sunaikina tik lavoną, o ne Dievo galią jį prikelti, ir Dievui nė kiek nesunkiau prikelti ugnies pelenais paverstą, kaip kad puvido dulkėmis paverstą kūną.

Galutinė mirties priežastis

2. Dievo nustatymu mirtis turėjo žmonių neliesti, jeigu Adomas būtų išbuvęs nenusidėjęs.

«Dievas mirties napadarė» (Išm. 1, 13), sakoma šv. Rašte. «Dievas sukūrė žmogų nemirtingą, bet velnio pavydu įėjo mirtis» (Išm. 2, 23). «Per vieną žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį ir per nuodėmę mirtis, ir taip mirtis perėjo į visus žmones, kadangi jame visi nusidėjo» (Rom. 5, 12).

Mirtis ne didžiausiasis piktas

3. Nors mirtis labai didelis piktas, bet anaip tol ne visų didžiausiasis. Sunkios nuodėmės reikia daug labiau saugotis ir vengti, negu mirties.

Juk mirtis atima gyvybę tik iš kūno, bet sielos nepaliečia, o sunkioji nuodėmė išplėšia iš sielos pašvenčiamąją malonę, kuri yra nepalyginti vertingesnė už kūno gyvybę, ir kurios neturėjimas nupelno baisesnį už bet kokią mirtį amžinąjį likimą. Ne veltui pareiškia V. Jėzus: «Nebijokit tų, kurie užmuša kūną, o sielos negali užmušti; verčiau bijokite to, kurs gali ir sielą ir kūną nugramzdinti į pragarą» (Mat. 10, 28).

Mirtis darbų pabaiga

4. Su mirtimi baigiasi darbų, nuopelnų bei atgailos laikas, ir prasideda amžinasis atlyginimas.

Tai ne kartą pažymėta ir pabrėžta šv. Rašte tiesa. Pvz., Pamokslininko knygoje sakoma: «Ar medis grius į pietus ar į žiemius, — vietoje į kurią grius, jis ir liksis» (Ekkle. 11, 3). «Ateina naktis, kada niekas negalės nieko daryti» (Jon. 9, 4), pareiškia V. Jėzus. «Žmonėms skirta viena syki mirti, o paskui būva teismas» (Žyd. 9, 27), kalba šv. Povilas. «Aš girdėjau balsą iš dangaus, kurs man sakė: Rašyk: palaiminti mirusieji, kurie miršta Viešpatyje! Jau nuo dabar, sako Dvasia, jie turi ilsėtis nuo savo vargų; nes jų darbai juos seka» (Apr. 14, 13), skaitome Apreiškimo knygoje. — Taip dalykams esant, suprantami įspėjimai, kad stengtumės atsidėję naudoti šį gyvenimą geriems darbams ir atgailai daryti. «Kolei turime laiko, darykime gera visiems» (Gal. 6, 10), sako šv. Povilas. «Jieškokite Viešpaties, kol galima jį rasti, šaukitės jo, kol jis arti» (Iz. 55, 6), ragina pranašas Izaijas. «Atitaisykime tai, ką ir nežinodami nusidėjome, kad kartais staigios mirties užklupti, neimtume jieškoti atgailai vietos ir negalėtume rasti» (Resp. Quadrag.), kalbama Bažnyčios maldose.

Mirties diena ir valanda nežinomos

5. Mirties dieną ir valandą Dievas paslėpė nuo mūsų,

a) kad mes jį labiau gerbtume, kaip augščiausiąjį mūsų gyvenimo ir mirties Viešpatį;

«Nes ar gyvi esame», sako šv. Povilas: «gyvi esame Viešpačiui, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi, ar esame gyvi ar mirštame, mes esame Viešpaties» (Rom. 14, 8).

b) kad būtume visada pasiruošę mirti, vengdami nuodėmių ir lavindamiesi dorybėse;

«Būkite pasirengę, nes žmogaus Sūnus ateis valandą, kurią nemanote» (Luk. 12, 40), įspėja V. Jėzus.

c) kad sumažintų mums baimę, kuri savaiame kyla mummyse, kai žinome, kad tuojau tikrai reiks numirti.

Net sunkiausiai sergantieji ligoniai paprastai tikisi vis dar pasveiksia, ir, tos vilties gaivinami, nė nepajunta, kaip pereina į amžinybę. Be abejo, artimųjų ir gydytojų šventa pareiga pranešti ligoniams apie gresiantį mirties pavojų, kad jie galėtų tinkamai sutvarkyti savo sielos ir kūno reikalus. Tik tasai pranešimas padarytinas, kaip galima, protingiau.

Užsitikrinti laimingą mirtį

6. Kadangi mirtis nulemia visą amžinąjį likimą, tad mums be galo svarbu užsitikrinti, kad ji būtų laiminga. Tam tikslui reikia :

a) stengtis visada turėti gryną sąžinę ;

« Kristus yra man gyvenimas, ir mirtis yra man pelnas » (Pilyp. 1, 21), kalbėjo apie save šv. Povilas. Taip ! Su Kristumi ir Kristui gyvenant, mirtis, vis tiek, kokia ji bebūtų — staigi ir netikėta, ar numatyta ir laukta, ne tik nieko mums nepakenks, bet, atvirkščiai, tik nuves mus į ko didžiausią ir niekuomet nesibaigiančią laimę, vadinasi, bus tikriausias mums pelnas.

b) dažnai prašyti Dievą laimingos mirties ;

Neapsakomai didelė Dievo malonė yra ištesėti gerame iki galui. Juk tik, « kas bus ištvėringas iki galui, tas bus išgelbėtas » (Mat. 24, 13). pažymi V. Jėzus. Prašantiejiems Dievas suteikia šią malonę. Tad turime čia neužsimiršti ir neapsileisti. Kalbėti labai tinka ir mums gerai žinomoji maldelė « « Šventoji Marija, Dievo Motina, melskis už mus nusidėjėlius dabar ir mūsų mirties valandoje. Amen ». Tad ji turėtų kasdien, ir tai ne sykį, kilti iš mūsų širdžių. Juk jeigu jau kur, kur tai ypač čia teisinga mūsų patarlė : — Kaip pasiklosi, taip ir išsimiegosi —.

c) dažnai melstis už kasdien mirštančiuosius.

O tokių yra visoje žemėje per šimtą penkios dešimtys tūkstančių. Mat, apskaičiuota, kad kas minutę numiršta daugiau kaip šimtas žmonių, kas valandą — daugiau kaip septyni tūkstančiai, o per parą — daugiau kaip šimtas penkios dešimtys tūkstančių. Už juos ko dažniausiai atsidusdami į Dievą, mes neabejotinai užsitikrinsime sau laimingą paskutinę valandą, nes V. Jėzus yra pareiškęs : « Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumo » (Mat. 5, 7).

II APIE TEISMĄ PO MIRTIES

Tuoju po mirties būva teismas

1. Be visuotinio teismo, kurs bus pasaulio pabaigoje, yra dar ir kitas, tuoju po mirties atliekamas, teismas.

Tai aiški apreiškimo tiesa. « Žmogui skirta viena sykį mirti, o paskui būva teismas » (Žyd. 9, 27), sako šv. Povilas. Gi išminčius pareiškia : « Lengva Dievui mirties dieną atlyginti kiekvienam pagal jo darbus » (Ekkli. 11, 28).

Teisėjas V. Jėzus

2. Kaip per paskutinį teismą taip ir čia teisėjas yra V. Jėzus:

Ne kartą pažymėjo V. Jėzus, kad visoki žmonių teismą Dievas yra pavedęs jam. Štai, pvz., pora jo pasakių : « Tėvas nieko neteisio, bet visą teismą pavedė Sūnui... Jis (Tėvas) davė jam daryti teismą, nes jis žmogaus sūnus » (Jon. 5, 22. 27).

Paskiriama amžinasis atlyginimas

3. Šitame teisme paskiriama žmogui amžinasis atlyginimas : arba dangus už gerus darbus, arba pragaras — už piktus. Į

skaistykla eina laikinai tik tie kurie paskirti į dangų, bet nėra pilnai atsisteisę Dievo teisingumui už padarytas nuodėmes.

« Aš girdėjau balsą iš dangaus, kurs man sakė. Rašyk: palaiminti mirusieji, kurie miršta Viešpatyje! Jau nuo dabar, sako Dievas, jie turi ilsėtis nuo savo vargų, nes jų darbai juos seka » (Apr. 14, 13)), kalba apaštalas šv. Jonas Apreiškimo knygoje.

III APIE SKAISTYKLĄ

Sąvoka

1. Skaistykla yra vieta ar būseną, į kurią patenka vėlės tujų, kurie numiršta, turėdami pašvenčiamąją malonę, bet:

a) nėra dar pilnai atsilyginę už savo jau atleistas sunkias nuodėmes;

b) turi mažųjų nuodėmių ar neatliktų už jas bausmių.

Skaistyklos buvimo įrodymai

2. Kad skaistykla tikrai yra, žinome:

a) iš šv. Rašto;

Skaistykloje jos apsivalo nuo bet kokių nuodėmės dėmių, kad galėtų švarios eiti pas savo Kūrėją ir Viešpatį.

« Yra šventa ir išganinga mintis melstis už numirusius, kad jie būtų išlaisvinti iš savo nuodėmių » (2 Mak. 12, 38), sakoma 2-je Makabiejų knygoje. V. Jėzus mini kitame pasaulyje esantį kalėjimą, iš kurio neišeinama, kol neatiduodama paskutinio skolos skatiko (Mat. 5, 26). Šv. Povilas pareiškia: « Ar kas stato ant to pamato (Jėzaus Kristaus) aukšą, sidabrą, brangius akmenis, medžius, šieną, šiaudus, tai kiekvieno darbas paaiškės: Viešpaties diena išaiškės, nes ji pasireikš ugnimi, ir, koks yra kiekvieno darbas, ugnis ištirs. Jei kieno darbas, kurį jis antstatė, išliks, tas gaus užmokestį. Jei kieno darbas sudegs, tas turės nuostolio, bet pats bus išganytas, tačiau taip, kaip ugnimi » (1 Kor. 3, 15).

b) iš nuolatinio Bažnyčios mokslo ir elgtis būdo;

Nuo seniausių laikų yra Bažnyčioje paprotys melstis ir laikyti pamaldas už numirusius. Šv. Jono Aukšaburnio liudijimu, tasai paprotys eina iš apaštalų. * Jis neabejotinai rodo tikėjimą į skaistyklą. Juk jeigu skaistyklos nebūtų, maldos ir pamaldos už numirusius neturėtų visai jokios prasmės, kadangi danguje esantiejiems jos nereikalingos, gi pragare — nenaudingos. Stebėtis tik reikia, kodėl stačiatikiais vadinamieji krikščionys šios taip aiškios tiesos nesupranta. Jie, mat, skaistyklos pripažinti nenori, bet melstis už numirusius gana uoliai meldžiasi.

c) taip pat tikėjimo apšviestas mūsų protas sako, kad turi būti skaistykla.

Juk šv. Rašte aiškiai pažymėta, kad nieko sutepto negali įeiti į dangų (Apr. 21, 27). Tuo tarpu gerai žinome, kaip daug žmonių miršta, pilnai neatsilyginę Dievui už savo sunkiasias nuodėmes, ar turėdami mažųjų, (kurių, deja, daug kas padaro ir mirties patalę begulėdamas). Į pragarą

* Hom. 4. in ep. ad Phil.

tokie negali eiti, nes turi pašvenčiamajā malonē. Ļ dangu taip pat ne, kadangi nēra pakaktinai švarūs. Tad, suprantama, jog tik Ļ ten, kur jie galētu taip apsivalyti, kad tiktų Ļ dangu.

Kai skaistyklos buvimā ģmē neigti Liuteris ir kiti 16-jo šimtmeċio klaidatikiai Bažnyċia, griežtai juos pasmerkē.

Skaistykloje esanċių kanċios

3. Kadangi su mirtimi baigiasi nuopelnų laikas, tad skaistykloje esantieji gali atsilyginti Dievui tik kentėjimais.

Tuos kentėjimus pirmiausia, be abejo, sudaro negalėjimas regėti Dievo. « Sukūrei mus sau, Dieve, ir nerami mūsų širdis, kol nurims tavyje » (Išp. 1,1), sako šv. Augustinas. Tajį neramumą itin jauċia numirusieji. Atsipalaidavusios nuo kūno sielos visomis jėgomis veržiasi Ļ begalinēs laimēs šalitinį, Dievą. Jos jį nepalyginti geriau pažista, nekaip bebūdamos šiame pasaulyje, nes, viena, neapsunkina joms to kūnai, antra, neuždengia kūriniai. Tad negalėjimas, nors ir laikinas, matyti Dievo yra joms neapsakomai skaudus. Be to, jos turi patirti ir vadinamųjų jausmo bausmių. Tos bausmēs, be abejo, yra didesnēs už visokiį pikta, koks tik gali mus slėgti šiame pasaulyje. Juk Dievas ċia yra labiau gailestingas negu teisingas, o tenai atvirkščiai. Palietus mus ċia kiek stipresniam skausmui, mes tuojau nustojame sąmonēs ir nieko nebejauċiame, o tenai to nēra. Ne be reikalo sako šv. Povilas : « Yra baisu ģpulti Ļ gyvojo Dievo rankas » (Žyd. 10, 31).

Kaip ilgai būva skaistykloje vėlēs, nežinome

4. Kaip ilgai tenka būti skaistykloje atskiroms vėlēm, nežinome. Pati skaistykla bus tik iki paskutiniam teismui, o po jo — vien dangus ir pragaras.

Atskirų vėlių skaistykloje buvimo laikas, be abejo, pareina nuo to, kiek kuri turi atsilyginti Dievo teisingumui. Bet mes nežinome, viena, su kokia Dievui skola yra kuri vėlē, o, antra, kiek tos skolos atlyginama kokiū kentėjimu ar mūsų suteikta pagelba. Labai galimas daiktas, kad kairiems vėlēm tenka būti skaistykloje šimtai ar net tūkstanċiai metų. Ne veltui Bažnyċia leidžia laikyti pamaldas ir melstis taip pat ir už tuosius, kurie jau labai seniai yra numirę.

Mūsų pagelba skaistykloje esanċioms vėlēm

5. Skaistykloje kenċianċioms vėlēm mes galime padėti savo geras darbas, maldomis ir ypaċ šv. mišių auka.

Tai tvirta šv. mūsų tikėjimo tiesa. Ji eina iš šventųjų bendravimo. Kai 16-jame šimtmetyje ģmē jį neigti Liuteris ir kiti klaidų prasimanytojai, visuotinis Bažnyċios susirinkimas, įvykęs Tridente, griežtai juos pasmerkē ir iškilmingai pareiškē, « kad yra skaistykla ir kad joje esanċioms vėlēm galima padėti tikinċiųjų užtarimu ir ypaċ altoriaus auka ». *

Teikti pagelbos skaistykloje esanċioms vėlēm skatina ir ragina mus daug kas :

a) visų pirma, dėkingumas. Juk tenai tikriausiai yra mūsų numirusieji tėvai, broliai, seserys, giminēs, geradariai, iš kurių esame patyrę daug gero tiek kūno, tiek sielos atžvilgiu. Būtų iš tikro labai nedėkinga jų, esanċių dabar kanċiose, visai neatsiminti ;

* Sess. 6, can. 30.

b) toliau, *teisingumas*. Tarp skaistykloje kenčiančiųjų, be abejo, yra ne vienas, kurį mes savo žodžiais ar darbais į pikta įtraukėme ar nuo gero atitraukėme. Jei ne mes, jie, gal būt, suvis nepatekę į skaistyklą, ar bent ne tokias jos basmes nusipelnę. Tad pats teisingumas reikalauja, kad stengtumės dabar jiems nors kiek padėti;

c) toliau, *gailestingumas*. Skaistykloje esančiųjų vėlių kančios tokios didėlės! O jos pačios negali jų sau nė kiek sumažinti, palengvinti, nes nuopelnų laikas joms jau pasibaigęs. Gi mes taip nesunkiai galime joms padėti. Nereikia čia kažinko, — pakanka tuos pačius savo kasdieninius darbus ir maldas už jas paaukoti. O jeigu išsigalime užprašyti šv. mišias ar bent jų išklausti, tai mūsų pagelba yra itin didelė. Tad iš tikro reiktų turėti labai kietą širdį, jei nepadaryti to, kas mums palyginti taip nesunku.

d) pagaliau, *naudingumas*. Žinoma, pačių mūsų. Kas dieną ir valandą juk vis labiau artėjame prie amžinybės slenksčio. Pragaro, Dievas duos, išvengsime, bet skaistyklos — vargu. Kaipgi bus mums malonu, jei tada kas teiks mums pagelbos. Tad turime dabar nešykštėti jos kitiems, kad pasakui patys iš kitų susilauktume. Be to, nereikia užmiršti, kad juo daugiau rodome kitiems gailestingumo, tuo gailestingesnis yra mums Dievas. Ne veltui juk sako V. Jėzus: « Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumo » (Mat. 5, 7).

IV APIE DANGŲ

Sąvoka

1. Dangus yra vieta, kur dorieji, regėdami Dievą, per amžius džiaugiasi neapsakoma laime.

Apie dangų kalbama kone kiekviename šv. Rašto puslapyje. Į dangų mus vesti yra visas Kat. Bažnyčios uždavinys ir visos jo pastangos. Į dangų kilti turi visos mūsų mintys, jausmai ir troškimai. « Jieškote, kas yra augštai, kur Kristus yra Dievo dešinėje, pamėgkite tai, kas yra augštai, ne kas žemėje » (Kol. 3, 1). « Mūsų gi elgesys yra danguje » (Pilyp. 3, 20), sako šv. Povilas.

Dangaus laimės esmė

2. Dorųjų laimę danguje sudaro tai, kad :

a) jie mato Dievą taip, kaip jis yra, ir jungiasi su juo ko karščiausią meile ;

« Dabar mes matone (Dievą) atspindyje lyg mįslę, tuomet (danguje) gi veidu į veidą » (1 Kor. 13, 12), sako šv. Povilas. O apaštalas šv. Jonas kalba : « Mylimiausieji, dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar nepasireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada pasireišk, būsime į jį panašūs, nes mes matysime, kaip jis yra » (1. Jon. 3, 2).

b) matydami ir mylėdami Dievą, jie turi augščiausiam laipsnyje visas gėrybes, kokios tik gali būti ; be to jie bendrauja su geriausiais Dievo kūrniais — angelais ir šventaisiais.

« Dievas nušluostys nuo jų akių kiekvieną ašarą, mirties daugiau nebus, nei dejavimo, nei šauksmo, nei skausmo nebus daugiau, nes kas buvo pirma, išnyko » (Apr. 21,4), sakoma šv. Rašte.

Dangaus laimės mes dabar pilnai suprasti negalime

3. Dangaus laimės didumo mes dabar neįstengiamo nuvokti. Ji pralenkia tai visa, ką tik mes galime suprasti ar įsivaizduoti, nes ji antprigimtinė.

« Džiaugkitės ir linksminkitės, nes jūsų užmokestis gausus danguje » (Mat. 5, 12), sako V. Jėzus. « Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas prirengė tiems, kurie jį myli » (1 Kor. 2, 9), pareiškia šv. Povilas. « Kokia kalba gali apsaityti, ar koks protas suprasti, kaip dideli yra dangaus džiaugsmas: būti tarp angelų būrių, matyti Dievo veidą, regėti beribę šviesą, nejaušti jokios mirties baimės, gėrėtis amžino negendamumo dovana? » * kalba popiežius šv. Gregorijus Didysis.

Dangaus laimė atlyginimas už nuopelnus

4. Dangaus laimę teikia Dievas tik kaip atlyginimą tiems, kurie, gyvendami šiame pasaulyje, atsidėję bendradarbiavo su malone, atsieit, vengė pikto ir darė gera, ir kurie, turėdami pašvenčiamąją malonę, perėjo į amžinybę.

Tai daugelyje šv. Rašto vietų aiškiai pažymėta ir pabrėžta tiesa. « Gerai, gerasis ir ištikimasis tarne, kadangi tu buvai ištikimas ant nedaugelio, aš ant daugelio tave pastatysiu; jeik į savo Viešpaties džiaugsmą » (Mat. 25, 21), taip, kaip V. Jėzus sako, Dievas tars kiekvienam ištikimam vykdžiuišiam jo valią. « Labiau stengkitės gerasis darbais padaryti savo pašaukimą ir išrinkimą tikrą » (2 Petr. 1, 10), ragina šv. Petras krikščionis. « Tas, kurs kovoja imtynėse, nevainikuojamas jei nekovoja taisyklingai » (2 Tim. 2, 5), sako šv. Povilas. O apie save gyvenimo pabaigoje pareiškia: « Aš kovojau gerą kovą, pabaigiau bėgti, išlaikiau tikėjimą. Gale man atidėtas teisingumo vainikas, kurį man duos aną dieną Viešpats, teisusis Teisėjas » (2 Tim. 4, 7-8).

Niekas negali būti pilnai tikras pateksias į dangų

5. Be ypatingo Dievo apreiškimo niekas, negali būti pilnai tikras pateksias į dangų, bet turėti vilties privalo visi.

Niekas negali būti pilnai tikras ne dėl to, kad Dievas nenorėtų ką nors iš žmonių į dangų priimti, bet tik dėl to, kad nė vienas žmogus negali drąsiai tvirtinti ištesėsias gerame iki galui. Juk visi esame taip silpni ir nepastovūs! Čia, rodos, kalnus nuversime, o, žiūrėk, ant menko kupstelio suklumpame. Ryškų to pavyzdį matome apaštalo šv. Petro pasielgime. Per paskutinę Vakarienę tvirtino jis V. Jėzui: « Viešpatie, aš esu pasiryžęs su tavim eiti į kalėjimą ir mirti » (Luk. 22, 33), o vos praėjo kelios valandos, nereikėjo nei kalėjimo, nei mirties, bet pakako tik menkos tarnaitės balso, ir jis tris sykius, net prisiekinėdamas ir užsikeikinėdamas, V. Jėzaus išsigynė. Todėl ir įspėja mus šv. Povilas: « Vykdykite savo išganymą su baime ir drebėjimu » (Pilyp. 2, 12). « Kas tariasi stovįs, težiūri, kad nekristų » (1 Kor. 10, 12).

Tačiau turėti vilties patekti į dangų privalo visi, kadangi, kaip sakoma šv. Rašte, Dievas « nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą » (1 Tim. 2, 4).

Žinoma, jeigu Dievas kam ypatingu būdu apreiškė, kad į dangų pateks, tas galėtų turėti čia pilną tikrumą. Bet apskritai Dievas beveik niekam to neapreiškia.

* Hom. 37 in Evang.

Danguje laimė ne visų lygi

6. Kadangi amžinoji laimė yra atlyginimas už darbus, tad ne visų bus ji lygi, bet, kaip sako šv. Povilas, « kiekvienas gaus savąjį užmokestį, koks bus jo darbas » (1 Kor. 3, 8).

« Kas šykščiai sėja, šykščiai ir pjaus, ir kas sėja palaiminimuose, palaiminimuose ir pjaus » (2 Kor. 9, 6), sako šv. Povilas. « Kitoks saulės skaistumas, kitoks mėnulio skaistumas ir kitoks žvaigždžių skaistumas. Taip ir mirusiųjų prisikėlime » (1 Kor. 15, 41, 42), pareiškia tas pat apaštalas. Tasai nelygumas eis anaip tol ne iš to, kad vieni betarpiškai matys Dievą, o kiti ne, bet iš to, kad ne visi lygiai tobulai Dievą matys.

Išvada

7. Turime visomis jėgomis stengtis nusipelnyti dangų.

To reikalauja tikra pačių mūsų gerovė. Juk kągi reiškia tas truputis darbų, vargų, savęs išsižadėjimų, pakentėjimų, palyginus su neapsakoma, niekuomet nesibaigiančia laime danguje? Tai mažiau negu menkutis smėlio grūdelis prieš milžinišką kalną, mažiau negu vandens lašas, prieš beribį vandenyną. Juo labiau turime stengtis patekti į dangų, nes kitaip laukia mus vien tik pragaras. Nereikia klysti ir savęs klaidinti: amžinybėje yra tiktai dangus ir pragaras, o trečios, tarpinės vietos jokių būdu nėra. Todėl, jei nenusipelnome dangaus, neabejotiniausiai lieka mums tik pragaras.

V. APIE PRAGARĄ

Sąvoka

1. Pragaras yra amžinų kančių vieta ar būsena, skirta tiems, kurie, sunkiai nusidėję, *be atgailos numiršta*.

« Jei atgailos nedarysite, visi taip pat žūsite » (Luk. 13, 3), sako V. Jėzus. O šv. Povilas pareiškia: « Ar tu nežinai, kad Dievo gerumas veda tave į atgailą? Savo sukietėjimu ir atgailos nedarancia širdimi tu daugini sau rūstybę rūstybės ir teisingo Dievo teismo apsireiškimo dienai. Jis atsilýgina kiekvienam, žiūrėdamas jo darbų: būtent, tiems, kurie ištverme geruose darbuose jieško garbės, išaugstinimo ir nemarumo amžinuoju gyvenimu; tiems gi, kurie barningi, nepasiduoda tiesai ir laikosi neteisybės, rūstybe ir narsu » (Rom. 2, 4-8).

Buvimas

2. Kad pragaras tikrai yra, tai viena pagrindinių šv. mūsų tikėjimo tiesų.

Daugelyje šv. Rašto vietų ji pažymėta ir akivaizdžiai pabrėžta. Plačiau į tai nežvelgiant, štai vienas-kitas V. Jėzaus posakis: « Jei tavo ranka tave piktna, nukirsk ją, nes tau geriau įeiti į gyvenimą luošam, kaip, turint abi ranki, eiti į pragarą ir neužgesomą ugnį, kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta » (Mork. 9, 42). « Nebijokite tų, kurie užmuša kūną, o sielos negali užmušti; verčiau bijokite to, kurs gali ir kūną nugramzdinti į pragarą » Mat. 10, 28). « Mirė taip pat ir turtingasis ir buvo palaidotas pragare » (Luk. 16, 22). « Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniui ir jo angelams » (Mat. 25, 41) ir t.t..

Pats sveikas protas rodo, kad turi būti atitinkama bausmė už pikta, kurį daroma ir už kurį nesigailima. Kitaip — nebūtų teisingumo. Deja,

šiam pasaulyje tos bausmės taip kaip nėra. Gerai juk žinome, kad už žymią nedorybių dalį čia suvis nebaudžiama. Taip pat dažnai atsitinka, kad patiria bausmių tik mažesnieji nedorėliai, o didesnieji moka išsisukti nuo jų. Be to, ne kartą didžiausieji niekšai turi šalies valdžią savo rankose, ir ne tik nėra kas juos nubastų, bet jie net privertia save girti už nedorybes. Tad nesant šiame pasaulyje tinkamo atlyginimo už pikta, turi jis būti kur kitur, tenai, būtent, į kur kiekvienas žmogus, nori to ar nenori, o galų gale vis tiek nueina.

Tiesa, yra asmenų, kurie neigia pragarą ir šaiposi iš tų, kurie į jį tiki. Bet pašaipta tai dar ne įrodymas. Savo širdyje jie bijo pragaro, bet, nenorėdami išsižadėti darbų, kurie į jį veda, jie stengiasi ir patys įsikalbėti ir kitiems įkalbėti, jog pragaro nėra. Jie ne kartą sako: -Dar niekas neparėjo iš pragaro ir nepaliudijo, kad jis tikrai yra. Taip! Pareiti iš pragaro niekas neparėjo ir nepareis, nes iš jo išeities nėra. Bet atėjo kitas, nepalyginti galingesnis ir teisingesnis liudytojas, Liudytojas, kurs pats pragarą sukūrė ir kurs kiekvieną neatgailojantį į jį pasmerkia, ir jis pareiškė kad pragaras neabejotiniausiai yra. O pagaliau, jeigu kas ir pareitų iš pragaro bei paliudytų, kad jis yra, tai bene tikėtų tie visi pašaipūnai? Jie tikriausiai saktų, kad tas žmogus buvo neblaivus ar tik sapnavo, daugiau nieko. Ne veltui ir V. Jėzus savo prilyginime apie negailestingą turtuolį ir vargšą Lozorį pasakė, jog turtolis, negalėdamas pats išeiti iš pragaro, prašė Abraomą pasiūsti Lozorį į jo tėvo namus ir įspėti jo penkis brolius, kad jie nueitų į pragarą. Abroamas jam atsakė: «Jie turi Mozę ir pranašus, tegul jų klauso». Turtolis tarė: «Ne, tėve Abraome, bet jei kas iš mirusiųjų ateitų pas juos, jie darys atgailą». Bet Abroamas jam pareiškė: «Jei jie neklauso Mozės ir pranašų, jie netikės, jei ir iš numirusių kas prisikeltų» (Luk. 16, 29-31).

Kančios

3. Pasmerktuosius pragaran kankina:

a) begalinis liūdesys ir beribis nusiminimas, kad dėl savo kaltės neteko didžiausios laimės, Dievo;

V. Jėzus taip apie tai sako: «Stengkitės įeiti pro angštas duris, nes, sakau jums, daug įieškos įeiti, bet negalės. Įėjus šeimininkui ir užrakinus duris, jūs, stovėdami lauke, pradėsite belsti į duris ir sakysite: Viešpatie, atidaryk mums! Atsakydamas jis tars: Aš nežinau, iš kur jūs... Atstokite nuo manęs, jūs visi, piktadariai. Ten bus verksmo ir dantų griežimo, kai išvysite Abroamą, Izaoką, Jokūbą ir visus pranašus Dievo karalystėje, o save laukan išvartus» (Luk. 13, 24-28). Tai bus vadinamoji *pasmerkimo* bausmė, skirta už tai, kad, benusidėdami, paniekino Dievą.

b) neapsakomi skausmai, kurie niekuomet nepasibaigs ir nė truputėlio nesumažės;

«Jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta» (Mork. 9, 42), sako V. Jėzus. Tai bus *jausmų* bausmė už tai, kad benusidėdami, įieškojo savo malonumų.

c) bjauriausių, nedoriausių būtybių — piktųjų dvasių ir pasmerktųjų draugystė.

Mes žinome, kaip sunku gyventi tarp negailestingų, neteisingų, pilnų neapykantos ir keršto asmenų. O pragare yra juk ne tik kuo nedoriausieji ir kuo pikčiausieji, net nedorume ir piktume visiškai sukietėjusieji. Tad būti su jais ir tarp jų, iš tikro yra siaubinga.

Kančių didumas

4. Pragarą kančių mes dabar nei suprasti, nei įsivaizduoti nepajėgiame, nes nėra nieko šiame pasaulyje, kas galėtų su jomis lygintis.

Be galo daug ir įvairių skausmų yra šiame pasaulyje. Bet Dievas duoda jų mums, anaipol ne mus bausti norėdamas, o tik atitraukti nuo pikto ir paskatinti į gera. Tad jie nėra ir negali būti tokie, kaip pasmerktiesiems bausti skirtieji. Jei šv. Rašte pasakyta, jog nei akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, ką Dievas prirengė tiems, kurie jį myli, tai tas pat reikia tarti ir apie tuos, kurie jo nemyli. Ne veltui pragaro kančios vadinamos šv. Rašte nesiliaujančiu kirmينو graužimu, ugnies deginimu, verksmu, dantų griežimu, amžinu mirimu ir pan. Pasmerktiesiems galima pilnai pritaikyti šios Apreiškimo knygos žodžius: «Anomis dienomis žmonės įeis mirties ir jos nerai; jie trokš numirti, bet mirtis bėgs nuo jų (Apr. 9, 6).

Kone kiekvieną kartą, kai šv. Rašte kalbama apie pragarą, yra minima ugnis. Tai rodo, kad pasmerktieji kankinami taip pat ir ugnimi. Artimesnių žinių apie ją nesuteikta, nes mums svarbu žinoti ne kokia ji yra, bet kaip jos išvengti.

Kančios amžinos

5. Pragaran pasmerktųjų kančios yra amžinos. Tai rodo:

a) V. Jėzaus ir apaštalo žodžiai;

«Geriau tau įeiti į gyvenimą luošam, kaip turint abi ranki, eiti į pragarą ir neužgesomą ugnį, kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta» (Mork. 9, 42), sako V. Jėzus. Gi per paskutinį teismą tars jis pasmerktiesiems. «Eikite šalin nuo maės, praeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniniui ir jo angelams», ir, kaip pažymėta evangelijoje, «eis šitie į amžinąją kančią» (Mat. 25, 41-46). «Jų kančių dūmai kils amžių amžiais» (Apr. 14, 11), sako apaštalas šv. Jonas.

b) nuolatinis Bažnyčios mokslas.

Kai 3-jame šimtetyje gyvenusi bažnytinis rašytojas Origenas, ėmė tvirtinti, kad po daugelio tūkstančių metų Dievas pasigailės pragaran pasmerktųjų ir panaikins jų bausmes, Bažnyčia griežtai atmetė šį jo tvirtinimą, kaip nesuderinamą su apreiškimo mokslu.

Kančių amžinumo priežastys

6. Priežastys, dėl kurių pragaro kančios amžinai tęsis, yra šios:

a) jos yra skirtos, kaip teisinga bausmė už nuodėmes;

Kiekviena sunkioji nuodėmė be galo įžeidžia Dievą. Tad ir bausmė už ją turi būti begalinė, kad būtų pilnai teisinga.

b) po mirties jau nebegalima atgaila;

Todėl, kas koks numiršta, toks ir pasilieka per visus amžių amžius. Ne be reikalo pasakyta šv. Rašte: «Ar medis grius į pietus, ar į žiemius, — vietoje, į kurią grius, jis ir pasiliks» (Ekkli. 11, 3) Vadinasi, kas numiršta su sunkiąja nuodėme, tas su ja visuomet ir bus, nes nėra kaip jam nuo jos atsipalaiduoti.

c) Dievas nemažiau neapkenčia pikto, kaip myli gera ;

Todėl kaip už gera jis yra paskyręs amžiną užmokestį — dangų, taip ir už pikta — amžiną bausmę — pragarą.

d) vien pragaro kančių amžinumas gali bent kiek sekmingiau sulaikyti žmones nuo pikto.

Deja, kaip žinome, ir tai ne visus. O ką jau besakyti, jeigu jos nebūtų amžinos ?

Bausmė tik už asmenines nuodėmes

7. Dievas pasmerkia pragaran tik už tas nuodėmes, kurias padaro pats žmogus.

Už gimtąją nuodėmę Dievas nebaudžia pragaru. Tiesa, nors ir su ja viena numirusieji niekuomet nenueis į dangų, bet taip pat jie nepatirs nė pragaro kančių. Pragarui nusipelnyti pakanka vieno vienos sunkiosios nuodėmės. Jeigu, padarius ją, be atgailos numirštama, amžinosios kančios jau neabejotinos. O, deja, kaip dažnai atsitinka, kad žmonės dėl įvairiausių priežasčių numiršta visai staiga, neturėdami laiko nė pagalvoti apie atgailą. Ir niekas nė vienam mūsų niekuomet neužtikrino, kad su mumis taip nebus. Todėl ne be pagrindo įspėja mus šv. Raštas : « Kaip nuo gyvatės, bėgk nuo nuodėmės » (Ekkli. 21,2). O jeigu, deja, pasitaiko nelaimė sunkiai nupulti, reikia stengtis ko greičiausiai sužadinti tobulą gailestį ir apvalyti sąžinę Atgailos sakramentu. Juk žaisti savo amžinuoju likimu yra daugiau negu paika. « Jieškokite Viešpaties, kol galima jis rasti, šaukitės jo, kol jis arti » (Iz. 55,6), sako pranašas.

Kančios ne visų lygios

8. Pragaran pasmerktųjų kančios ne visų yra lygios, bet kiekvienas patiria tiek bausmės, kiek buvo nusikaltęs.

(Dievas) atsilygins kiekvienam, žiūrėdamas jo darbų » (Mat. 16, 27), sako V. Jėzus. « Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug ir reikalaujama, ir kam daug pavesta, iš to daug jieškos ; (Luk. 12, 48).

Tačiau tai yra neabejotina, jog ir mažiausia pragaro bausmė yra nepalyginti didesnė už visus šio pasaulio skausmus. Ne veltui sako šv. Povilas : « Yra baisu įpulti į gyvojo Dievo rankas » (Žyd. 10, 31). O V. Jėzus pareiškia : « Jei tavo ranka tave piktina, nukirsk ją, nes tau geriau įeiti į gyvenimą luošam, kaip, turint abi ranki, eiti į pragarą ir neužgesomą ugnį kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta » (Mork. 9, 42).

Pragaro nesunku išvengti

9. Pragaro gali nesunkiai išvengti kiekvienas, kas tik nori ir rimtai stengiasi.

Dievas tikriausiai nori, kad visi žmonės patektų į dangų. Ne veltui pažymi šv. Povilas : (Dievas) nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą » (1 Tim. 2, 4). Gi šv. Petras pareiškia : (Viešpaties) « kantriai elgiasi dėl jūsų, nenorėdamas, kad kas nors pražūtų » (2 Petr. 3, 9). Kaip šiuoju Dievo noru negalima nė kiek abejoti, aiškiai rodo Atpirkėjo pažadėjimas ir atsiuntimas, Bažnyčios įsteigimas ir visų bei visokių malonių mums per ją teikimas. Čia gali Dievas teisingai mus klausti pranašo Izaijo žodžiais : « Kągi turėjau padaryti daugiau, ko nebūčiau padaręs ? » (Iz. 5, 4). Todėl, kai 16-jame šimtmetyje Kalvinas ėmė skelbti, kad Dievas kaikiuriuos žmones jau iš anksto pasmerkia į pragarą, Bažnyčia jo mokslą griežtai atmetė, kaip visiškai klaidingą.

Pragarui išvengti reikia visų tų trijų dalykų, kurie būtini nusipelnęti dangui, būtent :

a) *tvirtai tikėti* į viską, ką tik Dievas apreiškė ir per savo Bažnyčią paduoda mums tikėti, nes V. Jėzus aiškiai sako : « Kas netiki, tas jau pasmerktas » (Jon. 3, 18).

b) *uoliai vykdyti Dievo valią*, laikantis jo įsakymų, nes V. Jėzus yra pareiškęs : « Ne kiekvienas, kurs man sako, Viešpatie, Viešpatie ! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę » (Mat. 7, 21).

c) *naudotis malonei gauti ir palaikyti priemonėmis* (šv. sakramentais ir k.), kurias nustatė V. Jėzus ir pavedė Bažnyčiai, kad teiktų žmonėms. Žinomi juk Išganytojo žodžiai : « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas » (Mork. 16, 16). « Jei nevalgysite žmogaus Sūnaus kūno ir negerosite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo. Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą » (Jon. 6, 54-55) ir k..

Žinoma, kad galėtume tai visa atlikti, reikia daug ko išsižadėti, daug kur nusigalėti ir susivaržyti, ne nuo vieno malonumo atsisakyti ir ne vieno nemalonumo patirti. Bet verta. Ne veltui įspėja mus V. Jėzus : « Įeikite pro angštus vartus, nes erdvi vartai ir platus kelias, kurie veda į prapultį » (Mat. 7, 13). Tačiau su Dievo pagelba, kurios jis mums nešykšti, mes galime ir sunkiausius dalykus atlikti. Juk sako šv. Povilas : « Aš visa galiu tame, kurs mane stiprina » (Pilyp. 4, 13).

PASKUTINIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO ŽODIS

Žodžio « Amen » prasmė

Baigdami kalbėti Apaštalų tikėjimo Išpažinimą, mes sakome « Amen ». Tai senovės žydų kalbos žodis. Reiškia jis : « Iš tikrųjų », « tikrai taip yra », « taip teesie ». Juo mes patvirtiname, jog, nesvyruodami, tikime į visas Apaštalų tikėjimo Išpažinimo tiesas ir esame pasiryžę, jų laikydamiesi, gyventi ir mirti.

Žodį « Amen » ne kartą vartojo V. Jėzus savo kalbose. Ypač, kai norėdavo kokią tiesą iškilmingai paskelbti, jos svarbumą pažymėti ar jos tvirtumą itin pabrėžti. Apaštalų tikėjimo Išpažinimo tiesos visos eina iš V. Jėzaus, visos yra neapsakomai svarbios, visos ko tvirčiausios. Tad joms visoms tinka žodis « Amen » « Dangus ir žemė praeis, bet mano Žodžiai nepraeis » (Luk. 21, 33), yra pasakęs V. Jėzus. Todėl mes turime tvirtai laikytis jo paskelbtųjų tiesų, nors ir, šv. Rasto žodžiais betariant, aplinkui mus žemė drebėtų, ir kalnai virstų į jūrų gilumas, ir kiltų tautos bei svirtų karalystės (pal. Ps. 45). « Viešpatie, pas ką mes eisime ? Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius. Mes įtikėjome ir žinome, kad tu Kristus, Dievo Sūnus » (Jon. 6, 69).

Prel. Dr. FELIKSAS BARTKUS

II DALIS

DIEVO VALIA IR ŽMOGUS

— VYKDYTI DIEVO VALIĄ —

« Ne kiekvienas, kurs man sako : Viešpatie, Viešpatie ! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę » (Mat. 7, 21). 1

A. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMĄ APSKRITAI *

Reikia vykdyti Dievo valią.

1. Kad žmogus pasiektų savo galutinį tikslą, turi ne tik tikėti į viską, ką Dievas apreiškė ir per savo įsteigtąją Bažnyčią skelbia, bet taip pat ir vykdyti Jo valią.

V. Jėzaus žodžiai čia labai aiškūs ir griežti: « Ne kiekvienas, kurs man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę » (Mat. 7, 21). « Jei nori eiti į gyvenimą, laikykis įsakymų » (Mat. 19, 17).

Žmogus vykdo Dievo valią tik laisvais ir dorais veiksmais

2. Tačiau anaip tol ne visais savo veiksmais žmogus vykdo Dievo valią, bet tik tais, kurie yra laisvi ir dori.

Žmogus padaro įvairiausių veiksmų, pvz., kvėpuoja, sapnuoja, virškina maistą, mąsto, šneka, skaito, vaikščioja ir t.t.. Nors tai vis to paties žmogaus veiksmai, tačiau jie ne visi vienodi. Vieni jų padaromi dalyvaujant sąmonei ir valiai, kaip mąstymas, šnekėjimas, skaitymas, vaikščiojimas; kiti gi, kaip kvėpavimas, sapnavimas, maisto virškinimas, — be sąmonės ir valios dalyvavimo. Pirmutiniai veiksmai pareina nuo paties žmogaus, jis gali juos daryti ar jų nedaryti. Todėl jie yra laisvi. Antrieji — nuo žmogaus nepareina. Jis negali jų nedaryti, nes jie nėra jo valdžioje. Jie nėra laisvi. Nesunku suprasti, kad žmogus gali vykdyti Dievo valią tik tais veiksmais, kurie nuo jo paties pareina, atsiet, laisvaisiais. Darant žmogui nelaisvų veiksmų, Dievą valia, be abejo, irgi vyksta, bet tik savaimė, o anaip tol ne dėl to, kad žmogus ją vykdo.

Tačiau vieno veiksmų laisvumo dar nepakanka, kad žmogus įvykdytų jais Dievo valią. Reikia dar, kad jie būtų taip pat ir dori. Mat, nedorais veiksmais žmogus ne vykdo Dievo valią, bet jai priešinasi.

* Rašant šią antrąją dalį, be pirmojoje dalyje suminėtu veikalų, naudotasi dar šiais:

- 1) Noldin-Schmitt, Summa Theologiae Moralis, Libreria Herder, F. H. Kerle, Monachii-Heidelbergae, 1944;
- 2) R. Claude et P. Capart S.J., Jėsus-Christ Notre Chef, Paris, 1947;
- 3) Pijus Kirvelaitis, Dorovė, Kirchheim-Teck, 1948;
- 4) Georg Deubig, Glaube und Leben, Norb. Wohlgemuth Verlag, Mannheim, 1948;
- 5) Alois Dempf, Religionsphilosophie, Thomasverlag, Jakob Hegner, Wien, 1938;
- 6) Paskutiniųjų popiežių enciklikos ir p. Pijaus XII kalbų rinkinys, Lux, 1949;
- 7) Conrad Gröber, Handbuch der religiösen Gegenwartsfragen, Freiburg i. B., 1937;
- 8) Dr. Juozapas Skvireckas, Kauno Arkivyskupas Metropolitais, Psalmių knyga, Lux, Stuttgart, 1949;
- 9) Dr. St. Gruodis S. J., Krikščioniškos dorovės mokslas, Stuttgart, 1947.

I §. VEIKSMŲ LAISVUMAS IR ATSAKINGUMAS UŽ JUOS

Veiksmo laisvumo sąlygos.

1. Kad veiksmas būtų laisvas, būtinai reikia dviejų sąlygų: proto pažinimo ir valios sutikimo. Trūkstant jų vienos ar kitos, veiksmas nėra laisvas.

Todėl, pav., mažų vaikų, bepročių, miegančiųjų, apsvaigusiujų, jėga priverstųjų, smarkiai išgąsdintųjų veiksmai nėra laisvi.

Atsakingumas už veiksmus.

2. Kadangi laisvi veiksmai yra žmogaus valdžioje, tad žmogus, kaip tikras jų savininkas ir šeimininkas, už juos ir atsako. Ir kuo labiau veiksmas būva laisvas, tuo didesnis būva už jį atsakingumas.

Taigi, maži vaikai, bepročiai, miegantieji, apsvaigusieji, smarkios baimės veikiami už savo veiksmus visiškai neatsako. Bepradedą jau ateiti į protą vaikai, puspročiai, pusiau miegantieji, pusiau apsvaigusieji, šiek tiek išgąsdintieji yra už savo veiksmus atsakingi, bet anaiptol ne tiek, kiek suaugusieji, turintieji pilną protą, pilnai išbudusieji, visiškai blaivieji, niekeno neverčiamieji ir negąsdinamieji.

I. APIE PROTO PAŽINIMĄ

Veiksmo laisvumui reikalingasis proto pažinimas.

1. Kad veiksmas būtų pilnai laisvas, reikia, kad, žmogui jį darant, jo protas pažintų du dalykus: viena, patį veiksmą, ir, antra, jo dorovinę vertę. Ko protas nepažįsta, to valia laisvai nenori, ir žmogus už tai neatsako.

Todėl, pvz., jeigu kas pasiima svetimą daiktą, būdamas įsitikinęs, kad tai ne svetimas, bet nuosavas, tas nepadaro vagystės.

Pagal įvairių proto pažinimą skiriami trejopi žmogaus veiksmai: a) *nesąmoningi*. Juos padaro žmogus bemiegodamas, būdamas neblaivus, visiškai išsiblaškęs, ar smarkios aistros sujaudintas. Jie nėra laisvi, ir už juos žmogus neatsako; b) *pusiau sąmoningi*. Tai tie, kuriuos žmogus padaro pusiau miegodamas, šiek tiek apsvaigęs, dalinai išsiblaškęs ar aistros paveiktas. Jie nėra pilnai laisvi, ir, nors žmogus už juos yra atsakingas, bet ne pilnai; c) *pilnai sąmoningi*. Juos padaro žmogus būdamas pilnai išbudęs, blaivus, kreipdamas į dalyką reikiamo dėmesio, aistros iš pusiausvyros neišmuštas. Už juos jis ko pilniausiai atsako.

Proto pažinimo kliūtys.

2. Kliūtys, kurios neleidžia protui reikiamai pažinti dalyko, yra šios: dėmesio neatkreipimas, klaida, nežinojimas.

Nors dėmesio neatkreipimas, klaida ir nežinojimas daug kuo vienas nuo kito skiriasi, bet, kadangi jų pasekmės visų tos pačios, kalbėsime toliau tik apie nežinojimą.

Nežinojimo rūšys.

3. Nežinojimas yra nugalimas ir nenugalimas. Nugalimas yra nežinojimas, jei, atitinkamai patyrinėjus dalyką, galima jį sužinoti; o, jei negalima, - nežinojimas yra nenugalimas.

Nenugalimas nežinojimas gali būti dvejopas: fizinis ir moralinis. *Fizinis* arba *visiškas* yra tada, kai dalyko jokių būdu negalima sužinoti, arba kai žmogui nė mintis neįkyla, kad reiktų dalyką tyrinėti. *Moraliniai* nenugalimas nežinojimas yra tada, kai sužinoti dalyką apskritai galima, bet reikia tam tikslui ypatingo atsidėjimo, nepaprasto stropumo.

Nežinojimo įtaka veiksmų laisvumui ir atsakingumui už juos.

4. Nenugalimas nežinojimas, tiek fizinis, tiek moralinis, panaikina veiksmo laisvumą ir atsakingumą už jį.

Todėl, kas penktadienį valgo mėsos, nežinodamas, kad tai penktadienis, nenusideda.

Nugalimas nežinojimas nepanaikina laisvumo ir atsakingumo, bet tik juos sumažina, jeigu tas nežinojimas nėra tyčiomis norimas

Nepanaikina laisvumo ir atsakingumo, nes žmogus turi pareigą stengtis sužinoti ir, jeigu to nepadaro galėdamas padaryti, laisvai nori to, ko nežino, ir yra už tai atsakingas. *Sumažina* laisvumą ir atsakingumą, nes vis tik žmogus pilnai to nežino, ką daro iš nugalimo nežinojimo, todėl nesieltgia pilnai laisvai ir nėra pilnai atsakingas už savo veiksmą. Bet jeigu žmogus *tyčiomis nori nežinoti*, tokis nežinojimas veiksmo laisvumo ir už jį atsakingumo anaip tol *nesumažina*.

II. APIE VALIOS SUTIKIMĄ

Žmogaus valia laisva.

1. Kad žmogaus valia yra laisva, apie tai buvo kalbėta I-je šio veikalo dalyje (pusl. 75). Tad čia to dalyko neliesime.

Valios laisvumo esmė.

2. Valios laisvumo esmę sudaro tai, kad ji gali pagal savo norą pasirinkti tą ar kitą veiksmą ir nėra būtina priversta daryti vieną veiksmą, o ne kitą.

Anaip tol nėra reikalo, kad valia būtų visiškai abejinga, kuri veiksmą pasirinkti. Ji gali kartais jausti didesnio palinkimo į vieną veiksmą, negu į kitą. Bet, jeigu, nežiūrint to palinkimo, ji vis tik gali pasirinkti ir kitą, ji yra laisva. Sakysime, sekmadienio rytą sučiirškia žadintuvas. Jo pažadintas žmogus jaučia didelį norą dar pamiegoti. Bet žino, kad reikia keltis ir eiti į bažnyčią. Tad svarsto, ką čia daryti: miegoti dar, ar tuojau keltis? — Dar miegoti turi jis didesnį palinkimą, nekaip tuojau keltis, ir tojo palinkimo įtakoje nutaria dar pasilikti patale. Ar jis laisvai tai padaro? — Taip, nes galėjo ir keltis.

Laisvo valios veikimo kliūtys.

3. Nemaža yra kliūčių, neduodančių valiai visiškai laisvai veikti. Dažniausiai pasitaiko šios: prievarta, aistros, baimė.

Prievarta.

4. Prievarta liečia tik viršines žmogaus galias, jas lenkdama į kokią nors veiksmą, ar sulaikydama nuo veiksmo, bet vidinių galių, proto ir valios, ji negali tiesioginiai paliesti.

Todėl žmogus negali būti priverstas mąstyti tai ar geisti to, ko nenori. Savo sieloje gali jis visada priešintis tam, į ką verčiamas, arba kitaip saktant, jokia pašalinė jėga neįstengia visiškai atimti iš žmogaus sielos nepriklausomybę.

Jei žmogus tiek savo sieloje, tiek viršiniu būdu, kiek begalėdamas, priešinasi, daromajai privartai, veiksmas, kurį jis padaro tokios prievartos įtakoje, nėra laisvas, ir žmogus už jį neatsako.

Taip yra, pvz., jei pagonys nenorintį stabo pagarbinti krikščionį, jėga parklupdo ties stabu ir, palenkdamį jo galvą, jo lūpomis paliečia stabo kojas. Už šitaip įvykdytą stabo pagarbinimą krikščionis, aišku, nėra nė kiek atsakingas.

Kai žmogus savo sieloje nesutinka su tuo, į ką verčiamas, bet galėdamas viršiniu būdu priešintis, to nedaro, yra atsakingas už veiksmą, jei yra pareiga taip pat ir viršiniu būdu priešintis.

Pvz., krikščionis, kurs savo sieloje nemano išsižadėti savo tikėjimo, pagonių verčiamas pareiškia jo išsižadąs. Už šitoki savo tikėjimo išsižadėjimą jis yra atsakingas, nes yra pareiga ne vien tik sieloje tikėti, bet ir viršiniu būdu savo tikėjimo neišsižadėti.

Aistros.

5. Aistros, pvz., geismas, džiaugsmas, rūstybė, neapykanta ir k., stipriai veikia valią ir traukia ją į tai, kas joms patinka. Jų sąjūdis ne visada pareina nuo žmogaus valios, bet labai dažnai kyla savaime.

Savaime kilusio aistrų sąjūdžio įtakoje padarytas veiksmas nėra laisvas, ir žmogus už jį neatsako. Laisvumas ir atsakingumas prasideda tik tada, kai protas pastebi aistrų sąjūdį ir valia ryžtasi jam pritarti.

Todėl, pvz., žmogus nėra atsakingas už tai, ką padaro staiga smarkiai supykęs. Bet kai jau pastebi esąs susirūstinęs, privalo stengtis susivaldyti. Jei to nedaro, yra jau atsakingas už kitus iš rūstybės einančius veiksmus.

Jei aistra yra taip galinga, jog visiškai aptemdo protą, panaikina laisvumą ir atsakingumą.

Tokiu atveju žmogus, tarsi, pamyšta per tam tikrą laiką ir paliauja buvęs savo veiksmų šeimininkas. Tačiau taip, palyginti, retai kada teatsitinka.

Paprastai aistros nepanaikina laisvumo ir atsakingumo, bet tik juos šiek tiek sumažina.

Baimė.

6. Baimė yra viena iš aistrų. Todėl, kas pasakytą apskritai apie aistras, tai tinka ir jai. Tik, kadangi ji dažniau negu kitos aistros pasireiškia žmogaus gyvenime, dera į ją truputį dirstelti ir atskirai.

Baimė skiriama didelė ir maža. Didelė yra toji, kuri stipriai veikia žmogų, maža, — kuri silpnai. Didelė baimė būva dvejopa: absoliučiai arba visiškai didelė ir reliatyviai arba palyginamai didelė. Absoliučiai didelė yra toji, kuri smarkiai veikia kiekvieną žmogų, net ir stiprų, narsų vyrą, kaip pvz., mirties baimė. Reliatyviai didelė yra toji, kuri stipriai veikia ne visus žmones, bet tik kaikuriuos asmenis, pareinamai nuo jų amžiaus, lyties ir būdo ypatybių. Juk žinome, kad vaikai, seniai ir moterys yra paprastai bailesni negu pajėgūs vyrai. Tėvų, mokytojų ir vyresniųjų baimė apskritai laikoma nedidele, nors kartais gali būti ir ji didelė.

Didelė baimė apskritai nepanaikina laisvumo ir atsakingumo, bet juos tik sumažina. Nebent ji būtų taip didelė, jog visiškai aptemdytų protą.

Tai savaime suprantama. Juk kol protas dar veikia, tol žmogus pats yra savo veiksmo šeiminkas, nors ir ne visiškai pilnas. Tik nustojus protui veikti, žmogus visiškai netenka valdžios savo veiksmams.

Maža baimė nedaug tedaro įtakos veiksmo laisvumui ir atsakingumui už jį. Todėl jos dažniausiai nepaisoma.

Kiti veiksniai, darantieji valiai įtakos.

7. Be ką tik minėtųjų priežasčių, kliudančių valiai laisvai veikti, yra dar ir kitų veiksmų, kurie daro jai tam tikros įtakos. Tai, būtent, įsigytieji įpročiai, paveldėjimas, auklėjimas, įvairūs būdo nenormalumai ir visokie kūno ar ypač sielos ligūstumai.

Apskritai jie visiškai nepanaikina valios laisvumo ir už veiksmus atsakingumo, bet tik juos daugiau ar mažiau sumažina.

Todėl vertinant žmogaus veiksmus, į juos dažniausiai atsižvelgiama ir bausmė už jų įtakoje padarytuosius nusikaltimus sumažinama.

2 §. VĖIKSMŲ DORUMAS

I. DORUMO NORMA

Dorumo normos sąvoka.

1. Kaip jau sakytą, žmogus anaip tol ne visais savo laisvaisiais veiksmais vykdo Dievo valią ir siekia galutinio tikslo, bet tik tais, kurie yra dori. Nedorais veiksmiais jis ne tik nevykdo Dievo valios, bet jai prieštarauja, ne tik nesiartina prie savo tikslo, bet nuo jo tolinasi. Kyla dabar klausimas, kasgi nustato ir mums parodo, kad vieni mūsų veiksmai yra dori, o kiti nedori? — Į jį atsakome, jog tai padaro dorumo norma arba mastas.

Dorumo norma yra tai, kas nustato ir mums parodo, jog vieni veiksmai yra dori, o kiti nedori.

Dori yra tie veiksmi, kurie sutinka su dorumo norma, gi nedori, kurie su ja nesiderina.

Dorumo normos savybės.

2. Kad dorumo norma galėtų būti tinkama ir teisinga, privalo pasižymėti šiomis savybėmis:

a) pilnai išaiškinti, dėlko vienas veiksmas yra doras, o kitas nedoras. — Kitaip juk bus ji nenaudinga;

b) būti visuotine, atsieit, tikti visų laikų, vietų ir tautų žmonėms. — Juk visų žmonių ta pati prigimtis ir tas pats galutinis tikslas;

c) būti nesunkiai suprantama ir neprieštarauti sveikam protui. — Maža naudos ji teteiktų, jei būtų sunkiai suprantama, o jei prieštarautų sveikam protui, būtų neprotinga.

d) būti autoritetinga, vadinasi, eiti iš tokios priežasties, kuriai galėtų ir privalėtų nusilenkti kiekvienas žmogus. — Kitaip juk maža kas jos tepaisytų;

e) turėti sankciją, atsieit, rodyti atitinkamą atlyginimą tiek už tai, kas dora, tiek už tai, kas nedora. — Tai reikalinga tam, kad visi aiškiai matytų, jog anaipol nėra vis tiek elgtis dorai ar nedorai, ir kad būtų į gera paskatinami, o nuo pikto atbaidomi.

Teisingoji dorumo norma.

3. Teisingoji dorumo norma yra toji, kurią pateikia mums šv. mūsų religija. Ji, būtent, sako, kad *dora yra tai, kas atitinka Dievo valią, o nedora, kas jai prieštarauja.*

Bet reikia čia pažymėti ir drauge pabrėžti, jog Dievuje, kaip tobuliausioje ir nesudėtingoje būtybėje, valia anaipol nėra kažkokia akla, su protu nesusijusi jėga. Ne! Jos sąsaja su protu Dievuje yra ko glaudžiausia, kokia tik begali būti. Todėl Dievas jokių būdu nenori ir net negali norėti to, kas būtų priešinga jo tobuliausiajam protui.

Kita gi vertus, kadangi Dievo valia yra, kad žmonės, dorai elgdami, pasiektų savo galutinį tikslą, tad *doru reikia laikyti tai, kas veda žmones į tąjį tikslą, o nedoru, — kas nuo jo atitraukia.*

Nesunku įžiūrėti, kaip šitoje normoje aiškiai reiškiasi visos teisingosios dorumo normos savybės, būtent:

a) ji pilnai išaiškina, dėlko vieni veiksmi yra dori, o kiti ne. — Tokia, mat, jau yra visų daiktų Kūrėjo ir Viešpaties valia bei jo begalinė išmintis;

b) ji yra visuotinė. — Nes, kaip visų laikų ir vietų žmonės yra to paties Dievo kūriniai, ir visų jų ta pati prigimtis bei tas pats galutinis tikslas, taip toji norma rodo, kad lygiai tas pats dalykas veda juos į tąjį tikslą ar nuo jo atitraukia;

c) ji nesunkiai suprantama ir neprieštarauja sveikam protui. — Juk kiekvienam, kurs šiek tiek nuvokia, kad yra, ir kas yra Dievas, ji gana aiški ir protinga;

d) ji autoritetinga, — kadangi eina iš tokios Būtybės, kuriai neabejotinusiai privalo paklusti visi žmonės;

e) ji turi sankciją ir tai labai galingą. — Juk nuo žmogaus derinimosi prie jos ar nesiderinimo, pareina visas jo amžinasis likimas.

Klaidingosios dorumo normos.

4. Be šios teisingosios dorumo normos, yra dar keletas klaidingų. Jas išsigalvojo žmonės arba dėl to, kad nežinojo teisingosios, arba dėl to, kad nenorėjo jos žinoti. Kadangi gyvenime tenka ne kartą susidurti

su jas skelbiančiaisiais ar jų besilaikančiaisiais, tad pravartu į jas truputį žvilgtelėti.

a) *Dorinis pozityvizmas arba reliatyvizmas*. — Jo skelbėjai (senovėje Protagoras, naujaisiais laikais A. Comte, Bebel, Kautsky ir daugelis socialistų vadų) sako, kad bendrų visiems laikams ir visoms tautos dorovės taisyklių nėra. Kas kuriame laikotarpyje, kurios tautos ar valstybės laikoma dora, tai ir yra dora. Atsakant į tai, reikia visų pirma pažymėti, kad ši pažiūra yra per daug vienašalė. Jos skelbėjai, pvz., pastebėję, kad vaikai su savo tėvais ne visose tautose vienodai elgiasi, daro išvadą, kad vaikų meilė tėvams yra ne visur. Tačiau jie neatkreipia dėmesio į tai, kad vaikai tik ne visose tautose vienodai reiškia savo meilę tėvams, bet mylėti visur juos myli. Panašiai yra ir su kitais doroviniais dalykais, kurių mato jie vieną pusę ir iš to daro jau išvadas apie visumą. Toliau, ši pažiūra prieštarauja patyrimui, kuris rodo, kad vis tik yra bendra visiems laikams dorumo norma. Galop, ji priešina sveikam protui. Juk jeigu ji būtų teisinga, tai turėtume laikyti dorais visus, kad ir nedoriausius valdančiųjų asmenų ar grupių siautėjimus.

b) *Dorinė laimės norma arba eudaimonizmas* (iš graikų kalbos žodžio «eudaimonia» — laimė). Jos skelbėjai žmogaus tikslu laiko šio gyvenimo laimę. Todėl, kas teikia tos laimės, yra dora, o kas neteikia, — nedora. Tik ne visi jie apie tą pačią laimę kalba. Vieni, būtent, turi prieš akis atskiros asmens laimę, o kiti — visuomenės. Todėl dvejopas yra eudaimonizmas: individualinis ir socialinis.

aa) *Individualinis eudaimonizmas*. — Jo skelbėjai laiko tą veiksmą dora, kurs pačiam jį atliekančiajam žmogui teikia laimės. Ar kitam žmogui tas veiksmas teiks laimės, čia nė kiek nepaisoma. Taigi, dorumo norma yra tik paties savo laimė. Tačiau, kas galų gale sudaro tąją laimę, šios normos skelbėjai tarp savęs nesutaria.

Vieni (senovėje Aristipas, Epikuras, naujaisiais laikais Helvetius, La Mettrie ir k.) sako, kad tik kūno malonumai. Taigi, pasak jų, tie veiksmai yra dori, kurie kūnui malonūs, o kurie nemalonūs ir, ypač, skausmingi yra nedori. Varžytį kūno geidulius yra nedora.

Ko verta ši dorovės norma, savaime aišku. Laikydami jos, žmonės pavirstų ne tik į tinginius, ištvirkėlius, girtuoklius, galvažudžius, bet tieiog į gyvulius.

Todėl matydami tokios gyvuliškos laimės žemumą, kiti eudaimonistai skelbia, kad tai yra dora, kas teikia sielai malonumo, pvz., išsižadėjimas ko nors, kokios pareigos atlikimas ir pan.

Be abejo, tai gražūs žodžiai, tik, deja, jie visiškai tušti. Juk, jeigu, kaip eudaimonistai tvirtina, nėra Dievo, ir su žmogaus mirtimi viskas baigiasi, tai kokia prasmė išsižadėti daug stipriau į save traukiančių kūno malonumų? Ar ne daug protingesni yra tie, kurie, neigdami ir Dievą ir sielos nemirtingumą, šv. Povilo žodžiais betariant, sako: «Valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime»? (1 Kor. 15,32). Taigi, ši dorumo norma yra niekuo nepagrįsta, tuščia, be autoriteto.

bb) *Socialinis eudaimonizmas*. — Kiti eudaimonistai (Cumberland, Shaftesbury ir k.) vietoje atskiros asmens stato visuomenę ir sako: tai yra dora, kas kelia visuomenės laimę, gerovę; o kas tik atskiros asmens, — tai nedora. —

Ši dorumo norma, visų pirma, yra nesuprantama! Juk pagal ją tas pats veiksmas vieną kartą būtų doras, o kitą — jau nedoras: padarytas, būtent, visuomenės gerovei būtų doras, o atskiros asmens laimei — nedoras. To dar maža. Net visuomenės laimei padarytas ne visada būtų jis doras. Doras, mat, būtų tik tada, kai iš tikro teiktų visuomenei laimės, o jeigu dėl kokios nors priežasties jos neteiktų, būtų jau nedoras. Be to, kadangi ir šie eudaimonistai nepripažįsta nei Dievo, nei amžinojo gyvenimo, jų išgalvotoji dorumo norma kybo ore.

c) *Kultūros ugdymo dorinė norma*. — Šios normos skelbėjai (Hegel, Schleiermacher ir k.) tvirtina, kad tai yra dora, kas kelia, didina kultūrą, o kas to nedaro, yra nedora.

Apie šią dorinę normą reikia pasakyti tas pat, kas apie socialinį eudaimonizmą. Ji, visų pirma, nesuprantama. Juk pagal ją slaugyti ne-beišgydomus ligonius būtų nedora, nes tai nekelia kultūros. Tuo tarpu gi kokio išnaudotojo pramonininko darbus reiktų laikyti dorais, kadangi jis kuria bent civilizacijos gėrybes. Ji taip pat niekuo neparemta, nes jos skelbėjai neigia ir Dievą ir sielos nemirtingumą.

d) *Žmogaus ugdymo dorinė norma*. — Jos skelbėjai (Stirner ir ypač Nietzsche) sako, kad gyvenimo tikslas ir dorumo norma yra ugdyti fizinius žmogaus savumus (ūgį, jėgą, grožį ir k.), kad žmogus virstų ant-žmogiū. Pvz., Nietzsche's raštuose skaitome: « Kas yra gera? Tai visa, kas didina žmogaus jėgos pajutimą, jos norėjimą ir pačią jėgą. Kas yra bloga? Visa tai, kas eina iš silpnumo. Silpnieji ir nevykėliai turi žūti. Tai pirmasis mūsų šios žmonių meilės įsakymas. Net reikia padėti jiems žūti ».

Ši dorinė norma yra dar žemesnė ir niekingesnė už individualinio eudaimonizmo skelbiąją. Jeigu laikydami individualinio eudaimonizmo normos, žmonės pavirstų tetenkinančiais savo geidulius gyvuliais, tai besilaikydami šios — baisiausiais žvėrimis, kurių gyvenime viską nulemia dantys ir nagai. Aišku tad, kaip ji neprotinga.

e) *Jausmo dorinė norma*. — Jos sugalvotojai skelbia, kad žmoguje yra tam tikras dorinis jausmas, kuris pasako, ar veiksmas yra doras, ar ne. Jei veiksmas atitinka tąjį jausmą, tai laikytinas doru, jeigu ne, — nedoru. —

Ši dorinė norma, visų pirma, nėra tikra. Juk nežinia, ar tokis dorinis jausmas žmoguje yra, ar ne. Ji taip pat nevisuotinė, nes iš patyrimo žinome, kad žmonių jausmai ar jutimai būva labai nevienodi. Galop, jai trūksta autoriteto ir sankcijos, kadangi jos skelbėjai neigia tiek Dievą, tiek sielos nemirtingumą.

f) *Pareigos dorinė norma*. — Ją skelbė Kant'as. Pasak jo, tai yra dora, kas eina iš mums esančio griežto įsakymo (imperativus catheticus), liepiančio mums elgtis taip, kad mūsų veiksmas būtų visų laikų ir vietų žmonėms elgesio dėsnis. Gi, kas iš to įsakymo neina, tai jau nėra dora. Taigi tasai įsakymas arba iš tojo įsakymo einanti pareiga ir sudaro dorinę normą. —

Ši norma nėra aiški ir suprantama. Juk pagal ją tą patį veiksmą reiktų vieną kartą laikyti doru, o kitą — nebedoru. Doru, jei atliktume vadovaudamiesi vien tuo mumyse esančiu įsakymu, o nebedoru, — jei kitų paliepiamu. Ji taip pat neturi autoriteto ir sankcijos, nes Kantas tvirtina, kad savo protu mes negalime pažinti, ar yra Dievas, o apreiškimą neigia.

g) *Komunistų skelbiamoji dorinė norma*. — Pasak komunistų, dora yra visa tai, kas tik komunizmui naudinga, o nedora, — visa tai, kas jam nenaudinga ar, ypač, žalinga. —

Taigi, pagal šitokią dorinę normą bauriausi melai, didžiausios apgaulės, žiauriausios žmogžudystės ir pan. nedorybės yra dori veiksmai, jei tik jie naudingi komunizmui, o tuo tarpu kilniausi pasiaukojimo ir artimo meilės darbai yra nedori, jei jie neteikia (o dažniausiai taip ir būva) komunizmui naudos. Kita gi vertus, kadangi ne visada tas pats dalykas būva komunizmui naudingas ar nenaudingas, tai pagal šiąją normą vieną kartą tie patys veiksmai yra dori, o kitą kartą jau nedori. Taip esant ir matome komunistų valdomuosiuose kraštuose, kur už tuos pačius veiksmus vieną kartą paskelbiama tautos didvyriu, apkabinate medaliais, o kitą kartą — jau liaudies priešu ir tą patį medalių savininką pakabinama kartuvėse.

II. DORUMO VERSMĖS

Jų sąvoka.

1. Kai žmogus sąmoningai atlieka kokį veiksmą, sakysime, duoda išmaldą, keikia ir t.t., tai jo veiksmo aiškiai matyti trys tam tikros dalys arba elementai, būtent: a) *veiksmo dalykas arba objektas*, atsieit, išmalda, keiksmas; b) *tikslas arba intencija* kurią turi žmogus, atlikdamas tąjį veiksmą sakysime, atsilyginti už savo nuodėmes, beduodamas išmaldą; atkeršyti artimui, bekeikdamas; c) *aplinkybės*, kuriose atlieka tąjį veiksmą: pvz., duoda gausią išmaldą; keikia prie mažų vaikų ir t.t.. Tos visos trys dalys gali arba derintis su dorumo norma, arba ne. *Jei jos visos derinasi, veiksmas yra doras*, jei kuri jų nesiderina, veiksmas yra nedoras. Taigi nuo jų pareina dorinė veiksmų vertė, todėl jos ir vadinamos dorumo versmėmis.

Veiksmo dalykas dorinė vertės atžvilgiu.

2. Veiksmo dalykas dorinė vertės atžvilgiu gali būti trejų pas: a) doras arba geras, jei pats savaime sutinka su dorumo norma, pvz., duoti išmaldą, melstis; b) nedoras arba blogas, jei pats savaime prieštarauja dorumo normai, pvz., keikti, vogti; c) abejingas, jei pats savaime neturi jokio sąryšio su dorumo norma, pvz., valgyti, vaikščioti ir t. t.

Tačiau reikia pažymėti, kad tik veiksmo dalykas gali būti abejingas, o jokiui būdu ne pats veiksmas. Veiksmas visada būna tik arba doras, arba nedoras, o abejingo veiksmo nėra. Jei jo dalykas yra abejingas, tai dorumą ar nedorumą gauna jis iš tikslo arba intencijos ir iš aplinkybių.

Dorinė veiksmo vertė, einanti iš dalyko.

3. Iš dalyko einanti dorinė veiksmo vertė yra pati pirmutinė ir esminė.

Yra pati pirmutinė, nes pirmesnė už tąją, kuri eina iš tikslo ar iš aplinkybių. Yra esminė, kadangi nulemia veiksmo dorumą ir visada pasilieka, nors tikslas ar aplinkybės būtų pakitę. Pvz., vogti yra nedora, kad ir išmalda duoti, nors ir iš labai turtingo asmens.

Dorinė veiksmo vertė, einanti iš tikslo arba intencijos.

4. Veiksmą atliekančiojo asmens tikslas arba intencija turi dorinei veiksmo vertei didelės įtakos, nes:

a) iš savaime abejingo dalyko einą veiksmai dėl jos pasidaro arba geri, arba blogi;

Sakysime, skaityti kokį romaną savaime nėra nei geras, nei blogas veiksmas. Bet skaityti romaną, turint intenciją ką nors naudingo sužinoti, jau yra geras veiksmas; o skaityti jį su noru rasti jame kokių gašlumą žadinančių vaizdų — yra nedoras veiksmas.

b) veiksmą, kurio dalykas yra geras, gera intencija padaro dar geresnį, o bloga — visiškai ar dalinai blogą;

Pvz., duoti išmaldą savaime yra geras veiksmas, bet duoti ją, kaip atgailą už savo nuodėmes — dar geresnis. Gi duoti išmaldą, turint norą tuo atitraukti šelpiamąjį artimą nuo tikėjimo, yra jau blogas veiksmas.

Bloga intencija paverčia savaime gerą veiksmą visiškai blogu, jei ji yra labai nedora ir jei tik ja vadovaujantis daroma veiksmą. Pvz., jei duodama išmalda tik su tikslu atitraukti šelpiamąjį asmenį nuo tikėjimo: Bet jeigu blogoji intencija nėra labai nedora, arba jeigu ne ja tik viena vadovaujamasi, bet dar ir kitomis geromis jau intencijomis, savaime geras veiksmas pavirsta tik dalinai blogu. Pvz., jeigu kas duoda išmalda, norėdamas pelnyti sau tuščios garbės, bet drauge ir sušelpyti stokojantįjį, tada šis veiksmas yra tik dalinai nedoras.

c) veiksmas, kurio dalykas yra blogas, nors ir vadovaujantis gera intencija būtų padarytas, pasilieka vis tiek blogas, nors ne taip blogas, kaip kad būtų padarytas blogu tikslu.

Pvz., vogti tam, kad galima būtų turėti iš ko duoti išmalda, yra nedora, nors mažiau nedora, negu vogti tam, kad galima būtų turėti už ką pasigerti.

Taigi, Kat. Bažnyčia anaip tol nemoko ir niekada nemokė, jog tikslas pateisina priemones.

Deja, tai ne kartą prikiša jai priešai. Bet, viena, to jie niekaip neįstengia įrodyti, o, antra, patys dažniausiai taip moko ar elgiasi.

d) jei savaime geras veiksmas daromas, vadovaujantis daugeliu gerų intencijų, tai jis iš visų jų gauna gerumo.

Todėl labai naudinga, atliekant gerą veiksmą, turėti ko daugiausia gerų intencijų, kad mūsų nuopelnai būtų gausesni.

Tačiau pažymėtina ir drauge pabrėžtina, jog nėra būtino reikalo, darant gerą veiksmą, turėti kartu ir aiškią gerą intenciją. Pakanka, jeigu tik tokis veiksmas nėra daromas bloga intencija. Bet, žinoma, yra daug geriau, jei vadovaujamasi čia aiškia gera intencija, o juo labiau, jei tokių intencijų yra daug.

Veiksmų aplinkybės.

5. Aplinkybės, kurios daro veiksmų dorinei vertei įtakos yra šios: kas? ką? kokiomis priemonėmis? kodėl? kaip? kur? ir kada?

Kas? — Atsiet, kokis asmuo daro veiksmą. Juk pvz., doriniu atžvilgiu yra daug vertingesnė išmalda, kurią duoda neturtingas asmuo, nekaip lygiai tokia pat išmalda turtingo duodama. Taip pat daug sunkiau nusideda, nusikalsdamas skaistybei, susituokęs asmuo, negu nesusituokęs ir t.t..

Ką? — Tai veiksmo dalykas. Aišku juk, kad to paties asmens duodama didesnė išmalda yra doriniu atžvilgiu vertingesnė už mažą; arba mažai vertingo daikto pavogimas yra ne tokia didelė nuodėmė, kaip labai vertingo ir pan.

Kokiomis priemonėmis? — Vadinasi, ar leistomis ar neleistomis. Jeigu kas, pvz., keršydamas kokiam parduo tuvės savininkui, tik prikalbinėjimais atitraukinėty nuo jo pirkėjus, tas mažiau nusikalstų, nekaip jeigu tai darytų šmeižtais, nes šmeižtai yra visiškai neleistos priemonės.

Kodėl? — Tai tikslo aplinkybė. Į ją jau esame pažvelgę, kai buvo kalbama apie veiksmų tikslą.

Kaip? — Atsiet, ar veiksmas atliekamas rimtai, su atsидėjimu, uoliai, ar tik šiaip taip, paviršutiniškai, apsnūdusiai? Juk, pvz., ta pati malda yra daug vertingesnė, jei kalbama uoliai, negu jei kalbama ištižusiai.

Kur? — Tai vietos aplinkybė. Pvz., pirkliauti Dievo garbei nepas-
kirtoje vietoje yra doras veiksmas, o paskirtoje — nedoras.

Kada? — Vadinasi, laiko aplinkybė. Valgyti, pvz., mėsos ketvirta-
dienį nėra nedoras veiksmas, o penktadienį, — yra jau nedoras,

Aplinkybių įtaka dorinei veiksmų vertei.

6. Aplinkybės turi tam tikros įtakos dorinei veiksmų vertei,
būtent :

a) veiksmas, savaime geras, iš aplinkybių gali pasidaryti
dar geresnis, ar blogas ;

Pvz., laikyti šiaip sau skaistybę yra geras veiksmas ; iš įžado — dar
geresnis ; pirkliauti yra geras veiksmas, — tai daryti bažnyčioje — blogas.

b) savaime blogas veiksmas iš aplinkybių negali pasida-
ryti geras, tik gali pasidaryti dar blogesnis ;

Pvz., keikti prie mažų vaikų yra nedoresnis veiksmas, negu keikti
tik prie suaugusių žmonių.

c) savaime geras ar blogas veiksmas gali gauti iš aplin-
kybių naują gerumo ar blogumo rūšį.

Pvz., laikyti skaistybę savaime yra geras veiksmas, laikyti ją iš įžado
yra jau veiksmas turįs naujos rūšies gerumą. Nusikalsti skaistybei yra ne-
doras veiksmas, bet nusikalsti jai po padaryto jos įžado, yra jau naujos
rūšies blogumo veiksmas. — Dera pažymėti, kad tas aplinkybes, kurios
pakeičia nuodėmės rūšį, yra pareiga nurodyti per išpažintį.

3 §. VEIKSMŲ PASEKMĖS

Jų sąvoka.

1. Veiksmų pasekmėmis vadiname tai, kas iš padarytų darbų ar ne-
dorų veiksmų savaime seka. Pvz., sušėlpė kas vargšą ir tuo išgelbėjo jį
nuo bado mirties. Vargšo išgelbėjimas nuo bado mirties yra jo sušėlpimo
pasekmė. Arba : nužudė kas šeimos galvą, ir dėl to visa šeima pateko
į skurdą. Šeimos patekimas į skurdą yra jos galvos nužudymo pasekmė.

Tiesioginės ir netiesioginės pasekmės.

2. Veiksmų pasekmės gali būti dvejopos : *tiesioginės* ir *netiesioginės*.
Tiesioginės yra tos pasekmės, kurių siekia daras veiksmą žmogus, arba
kaip tikslo, arba kaip priemonės. Pvz., kerštautojas, užmušdamas savo
priešą, siekia jo mirties, kaip tikslo, nes nori jį sunaikinti, o plėšikas,
nužudydamas savo užpultąjį, siekia jo mirties, kaip priemonės, nes jam
rūpi jo pinigai. *Netiesioginės* yra tos pasekmės, kurių žmogus nesiekia,
nei kaip tikslo, nei kaip priemonės, bet kurias pramato būsiant iš savo
veiksmo. Pvz., jei kerštautojas ar plėšikas, užmušdamas žmogų, pramato,
kad dėl to nužudytojo šeima pateks į skurdą, jis to skurdo siekia netie-
sioginiai.

Žinoma, jeigu žmogus visiškai nepramato savo veiksmo pasekmių,
jis jų nė nesiekia, nes, ko nežinoma, to nė nenorima ir už tai neatsakoma.

Netiesioginės geros pasekmės.

3. Netiesioginės geros veiksmų pasekmės žmogui nepriskaitomos,
jeigu jis jų nė kiek nesiekia. Pvz., jeigu kas parašo gerą knygą, norėdamas

vien tik pasipelnyti, tas, nors pramato, kad iš jos skaitymo bus gerų pasekmių, tačiau už jas neturi jokio nuopelno, kadangi jam terūpėjo vien tik pelnas.

Netiesioginė bloga pasekmė.

4. Netiesioginė bloga pasekmė žmogui priskaitoma, atsieit, žmogus yra už ją atsakingas, jei kartu susieina šios trys sąlygos : a) žmogus bent neaiškiai pramato tą pasekmę ; b) gali nedaryti to veiksmo, iš kurio ji seka ; c) turi pareigą ją sukliudyti. Taigi, čia reikia trijų dalykų ;

a) kad žmogus pramatytų tąją pasekmę bent neaiškiai. Nes jeigu nė kiek jos nepramato, nėra už ją atsakingas. Neaiškiai gi pramato žmogus tada, kai kyla jam mintis ar bent įtarimas, kad tokia pasekmė gali būti ; ir jeigu, turėdamas tokią mintį ar įtarimą, jis veiksmą daro, tai už jo pasekmę yra atsakingas ;

b) kad žmogus galėtų nedaryti to veiksmo, iš kurio eina bloga pasekmė. Nes jeigu jis turi pareigą daryti tokį veiksmą, tai už blogą jo pasekmę nėra atsakingas ;

c) kad žmogus turėtų pareigą sukliudyti blogąją savo veiksmo pasekmę. Jeigu tokios pareigos nėra, už pasekmę jis neatsako.

Kai visos trys šios sąlygos sueina kartu, žmogus yra atsakingas už blogąją pasekmę. Nuodėmę padaro jis čia ne tada, kai blogoji pasekmė įvyksta, bet tada, kai atlieka tąjį veiksmą, iš kurio ji eina. Ir nors dėl bet kokios priežasties ta pasekmė kartais ir neįvyktų, nuodėmė vis tiek jau yra, nes buvo pramatyta.

Pvz., jeigu vaistininkas davė ligoniui vaistų, įtardamas, kad gali būti nuodai, tai nors ir išgelbėtų gydytojas apnuodytojo ligonio gyvybę, vaistininkas vis tiek būtų kaltas.

Veiksmas su gera ir bloga pasekme.

5. Leistina yra daryti savaime gerą ar abejingą veiksmą, iš kurio betarpiškai eina dvi pasekmės : viena gera, kita bloga, jeigu tik yra atitinkamai svarbi priežastis, ir veiksmą darančiojo asmens intencija yra gera. Sakoma :

a) Leistina daryti *savaime gerą ar abejingą veiksmą*. — Nes jeigu veiksmas yra savaime blogas, jokių būdu negali būti leistinas, nors ir dėl geros pasekmės, o juo labiau dėl blogos ;

b) iš kurio *betarpiškai* eina gera ir bloga pasekmė. — Jeigu geroji pasekmė eina tik tarpininkaujant blogajai, veiksmas anaipol nėra leistinas, nes tokiu atveju būtų siekiama gero tikslo, vartojant nedorą priemonę ;

c) jei yra *atitinkamai svarbi priežastis*. — Ji reikalinga tam, kad galima būtų pateisinti blogoji veiksmo pasekmė. Ir kuo ta blogoji pasekmė yra nedoresnė, tuo turi būti svarbesnė priežastis daryti tokį veiksmą, iš kurio ji eina ;

d) jei veiksmą *darančiojo asmens intencija yra gera*. — Veiksmą darantysis asmuo privalo, prieš atsirandant tajai blogai pasekmei, jos nenorėti ir nesiekti, o jai atsiradus, nepritarti ir ja nesidžiaugti.

Šio dėsniu šviesoje nesunku išspręsti, pvz., klausimą : ar leistina medicinos studentui skaityti knygą, iš kurios jis pažins žmogaus kūno sudėtį ir drauge patirs pagundų prieš skaistybę ? — Knygos skaitymas yra sa-

vaike veiksmas abejingas, o ne nedoras. Taigi, iš šitos pusės nėra kliūtis tokiai knygai skaityti. Iš to skaitymo eina ta gera pasekmė, kad studentas pažįsta žmogaus kūną, ir drauge ta bloga, — kad patiria pagundų prieš skaistybę. Bet geroji pasekmė, vadinasi, žmogaus kūno pažinimas, savime eina iš tos knygos skaitymo, o anaipol ne tarpininkaujant blogajai pasekmei, atsieit, pagundoms prieš skaistybę. Tad ir iš čia nėra kliūtis skaityti tajai knygai. Studentas mokosi medicinos, tad privalo gerai pažinti žmogaus kūną, kad paskui galėtų sėkmingai jį gydyti. Taigi turi jis atitinkamai svarbią priežastį tokiai knygai skaityti. Vadinasi, ir iš čia nėra kliūtis. Reikia tik, kad studentas vadovautųsi gera intencija, atsieit, kad skaitydamas tąją knygą, jis norėtų tik įsigyti žinių apie žmogaus kūną, o anaipol ne patirti pagundų prieš skaistybę, ir, kai tų pagundų kyla, kad joms nepritartų ir jomis nesidžiaugtų. Jeigu jis tai padaro, skaitydamas tokią knygą, nė kiek nenusideda.

4 §. DIEVO VALIOS PAŽINIMAS

Žmonėms reikia pažinti Dievo valią.

1. Kad žmonės galėtų vykdyti Dievo valią ir tuo pasiekti savo galutinį tikslą, reikia, kad jie ją pažintų.

Vadinasi, reikia, kad žmonės aiškiai žinotų, ką Dievas įsako ir ką draudžia. Kitaip jiems bus neįmanoma savo veiksmų suderinti su Dievo valia ir jais nusipelninti amžinąją laimę.

Dievas leidžia žmonėms pažinti savo valią.

2. Kaip visur, taip ir čia, Dievas žmonių neapleidžia. Jis leidžia jiems gerai ir aiškiai pažinti savo valią. Jis tai daro įstatymais, įsakymais ir sąžinės balsu.

Į tai visa dabar ir tenka pažvelgti. Bet, kadangi įsakymai yra iš tikro ne kas kita, kaip tik įstatymų dalys, tad šiuo tarpu apie juos nebus kalbama. Bus padaryta tai kiek paskiau ir daug plačiau.

I. ĮSTATYMAI

Betarpiškai ir tarpiskiškai Dievo duotieji įstatymai.

1. Dvejopu būdu Dievas yra davęs žmonėms įstatymų: vienus davė Jis pats betarpiškai, kitus, tarpininkaujant Jo leistos žmonių įstaigoms. Betarpiškai eina iš Dievo šie įstatymai: amžinasis, prigimtas ir apreikštasis, o tarpiskiškai: Bažnyčios ir valstybės įstatymai.

Tarpiškieji įstatymai dažniausiai vadinami žmonių įstatymais, kadangi juos leidžia žmonės, atitinkami Bažnyčios ar valstybės vyresnieji. Bet jie tiek tegalioja, kiek nėra priešingi Dievo valiai. O jeigu jie jai prieštarauja, tai neturi jokios galios, ir jų reikia nevykdyti.

Amžinasis įstatymas.

2. Amžinasis įstatymas yra tai nuo amžių esąs Dievo mintyse planas, pagal kurį jis sukūrė pasaulį ir kūriniams paskyrė jų tikslą bei priemones jam siekti.

Dievas yra amžinas. Jis nuo amžių geriausiai žinojo, ką kursiąs, ir kokią tikslą bei priemones jam siekti kūriniams paskirsiąs. Kurdamas pasaulį, Jis tik įvykdė tai, ką nuo amžių žinojo. Taigi šitą, nuo amžių esantį Dievo mintyse pasaulio planą, ir vadiname amžinuoju įstatymu. Apie jį jau kalbėjo senovės pagonių išminčiai. Pvz., Ciceronas viename savo veikalų sako: « Augščiau visų žmonių įstatymų yra vienas amžinas, visą pasaulį tvarkąs įstatymas. Tas įstatymas yra patsai Dievas, kurs viską išmintingai rikiuoja ir valdo »*. Amžinasis statymas yra galutinis visų kitų įstatymų pagrindas.

Prigimtojo įstatymo sąvoka.

3. Kurdamas pasaulį, Dievas įvykdė tai, ką nuo amžių buvo numatęs ir nustatęs. Vadinasi, kūrinuose reiškiasi amžinasis Dievo įstatymas. Neprotingose būtybėse jis yra, kaip fizinis arba gamtos įstatymas, o protingose — kaip dorovinis arba prigimtis įstatymas. Taigi, prigimtis įstatymas yra tai į žmogaus prigimtį įdiegtas amžinasis Dievo įstatymas.

Prigimtuoju vadiname jį dėl dviejų priežasčių: viena, dėl to, kad jis įdiegtas į pačią žmogaus prigimtį, o, antra, kad žmogus jį pažįsta savo prigimtu protu.

Prigimtojo įstatymo buvimas.

4. Kad prigimtis įstatymas iš tikro yra, pripažįsta visi žmonės, išskyrus nedaugelį tų, kurie neigia Dievo buvimą ar jo Apvaizdą.

Prigimtojo įstatymo buvimas buvo aiškus ir senovės pagonims. Pvz., Romos išminčius Ciceronas viename savo veikalų vadina jį « nerašytu, bet prigimtu įstatymu... Kas jo neklauso, tas įžeidžia pats savo prigimtį ir būva skaudžiai nubaustas »**. O graikų rašytojas Sofoklis apie jį išsireiškia: « Jis yra ne nuo šiandien ir ne nuo vakar, visada jis yra; niekas nežino, nuo kada jis yra »***. Apaštalas šv. Povilas apie pagonis sako: « Pagonys, kurie neturi įstatymo (atsieit, Dievo apreišktojo įstatymo, kurį turėjo žydai), pritvyrimu daro tai, ko reikalauja įstatymas, jie, įstatymo neturėdami, yra patys sau įstatymas. Jie parodo, kad įstatymo darbas įrašytas į jų širdis » (Rom. 2, 14-15).

Prigimtojo įstatymo turinys.

5. Prigimtis įstatymas įsako visa tai, kas žmogaus prigimčiai taip reikalinga, ir draudžia visa tai, kas jai taip žalinga, jog, jeigu tai nebūtų įsakyta ar uždrausta, žmogus negalėtų žmogiškai gyvuoti.

Prigimtojo įstatymo įsakymai.

6. Skiriami trejopi prigimtojo įstatymo įsakymai, būtent:

a) patys bendrieji, iš kurių eina visi kiti;

Tokie yra, pvz., augščiausiąją Būtybę reikia ko labiausiai gerbti; gera reikia daryti, o pikto vengti; ko nenori, kad tau kiti darytų, to pats jiems nedaryk, ir t.t..

* De leg. 1, 2, 4.

** Pro Mil. 10.

*** Pal. Antigone.

b) artimosios iš bendrųjų įsakymų išvados ;

Pvz., tėvus reikia mylėti ; reikia nevogti, neištvirkauti, nežudyti nekaltų žmonių ir t.t.. Žodžiu sakant, čia įeina visi 10 Dievo įsakymų, išskyrus 3-ji, kurs laikomas apreikštuoju.

c) tolimesnės išvados iš bendrųjų įsakymų.

Pvz., net ir naudos teikias melas yra neleistinas ; gerai sutvarkytoje bendruomenėje negalima pačiam atlyginti už patirtąsias nuoskaudas, bet reikia pavesti atitinkamoms įstaigoms tai padaryti ir t.t..

Prigimtojo įstatymo pažinimas.

7. Apie prigimtojo įstatymo pažinimą reikia pasakyti štai kas :

a) pačių bendrųjų prigimtojo įstatymo įsakymų negali nenugalimai nežinoti nė vienas atėjęs į protą žmogus ;

Jie juk savaime aiškūs. Jie yra tokie pat, kaip matematikoje aksiomos.

b) iš bendrųjų prigimtojo įstatymo įsakymų einančiųjų artimųjų išvadų negali ilgą laiką nenugalimai nežinoti atėjęs į protą žmogus ;

Jos, mat, irgi gana aiškios. Tačiau, ar tai dėl įsivyravusių piktų papročių, ar dėl nedoro auklėjimo, ar dėl nuolat matomo blogo pavyzdžio, gali ir atėjęs į protą žmogus jų per tam tikrą laiką nenugalimai nežinoti.

c) tolimųjų iš prigimtojo įstatymo išvadų gali atėjęs į protą žmogus ir visada nenugalimai nežinoti.

Jos juk jau ne taip lengvai padaromos. O gimtoji nuodėmė nemažai susilpnino žmogaus proto lakumą ir įžvalgumą. Be to, daug kam trūksta gabumų ir laiko toms išvadoms pasidaryti. Todėl, kaip ir patyrimas rodo, ne vienas jų iš tikro nenugalimai nežino.

Prigimtojo įstatymo savybės.

8. Prigimtasis įstatymas turi šias savybes, būtent :

a) jis yra visuotinis. Vadinasi, jis saisto visus atėjusius į protą žmones ;

Mažų vaikų ir bepročių jis nesaisto ta prasme, kad jie, stokodami reikiamo pažinimo, nenusideda, jei ką daro jam priešingo. Tačiau pažymėtina ir drauge pabrėžtina, kad turintiesiems protą asmenims jokių būdu nėra leista mokyti vaikus ar bepročius, ar jiems liepti daryti ką nors prigimtajam įstatymui priešingo, pvz., vogti, meluoti, ištvirkauti ir t.t.. Čia anaipol nėra tas pat, kas yra, pvz., su Bažnyčios įsakymais. Kadangi Bažnyčios įsakymai mažų vaikų ir bepročių nesaisto, tad galima jiems, pvz., penktadieniais duoti ir liepti valgyti mėsos, nė kiek nenusidedant. O kas moko mažus vaikus ar bepročius eigtis prieš prigimtąjį įstatymą, ar jiems liepia tai daryti, tas neabejotinai sunkiai nusideda.

b) jis yra nesikeičias. Vadinasi, jis visada buvo, yra ir bus tas pats ;

Ir tai dėl to, kad remiasi žmogaus prigimtini. O ji, kaip ir visų kitų kūrinių prigimtis, bus visada ta pati.

c) nuo jo nėra dispensos. Atsiet, niekas neturi nei teisės nei galios nuo jo atleisti.

Išimties nesudaro čia nė taip gausiomis teisėmis ir galiomis Dievo apdovanota Kat. Bažnyčia. Tačiau jai davė jos Steigėjas teisę ir galią aiškinti prigimtąjį įstatymą, ir tai neklaidingai. Be jos, niekas kitas šiame pasaulyje to daryti negali.

Aprėikštasis įstatymas.

9. Aprėikštasis įstatymas yra tas, kurį Dievas davė žmonėms per pirmosius tėvus, patriarkus, Možę ir savo Sūnų Jėzų Kristų.

Yra reikalinga, kad Dievas aprėiksimu praneštų žmonėms savo valią dėl dviejų priežasčių. Viena, kadangi paskyrė jis jiems augštesnį, negu jie savo prigimtimi verti, galutinį tikslą, kuriam pasiekti privalėjo jie daryti šį tą daugiau, negu reikalavo prigimtasis įstatymas. O to be aprėikimo niekaip nebūtų jie žinoję. Antra, kadangi dėl gimtosios nuodėmės susilpnėjęs jų protas nebeįstengė tinkamai įžvelgti į paties prigimtojo įstatymo reikalavimus. Juk žinojome gerai, į kokias baises klaidas čia yra patekę įvairūs pagonys ir patenka supagonėjantieji krikščionys. Ne be reikalo pranašas Izaijas yra išsireiškęs apie senovės žydus: « Jeigu galybių Viešpats nebūtų palikęs mums sėklos, mes būtume, kaip Sodoma, ir būtume pasidarę panašūs į Gomorą » (Iz. 1,9).

Aprėikštasis įstatymas yra trejopas: pirminis, Senasis ir Naujasis. Pirminiu vadiname tąjį, kurį Dievas buvo davęs žmonėms per pirmutinius tėvus ir patriarkus. Jo pėdsakų yra likę iki šiol įvairiose pagonių religijose. Plačiau apie jį čia nekalbėsime.

Senasis įstatymas

10. Tasai įstatymas, kurį Dievas buvo davęs savo išrinktajai tautai per Možę, yra vadinamas Senuoju įstatymu. Jo uždavinys buvo prirengti išrinktąją tautą, o per ją ir kitas tautas Atpirkėjo atėjimui. Sudarė jį trejopi įsakymai: a) doroviniai, b) apeiginiai ir c) pilietiniai.

a) Doroviniai įsakymai rodė izraelitams, kaip privalo elgtis, kad galėtų pasiekti savo galutinį tikslą. Jie yra trumpai sutraukti 10-je Dievo įsakymų arba Dekaloge (iš graikų kalbos: deka — dešimts, logos — žodis, įsakymas). Kadangi jie, išskyrus 3-jį, yra ne kas kita, kaip tik prigimtojo įstatymo įsakymai, todėl jie saistė ne tik izraelitus, bet ir visus žmones. V. Jėzus jų anaipatol neatšaukė, bet tik juos patvirtino ir patobulino.

b) Apeiginiai įsakymai rodė izraelitams, kaip turi jie garbinti Dievą. Jie kitų tautų nesaistė, ir V. Jėzus juos panaikino.

c) Pilietiniai įsakymai tvarkė Dievo išrinktosios tautos valstybinį ir pilietinį gyvenimą. Jie taip pat kitų tautų nesaistė ir dabar yra panaikinti.

Naujasis įstatymas

11. Naujasis arba Evangelijos įstatymas yra tas, kurį davė žmonėms įsikūnijusis Dievas Sūnus, Jėzus Kristus. Susideda jis iš: a) dorovinių įsakymų, b) žmonėms pašvęsti priemonių ir c) jiems ištobulinti nurodymų.

a) Doroviniai N. Įstatymo įsakymai yra tie patys, kaip ir Senojo. Tik V. Jėzus žymiai juos patobulino, visų pirma duodamas jų vykdymui nepalygintį kilnesnį motyvą, būtent : Dievo meilę, užuot Dievo baimės, kaip kad buvo S. Įstatyme. Be to, kaikuriuos jų, pvz., artimo meilės įsakymą, jis labai praplėtė, liepdamas mylėti taip pat savo priešus.

b) Žmonėms pašvęsti priemonės N. Įstatyme yra sakramentai ir šv. mišių auka.

c) Kaip žmonėms ištobulinti, priemonės, V. Jėzus nurodė vadinamuosius Evangelijos patarimus, būtent : visiško neturto, tobulos skaistybės ir griežto klusnumo, taip pat daugelį kitų moralinių patarimų bei nurodymų.

Naujojo Įstatymo saistymas ir gyvavimas.

12. Naujasis Įstatymas saisto visus žmones. Visų pirma, kiekvienas privalo priimti V. Jėzaus mokslą ir pasikrikštyti, o paskui laikytis viso to, ką tik jis yra įsakęs.

Siųsdamas į pasaulį apaštalus, V. Jėzus kalbėjo : « Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs » (Mat. 28, 19-20).

Kas dėl savo kaltės nepriima N. Įstatymo, tas jokių būdu negali būti išganytas. « Kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16), griežtai ir aiškiai pareiškia Išganytojas. Kas gi be savo kaltės jo nepriima, tas gali būti išganytas, bet labai sunkiai.

Naujasis Įstatymas gyvuos iki pasaulio pabaigai. Nebus jis niekada nei kitu pakeistas, nei panaikintas.

Bažnyčios įstatymai.

13. Žmonėms vesti į amžinąją laimę V. Jėzus įsteigė Bažnyčią. Tajam tikslui Jis paskyrė jai treją pareigą ir suteikė treją galią, būtent : mokyti, pašvęsti ir valdyti žmones. Atlikdama šiąją pareigą ir naudodamosi šiąja galia, Bažnyčia leidžia įstatymus. Jie reikalingi tam, kad prigimtojo ir Dievo apreikštojo įstatymo sielos išganyimą liečiantieji įsakymai galėtų būti smulkiai nurodyti ir aiškiai pritaikyti atitinkamų laikų ir vietų žmonių gyvenimo aplinkybėms. Bažnyčia tad savo įstatymais neįsako nieko tokio, kas būtų priešinga prigimtajam ar Dievo apreikštajam įstatymui. Bet ji nė negali to padaryti. Ją saugoja nuo to Dievas jai suteiktąją neklaidingumo dovana.

Bažnyčios įstatymai gali būti ir iš tikro būva kartais keičiami. Taip yra dėl to, kad jie turi būti smulkiai pritaikinti žmonių gyvenimo aplinkybėms, kurios nėra pastovios.

Bažnyčios įstatymai yra vadinami *kanonais* (iš graikų žodžio « kanon », reiškiančio taisyklę, matą). Neseniai (1917 m.) išleistajame jų rinkinyje, vadinamame Kanonų Teisės Kodeksu (Codex Iuris Canonici), yra jų viso 2414.

Bažnyčios įstatymai saisto sąžinę.

14. Bažnyčios įstatymai saisto sąžinę, atsieit, jeigu jų nevykdoma, padaroma tikra nuodėmė.

Tai aiškiai matyti iš V. Jėzaus žodžių, kuriuos Jis pasakė Bažnyčios vyresniesiems: « Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik jūs surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje » (Mat. 18,18). « Kas jūsų klauso, tas manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10,16).

Žmonės, kuriuos saisto Bažnyčios įstatymai.

15. Bažnyčios įstatymai apskritai saisto visus pakrikštytuosius, turinčius protą ir pabaigusius 7 amžiaus metus. Taigi reikia čia trijų sąlygų:

a) būti pakrikštytam;

Mat, kas nėra pakrikštytas, tas nesiskaito Bažnyčios nariu ir valdiniu, ir tą jos įstatymai neliečia. Tačiau pakrikštytieji visi privalo klausyti Bažnyčios įstatymų. Taigi, ne tik katalikai, bet ir įvairiausi klaidatikiai, žinoma, jeigu tik jie reikiamai pakrikštyti.

b) turėti protą;

Todėl mažų vaikų ir bepročių Bažnyčios įstatymai nesaisto. Bet kaip tik jie protą igyja, tuojau privalo vykdyti tuosius įstatymus.

c) būti pabaigusiam 7 amžiaus metus.

Kas dar nėra tojo amžiaus sulaukęs, tas, nors jau ir turėtų pakaktinai išsivysčiusį protą, dar nėra įpareigotas vykdyti Bažnyčios įstatymų. Tačiau reikia pažymėti, jog kaikurie Bažnyčios įstatymai, pvz., pasninko, saisto jau nuo daug vyresnio amžiaus (21 metų).

Valstybės įstatymai.

16. Valstybė yra Dievo numatyta ir norėta žmonių gyvenimo lytis. Mat, sukurdamas žmones, idiegė jis į jų prigimtį polinkį gyventi bendrai ir sutelktomis jėgomis siekti visų bendros gerovės žemėje. Tojo polinkio vadovaujami tos pačios vietos, kulties, kalbos ir papročių žmonės jungiasi vieni su kitais ir sudaro valstybę. Valstybės valdžia taip pat eina ne iš žmonių, bet iš Dievo. Tai aiškiai pažymi šv. Povilas, sakydamas: « Nėra valdžios, kaip tik iš Dievo; kurios gi yra, jos Dievo įstatytos. Todėl kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui » (Rom. 13, 1-2). Tačiau reikia pabrėžti, kad asmenis, kurių rankose būtų valstybės valdžia, paskiria anaip tol ne Dievas. Tai padaro patys žmonės vienokiu ar kitokiu būdu.

Kad atliktų savo uždavinį, atsieit, keltų žemiškąją žmonių gerovę, valstybė turi teisę ir galią leisti atitinkamus įstatymus.

Tačiau jos įstatymai privalo liesti tik šį uždavinį; į žmonių grynai sielos reikalus ji neturi nei teisės, nei galios kištis. Taip pat neturi ji nei teisės, nei galios leisti įstatymų, priešingų prigimtajam ar Dievo apreiškėjimui. Jeigu ji tai darytų, anaip tol nekeltų žmonių gerovę, bet tik ją griautų, ir josios įstatymai būtų nebe įstatymai, o tik piktas sauvaliavimas.

Valstybės įstatymai saisto sąžinę.

17. Teisingi valstybės įstatymai, apskritai imant, saisto sąžinę.

Saisto sąžinę, vadinasi, nevykdant valstybės įstatymų, padaroma tikra nuodėmė. Aiškiai pažymi tai šv. Povilas, sakydamas: « Jums yra reikalo pasiduoti ne tik dėl rūstybės, bet ir dėl sąžinės » (Rom. 13,5).

Tačiau, kad valstybės įstatymai saistytų sąžinę, jie privalo būti teisingi, atseit, nepriešingi nei prigimtajam, nei Dievo apreikštajam įstatymui. Jeigu jie vienam ar kitam tų dviejų įstatymų yra priešingi, jie yra neteisingi, nedori ir net nebe įstatymai, ir, savaime suprantama, jokios saistomosios galios neturi.

Sakoma, kad, apskritai imant, valstybės įstatymai saisto sąžinę. Yra, mat, vadinamų baudžiamųjų valstybės įstatymų, kurie sąžinės nesaisto, vadinasi, už kurių nevykdymą nuodėmės nėra, bet tik yra pereiga atlikti bausmę, kurią atitinkama įstaiga paskiria. Tokių įstatymas, pvz., yra tas, kurs draudžia tam tikru metų laiku medžioti. Jeigu kas tuo uždraustuoju laiku medžiotų, nusidėti anaipol nenusidėtų, bet tik, jei būtų sugautas, ir jam paskirta bausmė, turėtų ją atlikti. Grynai baudžiamųjų valstybės įstatymų yra palyginti gana nedaug.

Nedorieji valstybės įstatymai.

18. Nedorųjų valstybės įstatymų ne tik galima, bet ir reikia nevykdyti.

Nedori valstybės įstatymai, kaip jau minėta, yra tieji, kurie prieštarauja prigimtajam ar Dievo apreikštajam įstatymui. Valstybė gali jų išleisti dėl dviejų priežasčių. Viena, ji neturi čia neklaidingumo dovanos taip, kaip Bažnyčia. Todėl gali ji kartais suklysti. Antra, jos valdžia gali patekti (ir, deja, ne kartą taip atsitinka) į nedorų asmenų rankas, asmenų, kurie rūpinasi ne bendra visų gerove, bet tik stengiasi savo užmačias kitiems primesti. Nedorieji valstybės įstatymai, kaip jau sakyta, anaipol nėra įstatymai, bet tik saivaliavimas. Todėl jie jokių būdų negali saistyti sąžinės. Jų ne tik galima, bet ir reikia nevykdyti. Kodėl? — Ogi dėl to, kad jų vykdymas yra iš esmės nedoras darbas, kurio būtinai reikia vengti. «Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių» (Apd. 5,29), aiškiai pažymi apaštalas šv. Petras. — Kada ir kurie valstybės įstatymai būva nedori, pasako mums Kat. Bažnyčia.

II. SĄŽINĖ

Jos sąvoka.

1. Ne tik įstatymais bei įsakymais, bet ir sąžinės balsu praneša Dievas žmonėms savo valią.

Sąžinė yra tai mūsų prigimtyje esąs sugebėjimas, kurs, prieš mums darant veiksmą, parodo, ar jis geras doriniu atžvilgiu ar blogas, ir skatina gera daryti, o blogo vengti, gi po veiksmo — už gerą giria, o už blogą peikia.

Sąžinė pirmiausiai ir svarbiausiai yra proto veiksmas, nes nuo proto veikimo pareina ir jos veikimas, ir ne kas kita, kaip tik protas parodo bei nusprendžia, ar veiksmas doriniu atžvilgiu geras ar blogas. Bet dalyvauja čia taip pat ir valia su jausmais. Valios dalyvavimas matyti iš to, kad sąžinės sprendimas turi saistomos galios: gerus veiksmus ji skatina daryti, o blogų vengti. Kad sąžinės sprendime dalyvauja ir jausmai, aišku iš to, kad žmogus, darydamas ir padaręs ką pikto, jaučiasi nemaloniai, yra nepatenkintas pats savimi.

Sąžinę turi visi žmonės.

2. Kad sąžinę turi visi žmonės, liudija tiek šv. Raštas, tiek patyrimas.

Pvz., 1-je Mozės knygoje skaitome, jog, vos tik nusidėję pirmieji mūsų tėvai, tuojau pajuto sąžinės priekaištus (1 Moz. 3,7). Šv. Povilas sako apie pagonis, kad «jie, įstatymo neturėdami» (neturėdami apreišktojo įstatymo, kaip kad turėjo žydai), «yra patys sau įstatymas... jų sąžinei jiems liudijant ir jų mintims vienai kitą skundžiant arba ir ginant» (Rom. 2, 14-15).

Patyrimas rodo, kad, kaip nėra tautos, kurios visi nariai neturėtų proto, taip lygiai nėra ir tokios, kurios visiems nariams stokatų sąžinės. Ją randama be jokio skirtumo, ar tauta gyventų vienokiame ar kitokiame sąlygose. Taip pat ir kultūros laipsnis neturi čia jokios reikšmės. Ji lygiai yra tiek daugiau ar mažiau kultūringose, tiek pačiose primityviosiose tautose. Tiesa, ne visur ji vienaip išvystyta ir lygiai teisinga, bet būti ji visur yra, ir jos sprendimų pagrindiniai dėsniai visur tie patys.

Sąžinės kilmė.

3. Sąžinė yra paties mūsų Kūrėjo, Dievo, ir mūsų prigimties įdiegta.

Vien ši tiesa pilnai teisaiškina tris kitaip neišaiškinamus dalykus: viena, sąžinės visuotinumą, antra, jos sprendimų pagrindinių dėsnių vienodumą ir, trečia, jos sprendimų nelygstamumą. Ir iš tikro! Juk, jeigu ji nebūtų prigimties Kūrėjo duota, kaipgi galėtų ją turėti taip įvairių laikų, vietų ir kultūros laipsnių žmonės? Kaipgi galėtų jos sprendimų pagrindiniai dėsniai visur būti vienodi? Kaipgi galėtų ji priešingai mūsų palinkimams ar norams liepti mums ką nors daryti ar ko nors vengti? Kaipgi galėtų ji mums priekaištauti, kai ne taip pasielgiame, kaip ji rodė?

Ši pažiūra į sąžinės kilmę yra vadinama nativistine (iš lotynų kalbos žodžio «nativus» = prigimtas), kadangi pagal ją, sąžinė yra mums prigimtas dalykas. Jos laikosi visi, kurie pripažįsta Dievo buvimą. Neigiantieji Dievo buvimą stengiasi kitaip aiškinti sąžinės kilmę. Bet jie klysta.

Klaidingas sąžinės kilmės aiškinimas.

4. Nenorintieji pripažinti Dievo buvimą tvirtina, kad dorovė esanti ne kas kita, kaip tik visuomenės papročiai. Atskiras žmogus juos pasisavinęs ir laikąs savo pažiūromis, tarsi, kokia sąžine. Bet iš tikrųjų nesą bendro visiems žmonėms prigimto dorinio sugebėjimo arba sąžinės. Šitoks sąžinės kilimo aiškinimas vadinamas empiristiniu (iš graikų kalbos žodžio «empireia» — patirtis). Bet jis visiškai klaidingas. Visų pirma tvirtinimas, kad atskiras žmogus gaunas dorines pažiūras iš visuomenės, nėra neišaiškina sąžinės kilimo. Mat, čia tuojau kyla klausimas, o iš kur visuomenė gauna tąsias pažiūras? Juk visuomenę sudaro atskiri asmenys, tad ir jos pažiūras gali sudaryti tik atskirų asmenų pažiūros. Taigi, atskiri asmenys duoda visuomenei savo pažiūras, o ne jas iš jos gauna. O iš kur jie patys jas gauna, empiristinio aiškinimo šalininkai neatsako. Antra, patyrimas rodo, kad atskirų asmenų sąžinė ne kartą prieštarauja visuomenės papročiams. O to juk niekaip negalėtų būti, jeigu atskiri asmenys imtų savo dorovines pažiūras iš visuomenės. Galop, empiristinio aiškinimo šalininkų tvirtinimai suvis neišaiškina svarbiausio sąžinės dalyko, būtent, jos sprendimų nelygstamos saistomosios galios. Juk kiekvienam turinčiam sveiką protą aišku, kad visuomenės papročiai anaipol nėra tas pat, kas dorovės reikalavimai. Yra juk ir nedorų papročių, kurių laikytis žmogus nejaučia jokios pareigos. O kaipgi tai galėtų būti, jeigu jis būtų savo sąžinės sprendimus pasisavinęs iš visuomenės? Kaipgi jis galėtų dorus papročius atskirti nuo nedorų?

Sąžinės reikšmė.

5. Rodydama mums tai, kas doriniu atžvilgiu gera ar bloga ir skatindama mus gera daryti, o blogo vengti, sąžinė yra tikras mūsų dorinio gyvenimo vadovas. Jos nurodymų turime visada laikytis ir, ką ji liepia, daryti.

Elgtis prieš savo sąžinę visada yra nuodėmė. Net ir tada, jeigu ji, klysta. Sakysime, kas nors yra įsitikinęs, jog antrąją Velykų dieną tikrai šventa. Sąžinė rodo jam, kad turi išklausti mišių. Jeigu jis, galėdamas, to nepadarytų, neabejotinai nusidėtų, nors iš tikro tąją dieną nei šventėsi nei pareigos mišių išklausti nėra. — Todėl šv. Povilas pažymi ir pabrėžia: «Visa gi, kas nesutinka su įsitikinimu, yra nuodėmė» (Rom. 14,23).

Gera sąžinė.

6. Sąžinė yra visais atžvilgiais patikimas vadovas tik tada, kai ji gera. O gera yra sąžinė tada, kai turi šias savybes, būtent: yra teisinga, tikra ir jautri.

«Visada turėk gerą sąžinę ir turėsi ramybę», primena Kristaus sekimo knyga. Gi šv. Povilas kalba apie save: «Aš pats rūpinuosiu turėti visuomet nesuteptą sąžinę Dievo ir žmonių akivaizdoje» (Apd. 26,16).

Teisinga sąžinė.

7. Sąžinė yra teisinga, kai jos sprendimai pilnai sutinka su tuo, ko Dievo valia reikalauja.

Šitokią sąžinę privalo išsiugdyti kiekvienas žmogus. Mat, sąžinė, kaip ir kiekviena žmogaus galia, duodasi ugdoma. Tam tikslui reikia stengtis, kaip galima geriau, pažinti dorovės mokslą ir visada vykdyti jo reikalavimus. To gi nedarant, apsieidžiant, sąžinės teisingumas silpnėja ir gali net visiškai pranykti.

Klaidinga sąžinė.

8. Sąžinė yra klaidinga tada, kai jos sprendimai nesutinka su Dievo valios reikalavimais.

Sąžinės klaidingumas gali būti dvejopas: nugalimas ir nugalimas. *Nenugalimas* yra tada, kai žmogui nekyla nė mažiausio abejojimo jo sąžinės sprendimų teisingumu. Už padarytas klaidas su tokia sąžine žmogus nėra atsakingas. Klaidingumas yra *nugalimas*, kai žmogus abejoja, ar jo sąžinė sprendžia teisingai ar ne. Tuo atveju reikia stengtis, prieš darant veiksmą, patikrinti savo sąžinės teisingumą, nes kas daro veiksmą, abejojdamas jo dorumu, tas tuo pačiu jau nusideda.

Klaidinga sąžinė gali būti dvejopa: arba per daug plati, arba per daug siaura.

Per daug plati arba palaida sąžinė.

9. Per daug plati arba palaida sąžinė (iš lotynų kalbos žodžio «laxus» – «palaidas» ne kartą vadinama ji laksine) yra tada, kai draudžiamus veiksmus laiko nedraudžiamais, sunkias nuodėmes – lengvomis arba net ir visai ne nuodėmėmis.

Jos priežastys dažniausiai yra netikęs auklėjimas, su nedorais asmenimis bendravimas, blogų knygų skaitymas, savo aistrų nevaldymas, są-

žinės nurodymų nepaisymas. Kaip minėta, jeigu ji yra nenugalimai klaidinga, žmogus už jos klaidas neatsako. Bet tokia dažniausiai ilgai nebūva. Anksčiau ar vėliau žmogus pradeda pajusti tiesą. Ją pajutęs, turi ko greičiausiai stengtis savo sąžinę taisyti. Jeigu to nedaro, yra už jos klaidas atsakingas. Geriausia priemonė tokiai sąžinei pataisyti yra atlikti (jei tik galima) rekolekcijas ir pašalinti jos klaidingumo priežastis: rūpintis geriau pažinti dorovės reikalavimus, mesti netikusius raštus, nutraukti nedorus draugavimus, kaip galima, dažniau atlikinėti išpažintį.

*Per daug siaura arba skrupulinga sąžinė.**

10. Sąžinė yra per daug siaura arba skrupulinga *, kai mažas nuodėmės laiko didelėmis, rodo kaltes tenai, kur jų iš tikro nėra, ir net į gerus darbus žiūri, kaip į nuodėmes.

Tokios sąžinės priežastys dažniausiai būva šios: ligūstas palinkimas į nuliūdimą, per didelis nusivarginimas darbais ar pasninkais, vengimas bendrauti su žmonėmis ar atsigaiivinti net ir doromis pramogomis. Skrupulinga sąžinė labai kankina žmogų, ir jeigu jis nesistengia jos taisyti, gali ilgai nuvesti jį į pamišimą. Taisant ją, be abejo, pirmiausia reikia stengtis pašalinti jos priežastis. Tam tikslui labai naudinga duoti gydytojui patikrinti sveikatą ir griežtai laikytis jo nurodymų. Reikia taip pat pasiskirti vieną dvasios vadovą (nieku būdu ne bėginėti nuo vieno pas kitą!), ir atsidėjus vykdyti tai, ką tik jis palieps.

Tikra sąžinė.

11. Sąžinė yra tikra, kai apie veiksmo dorinę vertę sprendžia nesvyruodama ir nebijodama suklysti. Jos prieštara yra abejojanti sąžinė.

Nieku būdu *negalima daryti veiksmo, kol sąžinė abejoja, ar jis doras*. Kas jį darytų, nusidėtų, nes parodytų, kad yra nusistatęs daryti ir pikta. O tai jau yra nuodėmė. Todėl, kilus sąžinės abejojimui, reikia stengtis jį išsiaiškinti, klausiantis dvasios vadovo ar šiaip rimtų žmonių patarimo, ar skaitant atitinkamų knygų. Gi *kol abejojimas pasiilieka, reikia susilaikyti nuo veiksmo*.

Jautri sąžinė.

12. Jautri yra sąžinė, kai greitai parodo, ar veiksmas doras, ar ne, ir kai griežtai reikalauja gera daryti, o pikto vengti. Jos prieštara yra atbukusi sąžinė.

Sąžinės auklėjimas.

13. Kad mūsų sąžinė galėtų būti gera, atsieit, teisinga, tikra ir jautri, reikia stengtis ją auklėti. Tajam tikslui privalome:

a) visada klausyti jos balso, liepiančio daryti gera ir vengti pikto. Nuo to pasidaro ji jautresnė ir budresnė;

b) stengtis ko geriausiai pažinti dorovės mokslą. Tai suteiks sąžinei teisingumo ir tikrumo;

* Iš lotynų kalbos žodžio «scrupulus», reiškiančio aštrų akmenuką, kurs patekęs į batą graužia koją, nes panašiai siauroji sąžinė vargina žmogų.

c) įprasti kasdien daryti sąžinės kvotimą. Daugybės žmonių patyrimas rodo, kad be jo neįmanoma dorovėje pakilti ;

d) ko dažniau valyti savo sąžinę Atgailos sakramentu ar bent tobulu gailesčiu. Ypač nepakešti, kad ją terštų sunki nuodėmė.

« Jei tavo akis nepagėdusi, visas tavo kūnas bus šviesus ; bet jei tavo akis netikusi, visas tavo kūnas bus tamsus. Taigi, jei tavyje esanti šviesa yra tamsybė, kaipgi didelė bus ta tamsybė ! » (Mat. 6, 22-23). Šiuos V. Jėzaus žodžius galima pritaikyti sąžinei, nes ji yra tikras mūsų sielos dorinis žiburys.

B. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMĄ, LAIKANTIS ĮSAKYMŲ

Įsakymų sąvoka.

1. Įsakymus čia suprantame, kaip smulkesnį nurodymą ir paaiškinimą to, kas bendrais bruožais pasakyta įstatymuose.

Įsakymai yra ne kas nors skirtingo nuo įstatymų, bet tik tam tikros įstatymų dalys. Jų besilaikant, įvykdoma įstatymai, arba kitaip tariant, įstatymų leidėjo valia.

Įsakymų suskirstymas.

2. Įsakymai, kurių turime laikytis, kad įvykdytume Dievo valią ir pasiektume galutinį savo tikslą, yra dvejopi : Dievo ir Bažnyčios.

Dievo įsakymų yra 10, gi Bažnyčios — 5. Be to, yra dar paties Jėzaus pažymėtas, kaip pirmasis ir vyriausiasis įsakymas, — Dievo ir artimo meilės įsakymas.

DIEVO ĮSAKYMAI

a) APIE DIEVO ĮSAKYMUS APSKRITAI

Reikia laikytis Dievo įsakymų.

1. Pats Dievas yra mums pareiškęs, jog turime laikytis Jo įsakymų, kad galėtume pasiekti savo galutinį tikslą.

Kai kartą vienas jaunuolis klausė V. Jėzų, ką turis daryti, kad galėtų laimėti amžinąjį gyvenimą, V. Jėzus jam atsakė : « Laikykis įsakymų ». Kai tas teiravosi : « Kokių ? », Išganytojas nurodė jam visus 10 Dievo įsakymų (pal. Mat. 19,17 ir k.).

Kad pasiektume savo galutinį tikslą, be abejo, turime taip pat tikėti į viską, ką Dievas apreiškė ir per savo Bažnyčią mums skelbia, nes V. Jėzus yra aiškiai pasakęs : « Kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16,16). Tačiau *vieno tikėjimo čia anaipiol dar nepakanka*. Reikia taip pat ir gerų darbų, einančių iš Dievo įsakymų vykdymo. Ne be reikalo apaštalas šv. Jokūbas pažymi ir pabrėžia : « Ką padės, mano broliai, jei kas sakytųsi turis tikėjimą, bet neturėtų darbų ? Argi tikėjimas galės jį išganyti ?.. Tikėjimas, jei jis neturėtų darbų, yra pats savyje miręs » (Jok. 2, 14.17).

Todėl, kai 16-jame šimtetyje Liuteris ir kiti klaidų prasimanytojai ėmė skelbti, kad vien tikėjimu žmonės gali būti išganyti, o gerų darbų tam tikslui visai nereikia, Bažnyčia griežtai jucs pasmerkė. (Žinomas yra Liuterio posakis: — Drąsiai nusidėk, bet dar drąsiau tikėk ir būsi išganytas —).

Naudinga laikytis Dievo įsakymų.

2. Nors Dievas galėtų reikalauti, kad žmogus laikytųsi Jo įsakymų ir negaudamas už tai jokio atlyginimo, tačiau savo begaliniu gerumu panorėjo Jis, kad tai teiktų žmogui ko didžiausios naudos.

« Palaiminti, kurių kelias yra nesutęptas, kurie vaikščioja Viešpaties įstatymu » (Ps. 118,1). « Daug ramybės tiems, kurie mėgsta tavo įstatymą » (Ps. 118,165), sakoma psalmėje. Gi šv. Povilas pareiškia: « Pamaldumas yra viskam naudingas, kadangi turi dabartinio ir būsimojo gyvenimo pažadėjimą » (1 Tim. 4,8).

Tiesa, Dievas dažniausiai neatlygina šiame gyvenime už Jo įsakymų vykdymą, nes šis pasaulis anaipol ne užmokesčio, bet tik darbų vieta. Pilnas atlyginimas tėra paskirtas vien amžinybėje. Perėjęs į ją, stropus Dievo valios vykdytojas išgirsta sprendimą: « Gerai, gerasis ir ištikimasis tarne; kadangi tu buvai ištikimas ant nedaugelio, aš ant daugelio tave pastatysiu; įeik į savo Viešpaties džiaugsmą » (Mat. 25,23). Tačiau, kas atsidėjęs laikosi Dievo įsakymų, tas ir šiame gyvenime patiria daug vidinės ramybės, su kuria šio pasaulio gėrybės negali nė iš tolo lygintis. Ne veltui šv. Povilas vadina ją perviršijančia visokį išmanymą (pal. Pilyp. 4,7).

Galima įvykdyti Dievo įsakymus.

3. Dievo įsakymai, tiesa, nėra lengvi, bet, jo malonei padedant, galima juos įvykdyti. Tai matyti iš to, kad:

a) Dievas už jų nevykdymą baudžia amžinu pasmerkimu;

« Tas tarnas, kurs žinojo savo Valdovo valią, bet neprisirengė ir nepadarė, kaip jis norėjo, bus labai plakamas » (Luk. 12,47), pažymi V. Jėzus. O, be abejo, būtų labai neprotinga ir be galo žiauru reikalauti to, kas negalima, ir už neįvykdymą ko skaudžiausiai bausti per amžius. Bet apie Dievą negalima drįsti šitaip net pamanyti. Todėl...

b) Bažnyčia visada mokė ir moko, jog Dievo įsakymus galima įvykdyti;

Jos mintį gražiai čia išreiškė šv. Augustinas šiais žodžiais: « Dievas negalimų daiktų neįsako, o įsakydamas, ragina ir daryti, ką gali, ir prašyti, ko negali, ir teikia pagelbos, kad galėtum ». Todėl ji griežtai pasmerkė šiokius šešioliktojo ir paskesnių šimtmečių klaidų prasimanytojų tvirtinimus: Nuteisintam žmogui neįmanoma išpildyti Dievo įsakymus. — Kaikurių Dievo įsakymų teisingi žmonės, kad ir norėdami bei stengdamiesi, dabartinėmis jėgomis negali įvykdyti. Jiems trūksta taip pat malonių, kurios padarytų šiuos įsakymus galimus. — (Pal. encikl. Casti con-nubii).

c) visais laikais buvo žmonių, kurie Dievo įsakymus įvykdė

Pvz. apie Zakariją ir Elzbietą, šv. Jono Krikštytojo tėvus, evangelijoje sakoma: « Juodu abu buvo teisūs Dievo akivaizdoje ir elgėsi nepeiktinai pagal visus Viešpaties įsakymus ir įstatus » (Luk. 1,6). Apie V. Jėzaus globėją, šv. Juozapą, pareiškiana: « Juozapas, būdamas teisus » (Mat.

1,19). Apie šv. Joną Krikštytoją pats Jėzus pasakė: «Tarp gimusiųjų iš moterų nekilo didesnio už Joną Krikštytoją» (Mat. 11,11). Bažnyčia daug žmonių yra paskelbusi šventaisiais, atseit, po mirties patekusiais į dangų. O žinome gerai, kad nusipelnyti jį tegalima vien tobulu Dievo įsakymų vykdymu.

Tačiau reikia pažymėti ir pabrėžti, kad gimtoji nuodėmė taip susilpnino žmonių jėgas, jog jie patys vieni anaipol negali per ilgesnį laiką visų Dievo įsakymų įvykdyti. Bet Dievas jų čia neapleidžia. Savo malonių jis jiems nešykšti, jei tik jie jų prašo ir su jomis bendradarbiauja. O jam padedant, sunkiausi dalykai galimi. Ne veltui sako apaštalas: «Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane» (Pilyp. 4,13). Gi V. Jėzus apie savo įsakymus pareiškia: «Mano jungas saldus ir mano našta lengva» (Mat. 11,30).

b) APIE VYRIAUSIAJĄ DIEVO ĮSAKYMĄ

Vyriausiasis Dievo įsakymas.

1. Vyriausiasis Dievo įsakymas, kuriame glūdi visi kiti, yra Dievo ir artimo meilės įsakymas. Jis išreikštas šiais V. Jėzaus žodžiais: «*Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi.* Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas. Antras gi į jį panašus: *Mylėsi savo artimą, kaip pats save.* Šitie dviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai». (Mat. 22, 37-40).

Žodžiai «visa širdimi, visa siela, visa mintimi» reiškia, kad Dievą privalome mylėti: a) *visomis savo galiomis*, nė vienos neišskirdami; b) *kiekviena savo galia pilnai*, atseit, jokia savo galia neturime daryti kokio nors veiksmo, kurs nesiderintų su Dievo valia. Dievo meilė mūsų širdyse turi būti ne tokia, kaip kūrinių. Jai mes negalime statyti jokių ribų ar varžtų. Kaip Dievo gerumas neišmatuojamas, begalinis, taip jo meilė mūsų turi būti be ribų ir saiko.

Šis įsakymas yra didžiausias ir pirmasis, nes:

a) jis sudaro patį mūsų dvasios gyvenimo pagrindą ir visokios tobulybės versmę. Todėl sako apaštalas: «kad jūs būtumėte išisakniję ir sutvirtėję meilėje» (Ef. 3,17);

b) meilė yra vertingiausia iš visų dorybių. «Dabar pasilieka tie trys dalykai: tikėjimas, viltis, meilė; didžiausias tarp jų yra meilė» (1 Kor. 13,13), kalba apaštalas;

c) be meilės joks veiksmas neturi vertės Dievo akyse. Šv. Povilas čia pabrėžia: «Jei išdaliničiau visą mano lobį beturčiams valgydinti ir jei išduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, nieko man nepadeda» (1 Kor. 13, 3).

d) meilė skatina mus ir palengvina mums įvykdyti Dievo įsakymus. Todėl sako V. Jėzus: (Dievo ir artimo meilės) «įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai» (Mat. 22, 40), o šv. Povilas pareiškia: «Įstatymo įvykdymas yra meilė» (Rom. 13, 10);

e) meilė yra visų įsakymų tikslas ir ji turi lydėti visus mūsų veiksmus. «Įsakymo tikslas yra meilė» (1 Tim. 1, 5), pažymi apaštalas.

Įsakymą mylėti artimą, kaip patį save, vadina V. Jėzus lygiu su įsakymu mylėti Dievą, nes:

a) savęs ir artimo meilė turi remtis Dievo meile ir iš jos eiti;

b) nemylint artimo, negalima mylėti ir Dievo. Ne veltui sako apaštalas šv. Jonas : « Jei kas sakytų : Aš myliu Dievą ir nekęstų savo brolio, tas melagis. Nes kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylėti Dievą, kurio nemato ? » (1 Jon. 4, 20).

Vyriausiojo įsakymo esmė.

2. Vyriausiojo įsakymo esmę sudaro tai, kad Dievą mes turime mylėti labiau už viską ir dėl Jo paties, o save ir artimą – Dievuje ir dėl Dievo.

Mylėti Dievą dėl Jo paties reiškia : mes turime Dievą mylėti ne dėl kokio kito nuo Jo atskiro ir skirtingo gėrio, bet tik dėl to, kad Jis pats yra didžiausias mūsų gėris, mūsų atlyginimas ir mūsų laimė.

1 §. APIE DIEVO MEILĘ

Dievo meilės sąvoka.

1. Dievo meilė yra Dievo mums suteikta dorybė, kurios skatinami ir padedami mes mylime Dievą labiau už viską, kadangi Jis yra didžiausias gėris.

Dievo meilė yra *Dievo* mums *suteikta* dorybė, vadinasi, ji ne prigimtinė, bet antprigimtinė. Duoda ją Dievas mums per Krikštą drauge su pašvenčiamąja malone. O kai sunkiai nusidedami, jos netenkame, grąžina ją mums per Atgailos sakramentą.

Dievo meilės motyvai.

2. Motyvai arba akstinai, kurie skatina mus Dievą mylėti yra šie :

a) pati Dievo Būtybė. Dievas juk didžiausias, augščiausias, tobuliausias Gėris, koks tik yra ir gali būti ;

J kiekvieną gėrį savaime krypta mūsų širdis. Tad ypač turi ji linkti į Dievą. Jei tačiau, deja, dažnai žmonės nereiškia Dievui priderančios meilės, taip būva dėl to, kad jie Jo tinkamai nepažįsta, apie Jį per mažai galvoja, ar apgaulingomis pasaulio gėrybėmis susivilioja.

b) neapsakomas Dievo gerumas mums. Jis juk pirmas mus pamilo ir suteikė mums visas, kokias tik turime ir galime turėti, kūno ir sielos gėrybės ;

«Mylėkime Dievą, nes Dievas pirmas mus mylėjo... Tame yra meilė, ne kad mes mylėjome Dievą, bet kad jis pirmas mus mylėjo ir siuntė savo Sūnų, kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes» (1 Jon. 4, 19 ; 10), kalba apaštalas šv. Jonas.

c) Dievo valia. Dievas, mat, liepte liepia mums, kad Jį mylėtume ;

«Mylėsi Viešpatį, savo Dievą... Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas» (Mat. 22, 37 ; 38), pareiškia Dievo Sūnus, Jėzus Kristus.

d) Dievo atlyginimas, nes Dievas yra paskyręs mums už Jo meilę kuo didžiausią laimę.

«Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas prirengė tiems, kurie jį myli» (1 Kor. 2, 9), sako apie tai šv. Povilas.

Dievo meilės savybės.

3. Dievo meilė mūsų sielose turi būti: a) antprigimtinė, b) didesnė už viską, c) veikli.

Antprigimtinė.

4. Dievo meilė yra *antprigimtinė*, kai eina iš malonės ir tikėjimo, vadinasi, kai malonės padedami mylime mes Dievą toki, kokį rodo Jį mums ne tik protas, bet ir apreiškimas.

«Įsakymo tikslas yra meilė iš nesuteptos širdies... ir neveidmainingo tikėjimo» (1 Tim. 1, 6). «Mano gi teisusis iš tikėjimo yra gyvas; bet jei pasitrauks, jis nepatiks mano sielai» (Zyd. 10, 38), kalba šv. Povilas.

Prigimtinė būtų meilė to asmens, kurs tik iš šio pasaulio daiktų pažintų, kad yra Dievas, ir jį, kaip viso ko Kūrėją bei Palaikytoją, mylėtų. Suprantama, šitokios meilės anaip tol nepakanka galutiniam tikslui pasiekti, nes jis nėra prigimtinis.

Didesnė už viską.

5. Dievo meilė mūsų širdyse yra didesnė už viską, kai mes jį mylime labiau už bet ką kita taip, jog esame pasiryžę verčiau visko nustoti, tik ne jį kokia sunkia nuodėme įžeisti.

«Aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei galybės, nei dabartiniai, nei būsimieji dalykai, nei stiprybė, nei augštumas, nei gilumas, nei joks kitas sutvėrimas negalės atskirti mūsų nuo Dievo meilės» (Rom. 8, 38-39), taip sako šv. Povilas apie šitokią Dievo meilę.

Nors Dievą turime mylėti labiau už viską, tačiau nėra būtina, kad Jį mylėtume pačiame augščiausiam laipsnyje. Dera pažymėti, kad Dievo meilėje yra laipsnių. Pirmasis arba žemiausiasis reiškiasi tuo, kad *iš Dievo meilės vengiama sunkiųjų nuodėmių*. Augštesnis — *kad saugojamasi taip pat ir mažųjų kalčių*. Augščiausiasis gi — *kada atsidėjus stengiamasi daryti tai, kas tobuliausia ir Dievui kuo labiausiai patinka*. Taigi, nėra būtina mylėti Dievą šiame augščiausiam laipsnyje. Sielos išganymui pakanka ir pirmutinio arba žemiausiojo meilės laipsnio. Tik, suprantama, kuo Dievo meilės laipsnis mūsų sielose augštesnis, tuo mums patiems naudingiau.

Veikli.

6. Dievo meilė yra *veikli*, kai darome tai, kas Dievui patinka, atsieiti, kai laikomės Jo įsakymų.

«Kas turi mano įsakymus ir juos laiko, tas mane myli» (Jon. 15, 21), sako V. Jėzus. O apaštalas šv. Jonas pareiškia: «Tai yra Dievo meilė, kad mes laikytumė jo įsakymus» (1 Jon. 5, 3).

Reikia pažymėti, kad Dievo meilė yra labiau *valios* negu jausmų dalykas. Jos esmę sudaro Dievo įsakymų vykdymas, o ne jausmingumas. Todėl kūrinių, pvz., tėvų, giminių, draugų ir pan. meilė dažnai būva už ją jausmingesnė. Be abejo, Dievo meilė gali irgi jungtis ir ne kartą jungiasi su jausmais, bet tai nėra būtina.

Tobula Dievo meilē.

7. Tobula yra Dievo meilē, jei mes mylime Dievą *dēl Jo paties*, atsieit, dēl to, kad Jis tiek pats savyje, tiek mums yra geras. Vadinasi, tobulos Dievo meilės motyvas yra paties Dievo gerumas.

«Mes mylėkime Dievą, nes Dievas pirmas mus mylėjo» (1 Jon. 4, 19). «Kiekvienas, kurs myli, yra gimęs iš Dievo» (1 Jon. 4, 7). «Kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, ir Dievas jame» (1 Jon. 4, 16), sako apaštalas šv. Jonas apie tobulą Dievo meilę.

Einąs iš tobulos Dievo meilės gailestis panaikina nuodėmes. «Jai atleidžiama daug nuodėmių, nes ji daug mylėjo» (Luk. 7, 47), yra pareiškęs V. Jėzus apie ties Jo kojomis klūpančią ir už savo kaltes raudančią Mariją Magdalėną.

Netobula Dievo meilē.

8. Dievo meilē yra netobula, kai Jis mylimas dēl to, kad tikimasi iš Jo kokio nors gėrio. Vadinasi, skatinąs Dievą mylėti akstinas yra čia ne pats Dievas, bet tik galimasis iš Jo gauti gėris.

Ryškų netobulos meilės pavyzdį yra davęs Evangelijoje minimasis palaidūnas sūnus, kai bado kankinamas kalbėjo: «Kiek tai samdinių mano tėvo namuose turi apščiai duonos, o aš čia badu mirštu! Kelsiuosi, eisiu pas savo tėvą...» (Luk. 7, 17-18). Jį, mat, skatino grįžti į tėvo namus ne tėvo meilė, bet tik tėvo duona, kuria jis galėjo apsiginti nuo bado.

Nedera užmiršti, kad Dievo meilės tobulumas ar netobulumas pareina anaip tol ne nuo laipsnio, kuriuo Dievas mylimas, bet tik nuo motyvo, dēl kurio Jis mylimas. Ir žemiausiajam laipsnyje Dievo meilė gali būti tobula, tuo tarpu gi kai augščiausiąjame — netobula. Nors augštesniuose laipsniuose paprastai būva ji tobula. Taip pat atsimintina, kad Dievo meilės tobulumas ar netobulumas nieko bendro neturi su jausmingumu.

Priemonės padauginti ir patobulinti Dievo meilei.

9. Priemonės padauginti ir patobulinti Dievo meilei mūsų širdyse yra šios:

a) dažnas ir vertas šv. sakramentų priėmimas;

Šv. sakramentai eina iš begalinės Dievo meilės mums. Jie uždega, palaiko ir išvysto Dievo meilę mūsų širdyse. Kuo dažniau ir verčiau jie priimami, tuo galingiau pasireiškia nuostabūs jų vaisiai.

b) dažnas Dievo savybių ir geradarybių prisiminimas ir ypač V. Jėzaus kančios bei mirties apmąstymas;

Dievo nemyli ar per mažai Jį myli žmonės dēl to, kad arba visai neprisimena Jo savybių ir geradarybių, arba per retai jas teprisimena. Tuo būdu Dievas liekasi jiems beveik suvis nežinomas, ir jų širdys Jam yra šaltos. Gūtų visai kitaip, jei jie pasistengtų Jį geriau pažinti! Ypač gi, jei gerai atsimintų ir atsidėję mąstyti, kad «Dievas taip mylėjo pasaulį, kad davė savo viengimisįjį Sūnų, kad kiekvienas, kurs į jį tiki, nežūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą» (Jon. 3, 16); kad «(Kristus) mylėjo mus ir apiplovė mus savo krauju nuo mūsų nuodėmių» (Apr. 1, 5).

c) savęs išsižadėjimas ir kantrybė varguose bei sielvartuose;

Dievo meilė yra Dievo valios vykdymas. Gi ta Jo valia reiškiasi mums Jo įsakymais ir Jo Apvaizdos patvarkymais. Kad galėtume Jo

įsakymus įvykdyti, turime daug kame susivaldyti, nusigalėti, daug ko išsižadėti. Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs - « Kas nori eiti paskui mane, tegul pats savęs išsižada » (Mat. 16, 42). Kad tinkamai priimtume Dievo Apvaizdos patvarkymus, kurie dažnai būva mums labai nemalonūs, skaudūs, reikia nemažos kantrybės. « Jums reikia kantrybės, kad darydami Dievo valią, gautumėte, kas pažadėta » (Žyd. 10, 36), pareiškia šv. Povilas. Todėl suprantama, kad, esant mums reikiamai savęs išsižadėjusiems ir kantriems, Dievo meilė tarpsta, veši ir klesti mūsų širdyse.

d) gerų darbų atlikinėjimas.

Kiekvienas geras darbas yra Dievo meilės reiškiny, ir kuo daugiau jų atlikinėjama, tuo toji meilė darosi didesnė bei galingesnė. Ne veltui V. Jėzus yra pavadinęs mylimiausiais savo giminėmis tuosius, kurie vykdo Dievo valią, atsieit, atsidėję daro gerus darbus. Žinomi jo žodžiai: « Kas tik daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas mano brolis, ir sesuo, ir motina » (Mat. 12, 50).

Dievo meilės nustojimas ir susilpimas.

10. Dievo meilės nustojama, padarant bet kurią sunkią nuodėmę. Maža nuodėmė Dievo meilės nepašalina, bet tik ją susilpnina.

Kas myli Dievą, tas laikosi Jo įsakymų. O kas sąmoningai nesilaiko vieno ar kito jų svarbiame dalyke, tas, aišku, Dievo nemyli, ir iš to širdies meilė išnyksta kartu su pašvenčiamąja malone. Mažoji nuodėmė mūsų dar nepaverčia Dievo priešais, bet tik padaro mus nebe taip jam malonius.

2 §. APIE ARTIMO MEILĘ

I. APIE ARTIMO MEILĘ APSKRITAI

Artimo meilės sąvoka.

1. Mes turime mylėti ne tik Dievą, bet ir artimą.

V. Jėzus pareiškęs, kad didžiausias ir pirmasis įsakymas yra mylėti Dievą, tarė: « Antras gi į jį panašus: Mylėsi savo artimą, kaip pats save » (Mat. 22, 29).

Mūsų gi artimas yra kiekvienas žmogus be jokio religijos, tautybės, šalies, kūno spalvos skirtumo ir taip pat vis tiek, ar jis mums palankus, ar nepalankus, ar net priešingas.

Pareigos mylėti artimą kilmė.

2. Pareiga mylėti artimą eina:

a) iš pareigos mylėti Dievą;

Mat, Dievo meilė ir artimo meilė yra glaudžiai viena su kita susijusios taip, jog juodvi viena be kitos negali būti. Ne be reikalo kalba apaštalas šv. Jonas: « Jei kas sakytų: Aš myliu Dievą ir nekęstų savo brolio, tas melagis. Nes kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylėti Dievą, kurio nemato? » (1 Jon. 4, 20).

b) iš aiškaus ir griežto Dievo įsakymo.

«Mylėsi savo artimą, kaip pats save» (Mork. 12, 31). «Aš jums duodu naują įsakymą mylėti vienas kitą; kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs vienas kitą mylėtumėte» (Jon. 13, 34), pareiškia V. Jėzus. Gi apaštalas šv. Jonas sako: «Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad, kas myli Dievą, mylėtų ir savo brolių» (1 Jon. 4, 21).

Eilė artimo meilėje.

3. Tačiau nėra pareigos visus žmones mylėti lygiame laipsnyje, bet sveikas protas rodo, kad reikia čia laikytis tam tikros eilės. Būtent, esant toms pačioms sąlygoms:

a) labiau mylėtini yra tie, kuriuos sieja su mumis glaudesni ryšiai, kaip antai: giminystės, draugiškumo, religijos, verslo, tautybės, pilietybės, bendro gyvenimo ir pan.;

b) atlikinėjant meilės darbus, pirmesnėje vietoje statytini tie, kuriuos slėgia didesnis kūno ar sielos vargas.

Taip rodo sveikas protas ir jo čia reikia laikytis. Kitaip — mūsų elgesys būtų neprotingas.

Artimo meilės motyvai.

4. Motyvai arba akstinai, kurie ragina mus mylėti artimą, yra ypač šie:

a) mūsų Mokytojas ir Atpirkėjas V. Jėzus yra įsakęs mylėti artimą, ir artimo meilę paskyręs ženklui, kurs turi parodyti, kas yra tikras Jo mokinys;

«Tai mano įsakymas, kad mylėtumėte vienas kitą, kaip aš jus mylėjau» (Jon. 15, 12). «Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę vienas kito» (Jon. 13, 35) — tai vis aiškūs Išganytojo žodžiai.

b) V. Jėzaus pavyzdys, kurį davė Jis mums tiek savo gyvenimu, tiek mirtimi;

«Būkite Dievo sekiotojai, kaip mylimiausieji vaikai, ir elgkitės meilėje, kaip ir Kristus mus mylėjo ir pats save davė už mus Dievui atnašą ir auką» (Ef. 5, 1-2), kalba šv. Povilas.

c) kiekvienas žmogus yra ne tik Dievo paveikslas, bet ir Jo vaikas, švč. Jėzaus krauju atpirktas ir amžinai laimei pasikirtas.

«Argi mes visi turime ne vieną Tėvą? Argi mus ne vienas Dievas sukūrė? Kodėlgi tad tarp mūsų vienas kitą niekina?» (Mal. 2, 10), sako pranašas Malakijas. O apaštalas primena: «Vienas Dievas ir visų Tėvas, kurs stovi augščiau už visus, visuose veikia ir yra visuose mumyse» (Ef. 4, 6).

Artimo meilės savybės.

5. Kad artimo meilė būtų tikra, turi būti: a) nuoširdi, b) nesavanaudi, c) visuotinė, d) antprigimtinė.

a) Meilė yra *nuoširdi*, kai artimą mylime ne tariamai, ne veidmainingai, bet iš tikro taip, kaip pačius save, atsieit, kai jam taip gėdžiame gero, kaip patiems sau, ir taip nenorime pikto kaip nenorime sau patiems.

«Visa, ko jūs norite, kad žmonės jums darytų, ir jūs jiems darykite» (Mat. 7, 12), liepia V. Jėzus. O apaštalas šv. Jonas įspėja: «Mano vaikeliai, nemylėkime žodžiu, nė liežuviu, bet darbu ir tiesa» (1 Jon. 3, 18).

b) Meilė yra *nesavanaudi*, jei mylime artimą ne dėl kokios naudos, kurios galime iš to turėti, bet tik dėl Dievo.

«Keldamas pokylį, pasikviesk beturčių, luošų, raišų ir aklų. Tai tu būsi palaimintas, nes jie neturi, kuo tau atsilyginti; bus gi tau atsilyginta teisiųjų prisikėlime» (Luk. 13, 13-14), sako V. Jėzus.

c) Meilė yra *visuotinė*, kai apima visus žmones, nė vieno neišskirdama, vis tiek ar kas būtų mums palankus, ar nepalankus, ar net priešingas.

«Jei jūs mylite tuos, kurie jus myli, koki turėsite užmokestį?» sako V. Jėzus. «Argi ir muitininkai to nedaro? Ir jei jūs sveikinate tik savo brolius, ką jūs viršaus darote? Argi ir pagonys to nedaro?» (Mat. 5, 46-47).

d) Meilė yra *antprigimtinė*, kai eina iš tikėjimo ir malonės, ir kai mylime artimą ne dėl kokių prigimtinių jo savybių, bet dėl Dievo.

Be abejo, turįs gražių prigimtinių savybių žmogus yra mums mielesnis ir labiau traukia prie savęs mūsų širdį, tačiau anaipol ne tuo reikia vadovautis jį mylint, ir nors tų savybių jis neturėtų, ar būtų net pilnas mums nemalonių savybių, vis tiek privalome jį mylėti.

II. APIE PRIEŠŲ MEILĘ

Pareiga mylėti savo priešus.

1. Aiškiai ir griežtai yra įsakęs V. Jėzus, kad mums nepakan-ka vien tik nekeršyti savo priešams, bet reikia taip pat juos ir mylėti, atsieit, norėti ir daryti jiems gero.

Pareiga mylėti savo priešus yra viena V. Jėzaus paskelbtojo N. Įstatymo tobulybės. S. Įstatyme buvo pasakyta: «Jei kas sužaloja savo artimą, tam turi būti padaryta tai, ką jis padarė: žaizda už žaizdą, akis už akį, dantis už dantį; koki sužalojimą jis padarė, tokį turi ir pats patirti» (3 Moz. 24, 19-20). Atvirkščiai gi V. Jėzus, kurs atėjo ne panaikinti Įstatymo, bet tik patobulinti, pareiškia: «Aš gi jums sakau: Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus, kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kurs leidžia savo saulei tekėti ant gerųjų ir pik-tųjų ir lydina ant teisiųjų ir neteisiųjų» (Mat. 5, 44-45).

Artimesnis į šią pareigą pažvelgimas.

2. Tačiau reikia skirti tai, kas įsakyme mylėti savo priešus sudaro pareigą, ir kas ne.

a) Mes esame *įpareigoti* reikšti savo priešams tuos artimo meilės ženklus, kuriuos paprastai reiškiame tokiuose pat su mumis santykiuose esantiems mums nepriešingiems asmenims.

Vadinasi, jei mūsų priešas yra mums artimas giminė, mes turime pareigą reikšti jam tokius artimo meilės ženklus, kokius paprastai reiškiamė artimam savo giminei; jei kaimynas — kaimynui, jei pažįstamas — pažįstamajam, jei tautietis — tautiečiui ir t.t.. Nerodyti tokių meilės ženklų yra tas pat, kas artimo nekęsti. Todėl, pvz., mes negalime išskirti priešų iš savo bendrųjų maldų, bet turime jose ir juos apimti.

b) Bet mes neturime pareigos reikšti savo priešams ypatingų meilės ženklų.

Tai savaime suprantama. Juk mūsų priešai neturi teisės į kokią ypatingą mūsų meilę. Pakanka čia paprastosios, vadinasi, tokios, kokią apskritai turi, pvz., broliai broliams, kaimynai kaimynams, pažįstamieji pažįstamiesiems ir t.t.. Bė abejo, didesnė meilė nesudaro ne tik jokios kaltės, bet yra net tobulybė, didvyriškumas. Tačiau įpareigoti į ją mes nesame, ir kas jos neturi, nenusideda.

Priešų meilės motyvai.

3. Savo priešus mes turime mylėti dėl to :

a) kad Dievas mums tai įsako ;

Žinomi juk V. Jėzaus žodžiai : « Aš gi jums sakau : Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus » (Mat. 5, 44).

b) kad dieviškasis mūsų Mokytojas davė mums aiškų ir ryškų priešų meilės pavyzdį ;

Į savo įdaviką, Judą Iskariją, kreipėsi jis meiliais žodžiais, tardamas : « Prieteliau, ko atėjai ? » (Mat. 26, 50) ir davėsi jo pabučiuojamas. Už savo kankintojus ir žudikus jis meldėsi, sakydamas : « Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką darą » (Luk. 23, 34) ir t.t..

c) kad norime, idant Dievas mums atleistų, kai, nusidėdami, pasidarome jo priešai.

O Dievas mūsų kalčių atleidimą yra padaręs priklausomą nuo priešų meilės mūsų širdyse. Jei mes juos mylime, jis atleidžia mums kaltes, jei ne, ne. Ne veltui V. Jėzus idėjo į savo išmokytąją ir mūsų kasdien kalbėtinąją maldą žodžius : « Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams ».

Pareiga susitaikinti.

4. Iš pareigos mylėti savo priešus savaime eina pareiga jiems atleisti ir su jais susitaikinti. Nenoras tai padaryti yra neapykantos ženklas ir, aišku, Dievo įsakymui nusikaltimas.

« Atleiskite, jei kas nors prieš ką turite, kad ir jūsų Tėvas, kurs yra danguje, atleistų jums jūsų nuodėmes » (Mork. 11, 26), sako V. Jėzus. Gi apaštalas šv. Jokūbas pareiškia : « Teismas be pasigalėjimo tam, kas nevykdė gailestingumo » (Jok. 2, 13).

Būdas susitaikinti.

5. Susitaikinimas turi vykti šitokiu būdu :

a) jei mes ką įžeidėme, turime stengtis įžeistąjį kuo greičiausiai atsiprašyti;

«Jei tu atiduodi savo dovaną prie altoriaus ir tenai atsimeni, kad tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo dovaną tenai, ties altorium, eik pirma susiderinti su savo broliu, o paskui atėjęs atiduosi savo dovaną. Greitai susitaisyk su savo priešu, kol dar tebeesi draug su juo kelyje» (Mat. 5, 23-24), liepia V. Jėzus.

b) jei mus kas įžeidė, turime mielai ir iš širdies jam atleisti, nors jis mūsų ir neatsiprašytų, o juo labiau, jei jis mus atsiprašo ;

«Niekam piktumu už pikta neatsimokėkite ; rūpinkitės tuo, kas gera... Nekeršykite patys, mylimiausieji! bet duokite vietos rūstybei, nes yra parašyta : Mano kerštas, aš atsilyginsiu, sako Viešpats... Nesiduok nugalėti savęs piktumui, bet nugalėk pikta gerumu» (Rom. 12, 17-21), moko apaštalas šv. Povilas.

c) jei įžeidimas buvo abipusis, bendrai turi stengtis tas pirma atsiprašyti, kas pirmiau ar labiau įžeidė.

Tačiau, kaip minėta, reikia įžeidusiajam kuo greičiau atleisti, vis tiek, ar jis atsiprašo, ar ne. «Tegul saulė nenusileidžia ant jūsų rūstybės», išpėja mus apaštalas.

Savo teisių reikalavimas ir gynimas.

6. Žinoma, savo teisių reikalauti ir jas ginti galime, tik turime tai daryti be rūstybės, neapykantos, keršto ir per atitinkamas viešąsias įstaigas.

Apskritai, mes turime būti nusistatę verčiau kentėti, negu daryti pikta ir nesibylinėti kiekviename menkame dalyke. Ne be reikalo sako V. Jėzus : «Jei kas nori su tavim bylinėtis teisme ir atimti tavo jupą, palik jam ir apsiaustą. Ir kas tave verčia atlikti baudžiosios tūkstantį žingsnių, eik su juo ir kitu du» (Mat. 5, 40-41).

III. APIE GAILESTINGUMO DARBUS

Pareiga ypatingai mylėti vargstančiuosius.

1. Mylėdami be išimties visus žmones, ypatingos meilės mes turime reikšti tiems, kurių būklė šiame pasaulyje yra sunkesnė, kaip antai : beturčiams, našlaičiams, nelaimių ištiktiesiems, vargų slėgiamiesiems, nuliūdusiesiems, abejonių graužiamiesiems, rūpesčių kamuojamiesiems ir pan... Jų turime mes gailėtis ir jiems teikti pagelbos atitinkamais kūno ir sielos gailestingumo darbais.

«Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas» (Luk. 6, 36). «Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumo» (Mat. 5, 7), sako V. Jėzus.

Kūno gailestingumo darbai.

2. Dažniausieji kūno gailestingumo darbai yra šie : 1) alkstančius pavalgydinti, 2) trokštančius pagirdyti, 3) nuogus apdengti, 4) keleivius į namus priimti, 5) kalinius ir belaisvius išvaduoti, 6) ligonius aplankyti, 7) numirusius palaidoti.

Sielos gailestingumo darbai.

3. Sielos gailestingumo darbai yra šie : 1) nemokančius pamokyti, 2) abejojančius patarti, 3) nuliūdusius paguosti, 4) piktą darančius sudrausti, 5) ižeidimus atleisti, 6) nuoskaudas nukęsti, 7) melstis už gyvus ir numirusius.

Pareiga daryti kūno gailestingumo darbus.

4. Yra griežta pareiga daryti kūno gailestingumo darbus, nes V. Jėzus grasina amžinu pasmerkimu tiems, kurie juos apleidžia.

Žinomi juk žodžiai, kuriuos tars Jis per paskutinį teismą pasmerktiesiems : « Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniui ir jo angelams. Nes aš buvau alkanas, ir jūs manęs nepavalgydinote ; buvau ištroškęs, ir jūs manęs nepagirdėte ; buvau svečias, ir jūs manęs nepriėmėte ; nuogas, ir neapdrėgėte manęs ; ligonis ir kalėjime, ir jūs neaplankėte manęs... Iš tikrųjų, sakau jums, kiek kartų tai nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepadarėte » (Mat. 25, 41-45).

Pareiga duoti išmaldą.

5. Ypatingu būdu primenama ir pabrėžiama šv. Rašte pareiga teikti stokojančiam artimui išmaldą.

« Aš įsakau tau, kad atgniaužtum savo ranką savo stokojančiam ir neturtingam broliui » (5 Moz. 15, 11), kalbėjo Dievas per Mozę. « Atlaužk alkstančiam savo duonos ir vargstančius bei benamius priimk į savo namus » (Iz. 58, 7), sako pranašas Izaijas. « Jei kas turi šio pasaulio lobio ir, matydamas, kad jo brolis turi reikalo, uždaro jam savo širdį, kaipgi pasiliks jame Dievo meilė ? » (1 Jon. 3, 17), pareiškia apaštalas šv. Jonas.

Pareigos saistymas duoti išmaldą.

6. Pareiga duoti išmaldą saisto mus tik tada, kai artimas yra tikrai jos reikalingas, ir kai mes turime iš ko ją duoti.

Savaime aišku, kad negali būti nė mažiausios pareigos šelpti visokius tinginius, apsimetėlius, valkatas ir pan. išnaudotojus. Taip pat nesame įpareigoti šelpti kitų, jeigu patys nieko neturime, nes nesame įpareigoti artimą mylėti labiau negu pačius save. Bet šventieji heroiskai yra mylėję artimą, labiau kaip save, bent kaikurie.

Artimesnis pažvelgimas į išmaldos saistymą.

7. Šalpos reikalingą artimą gali slėgti trejopas vargas : didžiausias, didelis ir paprastas. Didžiausias vargas yra tada, kai, artimas, jeigu jo nesusėlpume, netektų gyvybės ar sveikatos. Didelis vargas yra, kai artimas vos ne vos tegali gyventi be pašalpos. Paprastas yra vargas, kai artimas, nesėlpiamas, gyventi gyvena, bet gana sunkiai ir skurdžiai.

Gėrybės, kurių mes galime turėti, yra taip pat trejopos : a) būtinose mūsų gyvybei palaikyti ; b) atliekamos nuo mūsų gyvybės palaikymo, bet reikalingos mums gyvenimui pagal mūsų luomą ; c) atliekamos nuo gyvenimo pagal mūsų luomą.

Taigi :

a) artimą, patekusį į didžiausiąją vargą, mes esame įpareigoti sušelpsti, jei turime gėrybių, atliekamų, nuo mūsų gyvybės palaikymo ;

Žinoma, pakanka čia duoti artimui tiek, kiek tuo tarpu reikalinga jam pagelbėti, ir nėra pareigos, kad mes visą laiką jį šelptume, kol jis bus varge, nes gali ir kiti tai daryti.

b) artimą, esantį dideliame varge, privalome sušelpsti, jei turime gėrybių, atliekamų nuo gyvenimo pagal mūsų luomą ;

c) paprasto vargo slėgią artimą turime pareigą bent retkarčiais sušelpsti gėrybėmis, atliekamomis nuo gyvenimo pagal mūsų luomą.

Be abejo, geriausia teikti pagelbos stokojantiesiems per įvairias valstybines ar privatinės labdaros įstaigas. Mokėdami tokioms įstaigoms nustatytą mokestį, ar kartkartėmis duodami joms kokią auką, mes atliekame pareigą šelpsti varge esantį artimą.

Dievo atlyginimas už išmaldą.

8. Dievui labai patinka šelpiantieji stokojantį artimą ir Jis jiems gausiai atsilygina :

a) teikdamas palaimos šio pasaulio dalykuose ;

« Palaimintas, kurs atsimena vargšą ir beturtį, nelaimės dieną Viešpats išgelbės jį » (Ps. 40,2), sako psalmininkas. O išminčius pareiškia : « Kas duoda beturčiui, tam nieko nestokos ; o kas nusikreipia nuo prašančiojo, patirs vargo » (Pat. 28, 27).

b) duodamas įvairių dvasinių malonių, ypač gi priimdamas išmaldą, kaip vertingą atpildą už nuodėmes ;

« Išmalda išgelbi nuo mirties ir apvalo nuo nuodėmių » (Tob. 12, 9), sako Tobijas. « Degančią ugnį užgesina vanduo, o išmalda pasipriešina nuodėmėms » (Ekkli. 3, 33), kalba išminčius.

c) paskirdamas amžiną laimę danguje.

Juk V. Jėzus pareiškė taip tarsių tiems, kurie per paskutinį teismą bus Jo dešinėje : « Eikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite jums nuo pasaulio įkūrimo priengtą karalystę. Nes aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote ; buvau ištroškęs, ir jūs mane pagirdėte ; buvau svečias, ir jūs mane priėmėte ; buvau nuogas, ir jūs mane pridengėte » (Mat. 25, 34-36) ir t.t.. O kai tie klausia jį, kada jie tai jam padarę, jis atsakysias : « Iš tikrųjų, sakau jums, kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte » (Mat. 25, 40).

Taigi, kaip pažymi Tobijas, « geriau yra duoti išmaldą negu krauti turtus » (Tob. 12, 8). O V. Jėzus įspėja : « Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys gadina ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei rūdys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia » (Mat. 6, 19).

Pareiga daryti sielos gailestingumo darbus.

9. Artimo sielos išganymas turi nemažiau mums rūpėti, kaip ir jo kūno gerovė. Todėl reikalaujantiems pagelbos, kiek tik galime, privalome jos teikti atitinkamais gailestingumo darbais.

« Kas sugrąžina nusidėjėlių nuo jo kelio klaidos, tas išgelbės jo sielą nuo mirties ir apdengs daugybę nuodėmių » (Jok. 5, 20), sako apaštalas šv. Jokūbas.

Broliškas išpėjimas.

10. Ypatingu būdu Dievas nori, kad pasistengtume broliškai išpėti pikta darantįjį artimą.

Tai matyti iš šių V. Jėzaus žodžių: « Jei tavo brolis tau nusidėjo, eik ir bark jį pats būdamas su juo vienu. Jei jis tavęs paklausys, tu laimėjai savo brolių. Jeigu jis tavęs nepaklausytų, imk su savim dar vieną ar du, kad kiekvienas dalykas būtų patvirtintas dviejų ar trijų liudytojų pasakymu » (Mat. 18, 15-16).

Broliško išpėjimo pareigos saistymas.

11. Pareiga broliškai išpėti pikta darantįjį artimą mus saisto:

- a) kai išpėjimas yra tikrai reikalingas artimui pataisyti;
- b) kai tikimės naudingai jį atliksią;
- c) kai galime atlikti jį be didelio sau patiemų nuostolio.

Būdas atlikti broliškąjį išpėjimą.

12. Kad broliškas išpėjimas galėtų būti sėkmingas, reikia jį daryti su nuoširdžia meile, protingai ir švelniai, atsieit, tikrai broliškai.

« Broliai, jei žmogus ir įpultų netikėtai į kokią nuodėmę, jūs, kurie esate dvasiniai, pataisykite tokį, laikydamiesi romumo dvasios » (Gal. 6, 1), sako šv. Povilas.

3 §. APIE KRIKŠČIONIŠKĄ SAVĘS MEILĘ

Pareiga mylėti save.

1. Liepdamas mylėti artimą, V. Jėzus pareiškė: « Mylėsi savo artimą, kaip pats save » (Mork. 12, 31). Tuo būdu savęs meilę Jis paskyrė artimo meilės matu ir saiku. Vadinasi, savęs meilės Jis anaipol neuždraudė, bet ją leido ir net netiesioginiai įsakė. Be to, tai visa, kas sakytą apie pareigą mylėti artimą, turi reikšmės ir čia.

Savęs meilė yra mums įgimta. Ją įdiegė Kūrėjas į pačią mūsų prigimtį. Todėl savaime ji anaipol nenuodėminga. Bet ji nėra nė nuopelnas amžinajam gyvenimui. Kad ji galėtų būti nuopelnas, turi būti *antprigimtinė* arba *krikščioniška*.

Krikščioniškos savęs meilės esmė.

2. Krikščioniškos savęs meilės esmę sudaro tai, kad mes :

- a) ypač rūpinamės savo sielos išganymu ;
- b) savo kūną ir šio pasaulio gėrybes mylime antprigimtinę meile.

Rūpinimasis sielos išganymu.

3. Rūpintis savo sielos išganymu privalome pirmiausiai ir labiausiai, nes :

- a) ji yra svarbiausias nums dalykas ;

Ji sukurta į Dievo paveikslą ir panašumą ; ji atpirkta begalinės vertės kaina, švč. V. Jėzaus krauju ; ji pašvęsta įvairiomis šv. Dvasios malonėmis ; ji savo prigimtimi yra nemirtinga ; ji skirta per amžius džiaugtis Dievo regėjimu.

- b) nuo jos išganymo pareina visas mūsų likimas amžinybėje.

Jeigu ją išganome, esame viską laimėję, nežiūrint to, kas mums tektų šiame pasaulyje patirti ar iškentėti. O jeigu ne—viskas yra žuvę, nors ir augščiausiai būtume iškilę čia žemėje ar daugiausiai visokių gėrybių prisikrovę. Ne be reikalo pažymi ir pabrėžia V. Jėzus : « Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį ? (Mat. 16, 26).

Būdas rūpintis savo sielos išganymu.

4. Savo sielos išganymu rūpinamės, kai :

- a) stropiai vengiame nuodėmių ir į jas vedančių progų ;

« Visi, kurie daro nuodėmę ir neteisybę, yra savo sielos priešai » (Tob. 12, 10), sako palaimintasis Tobijas. « Kas daro nuodėmę, yra iš velnio, nes velnias nusideda nuo pat pradžios... Kiekvienas, kurs yra iš Dievo gimęs, nedaro nuodėmės » (1 Jon. 3, 8-9), kalba apaštalas šv. Jonas.

- b) jei tačiau atsitinka nelaimė nusidėti, nedelsiame tinkamai atgailoti už savo kaltę ;

« Nedelsk grįžti prie Viešpaties ir neatidėliok iš vienos dienos į kitą ; nes ūmai ateina jo rūstybė ir keršto metu jis tave pražudys » (Ekkli. 5, 8-9), įspėja išminčius.

- c) atsidėję, stengiamės daryti gerų darbų ir lavintis dorybėse.

« Broliai, labiau stengkitės gerasis darbais padaryti savo pašaukimą ir išrinkimą tikrą... Taip bus jums pilnai suteiktas įėjimas į amžinąją mūsų Viešpaties ir Išganytojo Jėzaus Kristaus karalystę » (2 Petr. 1, 10-11), ragina apaštalas šv. Petras.

Krikščioniška savo kūno meilė.

5. Krikščioniškai mylime savo kūną, kai jį mylime dėl to, kad jis yra :

- a) sielos būstinė bei įrankis daryti geriems darbams ;

b) Krikšto ir kitų sakramentų, pašvęstas bei amžinai garbei ir laimei paskirtas.

Kūnas turi anaiptol ne sukliudyti, bet padėti mums išganyti savo sielą. Kadangi jo pageidimas stipriai traukia mus į nuodėmes, privalome atsидėję jį valdyti, malšinti, tramdyti. «Aš maldauju, broliai, dėl Dievo gailestingumo, parodykite savo kūnus kaip gyvą, šventą, Dievui tinkamą auką» (Rom. 12, 1). «Kurie yra Kristaus, tie prikalė ant kryžiaus savo kuną drauge su ydomis ir geiduliais» (Gal. 5, 24), sako apaštalas šv. Povilas.

Krikščioniška šio pasaulio gėrybių meilė.

6. Šio pasaulio gėrybių, kaip sveikatos, gero vardo, turtų ir k., meilė yra krikščioniška, kai jas mylime dėl to :

a) kad jas Dievas sukūrė ir mums davė ;

b) kad jomis naudodamiesi, galime skleisti Dievo garbę, atlikinėti savo luomo pareigas, teikti pašalpos stokojuojantiems.

Reikia neužmiršti, kad šio pasaulio gėrybės anaiptol nėra mūsų tikslas, bet tik priemonės amžinajai laimei siekti. Todėl neturime priišti prie jų savo širdies ir jas vartoti privalome tik taip, kad kuo daugiau išgytume nuopelnų amžinybei. «Jei didėja turtai, neriškite prie jų širdies» (Ps. 61, 11), išpėja psalmininkas. Gi šv. Povilas rašo savo mokiniui Timotiejui : «Šio pasaulio turtingiesiems įsakyk nesididžiuoti ir nepasitikėti netikrais turtais, bet gyvuoju Dievu..., gera daryti, būti turtingiems gerais darbais, noromis duoti, dalintis, išgyti gerą pamatą ateičiai, kad jie pagautų tikrąjį gyvenimą» (1 Tim. 6, 17-19).

Savimyla.

7. Krikščioniškosios savęs meilės prieštara yra netvarkinga savęs meilė arba *savimyla*. Ji reiškiasi tuo, kad žmogus :

a) savo garbę ir valią stato augščiau už Dievo garbę ir valią ;

b) savo kūnu ir šio pasaulio gėrybėmis labiau rūpinasi negu sielos išganymu ir amžinaisiais dalykais ;

c) jieško ir siekia savo naudos, neatsižvelgdamas į artimą, ar net jį nuskausdamas bei nuskriausdamas.

Iškrypusioji savęs meilė arba savimyla yra visų nedorybių versmė. Jai pasidavusieji žmonės, kaip sako šv. Povilas, yra : «godūs, saugyros, puikūs, piktžodžiautojai, neklusnūs gimdytojams, nedėkingi, nusikaltėliai, be meilės, netaikūs, šmeižikai, nesusi laikantys, kietaširdžiai, nemaloningi, įdavikai, akiplėšos, pasipūtę ir labiau mėgstą gėrius, kaip Dievą» (2 Tim. 3, 2-4). Todėl, savaime suprantama, mes privalome visomis jėgomis kovoti su savimyla, ją rauti iš savęs, naikinti. Ne be raikalo V. Jėzus taip griežtai pareiškė : «Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tegul kasdien neša savo kryžių ir teseka mane. Nes kas nori išgelbėti savo gyvybę, praras ją, o kas prarastų savo gyvybę dėl manęs, ją išgelbės» (Luk. 9, 23-24).

Apskritai reikia pažymėti ir drauge pabrėžti, kad krikščionių religija yra iš esmės meilės religija. Kol jos nebuvo, žmonės buvo vieni kitiems šalti, kieti, negailestingi, žiaurūs. Ne veltui sako šv. Povilas apie senovės pagonis : «Jie pilni visokios neteisybės, piktenybės, paleistuvystės, godu-

lystės, nedorumo, pilni pavydo, žmogžudystės, barnių, vyliaus, nelabumo... be gailestingumo» (Rom. I, 29-30). Deja, ne kitokie yra ir dabartinių laikų pagony. Kur tik krikščionių religija reikiama išgali ir persunkia žmonių sielas, tenai įvyksta nuostabiausių Dievo ir artimo meilės darbų. Ryškų to pavyzdį teikia tobuliausiai krikščionybės dėsnius įgyvendinusieji asmenys, šventieji. Kur tik krikščionių religija persekiojama, naikinama ir išstumama iš gyvenimo, ten tuojau grįžta į žmonių tarpusavio santykius neapykanta, rūstybė, kerštingumas, žiaurumas, žvėriškumas. Juk žinome gerai, kas buvo neseniai toje šalyje, kur krikščionių religija buvo paskelbta mitu (pasaka), ir kas tebevyksta toje, kur ji laikoma nuodais (liaudžiai svaiginti opijum).

c) APIE DEŠIMTĮ DIEVO ĮSAKYMŲ

10 Dievo įsakymų turinys.

1. Kaip mes turime vykdyti vyriausiąjį Dievo ir artimo meilės įsakymą, pats Dievas arčiau nurodė dešimtyje savo įsakymų.

Taigi 10 Dievo įsakymų yra ne kas kita, kaip tik platesnis vyriausiojo įsakymo išvystymas bei smulkesnis jo paaiškinimas. Ne be reikalo V. Jėzus yra pasakęs apie dvilypį Dievo ir artimo meilės įsakymą: «Ši-tiedviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai» (Mat. 22, 40).

Jų žodžiai.

2. 10 Dievo įsakymų yra išreikšti šiais žodžiais:

1. Neturėk kitų dievų, o tik mane vieną.
2. Netark savo Viešpaties Dievo vardo be reikalo.
3. Sekmadienį švėsk.
4. Gerbk savo tėvą ir motiną.
5. Nežudyk.
6. Nepaleistuvauk.
7. Nevok.
8. Nekalbėk netiesos.
9. Negeisk savo artimo moters.
10. Negeisk nė vieno daikto, kurs yra tavo artimo.

Jų saistymas.

3. Nors 10 Dievo įsakymų buvo duoti S. Testamente išrinktajai Dievo tautai, tačiau jie saisto taip pat krikščionis ir apskritai visus žmones, nes:

a) V. Jėzus aiškiai pažymėjo ir pabrėžė, kad Jis atėjęs anaip tol ne jų panaikinti, bet tik nurodyti, kaip reikia tobulai juos įvykdyti;

«Nemanykite, būk aš atėjęs įstatymo ar Pranašų panaikinti; ne panaikinti aš atėjau, bet įvykdyti. Nes iš tikrųjų, aš sakau jums, kolei dangus ir žemė nepraeis, nei viena jota ir nei vienas bruoželis neišnyks

iš Įstatymo, iki visa įvyks» (Mat. 5, 17), kalbėjo V. Jėzus pamoksle nuo kalno. O kai sykį vienas žmogus klausė jį: «Ką gero aš turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?», jis atsakė: «Jeigu nori eiti į gyvenimą, laikykis įsakymų». Gi kai tas teiravosi: «Kurių?», V. Jėzus nurodė jam visus 10 Dievo įsakymų.

b) jie iš tikrųjų yra ne kas kita, kaip tik prigimties įstatymo įsakymai, kuriuos Dievas įdiegė į kiekvieno žmogaus širdį.

Ne veltui sako šv. Povilas apie pagonis, kurie nėra gavę iš Dievo apreikštojo įstatymo bei įsakymų: «Kada pagonys, kurie neturi įstatymo, prityrimu daro tai, ko reikalauja įstatymas, jie, įstatymo neturėdami, yra patys sau įstatymas. Jie parodo, kad įstatymo darbas įrašytas į jų širdis, jų sąžinei jiems liudijant ir jų mintims vienai kitą skundžiant arba ir ginant» (Rom. 2, 14-15).

Nors 10 Dievo įsakymų (arba, kaip iš graikų kalbos sākoma, — dekalogas —), kaip į pačią žmonių prigimtį įdiegti, turi būti jiems ir taip žinomi, tačiau buvo labai naudinga, kad Dievas juos jiems apreikštų. Mat, dėl gimtosios nuodėmės aptemo kiek žmonių protas, valia palinko labiau į pikta, ėmė galingai veikti pageidimas, ir pasidarė jiems nebe lengva atskirti, kas darytina, ir kas vengtina. Žinome juk į kokią daugybę įvairių nukrypimų yra patekę čia pagonys ir patenka supagonėjantieji krikščionys.

Motyvai, dėl kurių turime jų laikytis

4. Ištikimai laikytis 10 Dievo įsakymų ragina mus:

a) pagarba, meilė ir dėkingumas, kuriuos turime reikšti Dievui;

Juk tai geriausio, mus labiausiai mylinčio, mums viską duodančio Tėvo valia. Ji turi būti mums šventa. «Kaipgi aš galiu daryti tą nedorybę ir nusidėti Dievui?» (1 Moz. 39, 9), griežtai pareiškė patriarkas Juozapas, kai buvo gundomas pasielgti priešingai 6 Dievo įsakymui.

b) amžino pasmerkimo baimė ir amžinos laimės viltis.

Į Niekas nenorime sau pikto, bet visi geidžiame sau ko daugiausia gero. Uolus Dievo įsakymų vykdymas kaip tik apsaugoja mus nuo baisiausio, koks tik gali būti, pikto ir nupelno mums tokią laimę, kokios dabar nei suprasti, nei įsivaizduoti neįstengiamo. Tad turime būti čia kuo didžiausi savanaudžiai.

Bet ir mūsų gerovė ar negerovė šiame pasaulyje labai pareina nuo to, kaip laikomės tų įsakymų. Juk pagalvokime tik, į ką pavirstų mūsų gyvenimas, jei niekas nepaisytų, pvz., ketvirtojo, penktojo, septintojo, aštuntojo Dievo įsakymų? Argi jis nebūtų tikras pragaras? — Kita gi vertus, pasvarstykime, kaipgi būtų gera, malonu gyventi žemėje, jei visi žmonės ištikimai laikytųsi visų Dievo įsakymų? — Prie savaime einančios iš įsakymų vykdymo gerovės Dievas, be abejo, pridėtų dar nemažos savo palaimos, ir ši žemė, nors ir nebūtų rojus, bet tikrai nebebūtų ir tokių gausių ir karčių ašarų klonis, kaip, deja, yra dabar.

PIRMASIS DIEVO ĮSAKYMAS

«Neturėk kitų dievų, o tik mane vieną».

Pirmojo Dievo įsakymo turinys.

1. Pirmasis Dievo įsakymas kaip įsako, o kaip uždraudžia. Jis įsako, kad mes reikiamai gerbtume ir garbintume V. Dievą. Jis uždraudžia Dievui priklausančią pagarbą ir garbę teikti kam nors kitam.

Visai teisingai šis įsakymas stovi pirmutinėje vietoje. Dievas juk yra pirmiausia, vyriausia ir augščiausia Būtybė. Jis mūsų Kūrėjas, Palaikytojas ir galutinis tikslas. Jį tad pirmiausiai ir turime gerbti bei garbinti. Tiesa, mums, nuo senų laikų krikščionims, kiek keistoka atrodo, kad galima būtų pripažinti ir garbinti kokių kitų ir kitokių, negu vienas V. Dievas, dievų. Bet, deja, ne taip buvo senovėje, kai kone visos tautos buvo pagoniškos, ne taip yra ir dabar daugelyje šalių, kuriose dar nepaplito Evangelijos tiesa ir šviesa. Tačiau netoli nuo pagonių yra bėgę ir tie krikščionys, kurie kūno malonumus, turtus, garbę stato augščiau už Dievą, kurių, pasak šv. Povilo, «dievas yra pilvas» (Pilyp. 3, 19).

Betarpiškas ir tarpiškas Dievo garbinimas

2. Kaip Dievo meilė apima ir artimo meilę, taip ir pagarba bei garbė, kurias turime reikšti Dievui, reikalauja kad gerbtume taip pat tuos asmenis ir daiktus, kurie yra ypatinguose santykiuose su Dievu. Dievui teikiamoji pagarba ir garbė sudaro *betarpišką* Jo garbinimą, o ypatinguose su Juo santykiuose esantiems asmenims ir daiktams — *tarpišką*.

I § APIE BETARPIŠKĄJĮ DIEVO GARBINIMĄ

Vidinis ir viršinis Dievo garbinimas.

Kadangi mes susidedame iš sielos ir kūno, tad turime garbinti Dievą ir siela ir kūnu. Siela reiškiamasis Dievo garbinimas vadinasi *vidinis*, o kūnu — *viršinis*. Tik abiejais drauge mes garbiname Dievą taip, kaip reikia.

Be abejo, pats reikšmingasis yra vidinis garbinimas, nes siela svarbiausioji žmogaus dalis. Jis savaime turi vertę ir jo vieno kartais pakanka. Tuo tarpu gi viršinis garbinimas tiek teturi vertės, kiek eina iš vidinio ir su juo siejasi. Ne veltui Dievas skundėsi senovės žydais, per pranašą, tardamas: «Šita tauta garbina mane lūpomis, o jų širdis toli nuo manęs. Veltui jie mane garbina» (Mork. 7, 6). O V. Jėzus yra pareiškęs: «Dievas yra dvasia, ir jo garbintojams reikia garbinti dvasia ir tiesa» (Jon. 4, 24)

I. VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

Vidinio Dievo garbinimo sąvoka.

1. Mes garbiname Dievą *vidiniu būdu*, kai savo širdyse reikiame jam priklausančius pagarbą, garbę ir pasidavimą. Tai padarome:

a) pripažindami Jį savo ir visų daiktų Kūrėju ir Valdovu, Jo valiai nusilenkdami, Jam dėkodami ir Jo išgarsinimu rūpinamiesi ;

b) ypač gi turėdami tikėjimo, vilties ir meilės dorybes bei žadindami jų aktus.

Tikėjimas

12. Kadangi apie tikėjimą yra kalbėta pirmojoje šio veikalo dalyje, tad čia pažvelgsime tik į jam priešingas nuodėmes.

Priešingos tikėjimui nuodėmės

3. Tikėjimui nusidedama :

- 1) netikėjimu, klaidatikyste, abejojimais tikėjimu ;
- 2) priešingomis tikėjimui kalbomis, noromis tokių kalbų klausymu, priešingų tikėjimui knygų, laikraščių ir kitokių raštų skaitymu bei jų platinimu ;
- 3) abejingumu tikėjimui, dalyvavimu nekatalikų religinėse apeigose, tikėjimo išsižadėjimu.

Netikėjimas

Apskritai imant, netikėjimas yra tai krikščioniškojo tikėjimo stoka tuose asmenyse, kurie dar nebuvo pakrikštyti. Skiriama jis trejopas : a) tų asmenų, kurie nieko nežino apie krikščionių tikėjimą, (jų netikėjimas vadinamas negatyviu) ; b) tų, kurie turi progą pažinti krikščionių tikėjimą, bet ja nesinaudoja, (jų netikėjimas vadinamas privatyviu) ; c) tų, kurie pakaktinai pažįsta krikščionių tikėjimą, bet jo nepriima, (jų netikėjimas yra pozityvus). Pirmieji už savo netikėjimą nėra kalti ; gi antrieji ir tretieji — nusideda. Jų nuodėmės sunkumas pareina nuo to, kiek jie pažįsta pareigą įtikėti ir ją apleidžia.

Klaidatikystė

Klaidatikystė arba erezija yra tada, kai neigiama ar iškreipiama kokia K. Bažnyčios skelbiama tikėjimo tiesa. Jei K. Bažnyčios skelbiamoji tikėjimo tiesa neigiama ar iškreipiama nesąmoningai, klaidatikystė yra materialinė, o jeigu sąmoningai ir atkakliai, — formali. Materialūs klaidatikiai yra, pvz., visi tie, kurie užgimę ir užaugę tarp nekatalikų (bet krikščionių), nė žinoti nežino, kad vien K. Bažnyčia teskelbia tikrąjį tikėjimą. O formalūs — tie nekatalikai krikščionys, kurie, rimtai abejojami savo tikėjimo tikrumu, nesistengia įieškoti tiesos ; taip pat tie nekatalikai krikščionys, kurie žino, kad vien katalikų tikėjimas tėra tikrasis, bet jo nepriima ; ypač gi tie katalikai, kurie sąmoningai ir atkakliai neigia ar iškreipia kokią K. Bažnyčios skelbiamą tiesą, ar priima nekatalikų krikščionių tikėjimą. Materialieji klaidatikiai nėra kalti, o formalųjų nuodėmė neabejotinai sunki.

Abejojimai tikėjimu

Abejojimai tikėjimu, kaip ir pagundos prieš tikėjimą, tol nėra nuodėmė, kol jiems nepritariama ir turima nusistatymą tvirtai tikėti į viską, ko moko K. Bažnyčia. O jeigu su jais sutinkama, aišku, nusidedama. Pajutus jų, reikia kuo greičiau stengtis sužadinti tikėjimo ak tą. Tuo būdu bus ne tik išvengta nuodėmės, bet ir įsigyta nemažas nuopelnas. Geriausia prie-

monė jų išsisaugoti yra nuoširdžiai krikščioniškai gyventi. Juk ne be reikalo yra pasakęs V. Jėzus: «Jei kas norės vykdyti jo (Dievo) valią, tas pažins, ar tas mokslas iš Dievo, arba aš pats iš savęs kalbu» (Jon. 7, 17).

Priešingų tikėjimui raštų skaitymas ir platinimas

Skaitant priešingus tikėjimui knygas, laikraščius ir ivairius kitokius raštus išsistatoma didelin pavojun patirti stiprių abejojimų tikėjimu ir net tikėjimo netekti. Platinant gi juos, įtraukiamo kitus į tąjį pavojų. Ir vienas ir kitas dalykas yra neabejotinas nusikaltimas tikėjimui.

Indeksas

| | Bažnyčia, kaip gera motina, norėdama apsaugoti savo vaikus nuo amžinosios žūties, griežtai draudžia jiems skaityti priešingus tikėjimui ir dorovei raštus. Kad juo lengviau ir tikriau galėtų jie žinoti, kurie yra tieji raštai, Bažnyčia yra sudariusi jų sąrašą. Tasai sąrašas vadinamas iš lotynų kalbos *indeksu*. Kaikas dėl to nesidrovi kaltinti Bažnyčią, kad ji uždegniantį nuo žmonių tiesą. Tačiau toks kaltinimas yra tik grynas dalyko nesupratimas. Juk tarp uždraustųjų raštų apskritai nėra tokių, kurių neperskaičius, turėtų nukentėti mokslas ar menas. Kita gi vertus, kam būtinai reikia perskaityti vieną ar kitą tokį raštą, tas gali nesunkiai gauti leidimą iš dvasinės vyresnybės. O pagaliau dabar yra tiek daug įvairiausių raštų, jog ir geriausiems jų perskaityti trūksta laiko. Tad kamgi imti į rankas nuodus, jei turima tiek daug ko sveikiausio maisto?

Abejingumas tikėjimui arba indiferentizmas

Abejingumas tikėjimui arba indiferentizmas yra tada, kai arba visai nesirūpinama tikėjimu, arba visas religijas laikoma lygiavertėmis ir gromis. Jis yra: *a) neprotingas*, nes netiesą čia statoma lygiomis su tiesa; *b) priešingas prigimčiai*, nes nepaisoma tauraus mūsų prigimties veržimosi į tiesą; *c) didžiai nuodėmingas*, kadangi labai paniekiname Dievą, kurs tiek daug yra padaręs mums išganyti.

Abejingu tikėjimui arba indiferentizmu nusideda tie: *a)* kurie visiškai nesirūpina religija, arba visas religijas laiko esančiomis lygios vertės; *b)* kurie nesistengia reikiamai pažinti tikrąją religiją; *c)* tėvai ir globėjai, kurie nekreipia tinkamo dėmesio į religinį savo vaikų ar globotinių auklėjimą.

Tolerancija arba pakantrumas

Nuo indiferentizmo griežtai skiriasi gerai suprasta tolerancija arba pakantrumas. — Gerai suprasta —, atsielt, tokia, kuri reiškiasi tuo, kad klaidos nekenčiama ir su ja kovojama, bet klystantį asmenį nuoširdžiai mylima ir stengiamasi laimėti tiesai. Bet tokia tolerancija, kurioje į klaidą nekreipiama jokio dėmesio, ar statoma ją lygiomis su tiesa, yra jau anaipatol ne girtina tolerancija, o tik nuodėmingas indiferentizmas. Klystantį artimą reikia stengtis grąžinti į tiesą protingai ir švelniai teikiamu jam pamokymu bei dažna malda už jį.

Dalyvavimas nekatalikų religinėse apeigose

Katalikams nėra leista viešai ir aktyviai dalyvauti nekatalikų (vis tiek krikščionių ar nekrikščionių) pamaldose ir religinėse apeigose. Kas dalyvautų, sunkiai nusidėtų, nes: *a)* išsistatytų rimtan pavojun netekti savo tikėjimo ar bent patirti sunkių prieš jį pagundų; *b)* duotų papiktinimą tiek katalikams, sukeldamas jiems priešingų tikėjimui abejojimų, tiek nekatalikams, sutvirtindamas juos jų klaidose; *c)* pritartų klaidin-

gajai religijai ir paneigtų teisingąją, ką jau savaime reiškia pats dalyvavimas nekatalikų pamaldose ar religinėse apeigose*.

Tikėjimo išsižadėjimas

Tikėjimo išsižadėjimas gali būti dvejopas: vien tik viršinis ir taip pat vidinis. Vien tik viršiniu būdu išsižadama tikėjimo, kai širdyje pasilieka tikinčiu, bet tik žodžiais ar veiksmais atsisakoma nuo tikėjimo. Taip daryti jokių būdu nėra leista. Jokia priežastis, net kankinimų ir mirties baimė, negali čia pateisinti. V. Jėzus juk yra aiškiai pasakęs: «Kas mane išsigins žmonių akivaizdoje, to ir aš išsiginsiu savo danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje» (Mat. 10, 33). «Nebijokite tų, kurie užmuša kūną ir po to nieko daugiau nebegali padaryti. Aš jums parodysiu, ko turite bijoti. Bijokite to, kurs užmušęs turi galios įmesti į pragarą. Beje, sakau jums, to bijokite» (Luk. 12, 4-5). Vidiniu būdu išsižadama tikėjimo, kai taip pat ir širdyje nebetikima. Tai gali įvykti arba pasiskelbiant visiškai netikinčiu, bedieviu, arba priimant kokią nekrikščionišką religiją, kaip antai: žydų, mahometonų, pagonių. Suprantama, vidinis tikėjimo išsižadėjimas yra viena didžiausiųjų nuodėmių.

Vilties sąvoka

4. Krikščioniškoji viltis yra Dievo mums suteikta dorybė, kurios padedami tvirtai tikimės viso to, ką Dievas dėl V. Jėzaus nuopelnų mums pažadėjo, būtent, amžinosios laimės ir jai pasiekti reikalingųjų malonių.

Vilties dorybę duoda mums Dievas per Krikštą kartu su pašvenčiamąja malone.

Vilties reikalingumas

5. Vilties dorybė yra mums lygiai taip reikalinga, kaip tikėjimo, nes ji eina iš tikėjimo ir juo remiasi.

Juk kas tiki į Dievo gerumą, ištikimybę, visagalybę, tas taip pat neabejoja, kad įvykdys Jis tai, ką yra pažadėjęs. Ne be reikalo pažymi šv. Povilas: «Tam, kurs artinasi į Dievą, reikia tikėti, kad jis yra ir kad jo įieškantiems yra jis atlygintojas» (Žyd. 11, 6).

Vilties dalykas

6. Mes turime tikėtis iš Dievo:

- a) visų pirma, amžinosios laimės;
- b) toliau, viso to, kas jai pasiekti yra reikalinga, būtent: nuodėmių atleidimo ir įvairių malonių;
- c) galop, to, kas jai siekti gali būti naudinga, būtent: įvairių šio pasaulio gėrybių, kiek jos, žinoma, veda mus į amžinąją laimę ar bent nuo jos neatitraukia.

Vilties pagrindas

7. Mūsų viltis turi remtis tuo, kad neapsakomai geras, gailestingas ir ištikimas Dievas yra mums pažadėjęs amžinąją laimę

* Pal. Noldin-Schmitt, Summa Theol. Moral. Vol. II, 38 psl.

ir tai, kas jai pasiekti reikalinga ar naudinga, o V. Jėzus yra tai mums nupelnęs.

Viltis nepašalina visiškai baimės

8. Nors mūsų viltis gali ir turi būti tvirta ir stipri, kadangi Dievas neabejotinaiusiai įvykdys visa, tai, ką yra pažadėjęs, tačiau susirūpinimo, baimės ji visiškai nepašalina, nes amžinosios laimės pasiekimas pareina nuo mūsų bendradarbiavimo su malonėmis ir ištesėjimo gerame iki galo. O mes juk esame tokie silpni...

Todėl įspėja mus apaštalas šv. Povilas: « Vykdykite savo išganyką su baime ir drebėjimu » (Pilyp. 2, 12). « Kas tariasi stovįs, težiūri, kad nekristų » (1 Kor. 10, 12). O apie patį save jis sako: « Nors aš nieko nenusijaučiu, tačiau ne dėl to esu nuteisintas. Mano teisėjas yra Viešpats » (1 Kor. 4, 4). « Aš baudžiu savo kūną ir stengiuosi pavergti, kad kartais, kitiems skelbęs, pats nepasidaryčiau peiktinas » (1 Kor. 9, 27).

Priešingos vilčiai nuodėmės

9. Krikščioniškai vilčiai galima nusidėti dvejopai:

a) klaidingu pasitikėjimu ir įžūlumu;

b) per mažu pasitikėjimu ir visišku vilties nustoju arba nusiminimu dėl išganymo.

Klaidingu pasitikėjimu nusidedama tada, kai, viliantis Dievo pagelbos, be rimto pagrindo išsistatoma didelin kūno ar sielos pavojun. Į tokią, pvz., nuodėmę gundė V. Jėzų piktoji dvasia, kai, pastačiusi Jį ant šventyklos viršaus, kalbėjo: « Jei tu Dievo Sūnus, pulk žemyn, nes parašyta: « Jis savo angelams paliepė apie tave, ir jie neš tave ant rankų, kad kartais neužsigautum sau kojos į akmenį » (Mat. 4, 6).

Įžūlumu nusikalstama, kai, pasitikint tuo, kad Dievas geras ir gailėstingas, drąsiai daroma didžiausių nedorybių, ar kai atgailą atidėliojama iki mirties.

Per mažu pasitikėjimu nusikalstama, kai rimtai abejojama Dievo pažadais ar Jo gerumu ir gailėstingumu.

Visiško vilties *nustoju arba nusiminimo* dėl išganymo nuodėmę padaroma, kai visiškai nebesitikima nei amžinosios laimės nusipelnyti, nei jai pasiekti reikalingų malonių gauti. Šiuo būdu, kaip žinome, nusidėjo Judas Iskarijotas, kai po V. Jėzaus įdavimo, sąžinės priekaištų graužiamas, neatgailojo, bet nusižudė.

Apskritai, reikia pažymėti, kad iš visų vilčiai priešingųjų nuodėmių nusiminimas dėl išganymo yra sunkiausia. Čia, mat, paneigiamos Dievo savybės: begalinis gerumas, gailėstingumas, ištikimybė, visagalybė ir k..

Tiesa, mūsų nedorybės gali kartais būti labai didelės, bjaurios ir gausios. Tačiau kol esame šiame pasaulyje, jei tik nuoširdžiai už jas gailimės, Dievas neabejotinaiusiai jas atleidžia. Daugybė pavyzdžių tai aiškiausiai parodo, kaip, sakysime, Marijos Magdalenos, apaštalo Petro, ant kryžiaus kybojusiojo galvažudžio ir k.. Todėl, nors ir kažin ką būtume padarę, neturime nusiminti, bet tik atgailoti. O V. Jėzus yra aiškiai pareiškęs: « Sakau jums, taip bus džiaugsmo danguje dėl vieno nusidėjėlio darančio atgailą daugiau, nekaip dėl devynių dešimčių devynių teisiųjų, kurie nepriėmė atgailos » (Luk. 15, 5).

Dievo meilė

10. Į Dievo meilę jau esame pažvelgę. Čia dirstelėsime tik į jai priešingas nuodėmes.

Priešingos Dievo meilei nuodėmės

11. Dievo meilei nusikalstama :

a) kiekviena bet kuria sunkia nuodėme ;

Tai savaime suprantama. Juk jeigu Dievą tik tas tikrai myli, kas laikosi Jo įsakymų, tad, kas tiems įsakymams sunkiai nusikalsta, tas Jo nebemyli.

b) ypač gi Dievo neapykanta.

Tai visų sunkiausioji nuodėmė. Joje yra kažkas šėtoniško. Reikia juk ypatingo valios iškrypimo ir nedorumo, kad galima būtų nekęsti didžiausiojo Gėrio ir duosniausiojo savo Geradario. Atrodo, kad žmonių gyvenime turėtų ji visiškai nepasitaikyti. Bet, deja

II. VIRŠINIS IR VIEŠAS DIEVO GARBINIMAS

Viršinio Dievo garbinimo sąvoka

1. Viršinis Dievo garbinimas yra tada, kai savo širdyse turimus Dievui pagarbos mintis ir jausmus išreiškiame tam tikrais regimais veiksmais. Tokie veiksmai yra : bendra malda, dalyvavimas pamaldose, sakramentų ir sakramentalijų priėmimas, Bažnyčios nustatytųjų apeigų atlikimas, pvz., žegnojimasis, priklaupimas, galvos palenkimas, į krūtinę mušimasis ir k..

Viršinio Dievo garbinimo reikalingumas

2. Šalia vidinio Dievo garbinimo yra reikalingas taip pat ir viršinis dėl to, kad :

a) iš Dievo eina ir Dievui priklauso ne tik mūsų siela, bet ir kūnas. Todėl ir savo kūnu turime tai atitinkamai pripažinti bei išpažinti ;

b) tikras, nuoširdus vidinis Dievo garbinimas iš esmės yra linkęs pasireikšti taip pat viršiniu būdu ;

Tokia, mat, jau mūsų prigimtis, jog ką pergyvename sieloje, tai tuo jau išreiškiame koku nors viršiniu būdu, pvz., nuliūdima — verkdami ; skausmą — dejuodami ; džiaugsmą — juokdamiesi ir t.t.. Todėl ir, jei nuoširdžiai gerbiame ir garbiname Dievą, turime jį išreikšti atitinkamais viršiniais veiksmais.

c) viršiniai Dievo garbinimo veiksmai padeda mums sužadinti ir palaikyti vidinį Dievo garbinimą ;

Čia vėl yra mūsų prigimtios ypatybės, būtent, kad kūno veiksmai savaime kelia mums atitinkamų minčių ir jausmų. Sakysime, mums atsiklaupus, pagarbiai sudėjus rankas, palenkus galvą, nejučiomis atsiranda mums pamaldumo jausmas. Gi, atvirkščiai, mums patogiai atsisėdus,

rankas susikišus į kišenių, ėmus dairytis į visas puses, tada ir prieš tai turėtasis pamaldumo jausmas savaime pranyksta.

d) viršiniu būdu garbindami Dievą, mes duodame gražų pavyzdį kitiems ;

O tai yra viena svarbiųjų mūsų pareigų. Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs : « Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kurs yra danguje » (Mat. 5, 16).

e) Dievas nori, kad mes Jį garbintume taip pat ir viršiniu būdu.

Kaip matyti iš šv. Rašto, jau patys pirmieji žmonės reiškė Dievui pagarbą ir garbę taip pat ir viršiniais veiksmais. Pvz., Adomo ir Jievos sūnūs, Kainas ir Abelis, degino Dievui aukas. Darė juodu tai, be abejo, savo tėvų pamokyti, o gal ir paties Dievo nurodyti. Gi šv. Rašte pažymėta, kad Abelio auka Dievui patiko. Vėliau pats Dievas per Mozę įsakė savo išrinktajai tautai atlikinėti daug įvairių viršinio Jo garbinimo veiksmų. V. Jėzus anaipatol jų neneigė. Tai matyti iš to, kad Jis pats uoliai dalyvavo S. Tesamento viešosiose pamaldose ir kad savo paskelbtame N. Testamente įsteigė šv. sakramentus ir šv. mišių auką. Tik Jam labai nepatiko, kad daug kas tarp išrinktosios tautos vaikų ir samarijiečių visą dėmesį buvo nukreipę vien į viršinį Dievo garbinimą, o vidinio ir esminio suvis nepaisė. Todėl Jis ir kalbėjo, pažymėdamas ir pabrėždamas šio pastarojo reikšmę bei svarbą : « Dievas yra dvasia, ir jo garbintojams reikia garbinti dvasia ir tiesa » (Jon. 4, 24).

Viešojo Dievo garbinimo reikalingumas

3. Dievas yra ne tik atskirų asmenų, bet ir žmonių visuomenės ir valstybių Viešpats. Todėl ir jos privalo Jį pripažinti, išpažinti ir Jam nusilenkti. Tai padaro Jį viešai garbindamos.

Savaime suprantama, jog, neteikdamos Jam garbės, sunkiai jos nuskalsta ir už tai turės skaudžiai atsakyti.

III. APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES

Dievo garbinimui nuodėmės

1. Pareigai garbinti Dievą vidiniu ir viršiniu būdu nusikalstama : stabmeldyste, prietarais, burtais, žavėjimais, kerėjimais, Dievo gundymu ir šventvagyste.

Stabmeldystė

2. Stabmeldystė yra kūrinų garbinimas kaip Dievo.

Ja nusikalsta įvairūs pagony. Jie, kaip išsireiškia šv. Povilas, « pakeitę nemaraus Dievo garbę maraus žmogaus, net paukščių, keturkojų ir šliužų paveikslo panašumu » (Rom. 1, 23). Stabmeldystė yra labai didelė klaida ir nuodėmė. Daug kartų šv. Rašte ji griežčiausiai pasmerkta. Plintant krikščionybei, ji nyksta. Bet, deja, atsiranda asmenų, kurie stengiasi ją grąžinti, nors ir kiek kitokia išvaizda. Tai, būtent, tieji, kurie skelbia materializmą. Neigdami Dievą, jo vietoje jie stato materiją (medžiagą). Žymią vietą užima tarp jų Markso sekėjai, pradedant komunistais ir baigiant socialistais.

Prietarai

3. Prietaras yra priskyrimas kūriniams tokios galios, kurios jie savo prigimtimi neturi ir kokios jiems nei Dievas, nei Bažnyčia nėra suteikę. Iš tokių kūrinių tikimasi kažko nepaprasto ir todėl arba jų pribijoma, arba iš jų laukiama kokios ypatingos pagalbos.

Daug ir labai įvairių yra žmonėse prietarų. Pvz., sakysime, kad penktadienis negera diena pradėti kokiam nors darbui; kad 13 skaičius yra nelaimingas; kad, jei kiškis ar juoda katė perbėga kelią, atsitiks nelaimė; kad parūkytus tam tikromis žolėmis ančiukus ar žasiukus nepuola varnos; kad keturlapio dobilo su savim turėjimas duoda pasisėkimą ir t.t..

Tikroji, Dievo apreikštoji religija visuomet ko griežčiausiai smerkė bet kokius prietarus. Todėl jie išsivyravę buvo ir yra tik pas pagonis ir pas tuos krikščionis, kurie į savo religiją nėra dar, kaip reikiant, įsigyvenę, ar kurie, deja, yra nuo jos jau nukrypę, kaip tai ypač pasitaiko visokiuose didmiesčiuose. Ir reikia pastebėti, kad į prietarus patenka ne tik kokie bemoksliai ar mažamoksliai, bet ir apšviestiesnieji. Mat, žmogus iš prigimties yra religingas, tad, kai nesilaiko vienos religijos, nejučiomis griebiasi kitos ir kai nukrypsta nuo tiesos, savaime panyra klaidose ir nesąmonėse. Kartais, tiesa, išsivalvojama net ir teisingosios religijos dalykus. liečiančių prietarų, kaip pvz., kad tokia ar tokia malda tam tikrą skaičių sykių sukalbant apsisaugojama nuo nelaimių; kad per laikomas už numirusį pamaldas žibant ant altoriaus tam tikram skaičiui žvakių, jo vėlė neabejotinai išvaudojama iš skaistyklos ir pan. Kalta už tai yra vien žmonių paikybė ar piktybė, bet jokiū būdu ne teisingoji religija ar jos skelbėja, K. Bažnyčia. K. Bažnyčia ne tik nė vieno netraukia į prietarus, bet, atvirkščiai, visus nuo jų, kiek begalėdama, atitraukinėja. Jei tik visi žmonės tinkamai pažintų ir išpažintų jos mokslą, pasaulyje nebūtų nė vieno prietaro. Bet, deja... — Žinoma, prietarai patys savaime yra didelė kvailybė, bet, jeigu į juos tikima ir jais vadovaujamosi, padaroma nemaža nuodėmė.

Burtai

4. Su prietarais giminiai yra burtai. Sudaro juos pastangos surasti kokius paslėptus daiktus, ar sužinoti paslaptinius dalykus, ar atspėti žmonių ateitį, vartojant tam tikras tajį tikslą neatitinkančias priemones ir daugiau ar mažiau tikintis pagalbos iš antgamtinio veiksnio, piktosios dvasios.

Pasaulyje yra daug nuo mūsų paslėptų daiktų ar mums paslaptinių dalykų. Tarp jų ir mūsų pačių ateitis šiame pasaulyje bei gyvenimas amžinybėje. O mums gana smalsu ir įdomu visa tai sužinoti. Bet ne tokia yra Dievo valia. Jis nedavė čia mums jokių priemonių. Tačiau, nežiūrint to, vis tik atsiranda asmenų, kurie stengiasi į tąsias slapybes įsibrauti. Neturėdami tikrų tam tikslui priemonių, jie imasi savo išsivalvotų ir daugiau ar mažiau laukia pagalbos iš antgamtinio pasaulio; žinoma, ne iš Dievo, nes Jo valia ne tokia, bet iš didžiausio Jo priešo — piktosios dvasios.

Daugeliu atžvilgių burtai yra labai nuodėmingi. Nusideda čia visi, kurie į juos tiki ir jais vadovaujasi. — Ypač gi nusikalsta tie, kurie juos daro. Jeigu jie į juos tiki, kalti yra už tajį tikėjimą ir už pastangas susinešti su piktąja dvasia, o jeigu netiki, nusideda kitų apgaudinėjimu, piktinimu ir išnaudojimu.

Burtų yra daug ir labai įvairių. Dažniausiai pasitaiko šio-
kie :

a) *Astrologija* (iš graikų kalbos žodžio «aster» = žvaigždė). Yra tai pastangos atspėti žmogaus likimą iš žvaigždžių vietos ir judesių visatos erdvėje.

b) *Chiromantija* (iš gr. žodžio «cheir» = ranka, plaštaka). Tai mėginimas atspėti žmogaus ateitį iš jo rankose, ypač delnuose, esančių odos raukšlių arba linijų.

c) *Oniromantija* (iš gr. žodžio «oneir» = sapnas) yra tada, kai iš žmogaus sapnuojamų sapnų bandoma nusakyti jo ateitis. Apie sapnus pažymėtina tiek, kad apskritai jie jokios reikšmės neturi ir kyla iš įvairių paprasčiausių priežasčių, sakysime, iš to, kas tą dieną ar kada nors buvo manyta, jausta, kalbėta ar kuo rūpintasi; iš to, kaip tą dieną, ypač prieš gulant, buvo pavalgyta ar vakare atsigulta; iš to, kas bemiegant atsitinka aplinkoje; iš to, kokia sveikatos būklė ir t.t.. Daryti iš sapnų kokių išvadų ar spėliojimų yra tas pat, kas gaudyti vėjus. Tiesa, minima šv. Rašte, kad Dievas yra davęs žmonėms tam tikrais atvejais pranašingų sapnų ar nurodymų per sapną, bet, viena, tai labai, reti atsitikimai, o, antra, jei Dievas nori ką pasakyti žmogui per sapną, tai jis teikia jam ir priemonių pažinti, kad čia tikrai kalba Jis pats, ar Jo pasiuntinys, angelas. Dievas nė vieno į abejojimus ar klaidas neveda. Todėl apskritai nėra jokio pagrindo manyti, kad kokis mūsų turėtas sapnas eina iš Dievo, nors ir labai gražus jis būtų, ar iš piktosios dvasios, nors būtų jis ir ko nedoriausias. Tąja proga dera prisiminti, jog už savo sapnus mes nesame atsakingi, nors ir ko bauriausi jie būtų. Tik, pabudę, neturime jais gėrėtis ar džiaugtis.

d) *Judų staleliai*. Tai, būtent, staleliai, kurie ima judėti, kai ant jų keli asmenys sudeda tam tikru būdu rankas, ir judesiais ar beldimu atsakinėti į jiems statomus klausimus. Dėl tų stalelių reikia pasakyti, kad apskritai dar nėra ištirta, nuo ko jie juda: ar nuo iš žmonių sruvančios tam tikros energijos, ar nuo kokios antgamtinės būtybės įsikišimo. Tik yra žinoma tiek, kad jų atsakymai dažniausiai neišsina iš ribų to, ką ant jų uždėjusieji rankas asmenys žino; kad jie retai kada tebūva teisingi; ir kad asmenys, kurie stengiasi per juos ką nors sužinoti, jei ne visi, tai bent kaikurie, turi daugiau ar mažiau aiškų norą susinešti su piktąja dvasia.

e) *Judančios lėkštelės*. Tas pat pasakytina ir apie judančiąsias lėkšteles.

f) *Spiritizmas* (iš lotynų kalbos žodžio «spiritus» = dvasia). Yra tai pastangos iššaukti dvasias, ypač gi vėles ir, joms padedant, ką nepaprasto sužinoti ar padaryti. Dvasios ar vėlės iššaukiamos tarpininkaujant tam tikromis savybėmis pasižyminčiam asmeniui, kurs vadinamas mediju (iš lot. žodžio «medium» = tarpininkas). Dvasioms iššaukti daromuosiuose seansuose (susirinkimuose, posėdžiuose) įvyksta nuostabių dalykų: dvasių veikiamas medijus galės skaityti iš uždaros knygos, kalbėti nežinomomis kalbomis, atidengti kitų žmonių širdies paslaptis, nusakyti ligas ir nurodyti joms gydyti vaistus, surasti labiausiai paslėptus daiktus, pranešti apie be žinios dingusiųjų ar numirusių žmonių likimą ir t.t.. Be to, tenai įvyksta ir kitų nepaprastų reiškinių, kaip pvz., įvairūs daiktai patys besikilnoja iš vietos į vietą; pasirodančios nesančių tenai asmenų rankos, galvos, kitos kūno dalys ir net visi kūnai; apsireiškia patys numirusieji, kurie atsakinėja į jiems statomus klausimus ir pan.

Spiritizmas šiais laikais yra daugelyje vietų, ypač tenai, kur žmonės nustojo tikrosios religijos ar jai labai atšalę, pusėtinai paplitę. Jis sudaro net tam tikrą religiją. Tačiau anaipol jis nėra koks visai naujas dalykas. Ne! Jis buvo žinomas jau ir žiloje senovėje. Dievas jau per Mozę buvo jį kuo griežčiausiai uždraudęs.

Apie nepaprastus spiritizmo reiškinius reikia pasakyti štai kas : a) Žymi jų dalis yra ne kas kita, kaip tik gudri apgaulė, kurią atlieka medijai ar jų bendradarbiai. Tai buvo ne kartą susekta, ne kartą ir patys medijai tai pripažino. b) Ne vienas tų reiškinių galima išaiškinti sumaniai panaudotu gamtos jėgų veikimu. c) Tačiau vis tik tarp jų pasitaiko kartais tokių, kurie rodo, kad čia įsikišta protingos ir už žmogų daug galingesnės būtybės. Kyla tad klausimas, kas gi yra toji būtybė? Spiritistai sako, kad tai esančios vėlės. Bet taip jokių būdu negali būti. Vėlės turi pagal savo nuopelnus gautą vietą ir be ypatingo Dievo leidimo iš jos neišeina. O Dievas tikriausiai neduoda joms leidimo pasirodinėti pagal paikas visokių neišmanėlių ar nedorėlių užgaidas. Juo labiau, kad spiritizmą Jis ko griežčiausiai draudžia. Angelai, nekalbant jau apie patį Dievą, čia irgi anaipol negali būti, nes spiritizmo reiškiniuose yra daug kas nerimto, nedoro, nesiderinančio su Dievo apreikštąja religija. Tad lieka galų gale tik piktosios dvasios. Jas esant čia rodo ir vaisiai. Juk tokiu ar kitokiu būdu spiritizmo seansuose apsiereiškiančios dvasios ne kartą neigia pomirtinį gyvenimą, skelbia Dievą nesant teisingą, V. Jėzų nesant Dievą, Dievo įsakymus tik bereikalingai varžant žmones ir t.t. Be to, spiritizmui atsidėjusiųjų asmenų labai dažnai pakrinka dirksniai, supja sveikata, pamąšta protas, sieloje atsiranda baisiausių neramumų, ir ne kartą jie baigia savo gyvenimą savižudyste. Vaisiai tad parodo medį. Tiesa, spiritizmo posėdžiuose pasireiškiančios nepaprastos būtybės niekuomet nevadina savęs piktosiomis dvasiomis, bet visuomet tik vėlėmis. Bet juk žinome gerai, kad piktoji dvasia yra paskutinė melagė ir apgavikė.

Taip dalykams esant, suprantama, kodėl K. Bažnyčia laiko didele nuodėme spiritizmu užsiimti, jo posėdžiuose dalyvauti, jame apsiereiškiančiųjų dvasių ko nors klausyti, gautais iš jų atsakymais vadovautis.

Kerėjimas ir žavėjimas

5. Nemaža panašumo į prietarus ir burtus turi kerėjimas ir žavėjimas. Yra tai pastangos, vartojant ypatingas, numatytajam tikslui iš esmės netinkančias priemones, dažniausiai šatkiantis ar bent tikintis piktųjų dvasių pagalbos, padaryti nepaprastų, gerų ar blogų dalykų, pvz. išgydyti kokią ligą ar užtraukti kam nelaimę ir pan.. Jei nepaprastų slaptingų jėgų šaukiamasi geram tikslui, yra tada žavėjimas, jei piktam — kerėjimas.

Apie kerėjimo ir žavėjimo dorovinę vertę reikia pasakyti tas pat, kas ir apie burtų. Vadinasi, ir tikėti į kerėjimus bei žavėjimus ir juos daryti yra nemaža kaltė. Be abejo, kerėjimas yra nedoresnis už žavėjimą, nes čia turima piktas tikslas, — noras pakenkti artimui. Su žavėjimu ir kerėjimu ne kartą jungiasi šventų dalykų *įsniekinimas*, nes, pvz., kalbamos čia iškreiptos maldos ar litanijos, daromi kryžiaus ženklai, vartojamas švėstas vanduo ir k.. Tai, suprantama, kerėjimo ir žavėjimo nedorumą žymiai padidina. Kai dėl gerų žavėjimo pasekmių, pvz., išgydymų, tai reikia pasakyti, kad jos eina anaipol ne iš žavėjimo, bet arba kartais savaime įvyksta, arba dažniausiai eina iš to, kad žavėtojai nusimano apie gydymą ir, bežavėdami, pavartoja kartu ir tikrų ligai pašalinti priemonių. Vadinasi, jeigu jie tą nelemtąjį žavėjimą visiškai praleistų, pasekmės neabejotinai būtų tos pačios.

Į žavėjimą su kerėjimu yra panaši *juodoji magija*, tik čia neturima tikslo kam nors padėti ar pakenkti, bet šiaip sau padaryti nuostabių dalykų su daugiau ar mažiau aiškia piktosios dvasios pagelba. Jos nedorumas savaime suprantamas. Yra dar ir kita magija, vadinama *baltaja*. Tai pastangos vikrumu, gudrumu, sumaniu, ne visiems žinomų gamtos jėgų pavartojimu, atlikti kokių nors stebinančių dalykų. Ji anaipol nenuodėminga.

Dievo gundymas

6. Dievo gundymas yra tai kokio nors veiksmo darymas ar apleidimas, atliekamas su noru ištirti, ar Dievas tikrai turi tą ar kitą savybę.

Pvz., į Dievo gundymą traukė piktoji dvasia V. Jėzų, kai, pastačius Jį ant Jeruzalės šventyklos viršaus, kalbėjo: « Jei tu Dievo Sūnus, pulk žemyn ». Vadinasi, ji norėjo ištirti, ar V. Jėzus yra tikrai visagalis, kaip Dievo Sūnus. Į tai V. Jėzus jai atsakė: « Negundysi Viešpaties, savo Dievo » (Mat. 4 ; 6, 7). Panašiai gundytų Dievą tas, kas, sunkiai sirgdamas ir turėdamas pakaktinai lėšų, nesigydytų, bet prašytų Dievą, kad, stebuklingu būdu grąžindamas jam sveikatą, parodytų esąs gailestingas ir visagalis.

Dievo gundymas dažniausiai eina iš tikėjimo stokos ir yra sunki nuodėmė.

Šventvagystė

7. Šventvagystė yra Dievui pavestų asmenų, daiktų ar vietų išniekinimas.

Dievui pavesti asmenys yra dvasiškiei ir vienos bei kitos lyties vienuoliai. Išniekinami jie, veiksmais juos įžeidžiant, traukiant juos be Bažnyčios leidimo į pasaulietinį teismą, nusikalstant su jais skaistybei.

Dievui pavestų daiktų yra gana daug ir įvairių, kaip antai: sakramentai, relikvijos, šv. Raštas, liturginiai indai ir rūbai, altoriai, kryžiai, švč. Trejybės asmenų ir šventųjų paveikslai ir k.. Sakramentai išniekinami nevertai juos priimant ar nepagarbiai su jais elgiantis; šv. Raštas išniekinamas jo žodžius ar posakius nedoriems ar nerimties tikslams vartojant; visi kiti daiktai — nepagarbiai, paniekinančiai su jais elgiantis, pasauliečiams reikalams jais naudojantis, juos vagiant.

Dievui pavestos vietos yra: bažnyčios, koplyčios, kapinės. Jos išniekinamos: jose atliekama žmogžudyste ar savižudyste; nusikalstamu žmogaus kraujo praliejimu; jų panaudojimu nešvariems tikslams, pvz., nepadoriems šokiams, peštynėms, gyvulių apsaugai ir k.. Be to, kapinės išniekinamos dar laidojimu jose į protą atėjusių nekrikštytųjų ar iš Bažnyčios bendravimo iškirtųjų.

Kaip labai baurisi Dievas šventvagyste, rodo ne vienas šv. Rašte minimas atsitikimas. Pvz., pranašo Danielio knygoje skaitome, kad vos Babilono valdovas, Baltazaras, įkaušęs puotoje, pavartojo vynui gerti iš Jeruzalės šventyklos išplėstuosius Dievo garbei pavestus indus, tuojau pasirodė slaptinga ranka, kuri sienoje parašė jo pasmerkimo ištarmę (Dan. 5, 1 ir k.). Evangelijose du kartu minima, kaip V. Jėzus, nors šiaip jau visada būdavo neapsakomai švelnus ir malonus, įėjęs į Jeruzalės šventyklą ir radęs joje bevaromą prekybą, susirūstino ir « pasidaręs tarsi rimbą iš virvelių, išvarė visus iš šventyklos, taip pat avis ir jaučius, išbarstė mainininkų pinigus ir parvertė stalus » (Jon. 2, 19; pal. Luk. 19, 46).

2 § TARPIŠKAS DIEVO GARBINIMAS

Šventųjų garbinimas ir jų užtarimo prašymas

Po Dievo ir dėl Dievo mes turime tinkamai gerbti ir garbinti Jo ištikimus tarnus ir prietelius, kuriuos Jis pats neapsakomai išaugštino, priimdamas į dangų.

Todėl moko K. Bažnyčia: yra teisinga ir išganinga šventuosius garbinti ir jų užtarimo šauktis*.

I. ŠVENTŲJŲ GARBINIMAS

Skirtumas tarp Dievo ir šventųjų garbinimo

1. Tačiau anaip tol ne vienaip mes garbiname Dievą ir šventuosius. Dievui lenkiamės, kaip savo Kūrėjui, augščiausiam Valdovui ir didžiausiajam Geradariui; šventiesiems gi, — kaip ištikimiems Jo tarnams, prieteliams ir ko labiausiai iškilusiems mūsų broliams. Dievą garbiname dėl Jo paties, vadinasi, dėl begalinio Jo tobulumo, kurį Jis turi pats iš savęs, šventuosius gi — dėl jų įžymių dovanų, kurias yra gavę iš Dievo.

Daugelyje kalbų, kaip pvz., graikų, lotynų, vokiečių ir k., Dievo garbinimas dažniausiai net visai kitu žodžiu vadinamas negu šventųjų. Mes, deja, turime čia tik vieną žodį ir tą patį vartojame, tiek kalbėdami apie Dievo garbinimą, tiek apie šventųjų. Gi iš tikrųjų šventuosius mes daugiau gerbiame, negu tikra prasme garbiname, o tikra ir griežta prasme garbiname tik Dievą.

Kartais prikišama mums, katalikams, kad mes elgiąsi su šventaisiais lyg su Dievu: prieš juos priklaupia, jiems statą bažnyčių, altorių ir t.t.. Tai jau gana senas priekaištas. Jau prieš 15 šimtų metų atsakė į jį šv. Jeronimas, vienam jo kėlėjui rašydamas: « Kas gi, tu neišmanėli, kada nors garbino kankinius, kaip Dievą? Kas gi žmogų laikė Dievu? »** Ir iš tikro! Prieš šventuosius mes klaupiamė tik taip, kaip tai kartais darome prieš augštus savo vyresniusius. Bažnyčias ir altorius statome tik Dievui, bet drauge prisimename ir Jam neapsakomai brangius asmenis — šventuosius. Žodžiu sakant, priekaištų dėl šventųjų garbinimo gali mums daryti tik tas, kas mūsų religijos nesupranta ar, kas dar niekiau, nenori jos suprasti.

Šventuosius garbinti yra teisinga

2. Kad garbinti šventuosius yra teisinga, mums rodo:

a) šv. Raštas, kurs giria angelų, Dievo tarnų ir prietelių, garbinimą ir mini, kaip Dievas yra ne kartą nubaudęs už jų paniekinimą;

Pvz., Abraomas ir Lotas nusilenkė jiems pasirodžiusiems angelams (1 Moz. 18, 2: 19, 1). Pats Dievas pasakė per Mozę savo išrinktajai tautai: « Štai aš siunčiu savo angelą, kad jis eitų tavo priekyje... Kreipk į jį dėmesio ir klausyk jo balso ir nedrįsk jo paniekininti... mano vardas yra jame » (2 Moz. 23, 20). Moteriškė sunamietė pagarbino pranašą Eliją, kai jis prikėlė iš numirusių jos sūnų (4 Kar. 4, 37). — Dievas nubaudė mirtimi Izraelio valdovo Okozijo pasiuntinius, kurie norėjo nužudyti pranašą Eliją. (4 Kar. 1, 9-12). Tas pat atsitiko su Betelio miestelio vaikais, kurie tyčiojosi pranašu Eliziejum (4 Kar. 2, 23) ir t.t..

b) Bažnyčios tikėjimas, kurį ji nuo pat savo atsiradimo be paliovos reiškė savo mokslu, papročiais, apeigomis ir paminklais;

* Conc. Trid. Sess. 25.

** Contra Vigilantium, n. 5.

Bažnyčios tėvų ir rašytojų veikaluose, seniausiose liturginėse knygose, katakombose mes randame pakaktinai liudijimų, kad šventųjų garbei būdavo įvedamos šventės, sukuriamos maldos ar giesmės, statomi paminklai ir t.t..

c) mūsų protas, nes, jeigu mes gerbiame ir garbiname šiaip jau kuo nors pasižymėjusius asmenis, tai ypač to verti šventieji.

Šiaip jau pasižymėjusieji asmenys ne vien tik gero būva padarę, bet, deja, ne kartą ir daug pikto. Sakysime, visokie karvedžiai — begales ašarų, kraujo išlieję; mokslininkai — žalingų dalykų išradę; menininkai — papiktinimo davę ir pan.. Šventieji gi yra vien gera teskleidę ir tai ko didžiausiu jėgų įtempimu. Jie tad pranašesni už visus kitus žmones. Be to, ir Dievas yra juos ko augščiausiai iškėlęs. Tad jeigu jau kam iš kūrinų teisingiausiai priklauso garbė, tai tik jiems.

Garbinti šventuosius yra išganinga

3. Garbinti šventuosius yra taip pat išganinga, nes juos prisimindami ir jiems garbės teikdami, mes žvelgiame į jų mums paliktą pavyzdį, išsižiūrime į jų dorybes, pasiskatiname jomis pasiekti ir galų gale pasiekti tai, ką jie yra jau pasiekę.

Teisingai ir gražiai sako šv. Augustinas: — Kiek kartų, brangūs broliai, mes iškilmingai minime šventuosius kankinius, taip jų užtarimu tikėkimės gausią iš Dievo šio pasaulio gėrybių, kad, pasekdami taisiais kankiniais, nusipelnnytume amžinąsias. Nes tik tie tikrai garbina šventuosius kankinius, kurie seka jų pavyzdžiu. Kankinių garbei skirtosios iškilmės yra jų paskatinimas į kentėjimus už Dievą, kad mes nesibaidytume pasekti tuo, ką, džiaugdamiesi, minime —*. Ir iš tikro reikia pažymėti, kad, išskyrus tuos, kurie apleido šį pasaulį dar neatėję į protą, visi pasiekusieji amžinąją laimę yra garbinę šventuosius.

II. ŠVENTŲJŲ UŽTARIMO PRAŠYMAS

Skirtumas tarp maldų ir šventuosius

1. Kaip Dievo garbinimas yra skirtingas nuo šventųjų garbinimo, taip ir į Dievą kreipiamosios maldos nuo kreipiamųjų į šventuosius. Dievą, būtent, mes maldaujame, kad Jis savo visagalybe mums padėtų, o šventuosius, — kad teiktų mums pagalbos, užtardami mus pas Dievą.

Vadinasi, ne patys šventieji suteikia mums tą ar kitą malonę, bet tik jų užtarimu Dievas. Čia yra panašiai, kaip kad jeigu kas prašo ko šalies valdovo per pas jį tarnaujančius savo gimines ar pažįstamuosius. Prašomąjį dalyką suteikia valdovas, nors ne tiesiog į jį buvo kreiptasi.

Prašyti šventųjų užtarimo yra geras dalykas

2. Kad šauktis šventųjų užtarimo yra teisingas ir geras dalykas, matome:

a) iš šv. Rašto;

* Pal. Sermo 47 de Sanctis.

S. Testamento laikais pats Dievas yra paliepęs Jobo draugams : « Eikite pas mano tarną Jobą... Mano tarnas Jobas turi už jus maldauti » (Job. 42, 8). N. Testamente šv. Povilas ne vienoje savo laiškų vietoje rašo tikintiesiems : « Aš maldauju jus, broliai, per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų ir per šventosios Dvasios meilę padėti man jūsų maldomis už mane pas Dievą » (Rom. 15, 30 ; pal. Ef. 6, 18 ; 1 Tes. 5, 28). Taigi, jeigu geras ir teisingas yra dalykas šauktis Dievui patinkančiųjų asmenų užtarimo, kol jie dar tebėra šiame pasaulyje, tai juo labiau, kai jie jau amžinybėje, vadinasi, kai jie malonėje jau sutvirtėję ir nebegali nusidėti.

b) iš nuolatinio Bažnyčios mokslo ir elgesio ;

Ko Bažnyčia čia moko ir kaip elgiasi, gražiai tai išreiškė jau šv. Kiprijonas viename savo laiške, rašydamas : « Atsiminkime vieni kitus... melskimės vieni už kitus šiame ir aname pasaulyje, ir jei kas nors iš mūsų, Dievo gailestingumui paskubinus, anksčiau išeina iš šio pasaulio, tebesitėsia mūsų meilė jam Dievuje ir tenepasiliauja mūsų maldos, siunčiamos į Tėvo gailestingumą už mūsų brolius »*. Gi Bažnyčios rašytojas Euzebijus, kalbėdamas apie šventųjų kapus, sako : « Mes mėgstame dažnai lankyti jūsų kapus, tenai aukoti savo maldas ir prašymus ir garbinti pasiekusias laimę jūsų vėles, ir mes esame įsitikinę, kad tai darome visai teisingai »**.

c) iš šventųjų bendravimo tiesos.

Tai viena pagrindinių mūsų šv. tikėjimo tiesų, kad visi tikintieji, tiek gyvenantieji šiame pasaulyje, tiek esantieji danguje, tiek kenčiantieji skausmų, yra glaudžiai tarp savęs susiję, nes sudaro vieną bendrą mistinį (dvasinį) V. Jėzaus kūną. Mirtis anaipol nenutraukia jų ryšių vienu su kitais. Tad palaimintieji danguje neabejotinai gali išgirsti mūsų prašymus ir mus užtarti pas Dievą.

Šauktis šventųjų užtarimo yra išganinga

3. Šauktis šventųjų užtarimo yra labai mums naudinga ir išganinga. Šv. Rašte ne kartą pažymėta, kad jie iš tikro užtaria mus, ir kad Dievas jų maldų už mus išklauso.

Pvz., apaštalo šv. Jono Apreiškimo knygoje sakoma : « Dvidešimtis keturi vyresnieji parpuolė ties Avinėliu, turėdami kiekvienas arfą ir aukstinę taurę, pilną smilkalų : tai yra šventųjų maldos » (Apr. 5, 28). 2-je Makabiejų knygoje kalbama apie jau numirusį pranašą Jeremiją, kad « jis daug meldžiasi už tautą ir šventąjį Jeruzalės miestą » (2 Mak. 15, 14). Tobijui pareiškė arkangelas Rapolas : « Kai tu meldeisi su ašaromis, aš tavo maldą aukojau Viešpačiui » (Tob. 12, 12) ir t.t..

Kaip Dievas išklauso savo ištikimųjų tarnų ir prietelių užtarimo, aiškiai ir gražiai rodo vienas iš patriarko Abraomo gyvenimo. Būtent, kai tajam išrinktosios tautos tėvui pranešė Dievas išnaikinsias Sodomos ir Gomoros miestus už jų gyventojų nedorybes, pagailo jam žmonių ir jis ėmė prašyti Dievo nebausti jų, jei jų tarpe atsiras bent 50 dorų asmenų. Dievas sutiko. Padrąsintas Dievo nuolaidumo Abraomas pradėjo vis mažinti dorųjų skaičių, kol galop sustojo prie 10. Dievas pažadėjo ir tada nenaikinsias miestų. Daugiau Abraomas jau nebeprašė, nes neabejojo, kad bus bent tiek dorųjų. Deja, jų tiek nebuvo, ir miestai neišvengė to, ką buvo nusipelnę. Taigi, atrodo, kad Abraomas savo užtarimu būtų sulaukęs Dievą nuo teisingo baudimo. Jeigu jam tai nepavyko, kaltas anaipol

* Ep. 57 ad Cornelium.

** De praepar. evang. I. 13, c. 2.

ne jo užtarimas. Tad, jeigu Dievas išklauso dar šiame pasaulyje esančių savo tarnų ir prietelių užtarimo, tai juo labiau, kai jie yra jau danguje. Ne be reikalo pažymi apaštalas šv. Jokūbas : «Daug gali nuolatinė teisingo malda» (Jok. 5, 16).

III. ŠVČ. MARIJOS GARBINIMAS IR UŽTARIMO PRAŠYMAS

Reikia garbinti švč. Mariją ir Jos užtarimo prašyti

1. Ypatingai turime mes garbinti švč. Mariją ir Jos užtarimo šauktis, nes

- a) Ji iškelta augščiau už visus kūrinius ;
- b) Ji malonių tarpininkė ;
- c) Ji mūsų Motina ;
- d) K. Bažnyčia visada uoliai Ją garbino ir Jos užtarimo šaukėsi.

Viename savo įstatymų Bažnyčia pareiškusi, kad yra gera ir naudinga šauktis drauge su Kristumi viešpataujančių Dievo tarnų užtarimo, ir jų relikvijas bei paveikslus gerbti, sako : «Bet ypač sūniško pamaldumo turi reikšti visi tikintieji švč. Panelei Marijai» (1276 kan.).

Švč. Marija iškelta augščiau už visus kūrinius

2. Dievas, paskirdamas švč. Mariją savo Sūnaus, pasaulio Atpirkėjo, Motina, Ją labiausiai išaugštino. Tobuliausieji angelai negali čia su Ja nė iš tolo lygintis. Po švč. Trejybės Ji pirmutinė. Todėl ir pagarba bei garbė Jai priklauso po Dievo ko didžiausia.

Gražiai sako apie tai šv. Bernardas : «Dievą ir angelų Viešpatį vadina Marija savo Sūnum, tardama jam (Jeruzalės šventykloje) : «Sūnau, kam mums taip padarei?» (Luk. 2, 48). Kas gi angelų tai išdrįstų? Pakanka jiems, ir jie laiko tai labai dideliu dalyku, kad, būdami prigimtimi dvasios, iš malonės yra Dievo pasiuntiniai. Marija gi, žinodama esanti Motina, tąją Didybę, kuriai jie su nuolankia pagarba tarnauja, pilna pasitikėjimo vadina Sūnumi, ir Dievas nelaiko sau pažeminimu būti vadinamas Sūnumi, nes teikėsi juo tapti»*. Tad ne be reikalo Bažnyčia yra davusi švč. Marijai visų kūrinių Karalienės vardą, ne be reikalo pripažįsta ir reiškia Jai daug didesnę pagarbą ir garbę negu bet kokiems kitiems kūriniams, o, kalbėdama apie Jos garbinimą, visai kitoki žodį vartoja, negu kalbėdama apie šiaip šventųjų garbinimą.

Švč. Marija malonių tarpininkė

3. Ne tik turime ypatingai garbinti švč. Mariją, bet ir ypatingu būdu šauktis Jos užtarimo. Ji juk Dievo mums teikiamųjų malonių Tarpininkė. Vadinasi, Ji gali ko daugiausia mums padėti.

Kad Dievas savo malones mums teikia tarpininkaujant švč. Marijai, tai nuolatinis K. Bažnyčios mokslas. Pvz., popiežius Pijus IX vadina ją viso pasaulio Tarpininke pas Kristų ir su Juo Suderintoja**. Pop. Leonas

* Hom. I de Laudibus Virginis Matris.

** Encycl. «Ineffabilis».

XIII sako : « Ji (švč. Marija) parkvietė į amžinąją pražūtį grimstantiems žmonėms Išganytoją... Ji yra ta, iš kurios gimė Jėzus, vadinasi, yra tikra jo Motina ir todėl Tarpininko verta bei jam miela Tarpininkė*, taip, jog «kaip pas augščiausiąjį Tėvą niekas negali nueiti, kaip tik per Sūnų, taip beveik niekas negali ateiti pas Kristų, kaip tik per Motiną**. Todėl ragina šv. Bernardas tikinčiuosius : Stenkimės pas Kristų «kilti per tąją, per kurią jis pas mus nužengė : į jo malonę eiti per tąją, per kurią jis atėjo į mūsų menkybę. Per tavę turime priėjimą prie Sūnaus, palaimintoji malonės Radėja, gyvenimo Gimdytoja, išganymo Motina, kad per tavę mus priimtų, kurs per tavę yra mums duotas***».

Švč. Marija mūsų Motina

4. Ne tik gali, bet ir nori švč. Marija, ko daugiausia teikti mums pagalbos, nes ji yra mūsų Motina.

Ir galingiausias užtarėjas, be abejo, ne ką tebtų mums naudingas, jeigu jis mūsų nemėgtų ar neturėtų noro mums padėti. Taip jokių būdų nėra su švč. Marija. Priešingai. Ji ir myli mus ko labiausiai ir nori mums teikti ko daugiausiai pagalbos. Juk ji yra mūsų Motina. To aiškiai mus moko K. Bažnyčia. Pvz., popiežius Leonas XIII sako : «Švenčiausioji Panelė, kaip yra Jėzaus Kristaus gimdytoja, taip ir visų krikščionių Motina, kadangi ji juos ant Kalvarijos kalno tarp didžiausių Atpirkėjo skausmų pagimdė****. Pop. Pijus X pareiškia : «Ar Kristaus Motina Marija nėra drauge ir mūsų Motina ? Juk kiekvienas žino, kad Jėzus, kurs yra įsikūnijusis Žodis, yra taip pat žmonijos Gelbėtojas. Gi, kaip Dievažmogis, gavo jis tą patį kūną, kaip visi kiti žmonės, o, kaip žmonijos Atpirkėjas, gavo kitą, dvasinį, kaip sakoma, mistinį kūną, kurį sudaro visuma tųjų, kurie tiki į Kristų... Gi amžinąjį Dievo Sūnų pradėjo Pana Marija ne tik tam, kad jis taptų žmogum, bet ir tam, kad jis iš jos paimtąją prigimtimi būtų žmonių Gelbėtojas. Taigi toje pačioje nekalčiausioje Motinos iščioje Kristus paėmė sau medžiaginį kūną ir drauge prisijungė sau dvasinį kūną, susidedantį iš tų, kurie į jį tiki. Taip tat švč. Marija, nešiodama iščioje Išganytoją, galima sakyti, nešiojo kartu visus tuos, kurių gyvenimas siejasi su Išganytojo gyvenimu. Todėl visi, kurie tik jungiamės su Kristumi,... esame išėję iš Marijos iščios, kaip kad kūnas drauge su galva. Todėl dvasinė ir mistinė prasme mes vadinamės Marijos vaikai, o ji yra visų mūsų Motina*****».

O motinos vardas aiškiai mums sako, viena, kad švč. Marija ko karščiausiai mus myli, ko labiausiai mumis rūpinasi ir ko tikriausiai nori mums padėti; antra, kad mes galime ir turime su didžiausiu pasitikėjimu į ją kreiptis visuose savo reikaluose. Ne veltui moko šv. Bernardas : «Jei kyla pagundų vėjai, jei grūmoja sielvartų sūkuriiai, žvelk į žvaigždę, šaukis Marijos. Jei rūstybė, gobšumas ar kūno viliojimais tranko sielos valtį, žvelk į Mariją. Jei kalčių didumo nugąsdintas, sąžinės šlykštumo sugėdintas, teismo baisumo sukrėstas, pradėsi grimsti į nusiminimo prarają, į nevilties bedugnę, galvok apie Mariją. Pavojuose, sunkumuose, abejonėse apie Mariją mąstyk, Marijos šaukis. Tenepранyksta ji nuo lūpų, tenepasitraukia iš širdies, ir kad išsiprašytum jos užtarimo pagalbą, nesiliauk sekęs jos gyvenimo pavyzdžiu. Ja sekdamas, neiškrypsti iš kelio ; ją prašydamas, nebūvi apvilintas ; ją mąstydamas, nesuklysti ; jos palaikomas, nepargriūvi, jos sergimas, neturi ko bijoti ; jos vedamas, nepailsti ; jos

* Encycl. « Fidentem piumque ».

** Encycl. « Octobri mense ».

*** In Adventu Domini sermo 2, 5.

**** Encycl. « Quamquam pluries ».

***** Encycl. « Adiutricem populi ».

padedamas, nuvyksti»*. Kaip teisingi šie šventojo žodžiai, ne kartą ir mes patys esame patyrę.

K. Bažnyčia visada garbino švč. Mariją ir šaukėsi Jos užtarimo.

5. Ypatingu būdu garbinti švč. Mariją ir šauktis Jos užtarimo ragina mus taip pat K. Bažnyčia. Nuo pat savo atsiradimo iki paskiausių dienų rodo ji čia nepaprasto uolumo. Ji yra sustačiusi daug gražių švč. Marijos garbei maldų ir giesmių, paskyrusi įvairių pamaldų, įvedusi nemažą švenčių. Katalikų religija yra tikrai švč. Marijos garbinimo ir Jos pagalbos šaukimosi religija.

Jau evangelijose randame švč. Marijos garbinimo žymių. Štai, arkan gelas Gabrielis, sveikindamas Ją, nuolankiai vadina malonės pilnąja (Luk. 1, 28); šv. Elzbieta, tardama: «Ir iš kur man tai, kad kad mano Viešpaties motina ateina pas mane?» (Luk. 1, 43), reiškia didžiausio nusistebėjimo ir džiaugsmo; viena moteriškė iš minios tarpo, girdėdama nepaprastą V. Jėzaus mokslą, pakėlusį balsą sušunka: «Palaiminta iščia, kuri tave nešiojo, ir krūtys, kurias žindai!» (Luk. 11, 27). Pati švč. Marija savo giesmėje sako: «Štai nuo dabar (vadinasi, nuo tos valandos, kai Ji tapo Dievo Sūnaus motina), visos kartos vadins mane palaiminta» (Luk. 1, 48). Vos tik atsirado ir pradėjo veikti K. Bažnyčia, tuojau ėmė įvykti šitie Jos žodžiai, nes per K. Bažnyčią garbino ir garbina ją visos kartos ir tautos. Knygų knygas prirašant, nebūtų įmanoma net dalelės paminėti to, ką tamam tikslui yra padarę Bažnyčios tėvai, popiežiai, visuotiniai susirinkimai, įvairios vienuolijos ir paprasti tikintieji. Ir kuomet labiau plinta pasaulyje K. Bažnyčia, tuo plačiau sklinda jame švč. Marijos garbė.

Taip pat evangelijose yra ir motiniškos švč. Marijos širdies bei Jos galingo užtarimo žymių. Štai, Galilėjos Kanoje vestuvės. Jaunavedžiai neturtingi. Jiems, bematant, pritrūksta būtino vaišės dalyko, vyno. Susirūpinę jie, nežino, ką bedaryti. Deja, niekas nesisiūlo pagalbon, nors svečių tarpe yra nemaža jų artimų giminių, prietelių, gerų pažįstamųjų. Jie net nekreipia dėmesio į keblią jų padėtį. Bet ją tuojau pastebi ir atjaucia motiniška savo širdimi švč. Marija. Nė trupučio nedelsdama, Ji taria savo Sūnui: «Jie nebeturi vyno» (Jon. 2, 3) ir išprašo iš Jo pirmutinį stebuklą. O kiek nuo tos dienos įvairiausių malonių gavo žmonės per Ją iš Dievo, įstengsime pažinti ir suprasti tik amžinybėje.

Išvados

6. Iš to, kas sakyta apie švč. Marijos garbinimą ir Jos užtarimo šaukimąsi, savaime eina šios dvi išvados, būtent:

a) K. Bažnyčioje esąs švč. Marijos garbinimas stipriai paremia tiesą, kad vien K. Bažnyčia tėra tikroji V. Jėzaus Bažnyčia;

Juk švč. Marija yra pasakiusi savo giesmėje: «Štai nuo dabar visos kartos vadins mane palaiminta» (Luk. 1, 48). O kur pasaulyje, išskyrus K. Bažnyčią, Ji yra šitaip vadinama? — Pagonys, mahometonai, žydai, deja, Jos dar nepažįsta, įvairūs protestantai — nenori pripažinti. Tiesa, garbina Ją dar stačiatikiai, bet tik tuo garbinimu, kurį jie pasiėmę pasitraukdami iš K. Bažnyčios, ir kuriame jie visiškai sustingo. Nieko gilesnio jie nepajėgia čia įžiūrėti, nieko naujesnio surasti. Pvz., ražančiaus

* Hom. 2 super «Missus est».

kalbējimas, švč. Marijos Širdies garbinimas, Jos Nekalto Prasidējimo tiesa jiems suvis nežinomi dalykai. Tad, jei ne K. Bažnyčia, pranašišķi švč. Marijos žodžiai liktūsi pilnai neįvykę. Gi mums matant, kaip K. Bažnyčia juos kuo pilniausiai įvykdo, tuo labiau yra aišku, kad vien ji tēra tikroji, V. Jēzaus īsteigtoji Bažnyčia.

b) tie, kurie nuoširdžiai garbina švč. Marijā ir uoliai šaukiasi Jos užtarimo, negali prazūti.

Tai dēl to, kad esančius tikrame tikējime, švč. Marija neabejotinai motiniškai juos globos sunkiausiose jū sielos gyvenimo valandose ir īsprāšys jiems malonē laimingai pereiti ī amžinybē. Ne veltui Bažnyčia yra patvirtinusi ir atlaidais apdovanojusi šią šv. Bernardo sustatytā maldele: « Atsimink, maloningiausioji Pana Marija, jog nuo amžių negirdēta, kad kas ī tave kreipēsis, tavo pagelbos šauķēsis, tavo užtarimo prašķs, būtū buvēs apleistas. Aš šito pasitikējimo gaivinamas pas tave, Panū Pana, Motina, bēgu, pas tave ateinu, prieš tave, dejuodamas nusidējēlis, stoviu. Tad, Žodžio Motina, nepanieķink mano žodžių, bet maloniai jū klausyk ir īsklausyk mane. Amen » (300 d. atl.).

IV. PAVEIKSLŲ GARBINIMAS

Ko moko čia K. Bažnyčia?

1. K. Bažnyčia aišķiai moko, kad yra gera ir īšganinga garbinti šventųjų paveikslus ir statulas.

Tikējimo īspažīnime, kurį sustatē visuotinis Tridento susirinkimas, yra pasakyta: « Tvirtai tikiu, kad Kristaus, Dievo Motinos Panos ir kitų drauge su Kristumi viešpataujančių šventųjų paveikslai yra turētini bei palaikytini ir jiems prideranti pagarba ir garbē yra teiktina »*. Gi Bažnyčios īstatymų rinkinyje pareišķiama: « Šventosioms relikvijoms ir paveikslams turi būti teikiama pagarba ir garbē atitinkanti asmenis, kurių yra relikvijos ir paveikslai » (Kan. 1255, 2 §).

Paveikslų garbinimo esmē

2. Tačiau paveikslus reikia visai kitaip garbinti, negu Dievą ir šventuosius. Dievą, būtent, mes turime garbinti dēl Jo begalinio tobulumo, kurį Jis turi pats *savyje ir pats iš savęs*; šventuosius — dēl anprigimtinių dovanų, kurias jie turi iš Dievo, *bet patys savyje*; o paveikslus — ne dēl to, kad jie savyje turētų kokių malonių ar galių, bet tik dēl to, kad jie *atvaizduoja* mums tuosius, kuriuos mes gerbiame ir garbiname. Taigi, paveikslams teikiamoji pagarba ir garbē tenka tiems asmenims, kuriuos jie īšreišķia.

Juk taip, o ne kitaip yra, jeigu kas, pvz., gerbia savo tėvo, motinos ar kitų artimųjų atvaizdus. Pagarbą, be abejo, reišķia jis anaip tol ne tiems popierio gabaliukams, kuriuose yra atvaizdai, bet tik tiems asmenims, kurie tuose popierio gabaliukuose atvaizduoti.

* Symbol. Trident.

Stebuklingų paveikslų lankymas

3. Iš to yra aišku, kokia prasme lankome mes stebuklinguosius paveikslus. Būtent, pas juos vykstame anaip tol ne tam, kad, tikėtumėsi ką nors gauti iš tų paveikslų, bet tik tam, kad pagarbintume asmenis, kuriuos jie atvaizduoja ir tų asmenų užtarimu išsiprašytume iš Dievo malonių, nes žinome, kad tenai Dievas yra ne kartą ypatingu būdu išklausęs maldų.

Paveikslus garbinti yra geras dalykas

4. Kad paveikslus garbinti yra geras dalykas, rodo mums :

a) tai, kad Dievas buvo paliepęs Mozei padirbdinti po kerubino atvaizdą abiejuose sandoros skrynios šonuose (2 Moz. 25, 18) ir pakabindinti tyruose varinį žalčio atvaizdą, kad, pažvelgdami į jį, žalčių įgilti izraelitai apsisaugotų nuo mirties (4 Moz. 21, 9).

Tiesa, Dievas buvo griežtai uždraudęs savo tautai darydintis paveikslų ir statulų. Bet, kaip aiškiai pažymėta šv. Rašte, tik tam, kad ji juos, lyg kokius dievus, garbintų (pal. 2 Moz. 20, 4; 3 Moz. 26, 1). Mat, tais laikais buvo aplinkinėse tautose smarkiai paplitusi stabmeldystė, ir izraelitams grūmojo didelis pavojus ją užsikrėsti. Tad Dievas, norėdamas tikriausiai juos nuo to apsaugoti, ir paskelbė tokį griežtą draudimą.

b) nuolatinis K. Bažnyčios elgesys ir mokslas ;

Iš pat pirmutinių savo šiame pasaulyje gyvavimo dienų, K. Bažnyčia teikia garbės šventųjų paveikslams ir statuloms. Jau katakombos gausiai jais išpuoštos. Ypač gi ryškiai pasirodė jų garbinimas, kai Bažnyčia atgavo laisvę. Bet neužilgo kilo smarkus ir žiaurus jų persekiojimas ir naikinimas. Kaip į daugelį kitų grynai religinių sričių, taip ir čia ėmė kištis klaidomis užsikrėtę bei valdžios ištroškę Konstantinopolio imperatoriai ir savaip tvarkyti šį jiems visiškai nepriklausantį dalyką. Įvykusiame 787 m. Nikėjoje visuotiniame susirinkime Bažnyčia griežtai pasmerkė klaidingą jų pažiūrą į paveikslus ir jų būdą elgtis su jais. Kai 16-me šimtmeetyje Liuteris bei kiti klaidų prasimanytojai vėl ėmė pulti paveikslus, visuotinis Tridento susirinkimas taip pat kuo griežčiausiai juos pasmerkė ir į tikėjimo išpažinimą įdėjo žodžius : « Tvirtai tikiu, kad Kristaus, Dievo Motinos Panos ir kitų drauge su Kristumi viešpataujančių šventųjų paveikslai yra turėtini bei palaikytini ir jiems yra teiktina » prideranti pagarba ir garbė.

c) sveikas mūsų protas.

Juk jeigu vaikai gerbia savo tėvų atvaizdus, o valdiniai valdovų, tad argi būtų tinkama ir protinga, jei mes nereikštume pagarbos ir garbės savo Viešpaties bei Jo prietelių paveikslams ?

Naudinga turėti šventųjų paveikslų

5. Šv. paveikslai ryškiai stato mums prieš akis įvairias mūsų atpirkimo paslaptis ir visokių dorybių pavyzdžius. Tuo jie primena mums, kad vengtume pikto, o darytume gera. Naudinga tad ir išganinga yra jų turėti.

Ne veltui gausu jų mūsų bažnyčiose, ne veltui netrūksta jų tikrai katalikiškuose namuose. Bet anaip tol ne sienoms puošti jie kabo bažnyčiose, ne papuošalu reikia juos laikyti ir savo namuose.

Kas pasakyta apie paveikslus, tai lygiai tinka ir *statuloms*, nes jų tikslas ir uždavinys tas pats, kaip paveikslų. Tik tąja proga dera pažymėti, kad nuo K. Bažnyčios atskilusieji stačiatikiai, nors, paveikslus gerbia ir garbina, bet statulų nenori pripažinti. Čia, mat, reiškiasi liūdno paveikslų persekiojimo ir naikinimo pasekmės. K. Bažnyčiai griežtai pasmerkus paveikslų persekiojimą ir persekiotojus, jų garbinimas tuojau buvo grąžintas Konstantinopolio cėsorių valdomosiose šalyse, o statulų — ne taip greit. Gi neužilgo tos šalys, atsiskirdamos nuo K. Bažnyčios, taip ir pasiliko su ta skriauda, kurią joms padarė nedori jų valdovai.

V. RELIKVIJŲ GARBINIMAS

Relikvijų sąvoka

1. Relikvijomis vadiname šventųjų kūnus ar jų dalis ir taip pat visus tuos daiktus, kurie buvo artimame sąryšyje su Kristaus ar šventųjų asmenimis.

Tokie daiktai yra, pvz., kryžius, ant kurio numirė V. Jėzus, erškėčių vainikas, kurs buvo ant Jo galvos, vinys, kuriomis buvo perdurtos Jo rankos ir kojos, drabužiai, kuriais Jis vilkėjo, drobulės, į kurias buvo suvyniotas Jo kūnas ir t.t.; šventųjų — kaulai, drabužiai, kančios įrankiai ir k..

Garbinti relikvijas yra geras dalykas

2. K. Bažnyčia moko, kad, kaip šventųjų paveikslus, taip ir jų relikvijas garbinti yra geras dalykas.

Tridento susirinkimo sustatytame tikėjimo išpažinime sakoma: «Panašiai (išpažįstu), kad drauge su Kristumi viešpataujančius šventuosius reikia garbinti ir jų šauktis... ir taip pat jų relikvijas garbinti» (Symb. Trid.). O Bažnyčios įstatymų kodekse pareiškama: «Gera yra ir naudinga nuolankiai šauktis drauge su Kristumi viešpataujančių Dievo tarnų užtarimo ir garbinti jų relikvijas bei paveikslus» (Kan 1276).

Relikvijų garbinimo pagrindas

3. Relikvijas garbiname dėl to, kad šventųjų kūnai buvo gyvi Kristaus sąnariai, šv. Dvasios šventykla, įvairiausių dorybių įrankiai, ir kad pasaulio pabaigoje bus jie kuo garbingiausiai prikelti iš numirusių; o buvusius artimame sąryšyje su šventųjų asmenimis daiktus — dėl to, kad jie yra gavę iš tų asmenų garbingumo.

Jei šv. Povilas sako apie visus tikinčiuosius: «Jūsų kūnai yra Kristaus sąnariai», «jūsų sąnariai yra šventovė jumyse esančios šventosios Dvasios» (1 Kor. 6, 15; 19), tai šitie jo žodžiai ypač tinka šventiesiems, nes jie buvo itin ištikimi V. Jėzui, itin pasidavę šv. Dvasiai, itin vykdę tojo pat apaštalo paliepimą: «Garbinkite ir nešiokite Dievą savo kūne» (1 Kor. 6, 20).

Relikvijų garbinimas patinka Dievui

4. Kad relikvijų garbinimas patinka Dievui, matome iš to, jog per jas Dievas yra ne kartą padaręs stebuklą, kaip tai rodo šv. Raštas ir šventųjų gyvenimai.

«Kaip tik numirusis palietė Eliziejaus kaulus, tuojau atgijo ir atsisetojo» (4 Kar. 13, 21), pasakojama 4-je Karalių knygoje apie vieną nunęstą į kapus numirėlį, kurį nusigandę plėšikų laidotojai numetė kaip tik ant pranašo Eliziejaus kapo. «Dievas darė nepaprastų stebuklų Povilo rankomis; net skepetos ir juostos nuo jo kūno buvo nešamos ligoniams, ir nuo jų atstodavo ligos, ir piktosios dvasios išeidavo» (Apd. 19, 12), skaitome Apaštalų Darbų knygoje apie šv. Povilą ir t.t..

ANTRASIS DIEVO ĮSAKYMAS

«Netark savo Viešpaties Dievo vardo be reikalo».

Antrojo Dievo įsakymo turinys

1. Antrasis Dievo įsakymas *liepia* tinkamai, gerbti Dievo vardą ir *draudžia* jį niekinti.

Dievo vardu čia suprantame ne tik patį žodį «Dievas», bet ir visus kitus tobuliausiajai Būtybei vadinti vartojamuosius žodžius, kaip sakysime, Visagalis, Augščiausiasis, Švenčiausiasis, Kūrėjas, Viešpats ir pan., taip pat švč. Trejybės asmenų vardus: Dievas Tėvas, dangiškasis Tėvas; Dievas Sūnus, Jėzus Kristus, Atpirkėjas, Gelbėtojas, Išganytojas; šv. Dvasia, Ramintojas, Pašventėjas ir k.. Juo tiksliau kuris žodis išreiškia Dievo prigimtį ar asmenis, tuo jis šventesnis ir pagarbos vertesnis.

Dievo vardo gerbimas

2. Dievo vardą gerbiame, kai jį tariame esant tik tikram reikalui ir su tinkama pagarba bei pamaldumu.

Tikras reikalas tarti Dievo vardą yra, kai meldžiamės, ar tai garbindami Dievą, ar Jam dėkodami, ar Jį permaldaudami, ar iš Jo ko nors prašydami, ir kai turime daryti įžadus ar atlikti priesaiką.

Dievo vardo niekinimas

3. Niekinama Dievo vardą, kai:

- a) be pagarbos jį tariama;
- b) religijos dalykus pajuokiamą;
- c) piktžodžiaujama;
- d) keikiama;
- e) neteisingai prisiekiama;
- f) salaužoma įžadus.

Dievo vardo tarimas be pagarbos

4. Be pagarbos tariama Dievo vardą, kai sakoma jį juokais, arba esant rūstybėje, arba šiaip sau lengvamaniškai.

Nuodėmės didumas pareina čia nuo to, ar turima drauge ir norą paniekinoti Dievą, ar ne. Jei taip, — nuodėmė didelė, jei tokio noro nėra, bet Dievo vardą tariama tik iš neapsisvarstymo ar netikusio įpročio, nuodėmė — maža. Suprantama, tokį įprotį reikia stengtis ko greičiau panai-

kinti, gerai atsimenant psalmininko žodžius : « Šventas ir gerbtinas Viešpaties vardas » (Ps. 110, 9).

Religijos dalykų pajuokimas

5. Religijos dalykus pajuokiamą, kai šaipomasi ar tyčiojamasi visu tuo, kas tik religijai priklauso, ar turi su ja ką nors bendro, pvz. sakysime, Bažnyčios apeigomis, papročiais ir pan..

Nuodėmė dažniausiai būva čia didelė, nes reiškiasi noras pažeminti religijos dalykus, juos paniekinti, kitus žmones nuo jų atitraukti. Be to, ne kartą su religijos dalykų pajuokimu siejasi piktžodžiavimas ir eina iš jo didelis papiktinimas. « Tai visų pirma žinokite, kad paskutinėse dienose ateis išjuokėjų su apgavimu, kurie elgiasi, klausydami savo pageidimų... Jūs, broliai, laiku žinodami, sergėkitės, kad neišmanančiųjų paklydimu patraukti neiškristumėte iš savo tvirtumo » (2 Petr. 3, 3 ; 17), ne veltui įspėja apaštalas šv. Petras tikinčiuosius.

Piktžodžiavimas

6. Piktžodžiaujama, kai įžeidžiančiai kalbama apie Dievą, šventuosius, ar šventus dalykus.

Koks yra piktžodžiavimo nedorumas, aiškiai matyti iš to, jog S. Įstatyme buvo įsakyta piktžodžiautojus akmenimis užmušti. « Kas piktžodžiautų Dievo vardui, turi numirti ; visa bendruomenė teuzmuša jį akmenimis » (3 Moz. 24, 16), pasakyta Mozės įstatyme.

Reikia pažymėti, kad piktžodžiavimu galima nusidėti taip pat ir *mintimis*, būtent, kai sąmoningai ir noromis įžeidžiančiai mąstoma apie Dievą, šventuosius ar šventus dalykus.

Keiksmai

7. Keikiama, kai tariama žodžių, kuriais įžeidžiama artimą, ar jam linkima pikto.

Jei keikiant tik įžeidžiama artimą, nusidedama ne 2-jam Dievo įsakymui, bet artimo meilei ; o jei linkima pikto, — nusikalstama ne tik artimo meilei, bet dažniausiai ir 2-jam Dievo įsakymui, nes norima tada, kad Dievas tąjį pikta įvykdytų. Dievas gi, kaip žinome, visus žmones myli ir visiems nori gero. Geidžiant tad, kad Jis padarytų kam nors pikto, aišku, Jį įžeidžiama. Nuodėmės didumas pareina čia nuo to, kokio pikto ir kiek apgalvotai linkima artimui. Jei didelio pikto ir pilnai apgalvotai — nuodėmė būva sunki, jei nedidelio pikto, ar kad ir didelio, bet neapgalvotai, — kaltė maža.

Apskritai reikia pastebėti, kad keiksmų yra nepaprastai daug ir labai įvairių. Deja, žmonės yra parodę čia didelį išradingumą. Keikia jie ne tik vieni kitus, bet ir visus aplink save esančius tiek gyvus, tiek negyvus daiktus. Keikiant neprotingus daiktus, irgi nusidedama, viena, dėl to, kad pasiduodama rūstybei, antra, kad papiktinama kitus, o, trečia, kad jei nusikalstama Dievui, vartojant nenaudingus žodžius, tai juo labiau — netikusius, negražius, šlykščius. Žinome juk, kad V. Jėzus yra pasakęs : « Žmonės teismo dieną atsiskaitys iš kiekvieno nenaudingo žodžio, kurį jie kalba » (Mat. 12, 36). Todėl įspėja apaštalas šv. Petras : « Neatsilyginkite pikto už pikta, nė keiksmu už keiksmą, bet priešingai, laiminkite, nes tam esate pašaukti, kad paveldėtumėte palaiminimą » (1 Petr. 3, 9).

APIE PRIESAIKĄ

Priesaikos sąvoka

1. Priesaika yra tada, kai šaukiama Dievą liudytoju, jog, arba tai, kas sakoma, yra neabejotina tiesa, arba tai, kas žadama, bus tikriausiai įvykdyta.

Prisiekti galima ne tik Dievo vardu, bet ir visu tuo, kas turi artimų ryšių su Dievu, kaip pvz., dangumi, kryžiumi, evangelija ir pan.. Ne be reikalo sako V. Jėzus: «Kas nors prisiekia šventykla, prisiekia ja ir tuo, kas joje gyvena. Ir kas prisiekia dangumi, prisiekia Dievo sostu ir tuo, kas jame sėdi» (Mat. 23, 21-22).

Priesaikos leistinumas

2. Priesaika yra geras ir leistinas dalykas, nes ją pareiškia ma tikėjimas, jog Dievas yra visažinąs, tiesakalbis ir teisingas. Tuo būdu ja teikiama Dievui pagarbos ir garbės.

Tiesa, V. Jėzus yra pasakęs: «Aš gi jums sakau, kad visai neprisiekumėte.., bet jūsų šneka tebūnie: Taip, taip; ne, ne» (Mat. 5, 34; 37). Bet tuo Jis anaiptol ne pačią priesaiką pasmerkė ar uždraudė, o tik nepagrįstą, nerimtą ir per dažną jos vartojimą, drauge pažymėdamas, kad žmonės turėtų visur ir visada taip kalbėti, jog galima būtų jiems pilnai tikėti ir be priesaikos. Kad V. Jėzus iš tikro taip, o ne kitaip manė, matome iš to, kad, Jis pats, vyriausiojo kunigo prisaiškinamas, davė atsakymą (Mat. 26, 63), kad apaštalas šv. Povilas vartojo priesaiką (Pilyp. 1, 8) ir kad S. Testamento šv. knygoje ne kartą minima, jog pats Dievas yra prisiekęs.

Priesaikos leistinumo sąlygos

3. Tačiau, kad priesaika įvyktų tikrai be nuodėmės, reikia šių sąlygų, būtent: vartoti ją tik *tiesoje, rimtai* ir vien *doruose dalykuose*.

Priesaika vartojama tiesoje, kai nuoširdžiai norima ja patvirtinti tai, kas iš tikro yra, ar įsipareigoti įvykdyti tai, kas pažadama. Prisiekiam rimtai, kai priesaiką atliekama dėl svarbios priežasties, apgalvotai ir su reikiama pagarba. Vartojama priesaika doruose dalykuose, kai prisiekiam pasakyti tai, ką turima teisę pasakyti, ar įvykdyti tai, ką Dievas nėra uždraudęs. Prisiekti padaryti ką pikto ar apleisti ką gero, yra nuodėmė, o įvykdyti tai, kas tokiu būdu prisiekta, — kita nuodėmė. Todėl, nors žydų valdovas Erodas buvo prisiekęs savo sugulovės dukteriai suteiksiąs viską, ko tik ji prašysianti, tačiau šv. Jono Krikštytojo galvos negalėjo jis jai duoti, nes neturėjo teisės nei prisiekti tai padarysiąs, nei įvykdyti.

Nuodėminga priesaika

4. Priesaika būva nuodėminga, kai:

a) prisiekiam neteisingai, atseit, kai prisiekiam, jog tai yra tikra tiesa, kas žinoma, jog yra netiesa, ar kuo rimtai abejojama, ar tiesa; taip pat kai prisiekiam įvykdyti tai, ko nemana vykdyti;

b) prisiekiam ar iš kitų išreikalaujama priesaika be rimto reikalo;

c) prisiekama padaryti ką pikto ar nepadaryti ko gero ;
 d) nevykdoma to, kas buvo prisiekta įvykdyti, nors ir yra galima įvykdyti.

Neteisinga priesaika labai dažnai yra vadinama kreiva, melaginga priesaika.

Neteisingos priesaikos nedorumas

5. Neteisinga arba kreiva priesaika, ypač atlikta teisme, yra viena sunkiausiųjų nuodėmių, nes ja :

a) pasityčiojama Dievo visažinojimu, šventumu ir teisingumu ;

b) niekais paverčiama paskutinė priemonė sužinoti iš žmonių tiesą ;

c) tarsi atsisakoma viešai ir iškilmingai nuo Dievo ir šaukiamasi sau Jo keršto.

Savaime suprantama, jog, jeigu, melagingai prisiekiant, buvo kam nors padaryta skriauda, yra griežta pareiga tinkamai atsilyginti.

APIE ĮŽADUS

Įžado sąvoka

1. Įžadas yra laisvas Dievui padarytas įsipareigojimas atlikti ką nors tokio, kas Jam patinka, nors šiaip jau nėra pareigos to atlikinėti.

Į Taigi įžadas, pirmiausia, anaip tol nėra tik grynas pasiryžimas ar pasižadėjimas, bet tikras *įsipareigojimas*, atsieit, čia pasiskiriama sau nauja pareiga, ir jos neatlikimą laikoma tikra nuodėme, nors, jei ne įžadas, nuodėmės čia visiškai nebūtų.

Įžadas yra, toliau, *laisvas* įsipareigojimas, atsieit, padarytas su pilnu proto pažinimu ir pilnu valios sutikimu. Kai proto pažinimo ar valios sutikimo trūksta, įžado nėra. Todėl, jei kas iš nežinojimo, ar klaidos, ar neturėdamas pilnos sąmonės padarytų įžadą, to įžadas negalioj. Tas pat būtų, jei įžadas eitų iš prievartos ar didelės baimės.

Įžadas padaromas *tik Dievui*, o anaip tol ne kūriniams. Todėl, kas pasiskiria sau kokią pareigą kokio nors šventojo garbei, tas padaro ne tikra prasme įžadą, o tik pasižadėjimą ar pasiryžimą.

Įžado dalykas turi būti koks nors *dorovinis gėris* ir tai didesnis negu tas gėris, kurį teks dėl padarytojo įžado apleisti. Nesunku suprasti, kodėl. Juk įžadu norima ypatingu būdu pagarbinti Dievą. O Dievą ypatingai pagarbinama tik tuo, kas Jam labiau patinka, o ne tuo, kas mažiau. Todėl, pvz., įžadas vesti ar tekėti neturi jokios galios, nes, kas jį darytų, tas dėl jo apleistų tobulesnį dalyką, būtent, laikyti visišką skaistybę.

Įžadai patinka Dievui

2. Tinkamu būdu padaryti įžadai patinka Dievui, nes :

a) jie yra savanoriška auka, kurią mes teikiame Dievui ;

b) Dievas, išklausydamas su įžadais susijusius prašymus, ne kartą parodė, kad įžadus mielai priima.

Pvz., 1-je Mozės knygoje skaitome: «Jokūbas padarė įžadą ir tarė: Jei Dievas yra su manim ir aš laimingai sugrįšiu į savo tėvo namus, aš tau (Dieve) duosiu iš visko dešimtinę» (1 Moz. 28, 20-22). Ir mes žinome, kad Jokūbas iš tikro po kiek laiko laimingai sugrižo į savo gimtinę ir rado tėvą dar tebegyvą. Panašiai pasakojama 1-je Karalių knygoje apie pranašo Samuelio motiną, Oną: «Ona padarė įžadą ir kalbėjo: «Galybių Viešpatie! Jei tu mane atsiminsi ir savo tarnaitai duosi sūnų, tai aš jį pavesiu Viešpačiui visoms jo gyvenimo dienoms» (1 Kar. 1, 11). Ona iš tikro neužilgo susilaukė sūnaus, nors prieš tai ilgą laiką buvo nevaisinga.

Įžadų saistymas

3. Padarytą įžadą yra griežta ir šventa pareiga įvykdyti. Nvykdant jo, labai įžeidžiama Dievą ir, aišku, sunkiai nusidėdama.

«Jei padarei kokį įžadą, tai neapleisk jį įvykdyti, nes daug geriau įžado nedaryti, negu, jį padarius, nevykdyti» (Pat. 5, 3), sakoma šv. Rašte. Todėl, prieš darant įžadą, reikia rimtai apsigalvoti ir su protingais asmenimis, ypač su nuodėmklausiu, pasitarti.

Pažymėtina dar, kad apskritai įžadas saisto tik *tąjį asmenį*, kurs jį padarė, o ne kitus, nors ir labai artimi jie jam būtų. Todėl, pvz., tėvai negali padaryti įžadų, kad jų vaikai atliks ar atlikinės kokį veiksmą, sakysime, stos į vienuolyną ar eis į kunigus; o, jei ir padaro, tai vaikais nėra įpareigoti jų vykdyti, gi tėvai neturi teisės jų versti, kad vykdytų.

Įžadų saistymo pasiliovimas

4. Pareiga vykdyti įžadą tam tikrais atvejais pasiliauja, būtent:

a) kai įžadą įvykdyti pasidaro visiškai neįmanoma;

Pvz., jei kas padaręs įžadą kasmet pėsčias aplankyti kokią maldingą vietą, paskui paliegsta.

b) kai įžadą panaikina tas, kurio valdžioje yra arba įžadą padariusiojo asmens valia, arba įžadu pažadėtasis dalykas;

Pvz., jei nepilnametis vaikas padaro įžadą atlikti kokią tolimą maldingą kelionę arba duoti gausią išmaldą, tėvas ar globėjas gali jo įžadą panaikinti.

c) kai gaunama nuo įžado dispensa, atseit, kai atitinkama dvasinė vyresnybė atleidžia nuo įžado;

d) kai padarytasis įžadas pakeičiamas kitu.

Apskritai reikia pažymėti, kad kaitalioti įžadus nėra girtinas dalykas. Bet jeigu yra svarbi priežastis, pakeisti įžadus gali arba atitinkama dvasinė vyresnybė, arba ir pats įžadą padariusis asmuo. Dvasinė vyresnybė, — jei geresnį dalyką pakeičiama menkesniu, nes tuomet yra reikalinga dispensa, kurią tegali suteikti vien atitinkama vyresnybė. Pats įžadą padariusis asmuo, — jei menkesnį dalyką keičiama vertingesniu. Bet, kaip prieš įžadus darant, taip ir prieš juos keičiant, labai naudinga pasitarti su nuodėmklausiu, kad būtų išvengta klaidų.

TREČIASIS DIEVO ĮSAKYMAS

« Sekmadienį švęsk ».

Trečiojo Dievo įsakymo turinys

1. Trečiasis Dievo įsakymas *liepia* septintąją savaitės dieną ypatingu būdu pavesti Dievo garbei ir savo sielos reikalams; *draudžia* gi visa tai, kas su tuo nesiderina, ypač gi sunkius kūno darbus ir kaikuriuos triukšmingus viešus veiksmus, pvz., teismus, varžytines ir pan..

Viešpaties diena

2. S. Įstatyme Dievas buvo įsakęs švęsti paskutinę savaitės dieną, kuri vadinosi subata, atsiėit, poilsio diena. Gi N. Įstatyme švenčiame mes pirmutinę savaitės dieną, kadangi joje įvyko svarbiausi mūsų religijos dalykai: V. Jėzus prisikėlė iš numirusių, atėjo šv. Dvasia, pradėjo veikti Bažnyčia. Tąją dieną Bažnyčia vadiną *Viešpaties dieną*, atsiėit, Viešpačiui pavesta diena.

Paprotys švęsti ne paskutinę, bet pirmutinę savaitės dieną eina iš apaštalių. N. Testamento šv. knygosė ne kartą minima, kad tikintieji tąją dieną ypatingu būdu susirinkdavo bendrai melstis, dalyvauti šv. mišių aukoje, klausyti tikėjimo tiesų aiškinimo (pal. Apd. 20, 7; 1 Kor. 16, 2). Taip pat jau apaštalių laikais gavo toji diena Viešpaties dienos pavadinimą. Pvz., apaštalas šv. Jonas rašo savo Apreiškimo knygoje: « Aš buvau dvasios pagavime Viešpaties dieną.. » (Apr. 1, 10). Mes šiąją dieną vadiname sekmadieniu, nors iš tikrųjų yra tai pirmadienis.

Pažymėtina, kad mūsų šv. religijos priešai, nekęsdami, kaip apskritai viso to, kas tik eina iš Dievo, taip ir septintosios savaitėje dienos švenčimo, ne kartą mėgino vietoje jos įvesti kitą pasilsio dieną, pvz., prancūzai po 18-jo šimtmečio revoliucijos — kas dešimtą dieną, Rusijos bolševikai — kas penktą. Bet tos jų pastangos nuėjo niekais.

Trečiojo Dievo įsakymo reikšmė

3. Įsakymas švęsti sekmadienį yra labai didelės reikšmės tiek atskiriems asmenims, tiek šeimoms, tiek visuomenei.

Atskiriams asmenims, ypač gi dirbantiems sunkius kūno darbus. Juk tik sekmadieniais jie gali bent kiek pasilsėti. Kitaip greitai išsektų jų jėgos, ir jie pasidarytų mažą kam tetinkami. Be to, visą laiką paskendę darbe, jie neturėtų kada susirūpinti savo sielos reikalais bei amžinuoju likimu, dėl ko patirtų didžiausių nuostolių.

Šeimoms, nes nešvenčiant sekmadienių, sunkiai tebutų įmanomas darbininkų šeimos gyvenimas. Juk šiokiomis dienomis visi išsiskirstę prie darbo, neturi kada drauge pabūti, pabendrauti. Nuo to, aišku, silpnėja jų ryšiai vieny su kitais. Jei nė vieną savaitėje dieną negalėtų jie susirinkti ir drauge praleisti, be abejo, ilgainiui tieji ryšiai visiškai nutrūktų, ir šeima pakriktų.

Visuomenei, kadangi sekmadieniai artina visų luomų žmones. Visi tomis dienomis yra laisvi, visi eina į tas pačias bažnyčias, priima tuos pačius sakramentus, meldžiasi tam pačiam Dievui, visi jaučiasi esą lygūs. Jo vaikai. Tuo būdu sekmadieniai lygina žmonių skirtingumą ir ugdo solidarumą.

Dievo garbinimas sekmadieniais

4. Sekmadieniais Dievą garbinti ir savo sielos išganymu rūpintis reikia šiuo būdu:

a) išklausant šv. mišių;

Tai griežta pareiga. Į ją plačiau pažvelgsime, gvildendami Bažnyčios įsakymus.

d) dalyvaujant pagal išgales kitose pamaldose, ypač gi išklausant pamokslo;

c) priimant šv. sakramentus, pasiskaitant religinio turinio knygų ar šiaip jau raštų, atlikinėjant įvairių gailestingumo darbų.

« Tikras ir nesuteptas pamaldumas Dievo ir Tėvo akivaizdoje yra toks: lankyti našlaičius ir našles jų sielvarte ir sergėti save nesuteptą šiuo pasauliu » (Jok. 1, 27) sako apaštalas šv. Jokūbas.

Uždraustieji sekmadieniais darbai

5. Kad sekmadieniais galima būtų tinkamai garbinti Dievą ir rūpintis savo sielos reikalais, yra uždrausti juose sunkūs kūno darbai ir kaikurie triukšmingi vieši veiksmai.

Sunkūs kūno darbai apskritai yra tieji, kuriuos atlikinėja žemdirbiai ir įvairūs amatininkai. Bažnyčia nėra jų smulkiai nustačiusi, bet atsižvelgia čia į įvairius šalių papročius. Todėl gali pasitaikyti, kad koks nors darbas vienoje šalyje bus laikomas uždraustu, o kitoje ne, ir atvirkščiai. Suprantama, sunkūs kūno darbai yra uždrausti ne tik šeimnininkams, bet ir tarnams bei samdiniams. « Kad tavo tarnas ir tarnaitė išlėtųsi, kaip ir tu » (5 Moz. 5, 14) yra aiškiai pasakęs Dievas per Mozę. Todėl šeimnininkai ar darbdaviai, nors patys ir nedirbtų sekmadieniais, nusidėtų, jei verstų dirbti savo tarnus ar darbininkus. Tarnus, samdinius ir apskritai darbininkus įpareigoja šis įsakymas stengtis susirasti tokias tarnybos ar darbo vietas, kokiose jie galėtų jį įvykdyti.

Dirbti per visą sekmadienį sunkius kūno darbus, neabejotinai yra didelė nuodėmė. Gi dirbti per trumpesnį laiką yra didesnė ar mažesnė kaltė pareinamai nuo darbo sunkumo ir vietos papročių. Apskritai, darbas virš dviejų valandų yra jau sunki nuodėmė.

Vieši triukšmingi sekmadieniais uždraustieji veiksmai yra ypač teisimo veiksmai, kaip viešas liudytojų apklausinėjimas, šalių ginčai, sprendimo skelbimas, ir taip pat varžytinės, (žinona, valdiškos, o ne grynai privatinės). Uždrausti jie dėl to, kad nesiderina su sekmadienio poilsiu ir pareiga garbinti Dievą bei rūpintis sielos reikalais.

Priežastys, leidžiančios sekmadieniais dirbti sunkius kūno darbus

6. Yra priežasčių, dėl kurių galima be nuodėmės dirbti sekmadieniais sunkius kūno darbus. Apskritai, jos turi būti pakaktinai rimtos ir svarbios, ir juo ilgiau tęsiasi darbas, tuo priežastis turi būti svarbesnė. Tos priežastys yra šios:

a) Dievo garbė;

Ji leidžia atlikinėti tuos darbus, kurie yra būtini įvairioms sekmadienio pamaldoms ir apeigoms.

b) būtinas savo paties reikalas ;

Todėl gali dirbti sunkius kūno darbus tie *tarnai*, kuriuos šeimininkai verčia dirbti, ir kurie negali taip lengvai susirasti kito šeimininko ; taip pat tie *vargdieniai*, kurie, jei nedirbtų sekmadieniais, neturėtų iš ko pragyventi ; *motinos* gali lopyti ir skalbti savo pačių ir šeimos drabužius, jei šiokiadieniais visiškai neturi kada tai padaryti ; *ūkininkai* gali valyti javus, jei gresia ilgo lietaus pavojus ir t. t.

c) būtinas artimo reikalas ;

Gali tad atlikinėti sunkius kūno darbus tie, kurie slaugo ligonius, ar kurie teikia pagelbos į staigią nelaimę patekusiam artimui, pvz., gesina ugnį kilus gaisrui ir t. t.

d) būtinas bendras reikalas ;

Todėl, pvz., kirpėjai, kepėjai, įvairių susisiekimo priemonių ir įmonių tarnautojai gali sekmadieniais atlikinėti savo darbus.

e) šalių papročiai.

Kaip jau minėta, Bažnyčia atsižvelgia čia į įvairių šalių papročius, ir todėl susidaro tarp jos narių elgesio tam tikro nevienodumo, pvz., vienos šalyse sekmadieniais prekiaujama, kitose, ne ; vienosose laikoma leistu dalyku dirbti įvairūs rankdarbiai, kaip megzti, nerti, siuvinėti ir pan., kitose — ne ir t. t.

Vengtinį sekmadieniais dalykai

7. Sekmadienius švęsti yra įsakyta tam, kad turėtume kada tinkamai pagarbinti Dievą ir savo sielos reikalais pasirūpinti. Ypač šiam tikslui privalome juos ir pavesti, o anaiptol ne tik kokiems tuštiesiems ar net nuodėmingiems dalykams, kaip visosios pramogos, puotavimai, girtavimai ir pan.

Be galo liūdna ir skaudu, kad daug įvairiausių iškrypimų, nusikaltimų, papiktinimų įvyksta, deja, kaip tik sekmadieniais, ir toji diena, kuri ypatingai skirta Dievui garbinti ir sielos išganymu rūpintis, paverčiama diena Dievui niekinti ir sielai žudyti. Be abejo, turės už tai skaudžiai atsakyti augščiausiam Teisėjui visi tie, kurie šitaip elgiasi, ir taip pat tie, kurie juos į tokį elgesį įtraukia.

KETVIRTASIS DIEVO ĮSAKYMAS

« Gerbk savo tėvą ir motiną ».

Ketvirtąjį Dievo įsakymo turinys

Ketvirtasis Dievo įsakymas *liepia*, kad vaikai savo tėvus, o valdiniai savo vyresniusius gerbtų, mylėtų ir jų klausytų.

Šis įsakymas, be abejo, pirmiausia nurodo vaikams jų pareigas tėvų atžvilgiu. Bet, kadangi teisės, kurias turi tėvai į savo vaikus, yra susijusios su tam tikromis pareigomis, tad šis įsakymas apima ir tėvų pareigas vaikams. Vaikų ir tėvų tarpusavės pareigos atvaizduoja pareigas, kurių turi valdiniai savo vyresniesiems ir vyresnieji savo valdiniams. Todėl ketvirtasis Dievo įsakymas liečia ir jas.

1 § APIE VAIKŲ IR TĖVŲ PAREIGAS

I. VAIKŲ PAREIGOS TĖVAMS

Pagarba, meilė, klusnumas

1. Vaikai turi pareigą savo tėvus gerbti, mylėti ir jų klausyti, nes tėvai jiems yra :

- a) Dievo atstovai,
- b) didžiausi po Dievo geradariai.

Vaikų santykiai su tėvais yra panašūs į žmonių santykius su Dievu. Dievas, būtent, yra augščiausias, tobuliausias Būtybė. Todėl Jam priklauso tinkama *pagarba*. Jis yra didžiausias žmonių Geradaris, nes iš Jo eina visas, ką tik jie turi ar gali turėti. Jie tad privalo Jį *mylėti*. Jis yra vyriausias jų Valdovas ir Viešpats. Todėl jie turi būti Jam *klusnūs*. — Tėvai yra savo vaikams Dievo atstovai, nes jie iš Dievo juos gavo ir Dievui turi auginti. Todėl vaikai privalo po Dievo pirmiausia juos gerbti. Po Dievo tėvai daugiausia prisidėjo prie jų gyvavimo ir prisideda prie jų išlaikymo. Tad vaikai turi pareigą juos mylėti. Iš paties Dievo nustatytos dalykų esmės tėvai yra savo vaikų vyresnieji. Todėl vaikai privalo jų klausyti.

Kadangi vaikų santykiai su tėvais yra panašūs į žmonių santykius su Dievu, tad po įsakymų, nurodančių pareigas Dievui, tuojau eina įsakymas, statęs vaikams prieš akis jų pareigas tėvų atžvilgiu.

Vaikų pareiga gerbti savo tėvus

2. Ketvirtasis Dievo įsakymas įpareigoja vaikus :

- a) turėti tėvams, kaip Dievo atstovams ir pavaduotojams, *savo širdyje* tikros ir gilios pagarbos ;
- b) reikšti jiems tinkamą pagarbą *žodžiais* ir *darbais*.

« Žodžiu ir darbu ir visa savo kantrybe gerbk savo tėvą » (Ekkli. 3,9), sako Dievo įkvėptas išminčius. Gražų tėvų gerbimo pavyzdį paliko mums patriarkas Juozapas. Nors būdamas labai augštai iškilęs Egipte, su nepaprasta pagarba jis sutiko ir priėmė pas jį atvykusį suvargusį, išbadėjusį savo tėvą. Panašiai pagerbė karalius Saliamonas savo motiną, kai, tai įėjus į sosto salę, tuojau pakilo nuo sosto, žemai jai nusilenkė ir pasisodino ją savo dešinėje (pal. 1 Moz. 46, 29 ; 3 Kar. 2, 19).

Vaikų pareiga mylėti tėvus

3. Vaikai privalo mylėti savo tėvus, kaip po Dievo didžiausius savo geradarius. Savo meilę tėvams jie turi reikšti :

- a) būdami jiems giliai dėkingi ir visa širdimi trokšdami gero ;
- b) geru savo elgesiu teikdami jiems džiaugsmo ;
- c) esant jiems varge, pagal išgales juos remdami, paliegus jiems ar pasenus, tinkamai jais rūpindamiesi ;
- d) jų ydas, silpnybes ir klaidas kantriai pakęsdami ;
- e) už juos gyvus ir numirusius meldamiesi.

« Gerbk savo tėvą, visa širdimi ir neužmiršk savo motinos skausmų. Atsimink, kad be jų tu nebūtum užgimęs ir daryk jiems gero taip, kaip jie

tau yra darę » (Ekkli. 7,29-30), išpėja šv. Dvasios įkvėptas išminčius. Nuostabų sūniškos meilės pavyzdį davė V. Jėzus, kai beartėjant mirčiai, užmiršęs savo baisiausius skausmus, pasistengė aprūpinti savo Motinos ateitį šiame pasaulyje, pavesdamas ją apaštalui šv. Jonui. Ne veltui pažymi šv. Bernardas, jog « daugiau reikšmės turi tai, kad skausmų nugalėtojas atliko meilės pareigą Motinai, negu kad davė (piktadariui) dangaus karalystę »*.

Tiesa, kol vaikai būva dar maži ir tėvų globos reikalingi, jie juos myli ir ne kartą net labai jausmingai. Bet tai anaip tol ne koks jų nuopelnas. Tai eina savaime iš aklo prigimties polinkio bei savisaugos instinkto. Juk ir neprotingieji gyviai, kurie savo gimdytojų globos reikalingi ir kol jos reikalingi, yra panašiai prie jų prisirišę. Bet, kaip tik jie pakaktinai užauga ir sustiprėja, jų nė kiek nebepaiso. Jeigu tad ir žmonės šitaip elgtųsi, kuo jie skirtingi nuo neprotingų gyvių? Deja, nors tai labai liūdna ir skaudu, bet reikia pripažinti, jog atsiranda ir tokių.

Vaikų pareiga klausyti tėvų

4. Savo pareigą klausyti tėvų vaikai atlieka, kai:

a) noriai daro tai, ką tėvai liepia, ir griežtai vengia to, ką jie draudžia;

b) jų patarimus bei išpėjimus nuolankiai priima ir jais vadovaujasi.

« Vaikai, klausykite visuose dalykuose gimdytojų, nes tai patinka Viešpačiui » (Kol. 3,20), pareiškia šv. Povilas. Nuostabią klusnumo pavyzdį paliko čia mums išganytojas. Nors būdamas nepalyginti augštesnis už savo švč. Motiną ir šv. Globėją, jis buvo juodviem tobuliausiai pasidavęs taip, jog aplinkiniams žmonėms nė mintis nekilo, kad jis gali būti ne Juozapo sūnus.

Klusnumo ribos

5. Tačiau vaikų klusnumas tėvams nėra visiškai be ribų. Ribas nustato čia Dievo valia. Jeigu tėvai ką nors įrako ar uždraudžia, kas yra priešinga Dievo valiai, vaikai ne tik gali, bet ir privalo jų neklausyti. Tokiais atvejais jie nėra Dievo atstovai, ir, kaip pažymėta šv. Rašte, « Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių » (Apd. 5, 29).

Bet, apskritai imant, šitaip retai kada teatsitinka. Tačiau atsitikti gali. Ne veltui V. Jėzus yra pažymėjęs: « Aš atėjau sukelti žmogaus prieš jo tėvą, dukters prieš jos motiną, ir marčios prieš jos uošvę... Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane, tas manęs nevertas » (Mat. 10, 35 ; 37).

Atlyginimas už 4-jo įsakymo vykdymą

6. Už ištikimą ketvirtąjį įsakymą vykdymą Dievas atlygina vaikams ypatinga palaima šiame gyvenime ir amžina laime kitame.

Išidėmėtina, kad, duodamas ketvirtąjį įsakymą, Dievas prijungė prie jo pažadėjimą ypatingos palaimos, kurios turi patirti šiame pasaulyje visi, kurie tik ištikimai jo laikosi. « Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventum žemėje, kurią Viešpats, tavo Dievas, tau davė » (2 Moz. 20, 12), skai-

* Epist. 25 ad Eccles. Vercellensem.

tome 2-je Mozēs knygoje. « Gerbk savo tēvā, kad gautum jo palaiminimā ir jo palaiminimas būtū su tavim iki galui. Tēvo palaiminimas pastato vaiksams namus, o motinos prakeikimas juos sugriauja » (Ekkli. 3, 9-11), sako išminčius. « Gerbk savo tēvā ir motinā, tai yra pirmasis įsakymas su pažadu : kad tau būtū gera ir kad ilgai gyventum » (Ef. 6, 2-3), pareiškia šv. Povilas. Kaip Dievas įvykdė šį savo pažadėjimą, aiškiai rodo patriarkų Semo, Izaoko, Juozafo, taip pat Rūtos, Šamuelio, Tobijo ir k. gyvenimai.

Nuodėmės neatliekant pareigos gerbti tėvus

7. Vaikai nusikalsta neatlikdami pareigos gerbti savo tėvus, kai :

- a) savo širdyse juos niekina ar menkai tevertina ;
- b) paniekinančiais ar pažeminančiais žodžiais apie juos kalba ;
- c) jų gėdisi ;
- d) nemandagiai, šiurkščiai su jais elgiasi.

Nuodėmės sunkumas pareina čia nuo didumo paniekos, kurią reiškia vaikai savo tėvams mintimis, jausmais, žodžiais ar darbais. « Akį, kuri išjuokia savo tēvą ir niekina savo motiną, turi varnai iškapoti ir jauni ereliai išlesti » (Pat. 30, 17), sakoma šv. Rašte.

Nuodėmės neatliekant pareigos mylėti tėvus

8. Vaikai nusideda neatlikdami pareigos mylėti savo tėvus :

- a) kai ką nors pikto jiems geidžia ar daro ;
- b) kai savo nedoru elgesiu kelia jiems sielvartą, daro gėdą, ar šiaip juos liūdina ir rūstina ;
- c) kai, esant jiems varge, galėdami nepadeda, o senatvėje ar paliegoje jais nesirūpina ;
- d) kai jų silpnybių, ydų ar klaidų kantriai nepakenčia ;
- e) kai už juos gyvus ar numirusius nē kiek nesimeldžia.

« Mano vaike, rūpinkis savo tėvu, kai jis pasensta, ir neliūdink jo, kol jis gyvena. Jei jo protas susilpnėja, pakęšk tai ir neniekink jo, pats būdamas pajėgus. Nes geras, kurį padarysi savo tėvui, nebus užmirštas » (Ekkli. 3, 14-15), sako išminčius.

Nuodėmės prieš tėvų meilę dažniausiai būva sunkios. Ne veltui S. Įstatyme buvo įsakyta užmušti akmenimis už jas. « Kas tėvą ar motiną muša, turi numirti ». « Kas savo tėvą ar savo motiną keikia, turi numirti » (2 Moz. 21, 15. 17), skaitome 2-je Mozēs knygoje.

Nuodėmės neatliekant pareigos klausyti tėvų

9. Nusikalsta vaikai neatlikdami pareigos klausyti savo tėvų :

- a) kai visai nevykdo ar mažai tevykdo tai, ką tėvai jiems paliepia ;
- b) kai į tėvų pamokymus, nurodymus, įspėjimus nekreipia dėmesio ;
- c) kai teisingai tėvų baudžiami, jiems priešinasi.

Nuodėmė būva čia didelė ar maža pareinamai nuo to, kokios svarbos yra tėvų įsakytasis dalykas, ir kiek vaikai jo neįvykdo. S. Įstatyme buvo paskirta smarki bausmė už neklusnumą tėvams. Pvz., 5-je Mozės knygoje yra pareikšta: « Jei kas turi atkaklų ir priešgynaujantį sūnų, kurs savo tėvo ir savo motinos paliepiimų nepaiso, ir kai jie jį baudžia, nenori jiems paklusti, tai turi jie jį pasiimti ir nusivesti pas miesto vyresniusius ir tarti: Šitas sūnus yra atkaklus ir priešgynaujas ir niekina mūsų įspėjimus, jis ištvirkauja ir girtauja. Ir miesto gyventojai turi užmušti jį akmenimis, ir jis turi numirti, kad pašalintumėte pikta iš savo tarpo, ir visas izraelis tai girdėtų ir bijotų » (5 Moz. 21, 18-21).

Bausmės už vaikų nuodėmes ketvirtajam Dievo įsakymui

10. Vaikus, kurie neatlieka savo pareigų tėvams, Dievas baudžia tiek šiame gyvenime, tiek ypač amžinybėje. Šiame gyvenime, — nes ne tik neteikia jiems palaimos, bet dažnai siunčia jiems įvairių pažeminimų, nelaimių, vargų. Amžinybėje, — (žinoma, jei, nepadarę atgailos už savo kaltes, jie numiršta) — laukia jų neabejotinas pasmerkimas.

« Tebūnie prakeiktas, kurs negerbia savo tėvo ir savo motinos, ir visa tauta tesako: Amen! » (5 Moz. 27, 16), kalba Mozė savo įstatyme. « Atsimink savo tėvą ir savo motiną, kad kartais Dievas tavęs neužmirštų, ir tau nereiktų trokšti, kad verčiau būtum negimęs ir netektų keikti savo gimtosios dienos » (Ekkli. 23, 18-19), pareiškia Dievo įkvėptas išminčius. Chamo, Helio sūnų, Absalomo pavyzdžiai prikišamai rodo, koks liūdnas ir skaudus likimas vaikų, kurie neina ištikimai savo pareigų tėvams.

II. TĖVŲ PAREIGOS VAIKAMS

Tėvų pareigos

1. Tėvai privalo savo vaikus protingai mylėti, ir atsidėję rūpintis jų sielos auklėjimu bei šios žemės gerove.

Tėvų pareiga mylėti savo vaikus

2. Pareiga protingai mylėti savo vaikus reikalauja, kad tėvai:

- a) nuoširdžiai trokštų ir atsidėję darytų jiems gero;
- b) bet vengtų jiems pataikauti, juos leپinti ir paikinti;
- c) be labai svarbios priežasties nereiktų vieniems vaikams daugiau meilės, negu kitiems.

Pats prigimties kūrėjas yra įdiegęs į tėvų širdis vaikų meilę. Tačiau ji savaime yra akla jėga. Būtinai turi tvarkyti ją protas, kad ji neiškryptų iš reikiamų vėžių. Be abejo, meilė yra iškrypusi, jei tėvai žiūri į savo vaikus, kaip į kokius dievaičius, kuriems visi turi lenktis, tarnauti, ir kuriems nieko negali būti uždrausta. Taip vaikams pataikaudami, jie juos išlepina, išpaikina ir, kaip pats gyvenimas rodo, nemažai pakenkia tiek jų kūnui, tiek ypač sielai. Vadinas, galų gale yra jie ne savo vaikų geradariai, bet piktdariai. Neprotingai taip pat elgiasi tėvai, jei ne visus vaikus lygiai myli, ar be svarbaus ir teisingo pagrindo vienus iš kitų išskiria. Mažiau mylimieji labai tai atjaučia, ir jų širdyse savaime kyla nemažo kartumo tėvų atžvil-

giu ir pavydo bei neapykantos labiau mylimiesiems savo broliams ir seserims. Labiau mylimieji gi greitai pastebi savo išskyrimą ir su tam tikru išdidumu bei panieka žiūri į mažiau mylimuosius. Tuo būdu ir vienų ir kitų širdyse veša stiprus nedorybių daigai. Žinoma, jei yra sbrabus ir teisingas pagrindas, galima vieniems vaikams reikšti daugiau meilės negu kitiems, bet ir tada reikia didelio atsargumo. Patriarko Juozapo ir jo brolių istorija aiškiai rodo, kiek pikto gali iš to išeiti.

Tėvų pareiga auklėti vaikus

3. Švenčiausia ir atsakingiausia tėvų pareiga yra auklėti savo vaikus Dievui ir amžinajam gyvenimui. Todėl jie privalo :

- a) stengtis juos gerai išmokyti ar išmokydinti katalikų religijos tiesų ;
- b) iš pat mažens pratinti juos dorai elgtis ir būti pamaldžius ;
- c) duoti jiems gerą pavyzdį ;
- d) saugoti juos nuo suviliojimų ir nuo bet kokio pikto ;
- e) už nusikaltimus teisingai ir su meile bausti ;
- f) dažnai melstis už juos.

« Jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos drausme ir Viešpaties įspėjimu » (Ef. 6, 4), sako šv. Povilas. O išminčius pareiškia : « Paliktas savo valiai vaikas, padaro gėdą savo motinai » (Pat. 29, 15). « Nepalauk savo vaikui bausmės. Jei tu jį muši su rykšte, nuo to jis nenumirs, bet tu išgelbėsi jo sielą nuo pragaro » (Pat. 23, 13-14).

Pareiga leisti vaikus tik į katalikiškas mokyklas

4. Yra griežta tėvų pareiga leisti vaikus tik į katalikiškas mokyklas. Bažnyčia savo įstatymuose taip apie tai sako : « Katalikai vaikai tenelanko nekatalikiškų, neutralių ir mišrių, atsieit, tokių, kokios yra ir nekatalikams skirtos, mokyklų » (1374 kan.).

Įvairių yra nekatalikiškų mokyklų. Vienose jų atvirai skelbiama bedievyystė, ar mokoma kokios nors klaidingos religijos ; kitose – laikomasi religijos atžvilgiu neutraliai, atsieit, į ją nekreipiama dėmesio. Šios mokyklos ne kartą vadinamos mišriomis, nes į jas priimami bet kokių religijų mokiniai. Neutraliosios mokyklos būva dvejopos : vienos aiškiai nepalankiai nusistačiusios katalikų religijos atžvilgiu, kitos – tokio nusistatymo neturinčios. – Visos šitos mokyklos netinka katalikų vaikams. Suprantama, pavojingiausias yra tosios, kuriose atvirai skelbiama bedievyystė ar mokoma kokios klaidingos religijos. Į jas jokių būdu negali leisti katalikai tėvai savo vaikų. Bet vengtinios taip pat ir neutraliosios. Jeigu jos aiškiai nepalankiai nusistačiusios katalikų religijos atžvilgiu, tai nelabai kuo tesiskiria nuo bedieviškųjų. Gi jeigu tokio nusistatymo neturi, bet tik šiaip sau nepaiso religijos, tai ir tada nėra jos be didelių pavojų. Juk, viena, jos nemoko vaikų krikščioniškai tikėti ir gyventi ; antra, skiepija ir ugdo juose religinį indiferentizmą (abejingumą) ir nejučiomis veda į bedievyystę ; trečia, yra visiškai neįmanoma, kad jose išliktų nė kiek nepalanki religija. O kas šitokiose mokyklose kalbama apie religiją, paprastai būva vis priešinga katalikų religijai.

Jeigu kartais dėl kokių labai svarbių priežasčių nėra įmanoma leisti vaikus į katalikiškas mokyklas, vyskupijos valdytojui sutikus, galima leisti

juos ir į nekatalikiškas. Bet, kaip pažymėta Bažnyčios įstatymuose, «tik-tai vyskupijos valdytojas nustato, kokiose aplinkybėse ir kokių imantis priemonių apsaugoti nuo religijos netekimo, galima pakęsti, kad tokios mokyklos būtų lankomos» (1374 can.). — Aišku, kad nepaisantieji šių Bažnyčios įstatymų tėvai sunkiai nusikalsta ir turės už tai skaudžiai atsakyti Dievui.

Pareiga rūpintis vaikų šios žemės gerove

5. Tėvai turi griežtą pareigą rūpintis taip pat savo vaikų šios žemės gerove. Todėl privalo jie:

- a) budriai saugoti jų gyvybę ir sveikatą;
- b) teikti jiems maistą ir drabužį;
- c) pratinti juos iš mažens į darbus ir išmokydinti juos ko nors jų gyvenimui naudingo;
- d) savo turtus ne eikvoti, bet taupyti, kad galėtų duoti vaikams tinkamą išlavinimą ir medžiaginės paramos jų gyvenimui.

Pareiga saugoti vaikų gyvybę prasideda nuo tada, kai tik ji užsimezga. Todėl motinos, pasijutusias esančios palaimintoje būklėje, turi rūpestingai vengti viso to, kas tik gali pakenkti tiek kūdikio kūnui, tiek sielai, kaip sakysime, per daug sunkių darbų, per didelių susijaudinimų, ypač gi bet kokių svaigalų vartojimo. Atėjusį į pasaulį kūdikį, privalo pačios maitinti, nes juk tam yra Kūrėjo skirtos. Kitaip — išstato į didelį pavojų kūdikio sveikatą ir net gyvybę, o, be to, ir savo sveikatai nemažai kenkia. Kas prigimties nepaiso, tą ji skaudžiai nubaudžia. Žinoma, jei motina nėra pajėgi kūdikio maitinti, ne ką padarysi. Tačiau iš tikrųjų taip retai kada tepasitaiko.

Atlyginimas tėvams už gėrą pareigų ėjimą

6. Tėvai, kurie gerai atlika savo pareigas vaikams, susilaukia gausaus atlyginimo tiek šiame gyvenime, tiek ypač amžinybėje. Šiame gyvenime, — nes patiria daug džiaugsmo iš gerų vaikų ir turi užtikrintą senatvę ar paliegoje aprūpinimą; amžinybėje, — kadangi, viena, yra kas meldžiasi už juos, o, antra, Dievas jiems būva ypatingai ma'onus.

Be abejo, nelengva gerai užauginti, ypač didesnį, vaikų skaičių. Tėvams reikia čia daug įtempti jėgų, daug ko išsižadėti, daug kur susivaržyti. Bet ir atlyginimas už tai būva nemažas. Juk, matant, kad vaikai užauga naudinguais šalies piliečiais, gerais Bažnyčios nariais, tėvų širdyse kyla tokių pasitenkinimo, pasigėrėjimo, džiaugsmo jausmų, jog sunkiausi darbai darosi lengvi, didžiausi išsižadėjimai — malonūs, aitriausios rūpesčiai — saldūs. Atėjus senatvei ar ištikus paliegai, tokiems tėvams nėra ko nugąstauti, kaip čia dabar bus? Jie turi, kas juos atjaučia ir užjaucia, kas jais mielai rūpinasi. O kai jie pereina į amžinybę, netrūksta, kas uoliai teikia jiems pagelbos. Bet ir Dievas yra jiems ypatingai molonus. Duodamas jiems kiekvieną vaiką, jis tarsi sakė: «Imk šitą kūdikį ir augink jį man, o aš tau atlyginsiu» (2 Moz. 2, 9). Jei tai padarė, — savo vaikus užaugino Dievui. Tad nuėję pas Jį, atsiima pažadėtąjį užmokestį, ir kuo daugiau vaikų gerai užaugino, tuo gausesnis tas užmokestis. Ne veltui išsireiškia popiežius šv. Gregorijus Didysis, jog kiekvienas į dangų nueinas vaikas yra tarsi naujas tėvų garbės vainikas amžinybėje (pal. Hom. 3 in Evangel.).

Skandžios negero tėvų pareigų ėjimo pasekmės

7. Jei tėvai nepasistengia, kaip reikiant, atlikti savo pareigų vaikams, eina iš to abiemis labai skandžių pasekmių. Vaikams, kadangi jie dažniausiai būva nelaimingi šiame gyvenime ir kitame; tėvams, — nes jie neturi iš savo vaikų to, ką galėtų ir privalėtų turėti šiame pasaulyje ir amžinybeje, o, be to, laukia jų baisus atsakymas Dievui.

Tėvų pavaduotojai

8. Panašios į tėvų yra pareigos visų tų, kurie juos pavaduoja, atsieit, auklėtojų, mokytojų, globotojų. Jie privalo su savo auklėtiniais, mokiniais, globotiniais elgtis taip, kaip tėvai. Gi jų auklėjamieji, mokomieji, globojamieji — reikšti jiems pagarbos, meilės ir klusnumo, kaip tėvams.

Apskritai, visus vyresniojo amžiaus asmenis jaunoji karta turi tinkamai gerbti. « Prieš žilą galvą atsistok, ir senesnio amžiaus žmogų pagerbk » (3 Moz. 19, 32), sako Mozė savo įstatyme. « Nebūk per daug kalbus vyresniųjų tarpe » (Ekkli. 7, 15). « Neniekind protingų vyresniųjų pasakojimo » (Ekkli. 8, 9), moko išminčius. — Žinoma, tai mandagumo taisyklės. Bet nuoširdus mandagumas yra ne kas kita, kaip tik krikščioniškos artimo meilės apraiška.

2 § APIE VALDINIŲ IR VYRESNIŲJŲ PAREIGAS

Valdiniai ir vyresnieji

Valdiniai ir vyresnieji, kurių santykiai vienu su kitais turi būti panašūs į vaikų santykius su tėvais, yra šie :

- a) tarnai ir šeimnininkai ;
- d) darbininkai ir darbdaviai ;
- c) valdiniai ir dvasiniai bei pasauliniai vyresnieji.

Taip jau yra Dievas, sutvarkęs kad šiame pasaulyje visada buvo, yra ir bus valdančiųjų ir valdomųjų. Ne be reikalo apaštalas pareiškia : « Nėra valdžios, kaip tik iš Dievo, kurios gi yra, jos Dievo įstatytos. Taigi, kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui. Kurie priešinasi, patys sau pelnosi pasmerkimą » (Rom. 13, 1-2). Žinoma, santykiai tarp valdančiųjų ir valdomųjų turi būti irgi tokie, kokių nori Dievas.

I. APIE TARNŲ PAREIGAS

Tarnų pareigos

1. Tarnai privalo :

- a) gerbti ir mylėti savo šeimnininkus dėl Dievo ;

(Tarnai) « turi laikyti savo valdovus vertais visokios pagarbos » (1 Tim. 6, 1), sako šv. Povilas. Todėl privalo jie kantriai pakęsti jų silpnybes, ydas, neūpus, jų dėl to neniekindi, nepajuokti, su jais nesivaidinti, nesikivirčyti ir ypač jų prieš laiką nepamesti.

b) nuoširdžiai klausyti savo šeiminių visuose tarnybos ir doro elgesio dalykuose ;

Tarnybos dalykuose, — nes į tai yra įsipareigoję pačia tarnybos sutartimi ; doro elgesio dalykuose, — kadangi namų galva turi pareigą rūpintis namiškių dorove, tad šie yra įpareigoti būti reikiamai jam klusnūs. « (Tarnai) klausykite visuose dalykuose kūno valdovų, tarnaudami ne dėl akių, lyg kad norėtumėte įtikti žmonėms, bet neklastinga širdimi, bijodami Dievo. Ką nors darote, širdimi darykite, kaip Viešpačiui, ne žmonėms, žinodami, kad gausite iš Viešpaties tėvonystės užmokestį » (Kol. 3, 22-23), išpėja šv. Povilas. « Būkite pasidavę visa baime valdovams ne tik geriems ir romiems, bet ir nepakenčiamiems » (1 Petr. 2, 18), ragina šv. Petras.

c) būti savo šeiminiams reikiamai ištikimi. Todėl :

aa) sąžiningai ir uoliai atlikinėti visus į jų pareigas įeinančius darbus ;

Jeigu jie tinginiauja, neatsidėję dirba, savaime aišku, nustoja teisės į atitinkamą atlyginimo dalį.

bb) vengti daryti šeiminiams nuostolių ;

Jeigu sąmoningai jų padaro, turi atsilyginti ; gi jeigu tai iš netyčių atsitinka, pareigos atsilyginti nėra, nebent būtų kitaip susitarę.

cc) prieš sutartą laiką nenutraukti tarnybos be atitinkamai svarbios priežasties ;

Jeigu nutraukia, aišku, privalo atlyginti nuostolius, kurių, dėl to tenka patirti šeiminiams.

dd) šeiminių paslapčių neišduoti.

Jeigu sąmoningai jas išduoda, ir šeiminiams turi dėl to kokių nuostolių, privalo jiems juos atlyginti.

(Tarnai) « tebūna pasidavę savo valdovams ; tegul visame įtinka, neprieštarauja, nedaro skriaudos, bet visakuo tepasirodo tobulai ištikimi, kad jie būtų visais atžvilgiais mūsų Išganytojo Dievo mokslui pagražinimas » (Tit. 2, 9-10), primena šv. Povilas.

Tarnų nuodėmės

2. Tarnai nusikalsta savo pareigoms ir šeiminiams :

a) kai šeiminių neklauso, jiems priešgynauja, prieš juos murma, jiems nepalankiai yra nusiteikę ar nusistatę ;

b) kai tingi, yra apsileidę, nesąžiningi, neištikimi ;

c) kai apie šeiminius paniekinančiai kalba, juos apkalbinėja, šmeižia, jų paslaptis išduoda ;

d) ypač gi, kai šeiminių vaikus moko pikto, ar į pikta traukia, ar pikta daryti jiems padeda, ar, matydami juos pikta darančius, tėvams nepraneša.

Suprantama, jei tarnai, nedorai elgdamiesi, pakenkia šeiminių geram vardui ar padaro jiems medžiaginių nuostolių, turi pareigą atitinkamu būdu atsilyginti.

II. APIE ŠEIMININKŲ PAREIGAS

Šeimininkų pareigos

1. Šeimininkai turi :

a) elgtis su savo tarnais ne šiurkščiai, ar žiauriai, bet švelniai ir maloniai ;

Todėl jų anaip tol neniekinti, nekeikti, neplūsti, per daug nesunkinti darbais, jiems susirgus, nuoširdžiai jais rūpintis. Tarnų gydymosi išlaidas jie nėra įpareigoti sumokėti, nebent to reikala būtų valstybės įstatymai. « Jei turi ištikimą tarną, tebūna jis tau tiek vertas, kiek tu pats. Laikyk jį savo broliu » (Ekkli. 33, 31), sako išminčius.

b) duoti jiems tinkamą maistą ir laiku sumokėti algą ;

Nutraukti tarnams algą, kaip pažymėta šv. Rašte, yra viena iš šaukiančiųjų į dangų keršto nuodėmių (pal. 5 Moz. 24, 15 ir k. ; Kok. 5, 4). Nesumokant algos laiku, daroma nemaža tarnams skriauda, kurią, suprantama, reikia atlyginti. Jei šeimininkas reikalauja iš tarno daugiau darbo, negu buvo susiderėta, ar negu apskritai į tą tarnybos rūšį savaime įeina, turi atitinkamai padidinti algą. « Valdovai, suteikite (tarnams), kas teisinga ir kas pridera, žinodami, kad ir jūs turite Viešpatį danguje » (Kol. 4, 1), įspėja šv. Povilas.

c) žodžiais ir darbais skatinti juos atlikinėti savo pareigas Dievui ir uoliai rūpintis sielos išganymu ;

Todėl šeimininkai privalo ne tik duoti tarnams laiko šventadieniais išklausyti šv. mišių su pamokslu, priimti šv. sakramentus, bet ir žiūrėti, kad jie tai padarytų.

d) saugoti juos nuo pikto ir nuo bet kokios progos į nuodėmes.

Jei tarnai keikia, piktžodžiauja, begėdiškai šneka, ar ką nedoro daro, šeimininkų yra pareiga juos įspėti, sudrausti ; nesitaيسانčius — atleisti ; žinomų nedorėlių — nepriimti į tarnybą. Ypač gi šeimininkai turi vengti patys žodžiais, pavyzdžiu ar viliojimais traukti tarnus į nuodėmes. « Jei kas nesirūpina savaisiais ir ypač namiškiais, tas išsigynė tikėjimo ir yra piktesnis už netikintį » (1 Tīm. 5, 8), sako šv. Povilas.

Šeimininkų nuodėmės

2. Šeimininkai nusideda savo pareigoms :

a) jei šiurkščiai, žiauriai elgiasi su tarnais jiems susirgus, jais nesirūpina, juos be teisingos priežasties prieš nustatytą laiką atleidžia ;

Supranatama, jei dėl tokio atleidimo tarnai patiria nuostolių, šeimininkai turi juos atlyginti.

b) jie tarnams arba visiškai nemoka algos, arba ją sumokėti ilgai uždelšia ;

Šeimininkai turi griežtą pareigą ne tik sumokėti tarnams algą, bet ir atlyginti visus nuostolius, kurių tarnai patyrė ar tai dėl uždelsimo sumokėti, ar dėl išsireikalavimo sumokėti. Jei tarnai serga neilgą laiką, sakykite, tik kelias dienas per metus, algą reikia sumokėti jiems visą ; jei

ilgesnį laiką, — galima atitinkamai ją sumažinti. Bet čia, žinoma, reikia žiūrėti to, ką sako valstybės įstatymai.

c) jei tarnams neleidžia atlikinėti religinių pareigų ar neduoda reikiamo tam tikslui laiko ;

Šeimininkai nežino, kad juo ištikimesni bus tarnai savo religinėms pareigoms, tuo bus sąžiningesni ir patikimesni. O tai be galo svarbu patiems šeimininkams. Tad galų gale jų pačių nauda reikalauja įgalinti tarnus, kaip galima geriau, atlikinėti tai, ką įsako Dievas ir Bažnyčia. Kita gi vertus, teneužmiršta šeimininkai, kaip skaudžiai teks jiems atsakyti Dievui už kludymą ar trukdymą tarnams atlikinėti religines pareigas.

d) jei leidžia tarnams nedorai elgtis, o ypač jei patys traukia juos į nedorybes.

Pirmu atveju yra šeimininkai nedorai besielgiančiųjų tarnų bendradarbiai, o antru — piktintojai. O «vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina» (Mat. 18, 7), aiškiai sako V. Jėzus.

III. APIE DARBININKŲ PAREIGAS

Tarnai yra palyginti gana artimuose santykiuose su savo darbo dvejais arba šeimininkais. Drauge su juo ir jo šeimos nariais jie sudaro tam tikrą atskirą vienetą, kurs vadinasi šeimyna, ir gyvena bendrą gyvenimą. Ne taip yra su darbininkais. Jie tik atlieka darbdavio pavestus jiems darbus, bet į glaudesnius santykius su juo ir jo šeimos nariais nesueina, jo šeimynos nariais netampa. Kaip jie darbdaviui, taip ir darbdavys jiems turi tam tikrų pareigų. Jos dalimi panašios į tarnų ir šeimininkų pareigas, dalimi nuo jų skiriasi.

Darbininkų pareigos

1. Darbininkai privalo :

a) griežtai laikytis laisvai padarytoje, teisingoje darbo sutartyje nustatytų sąlygų ;

Jei kas vargo spaudžiamas apsiėmė dirbti už mažesnę atlyginimą, negu reikalauja teisingumas, tas nėra įpareigotas laikytis sutarties, nes nėra ją *laisvai* padaręs. Kas arba pats savaime arba verčiamas sutiko dirbti sekmadieniais ir šventadieniais, tas neturi pareigos tomis dienomis dirbti, kadangi sutartis nebuvo *teisinga* ; nebent darbdavys turėtų atitinkamai svarbią priežastį ir tomis dienomis reikalauti darbo*.

b) vengti to viso, kas galėtų padaryti darbdaviui nuostolių ;

Todėl privalo darbininkai paskirtuosius darbus atlikinėti sąžiningai ir su reikiamu atsidėjimu, vadinasi, neleisti veltui laiko, netinginiauti ; darbo įrankių negadinti, nenaikinti ir saugoti juos, kad nepražūtų.

c) vengti kelti riaušes prieš darbdavį ir neteisingai streikuoti.

* Pal. Noldin-Schmidt, Summa Theol. Mor. vol. II.

Streiko sąvoka

2. Streikas yra tada, kai daugelis tos pačios įmonės darbininkų, tarp savęs susitarę, nutraukia darbą, norėdami tuo pasiekti tam tikrų savo tikslų.

Jei tik vienas ar kitas darbininkas liaujasi dirbęs, aišku, streiko dar nėra. Taip pat dar ne streikas, jei ir didesnis darbininkų skaičius meta darbą, bet daro tai tarp savęs nesusitarę. Nėra reikalo, kad visi įmonės darbininkai paliautų dirbę — pakanka didelės jų dalies. Susitarimas nutraukti darbą gali įvykti įvairiais būdais. Dažniausiai tai būva darbininkų atstovybės ar vadų nutarimas, kurs paskelbiamas darbininkams. Tikslai, kurių norima pasiekti streikuojant, gali būti visokie, sakysime, atlyginimo padidinimas, darbo sąlygų pagerinimas, darbo valandų skaičiaus sumažinimas ir pan..

Streiko leistinumas

3. Nors streikas ne kartą yra galinga priemonė pagerinti darbininkų būviui, tačiau iš jo eina nemaža ir pikto tiek patiems darbininkams, tiek darbdaviams, tiek plačiai visuomenei. Todėl jo imtis tegalima esant vien labai svarbiai priežasčiai.

Streikas dviašmenis ginklas. Iš vienos pusės darbininkai apgina juo savo turimas teises ar išsikovoja naujų. Tai, aišku, geras dalykas. Bet iš kitos pusės kyla iš jo nemaža pikto. Visų pirma patiems darbininkams. Juk bestreikuodami, jie nieko neuždirba. O gyventi reikia. Tad, jei neturi santaupų, tuojau patenka patys ir jų šeimos į didžiausią skurdą su visais jo palydovais: badu, ligomis ir k.. Gi, jeigu turi kiek susitaupe, tai greitai sudyla, ir, jei streikas užsitęsia, skurdas vis tiek neišvengiamas. Eina iš streiko pikto ir darbdaviams. Juk, viena, sustojus įmonei, jie nieko iš jos nebegauna. Gi reikia mokėti mokesčius, ar už dažniausiai pasiskolintą kapitalą nuosimčius. Antra, ne kartą sugenda nebenaudojamos žaliavos ar greitam suvartojimui skirtieji gaminiai. Trečia, įmonė, nebeaprupindama per kurį laiką, ypač užsienio, rinkų dažnai suvis jų netenka. Tad darbdavių nuostoliai būva žymūs. Patiria pikto iš streiko ir visuomenė, nes sustojus įmonei, ji netenka reikalingų, ne kartą tiesiog būtinų jos gaminių. Be to, ant jos gula našta šelpti skurde atsidūrusius streikuojančiuosius. — Taip dalykams esant, suprantama, kad streiko griebtis tegalima vien tada kai yra atitinkamai svarbi priežastis, ir tai jau paskutinojoje, atseit, kai jau buvo pavartotos visos švelnesnės priemonės pasiekti numatytam tikslui, bet nedavė vaisių.

Teisingumas streikuojant

4. Streikuojant, reikia griežtai laikytis teisingumo. Todėl:

a) siekti vien teisingo tikslo;

Toks tikslas tėra tik darbininkų būvio pagerinimas. Ne kartą, mat, pasitaiko, kad arba darbininkų užmokestis būva mažesnis negu teisingai jiems priklauso, arba darbo sąlygos pernelyg sunkios, arba darbas iš tikro per daug ilgas, o darbdavys atsisako gražumu visa tai pakeisti. Darbininkai tad gali imtis streiko, kad juo išsikovotų tai, kas jiems teisingai priklauso. Visokie kiti streiko tikslai, kaip sakysime, išsireikalauti didesnio negu teisingai priklauso atlyginimo, ar pareikšti simpatiją kitiems streikuojantiems, ar parodyti savo susiklausymą ir galią ir pan., yra neteisingi ir todėl griežtai vengtini*.

* Pal. Noldin-Schmidt, Summa Theol. Moralis, vol. II.

b) streiko metu nieko neteisingo nedaryti.

Todėl nenaikinti ir negadinti to, kas priklauso įmonei, kaip pvz., darbo įrankių, žaliavų ir pan.; prievarta ir grėsmomis netraukti į streiką norinčius tęsti darbą darbininkus; nekelti riausių ir t.t..

Darbininkų nuodėmės

5. Darbininkai nusikalsta savo pareigoms, kai :

- a) tingiai, apsileidusiai atlieka darbą ;
- b) naikina, gadina darbo įrankius ar darbdaviui priklausančius daiktus ;
- c) kelia riaušes prieš darbdavį ar neteisingai streikuoja ;
- d) neteisingai elgiasi streiko metu.

Nusikalsdami savo pareigoms, darbininkai, aišku, padaro darbdaviui nuostolių. Juos, be abejo, privalo atlyginti.

IV. APIE DARBDAVIŲ PAREIGAS

Darbdavių pareigos

1. Darbdaviai privalo :

- a) žiūrėti, kad darbovietėje būtų tinkamai apsaugota darbininkų gyvybė ir sveikata ;
- b) neleisti darbovietėje nieko, kas kenktų darbininkų sielai ;
- c) įgalinti darbininkus atlikinėti savo religines pareigas ;
- d) duoti darbininkams teisingą atlyginimą ;

Koks atlyginimas yra teisingas, tai matysime paskiau, kai žvelgsime į sutartis.

e) teikti pagalbos varge atsidūrusiems darbininkams.

Apskritai, darbdavys turi gerbti darbininkus, kaip lygius su juo pačiu žmones, o anaip tol nelaikyti jų tik kokiais gėrybėms gaminti įrankiais. Naudodamasis jų jėgomis, jis sueina su jais į kiek artimesnius santykius, negu su kitais žmonėmis. Todėl jis privalo juos labiau negu kitus, atjausti bei užjausti ir reikale jiems padėti.

Darbdavių nuodėmės

2. Darbdaviai nusikalsta savo pareigoms :

a) kai tinkamai nežiūri, kad darbovietėje nenukentėtų darbininkų gyvybė ar sveikata ;

Vadinasi, kai verčia juos dirbti gyvybei ar sveikatai žalingose vietose ; ar sveikatai bei gyvybei pavojingose aplinkybėse ; ar atlikinėti sveikatai ir gyvybei kenksmingus darbus ir pan..

b) kai nekreipia dėmesio į darbininkų sielos reikalus darbovietėje ;

Atseit, kai priima į darbą asmenis, kurie kitus piktina ar gadina, ar jų neatleidžia iš darbo ; kai be atitinkamų apsaugos priemonių verčia drauge dirbti abiejų lyčių, ypač jaunesniojo amžiaus, asmenis ir pan..

c) kai verčia darbininkus dirbti sekmadieniais ir šventadieniais ;

Jei yra būtinas reikalas dirbti taip pat ir tomis dienomis, darbdavys privalo įgalinti darbininkus išklaudyti bent šv. mišių.

d) kai nesumoka darbininkams reikiamu laiku teisingo atlyginimo ;

Žinoma, didžiausia kaltė nusukti visiškai darbininkams atlyginimą. Tai viena iš šaukiančiųjų į dangų keršto nuodėmių. Bet nemaža taip pat kaltė yra duoti menkesnį atlyginimą, negu teisingai priklauso, ar laiku jo nesumokėti, ar vietoje atlyginimo duoti įmonės gaminių, (nebent būtų taip laisvai susitarta).

e) kai patekusiems į vargą darbininkams nė kiek nesistengia padėti.

Tuo įžeidžia jis ne teisingumo, bet tik artimo meilės dorybę, ir pareigos atsilyginti už tai nėra. Bet visur, kur tik jis, neatlikdamas savo pareigų, nusikalsta teisingumui, turi griežtą pareigą atsilyginti.

V. APIE VALDINIŲ PAREIGAS

Kiekvienas katalikas yra dviejų didelių bendruomenių valdiny: Bažnyčios ir valstybės. Ir vienai ir kitai, taip pat ir vienos ir kitos vyresniesiems turi jis tam tikrų pareigų. Dabar į jas reikia pažvelgti. Kadangi apie Bažnyčią plačiau kalbėta I-je šio veikalo dalyje, tad čia tik trumpai dirstelsime į valdinių pareigas Bažnyčios arba dvasiniams vyresniesiems.

a) VALDINIŲ PAREIGOS DVASINIAMS VYRESNIESIEMS

Dvasiniai vyresnieji

1. Dvasiniai vyresnieji yra visi tie, kurie turi iš V. Jėzaus gautą galią mokyti, valdyti ir pašvęsti žmones. Tai, būtent, yra: popiežius ir vyskapai bei jų įgalinti ir įgalioti kunigai.

Katalikų pareigos jų atžvilgiu

2. Dvasinių vyresniųjų atžvilgiu katalikai turi šias pareigas :

a) gerbti juos ir mylėti, kaip Dievo atstovus ir savo dvasios tėvus ;

« Bijok Dievo visa savo siela ir turėk pagarbos jo kunigams » (Ekkli. 7, 31), pareiškiami šv. Rašte.

b) noromis pasiduoti jų įsakymams ir patvarkymams ;

« Klausykite savo vyresniųjų ir būkite jiems pasidavę » ; sako šv. Povilas : « nes jie budi, kaip tie, kurie duos apyskaitą už jūsų sielas, kad jie tai darytų su džiaugsmu ir nedūsaudami ; nes tai nebūtų jums naudinga » (Žyd. 13, 17).

c) dažnai prisiminti juos savo maldose ;

Dvasiniai vyresnieji daug meldžiasi už tikinčiuosius. Reikia, kad ir tikintieji tuo pat jiems atsilygintų, atsimindami apaštalo šv. Jokūbo raginimą : « Melskitės vieni už kitus, kad būtumėte išgelbėti.

d) prisidėti pagal išgales prie jų išlaikymo.

Dvasiniai vyresnieji, visą laiką ir jėgas pavedę tikinčiųjų sielos reikalams, negali imtis kokio amato ar verslo, kad tuo būdu pelnytųsi sau pragyvenimą. Tikinčiųjų yra pareiga juos aprūpinti. Ne be reikalo V. Jėzus yra pasakęs : « Darbininkas vertas savo užmokesčio » (Luk. 10, 7). Gi šv. Povilas pareiškia : « Viešpats liepė tiems, kurie skelbia Evangeliją, gyventi iš Evangelijos » (1 Kor. 9, 14) ; « kas mokomas žodžio, tegul teikia visų savo gėrybių tam, kurs jį moko » (Gal. 6, 6).

Katalikų nuodėmės šioms pareigoms

3. Tikintieji nusikalsta :

a) kai savo mintyse niekina dvasinius vyresniusius, ar nepagarbiai apie juos šneka, ar veiksmiais juos ižeidžia ;

b) kai jų įsakymams ar patvarkymams priešinasi, ne kartą sukeldami net atskalas, o visada duodami didelio papiktinimo ;

c) kai pagal išgales neprisideda prie jų išlaikymo.

« Kas jus niekina, mane niekina » (Luk. 10, 16), yra pasakęs V. Jėzus apie savo paskirtus Bažnyčios vyresniusius. O apaštalas šv. Petras pareiškia : « Viešpats moka... neteisiuosius laikyti teismo dienai kankinti, ypač tuos, kurie eina paskui kūną nešvariu pageidimu ir niekina vyriausybę. Drąsus, sau įtinką jie nebijo įvesti atskalas piktžodžiaudami... Jie suvedžioja svyruojančias sielas ;.. jie prakeikimo vaikai » (2 Petr. 2,9,10,14).

b) APIĖ VALDINIŲ PAREIGAS VALSTYBEI

Kaip iš daugelio asmenų susidaro šeima, taip iš daugelio šeimų — valstybė. Ji susideda iš valdančiųjų arba vyresniųjų ir valdomųjų arba valdinių. Abeji turi tam tikrų pareigų tiek vieni kitiems, tiek valstybei.

Valdinių pareigos valstybei

1. Valdiniai turi :

a) būti valstybei tinkamai pasidavę ;

b) mokėti mokesčius ;

c) saugoti ir ginti valstybę ;

d) rinkti valdžios atstovus.

Pareiga tinkamai pasiduoti valstybei

2. Valdiniai yra tinkamai pasidavę valstybei, kai :

a) myli savo šalį ;

Savo šalies ir tautiečių ar piliečių meilė turi reikštis gero norėjimu ir gero darymu savo šaliai ir tautai, bet jokių būdu ne kitų šalių ar tautų neapykanta. Kaip pats gyvenimas ne kartą yra parodęs, niekas nepadaro

ties daug pikto savo šaliai ar tautai, kaip kad tie, kurie nekenčia kitų šalių ar tautų. Čia pažodžiui įvyksta šv. Rašto posakis : « Jo rankos prieš visus, visų rankos prieš jį » (1 Moz. 16, 12).

b) sąžiningai vykdo teisingus jos įstatymus ;

Valstybės įstatymai skirti bendrai šalies ir piliečių gerovei. Jie saisto sąžinę. Nė veltui šv. Povilas pažymi : « Jums yra reikalo pasiduoti ne tik dėl rūstybės, bet ir dėl sąžinės » (Rom. 13, 5). Bet jei valstybės įstatymai prietarauja prigimtį įstatymui ar Dievo įsakymams, jie yra neteisingi, ir jų ne tik galima, bet ir reikia nevykdyti. Šiuo atveju galioja dėsniis : « Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių » (Apd. 5, 29).

c) nemaištauja.

Nors vyriausioji šalies valdžia kartais būva labai nedorose rankose, tačiau nėra leista kelti prieš ją maištą ar nedorus valdovus nužudyti. (Pal. pop. Leonas XIII, encikl. Diuturnum illud).

Pareiga mokėti mokesčius

3. Kad valstybė galėtų išsilaikyti ir pasiekti tuos tikslus, kuriems ji skirta, reikia nemaža lėšų. Ji gauna jas, imdama iš valdinių įvairius mokesčius, gi šie turi pareigą jai juos duoti.

« Jums yra reikalo pasiduoti ne tik dėl rūstybės, bet ir dėl sąžinės. Todėl ir mokesčius mokate. Taigi, atiduokite visiems, ką esate kalti : kam mokesť — mokesť, kam muitą — muitą, kam baimę — baimę, kam pagarbą — pagarbą » (Rom. 13, 5-6-7), sako šv. Povilas. Gi V. Jėzus pareiškia : « Atiduokite tat, kas ciesoriaus, ciesoriui » (Mat. 22, 21).

Pareiga saugoti ir ginti valstybę

4. Pareigą saugoti valstybę nuo užpuolimų ir ginti ją nuo užpuolikų valdiniai atlieka,

a) kai tam tikslui pasiruošia, tinkamai atlikdami valstybės nustatytą karinę prievolę ;

b) kai, esant reikalui, vyriausybės pašaukti stoja su ginklais rankose valstybės ginti.

Pareiga rinkti valdžios atstovus

5. Tikrai demokratinėse šalyse valdiniai turi teisę rinkti valdžios atstovus. Toji teisė virsta jiems šia dvilype pareiga :

a) būtinai dalyvauti rinkimuose, arba kitaip sakant, atiduoti savo balsą ;

Susilaikyti nuo balsavimo čia yra tas pat, kas remti katalikams nepalankiai ar priešingai nusistačiusius. Juk kai katalikai gauna mažiau balsų, tai tuo pačiu padidėja jų priešų gautųjų balsų reikšmė. Sakysime, jei katalikai gauna 100 balsų, o nekatalikai — 40, tai ta 40 prieš 100 neturi didelės reikšmės. Bet jei katalikai gauna tik 50 balsų, o jų priešai — 40, tai tos 40 reikšmė yra jau nepalyginti didesnė. Taigi katalikams reikia čia gerai įsidėmėti ir giliai įsisąmoninti šiuos V. Jėzaus žodžius : « Kas ne su manimi, tas prieš mane » (Luk. 11, 23). Vadinasi, kas nerenka V. Jėzui palankių asmenų, tas tuo pačiu renka jam nepalankius, nors ir susilaikydamas nuo balsavimo. Todėl nemažai nusikalsta tie, kurie menkai tepaiso rinkimų ar abejingai į juos težiūri.

b) rinkti tik katalikų religijai aiškiai palankius asmenis.

Be abejo, didžiausias nusikaltimas yra atiduoti savo balsą katalikų religijos priešams. Tai tikras savo religijos ir K. Bažnyčios išdavimas. Tiesa, per rinkimus pikčiausi katalikybės priešai stangiasi apsidangstyti nekaltų avinėlių kailiais ir skelbiasi, jei ne katalikų religijos gynėjais, tai bent ne griovėjais. Bet jų klastas ne taip jau sunku pažinti. O jų žadamosiomis gėrybėmis jokių būdu nereikia viliotis. Juk, viena, už jokių šio pasaulio turtus negalima išduoti savo religijos, o, antra, tie jų žadiniai tai tikri sapne radiniai, nes jie yra vien sliėkas balsams meškerioti, daugiau nieko. Pats gyvenimas kartų kartus parodė, kad kur tik valdžią paėmė į savo rankas katalikų religijos priešai, ten nieko ypatingai gero jie nepadarė, o pikto be galo daug. Už tąjį pikta neabejotinai turės skaudžiai atsakyti Dievui ne tik jie patys, bet ir visi tie, kurie, ar tai neatlikdami savo pareigos balsuoti, ar balsuodami už juos, jiems padėjo į valdžią patekti.

c) APIE VALDINIŲ PAREIGAS PASAULINIAMS VYRESNIESIEMS

Valdinių pareigos

1. Valdiniai privalo :

a) tinkamai gerbti pasaulinius vyresniuosius ;

Pasaulinių vyresniųjų, vis tiek, ar jie būtų karaliai ar prezidentai, galia ir valdžia eina ne iš žmonių, bet iš Dievo, kurs panorėjo, kad žmonės taip, o ne kitaip tvarkytų savo gyvenimą. Ne veltui sako šv. Povilas : « Kiekvienas tepasiduodie augštesniosioms vyresnybėms ; nes nėra valdžios, kaip tik iš Dievo ; kurios gi yra, jos Dievo įstatytos. Taigi, kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui. Kurie priešinasi, patys sau pelnosi pasmerkimą... (Vyresnybė) yra Dievo tarnaitė tavo labui » (Rom. 13, 1-2.4). Taigi pasauliniai vyresnieji yra verti pagarbos ne tik kaip žmonės, bet ir kaip ypatingi Dievo tarnai bei Jo valdžios dalininkai.

b) melstis už juos.

Sunkios ir labai atsakingos pasaulinių vyresniųjų pareigos. Kad jie gerai jas atliktų, reikia daug Dievo pagalbos. Jos, žinoma, pirmiausiai turi prašyti jie patys, panašiai, kaip darė valdovu tapęs Dovydo sūnus Saliamonas (3 Kar. 3, 9). Bet ir valdiniai privalo jų čia neužmiršti. Juk nuo to, kaip vyresnieji atlieka savo pareigas, labai pareina pačių valdinių gerovė. Todėl pareiškia šv. Povilas : « Aš visų pirma raginu daryti maldas, prašymus, užtarimus, dėkojimus už visus žmones, už karalius ir visus, kurie yra vyresnieji, kad mes ramiai ir tyliai gyventume visame maldingume ir padorume. Nes tai yra gera ir patinka akivaizdoje mūsų Išganytojo Dievo » (1 Tim. 2, 1-3).

Valdinių nuodėmės

2. Valdiniai nusideda šioms savo pareigoms :

a) kai pasaulinių vyresniųjų nekenčia ar juos niekina savo širdyje ;

b) kai savo kalbomis ar raštais juos įžeidžia ;

c) kai iš paniekos ar neapykantos atsisako pareikšti viešą jiems pagarbą, kada tai privalo padaryti.

Nuodėmė dažnai būva čia didelė. Pažymėtina dar, kad galima panašiu būdu nusikalsti ir išniekinant viešai išstatytus vyresniųjų paveikslus.

VI. APIE PASAULINIŲ VYRESNIŲJŲ PAREIGAS

Pasaulinių vyresniųjų pareigos

1. Pasauliniai vyresnieji privalo :

a) stengtis gerai pažinti, kas reikalinga visuomenės gerovei ir, valdydami šalį, ja vadovautis, o jokių būdu ne pačių savo ar savo giminių nauda ;

Jie turi giliai įsisąmoninti tiesą, jog anaip tol ne valstybė yra jiems o tik jie valstybei. Ne veltui pažymi šv. Povilas, kad vyriausybė yra Dievo tarnaitė kitų labui (pal. Rom. 13, 4).

b) gerbti ir saugoti įgimtas atskirų asmenų ir šeimų teises, sažinės laisvę ir privatinę iniciatyvą ;

Vyresnieji neturi užmiršti, kad ne žmonės yra valstybei, o tik valstybė žmonėms, ir kad atskiri asmens ir šeimos yra pirmesni už valstybę. Taip pat valstybė jokių būdu nėra visagalė, bet būtina turi atsižvelgti į prigimties įstatymą ir Dievo įsakymus. « Valdovai.. (žinokite), kad ir jūs turite Viešpatį danguje » (Kol. 4, 1), įspėja šv. Povilas. Gi pop. Pijus XII pareiškia : (valstybė) « gali reikalauti turtų, net kraujo, bet jokių būtu ne Dievo atipirktosios sielos » (pal. enc. « Summi Pontificatus »).

c) kiek begalėdami saugoti valstybę nuo pikto, kurį sudaro karai, maištai, visokios valstybę griaujančios sektos ;

d) teisingai valdyti, atsieiti, nesiduoti paperkami, nežiūrėti asmenų, tarnybos vietas teikti vien tinkamiems, gi netinkamus iš jų šalinti ;

Būtų labai pravartu vyresniesiems gerai įsidėmėti ir niekada neužmiršti ši reikšmingą įspėjimą, kurį kadaise davė Dievo išrinktosios tautos valdovas Juozapas teisėjams : « Žiūrėkite, ką darote, nes jūs atliekate ne žmonių, bet Dievo teismą ; ir viskas, ką jūs teisiatė, grįšis ant jūsų. Pas Dievą nėra neteisingumo, nei asmenų žiūrėjimo, nei dovanų noro » (2 Kron. 19, 6.7).

e) palaikyti gerus santykius su Bažnyčia, jos teises gerbti ir jai teikti pagelbos, kad juo lengviau ir pilniau gelėtų ji savo tikslus pasiekti.

Kaip jau I-je šio veikalo dalyje sakyta, niekas nedaro tiek gero valstybei, kiek Bažnyčia. Todėl jau pats valstybės labas reikalauja, kad jos santykiai su Bažnyčia būtų ko tinkamiausi. Valstybės vairuotojai neturi užmiršti, kad ne tik valdiniai privalo atiduoti, kas Dievo, Dievui, bet ir cėsorius, (atsieiti, vyresnieji), nes ir jis yra Dievo valdiny.

Pasaulinių vyresniųjų nuodėmės

2. Pasauliniai vyresnieji, vienaip ar kitaip nusikalsdami bet kuriai iš ką tik nurodytųjų pareigų, beveik visada sunkiai nu-

sideda, nes iš to eina labai daug pikto ir tai dideliu asmenų skaičiui.

« Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug ir reikalaujama, ir kam daug pavesta, iš to daug jieškos » (Luk. 12, 48), sako V. Jėzus. « Galingieji galingai bus kankinami » (Išm. 6, 7), pareiškia išminčius.

Renkamųjų valdžios atstovų pareigos

Atstovai gali būti renkami į valstybės seimą ir į įvairius savivaldybių organus. Svarbiausios pareigos, be abejo, yra seimo narių, nes seimas leidžia visą valstybės gyvenimą liečiančių įstatymų. Į jas tad truputį ir žvilgtelėsime.

Seimo narių pareigos

3. Teisėtai išrinkti seimo nariai privalo :

a) priimti savo pareigas, jei joms yra tinkami ;

Kas ar tai dėl reikiamų žinių stokos, ar dėl kitos kokios priežasties netinka būti seimo atstovu, privalo ir renkamas nesiduoti ir, jei būva išrinktas, nuo savo pareigų atsisakyti. Kitaip juk išsistato į didelį pavojų padaryti nemaža pikto.

b) sąžiningai rūpintis bendra šalies gerove. Todėl :

aa) stengtis gerai pažinti, kas jai reikalinga ;

Kad juo lengviau galėtų išvengti čia klaidų, turi ne kartą tartis su atitinkamais dalykų žinovais.

bb) uoliai dalyvausti pasėdžiuose ir balsuoti tik už tai, kas bendram labui tikrai naudinga ;

c) už siūlomą nedorą įstatymą jokių būdu negali balsuoti.

Kas yra prisidėjęs prie nedoro įstatymo išleidimo, ar tai balsuodamas už jį, ar nesukliudydamas jį išleisti — žinoma, jeigu galėjo — tas yra atšakingas už pikta, kurs eina iš to įstatymo, ir privalo atsilyginti už jo daromąsias skriaudas.

PENKTASIS DIEVO ĮSAKYMAS

« Nežudyk ! »

Penktojo Dievo įsakymo turinys

Penktasis Dievo įsakymas *uždraudžia* visa tai, kas savo paties ar artimo kūnui ir sielai daro žalos ar į ją veda ;

liepia į artimo kūno ir sielos gerovę tinkamai atsižvelgti, o savo gyvybę ir sveikata protingai rūpintis.

I § NUODĖMĖS ARTIMO GYVYBEI

I. Nuodėmės artimo kūno gyvybei.

Būdai nusidėti

1. Artimo kūno gyvybei nusikalstama :

a) kai artimą neteisingai nužudoma, sužeidžiama, aplaušinama ar mušama ;

b) kai įkyrumu, varginimais, žiauriu elgesiu jam gyvenimą apkartinama ir sutrumpinama ;

c) kai nuolatine rūstybe, neapykanta, pavydu, vaidais paskatinama jį kėsintis prieš savo gyvybę.

« Kiekvienas, kurs nekenčia savo brolio, yra žmogžudys » (1 Jon. 3, 15), sako apaštalas šv. Jonas. O V. Jėzus pareiškia : « Aš gi jums sakau : Kiekvienas, kurs pyksta ant savo brolio, bus smerktinas teisme. Kas gi sakytų savo broliui : Raka, bus smerktinas taryboje. O kas sakytų : Beproti! bus smerktinas į pragaro ugnį » (Mat. 5, 22).

Žmogžudystės nedorumas

2. Neteisingai nužudant žmogų, padaroma viena didžiausių, šaukiančių į dangų keršto nuodėmių, nes :

a) čia labiausiai paniekinamos Dievo teisės ;

Žmogaus gyvenimas ir mirtis priklauso Dievui. Ne be reikalo sako šv. Povilas : « Nė vienas iš mūsų negyvena sau ir nė vienas sau nemiršta. Nes ar gyvi esame, gyvi esame Viešpačiui, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi, ar esame gyvi, ar mirštame, mes esame Viešpaties » (Rom. 14, 7-8). Todėl neteisingai nužudant žmogų, sunaikinama Dievui priklausanti daiktą.

b) padaroma didžiausia skriauda žmogui ;

Juk, viena, atimama iš jo vienas vertingiausių jam dalykų ; antra, sutrumpinama jam nuopelnų laiką ; trečia, ne kartą, deja, jį amžinai pražudoma, būtent, jei jis numiršta be pašvenčiamosios malonės.

c) padaroma didelė žala kitiems.

Visų pirma nužudytojo šeimai, nes ji nustoja ne kartą tiesiog nepavadojamo asmens ir turi dėl to atsidurti nepaprastame varge. Toliau, visuomenei, kadangi netenka ji naudingo nario. Galop, — valstybei ir Bažnyčiai, nes viena nustoja gero piliečio, o kita klusnaus vaiko.

Eutanazijos neleistinumas

3. Pažymėtina ir pabrėžtina, kad negalima žudyti žmogaus nė tada, kai aiškiai žinoma, jog jis neužilgo numirs ir norima tik jo skausmus sutrumpinti, atsieit, vadovaujantis eutanazijos (lengvo numarinimo) tikslu.

Dievas nėra davęs teisės tokiais atvejais atimti gyvybę, o, kentėdamas skausmus, žmogus gali labai padidinti savo nuopelnus amžinybei.

Taip pat negalima žudyti sunkiai besikankinančio ir neužilgo numiršančio žmogaus, nors jis to ir prašytų ar net reikalaudėtų.

Jis juk nėra savo gyvybės savininkas ir neturi teisės elgtis su ja pagal savo norą.

Negimusių kūdikių žudymas

4. Ne mažiau, bet dar daugiau negu žmogžudystė yra nedoras dalykas žudyti negimusius kūdikius arba daryti abortą. Juk :

a) čia atimama gyvybė iš tų, kurie patys dar nepajėgia gintis ir yra Kūrėjo pavesti ypatingai suaugusiųjų globai;

Šiaip jau gamtoje tokio šiurpaus žiaurumo nėra. Tik, deja, nedori žmonės jį išsigalvoja, pralenkdami čia pikčiausius žvėris.

b) kūdikius visiems amžių amžiams atitraukiamo nuo galutinio tikslo, nes numirę be Krikšto, jie negali džiaugtis dangaus laime.

Atvejai, kuriais leista nužudyti žmogų

5. Trys yra atvejai, kuriais leista atimti iš žmogaus gyvybę, būtent:

a) kai tenka gintis nuo neteisingo užpuoliko;

b) vyriausioji šalies valdžia turi teisę bausti mirtimi už didelius nusikaltimus;

c) per teisingą karą galima žudyti kariaujančius savo šalies priešus.

Gynimasis nuo neteisingo užpuoliko

6. Kiekvienas žmogus turi teisę gintis nuo neteisingo užpuoliko net iki jį nužudant, jei kitaip apsiginti negali.

Turi teisę, bet anaip tol ne pareigą. Todėl, jei kas nesigina, nuodėmės nepadaro. Nuo neteisingo užpuoliko, nes šitaip gintis nuo teisingo užpuoliko jokių būdu nėra leista. Pvz., anaip tol neturi teisės gintis koks nusikaltėlis nuo besikėsinančio jį suimti policininko, nes policininkas nėra neteisingas užpuolikas. Net iki neteisingą užpuoliką nužudant, nes už savo gyvybės netekimą kaltas čia pats užpuolikas. Juk jeigu jis neužpultų kito, jam nereiktų nustoti gyvybės. Jei kitaip apsiginti negalima, nes jei galima, nėra teisės žudyti. Todėl, jei galima apsiginti bėgant, šaukiantis pagalbos ar užpuoliką sužeidžiant, nėra leista jį žudyti. Juo labiau nėra leista žudyti užpuoliko, jei jis, sutikęs didelį pasipriešinimą, pats ima bėgti.

Pats sveikas protas pripažįsta šitą teisę, nes, jeigu jos nebūtų, visokie nedorėliai netruktų išžudyti geruosius žmones. Gi mūsų šv. religija įpareigoja mus mylėti artimą tik taip, kaip pačius save, bet ne daugiau. Todėl kas, negalėdamas kitaip apsiginti nuo neteisingo užpuoliko, jį nužudo, anaip tol nenusideda. Už viską kaltė tenka čia pačiam užpuolikui.

Baudimas mirtimi už didelius nusikaltimus

7. Vyriausioji šalies valdžia turi teisę bausti mirtimi už didelius nusikaltimus. Tai rodo:

a) šv. Raštas;

Apaštalas šv. Povilas sako: «Vyriausybės nėra bijotinos geriems darbams, bet piktiems. Nori nebijoti vyresnybės? Daryk gera ir turėsi jos pagyrimą; nes ji Dievo tarnaitė tavo labui. Bet jei tu darai pikta, bijok; nes ji ne veltui nešioja kalaviją. Ji juk Dievo tarnaitė, keršytoja rūstybei parodyti tam, kas daro pikta» (Rom. 13, 3-4).

b) sveikas protas

Vyriausioji valdžia turi pareigą palaikyti šalyje tvarką ir saugoti bei ginti piliečių teises. Bet to negalėtų reikiamai padaryti, jei neturėtų teisės

skirti nusikalstantiesiems didžiausios bausmės — mirties bausmės. Juk patyrimas šimtus kartų yra parodęs, kad jokia kita bausmė taip sėkmingai neatbaido nuo nusikaltimų, kaip šioji. Kur tik ji būdavo panaikinama, anksčiau ar vėliau tekdavo vėl ją grąžinti.

Pripažinti šalies vyriausybei teisę bausti mirtimi anaipol dar nereiškia tą pat, ką tvirtinti, kad visur, kur tik ji kada nors buvo vartojama, buvo elgtasi teisingai. Ne! Juk šalių vyriausybės neklaidingumo dovanos neturi. Tad galėjo kartais čia suklysti ir, be abejo, suklydo. Kita gi vertus, vyriausieji šalies valdovai kada patys būva nedori ir mirties bausmę naudoja piktam. Už tai teks jiems, kaip žmogžudžiams, skaudžiai atsakyti augščiausiajam Teisėjui.

Priešų žudymas karo metu.

8. Yra leista teisingo karo metu žudyti kariaujančius savo šalies priešus.

Teisingas karas yra tada, viena, kai reikia tautai ar šaliai gintis nuo neteisingai ją užpuolančios kitos tautos ar šalies; antra, kai tenka tai, kas teisingai priklauso tautai ar šaliai, jėga išsireikalaus iš kitos tautos ar šalies. Žinoma, jeigu būtų tokia tarptautinė įstaiga, kuri sėkmingai atremtų netesingus tautų užpuolikus ir teisingai bei sėkmingai išspręstų ginčijamus tarp tautų ir valstybių klausimus, karas būtų ir nereikalingas ir neteisingai keliamas. Bet kol kas, deja, tokios įstaigos dar vis nėra, ir karas dažnai būva neišvengiamas, kadangi kitaip neįmonoma apginti ar atgauti savo teisių. Tokiame teisingame kare leista žudyti kariaujančius savo šalies priešus, bet nekariaujančiųjų — ne. Nekariaujantieji gi yra visi ne kariai, arba, kaip sakoma, civiliai gyventojai, ir taip pat kariai, jei jie jau paliauja kariavę, atsieit, meta ginklus, pasiduoda į nelaisvę. Tačiau jei karas nėra teisingas, (o abejose pusėse jis nė negali būti drauge teisingas, bet būva arba vienoje teisingas, o kitoje — ne, arba abejose neteisingas), jokių būdu negalima žudyti priešų. Bet reikia pažymėti, kad dažniausiai kariam yra tiesiog neįmanoma sužinoti, ar šalies vyriausybės skelbiamasis karas teisingas ar ne. Todėl, jos įsakomi, gali jie kariauti ir priešus žudyti, o visas atsakingumas už tai tenka šalies vyriausybei, nebent kariai patys būtų parodę kur ypatingo žiaurumo.

Dvikova

9. Viena didžiausių penktajam Dievo įsakymui nuodėmių yra dvikova. Tai anaipol ne koks savo garbės apgynimas, bet tik biauirus nusikaltimas, net ir tada, jei mirtis neįvyksta. Juk :

a) *ja paniekinama Dievo teisės*, kadangi žmogus nėra nei savo, nei, juo labiau, artimo gyvybės savininkas ;

b) *ja griaujama žmonių gyvenimo santvarka*, nes, jei kiekvienam būtų leista savo garbės įžeidėją nužudyti ar sužeisti, nebebūtų žmonių gyvenime nes tvarkos, nei saugumo ;

c) *ji prieštarauja teisingumui*, nei garbė, kurią stengiamasi apginti, yra mažesnis gėris už gyvybę, kurios netenkama ;

d) *ji priešinga sveikam protui*, kadangi tai visiškai netinkama priemonė apginti garbei. Juk laimi čia ne tas, kas nekaltėsnis, o tik tas, kas stipresnis ar labiau įgudęs vartoti ginklą.

Todėl ne be reikalo Bažnyčia griežčiausiai pasmerkė ir uždraudė bet kokią dvikovą. Ji baudžia ekskomunika (išskyrimu iš bendravimo)

visus tuos, kurie dvikovą vykdo, ar į ją iššaukia, ar iššaukimą į ją priima, ar koku nors būdu padeda jai vykti, ar noromis į ją žiūri, ar ją leidžia, ar, kiek galėdami, jos nesukliudo (pal. Kan. 2351, 1 §). Be to, dvikovoje žuvusiems ar nuo per ją gautųjų žaizdų mirusiems, ji draudžia teikti bažnytinį laidojimą (pal. Kan. 1240, 4). Išimties Bažnyčia nėra čia niekam padariusi. Net nė kariams, kurie, deja, dažnai laiko dideliu pažeminimu už tam tikrus įveidimus į dvikovą neiššaukti ar iššaukimo į ją nepriimti. Ji yra griežtai pasmerkusi šią tvirtinimą: « Karys, iššaukdamas į dvikovą ar iššaukimą į ją priimdamas, bus laisvas nuo kaltės ir bausmės, jei kitaip bus laikomas bailiu, negarbingu bei kario pareigoms netinkamu ir todėl bus arba iš kariuomenės atleistas ir neteks kuo save ir savousius išlaikyti, arba visiems laikams turės nustoti vilties būti pakeltas tarnyboje, nors tąį pakėlimą yra pilnai nusipelnęs » (pal. pop. Benediktas XIV, konst. « Detestabilem »).

Pareiga atsilyginti už nuodėmes artimo kūnui.

10. Kadangi, nusidedant artimo kūno gyvybei ar sveikatai, padaroma didelė artimui skriauda, tad yra griežta pareiga už ją atsilyginti.

Žinoma, jei žmogų nužudoma, nebėra jau kaip jam pačiam atlyginti už kūno gyvybės atėmimą. Bet liekasi jo artimieji (žmona, vaikai, tėvai), kurie, viena, jo asmenį moraliai atstovauja, o, antra, kuriems jis teikdavo daugiau ar mažiau paramos. Jems tad žudikas privalo ir atlyginti. Gi už nužudytojo vėlę jis turi dažnai melstis, ne kartą gerų darbų aukoti ir bent laikada užprašyti šv. mišias. Jei nusikalstamu būdu pakenkiama žmogaus sveikatai, yra pareiga sumokėti gydymosi išlaidas ir tuos visus nuostolius, kurių jis turėjo besigydydamas ar turės dėl darbingumo nuostojimo.

Pastaba: Būdas elgtis su gyvuliais.

Dievas leido gyvulius žmogaus naudai. Tad žmogus gali elgtis su jais, kaip nori. Tačiau reikia vengti bereikalingai juos kankinti, nes tai, aišku, priešinga Dievo valiai ir yra nuodėmė.

« Teisusis atsižvelgia ir į savo gyvulius, bet nedorėlio širdis yra žiauri » (Pat. 12, 10), sakoma šv. Rašte. Kas yra žiaurus gyvuliams, tas ne kitoks būva ir žmonėms. Tėvai, globėjai ir auklėtojai privalo žiūrėti, kad jų vaikai, globotiniai ir auklėtiniai nekankintų jokio, nors ir mažiausio gyvio, ir net bereikalingai nenaikintų ar nežalotų augalų.

II. NUODĖMĖS ARTIMO SIELAI

Artimo piktinimas.

1. Artimo sielai nusidedama, kai artimą piktinama, atseit, kai žodžiais ar veiksmais jį skatinama ar traukiama į kokią nors nuodėmę.

Piktinimas būva dvejopas: tiesioginis ir netiesioginis. *Tiesioginis* yra tada, kai artimą sąmoningai skatinama ar traukiama į nuodėmę, pvz., kalbinama vogti, ištivirkauti, mokoma keikti, begėdiškai šnekėti ir pan. Jei artimą sąmoningai skatinama ar traukiama į nuodėmę vien tik dėl to, kad norima, kad jis nusidėtų, piktinimas yra tada *velniškas*, nes elgiamasi čia taip, kaip velnias, kurs nieko kito nenori, kaip vien tik, kad

žmonės nusidėtų. Gi jeigu artimą sąmoningai skatinama ar traukiama į nuodėmės dėl to, kad norima iš to turėti sau kokios naudos (pvz., jei artimas vogis ir pavogtu daiktu pasidalins), ar malonumo (sakysime, jei artimas drauge ištvirkauš), piktinimas yra *paprastas tiesioginis*. *Netiesioginis* piktinimas yra tada, kai artimo sąmoningai neskatinama ir netraukiama į nuodėmės, bet tik, jam girdint, sakoma ar, jam matant, daroma kas pikto, o tasai piktas, kurį artimas girdi ar mato, jau savaime jį veikia ir skatina ar traukia nusidėti. Kartais būva, kad artimas piktinasi ir dalyku, kurs savaime nėra nedoras. Jei taip atsitinka dėl to, kad artimas yra per daug jautrus ir, lyg koks kūdikis, nesugeba tinkamai atskirti gero nuo pikto, piktinimas vadinasi *mažutėlių* piktinimu. Bet jeigu taip yra dėl to, kad artimas turi nedorą nusistatymą ir tyčiomis jieško priekabių, piktinimas vadinasi *parisiejišku* piktinimusi, nes parisiejai taip piktinosi V. Jėzaus kalbomis ir darbais.

Būdai papikinti.

2. Piktinimu nusideda apskritai visi, kurie tik koku nors būdu skatina, padeda, pataria, liepia daryti pikta, ar piktam pritaria, ar už jį giria. Ypač gi nusikalsta čia :

a) kurie prie kitų begėdiškai šneka, keikia, ar išjuokiamai bei paniekinamai kalba apie religijos dalykus ;

b) kurie vilki nepadoriais drabužiais ;

c) kurie gamina ar platina nepadorius raštus ar paveikslus ;

d) kurie leidžia savo namuose vykti nepadoriems susirinkimams bei pasilinksminimams, girtavimams ir pan. ;

e) tėvai ir vyresnieji, kurie nedraudžia pikta daryti vaikams ar valdiniams, ar savo pavyzdžiu juos į pikta skatina.

Piktinimo nedorumas.

3. Piktinimas, kuriuo paskatinama artimą sunkiai nusidėti, yra didelė nuodėmė, nes juo nusikalstama :

a) Dievui, kadangi tai yra jau pats savaime nedoras darbas ;

b) artimui, kadangi padaroma jo sielai neapsakomai didelė žala, (nes kiekviena sunki nuodėnė yra daug didesnis piktas, negu visos šio pasaulio negerovės).

Todėl ne be reikalo kalbėjo V. Jėzus : « Vargas pasauliui dėl papiktinimų !.. Vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina » (Mat. 18, 7).

Pareiga vengti piktinimo.

4. Kadangi piktinimas labai nedoras dalykas, tad reikia jo atsidėjus saugotis ir vengti. Kitaip — grūmoja neapsakomai skaudū Dievo bausmė.

Žinoma, pirmiausiai ir labiausiai reikia vengti tiesioginio piktinimo. Ypač gi velniškojo, nes juk tai pati biaurioji jo rūšis. Bet nemažesniu uolumu ir netiesioginio. Juk jis savaime nedoro darbo nedorumą dar labiau padidina. Ne kartą atsitinka, kad šiaip jau maža nuodėmė, dėl iš jos einančio papiktinimo, pasidaro didelė. Ypatingai saugotis vienaip ar kitaip

piktinti vaikus. Šiurpulingus žodžius yra pasakęs V. Jėzus apie čia nusi-
kalstančius: « Kas gi papiktina vieną iš šitų mažutėlių, kurie į mane tiki,
tas vertas, kad asilo sukamų girnų akmuo būtų užnertas jam ant kaklo
ir kad jis būtų nuskandintas jūros gilybėse » (Mat. 18, 6). Taip pat, kiek
galima, reikia vengti ir vadinamojo mažutėlių piktinimo. Todėl dera kartais
susilaikyti ir nuo šiaip jau leistų veiksmų, jei tai tik galima be didelio
nuostolio. Gražų pavyzdį yra čia davęs apaštalas šv. Povilas, kurs apie
save pasakė: « Jei valgis piktina mano brolių, tai aš nevalgysiu mėsos am-
žinai, kad nepiktinčiau savo brolių » (1 Kor. 8, 13). Ir apskritai jis yra
pareiškęs: « Gera yra nevalgyti mėsos, negerti vyno ir nedaryti nieko
kito, kuo tavo brolis pasižeidžia, ar piktinasi, ar silpnėja » (Rom. 14, 21).
« Neduokime nė vienam jokio papiktinimo, kad mūsų tarnystė nebūtų
peikiama, bet visame parodykime save, kaip Dievo tarnus » (2 Kor. 6,
3-4). Parisiejiško papiktinimo, suprantama, nėra nei reikalo, nei prasmės
vengti, nes čia kalti tik tie, kurie piktinasi, už savo nedorą nusistatymą
ir priekabiavimą. Jie tad privalo susitvarkyti.

Pareiga atitaisyti piktinimus.

5. Piktinimu padaroma artimo sielai didelė skriauda, kurią
yra pareiga atitaisyti. Todėl:

a) kas tiesioginiai, atsieit, prikalbinimu, pamokymu, pa-
dėjimu, patarimu, pritarimu, raštais paskatino ar įtraukė artimą
į nuodėmę, tas turi tai visa atšaukti;

b) kas netiesioginiai, vadinasi, tik nedoru pavyzdžiu pa-
piktino kitus, tas privalo tai atitaisyti, duodamas toliau artimui
gerą pavyzdį;

c) be to, dera dažnai prisiminti maldose tuos, kuriuos
buvo kada nors, kur nors ir kaip nors papiktinta.

2 § APIĖ NUODĖMĖS SAVO KŪNO GYVYBEI

Nuodėmės savo kūno gyvybei.

1. Savo kūno gyvybei nusidedama:

a) nusižudant;

b) save apľušinant, ardant savo sveikatą ar trumpinant
savo gyvenimą nesaikingu valgymu ar gėrimu, nevaldoma rūš-
tybe, per dideliu pasidavimu liūdesiui, nereikalingu jėgų pertem-
pimu ir t.t..

Savižudystės nedorumas.

2. Savižudystė yra neapsakomai didelė nuodėmė, nes:

a) ja labai įžeidžiamos Dievo teisės;

Dievas juk yra žmogaus gyvenimo ir mirties Viešpats, o anaip tol
ne pats žmogus. Tad kas žudosi, tas naikina ne sau priklausantį, bet
svetimą daiktą, atsieit, daro skriaudą tam, kieno tas daiktas yra.

b) ja padaroma didžiausia ir, deja, niekada neįmanoma
atitaisyti sau pačiam skriauda;

Savižudžio siela tuojau eina į pragarą, iš kurio nebėra jokio išsigelbėjimo, o po prikėlimo iš numirusių pateks į ten ir kūnas.

c) ja padaroma nemaža nuoskauda kitiems, visų pirma artimiesiems, paskui — visuomenei.

Artimiesiems, — nes jie netenka reikalingo asmens ir turi kentėti didelę gėdą ir nuliūdimą bei skausmą dėl savižudėlio baisaus likimo amžinybėje. Visuomenei, — kadangi ji nustoja daugiau ar mažiau naudingo nario ir gauna nemažą papiktinimą.

Bažnyčia biauursi savižudyste ir draudžia savižudžius krikščioniškai laidoti, bet tik tuos, kurie sąmoningai pasikėsina prieš savo gyvybę ir be atgailos numiršta. Gi jeigu kas, užėjus pamišimui, nusižudo, žiūri ji į tą ne kaip į nusikaltėlį, bet kaip į nelaimingą, ir neatsako jam savo patarnavimo.

Savižudžiai jokių būdu negali būti pavadinti kokiais narsuoliais, didvyriais ar pan.. Priešingai! Tai didžiausi bailiai ir dezertyrai. Juk dėl ko jie žudosi? — Ogi dažniausiai dėl to, kad, esą, nusibodo gyventi, sunku gyventi, negali pakęsti negarbės ir pan.. Bet ar tai narsuoliai, ar tai didvyriai, kurie neišstengia nugalėti nuobodulio, kurie bėga nuo sunkumų, kurie neturi drąsos kęsti to, ką patys savo elgesiu nusipelnė?

Savaime suprantama, kad savižudžiai baisiai apsigauja. Jiems, esą, nusibodo gyventi, o tačiau gyventi jie vis tiek nepaliauja, ir negali paliauti, nes jų siela nemirtinga. Jiems sunku gyventi, o nusižudydami patenka į tokius sunkumus, su kuriais palyginti visi šio pasaulio sunkumai yra mažiau, negu niekis. Jie negali pakęsti negarbės, o užsitraukia tokią gėdą, už kokią didesnės nėra. Ir tai visa ne kokiam ilgesniam ar trumpesniam metų skaičiui, bet visiems metų metams, amžių amžiams.

Savęs apluošinimas.

3. Nėra leista save apluošinti, atsieit, sunaikinti kokią nors savo kūno sąnari, be atitinkamai svarbios priežasties. Tokia priežastis tėra vien reikalas išgelbėti kūno gyvybę.

Žmogus nėra pilnas savininkas kaip savo kūno, taip ir jo sąnarių. Todėl jis neturi teisės elgtis su jais pagal savo norą, bet privalo paaisyti valios To, kurs jam juos yra davęs. Gi Dievas davė sąnarius tam, kad jie tarnautų kūno visumai. Tad kol jie tajam tikslui tinka, jokių būdu nėra leista juos pašalinti. Tik kai dėl kokios nors priežasties pasidaro jie visumai žalingi, turima teisė juos sunaikinti. Todėl kai koks sąnarys neišgydomai suserga ir yra pavojus, kad nuo to nukentės visas kūnas, galima jį pašalinti. Bet anaip tol nėra teisės taip padaryti tam, kad galima būtų išvengti kokių sunkumų, (sakysime, paėmimo į kariuomenę per karą) ar išigyti kokių patogumų (pvz., gauti didesnę išmaldą). Savęs apluošinimas apskritai yra didelė nuodėmė.

Savo gyvybės ir sveikatos išstatymas į pavojų.

4. Nebūdamas savo gyvybės pilnas savininkas, žmogus neturi teisės be pakaktinai svarbios priežasties išstatyti į pavojų savo gyvybės ar sveikatos. Pakaktinai svarbi priežastis yra:

a) visuomenės gerovė;

Todėl, pvz., galima dirbti sveikatai ar gyvybei pavojingus, bet visuomenei reikalingus darbus, kaip sakysime, kasyklose, liejyklose ir pan.; galima ginti savo šalį nuo užpuolikų; galima atlikinėti įvairius pavojingus mokslinius bandymus ir t.t..

b) artimo kūno ir sielos reikalai;

Galima tad gelbėti iš ugnies ar vandens artimą; jį, sergantį limpama liga, slaugyti, jam šv. sakramentus teikti ir pan..

c) tikras savo paties reikalas.

Leista tad imtis kokio nors pavojingo darbo, jei kitaip iš tikro nėra įmanoma pragyventi ar savo šeimos išlaikyti.

Tačiau reikia pažymėti ir drauge pabrėžti, kad visokie paiki lenktyniavimai, kaip pvz., kas daugiau suvalgys ar išgers, įvairūs sporte rekordų gaudymai, visokie tušti savo jėgos ar vikrumo rodymai anaipol nėra pakaktina priežastis statyti į pavojų savo gyvybę ar sveikatą. Kurie šitaip elgiasi, neabejotinai nusideda daugiau ar mažiau pareinamai nuo to, į kokį pavojų išstato savo gyvybę ar sveikatą.

ŠEŠTASIS IR DEVINTASIS DIEVO ĮSAKYMAI

« Nepaleistuvauk! » « Negeisk savo artimo moters! »

Šeštojo ir devintojo Dievo įsakymų turinys.

Šeštasis Dievo įsakymas *draudžia* visokius priešingus skaistybei veiksmus, o devintasis — mintis ir geismus. *Liepia* tuodu įsakymai visada ir visur laikyti ir rūpestingai saugoti tokią skais-tybę, kokios reikalauja luomas.

O nesusituokusiųjų ir našlių luomas reikalauja laikyti visišką skais-tybę, gi esančiųjų moterystėje — būti vienas kitam ištikimiams ir vengti viso to, kas priešinga prigimčiai.

« Paleistuvystė ir koks nors susitepimas.. tenebūnie nė minima jūsų tarpe, kaip pritinka šventiesiems; nei begėdystė, nei paikos šnekos, nei juokavimai, kas nepritinka... Nes žinokite ir supraskite, kad nė vienas paleistuvis ar suteptas... neturi Kristaus ir Dievo karalystėje tėvonystės » (Ef. 5, 3-5), sako šv. Povilas.

I APIE NESKAISTYBĖS NUODĖMES

Neskaistybės nuodėmės.

1. Skaistybei nusidedama nepadoriomis mintimis, norais, pažvelgimais, šnekomis, juokavimais ir begėdiškais veiksmais su savim ar su kitais asmenimis.

Taip pat nusikalstama skaistybei, ir kai nepadoriai elgiamasi su gyvuliais.

Nepadorios mintys ir norai.

2. Nepadoriomis mintimis nusidedama, kai *noromis* mąstoma tai, kas priešinga skaistybei. Gi nepadoriais norais nusikalstama, kai *sąmoningai* geidžiama tai, kas skaistybei priešinga, matyti, girdėti ar daryti.

Nepadorios mintys ir norai yra tik tada nuodėmė, kai juos mieliai priimama, su jais sutinkama, jiems pritariama; gi jeigu jų nenorima, jiems priešinamasi, jais kratomasi, jie yra tik pagunda, bet anaipol ne nuodėmė.

Priešingų skaistybei nuodėmių nedorumas.

3. Kiekvienas skaistybei nusikaltimas, vis tiek ar mintimis, ar norais, ar žodžiais, ar veiksmais, taip pat vis tiek, ar su savimi, ar su kitais, jei tik padaromas su pilnu proto pažinimu ir pilnu valios sutikimu, yra *sunki nuodėmė*.

Vadinasi, skaistybės srityje anaipol nėra taip, kaip, pvz., nuosavybės srityje. Nuosavybės srityje gali būti mažas, nesvarbus dalykas, ir pavogti jį, nors ir su pilnu proto pažinimu bei su pilnu valios sutikimu, yra tik maža nuodėmė dėl to, kad pats dalykas nesvarbus. O skaistybės srityje mažo, nesvarbaus dalyko nėra. Čia, jeigu tik, nusidedant, buvo pilnas proto pažinimas ir pilnas valios sutikimas, nuodėmė jau yra neabejotinai didelė.

Ne visos skaistybei priešingosios nuodėmės lygiai sunkios.

4. Nors visos skaistybei priešingosios nuodėmės yra sunkios, tačiau ne visų jų nedorumas tas pats, bet vienos jų būva už kitas nedoresnės. Tai pareina nuo to, koks asmuo ir su kuo jas padaro, kiek jos priešingos prigimčiai ir kokios būva jų pasekmės.

Priežastys, skatinančios į priešingas skaistybei nuodėmes.

5. Priežastys, kurios dažniausiai paskatina į priešingas skaistybei nuodėmes, yra šios:

- a) akių nesaugojimas;
- b) nepadorūs drabužiai;
- c) nepadorios knygos ir paveikslai;
- d) nepadorūs šokiai ir visokie naktiniai abiejų lyčių asmenų susiėjimai;
- e) įvairūs pataikautojai ir meilikautojai;
- f) per daug laisvas elgesys su kitos lyties asmenimis;
- g) nesivaldymas valgyje ir ypač svaigalų vartojime;
- h) tinginiavimas ir ištižimas.

Savaime suprantama, kad reikia visų šitų priežasčių atsidėjus vengti. Ne veltui sako V. Jėzus: «Jei tavo ranka ar tavo koja tave pikcina, nukirsk ją ir mesk šalin nuo savęs, nes tau geriau įeiti į gyvenimą luošam ar raišam, kaip, turint abi ranki ar abi koji, būti įmestam į amžinąją ugnį. Ir jei tavo akis tave pikcina, išlupk ją ir mesk šalin nuo savęs; tau geriau vienakiui įeiti į gyvenimą, kaip, turint abi aki, būti įmestam į ugnies pragarą» (Mat. 18, 8-9).

Neskaistybės nuodėmės ypatingai pažemina žmogų.

6. Jokios nuodėmės taip nepažemina žmogaus, kaip priešingosios skaistybei. Jos jį sulygina su neprotingaisiais gyviais, kurie nieko kito nežino, kaip tik savo kūno geismus tenkinti. Deja, ne kartą jos net ir žemiau žmogų nusmukdo, nes neprotingieji gyviai laikosi bent prigimties nustatytų ribų, o ištvirkėliai jokių nepripažįsta.

Todėl tos nuodėmės vadinamos nešvariomis, šlykščiomis, biauromis, begėdiškomis, o jas darantieji-ištvirtėliais, pasileidėliais, begėdžiais. Todėl ne kartą Dievas jau šiame pasaulyje skaudžiai baudžia už jas. Juk tai rodo tvanas, Sodomos, Gomoros ir kitų miestų ugnimi iš dangaus sunaikinimas, įvairios šiais laikais ligos, kurios pūdyte supūdo gyvus nusikaltėlių kūnus. O koks amžinybėje ištvirtaujančiųjų likimas, aiškiai matyti iš šių šv. Rašto žodžių: « Neklyskite! nei paleistuviai, .. nei svetimoteriai, nei begėdžiai.. nepaveldės dangaus karalystės » (1 Kor. 6, 9-10). « Pasi-biaurėtiniems,.. paleistuviams.. jiems dalis bus tvenkinyje, degančiame ugnimi ir siera » (Apr. 21, 8). Todėl, kaip įspėja šv. Povilas, « paleistuvystė ir koks nors susitėpimas... tenebūna nė minima jūsų tarpe, kaip pritinka šventiesiems » (Ef. 5, 3).

II. SKAISTYBĖS DORYBĖ

Skaistybės vertingumas.

1. Kaip šlykščios ir pragaištingos yra neskaistybės nuodėmės, taip neapsakomai graži ir palaiminga yra skaistybės dorybė. Ji juk:

a) suteikia sielai ypatingą grožį, kuriuo visi žavisi;

« Kaipgi graži skaisti giminė su spindėjimu! Nemarus yra jos atminimas, nes ji žinoma pas Dievą ir pas žmones » (Išm. 4, 1), sakoma šv. Rašte. Ir iš tikro: visiška skaistybė išskiria žmogų iš šio pasaulio gyvių tarpo, pakelia jį į angelų eiles ir net augščiau už juos pastato. Juk, kaip gražiai ir teisingai išsireiškia šv. Jonas Auksaburnis, « jei angelai neveda ir neteka, tai dėl to, kad neturi kūno ir kraujo, negyvena žemėje, nejaučia pageidimo ir gašlumo audrų, nėra reikalingi valgio ir gėrimo, nesusilvieja meiliu balsu, gražia išvaizda ar panašiomis žabangomis*». Vadinasi, visišką skaistybę laikas žmogus pralengia angelus, nes padaro tai, kas jam yra nepalyginti sunkiau, negu angelams. Todėl jo šio veiksmo vertė Dievo akyse yra ypatingai didelė. Bet nemaža ji ir žmonių akyse. Žinome juk, kad net pagonyms nepaprastai gerbė visiškai skaisčiauosius, kaip tai aiškiai rodo Romos vestalių, Lietuvos vaidilučių ir k. pavyzdžiai.

b) labiausiai suartina žmogų su V. Jėzumi;

V. Jėzus, būdamas pats kuo skaisčiausias, jei galima taip išsireikšti, apsisupo kuo skaisčiausiais asmenimis. Jo motina švč. Marija vien tada te-sutiko priimti šią neapsakomai didelę garbę, kai arkangelas jai užtikrino, jog nuo to nė kiek nenukentės jos visiška skaistybė. Jo globėjas ir maitintojas šv. Juozapas buvo kuo skaisčiausias. Toks pat buvo ir Jo kelio prirėngėjas šv. Jonas Krikštytojas bei Jo mylimiausias apaštalas šv. Jonas. Net danguje, kaip mini šv. Raštas, yra būrys šventųjų, kurie ypatingai artimi V. Jėzui. Tai tie, « kurie nėra susitępę su moterimis, nes yra mergaitės. Jie seka Avinėlių, kur tik jis eina » (Apr. 14, 4). Jie ir giesmę gieda, kokios niekas kitas negali giedoti (ten pat). Taigi visiška skaistybė padaro žmogų ypatingai artimą, mielą V. Jėzui ir ypatingai Jo mylimą.

c) nupelno žmogui nepaprastą Dievo palaimą šiame gyvenime ir ko gausiausią atlyginimą amžinybėje.

Šiame gyvenime Dievas teikia visiškai skaistiesiems daug vidinės ramybės, džiaugsmo, taip pat sugebėjimo įžvelgti į giliausias religines paslaptis, ne kartą gerą sveikatą, ir, kaip mini šv. Povilas, mielai išklauso jų maldas (pal. 1 Kor. 7, 5 ir k.). Kitame pasaulyje gi laukia jų ko gausiau-

* De virginitate.

sias atlyginimas, nes, kaip sakyta, jie bus ypatingai artimi V. Jėzui, ypatingai dalyvaus Jo garbėje ir laimėje. « Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą » (Mat. 5, 8), yra pasakęs pats Išganytojas.

Pareiga laikyti visišką skaistybę.

2. Dievas nėra nė vieno žmogaus įpareigojęs laikyti visišką skaistybę per visą gyvenimą. Tačiau :

a) turi pareigą laikyti visišką skaistybę nesusituokusieji, iki susituokdami, ir našliai bei našlės, arba iki vėl susituokdami. arba iki gyvenimo pabaigai ;

Kad Dievas nėra nė vieno žmogaus įpareigojęs per visą gyvenimą laikyti visišką skaistybę, aišku iš to, kad Jis kiekvienam yra davęs gana stiprų polinkį kurti šeimą. Taip pat, kai apaštalai, girdėdami V. Jėzaus mokslą apie visišką moterystės neišardomybę, tarė : « Jei toks vyro dalykas su moterimi, tai neverta vesti » (Mat. 19, 10), Išganytojas jiems atsakė : « Ne visi išmano tą žodį » (Mat. 19, 11). Tačiau visi, iki susituokdami, turi griežtą pareigą laikyti visišką skaistybę. Teisėmis, kurias duoda moterystė, leista naudotis tik tiems, kurie imasi jos pareigų, o anaip tol ne kam nors kitam. Todėl visi nesusituokusieji, iki susituokdami, ir našliai bei našlės, arba iki vėl susituokdami, arba, jei nesituokia, iki gyvenimo pabaigai privalo būti visiškai skaitūs. Kitaip, sunkiai nusikalsta Dievo valiai, išreikštai šeštuoju ir devintuoju įsakymais.

b) kaikiuriuos asmenis Dievas ypatingai kviečia laikyti visišką skaistybę per visą gyvenimą ;

Tai rodo. V. Jėzaus žodžiai, kuriais Jis atsakė į apaštalu pareiškimą, jog neverta vesti, būtent : « Ne visi išmano tą žodį, bet tie, kuriems duota » (Mat. 19, 11). Vadinas, kaikiuriems asmenims yra iš augštai duota malonė ir galia per visą gyvenimą išbūti skaitiems. Panašiai kalba ir šv. Povilas, sakydamas : « Aš noriu, kad jūs visi būtumėte, kaip aš pats (visiškai skaitūs) ; tačiau kiekvienas turi sau tikrą dovaną iš Dievo ; vienas tokią, kitas kitokią » (1 Kor. 7, 7). Bet duodamas žmogui šitą ypatingą malonę ir galia, Dievas jo neįpareigoja, bet tik jį kviečia ir skatina laikyti per visą gyvenimą visišką skaistybę. Kas šio kvietimo nepaklauso ir sukuria šeimą, tas anaip tol nenusideda. Tik, žinoma, daug laimingesnis būtų, jei jo paklaustytų. « Jei vedi moterį, nenusidedi ; ir jei mergaitė išteka, ji nenusideda. Tačiau toki turės kūno vargų » (1 Kor. 7, 28), sako šv. Povilas.

c) kas yra padaręs visiškos ir amžinos skaistybės įžadą, tas turi griežtą pareigą per visą gyvenimą jos laikytis.

Toji pareiga eina iš įžado. Jei kas čia nusikalsta, padaro dvigubą nuodėmę, nes, viena, paniekina šeštąjį ar devintąjį Dievo įsakymus, antra, sulaužo savo įžadą.

Priemonės skaistybei išlaikyti.

3. Kaip kiekvieną dorybę, taip ir skaistybę išlaikyti galima tik nuolat budint ir be paliovos kovojant. Ginklai, kurių čia reikia imtis, yra šie :

- a) uoliai saugoti savo jusles, ypač gi akis ;
- b) neimti nė į rankas bet kokių gašlumą žadinančių raštų ;
- c) atsidėjus vengti bet kokio nedoro ar pavojingo draugavimo ;

- d) dažnai prašyti Dievą pagelbos ir priimti šv. sakramentus ;
- e) giliai įsisąmoninti ir gerai atsiminti, kad Dievas visada ir visur mus mato ir kad kiekvieną akimirksnį mes galime numirti ;
- f) būti visada koku nors darbu ar sportu užimtam ir vengti tinginiavimo ;
- h) kilus pagundoms, šauktis Dievo, švč. Marijos pagelbos ir kuo greičiau kreipti dėmesį į koki nors nieko bendro su pagundomis neturinčių dalyką.

« Mano sūnau, jei tave nusidėjėliai vilioja, nesek paskui juos. Jei jie tau sako : Eik su mumis, sūnau ! tai neik su jais » (Pat. 1, 10-11). « Kadangi aš žinojau, kad kitaip negalėsiu susivaldyti, jei man nebus Dievo tai duota, tad aš kreipiausi į Viešpatį ir prašiau jį visa savo širdimi » (Išm. 8, 21). « Palaimintas žmogus, kurs kantriai kenčia mėginimą, nes kada bus ištirtas, gaus gyvenimo vainiką, kurį Dievas pažadėjo jį mylintiesiems » (Jok. 1, 12). « Dievas yra ištikimas ; jis neleis jūsų gundyti virš jūsų jėgų, bet dar padarys tokią išeitį iš pagundos, kad galėtumėte ją pakelti » (1 Kor. 10, 13). « Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane » (Pilyp. 4, 13).

SEPTINTASIS IR DEŠIMTASIS DIEVO ĮSAKYMAI

« Nevok ! » « Negeisk nė vieno daikto, kurs yra tavo artimo ! »

Septintojo ir dešimtojo Dievo įsakymų turinys.

Septintasis Dievo įsakymas *draudžia* savintis artimo nuosavybę ar daryti jai kokią žalą ; dešimtasias gi — norėti to, kas artimui priklauso. *Liepia* tuodu įsakymai atiduoti kiekvienam, kas jo, teikti pagelbos stokojantiesiems ir būti patenkintiems tuo, ką turima.

Septintasis ir dešimtasias Dievo įsakymai įpareigoja laikytis teisingumo turtų srityje. Jiedu reikalauja, kad pripažintume ir gerbtume artimo nuosavybės teisę ; todėl to, kas jam priklauso, iš jo neatimtume ir nesunaikintume ar nesužalotume, o jeigu čia nusikalstame, kad atsilygintume.

I §. APIE NUOSAVYBĖS TEISĘ

I. NUOSAVYBĖS KILMĖ IR RIBOS

Nuosavybės sąvoka.

1. Nuosavybe apskritai vadiname tokį daiktą, kurį turime teisę patys vieni valdyti, juo naudotis, nuo jo valdymo bei naudojimo kitus išskirti ir jį pagal savo norą kitiems perleisti.

Nuosavybės turėtojas ir rūšys.

2. Nuosavybę gali turėti tiek atskiras asmuo, tiek šeima, tiek kokia nors draugija ar organizacija, tiek valstybė, tiek Bažnyčia.

Jei daiktas priklauso atskiram asmeniui, šeimai ar kokiai privatinio pobūdžio organizacijai, nuosavybė vadinama *privatine*. Be to, skiriama gamybos priemonių nuosavybė, kaip sakysime, žemės, dirbtuvių, įvairių įrankių ir k., ir vartojimo gėrybių nuosavybė, kaip pvz., maisto dalykų, drabužių ir pan..

Nuosavybės kilmė.

3. Nuosavybės teisę yra žmonėms suteikęs pats Dievas.

Būtent, dar prieš sukurdamas žmones, Dievas tarė: «Padarykime žmogų iš mūsų paveikslą ir panašumą, kad jis viešpatautų jūros žuvims, ir dangaus paukščiams, ir gyvuliams, ir visai žemei» (1 Moz. I, 26), O sukūręs juos, pareiškė: «Aukite ir dauginkitės, ir pripildykite žemę, ir paverkite ją, ir viešpataukite jūros žuvims, ir dangaus paukščiams, ir visiems gyviams, kurie juda žemėje» (1 Moz. I, 28).

Aišku, jog ką tik žmonėms atsiradus žemėje, visi daiktai buvo be savininko. Kiekvienas galėjo tada imti ką norėjo ir kiek norėjo. Ilgainiui žmonėms daugėjant, niekieno neužvaldytų daiktų darėsi vis mažiau ir mažiau taip, jog dabar beveik visiškai jų nebėlika.

Klaidingos pažiūros į nuosavybės kilmę.

4. Be šios ką tik minėtos teisingos pažiūros į nuosavybės kilmę, yra keletas klaidingų. Visų pirma laikas (H. Grotius +1645 m. ir jo šalininkai) tvirtina, kad žmonės bendru sisitarimu pasidalinę tarp savęs žemės gėrybes ir tuo būdu įvedę nuosavybę. — Tačiau, kaip tai galėjo jie padaryti, liekasi neaišku. Toliau, kiti (T. Hobbes +1679, J.J. Rousseau +1778 ir jų sekėjai) sako, kad valstybė įvedusi nuosavybę. — Bet tuo neišaiškinama, kodėl nuosavybė randama ir tose tautose, kurios valstybės nėra sukūrusios. Galop, komunistai skelbia, kad nuosavybė, ypač privatinė, atsiradusi tuo būdu, jog stipresnieji nuskriaudę silpnesnius. Todėl, anot jų, nuosavybė yra vagystė. — Kaip daug kas komunistų moksle, taip ir šis tvirtinimas yra nieku nepagrįstas prasimanymas.

Privatinė nuosavybė yra teisėta.

5. Privatinė ne tik vartojimo gėrybių, bet ir gamybos priemonių nuosavybė yra teisėta, nes ji:

a) eina iš pačios žmogaus prigimties ;

Popiežius Leonas XIII, išdėstydamas liečiantį šį dalyką K. Bažnyčios mokslą (encikl. «Rerum novarum») taip sako: «Privatinė nuosavybės teisė yra suteikta žmogui pačios prigimties. Tuo iš tikrųjų ryškiausiai žmogus ir skiriasi nuo kitų būtybių. Šios ne pačios tvarkosi, o vadovaujasi ir yra valdomos dvigubo prigimties instinkto. Tas dvigubas instinktas apsaugoja jų gyvą veikimo galią, atitinkamai išvysto jų jėgas ir sužadina bei nustato jų atskirus veiksmus. Vienas instinktas yra jų gyvybei apsaugoti, antras — jų rūšiai išlaikyti. Abu šie dalykai yra jų pilnai pasiekiami, panaudojant tas gėrybes, kurios jau yra. Daugiau ką nors atlikti šie gyviai neįstengia, nes jie vadovaujasi vien jausmėmis ir jų jiems teikiama atskirų daiktų patyrimu. — Visai kitokia žmogaus prigimtis. Žmogus turi, tiesa, visu pilnumu ir apimtimi gyvuliškosios prigimties savybes ir todėl privalo ne mažiau, kaip ir kiti gyviai, naudotis medžiaginėmis gėrybėmis. Tačiau ši gyvuliškoji prigimtis, nors ir visu pilnumu turima, nesudaro dar žmogiškosios prigimties. Jinai yra daug žemesnė už žmogiškąją prigimtį ir skirta šiai paklusti bei tarnauti. Kas mus iškelia ir išaugstina, kas daro žmogų žmogumi bei išskiria jį iš kitų tarpo, — tai protas bei protavimo galia. Kadangi iš visų gyvių tik vienas žmogus turi galią

protauti, todėl reikia pripažinti, kad žmogus turi teisę ne tik gėrybes sunaudoti, — tatau yra visiems gyviams bendra, — bet ir jas pastoviai bei neribotam laikui sau pasilaikyti. Tai liečia ne tik tuojau naudojamąsias, bet ir nuo naudojimo atliekamąsias gėrybes.

Dar labiau tai išryškėja, jei giliau panagrinėsime žmogaus prigimtį esmę. Protu žmogus apima nesuskaitomus dalykus ir dabartinius sieja su būsimaisiais. Kadangi žmogus yra savo veiksmų viešpats, tai jis, amžinųjų nuostatų ir visavaldančiojo Dievo Apvaizdos priklausydamas, pats valdosi savo išminties įžvelgimu. Todėl jis turi teisę pasirinkti savo nuožūrą ne tik dabar panaudotinus dalykus, bet ir tuos, kurie jo ateičiai yra daugiausiai reikalingi. Iš to eina, kad žmogui turi priklausyti ne vien žemės vaisiai, bet ir pati žemė, nes josios vaisiais jisai gali užtikrinti savo ateities reikalavimus. Tie kiekvieno žmogaus reikalavimai nuolat kartojasi, nes, šiandien patenkinti, rytoj vėl pasireiškia. Todėl gamta turėjo duoti žmogui ką nors pastovaus ir nenykstamo, kas teiktų jam nuolatinę paramą. Tos gi niekas kitas negali pastoviai suteikti, kaip tik žemė savo gausiais vaisiais. Nėra jokio pagrindo žmogaus aprūpinimą pavesti valstybei. Žmogus juk pirmesnis už valstybę, todėl jo prigimtis privalėjo turėti savo gyvybei ir kūnui apsaugoti teisę pirmiau, negu atsirado bet kokia valstybė.

b) yra žmogaus darbo vaisius ;

Minėtasis šv. Tėvas sako apie tai: « Iš tikrųjų visiškai suprantama, kad darbininkas, dirbąs pelningame versle, pirmiausiai nori ir siekia įsigyti sau ką nors, kas priklausytų jam, kaip privati jo nuosavybė. Jei jisai paveda savo darbo jėgą kitam, tai daro tam tikslui, kad įsigytų būtinų pragyventi bei savo būklei palaikyti dalykų. Todėl už savo darbą jis turi pagrįstą ir pilną teisę reikalauti sau ne tik atlyginimo, bet ir galimumo sunaudoti jį, kaip patinkamas. Jeigu tad, kukliai gyvendamas, susideda jis santaupų ir įgyja už jas, kad būtų geriau apsaugotas, žemės sklypą, tai toji žemė nėra kas kita, kaip tik tas pats uždarbis, tik kitokio pavidalo. Todėl tokiu būdu įsigytoji žemė priklauso jam taip, kaip kad ir darbu įgytasis užmokestis. O tai, savaime aišku, kaip tik ir sudaro judomojo ir nejudomojo turto privačios nuosavybės teisę... Jokių būdu nekalba prieš privačią nuosavybę tai, kad Dievas yra sukūręs žemę visų žmonių naudai ir gerovai. Jei sakoma, kad Dievas yra paskyręs žemę bendrai visiems žmonėms, tai nereiškia, kad žemės valdymas priklauso be skirtumo visiems, bet kad Dievas pats nė vienam atskirai nėra kokio nors žemės gabalo suteikęs. Privačios nuosavybės artimesnį sutvarkymą Dievas yra palikęs patiems žmonėms bei tautų nuostatams. Pagaliau, nežiūrint to, kad ir kaip bebūtų žemė atskiriems asmenims padalinta, ji nepaliauja tarnavusi visų žmonių naudai, nes nėra nė vieno iš mirtingųjų, kurs galėtų be jos vaisių gyventi. Kas neturi nuosavios žemės, tas pasiekia tai darbu. Todėl galima pilnai tvirtinti, kad visa, kas reikalinga pragyventi ir žmogiškai būklei palaikyti, įgaunama darbu: ar tai darbu savame žemės sklype, ar kokiame nors gamybos versle, kurio atlyginimas yra ne kas kita, kaip tik įvairių žemės gėrybių padarinys, kuriomis jis pakeičiamas. Iš to vėl eina, kad privati nuosavybė atitinka prigimtį. Žemė, tiesa, teikia apščiai labiausiai reikalingų gėrybių gyvybei ir jos ugdymui išlaikyti, tačiau be žmogaus pastangų ir rūpesčio pati iš savęs to duoti negali. Gamindamas žemės gėrybes, žmogus panaudoja savo kūno ir dvasios jėgas ir tokiu būdu tą savo apdirbtą medžiaginę gamtos dalį skiria sau, kurioje yra palikęs tarsi kokį savo asmens atspaudą. Todėl visai teisingai reikia pripažinti, kad ta dalis yra jo nuosava, ir niekam nėra jokių būdu leidžiama tą jo teisę pažeisti. — Šie įrodymai tiek aiškūs, jog reikia stebėtis, kodėl tam priešinasi kai kurie atgyvenusių pažiūrų atnaujintojai. Jie pripažįsta atskiram žmogui teisę naudotis žeme ir jos vaisiais, tačiau niegia jam teisę turėti nuosavybę ar tai žemės sklypą, kurį jis apstatė,

ar tai dirvą, kurią jis išpureno. Tai neigdami, jie nemato, kad atima iš žmogaus jo darbu pelnytus vaisius. Juk dėl žmogaus darbo bei jo sugėbėjimo žemė pakeičia visiškai savo pavidalą, būtent, iš miškų apžėlusios, virsta naudojama, iš nederlingos — naši... Argi suderinama būtų su teisingumu, jei kas nors pasisavintų ir naudotų tai, ką kitas savo prakaitu yra aplaistęs?»

c) reikalinga tinkamai aprūpinti šeimai;

Tas pat šv. Tėvas sako: «Šeima, arba namų bendruomenė, nors ji ir mažiausia, vis tiek yra tikra bendruomenė ir už visas valstybes pirmesnė, todėl būtina jai turėti tam tikras teises ir pareigas, visai nuo valstybės nepriklausomas. Tai, ką mes esame įrodę, būtent, kad kiekvienas žmogus turi įgimtą nuosavybės teisę, reikia taikyti žmogui, ir kaip šeimos galvai... Švenčiausia prigimties įstatymo teisė įpareigoja šeimos galvą aprūpinti maistu ir visu kuo kitu tuos, kuriems jis yra suteikęs gyvybę. Pati prigimtis verčia jį taip pat įgyti bei parūpinti savo vaikams, kuriuose atsispindi ir tam tikra prasme toliau veikia tėvo asmuo, visa tai, kas juos nuo pat atsiradimo tinkamai apsaugotų nuo skurdaus būvio. O tai pasiekama tik tada, kai turima nuosavių vaisingų gėrybių, kurias paveldėjimo keliu perteikiama vaikams.

d) ją saugoja ir gina pats Dievas.

Juk ne kokiam kitam, kaip tik šiam tikslui Jis yra davęs savo įsakymus: «Nevogk!» ir «Negeisk nė vieno daikto, kurs yra tavo artimo!» V. Jėzus šiuodviejų įsakymų ne tik nepanaikino, bet juodu patvirtino. Kai vienas jaunuolis klausė Jo, kokių įsakymų reikia laikytis, kad galima būtų laimėti amžinąjį gyvenimą, Jis aiškiai nurodė šiuosius: «Nesvetimoteriauk, neužmušk, nevogk, neliudyk neteisingai, neapgaukinėk» (Mork. 10, 19) ir t.t.. Jis pats turėjo tiek gamybos priemonių (dirbtuvę, įrankius), tiek vartojimo gėrybių (maisto dalykų, kūno daangos) nuosavybę. Vieną dalyką tik Jis atsidėjęs skelbė ir primygtinai pabrėždavo, tai, būtent, kad nereikia per daug pririšti širdies prie šio pasaulio gėrybių ir dėl jų užmiršti nepalyginti vertingesnes amžinąsias.

Nuosavybės ribos.

6. Žmonių nuosavybės teisė anaipol nėra neribota. Ribas jai nustato: a) Dievo teisės, b) dorovės dėsniai, c) bendrasis labas.

a) Dievo teisės. — Dievas yra visų daiktų Kūrėjas, vyriausias Valdovas ir tikrasis Savininkas. «Viešpaties yra žemė ir tai, ko ji pilna, pasaulis ir kas jame gyvena» (Ps. 23, 1), sakoma šv. Rašte. Suteikdamas žmonėms nuosavybės teisę, Jis savo teisių anaipol neišsižadėjo ir net negali išsižadėti, kaip kad negali nebūti savo sukurtųjų daiktų Kūrėju. Žmonės iš tikrųjų yra tik daiktų valdytojai, užvaizdos, bet ne pilni jų savininkai. Jie tad negali elgtis su jais taip, kaip jiems kartais norėtųsi, bet turi paisyti Dievo teisių, kuriam galų gale privalės išduoti iš visko apyskaitą. Ne be reikalo V. Jėzus, pažymėdamas šiąją tiesą, vadino juos nuomininkais, kuriems savininkas išnuomojo vynuogyną, tarnais, kuriems šeimininkas davė savo turtą, kad jais verstųsi ir jam atiduotų pelną, užvaizdais, skirtais prižiūrėti savo valdovo gėrybes, ir pan.

b) Dorovės dėsniai. — Dievas paskyrė šio pasaulio daiktus žmonių reikalams aprūpinti. Tai tikrasis jų uždavinys. Nuo jo neturi jie nukrypti, net būdami kieno nors nuosavybe. Todėl nėra leista naudoti juos kam nors kitam, aplenkiant žmonių reikalų aprūpinimą. Nedora yra, pvz., šerti gyvuliams javus, o juo labiau juos naikinti, kai yra žmonių, kurie neturi ko valgyti.

c) Bendrasis labas. — Žmonės iš pat prigimties yra skirti gyventi bendrai. Jie tad privalo žiūrėti ne tik pačių savo gerovės, bet ir bendrojo labo. O bendrasis labas ne kartą reikalauja, kad atskirų savininkų nuosavybė būtų vienokiu ar kitokiu būdu aprėžta, susiaurinta. Tam susiaurinimui anaip tol nėra leista priešintis, nes kas tai darytų, eitų prieš bendrąją gerovę ir, aišku, nusikalstų. Kadangi valstybės uždavinys yra rūpintis bendrąja žmonių šio pasaulio gerove, tad ji turi ir teisę tam tikrais atvejais apriboti savo piliečių nuosavybę.

Valstybės teisės į piliečių nuosavybę.

7. Valstybė anaip tol neturi teisės visiškai panaikinti piliečių nuosavybę.

Ir nesunku suprasti kodėl. Juk žmonės nuosavybės teisę turi iš Dievo, o ne iš valstybės. Valstybė privalo tarnauti žmonėms, bet ne jų pagrindines teises griauti.

Tačiau, kai bendras labas reikalauja, valstybė turi teisę vienaip ar kitaip piliečių nuosavybę aprėžti, ar net laiką ir nusavinti. Bet už nusavintus daiktus privalo atitinkamai atlyginti. Kitaip — elgtųsi neteisingai.

II. NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

Būdai įsigyti nuosavybei.

1. Būdai teisėtai įsigyti nuosavybei yra šie:

- a) savo darbo vaisių pasilaikymas;
- b) niekam nepriklausančių daiktų užėmimas;
- c) turimų daiktų prieauglis;
- d) daiktų radimas;
- e) valdymo įsisenėjimas;
- f) įvairios sutartys.

Savo darbo vaisių pasilaikymas.

2. Ką žmogus savo sielos jėgomis sukuria ar savo darbu iš savo medžiagos ir savo priemonėmis pagamina, tai jam ir priklauso.

Tai savaime aišku. Klausimas kyla tik dėl tokių darbo vaisių, kurie skirti plačiam vartojimui, kaip sakysime, įvairūs raštai, meno kūriniai, išradimai ir pan. Visi sutinka, kad paskelbti juos be autoriaus žinios yra didelė vagystė. Kai tie dalykai jau yra išleisti, tolimesnis jų leidimas taip pat priklauso autoriui, nes būtų neteisinga, jei kiti pelnytųsi iš to, ką jis sukūrė ar išrado. Bet kita vertus, negalima leisti, kad jie amžinai liktų visuomenei neprieinami. Todėl sutartinė žmonių teisė leidžia juos po tam tikro laiko paskelbti ar pakartoti ir be jų autoriaus žinios. Koks yra tas laikas, ne visur vienaip nustatyta, pvz., Vokietijoje ir Austrijoje 30 metų po pirmo kūrinio pasirodymo, Prancūzijoje — 50 m., Jungtinėse Amerikos Valstybėse — 28 m. ir t.t.. Šis nustatymas saisto sąžinę, ir kas jam nusikalsta, privalo atsilyginti.

Kai del vertimo į kitas kalbas, tai reikia pasakyti, kad nedera jo daryti be veikalo autoriaus žinios. Jo teises apsaugoti išpareigojo daugelis tautų 1886 m. Berne ir 1896 m. Paryžiuje tam tikrais susitarimais. Aišku, jos turi jų ir laikytis. Mūsų tauta nėra prie šių susitarimų prisidėjusi.

Niekam nepriklausančių daiktų užėmimas.

3. Pačia savo prigimtimi žmogus turi teisę užimti ir pasi-
laikyti sau tai, kas niekam nepriklauso.

Šiuo būdu atsirado pirmutinė žmonių nuosavybė. Kai Dievas sukūrė juos, visi daiktai buvo dar be savininko. Žmonės netruko juos vieną po kito užimti. Jau apie Adomo ir Jievos sūnų Abelį sakoma šv. Rašte, kad jis «aukojo Dievui savo kaimenės pirmones» (1 Moz. 4, 4), vadinasi, turėjo jau nuosavybę. Ilgainiui, bedaugėdami žmonės, paėmė savo valdžion, veik visus daiktus taip, jog dabar nedaug kas teliko be savininko. Šiais laikais galima užimti tik kaikuriuos brangius akmenis ir metalus bei taip pat laukinius žvėris, laukinius paukščius ir žuvis, jei jie gyvena ne privatiems asmenims priklausančiuose plotuose ar vandenyse. Be to, šių daiktų užėmimą dažnai tvarko valstybė savo įstatymais, kurių reikia pa-
syti.

Turimų daiktų prieauglis.

4. Kas yra tikras kokio daikto savininkas, tam dažniausiai priklauso ir visa tai, kas prie to daikto kokiu nors būdu priauga.

Skiriamas keleriopas prieauglis. Visų pirma natūralinis arba daikto vaisiai, pvz., gyvulių vaikai, medžių vaisiai ir pan.. Čia galioja dėsniis: daiktas veda vaisius savo savininkui. Toliau, yra dirbtinis prieauglis, kaip pvz., iš svetimų lentų padaroma stalas, svetimoje drobėje nupiešiama paveikslas, svetimame lauke pastatoma namas ir t.t. (žinoma, be tų daiktų savininkų sutikimo). Čia laikomasi dėsniio: svarbesniojo daikto savininkui priklauso tai, kas prie jo daikto priaugo. Tiktai, deja, ne visada lengva atskirti, ktrats daiktas yra svarbesnis: ar, sakysime, lentos ar stalas, ar drobė ar paveikslas, ar laukas ar namas ir t.t.. Todėl ne kartą čia turi įsikišti teismas ir, ką jis nusprendžia, to reikia ir laikytis. Galop, mišrus prieauglis yra tada, kai dalimi būva jis natūralinis, dalimi dirbtinis, pvz., svetimoje dirvoje pasėti javai ar pasodinti vaismedžiai ir pan.. Čia irgi laikomasi dėsniio, jog svarbesniojo daikto savininkui priklauso tai, kas prie jo daikto priauga.

Radimas.

5. Radimas yra tam tikra užėmimo rūšis. Tačiau anaipatol ne visada, bet tik esant tam tikroms sąlygoms, galima teisėtai pasisavinti rastą daiktą.

Skiriama trejopi rasti daiktai: lobis, savininko sąmoningai išsižadėtas daiktas ir savininko netyčiomis pamestas daiktas.

Lobis.

Lobiu vadinama kilnojamą, vertingą ir paslėptą, dažniausiai žemėje užkastą daiktą, kurio savininkas nėra žinomas. Jis priklauso tam, kas jį randa, jei randa jį savo lauke; o jeigu svetimame — pusė jam, pusė lauko savininkui.

Jei kuriose šalyse valstybės įstatymai yra kitaip nustatę, to reikia ir laikytis, bent po teismo sprendimo.

Savininko sąmoningai išsižadėtas daiktas.

Daiktas, kurio savininkas sąmoningai ir tikrai išsižadėjo, nebepriklauso niekam. Tad teisėtas jo savininkas pasidaro tas, kas pirmas jį pasiima.

Sakoma — tikrai išsižadėjo, — nes jei išsižadėjimas yra ne tikras, o tik tariamas, daikto jokiū būdu negalima savintis. Todėl, pvz., nėra leista imti daiktų, priklausančių tiems savo ar svetimos šalies gyventojams, kurie dėl kilusių per karą toje vietoje kautynių, išbėgiojo; taip pat neleista savintis trobų dalis, medžius ir kitus daiktus, kuriuos atneša staiga patvinusios upės vanduo. Bet leista rinktis po javų suvalymo dirvoje likusias varpas, nes savininkas yra tikrai jų išsižadėjęs.

Savininko netyčiomis pamestas daiktas.

Netyčiomis pamestas daiktas nepalauja priklausęs jį pametusiam savininkui. Radėjo teisės ir pareigos jo atžvilgiu yra šios:

a) nėra griežtos pareigos paimti rastąjį daiktą;

Todėl kas jo nepaima, teisingumui nenusikalsta. Tačiau, jeigu tuojau nepaimtas daiktas greitai sunyktų ar sugestų, yra iš artimo meilės einanti pareiga jį paimti.

b) kas paėmė rastą daiktą, privalo jį saugoti, kaip savo, ir su atitinkamu stropumu jį ieškoti jo savininko;

Ieškojimo stropumas turi maždaug atitikti daikto vertę. Jei daiktas vertingesnis, stropumas turi būti didesnis, jei menkesnės vertės, pakanka mažesnio stropumo. Dažnai valstybės įstatymai nustato, kokių stropumu reikia ieškoti savininko. Jų privalo ir laikytis, nes kitoks nėra pakankamas. Be abejo, geriausia rastus daiktus atiduoti policijai ar kokiai kitai tam tikslui skirtai įstaigai, o ji jau ir daiktą tinkamai apsaugos ir tinkamai pasirūpins ieškoti jo savininką. Beje, naudotis rastu daiktu nėra leista, jei nuo to darosi jis menkesnis.

c) atsiradus savininkui, daiktą reikia jam grąžinti. Daikto saugojimo, savininko ieškojimo ir, jei daiktas gyvas, jo išlaidų išlaidas savininkas privalo sumokėti radėjui;

Padengus savininkui šias išlaidas, nieko daugiau radėjui nepriklauso. Jeigu kur gyvenimo papročiai ar valstybės įstatymai leidžia reikalauti dar vadinamųjų radybų, savininkas privalo duoti jas tokias, kokias yra nustatę papročiai ar įstatymai. Didesnių reikalauti radėjas neturi teisės; taip pat neturi teisės reikalauti radybų ten, kur jų nei papročiai, nei valstybės įstatymai nežino, nebent savininkas būtų jas pažadėjęs.

d) jei praėjus tam tikram gana ilgokam laikui, savininkas neatsiranda, radėjas gali pasilaikyti daiktą sau. Žinoma, tobuliau yra atiduoti jį geriems tikslams, bet griežtos pareigos taip padaryti nėra.

Kiek laiko turi praeiti, kad rastą daiktą galima būtų pasilaikyti sau, smulkiau nurodo valstybės įstatymai. Jų reikia čia ir laikytis.

e) bet jei kas tyčiomis neįieškojo savininko ar įieškojo jo su nepakankamu stropumu, tas ir, praėjus nustatytam laikui, neturi teisės pasilaikyti daikto, bet privalo atiduoti jį geriems tikslams.

Taip yra dėl to, kad, kas šitaip elgėsi, tas norėjo padaryti artimui skriaudą. O niekas neturi teisės lobti su svetima skriauda.

Valdymo įsisenėjimas.

6. Kas per tam tikrą valstybės įstatymų nustatytą laiką valdo svetimą daiktą, būdamas giliai įsitikinęs, kad tai jo paties daiktas, tas įsigyja jį nuosavybės vadinama įsisenėjimo teise.

Kad galima būtų įsisenėjimu įsigyti nuosavybės koki nors daiktą, reikia šių sąlygų: a) daiktas turi būti tinkamas patekti į privatinę nuosavybę. Mat, kaikurie daiktai, ar tai savo esme, ar dėl Bažnyčios ar valstybės draudimo, nėra tam tikslui tinkami, sakysime pvz., viešieji keliai, vykupijų ar parapijų ribos, našlaičių turtas ir t.t.; b) kad daiktas būtų ramiai valdomas, atseit, kad niekas nespriešintų jo valdymui, niekas prieš jį neprotestuotų; c) kad pagrindas, kuriuo daiktas valdomas, būtų tikras, o ne melagingas. Pvz., negali įsisenėjimu įsigyti daikto tas, kas, žinodamas esąs jo tik globotojas, skelbtųsi savininku; d) kad daiktas būtų visą laiką valdomas su giliu įsitikinimu, jog tai tikrai nuosavas; e) kad praeitų valstybės įstatymų nustatytas laikas. Jis ne visose šalyse vienodas. Lietuvoje buvo 10 metų. — Kai visos šitos penkios sąlygos susieina drauge, daiktą galima teisėtai įsigyti nuosavybės įsisenėjimu. Jei kurios nors šių sąlygų trūksta, įsisenėjimo anaipol nėra.

ĮVAIRIOS SUTARTYS

Sutarties sąvoka.

1. Sutartis yra dviejų ar didesnio skaičiaus asmenų susitarimas tarp savęs perleisti vieni kitiems koki nors daiktą ar teisę juo naudotis, pvz., daiktą paskolinti, parduoti ir pan.

Sutarties galiojimo sąlygos.

2. Kad bet kokia sutartis galiotų, reikia šių sąlygų:

a) ją darantieji asmenys privalo turėti pilną protą ir neaimitas ar susiaurintas čia teises;

Dažniausiai pasitaikęs teisėtas nuosavybei įsigyti būdas yra įvairios sutartys.

Vaikų, bepročių ir girtų sutartys yra be galios. Negalioja taip pat sutartys tų, kuriems valstybės ar Bažnyčios įstatymai nepripažįsta teisės jas daryti.

b) sutarties dalykai turi būti arba jau esami, arba tikrai būsimi, vienam iš susitariančiųjų nuosavūs ir dori;

Tai savaime aišku. Juk negalima perleisti kitam tokio dalyko, kokio nėra ir nebus, ar kurs nepriklauso perleidžiančiajam. Jei dalykas nedoras, negali būti dėl jo jokios sutarties, o jei ji padaroma — visiškai negalioja.

c) sutartis privalo būti laisva ir aiškiai pareikšta.

Laisva, — vadinasi, turi eiti ne iš klaidos, apgaulės ar prievartos. Aiškiai pareikšta, — kad susitariančiai žinotų, jog ji tikrai įvyko. Pareikšimas gali būti padarytas žodžiais, raštu ar kokiais nors veiksmais.

Dažniausiai pasitaikančiosios sutartys.

3. Daug ir labai įvairių yra sutarčių. Dažniausiai pasitaiko šios :

a) pažadas, dovanojimas, palikimas ;

Tai vadinamosios vienašalės sutartys, nes čia tik viena iš susitariančiųjų šalių įsipareigoja ką nors duoti ar padaryti, o kita tai tik priima.

b) darbo sutartis, pardavimas, pirkimas, varžytinės, išnuomojimas, nesuvartojamo ir suvartojamo daikto paskolinimas.

Tai abišalės sutartys, kadangi abidvi susitariančios šalys įsipareigoja viena kitai ką duoti, ar padaryti.

c) apdraudimas, lažybos, lošimas, loterija.

Tai taip pat abišalės sutartys, bet susijusios su rizika, kadangi viena ar abi susitariančiosios šalys įsipareigoja ką nors duoti ar padaryti taip, kaip tai nulems burtas ar likimas.

Pažadas.

4. Pažadas yra tai vieno asmens (ar kelių asmenų) įsipareigojimas ką nors dovanai duoti ar padaryti kitam asmeniui (ar kitiems asmenims), jam (ar jiems) pareikštas ir jo (ar jų) priimtas.

Kad pažadas galiotų, suprantama, turi būti visos tos sąlygos, kurių reikia, kad galiotų bet kokia sutartis.

Pažadas taip saisto pažadėtoją, kaip jis norėjo įsipareigoti, jį bedarydamas. Jei norėjo užsidėti sau svarbią pareigą, tokia ji ir yra, jei ne, — ne.

Kas galėdamas, nevykdo pažado, sunkiai nusideda, jei pareiga buvo svarbi. Bet atsilyginti čia nereikia, kadangi niekamn epadaro skriaudos. Be abejo, yra ir neprotinga ir negarbinga žadėti ir netesėti.

Dovanojimas.

5. Dovanojimas yra laisva valia atliekamas savo daikto perleidimas kitam, kurs sutinka jį priimti.

Dovanojimas tik tada tegalioja, kai dovanojantysis turi teisę dovanoti, o apdovanojamasis — dovaną priimti. Gi vieno ir kito teisės čia ne kartą suvaržo valstybės ar Bažnyčios įstatymai, kurių privalu laikytis.

Teisėtai duota ir teisėtai priimta dovana neatšaukiamai pereina į gavėjo nuosavybę taip, jog be jo sutikimo davėjas negali jos atsiimti.

Jei kartais valstybės įstatymai čia nustato kitaip, jų reikia laikytis bent po teismo sprendimo.

Palikimas.

6. Mirdamas žmogus, turi teisę palikti savo turtus savo vaikams ar kuriems kitiems savo pasirinktiems asmenims.

Sąlygas nustato čia valstybių įstatymai, kurių apskritai reikia laikytis.

Gavusieji palikimą asmenys privalo atlikti visas pareigas, kurios ar tai savaime su palikimu susijusios, ar palikusiojo asmens prie jo prijungtos. Kitaip, — jie nustoja teisės į palikimą.

Nuo palikimo ar jo dalies, be abejo, galima atsisakyti. Bet anaip tol negalima atsisakyti nuo jo pareigų, o pasilikti sau tik jo naudą. Kas ima naudą, tas būtinai turi imti ir pareigas.

Kas pasakyta apie palikimą, tai galioja ir *testamentui*, nes testamentas tai tam tikra palikimo rūšis.

Pažymėtina, jog daug kur valstybės įstatymai reikalauja, kad testamentas būtų rašomas jų nurodytu būdu. To reikia ir laikytis. Žinoma, kas to nesilaiko, nenusideda, bet tik testamentą paverčia niekais, kadangi valstybė dažniausiai jo netvirtina.

Darbo sutartis.

7. Darbo sutartis yra toji, kuria darbininkas įsipareigoja atlikti darbdaviui kokį nors darbą, o darbdavys — duoti jam už tai atlyginimą.

Ši sutartis yra leista ir teisėta, nes žmogus turi savo jėgų nuosavybę ir gali jas pagal norą doriems tikslams panaudoti. Kartais yra net pareiga naudoti jas šiuo būdu, tada, būtent, kai kitaip neįmanoma pačiam pragyventi ir šeimos išlaikyti.

Kai dėl *atlyginimo*, tai pasakytina štai kas :

a) jis turi būti teisingas ;

b) ne kiekvienas atlyginimas, dėl kurio darbininkas laisvai susitaria su darbdaviu, jau tuo pačiu yra teisingas ;

Tai dėl to, kad darbininkas, ar tai vargo verčiamas ar iš nežinojimo, gali sutikti dirbti už mažesnę atlyginimą, negu jam teisingai priklauso.

c) kad atlyginimas būtų tikrai teisingas, nustatant jį, reikia atsižvelgti į šiuos dalykus :

aa) į darbininko reikalą pačiam tinkamai pragyventi ir sukurti bei aprūpinti savo šeimą ;

Juk darbininkui darbas yra vienatinė priemonė atlikti pareigoms, kurias jam uždėda pati prigimtis, būtent, išlaikyti patį save ir sukurti bei aprūpinti savo šeimą. Tad atlyginimo už darbą būtinai turi tam tikslui pakakti. « Žinoma », kaip teisingai pastebi popiežius Pijus XI (encikl. « Quadragesimo anno »), « ir kiti šeimos nariai, kiekvienas pagal savo išgales, turi prisidėti prie bendro visų išlaikymo, kaip tatai matome ne tik ūkininkų šeimose, bet ir daugely amatininkų ar mažų pirklių šeimose. Bet neleistina išnaudoti vaiko jaunystę ir moters silpnybę. Šeimos motinos darbas yra pirmiausia namie arba namų ūkyje ir šeimos rūpesčiuose. Didžiausia blogybė, kurią reikia visomis pastangomis pašalinti, tai toji, kad motinos dėl menko tėvo uždarbio yra verčiamos už namų sienų ieškoti apmokamo darbo, apleisdamos motiniškus darbus ir pareigas, ypačingai vaikų auklėjimą. Reikia tad dėti visas pastangas, kad tėvai gautų ganėtiną atlyginimą, kurio pakaktų visiems šeimos reikalams patenkinti. Jei šių dienų pramonės sąlygos ne visados leidžia taip daryti, tai socialinis teisingumas reikalauja, kad būtų pirmiausia padarytos tokios reformos, kurios užtikrintų suaugusiam darbininkui tokį atlyginimą ».

bb) į įmonės būklę, kad, būtent, per didelio atlyginimo reikalavimas neverstų ją paliauti veikus.

Tai būtū nemaža nelaimē patiems darbininkams. Tačiau jei īmonē silpnai laikosi dēļ jos vadovybēs nesugebējimo ar apsileidimo, būtū ne-teisinga mažinti dēļ to darbininkams atlyginimā.

cc) ī tai, kad nebūtū pakenkta bendrajam labui.

O bendrajam labui kenkia : jei darbininkai, net labai kukliai gyven-dami, nieko negali susitaupyti ateičiai ; jei daug darbininkū turi liktis be darbo ar darbā dažnai nutraukti ; jei īvairiū īmoniū duodamasis atly-ginimas nesiderina su būtiniausīū pragyvenimui daiktū kaina.

Pardavimas.

8. Pardavējo pareigos yra šios :

a) atiduoti pirkėjui tā daiktā, kurī jis nusipirko ;

Nēra leista pakeisti jī kitu. Nebent pirkējas aišķiai su tuo sutiktū.

b) pasakyti pirkėjui esminius daikto trūkumus. Neesmi-nius trūkumus reikia nurodyti tik tada, jei pirkējas apie juos klausia ;

Esminiai trūkumai yra tie, kurie padaro daiktā netinkamā ar mažai tetinkamā vartoti, juos pardavējas privalo ir neklausiamas nurodyti. Ki-taip — elgsis neteisingai ir padarys pirkėjui didelē skriaudā. Neesminiai trūkumai yra tie, kurie daro daiktā tik mažiau patogū vartoti. Jū sa-vaimē nēra pareigos nurodyti. Bet, pirkėjui klausiant, reikia tai padaryti.

c) atiduoti pirkėjui daiktā tokioje būklēje, kokioje buvo jis parduodant.

Vadinasi, nei daikto matas, nei svoris neturi būti sumažinti.

d) kol pirkējas daiktā pasiims, saugoti jī taip, kaip savo.

Jei dēļ pardavējo kaltēs daiktas pražūsta ar sugenda, privalo pirkėjui atlyginti.

Pirkimas.

9. Pirkējas privalo :

a) sumokēti už daiktā teisingā kainā ;

Deja, ne visada lengva žinoti, kokia kaina teisinga. Apskritai teisinga reikia laikyti tąjā, kuriā nustato teisēta vyriausybē. Nepaisyti jos tegalima vien tada, kai beveik niekas jos nesilaiko, arba kai daiktas yra žymiai ge-resnēs rūšies negu tas, kurī turi galvoje vyriausybē. Jei nēra šalies vyriausybēs nustatytos kainos, reikia laikytis tos, kuriā nustato bendras žmo-niū vertinimas, arba, kaip sakoma, rinkos kainos. Jei nē tos nēra, galima mokēti pagal susitarimā.

Jei pardavējas nežino tikros daikto vertēs ir prašo už jī daug mažiau nekaip jis vertas, pirkējas neturi teisēs išnaudoti šī jo nežinojimā, bet pri-valo jī išpėti ar jam pasiūlyti bent žemiausią teisingā kainā.

b) sumokēti už daiktā reikiamu laiku ;

Vadinasi, tuo, kurs buvo sutartas. O jei nebuvo sutartas, tai atsiimant pirkinį. Jei dēļ nudelsimo sumokēti pardavējas patiria nuostoliū, pirkējas privalo juos atlyginti.

c) pasiimti daiktā sutartu laiku.

Jei laikas nebuvo sutartas, tai kuo greičiau. Pardavējas turi teisę reikalauti, kad pirkējas tai padarytū.

Varžytinės.

10. Parduočas varžytinėse privalo :

- a) atiduoti daiktą tam, kas daugiausiai už jį įsiūlo ;
- b) nekelti daikto kainos, pastatydamas netikrus varžovus, atseit, tokius, kurie nemano daiktą pirkti, bet tik nori pakelti jo kainą ;
- c) nepakeisti menkesniais į varžytinės išstatytus ir pirkėjų jau apžiūrėtus daiktus.

Perkas varžytinėse :

- a) neturi teisės jėga ar apgaule kliudyti kitiems asmenims dalyvauti varžytinėse ;
- b) bet gali gražumu prašyti juos, kad nekeltų kainos ;
- c) gali taip pat susitarti su jais, kad už daiktą nebūtų daugiau siūloma, negu paprastai jis vertas.

Išnuomojimas.

11. Daikto išnuomojimas labai panašus į pardavimą. Tad atiduodančiojo nuomon asmens pareigos tos pačios, kaip parduotojo, o nuomininko, — kaip pirkėjo. Be to, jei išnuomotajam daiktui pasidaro kokia žala, privalo už ją atlyginti nuomininkas, jei :

- a) arba jis už ją yra tikrai kaltas ;
- b) arba taip buvo aiškiai susitarta ;
- c) arba teismas jam tai priteisia.

Nesuvartojamo daikto paskolinimas.

12. Nesuvartojamo daikto paskolinimas yra sutartis, kuria savininkas leidžia kitam naudotis savo daiktu per tam tikrą laiką su pareiga po to jį grąžinti.

Pasiskolinusiojo pareigos yra šios :

- a) naudoti daiktą tam tikslui, kuriam jį gavo ;

Jei naudoja jį kitam tikslui, nusikalsta teisingumui ir privalo atlyginti nuostolius, kokių dėl to patiria daikto savininkas.

- b) padengti visas paprastai reikalingąsias daiktui išlaidas ;

Tad, jei, pvz., pasiskolino arklį, privalo duoti jam pašarą. Jei kartais atsiranda nepaprastų išlaidų, neturi pareigos jas padengti, nebent pats būtų už jas kaltas. Tad, jei gavo, pvz., ligūstą arklį, neprivalo mokėti už jo gydymą, nebent pats būtų jį apsargdinęs.

- c) pasiskolintąjį daiktą tinkamai prižiūrėti ir saugoti ;

Jei dėl jo kaltės pasidaro daiktui žalos, turi už ją atlyginti ; taip pat turi atlyginti ir tada, jei žala įvyksta be jo tikros kaltės, bet jei priteisia tai teismas.

d) pasibaigus laikui, tuojau sugrąžinti daiktą savininkui, nors jis to ir nereikalautų;

Jei sugrąžinti nudelsia, privalo atlyginti visus nuostolius, kokių dėl to patiria savininkas.

e) jei daiktas be jo kaltės žūva, žūva savininkui.

Todėl nėra pareigos už jį atlyginti, nebent kitaip nuspręstų teismas.

Daikto savininkas privalo :

a) nurodyti pasiskolinusiajam slaptus daikto trūkumus ar ydas ;

Jei to tyčiomis nepadaro, ir pasiskolinusis patiria dėl to nuostolių, turi juos atlyginti.

b) sumokėti nepaprastas išlaidas, kurios reikalingos daiktui išlaikyti, jei, žinoma, jos atsirado be pasiskolinusiojo asmens kaltės ;

c) nereikalauti grąžinti daiktą prieš sutartą laiką, nebent netikėtai atsirastų labai svarbi priežastis.

Suvartojamo daikto paskolinimas.

13. Paskolinimas suvartojamo daikto yra sutartis, kuria savininkas duoda kitam asmeniui savo daiktą su sąlyga, kad jis po sutarto laiko grąžintų jam kitą tos pat rūšies ir kokybės daiktą.

Pasiskolinusis daiktą asmuo pasidaro tikras jo savininkas, nes gali ne tik juo naudotis, bet ir jį suvartoti. Todėl, jei daiktas žūva, žūva jam, ir jis nėra laisvas nuo pareigos grąžinti tos pat rūšies ir kokybės daiktą paskolinusiajam.

Skolinąs asmuo privalo :

a) nurodyti skolinamojo daikto trūkumus ir ydas ;

Jei to tyčiomis nepadaro, privalo atlyginti nuostolius, kurių dėl to tenka patirti pasiskolinusiajam.

b) nereikalauti, kad skola būtų grąžinta prieš nustatytą laiką.

Pasiskolinusis asmuo turi grąžinti :

a) tokios pat rūšies ir kokybės daiktą, kokios gavo ;

b) sutartu laiku.

Jei dėl nudelsimo grąžinti paskolinusis turi nuostolių, suprantama, privalo juos atlyginti.

Nuošimčiai.

14. Suvartojamuosius daiktus apskritai reikia skolinti visai *dovanai*, atseit, nereikalauiant už tai jokių palūkanų ar nuošimčių.

Ne be reikalo V. Jėzus yra pareiškęs : « Skolinkite, nieko iš to nesitikėdami » (Luk. 6, 35). Jis tap pat yra pasakęs, kad noromis skolintume paskolos prašančiam artimui : « Kas tave prašo, duok jam, ir nuo norinčio iš tavęs pasiskolinti nenusigręžk » (Mat. 5, 42).

Tačiau, dėl ypatingos šių laikų ūkinės santvarkos, galima imti už pinigų paskolinimą *nedidelius* nuošimčius.

Imti didelius nuošimčius yra *lupikavimas*, kurį griežčiausiai smerkia šv. Raštas ir Bažnyčia. Kokie nuošimčiai dideli, kokie ne, nelengva nustatyti, nes tai pareina nuo daug aplinkybių. Sakysime, apsukriam vertėvai ir 20% gali būti nedideli, gi tuo tarpu vargo nukamuotam paprastam žmogeliui ir 5% per dideli. Apskritai laikomi ne per dideliais tie nuošimčiai, kuriuos paprastai ima bankai.

Apdraudimas.

15. Apdraudimas yra tai sutartis, kuria kas nors už tam tikrą mokestį sutinka atlyginti nuostolius, kurių iš netyčių atsitiks kitai susitariančiajai šaliai.

Kad apdraudimo sutartis būtų teisinga reikia šių sąlygų:

a) kad draudimo mokestis atitiktų apdraustajam daiktui gresiančiųjų pavojų galimumą, numatant drauge ir reikalą draudėjui turėti šiek tiek pelno;

b) kad draudžiant, būtų pilnai nurodyti gresiantieji daiktui pavojai;

Jei žymi jų dalis nutylima, apdraudimo sutartis negalioja, ir apdraustasis neturi teisės reikalauti atlyginimo, kai įvyksta nuostolių.

c) kad draudėjas būtų tinkamai pajėgus atlyginti nuostolius.

Juk tiek teturi jis teisės imti draudimo mokestį, kiek pajėgia apdrausti. Žinoma, nėra reikalo, kad jis įstengtų tuoju atlyginti už visus vienu kartu žuvusius daiktus, kokius tik jis yra apdraudęs, nes paprastose aplinkybėse tiesiog neįmanoma, kad taip atsitiktų.

Apdraudimo sutartį sudariusiosios šalys privalo griežtai laikytis visų sąlygų, kurias nustatė ar tai juodvi tarp savęs, ar valstybės įstatymai.

Savaimė aišku, kad, jei apdraustojo daikto savininkas pats sąmoningai padaro jam žalos, tai neturi teisės reikalauti ir imti iš draudėjo atlyginimo. Net ir tuo atveju, jei tai priteistų jam teismas.

Lažybos.

16. Kad lažybos būtų teisingos, reikia:

a) kad atlyginimas už laimėjimą būtų tas pats, vis tiek, kuri šalis belaimėtų;

Nebent viena šalis sąmoningai pasitenkintų ir mažesniu atlyginimu.

b) kad dėl dalyko, dėl kurio lažinasi, abidvi šalys būtų maždaug lygiai netikros.

Jei viena šalis visiškai tikra, lažybos yra neteisingos, ir neturi ji teisės imti atlyginimo. Nebent kita žalis, tai žinodama, vis tiek norėtų lažintis.

Leistos yra lažybos:

a) jei jų dalykas nėra nedoras;

Todėl, pvz., nėra leista lažintis, kas daugiau suvalgys ar išgers, nes tai žalinga sveikatai ar net pavojinga gyvybei.

b) jei jų tikslas padorus ;

c) jei atlyginimas nėra labai didelis.

Jei atlyginimas skiriamas labai didelis, tai yra, viena, bereikalingas eikvojimas, antra, per daug uždega besilažinančiųjų aistras, trečia, paskatina į visokius sukčiavimus.

Lošimas.

17. Lošimas tai sutartis, kuria lošiantieji nusistato sumokėti atlyginimą tam, kurs laimės.

Kad lošimas būtų teisingas, reikia :

a) vengti bet kokių sukčiavimų ;

Kas sukčiaudamas laimi, ne tik negali imti to, ką laimi, bet privalo dar ir atlyginti kitiems, kurie būtų išlošę, jei jis nebūtų sukčiavęs.

b) kad lošiantieji būtų maždaug lygiai igudę, nebent mažiau igudusis vis tiek norėtų lošti ;

c) kad lošti būtų susitarta laisvai, su pilnu proto pažinimu ir pilnu valios sutikimu ;

d) kad lošiantieji turėtų teisę išstatyti rizikai tai, ką reikės atiduoti, jei praloš.

Tad nusikalsta teisingumui, kas ne savo, bet svetimais pinigais lošia. Jei jis laimi, gali pasilaikyti laimikį. Jei pralaimi, išlošusis neturi teisės jį imti, o jei paima, turi sugrąžinti tikrajam savininkui.

Kad lošimas būtų leistas, reikia :

a) kad būtų doras, tiek pats savaime, tiek laiko, vietos, asmenų ir kitų aplinkybių atžvilgiu ;

b) kad laimėtojai skiriamasis atlyginimas nebūtų labai didelis.

Loterija.

18. Kad loterija būtų teisinga, reikia :

a) kad jos bilietų kaina maždaug atitiktų pažadėtam laimikiui bei vilčiai laimėti ;

b) kad būtų vengiama bet kokio sukčiavimo.

Jei buvo sukčiauta, reikia pralaimėjusiems grąžinti bilietų kainą.

2 §. APIE NUOSAVYBĖS TEISĖS PAŽEIDIMĄ

Bū dai, kuriais pažeidžiama nuosavybės teisė.

. Artimo nuosavybės teisę pažeidžiama, tai, kas jam priklauso :

a) neteisėtai pasisavinant ;

b) neteisėtai sunaikinant ar sužalojant ;

c) neteisėtame pasisaviniame, sunaikinime ar sužalojime bendradarbiaujant.

I. NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PASISAVINIMAS

Svetimos nuosavybės pasisavinimas.

1. Svetimą nuosavybę neteisėtai pasisavinama vagyste, plėšimu, apgavimu ir lupikavimu.

Vagystė.

2. Vagystė yra tai slaptai atliekamas neteisėtas svetimos nuosavybės pasisavinimas.

Sakoma — neteisėtas pasisavinimas —, nes, jei teisėtas, anaip tol nėra vagystė. Tokie atvejai gali būti du. Vienas, kai žmogus yra paskutiniame varge taip, jog, jeigu nepasinaudotų svetima nuosavybe, turėtų žūti. Tada jis turi teisę imti jos tiek, kiek tuo tarpu reikia, kad nežūtų. Nebent ir savininkas būtų tokiam pat varge, nes, jei taip, jo teisė pirmesnė. Kitas atvejis yra, kai savininkas, būdamas skolingas, nenori atiduoti skolos, ir nėra kaip jos iš jo atsiimti. Tada galima tai padaryti slaptai, bet, tik, žinoma, pasiimant vien tai, kas priklauso.

Vagystės nedorumas.

3. Kiekviena vagystė yra nuodėmė. Jos didumas pareina nuo to, kokia padaroma artimui skriauda. Jei skriauda didelė, vagystė yra sunki nuodėmė, jei ne, — lengva. Ir juo didesnė skriauda, tuo sunkesnė būva nuodėmė.

Apskritai laikoma, kad žmogui padaroma didelę skriaudą tada, kai pavagiama nuo jo tiek, kiek jam reikalinga vienai dienai pragyventi. Turima čia galvoje ne kokio turtuolio, bet paprasto darbininko pragyvenimą.

Šv. Rašte griežtai smerkiama vagystė ir ji priskiriama prie tų nuodėmių, už kurias laukia amžinas pasmerkimas. Pvz., šv. Pavilas sako: « Neklyskite! nei paleistuviai, nei stabų garbintojai, nei svetimoteriai, nei begėdžiai., nei vagys, nei godūs, nei girtuokliai, nei piktžodžiautojai, nei plėšikai nepaveldės dangaus karalystės » (1 Kor. 6, 10).

Mažų vagysčių nedorumas.

4. Jei vagiant padaroma nedidelė skriauda, vagystė yra paprastai maža nuodėmė. Tačiau ir mažomis vagystėmis galima sunkiai nusidėti. Taip atsitinka šiais atvejais :

a) kai turima 'norą (intenciją) daug pavogti, bet kad, sakysime, savininkas savo nuostolio nepastebėtų, vaginėjama per tam tikrą laiką po truputį;

Kiekviena atskira tokia vagystė savaime yra maža nuodėmė, bet, kadangi čia yra noras pasisavinti daug artimo turto, tasai noras, tarsi, sulipdo tas mažas vagystes ir padaro sunkią nuodėmę.

b) kai mažomis vagystėmis padaroma galų gale didelė artimui skriauda; ar kai, po trupučiuką vaginėjant, pasisavinama daug svetimo turto;

Juk kad ir be intencijos daug pavogti, jei tik dažnai po truputį vaginėjama, galų gale padaroma artimui didelė skriauda. Tad, kai tik skriauda būna didelė, nuodėmė yra jau sunki. Taip pat jei iš daugelio asmenų po truputį pavagiama, nors tuo jiems tepadaroma maža skriauda, bet kai tik tuo būdu pasisavinama daug svetimo turto, nuodėmė tampa didele. Taip, pvz., yra jei kas, pardavinėdamas ką nors, po šiek tiek nusuka svorio, saiko ar mato. Pirkėjai to visai nepastebi, bet pardavėjui ilgainiui atlieka nemaža svetimo turto, kurio nebūtų, jei jis būtų teisingai viską atsivėręs, atseikėjęs ar atmatavęs.

c) kai daug asmenų, susitarę tarp savęs, pavagia nemažos vertės daiktą, tai, nors besidalinant jį, kiekvienam ir po nedaug tetenka, bet, kadangi jie bendru savo darbu padarė didelę artimui skriaudą, nusideda sunkiai.

Plėšimas.

5. Plėšimas yra smurtu atėmimas iš artimo to, kas jam teisingai priklauso. Plėšimas didesnė nuodėmė negu vagystė, nes čia ne tik neteisėtai pasisavinama svetimas turtas, bet dar ir įžeidžiama artimo asmuo.

Todėl nėra leista smurtu atsiimti ir to, kas teisėtai priklauso, nes, nors daikto atsiėmimas nuodėmė čia nebūtų, bet pats smurto pavartojimas būtų nuodėmė.

Apgavimas.

6. Daug ir labai įvairių yra būdų nusikalsti apgavimu. Dažniausiai pasitaiko šie:

a) kai, parduodant ar mainant, vartojama neteisingą svorį, saiką, matą, ar duodama ne tą ar ne tokią prekę;

b) kai, perkant, mokama mažiau negu buvo teisingai sutarta, ar netikrais pinigais;

c) kai už savo darbą ar prekę išsireikalaujama daugiau negu teisingai priklauso;

d) kai, pasinaudojant artimo nežinojimu, sumokama jam už darbą ar už prekę mažiau nekaip teisingai verta;

e) kai melagingai bankrotuojama;

f) kai apdraustam daiktui tyčiomis padaroma žalos, kad būtų galima paimti draudą;

g) kai suklastojama dokumentus, neteisingai bylinėjamasi, paperkama liudytojus ar teisėjus.

Apgavimas dažniausiai būva sunki nuodėmė, nes, viena, paprastai apgaudinėjama svarbesniuosiuose dalykuose; antra, prie svetimo turto pasisavinimo prisideda čia melas, klasta.

Lupikavimas.

7. Lupikavimu nusikalstama :

a) kai už paskolintus pinigus imama per didelius nuošimčius ar už paskolintus šiaip daiktus kokias nors palūkanas ;

b) kai superkama įvairius, ypač kasdieninės apyvartos ir apyvokos, daiktus ir paskui pakeliama už juos kainą ;

c) kai apskritai stengiamasi pasipelnyti iš bet kokios artimo nelaimės ar vargo.

Lupikavimas yra viena biaužiausių nuodėmių. Ji beveik visada sunki, nes, viena, ja dažniausiai padaroma artimui didelė skriauda, o, antra, ja reiškiasi ne tik jau artimo meilės, bet stačiai žmoniškumo stoka ir nepaprastas kietasirdiškumas bei žiaurumas. Šv. Rašte daug kartų ji ko griežčiausiai pasmerkta.

II. NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS SUNAIKINIMAS AR SUŽALOJIMAS

Sąvoka.

I. Svetimos nuosavybės sunaikinimas ar sužalojimas tuo skiriasi nuo jos pasisavinimo, kad čia, nors padaroma artimui skriauda, bet pats žaldarys neturi iš to jokio sau pelno. Tačiau, anaip tol, ne kiekvienas veiksmas, kuriuo sunaikinama ar sužalojama svetima nuosavybė yra jau nuodėmė. Kad būtų nuodėmė, reikia :

a) kad veiksmas būtų atliktas neteisėtai, nes, jeigu kas turi teisę atlikti veiksmą, tai, nors juo ir sunaikina ar sužaloja svetimą nuosavybę, nenusideda ;

Pvz., kas, gindamasis nuo jį užpuolusio pikto svetimo gyvulio, jį smarkiai sužeidžia ar nužudo, tas, nors padaro nemažą nuostolį savininkui, bet nenusideda, kadangi turi teisę gintis.

b) kad veiksmas būtų tikra žalos priežastis, o ne vien tik proga jai atsirasti ;

Sakysime, kas numestų rusenančią nuorūką į svetimus šiaudus, ir jie sudegtų, to veiksmas (nuorūkos numetimas) būtų tikra jų sudegimo priežastis, ir todėl tas neabejotinai nusidėtų. Get kas numestų nuorūką ant kelio, o kilęs smarkus vėjas nuneštų ją į kiek atokiau esančią šiaudų krūvą ir ją padegtų, to veiksmas (nuorūkos numetimas), būtų tik gryna proga padegti šiaudams, ir tas už jį nebūtų nė kiek kaltas.

c) kad veiksmas būtų laisvai, atseit, su pilnu proto pažinimu ir pilnu valios sutikimu padarytas.

Juk jei nėra pilno proto pažinimo ir pilno valios sutikimo, žmogus už savo veiksmus neatsako ir todėl piktais nenusideda, o už gerus neturi jokio nuopelno.

Nedorumas

2. Neteisėto svetimos nuosavybės sunaikinimo ar sužalojimo nedorumas yra tas pats, kaip vagystės. Vadinasi, jei čia padaroma didelė savininkui skriauda, nuodėmė yra sunki, jei nedidelė, — nuodėmė lengva. Ir kuo didesnė būva skriauda, tuo sunkesnė yra nuodėmė.

Nuodėmė jau yra sunki, kai padaroma artimui tokia skriauda, kokia atitinka paprasto darbininko vienos dienos pragyvenimo išlaidas.

Būdai.

3. Daug ir įvairių yra būdų, kuriais neteisėtai sunaikinama ar sužalojama svetima nuosavybė. Dažniausiai pasitaiko šie :

- a) kai išmindžiojama pasėliai ar pievos ; nulaužiamas medeliai ar nukertama medžiai ;
- b) kai sužeidžiama ar nužudoma gyvuliai ;
- c) kai kas girtavimu ar neprotingais lošimais ar apskritai bet koku savo turto eikvojimu įtraukia savo šeimą į vargą ;
- d) kai tingiai, apsileidusiai atliekama susiderėtą darbą ;
- e) kai apkalbomis ar šmeižtais atitraukiama nuo amatininkų ar pirklių žmonės ;
- f) kai tarnai duoda išmaldą iš savo šeiminių turto be jų sutikimo.

Išmalda yra labai geras dalykas, bet ją turima teisės duoti tik iš savo turto, o jokių būdų ne iš svetimų. Iš svetimų, be savininko sutikimo, duodama ji pasidaro jau nuodėmė.

III. BENDRADARBIAVIMAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIME

Sąvoka.

1. Svetimos nuosavybės pažeidimu galima nusikalsti ne tik pačiam ja neteisėtai pasisavinant, sunaikinant ar sužalojant, bet taip pat ir jos neteisėtame pasisavinime, sunaikinime ar sužalojime bendradarbiaujant. Tai įvyksta dvejopai :

a) kai savo *veiksmais prisidedama* prie jos neteisėto pasisavinimo, sunaikinimo ar sužalojimo ;

b) kai *nesukliudoma kitiems* neteisėtai ją pasisavinti, sunaikinti ar sužaloti, jei galima, o ypač, jei turima pareigą tai padaryti.

O pareigą sukliudyti pasisavinti, sunaikinti ar sužaloti svetimą nuosavybę turi tėvai savo vaikams, vyresnieji savo valdiniams, tie asmenys, kurie yra tam tikslui pastatyti saugoti ar tai svetimai nuosavybei, kaip įvairūs sargai, ar viešai tvarkai, kaip, pvz., policininkai.

Nedorumas.

2. Bendradarbiavimo nedorumas neteisėtame svetimos nuosavybės pažeidime, pareina nuo to, kokią padaroma savininkui skriauda, ir kaip artimas yra bendradarbiavimas. Juo didesnė yra skriauda ir artimesnis bendradarbiavimas, tuo sunkesnė nuodėmė. Apskritai sunkiau nusikalsta tie, kurie savo veiksmais prisideda prie svetimos nuosavybės pažeidimo, negu tie, kurie tik nesukliudo tai padaryti. O nesukliudantieji sunkiau nusideda tie, kurie turi pareigą sukliudyti, nekaip tie, kurie tik gali, bet nėra įpareigoti sukliudyti.

3. Neteisėtame svetimos nuosavybės pažeidime bendradarbiauja visi tie,

- a) kurie padėda, pamoko ar pataria tai padaryti;
- b) kurie, galėdami ar turėdami pareigą sukliudyti svetimos nuosavybės pažeidimą, nesukliudo;
- c) kurie rastą daiktą neatiduoda savininkui;
- d) kurie nesistengia mokėti savo skolų;
- e) kurie be pakaktino pagrindo ima iš kitų pašalpa, tuo sumažindami galimumą tikriems vargdieniams ją gauti.

ATLYGINIMAS UŽ PAŽEISTA SVETIMĄ NUOSAVYBĘ

Sąvoka.

1. Jei koku nors būdu neteisėtai pažeidžiama svetima nuosavybė, yra griežta pareiga už tai atlyginti jos savininkui. Atlyginimą sudaro tai, kad:

- a) pasisavintą daiktą sugrąžinama;
- b) už sunaikintą ar sugadintą daiktą tinkamai užmokama;
- c) ir taip pat padengiama visus nuostolių, kokių tik savininkui teko turėti dėl jo turto pasisavinimo, sunaikinimo ar sužalojimo.

Vadinasi, reikia padaryti viską taip, lyg kad svetima nuosavybė nė kiek nebūtų buvusi pažeista. Todėl ir pavadinimas: atlyginimas arba atsisėimas, atseit, paniekintos teisės į jai prideramą vietą grąžinimas.

Pareiga atlyginti.

2. Kad, neteisėtai pažeidus svetimą nuosavybę, yra pareiga atlyginti, rodo :

a) šv. Raštas ;

Pvz., 3-je Mozės knygoje skaitome : « Asmuo., kurs pasisavino artimo jam pavestą saugoti daiktą ar jį sužalos, arba, ką radęs, pasisavins,.. turi sugrąžinti viską, ką norėjo apgaulingai pasilaikyti : patį daiktą ir dar penktą jo vertės dalį savininkui, kuriam padarė skriaudą » (3 Moz. 6, 2-5). « Jei nedorėlis, ką pavogė, sugrąžina ir, ką išplėšė, atiduoda, laikosi gyvenimo įstatymų ir nebedaro skriaudos, tikrai jis gyvens ir nemirs » (Ez. 33, 15), kalba pranašas Ezekielis. « Niekam nieko kito nebūkite skolingi, kaip tik kad vienas kitą mylėtumėte » (Rom. 13, 8), pareiškia šv. Povilas. Todėl ir sako šv. Augustinas : « Neatleidžiama nuodėmė, kol nesugrąžinama, kas svetima »*.

b) sveikas protas. Juk teisingumas aiškiai reikalauja, kad kieno teisė buvo pažeista, tam būtų ji pilnai atstatyta. O tai įvyksta tik atsilyginant.

Pareigos atlyginti svarbumas.

3. Pareigos atlyginti svarbumas pareina nuo to, kokia skriauda buvo padaryta savininkui, bepažeidžiant jo nuosavybę. Jei skriauda didelė, — pareiga atlyginti yra svarbi ; jei ne, — nesvarbi.

Atlyginimo aplinkybės.

4. Kad pareiga atlyginti būtų tikrai teisingai atlikta, reikia gerai atsižvelgti į šias aplinkybes : kas, kam, kiek, kada, kur ir kaip turi atlyginti.

Kas turi atlyginti ?

5. Apskritai privalo atlyginti kiekvienas, kas tik nuskriaudė artimą, ar tai jo nuosavybę neteisėtai pasisavindamas, ar sunaikindamas, ar sužalodamas.

Jei keli asmenys drauge padarė artimui skriaudą, visi lygiu būdu joje dalyvaudami, kiekvienas jų turi pareigą atlyginti viską. Bet jei vienas jų jau atlygino, kiti privalo atlyginti nebe savininkui, bet tik tam kurs atlygino, atiduodami atitinkamą dalį.

Taip yra, pvz., jei trys vagys bendromis jėgomis išsineša sunkų daiktą, kurio du nepakelia. Visi jie buvo reikalingi daiktui išnešti, visi privalo ir atsilyginti, tačiau taip, jog ne kiekvienas turi grąžinti tik trečdalį to daikto vertės, bet visą vertę. Bet jei pirmasis jų jau atsilygino, antrasis ir trečiasis privalo atsilyginti nebe savininkui, o tik pirmajam, atiduodami jam savo dalį. Taigi, pareiga atsilyginti saisto betkurį iš trijų, kitiems dviem negrąžinant.

* Ep. 153 ad Macedonium.

Jei keli asmenys ne lygiai, bet įvairiais būdais dalyvavo artimo nuskriaudime, privalo atlyginti šia eile:

a) visų pirma tas, kurs svetimą daiktą pasilaiko ar jį sunaudojo;

Jis vadinamas pirmaeiliu skriaudėju, o visi kiti — antraeiliais. Jei jis atsilygina, antraeiliai yra visiškai laisvi nuo šios pareigos.

b) tas, kurs paliepė nuskriausti artimą;

c) tas, kurs paliepinimą įvykdė;

d) tas, kurs pamokė ar patarė artimą nuskriausti;

e) tas, kurs, turėdamas pareigą ar galėdamas sukliudyti, nesukliudė artimą nuskriausti.

Jeigu, kurs iš antraeilių skriaudėjų atlygina, visi kiti antraeiliai skriaudėjai yra laisvi nuo atlyginimo, bet atlyginusis turi teisę reikalauti, kad jam atlygintų pirmaeilis skriaudėjas, ir tas turi pareigą tai padaryti.

Kam turi būti atlyginta?

6. Atlyginti reikia tam, kam buvo padaryta skriauda. Jei jo nebėra jau gyvo, — jo įpėdiniais. Jei ir tų nėra, reikia atiduoti beturčiams šelpti ar kitiems geriems tikslams.

Todėl, jei skriauda buvo padaryta atskiram asmeniui, atskiram asmeniui reikia ir atlyginti, jei draugijai — draugijai, jei valstybei — valstybei. Jei asmuo, kuriam buvo padaryta skriauda yra jau numiręs, anaip tol negalima to, kas jam priklauso, atiduoti pamaldoms už jo vėlę, bet reikia grąžinti jo įpėdiniais (S. Poenit. 7 Februarii 1899).

Kiek turi būti atlyginta?

7. Apskritai turi būti atlyginta tiek, kiek savininką nuskriausta. Tačiau čia yra nemažas skirtumas tarp to, kurs sąmoningai pasisavino svetimą daiktą, ir to, kurs nesąmoningai tai padarė.

Sąmoningai pasisavina svetimą daiktą tas, kas jį pavagia, išplėšia, ar, radęs pamestą, jo neatiduoda. Nesąmoningai, — kas pvz., nusiperka vogtą daiktą, nežinodamas, kad tai vogtas; arba, radęs pamestą, pasilaiko, manydamas, kad tai jo paties.

Sąmoningai pasisavinusis svetimą daiktą.

8. Kas sąmoningai pasisavino svetimą daiktą tas privalo:

a) kuo greičiau grąžinti jį savininkui, jei tąjį daiktą dar tebeturi;

b) jei jo jau nebeturi, sumokėti jo kainą;

Jei daiktas pas pasisavintoją pasidarė brangesnis, pvz., pavogtas gyvulys užaugo, reikia sumokėti jo paskutinę, atsiet, jo užaugusio kainą. Jei daiktas pasidarė pas pasisavintoją pigesnis, bet pas savininką nebūtų to atsitikę, reikia sumokėti tikrąją, vadinasi, nesumažėjusiąją jo kainą. Jei daiktas ir pas savininką būtų dėl tos pat priežasties tiek pat atpigęs, pakanka sumokėti paskutinę, atsiet, sumažėjusiąją jo kainą.

b) sugrąžinti visus natūralinius ir civilinius daiktų vaisius, tiek tuos, kuriuos jis gavo, nors savininkas būtų jų ir negavęs, tiek tuos, kurių jis negavo, bet savininkas būtų gavęs

Natūraliniai daiktų vaisiai yra, pvz., gyvulių vaikai, medžių vaisiai, pasėlių derlius; civiliniai, gi, pvz., atlyginimas už išnuomotus daiktus nuošimčiai už paskolintus pinigus, ir t.t.

d) atlyginti visus nuostolius, kokių patyrė savininkas dėl daikto pasisavinimo, ir sumokėti už pelną, kokio jis dėl to neteko.

Bet išlaidas, kurios yra būtinos daiktui palaikyti ar jo vaisiams gauti, kurios, taip pat ir, savininkui nėra išvengiamos, sąmoningai pasisavinusis asmuo turi teisę atskaityti.

Nesąmoningai pasisavinusis svetimą daiktą.

Nesąmoningai pasisavinusis svetimą daiktą privalo

a) jei ji dar tebeturi, kuo greičiau atiduoti savininkui, nebent jau būtų praėjęs reikalingasis įsisenėjimui laikas;

Jei tas laikas jau praėjo, nesąmoningai pasisavinusis svetimą daiktą asmuo pasidaro tikras jo savininkas, ir daiktas jam visai teisėtai priklauso.

b) jei jo jau nebeteuri, nėra pareigos už jį užmokėti savininkui, nebent iš to daikto būtų pasidaręs turtingesnis, ar, teismas priteistų užmokėti.

c) natūralinius ir civilinius daiktų vaisius turi atiduoti savininkui, nors savininkas būtų jų ir neturėjęs, bet už tuos vaisius, kurių jis neturėjo, o savininkas būtų turėjęs, neprivalo jis atlyginti;

Kaip patį daiktą, taip ir jo vaisius nesąmoningai pasisavinusis asmuo gali įsigyti nuosavybės įsisenėjimu.

d) Išlaidas, kurios būtinos daiktui palaikyti ar jo vaisiams gauti, kurios ir savininkui neišvengiamos, nesąmoningas pasisavintojas turi teisę reikalauti, kad padengtų savininkas.

Kada turi būti atlyginta.

10. Turi būti tuojau atlyginta, kaip tik sužinoma, kad artimui padaryta skriauda. Jei tai nėra taip greitai įmanoma, reikia turėti bent nuoširdų norą, nė trupučio nedelsiant, atlyginti, kai tik bus galima; tuo tarpu gi reikia daryti viską, kas yra būtina šiai pareigai kuo greičiau atlikti.

Kiekvienas neteisėtas nudelsimas atlyginti yra žalingas tiek savininkui, tiek pačiam skriaudėjui. Savininkui, nes yra, tarsi, naujas jo skriaudimas; skriaudėjui, — nes didina savininko nuostolius, kuriuos jis (skriaudėjas) turės atlyginti.

Kur turi būti atlyginta?

11. Apskritai turi būti atlyginta tenai, kur savininkas gali tikriausiai atgauti, kas jam priklauso. Jei daiktą reikia nusiusyti savininkui, tai

a) kas sąmoningai buvo įjį pasisavinęs, privalo tai padaryti savo išomis ir izika.

Vadinasi, jei daiktas kelyje žūsta, ar sugenda, vis tiek jis turi už jį atlyginti, nors ir be jo kaltės tai atsitiktų.

b) kas nesąmoningai buvo pasisavinęs svetimą daiktą, nėra įpareigotas padengti siuntimo išlaidas.

Jei daiktas be jo kaltės kelyje žūva, ar sugenda, neprivalo atlyginti už jį savininkui, bet, jei dėl jo kaltės, — taip.

Kaip turi būti atlyginta?

12. Atlyginta privalo būti taip, kaip pakanka, kad savininkas atgautų tai, kas jam priklauso. Nėra reikalo, kad savininkas matytų, jog jam atlyginama, arba kad pats skriaudėjas teiktų jam, ką privalo.

Vadinasi, atlyginti galima ir slaptai ir per kitus asmenis, arba tarpininkus. Toks tarpininkas ne kartą būva nuodėminklasis, kuriam skriaudėjas įduoda, ką privalo, o tas perduoda savininkui, žinoma, joku būdu nepasakydamas, iš ko tai gavo.

Priežastys, atleidžiančios nuo atlyginimo.

13. Nuo pareigos atlyginti atleidžia:

a) *dovanojimas* — visiškai

Dovanojimas yra tada, kai savininkas laisvu noru pareiškia skriaudėjui nereikalaujas iš jo atlyginimo. Jis, visiškai panaikina pareigą atlyginti.

b) *negalėjimas* — tol, kol tęsiasi.

Negalėjimas gali būti dvejopas: fizinis ir moralinis. Fizinis yra tada, kai skriaudėjas visiškai neturi kuo atlyginti. Moralinis tada, kai skriaudėjas turėtų kuo atlyginti, bet joje tuojau tai padarytu, patirtų labai didelį nuostolį, daug didesnį negu turi daikto savininkas. Ir fizinis ir moralinis negalėjimas atleidžia nuo atlyginimo, bet tik tol, kol tębesitesia. Kaip tik vienas ir kitas pasilaukia, vadinasi, skriaudėjas praturtėja, pareiga atlyginti visų griežtumu grįžta.

Kas turi itin skatinti mus laikytis 7 ir 10 Dievo įsakymų?

14. Kad juo uoliau laikytumės 7-jo ir 10-jo Dievo įsakymų, turime giliai išsąmoninti ir visada atsiminti:

a) jog mirtis atplėš mus nuo visų šio pasaulio gėrybių ir tai anksčiau, negu mes tikimės ar mahomė

b) jog svetimas turtas teikia anaipol ne džiaugsmo ir palaimos, bet tik sąžinės graužimų, Dievo prakeikimą, o dažnai visokių nelaimių ir baisią pabaigą.

c) jog nieko nėra paikesnio, kaip dėl nykstančių gėrybių nustoti didžiausios amžinos laimės ir patekti į siaubingas, niekada nesibaigiančias kančias.

Kas neteisybe sėja pjauna nelaimę (Pat. 22, 8) sako išminčius. O V. Jėzus pareiškia: Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys

gadina ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei rūdys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia » (Mat. 6, 19-20). « Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kėštų nuostolį ? » (Mat. 16, 26). « Palaiminti beturčiai dvasioje, nes jų dangaus karalystė » (Mat. 5, 3).

AŠTUNTASIS DIEVO ĮSAKYMAS

« Nekalbėk netiesos ! »

Aštuntojo Dievo įsakymo turinys.

Aštuntasis Dievo įsakymas *uždraudžia* visų pirma bet kokią melą, o paskui visa tai, kuo galima pakenkti artimo garbei ar geram vardui. *Liepia* gi jis reikiamai kalbėti tiesą ir tinkamai rūpintis artimo bei paties savo garbe ir geru vardu.

I. APIE NUODĖMES TIESAI

Nuodėmės tiesai.

1. Tiesai nusidedama melu, veidmainyste ir paslapčių išdavimu.

Kai meluojama ar veidmainijama, nusikalstama tiesai tuo, kad jos nepasakoma ten, kur apskritai ji reikia pasakyti; o, kai išduodama paslaptis, — tuo, kad ją pasakoma tenai, kur jos nereikia pasakyti.

Melas.

2. Melas yra sąmoningas netiesos kalbėjimas.

Sakoma: — sąmoningas netiesos kalbėjimas —, atseit, tikrai žinant, jog tai netiesa. Jeigu nežinoma, kad tai, ką kalbama, yra netiesa, bet manoma, jog tai tiesa, yra ne melas, bet tik klaida.

Jo rūšys.

3. Skiriama trejopas melas:

a) žalingas melas;

Tai toks melas, kuriuo norima padaryti ir dažniausiai padaroma artimui ką pikto, pvz., neteisingai liudijama prieš jį teisme, jį apšmeižiama ir t.t..

b) naudingas melas;

Jis yra tada, kai siekiama juo ko nors gero sau pačiam ar artimui, pvz., išsipainioti iš kokio keblumo, neteisingu liudijimu padėti teisiaram artimui ir pan..

c) juokavimo melas.

Jis yra tada, kai pasakojama nebūtų dalykų tam, kad klausytojai turėtų iš to malonumo. Toks pasakojimas tikra prasme melas yra tik tuo met, kai norima kitus suklaidinti ir juos tikrai suklaidinama.

Jo nedorumas.

4. Kiekvienas melas yra nuodėmė vis tiek, kokių tikslų bebūtų meluojama, ar kokios bebūtų to pasekmės, kadangi jis priešingas :

- a) Dievo tiesakalbui, kurs turi būti mums pavyzdys ;
- b) tikslui, kuriam Dievas davė mums kalbos dovaną ;
- c) žmonių tarpusavio santykiams.

Todėl šv. Raste ne kartą jis pasmerkta. Pvz., Išminties knygoje pasakyta : « Burna, kuri meluoja, žudo sielą » (Išm. 1, 11). Patarlių knygoje : « Meluojančios lūpos yra pasibaurėjimas Viešpačiui » (Pat. 12, 22). « Nemeluokite vienas kitam ! » (Kol. 3, 9), įspėja apaštalas ir t.t..

Bet ne kiekvienas melas yra sunki nuodėmė. Juokavimo melas beveik visada būva tik maža kaltė. Naudingasis melas — labai dažnai nedidelė nuodėmė. Žalingojo melo nedorumas pareina nuo to, kokia padaroma artimui skriauda : jei didelė, — sunki nuodėmė, jei ne, — tik maža. Ir juo labiau nuskriaudžiama bemeluojant artimą, tuo melas būva didesnė nuodėmė. Teisme tiek naudingasis, tiek ypač žalingasis melas yra veik visada sunki nuodėmė. Juo labiau, jei meluojama po priesaikos. Tada yra baisus neteisingos arba kreivos priesaikos nusikaltimas.

Tiesos nepasakymas.

5. Nors niekada nėra leista meluoti, tačiau taip pat nėra pareigos ir kiekvienam pasakyti visą mums žinomą tiesą. Todėl galime ją kartais nusišluoti, pavartodami neaiškius žodžius ar posakius. Kad taip galėtume elgtis, reikia :

- a) kad klausiąs mus asmuo neturėtų teisės reikalauti, kad jam atvirai pasaktume visą tiesą ;
- b) kad turėtume rimtai pagrįstą teisę tiesos nepasakyti ;
- c) kad klausiąs asmuo nepatirtų dėl to nuostolio.

Tokiu atveju reikia anaipol ne kokius nebūtus dalykus pasakoti klausiančiajam, bet tik pareikšti : Nežinau ; nenumanau ; negaliu pasakyti ir pan..

Veidmainystė.

6. Veidmainystė yra tada, kai dedamasi geresniu ir ypač pamaldesniu, negu iš tikro esama, ir norima tuo kitų pagyrimo laimėti. Veidmainystė dažniausiai būva sunki nuodėmė, nes :

- a) ja labai baurisi Dievas ;

Dievas juk aiškiausiai žino slapčiausias žmogaus sielos gelmes ir tikrą kiekvieno vertę. Tad jam itin šlykštūs tie, kurie, būdami širdyse nedori, neatgailoja už tai, bet apsimeta esą dori atgailos nereikalingi ir net gyriaus verti. Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs : « Vargas jums, Rašto žinovai ir parisiejai, veidmainiai, nes jūs panašūs į pabaltintus kapus, kurie iš oro pusės rodosi žmonėms labai gražūs, o viduje pilni mirusiųjų kaulų ir

visokių puvėsių. Taip ir jūs iš viršaus, tiesa, rodotės žmonėms teisūs, viduje esate pilni veidmainystės ir nedorumo (Mat. 23, 27).

b) Jį labai žalinga 'pačiam' žmogui, kadangi

aa) niekais paverčia geriausius jo darbus;

Tokie darbai yra neturi jokios reikšmės tikėjimajam gyvenimui, kaip yra aiškiai pažymėjęs Y. Jėzus, sakydamas: «Žiūrėkite, kad savo teisybės nedarytumėtė žmonių akivaizdoje, idant jų būtumėtė matomi; kitaip jūs neturėsite užmokesčio, pas savo Tėvą, kuris yra danguje» (Mat.

bb) uždaro jam kelią į atgailą.

Juk ką gi beapgailos veidmainys, kad jis nepor turėti reikiamo nuo lankumo ir nuoširdumo! Todėl, kaip matome iš evangelijų net tikinamaisi V. Jėzus, žodžiai, didžiausi stebuklai ir aiškiausi perspėjimai neistenge paveikti veidmainystėje sūrembejusių Rasto žinovų ir partiziejų.

Paslapties sąvokla ir rūšys.

Paslaptis yra tai dalykas, kuri neteista kitiems išpasakoti. Sana, sakramentinės (įspazintinės), trejopa skiriamą paslaptis natūralinė, pažadėtoji ir pavestoji.

Natūralinė yra toji, kuri eina iš pačios dalyko esmės ir kurią, kad ir be jokios sutarties, yra pareiga laikyti.

Pvz., kas žino, kur artimas yra paslėpęs savo brangenybes, tas, nors jo ir neprašytas, savaime turi pareigą niekam to nepasakoti.

Pažadėtoji, paslaptis yra tada, kai jau pirmiau sužinota dalyką, pasižadama, artimui, niekam nepasakoti.

Pavestoji arba griežtoji paslaptis būva tada, kai tik, pirma, pažadėjus laikyti paslaptį, sužinoma dalyką.

Pavestoji paslaptis yra dvejopo pobūdžio: privatinio ir visuomeninio. Privatinio pobūdžio, — kai šiaip jau žmogus žmogui ką papasakoja, pirma išsireikalavęs iš jo pasižadėjimą apie tai visiškar tylieti. Visuomeninio, kai pavedama kam, kokias visuomenines pareigas, sakysime, gydytojo, advokato, kario, susijusias su reikaliu kaip kuriuose dalykuose laikyti paslaptį.

Paslapties išdavimas.

8. Išduoti be atitinkamai svarbios priežasties be karios rūšies paslaptį yra nuodėmė. Jos didumas pareina nuo to, kiek svarbi yra paslaptis ir kiek dėl jos išdavimo tenka patirti atitimui nemalonumų ir žalos. Už padarytąją žalą yra pareiga atsilyginti.

Išduodant *natūralinę paslaptį*, dažniausiai sunkiai nusikalstama atimo meilei ir ne kartą teisingumui. Pateisinti gali tik labai svarbi priežastis.

Pažadėtosios paslapties išdavimas labai dažnai būva tik maža nuodėmė, nes čia savaime nusikalstama tik ištikimybės nebent kas būtų na siskyręs sau ir teisingumui pareigą.

Pavestąją paslaptį išduodant, nusikalstama teisingumui, ir jei tik jos dalykas svarbus (jūs toks dažniausiai yra nuodėmė neabejotinai yra sunki. Išduoti visuomeninio pobūdžio paslaptį, be abejo, didesnė kaltė negu neiš-

laikyti privatinio pobūdžio paslapties. Atleistu nuo pareigos laikyti pavesta paslaptį gali vien tikras reikalas apsaugoti nuo didelio pikto visuomenę paslaptį patikėjusių asmenų ir save patį. Bet jei kas yra pažadėjęs, ypač gi prisiekęs, laikyti visuomeninio pobūdžio paslaptį, kad ir su savo gyvybei pavojum, tas neturi teisės jos išduoti, nors ir savo gyvybei išgelbėti.

Svetimų laiškų skaitym

9. Bė atitinkamai svarbios priežasties, skaityti svetimus laiskus apskritai yra suiki modėmė.

Sakoma: — apskritai, — nes, jei laiške nera nieko paslaptingo ar svarbaus, jį skaityti tera maža kaltė.

Atitinkamai svarbi priežastis yra reikalas apsaugoti nuo didelio pikto šalį, visuomenę, save patį. Todėl, pvz. šalies vyresnybė turi teisę patikrinti laiškus, jei yra rimtas pagrindas itarti, kad juose gali būti kas priešingo šaliai ar visuomenei. Tėvai gali skaityti jį valdžioje esančiųjų vaikų laiškus! Kiekvienas asmuo turi teisę skaityti svetimus laiškus, jei yra tikrai rimtas pagrindas manyti, kad juose yra kas labai žalingo jam pačiam, kitiems žmonėms, visuomenei ar šaliai.

Vyras į žmonos laiškus ir žmona į vyro sąvaimę turi ne daugiau teisių, kaip į svetimus.

II. APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

Nuodėmės artimo garbei.

1. Artimo garbę arba gerą vardą pažeidžiama apkalba, smertu, užgaulė, liežuvinimu, neteisingu itarimu ir nepagrįstu smerkimu.

Apkalba.

2. Apkalba yra neteisėtas artimo tikrų, bet kitiems, nežinomų, kalčių ar ydų išpasakojimas. Tuo sumažinama jo garbė kitų akysė.

Kiekvienas žmogus turi teisę į garbę ir todėl teisė tai, kad jam nebūtų kenkiama neteisėtu būdu! Garbės sumažinimą dažniausiai žmogus labiau atjaucia, negu medžiaginę skriaudą. Ne be reikalo pažymėta šv. Rašte: Geriau yra geras vardas, ne kaip dideli turtai (Pat., 22, 1). Todėl apie apkalbėtoją sakoma: «Apkalbėtojas yra žmonių pasibaurėjimas, (Pat. 24, 9).

Teisėtas artimo kalčių ar ydų išpasakojimas.

3. Tačiau, kaipuriats atvejais turima teisė išpasakoti artimo slaptašias kaltes ar vėlas. Taip yra tada, kai to reikalauja:

a) tikras paties išpasakojanciojo labas;

Sakysime, jeigu jam reikia svarbiame dalyke gauti kitų patarimą ar pagelbą, o tai nėra įmanoma be artimo kalčių ar ydų atidengimo. Tada galima jas atskleisti,

b) paties nusikaltusiojo artimo labas

Taip yra, kai reikia, kad ji atitinkami vyresnieji išpėtu, pamokytu, sudraustu ar nubaustu. O to jie, be abejo, negali sėkmingai padaryti, nežinodami jo kalčių ar ydų. Tada galima jiems jas pranešti.

c) kitų žmonių ar visuomenės labas.

Taip yra tada, kai tikrai reikia apsaugoti kitus žmones ar visuomenę nuo pavojaus, kurs gresia jiems iš slaptai nusikaltusio asmens pusės.

Teisėto artimo kalčių ar ydų išpasakojimo sąlygos.

4. Kai turima teisė atskleisti artimo kaltes ar ydas, negalima to daryti be jokios atodairos, bet reikia laikytis šių sąlygų:

a) vadovautis čia vien gera intencija;

Vadinasi, norėti vien savo, artimo ar visuomenės labo, o anaipol ne siekti artimą pažeminti, paniekinti, jam atkeršyti ar įskaudinti.

b) nurodyti tik tas kaltes ar ydas, kurias būtinai reikia, ir tik tiems asmenims, kuriems reikia jas žinoti;

Taigi, anaipol ne viską ir ne visiems išpasakoti apie artimą.

c) kalčių ar ydų jokių būdu nedidinti ir nedauginti, o abejotinių neskelbti, kaip tikrų.

Juk, priešingai elgiantis, būtų ne teisėtas artimo kalčių ar ydų atskleidimas, bet tik tam tikras jo apšmeižimas.

Šmeižtas.

5. Šmeižtas yra tada, kai pasakojama ne tikros, bet prasmaintyto artimo kaltės ar ydos, arba tikros, — bet žymiai padidintos ar padaugintos.

Šmeižtas, aišku, niekada nėra ir negali būti teisėtas, nes jis neatidalomai susijęs su melu.

« Kas siaptai šmeižia, daro tą pat, ką gyvatė, patylomis gildama » (Ekkle. 10, 11), sakoma šv. Rašte.

Užgaulė.

6. Užgaulė yra tai artimo įžeidimas jo paties akivaizdoje, padaromas ar tai apleidžiant pareikšti prideramą jam pagarbą, ar tai žodžiais, ar veiksmais jį paniekinant.

Be abejo, šią nuodėmę turėjo V. Jėzus galvoje, kai kalbėjo: « Kas sakytų savo broliui: Raka, bus smerktinas taryboje. O kas sakytų: Beproti! bus smerktinas į pragaro ugnį » (Mat. 5, 22).

Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas.

7. Apkalba, šmeižtas ir užgaulė yra tuo didesnės nuodėmės,

a) kuo didesnė artimo kaltė ar ydą išpasakojama, ar prasmaintytą jam primetama, ar kuo labiau jį užgaunama;

b) kuo žymesnis yra tas asmuo, kurs pažeidžia artimo garbę, ir taip pat tas asmuo, kurio garbė pažeidžiama;

c) kuo didesnė padaromą tuo artimui žalą;

d) kuo daugiau asmenų girdi apkalbą, šmeižtą ar užgaulę;

e) kuo nedoresne intencija artimą apkalbama, šmeižiama ar užgaunama.

Liežuvavimas.

8. Su apkalba ir šmeižtu giminingas yra liežuvavimas. Jis yra tada, kai be pakaktino pagrindo vienam asmeniui išpaskojama tai, ką kitas apie jį kalba, o anam, — ką šis apie jį.

Tai itin biauuri nuodėmė. Juo labiau, kad ji dažniausiai daroma su noru pasėti nesantaiką tarp žmonių, juos supešdinti.

Ne be reikalo sakoma šv. Rašte: « Liežuvautojas ir dviliežuvis yra prakeiktas, nes tarp daugelio taikiai gyvenančiųjų kelia jis nesantaiką » (Ekkli. 28, 15). Gi jeigu V. Jėzus taiką darančiuosius vadina Dievo vaikais, tai aišku, kieno yra vaikai nesantaiką skleidžiantieji.

Bendradarbiavimas šiose nuodėmėse.

9. Tačiau ne tik tie nusideda, kurie apkalba, šmeižia, užgaulioja kitus ar liežuvauja, bet ir tie, kurie su jais bendradarbiauja. Būtent, nusikalsta čia visi tie:

a) kurie mielai klauso apkalbų, šmeižtų, užgaulių ar liežuvavimų;

b) kurie nesukliudo apkalbinėti, šmeižti, užgaulioti kitus ar liežuvauti, nors nesunkiai galėtų tai padaryti;

c) kurie savo pritarrimu ar klausinėjimu paskatina ar įtraukia kitus į šias nuodėmes.

« Aptverk erkėčiais savo ausis ir neklausyk šmeižiančio liežuvio » (Ekkli. 28,28), sakoma šv. Rašte. « Šiaurys vėjas nuvaro šalin lietų, o rūškanas veidas sustabdo šmeižiantį liežuvį » (Pāt. 25, 23).

Priemonės apsisaugoti nuo šių nuodėmių.

10. Tikriausia ir sekmingiausia priemonė apsisaugoti nuo artimo garbę pažeidžiančiųjų nuodėmių yra tinkamai valdyti savo liežuvį. Tajam tikslui reikia:

a) stengtis niekada nekalbėti neapgalvotai, atsimeriant gerai, kad teks išduoti Dievui apyskaitą iš kiekvieno žodžio;

b) apvalyti savo širdį nuo išdidumo, pavydo, neapykantos, kerštingumo, tuščio smalsumo ir pan. ydų.

Ne veltui V. Jėzus yra pareiškęs: « Angių veisle, kaip jūs galite kalbėti gera, būdami pikti? Juk burna kalba iš širdies pilnumo » (Mat. 12, 34). « Kas savo burną apsaugoja, apsaugoja savo sielą; o kas yra neapsisvarstęs kalboje, tas neišvengs pikto » (Pat. 13, 3), sako išminčius.

Neteisingas įtarimas.

11. Neteisingu įtarimu nusidedama, kai be tinkamo pagrindo ką pikto manoma apie artimą.

Žinoma, jei yra tam tikro pagrindo, galima nepasitikėti artimu ir santykiuose su juo būti atsargiam.

Nepagrįstas smerkimas.

12. Nepagrįstas smerkimas yra tada, kai be pakaktinos priežasties piktai sprendžiama apie artimą, atseit, savo sieloje jį

nuteisiama. Jo, kaip ir neteisingo įtarimo, nedorumas pareina nuo to koks piktas, prisikiriamas artimui.

Jėzus moko, kad mes apskritai kiti neturėtume, neteistume ir nesmerkime. O verčiau žiūrėtume savo kalbą ir ydą. Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami. sako Jis, « Nes kokių, teismų, teisiatė. Tokiu ir jūs būsite teisiami, ir kokių sąlygų seikėjatė, tokio bus ir jums atseikėd. Kam gi tu matui savo brolio akyje kislą ir nematai rasto savo akyje? Arba kaipgi tu sakai savo broliui. Leisk, aš išmesiu iš tavo akies kislą, ir štai tavo akyje yra rastas? Vaidmainyl, pirmą išmesk rastą iš savo akies, o paskui tu matysi kaip išmesti kislą iš savo brolio akies.» (Mat. 7, 1-5). Panašiai kalba ir š. Povilas pareikšdamas. Kas tu esi kad teisi svetimą tarną? Jis stovi ar krinta savo Viešpačiui.» (Rom. 14, 4).

III. PAŽEISTOS ARTIMO GARBĖS ATITAIKYMA

Pareiga atitaisyti.

1. Kas kokių nors būdu neteisėtai, pažeidė artimo garbę, tās turi pareiga:

a) ją atitaisyti:

b) atlyginti taip pat visus nuostolius, kurių dėl to teko artimui patirti.

Čia yra tas pat, kas su padaryta artimui medžiaginė skriauda. Jų ir jo garbė neteisėtai pažeidžiant, ji nuškiaudžiama; o, be to, ne kartą padaroma jam ir medžiaginių nuostolių.

Pareigos atitaisyti svarbumas pareina nuo to, kiek buvo pažeista artimo garbė ir kiek jam padaryta nuostolių.

Būdas atitaisyti.

2. Neteisėtai pažeista artimo garbė turi būti atitaisyta šiuo būdu:

a) jei artimas buvo apšmeižtas, reikia visą tai atšaukti ir tai taip, kaip buvo apšmeižtas.

Vadinasi, jei žodžiais — žodžiais, jei rastu — rastu, ir, kiek galima, prie tų pat asmenų, prie kurių buvo apšmeižtas, žodžiu sakant, reikia padaryti taip, lyg kad artimo garbė visiskai nebūtų nukentėjusi.

b) jei artimas buvo užgautas, apskritai reikia jį atsiprašyti.

Sakoma — apskritai —, nes dažniausiai privalu atsiprašyti tik vyresnius už save, o lygiems su savim ar žemesniems už save paprastai pakanka parodyti tik kiek didesnio palankumo.

c) jei artimas buvo apkalbėtas, tiesioginis atitaisymas čia neįmanomas, (nes buvo pasakyta tiesa), bet reikia pasistengti atitaisyti netiesioginiais būtent artimo kaltes ar ydas, kiek galima pateisinant, ar ką gero apie artimą papasakoję ir pan.

Priežastys, atleidžiančios nuo atitaisymo

Nuo pareigos atitaisyti pažeistą artimo garbę atleidžia šios priežastys

a) jei artimo garbės pažeidimas buvo nesekmingas;

Taip yra, tada, kai klausantieji netiki apkalbėtoji, šmeižėjui ar liežuvautojui, ir juo labiau, jeigu jie jį subara ar sudraudžia.

b) jei artimo garbės kitu būdu jau atitaisyta;

© taip yra, jeigu, pvz. teismas nubaudžia garbės pažeidėją, arba jeigu labai daug laiko praeina nuo garbės pažeidimo, ir visi tai užmiršta. Tačiau, jeigu teismas uždeda pareigą atitaisyti, reikia ją atlikti. Taip pat, jeigu šmeižtas yra itin biaušus ir ne tik tam asmeniui, bet ir visam luomui labai žalingas, yra pareiga jį atšaukti, nežiūrint, kiek laiko būtų jau praėję.

c) jei atitaisymas yra nebegalimas;

Jeigu sąlysiškai neįmanoma pasiekti tos asmenis, kurie girdėjo apkalbą, šmeižtą ar liežuvaivimą, arba jeigu artimo kaltės ar ydos, kurios nebuvo viešai žinomos, kitu keliu išejo aikštėn.

d) jei nukentėjusis artimas, pažeidėjui, dovanojo

Tiktai reikia pažymėti, kad anaipol ne visada nukentėjusis asmuo turi teisę atleisti pažeidėją nuo atitaisymo. Jeigu kam garbės yra būtina tinkamai savo pareigoms atlikti, kaip pvz., gydytojui, advokatui, kunigui, tas vis tiek privalo reikalausti jos atitaisymo.

IV. RŪPINIMASIS SAVO GARBE

Pareiga rūpintis savo garbe.

1. Mes privalome tinkamai rūpintis taip pat savo garbe, tačiau anaipol ne dėl jos pačios, o tik dėl to ir kiek to reikalauja Dievo garbės, artimo gerovės ir mūsų luomo pareigos.

«Mes rūpinamės tuo, kas gera, ne tik Dievo, bet ir žmonių akivaizdoje» (2 Kor. 8; 21). «Neduokime nė vienam jokio papiktinimo, (kad mūsų tarnystė nebūtų peikiama, bet visame parodykime save, kaip Dievo tarnus» (2 Kor. 6, 3-4), sako šv. Povilas.

Garbės yra tik laikina gėrybė, tad, kaip nuo kitų šio pasaulio dalykų, taip ir nuo jos mes galime atsakyti. Ji yra tik priemonė siekti augštesniems dalykams, todėl anaipol negalima jos geisti dėl jos pačios. Tačiau ne kartą būva ji būtina sąlyga, kad galėtume sėkmingai atlikti savo luomo pareigas, skleisti Dievo garbę, darbuotis artimo labui. Tokiais atvejais mes neturime teisės nuo jos visiškai atsakyti ar jos nei kiek nepaisyti. Bet apskritai, mes turime būti nusistatę ir pasiryžę melai kentėti bet kokius dėl Dievo ir savo ar artimo išganymo patiriamuosius pažeminimus bei paniekinimus. Ne be reikalo sako V. Jėzus: «Palaiminti, kai jums piktžodžiauja ir persekioja jus ir meluodami sako visa piktą prieš jus dėl manęs» (Mat. 5; 41). Gd šv. Petras «pareiškia»: «Jei esate niekinami dėl Kristaus vardo, jūs esate palaiminti... Nė vienas jūsų teneknia kaip žmogžudys, ar vagis, ar piktžodžiautojas, ar svetimų dalykų geidėjas. O jei kas kenčia kaip krikščionis, tenesigėdi, bet tegul garbina Dievą tuo vardu» (1 Petr. 4, 14-16).

Būdas rūpintis savo garbe.

2. Savo garbę ir gerą vardą palaikyti turime vien tik domis priemonėmis, ypač gi stengdamiesi gražiai krikščioniškai gyventi ir bet kokio pikto net šešėlio vengti.

«Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kurs yra danguje» (Mat. 5, 16), sako V. Jėzus. «Laikykite Viešpatį Kristų šventu savo širdyse., turėdami gerą sąžinę, kad tie, kurie šmeižia jūsų gerą elgesį Kristuje, būtų sugėdinti tuo, kuo jie apkalba» (1 Petr. 3, 15-16), ragina apaštalas šv. Petras. «Venkite visa, kas turi piktumo išvaizdą» (1 Tes. 5, 22), pareiškia šv. Povilas.

BAŽNYČIOS ĮSAKYMAI

APIE BAŽNYČIOS ĮSAKYMUS APSKRITAI

Bažnyčios įsakymų sąvoka.

1. Be Dievo įsakymų, visi krikščionys privalo laikytis taip pat ir Bažnyčios įsakymų. Jie yra ne kas kita, kaip tik krikščioniško gyvenimo taisyklės, kurios savaime kilo iš V. Jėzaus ir apaštalo mokslo bei pavyzdžio, ir kurių laikytis Bažnyčia ilgainiui įpareigojo visus savo narius.

Ką Bažnyčios įsakymai liepia ar draudžia, tai eina iš pat apaštalo laikų, ir krikščionys nuo pat pradžios laikėsi to, kaip tikrų savo gyvenimo taisyklių. Tik ilgainiui, kai, atvėsus pirmųjų šimtmečių uolumui, žmonės ėmė nebe taip paisyti tų taisyklių, visuotiniai Bažnyčios susirinkimai ar popiežiai paskelbė jas, kaip įsakymus.

Bažnyčios įsakymų žodžiai.

2. Bažnyčios įsakymai yra penki:

- a) įsakytašias šventes švęsk;
- b) sekmadieniais ir šventėmis šv. mišių klausyk;
- c) pasninkus pasninkauk;
- d) eik išpažinties bent kartą per metus ir apie šv. Velykas priimk švč. Sakramentą;
- e) savo bažnyčią laikyti padėk.

Šita eile ir tvarka priimta išskaičiuoti tieji įsakymai nuo visuotinio Tridento susirinkimo laikų. Pirmutinis tai padarė šv. Petras Kanizijus (+1597) savo plačiai išgarsėjusiame katekizme. Kaikuriuose katekizmuose tarp ketvirtojo ir penktojo įsakymų būva įterptas dar vienas, būtent: — Uždraustomis dienonomis nesituok ir vestuvių nekelk. — Bet, kadangi tenai pirmasis sujungiamas su antruoju, tai įsakymų skaičius vis tiek liekasi tas pats. Tačiau nėra reikalo terpti tąjį įsakymą, nes jis nėra taip, kaip kiti visuotiniai, atsieit, saistas visus Bažnyčios narius, bet liečia tik tuos, kurie tuokiasi. Todėl daugelyje katekizmų jo nė nėra. Tačiau iš to negalima daryti išvados, kad jis jau nebesaistytų. Ne! Besituokiantieji turi būtinai jo laikytis.

Bažnyčios įsakymų tikslas.

3. Savo įsakymus davė Bažnyčia tam :

a) kad jais mums labiau paaiškintų Dievo įsakymus ir tiksliau nustatytų, kaip turime juos vykdyti ;

b) kad mus įpratintų dorai gyventi ir mums padėtų nusipelnyti amžinąją laimę.

Taigi Bažnyčios įsakymai yra anaip tol ne koks mūsų apsunkinimas, bet tik mums palengvinimas, panašiai, kaip kad karutis nepasunkina, bet tik palengvina mums ką nors pergabenti.

Bažnyčios įsakymų saistymas.

4. Kaip Dievo, taip ir Bažnyčios įsakymai saisto mūsų sąžinę. Pareiga juos vykdyti yra svarbi. Nusikalsti jiems apskritai yra sunki nuodėmė.

Bažnyčios įsakymai saisto anaip tol ne visus žmones, bet tik Bažnyčios narius. O Bažnyčios nariai, kaip žinome, yra visi pakrikštytieji. Todėl nekrikštytųjų, atseit, įvairių pagonių, mahometonų ir žydų, Bažnyčios įsakymai nesaisto. Bet pakrikštytuosius saisto visus be jokios išimties, vis tiek, ar kas būtų katalikas, ar klaidatikis, ar išsižadėjęs, nebent Bažnyčia koku nors būdu (explicite ar tacite) juos nuo tų įsakymų būtų atleidusi.

Bažnyčios įsakymų pakeitimas ir nuo jų atleidimas.

5. Bažnyčia turi teisę ir galią savo įsakymus keisti, atsižvelgdama į laiko ir vietos reikalavimus, ar nuo jų vykdymo laikuriuos asmenis atleisti.

Bažnyčios mokslas privalo pasilikti ir visada pašilieka tas pats, nes jis eina iš Dievo, ir Bažnyčia neturi nei teisės, nei galios jo keisti. Ne taip yra su jos įsakymais. Ji pati jų duoda ir todėl gali pagal reikalą vienaip ar kitaip juos keisti.

PIRMASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

« Įsakytašias šventes švęsk ! ».

Pirmojo Bažnyčios įsakymo turinys.

1. Pirmasis Bažnyčios įsakymas *liepia* tas dienas, kurias Bažnyčia yra paskyrusi ypatingai Dievo ar šventųjų garbei, švęsti lygiai taip, kaip sekmadienius.

Kaip S. Įstatyme, šalia septintosios dienos arba subatos, buvo švenčiamos laikurios kitos dienos paminėti kokioms nors nepaprastoms Dievo geradarybėms, pvz., išgelbėjimui nuo Holoferno, nuo Amano ir k., taip ir Bažnyčia nuo pat pradžios ėmė skirti V. Jėzaus, švč. Marijos ar šventųjų garbei ypatingų dienų. Tokiu būdu atsirado josios šventės.

Bažnyčios įsakytosios šventės.

2. Šiais laikais daugumoje šalių yra šios Bažnyčios įsakytosios šventės :

a) *Viešpaties šventės* : V. Jėzaus Užgimimas arba Kalėdos (gruodžio 25); V. Jėzaus Apipjaustymas arba Nauji Metai (sausio 1); V. Jėzaus Apsireiškimas arba Trys Karaliai (sausio 6); V. Jėzaus Prisikėlimas iš numirusių arba Velykos; V. Jėzaus į dangų Įžengimas arba Šeštines; šv. Dvasios Atsiuntimas arba Sekminės; šv. Trejybės šventė; Dievo kūno šventė arba Devintinės; Kristaus Karaliaus šventė (paskutinį spalio mėn-sekmadienį).

Visos šios šventės, išskyrus Velykas, Sekmines, šv. Trejybės dieną ir Kristaus Karaliaus šventę, dažniausiai būna ne sekmadieniais.

b) šv. Marijos šventės : Nekaltas Prasidėjimas (gruodžio 8) ir į dangų Ėmimas (rugpjūčio 15)

c) Šventųjų šventės : šv. Juozapo (kovo 19); šv. Petro ir Povilo (birželio 29) ir Visų Šventųjų (lapkričio 1).

Be to, kiekvienoje šalyje švenčiamos savo globejų dienos. Lietuvoje buvo švenčiama vyriausiojo globejo šv. Kazimiero diena (kovo 4) ir Patulos šventė — šv. Marijos užgimimo dieną (rugpjūčio 8).

Viešpaties švenčių tikslas.

3. Viešpaties šventės įvedė Bažnyčia tuo tikslu, kad mes :

a) prisimintume ir apmąstytume, ką Dievas mums atpirkti ir išganyti yra padaręs ;

b) tinkamai padėkotume Jam už visa tai ;

c) atgaivintume savo uolumą Dievui tarnauti ir rūpintis sielose išganymu.

Šventųjų švenčių tikslas.

4. Šventųjų šventės Bažnyčia įvedė tam :

a) kad mes pagarbintume Dievą už malones, kurių Jis suteikė šventiesiems ir suteikia mums per šventuosius ;

b) kad, prisimindami šventųjų dorybes ir laimę danguje, visomis jėgomis stengtumės siekti to, ką jie yra jau pasiekę ;

c) kad pasiprašytume jų pagalbos ir užtarimo.

Bažnyčios švenčių šventimas.

Bažnyčios šventės reikia švęsti taip, kaip sekmadenius, atseit, jose yra pareiga susilaikyti nuo sunkių kūno darbų ir išklaudyti mišių.

Kas šias pareigas be pakankamos pateisinamos priežasties neatliktų, neabejotinai sunkiai nusidėtų.

Bažnyčios švenčių panaikinimas.

6. Kaip Bažnyčia turi teisę ir galią įvesti šventes taip lygiai ir įvestąsias perkelti ar panaikinti, jei tai reikalauja gyvenimo aplinkybės.

Ir iš tikro, atsižvelgdama į gyvenimo reikalus, Bažnyčia panaikino paskutiniuosius laikais nemažą švenčių. Taip 2-ji Kalėdų diena arba šv. Stepono šventė, 2-sios Velykų ir Sekminių dienos, švč. Marijos Įvedybos (vasario 2), Apreiškimas (kovo 25), Užgimimas (rugsėjo 8), kai kuriose šalyse (ir Lietuvoje) šv. Juozapo diena (kovo 19) dabar jau nebešvenčiamos, nors dar neseniai buvo čia tikros šventės. Tačiau tomis dienomis, išskyrus šv. Juozapo dieną, mūsų tėvynėje vis dar tebebūdavo laikomos pamaldos, kaip per tikras šventes, bet pareigos išklaudyti mišių ir nedirbti sunkių kūno darbų jau nebebuvo.

ANTRASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

«Sekmadieniais ir šventėmis šv. mišių klausyk!»

Antrojo Bažnyčios įsakymo turinys.

1. Antrasis Bažnyčios įsakymas *liepia* mums visais sekmadieniais ir visomis privalomomis šventėmis su tinkamu dėmesiu, pagarba ir pamaldumu išklaudyti šv. mišių.

Šiojo įsakymo pagrindas.

2. Priežastis, dėl kurios Bažnyčia *liepia* mums sekmadieniais ir šventėmis išklaudyti šv. mišių yra ta, kad tomis dienomis mes privalome ypatingai garbinti Dievą. O šv. mišios kaip tik yra geriausias būdas Jį kuo tinkamiausiai pagarbinti.

Šiojo įsakymo saistymas.

3. Įsakymas sekmadieniais ir šventėmis išklaudyti šv. mišių saisto visus tikinčiuosius nuo tada, kai jie ateina į protą, vadinasi, nuo maždaug 7 metų amžiaus, iki gyvenimo pabaigai. Pareiga yra svarbi, ir kas be atitinkamos priežasties jos neatlieka, sunkiai nusideda.

Būdas įvykdyti šiajam įsakymui.

4. Kad Bažnyčios įsakymas išklaudyti šv. mišių būtų įvykdytas, reikia:

a) būti toje vietoje, kur mišios laikomos;

Vadinasi, jokių būdų *negalima* išklaudyti mišių *per radiją*, bet reikia būti arba bažnyčioje, arba koplyčioje, arba bent šventoriuje, ar toje aikštėje, kur mišios laikomos. Reikia matyti mišių eigą arba bent iš ženklų nuvokti, kas darosi pas altorių, pvz., vasarą esant šventoriuje, girdėti giesmes, varpelį, matyti mišių klausančius žmones ir pan..

b) išklaudyti ištisų mišių;

Vadinasi, nuo pat pradžios iki pabaigai. Kas apleidžia esminę mišių dalį, atsieit, tąją, kuri tęsiasi nuo konsekracijos iki komunijai, tas Bažnyčios įsakymo neįvykdo. Kas apleidžia kokią neesminę dalį, sakysime, klauso mišių tik nuo prefacijos, ar po komunijos jų nebeklauso, tas Bažnyčios įsakymą įvykdo, bet, jei taip elgiasi be pakaktinai rimtos priežasties, nusideda.

c) klausyti mišių su reikiamu dėmesiu, pagarba ir pamaldumu.

Dėmesys skiriama dvejopas: viršinis ir vidinis. Viršinis yra tada, kai vengiama veiksmų, kurie nesuderinami su mišių klausymu, pvz., šnekėtis su kuo, miegoti ir pan.. Vidinis, — kai stengiamasi savo mintis ir jausmus kreipti į tai, kas vyksta per šv. mišias. Viršinis dėmesys yra būtinas, kad galima būtų įvykdyti Bažnyčios įsakymą. Jei jo nėra, šv. mišios neišklausomos, nors būvama per jas ir bažnyčioje. Suprantama, jog kuo daugiau turime vidinio dėmesio ir pagarbos bei pamaldumo, tuo naudingiau. Juk mūsų uždavinys per šv. mišias yra ne nuodėmių išvengti, bet ko geriau pagarbinti Dievą ir kuo daugiau nuopelnų įsigyti.

Priežastys, atleidžiančios nuo pareigos išklausyti šv. mišių.

5. Nuo pareigos sekmadieniais ir šventėmis išklausyti šv. mišių, atleidžia šios priežastys:

a) negalėjimas;

Sudaro jį didelis sunkumas ar tai nuvykti į vietą, kur laikomos šv. mišios, ar dalyvauti jose. Todėl laisvi čia pvz., visi tie, kurie serga; kurie po ligos nėra dar pakaktinai sustiprėję; kurie toli nuo bažnyčios gyvena, o kelias yra blogas ar oras prastas; kurie turi būtiną reikalą keliauti; kurie neturi atitinkamų išieginų drabužių ir t.t..

Kas negali išklausyti iškilmingų šv. mišių arba vadinamosios sumos, bet gali kitų anksčiau laikomų, tas privalo jų išklausyti.

b) artimo meilė;

Todėl laisvi nuo pareigos išklausyti šv. mišių yra tie, kurie slaugo ligonius, ar turi prižiūrėti mažus vaikus, ar teikti pagalbos staigios nelaimės ištiktam artimui ir pan.

c) būtinios pareigos.

Tokios pareigos yra, pvz., saugoti namus, sergėti gyvulius, gaminti valgius ir pan. Tačiau ir šie privalo jieškoti progos bent kitą sekmadienį išklausyti šv. mišių.

Pamokslo klausymas šventadieniais.

6. Bažnyčios įsakymo raidę, tiesa, jau įvykdoma, išklausanč šventadieniais tik šv. mišių. Bet tojo įsakymo dvasia reikalauja, kad būtų išklaudyta taip pat ir pamokslo, nes:

a) pamokslas yra tarsi iškilmingų mišių dalis;

Senovėje pamokslas visada būdavo sakomas per šv. mišias tuojuo po evangelijos ir sudarydavo tarsi jų dalį. Todėl Bažnyčia, nors nėra davusi atskiros pamokslo klausymą liečiančio įsakymo, bet, įsakydama išklausyti mišių, tuo pačiu paliepė išklausyti ir pamokslo.

b) pamokslas supažindina mus su tikėjimo tiesomis ir dorovės reikalavimais;

Kiekvienas mūsų turi pareigą kuo geriausiai žinoti savo tikėjimo tiesas ir dorovės taisykles. Deja, būdami per dienų dienas panirę įvairiuose rūpesčiuose ir darbuose, mes neturime kada arčiau į tai pažvelgti. Tad mūsų motina Bažnyčia, ateidama čia mums į pagalbą, liepia kunigams šventadieniais sakyti pamokslus, kad, bent jų beklausydami, galėtume pažinti tai, ką privalome.

c) pamokslas yra Bažnyčios vardu atliekamas Dievo žodžio paaškinimas ir gyvenimui pritaikymas.

Dievo žodis, kaip žinome, yra evangelijose ir apskritai visose šv. Rašto knygose. Bet jo anaip tol neturi teisės aiškinti ir gyvenimui taikyti kiekvienas pagal savo norą. Ne! Teisę aiškinti ir gyvenimui taikyti Dievo žodį V. Jėzus suteikė tik vienių vienai savo Bažnyčiai, ir jos aiškinimą bei gyvenimui taikymą laiko Jis savu. Gi Bažnyčios vardu Dievo žodžio aiškinimą ir gyvenimui taikymą atlieka kunigas, besakydamas pamokslą. Vadinasi, per pamokslą išgirstama tikrąją Dievo žodžio prasmę, lyg kad ją skelbtų pats Jėzus dieviškomis savo lūpomis. Ne veltui Jis yra pats pasakęs apie savo mokslo skelbėjus: «Kas jūsų klauso, tas mane klauso; kas jus niekina, mane niekina» (Luk. 10, 16). O šv. Povilas pareiškia apie save ir kitus tikėjimo tiesų mokytojus: «Mes einame pasiuntinių pareigas Kristaus vietoje, lyg kad Dievas ragintų per mus» (2 Kor. 5, 20).

Kas be pakaktinai svarbios priežasties neklauso pamokslų, nusideda. Nuodėmė yra sunki, jei tai daro dažnai ir ypač iš paniekos.

«Palaiminti, kurie klauso Dievo žodžio ir laikosi jo» (Luk. 11, 28). «Kas yra iš Dievo, tas klauso Dievo žodžių» (Jon. 8, 47), sako V. Jėzus.

TREČIASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

«Pasninkus pasninkauk!»

Trečiojo Bažnyčios įsakymo turinys.

I. Trečiuoju savo įsakymu *liepia* Bažnyčia savo nariams tam tikromis jos nustatytomis dienomis pasninkauti ir susilaikyti nuo mėsinių valgių.

Ketveriopai galima suskirstyti šiuo atžvilgiu metų dienas, būtent: vienomis jų nėra pareigos nei pasninkauti, nei susilaikyti nuo mėsinių valgių; kitomis — reikia tik pasninkauti, bet pareigos susilaikyti nuo mėsinių valgių nėra; vėl kitomis — yra tik pareiga susilaikyti nuo mėsinių valgių, bet pasninko nėra; galop, kitomis — yra pareiga ir pasninkauti ir susilaikyti nuo mėsinių valgių. Daugiausia per metus yra tų dienų, kuriomis nereikia nei pasninkauti, nei susilaikyti nuo mėsinių valgių, o mažiausia tų, — kuriomis privalu ir pasninkauti ir nuo mėsinių valgių susilaikyti.

I. PAREIGA PASNINKAUTI

Pasninko esmė.

I. Pasninko esmę sudaro tai, kad galima per dieną tik vieną kartą valgyti iki soties; kitus du kartus leista tik po truputį užkasti; maisto rūšį nustato vietos paprotys.

Vadinasi, pasninko dieną, jei nėra tai drauge ir susilaikymo arba santūros diena, galima valgyti mėsos. Tačiau tik vieną sykį, būtent, tada, kai valgoma iki soties. Troškulį numalšinti galima tiek kartų, kiek yra reikalo, nes gėrimas nelaužo pasninko.

Pasninko dienos.

2. Pasninkauti Bažnyčia įsako šiomis dienomis :

a) visomis gavėnios dienomis, išskyrus sekmadienius ir privalomasias šventes. Vadinas, pasninkas prasideda Pelenų dieną ir baigiasi Didžiuoju Šeštadieniu. Tačiau Didįjį Šeštadienį pareiga pasninkauti yra tik iki vidurdienio ;

Gavėnios pasninką įvedė Bažnyčia tam : a) kad mes, prisimindami, kaip V. Jėzus pasninkavo 40 dienų ir naktų, nieko nevalgydamas, stengtumės bent kiek Jo pavyzdžiu pasekti ; b) kad, apmąstydami, kokią neapsakomą auką Jis padarė, už mus taip baisiai kentėdamas ir skaudžiai numirdamas, bent šiočia tokia savo auka Jam atsidėkotume ; c) kad pasninku ir kitais atgailos darbais apšvarintume savo sielas ir tinkamai pasiruostume švęsti Velykas.

b) visomis metų ketvirčių dienomis, arba kitaip sakant, kiekvienos metų ketvirties pirmąjį trečiadienį, penktadienį ir šeštadienį. Gi metų ketvirtys būva : 1-ji po 3-jo adventų sekmadienio ; 2-ji po 1-jo gavėnios sekmadienio ; 3-ji po Sekminių šventės ; 4-ji po šv. kryžiaus išaugštinimo dienos, atsieit, po rugpjūčio 14 d. ;

Metų ketvirčių pasninką Bažnyčia paskyrė, norėdama : a) kad mes padėkotume Dievui už per praėjusią ketvirtį iš Jo gautąsias geradarybes ir atsiprašytume Jį už savo nuodėmes ; b) kad užsitikrintume Jo palaimą per būsimąją ketvirtį ; c) kad išprašytume Jo malonę, viena, duoti kuo daugiau pašaukimų į kunigus ; antra, kunigams reikiamai ištesėti šventosiose savo pareigose. (Mat, metų ketvirčių dienomis dažniausiai būva teikiami šventimai).

c) šiomis vigilijomis : Kalėdų, Sekminių, švč. Marijos į dangų Ėmimo (Žolinės) ir Visų Šventųjų.

Vigilijos yra skirtos pasiruosti tinkamai švęsti po jų einančioms šventėms. Seniau buvo žymiai daugiau vigilijų, kuriomis buvo pareiga pasninkauti. Dabar liko tik minėtosios keturios. Pažymėtina, kad jei kuriais metais pasitaiko, kad Kalėdų, švč. Marijos į dangų Ėmimo ar Visų Šventųjų šventės būva pirmadienį, tais metais tų švenčių vigilijose pasninko nebūva, nes sekmadienį pasninko nėra. Sekminių vigilijos pasninkas niekada nepropuola, nes Sekminės visada būva sekmadienį, o jų vigilija šeštadienį.

Kas privalo pasninkauti ?

3. Pasninkauti privalo visi tie, kurie yra jau pabaigę 21 amžiaus metus ir dar nėra pradėję 60 amžiaus metų.

Vadinas, Bažnyčios įsakymas pasninkauti nesaisto iki 21 pilnų ir po 59 pabaigtų amžiaus metų. Bažnyčia, mat, kaip gera motina, atsižvelgia į tai, kad beaugantieji asmenys reikalauja daugiau maisto, negu suaugusieji ir senatvės slėgiamieji — negu pilnas jėgas tebeturintieji, ir todėl nei vienu, nei kitu nesunkina pasninku. Be abejo, ir vieni ir kiti gali pasninkauti savo noru ir, jeigu tai daro, atlieka itin vertingą gerą darbą.

Pareigos pasninkauti svarbumas.

4. Pareiga Bažnyčios įsakytomis dienomis pasninkauti yra svarbi. Todėl, kas, be atitinkamos priežasties jos neatlieka, sunaikiai nusideda.

Priežastys, atleidžiančios nuo pasninko.

5. Nuo pareigos pasninkauti atleidžia šios priežastys :

a) silpnumas ;

Todėl sergantieji, po ligos dar nesustiprėjusieji, neščios ir kūdikius maitinančios moterys ir apskritai visi, kurių sveikatos būklė reikalauja daugiau kartų valgyti, yra laisvi nuo pasninko.

b) neturtas ;

Nėra tad įpareigoti pasninkauti, kurie neturi pakaktinai maistingų valgių, nes, nors ir gali jie pavalgyti iki soties, bet, kadangi valgiai mažai temaistingi, greitai vėl išalksta.

c) sunkus kūno darbas ;

Toks darbas yra : kasyklų, liejyklų ir kitokių fabrikų darbininkų, įvairių amatininkų, dažniausiai žemdirbių ir k..

d) sunkus proto darbas.

Laisvi tad nuo pareigos pasninkauti įvairūs mokytojai, profesoriai ir moksleiviai, jeigu nepritingi.

Kai abejojama, ar priežastis yra pakaktina, kad savaime atleistų nuo pareigos pasninkauti, galima prašyti dispensos.

II. PAREIGA SUSILAIKYTI NUO MĖSIŠKŲ VALGIŲ

Susilaikymo arba santūros pareiga.

1. Bažnyčia įpareigoja tikinčiuosius tam tikromis jos pasakytomis dienomis nevalgyti mėsos ir iš mėsos pagamintų arba mėsinių valgių.

Mėsa čia vadinama visos šiltakraujų gyvulių ir paukščių kūnų dalys, kaip raumenys, kraujas, taukai, smegenys ir k. Šaltakraujų gyvių kūnai, kaip pvz., įvairių žuvų, vėžių ir pan., nevadinami čia mėsa, todėl nėra draudžiama juos valgyti. Tačiau kaipurios šiltakraujų gyvių kūnų dalis, pvz. taukus, kraują, yra leista vartoti, kaip priedą gaminti nemėsiniams valgiams, arba kaip uždarą.

Santūros pareigos svarbumas.

2. Susilaikymo arba santūros pareiga yra svarbi. Todėl, kas be atitinkamos priežasties jos nepaiso, sunkiai nusideda.

Santūros pareiga tiek kartų saisto, kiek kartų valgoma. Tad kas Bažnyčios uždraustą dieną, sakysime, tris atskirus sykius valgo mėsinių valgių, tas padaro tris atskiras nuodėmes.

Santūros dienos.

3. Susilaikyti nuo mėsos ir mėsinių valgių Bažnyčia įsako visais metų penktadieniais ;

Tačiau, jei penktadienį pasitaiko kokia Bažnyčios įsakyta šventė, pvz., Kalėdos, Nauji Metai, Trys Karaliai, Nekaltasis švč. Marijos Prasidėjimas, ir k, tada galima valgyti mėsos.

Kadangi V. Jėzus, pasiaukodamas už mūsų nuodėmes kentėjo ir numirė penktadienį, krikščionys jau nuo pat pirmųjų amžių ėmė tą dieną

ypatingu būdu pavesti atgailai ir padėkai Išganytojui. Tai darė jie tarp kita ko ir susilaikydami nuo mėsinių valgių. Šį papročiu virtusį girtiną jų elgesį Bažnyčia ilgainiui paskelbė įsakymu.

Santūros ir drauge pasninko dienos.

4. Bažnyčia įsako ne tik susilaikyti nuo mėsinių valgių, bet ir pasninkauti šiomis dienomis :

a) Palenų dieną ;

Tai pirmutinė gavėnios diena. Kaip žinome, ji būva trečiadienį po užgavėnių. Nors kitais gavėnios trečiadieniais yra leista valgyti mėsos, bet šįjį ne.

b) visais gavėnios penktadieniais ir šeštadieniais ;

Išimtį sudaro čia tik Didžiosios savaitės šeštadienis, kuriame pareiga susilaikyti nuo mėsinių valgių ir pasninkauti tęsiasi tik iki vidurdienio, o nuo vidurdienio pasiliauja.

c) visomis metų ketvirčių dienomis ;

Vadinasi, ne tik penktadieniais ir šeštadieniais, bet taip pat ir trečiadieniais reikia susilaikyti nuo mėsinių valgių ir pasninkauti.

d) Kalėdų, Sekminių, švč. Marijos į dangų Ėmimo šventės (Žolinės) ir visų Šventųjų vigilijomis.

Bet, kaip jau minėta, jeigu tos vigilijos pasitaiko sekmadienį, nėra tada pareigos ne tik susilaikyti nuo mėsinių valgių, bet nė pasninkauti.

Ką santūros įsakymas saisto ?

5. Santūros įsakymas saisto visus tikinčiuosius nuo 7 pilnų amžiaus metų iki gyvenimo pabaigai.

Vadinasi, tad vaikai iki 7 pabaigtų amžiaus metų neturi pareigos įsakytomis dienomis nevalgyti mėsos, nors jų protas būtų jau pakaktinai išsivystęs. Bet neturi tos pareigos nė atsilikusieji vaikai, atsieit, tie, kurių protas ir po 7 amžiaus metų nėra reikiamai išsivystęs, kadangi Bažnyčios įsakymai saisto tik tuos, kurių protas pakaktinai išsivystęs.

Nuo santūros įsakymo atleidžiančios priežastys.

6. Nuo santūros įsakymo yra laisvi visi tie, kuriems apskritai jis labai sunku įvykdyti. Todėl :

a) beturčiai, kurie gyvena iš kitų malonės ;

Jei gali valgyti tai, ką gauna ir ką santūros dienomis turi.

b) sergantieji, po ligos dar nesustiprėjusieji, neščios ir kūdikius maitinančios moterys ir apskritai visi, kurių sveikatos būklė reikalauja stipresnio maisto ;

Čia galima pilnai laikytis to, ką nustato gydytojas. Bažnyčia savo įsakymais nenori niekam naikinti ar mažinti sveikatos.

c) dirbantieji labai sunkius kūno darbus ;

Tokie yra, pvz., įvairūs akmens skaldyklų, kasyklų, liejyklų ir pan. įmonių darbininkai.

d) negalintieji turėti ne mėsiskų valgių.

Taip atsitinka ne kartą su keleiviais ir su tais, kurie ne iš savęs minta, kaip pvz., tarnyboje esančiais kareiviais, tarnais ir pan. Tačiau tarnai turi pareigą pasijieškoti tokius šeiminkus, kurie įgalintų juos atlikti Bažnyčios įsakymus.

Pastaba.

Čia išdėstytas pats liečias pasninką ir santūrą Bažnyčios įsakymas. Jeigu kur Bažnyčia yra davusi tam tikrų palengvinimų, be abejo, jais galima naudotis. Apie juos paprastai praneša kunigai tikintiesiems. Kylant kokiam abejojimui, reikia pasiklausti kunigo. Galima tai padaryti ir per išpažintį.

III. PASNINKO IR SANTŪROS ĮSAKymo PAGRINDAS

Trečiojo Bažnyčios įsakymo pagrindas.

1. Trečiąjį savo įsakymą davė Bažnyčia, vadovaudamosi šiuo pagrindu, būtent, kad pasninkas ir santūra:

- a) patinka Dievui;
- b) teikia mums naudos.

Pasninkas ir santūra patinka Dievui.

2. Kad pasninkas ir santūra patinka Dievui, matyti iš to, kad:

a) Dievas ne kartą yra liepęs žmonėms pasninkauti ir už pasninkavimą suteikęs jiems įvairių malonių;

Jau liepdamas pirmiesiems mūsų tėvams rojuje nevalgyti vieno medžio vaisiaus, Dievas davė jiems tam tikrą pasninko ir santūros įsakymą. S. Testamente paskelbė Jis per Mozę ir pranašus daug įvairiomis progomis laikytinų pasninkų. Žinome taip pat, kokių malonių suteikė Jis Mozei, Samueliui, Dovydui, Danieliui, Juditai, Esterai ir kitiems asmenims už pasninkus ir santūrą.

b) pats Jėzus, apaštalai ir visų laikų šventieji daug pasninkavo;

Žinome juk gerai, kaip pats Jėzus, pradėdamas viešąjį savo darbą, išbuvo 40 dienų ir naktų, nieko nevalgydamas. Paskiau ne kartą minima evangelijose, kad Jis buvo alkanas. Daug pasninkavę yra ir apaštalai, ypač prieš svarbesnius veiksmus ar įvykius. O tarp šventųjų nėra nė vieno, kurs nebūtų buvęs tobulai santūrus ir itin atsидėjęs pasninkauti.

c) pasninku ir santūra mes paaugojame savo kūną Dievui.

Vykdydami pasninko ar santūros įsakymą, mes išsižadame to, kas mūsų kūnui patinka, vadinasi, jo malonumus, jį patį pavedame, paaugojame Dievui.

Pasninkas ir santūra teikia mums naudos.

Kaip mums patiems yra naudingas pasninkas ir santūra, rodo tai, kad:

a) pasninku ir santūra atgailos dvasioje duodasi Dievas permaldaujamas ir atleidžia didžiausias mums kaltes ;

Ryškų to pavyzdį duoda karalius Dovydas ir niniviečiai, kuriuos tik griežtas pasninkas išgelbėjo nuo nupelnytų bausmės.

b) pasninkaudami ir susivaldydami, mes nugalime savo kūniškumą ir apsisaugojame nuo nuodėmių bei nuo atkritimo į jas ;

Juk ir iš tikro, kas gi daugiau patenka į visokias nedorybes ar į jas tuojau po atgailos atkrinta, jei ne tie, kurie nesistengia pasninku ir santūra suvaldyti savo kūno ?

c) pasninkas ir santūra palengvina mums melstis ir lavintis visokiose dorybėse.

Tai aiškiai matome iš šventųjų pavyzdžio. Šventieji juk buvo tikri maldos ir įvairių dorybių didvyriai, bet drauge ir pasninko bei santūros didvyriai.

Toks pasninkas ir santūra, kokius įsako Bažnyčia, yra naudingi taip pat ir mūsų kūnui. Jie apsaugoja jį nuo perkrovimo maistu, nuo paalšinimo, nuo per greito pasendinimo ir į kapus nuvarymo. Tai paliudija pats gyvenimas, nes, kai ateina sunkesni laikai, ir žmonėms noroms nenoroms tenka mažiau ir prasčiau valgyti, pasidaro jie žymiai sveikesni. Ne veltui, tai pastebėję gydytojai, badavimą ėmė skirti, kaip vaistus nuo tam tikrų ligų.

KETVIRTASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

« Eik išpažinties bent kartą per metus ir apie šv. Velykas priimk švč. Sakramentą ».

Ketvirtojo Bažnyčios įsakymo turinys.

Ketvirtuoju savo įsakymu *liepia* Bažnyčia kiekvienam atėjusiam į protą krikščioniui bent kartą per metus atlikti išpažintį ir apie Velykų šventę priimti šv. Komuniją.

Primaisiais krikščionybės amžiais šis įsakymas nebuvo reikalingas, nes tikintieji savaime dažnai eidavo išpažinties ir kone kasdien priimdavo švč. Sakramentą. Ilgainiui, ėmus atvėsti uolumui, teko čia įsikišti Bažnyčiai ir pareikšti aiškų savo reikalavimą. Dabartinis jos įsakymas eina iš 13-jo šimtmečio pradžios. Kiek vėliau (16 šimt.) pakartojo jį Tridento visuotinis susirinkimas. Galop, įtraukė jį Bažnyčia į savo įstatymų rinkinį. Būtent, 906 kan. pasakyta : « Kiekvienas į protą atėjęs bet kurios lyties tikintysis privalo bent kartą per metus nuoširdžiai išpažinti savo nuodėmes », o 859 kan. : « Kiekvienas bet kurios lyties tikintysis, kai jau pradeda atskirti gera nuo pikto, vadinasi, kai ateina į protą, privalo kartą per metus, bent Velykų laiku, priimti Eucharistijos sakramentą ».

I. METINĖS IŠPAŽINTIES PAREIGA

Pareigos svarbumas.

1. Pareiga bent kartą per metus atlikti išpažintį yra svarbi. Todėl, kas jos neįvykdo be atitinkamos priežasties, sunkiai nusideda.

Žinoma, kas išbūtų per metus sunkiai nenusidėjęs, tas būtų laisvas nuo šios pareigos, nes nėra būtina išpažinti mažasias nuodėmes. Bet, deja, tokių tobulų asmenų nedaug tėra, o kurie yra, tai tik dėl to, kad žymiai dažniau, negu kartą per metus, apvalo savo sąžinę Atgailos sakramentu.

Ką saisto metinės išpažinties pareiga?

2. Bažnyčios įsakymas, liepiąs bent kartą per metus atlikti išpažintį, saisto kiekvieną bet kurios lyties tikintįjį nuo to laiko, kai jis ateina į protą, iki gyvenimo pabaigos.

Tėvų ar globėjų yra šventa pareiga stengtis, kad jų vaikai ar globotiniai tuojau, kai tik pradeda atskirti gera nuo pikto, pradėtų eiti išpažinties. Kurie tai nudelsia, nusideda ne tik savo pareigoms vaikų ar globotinių atžvilgiu, bet ir šiam Bažnyčios įsakymui.

Metinės išpažinties laikas.

3. Bažnyčia nėra nustačiusi laiko, kuriuo reiktų atlikti metinė išpažintis, bet, kadangi ji įsako priimti šv. Komuniją apie Velykas, tad tuo laiku reikia atlikti ir išpažintį.

Tai savaime suprantama. Juk šv. Komunija tegalima priimti vien esant laisvam nuo bet kokios sunkios nuodėmės. O atpalaiduoti nuo jų gali tik išpažintis. Tad velykinės šv. Komunjijos įsakymas rodo, kad tuo laiku atliktina ir išpažintis.

Kas dėl kokios nors priežasties neatlieka metinės išpažinties, tas privalo kuo greičiau atlikti ją kitais metais.

Tik gera išpažintimi įvykdoma pareiga.

4. Pareigą atlikti išpažintį galima įvykdyti tik gera, nuosirdžia, o jokių būdu ne šventvagiška, išpažintimi.

Juk šventvagiška išpažintis yra tik nauja sunki nuodėmė, o anaip tol ne išpažintis. Todėl ja ir negalima atlikti pareigos. Taip pat neįvykdoma šis įsakymas tokia išpažintimi, per kurią dėl kokios nors priežasties negaunama išrišimo, nes išrišimas priklauso prie Atgailos sakramento esmės.

II. VELYKINĖS ŠV. KOMUNIJOS PAREIGA

Kas privalo atlikti šią pareigą?

1. Bažnyčia įsako, kad visi krikščionys, kurie jau atėję į protą, vadinasi, kurie jau atskiria gera nuo pikto, kartą per metus, bent Velykų laiku, priimtų švč. V. Jėzaus Kūno ir Kraujo sakramentą.

Kad šį įsakymą pradėtų vykdyti vaikai tuojau, kaip tik ateina į protą, privalo žiūrėti visi tie, kurie turi pareigą jais rūpintis, būtent: tėvai, globėjai, auklėtojai, nuodėmklausiai, klebonai.

Laikas atlikti šiai pareigai.

2. Bažnyčia aiškiai įsako priimti šv. Komuniją Velykų laiku.

Velykų laikas, bendru Bažnyčios nustatymu, tęsiasi nuo Palmių sekmadienio iki Atvelykio, atsieit, 7 dienas iki Velykų šventės ir 7 dienas po jos bei pačią Velykų dieną. Taigi viso 15 dienų. Tačiau yra leista vyskupams jį prailginti tiek prieš Vėlykas, tiek po jų. Kiek kuriose šalyse jis prailginamas, praneša tai tikintiesiems kunigai.

Vėlykų laiku įsako Bažnyčia priimti švč. Sakramentą ypač dėl šių priežasčių:

a) kadangi kaip tik tuo laiku V. Jėzus įsteigė šį Sakramentų ir davė pirmą kartą žmonėms šv. Komuniją;

b) kadangi tuo laiku jis numirė ir prisikėlė iš numirusių, reikia tad, kad ir mes numirtume nuodėmei ir pradėtume naują gyvenimą.

Ne veltui sako šv. Povilas: « Kristus, prisikėlęs iš numirusiųjų, jau nebe miršta; mirtis jam daugiau nebe viešpatauja... Taip ir jūs laikykite save mirusiais nuodėmei, gyvais gi Dievui vienybėje su mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi. Taigi, tegul nuodėmė nebe viešpatauja jūsų mariame kūne, taip kad jūs būtumėte klusnūs jo geiduliams » (Rom. 6, 10-12).

Pareigos ir laiko svarbumas.

3. Ir pati pareiga priimti švč. Sakramentą ir jai atlikti nustatytasis laikas yra svarbūs. Todėl, kas be pakaktinos priežasties nepriima Vėlykų laiku šv. Komunijos, sunkiai nusideda.

Ligoniai, seneliai ir apskritai visi negalintieji išeiti iš namų turi reikauti, kad jų slaugytojai ar prižiūrėtojai pakviestų jiems šiuo laiku kunigą, o šie turi griežtą pareigą tai padaryti.

Kas Vėlykų laiku nepriėmė šv. Komunijos, privalo priimti ją nedeldamas, ir tam laikui pasibaigus.

Šv. Komunija turi būti vertai priimta.

4. Įsakymą priimti šv. Komuniją įvykdoma, tik priimant ją vertai.

Nevertas arba šventvagiškas Komunijos priėmimas yra anaip tol ne Bažnyčios įsakymo įvykdymas, o tik didelė nuodėmė, daug didesnė negu Komunijos apleidimas.

Vėlykinės šv. Komunijos vieta.

5. Vėlykinę šv. Komuniją pataria Bažnyčia priimti savo parapijoje. Kas priima ją kur kitur, turi pasistengti pranešti tai savo klebonui.

Taigi, nėra pareigos priimti šv. Komuniją savo parapijoje, bet tik patarimas. Tačiau, kadangi klebonas privalo pažinti savo ganomuosius, reikia, kad tie, kurie svetimoje parapijoje priima vėlykinę šv. Komuniją, praneštų jam apie savo atliktą pareigą.

PENKTASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

« Savo bažnyčią laikyti padėk ! »

Penktojo Bažnyčios įsakymo turinys.

1. Penktuoju savo įsakymu *liepia* Bažnyčia tikintiesiems teikti medžiaginės paramos, kad galėtų išsilaikyti :

- a) jų parapijos bažnyčia ir jos tarnai ;
- b) jų vyskupiją aptarnaujančiosios įstaigos ;
- c) visa Bažnyčia.

Kaip jau minėta, visi vyriausieji Bažnyčios įsakymai pradžioje buvo vien krikščioniško gyvenimo papročiai, ir tik ilgainiui, atsirandant reikalui, Bažnyčia paskelbė juos, vienus pirmiau, kitus kiek paskiau, savo įsakymais. Šis penktasis įsakymas dar ir dabar yra daugiau paprotys negu tikra prasme įsakymas, nes iki šiol dar nebuvo reikalo paversti jo įsakymu.

Pareiga prisidėti prie bažnyčios ir jos tarnų išlaikymo krikščionims iš pat pradžių buvo labai aiški. Jie juk buvo kilę iš žydų, o žydams buvo griežtai įsakyta atiduoti kasmet dešimtinę šventyklai ir ją aptarnaujančiajai Levio giminei. Mat, skirstant Pažadėtąją Žemę, tajai giminei nebuvo duota dalies, bet ją, kaip ypatingu būdu pavestą tarnauti Dievui ir šventyklai, turėjo išlaikyti kitos giminės. Krikščionys taip pat puikiai žinojo, jog ir V. Jėzus mokėjo šventyklos reikalams mokesčius (Mat. 17, 26) ir pasiūstiems po žydų žemę evangelijos skelbti savo mokiniams buvo paliepęs maitintis ne iš savęs, bet iš tų, kurie jų žodžių klausys, pareikšdamas : « Pasilikite tuose pačiuose namuose valgydami ir gerdami, ko pas juos yra, nes darbininkas vertas savo užmokesčio » (Luk. 10, 7).

Kadangi ne visiems iš pagonių atsivertusiems krikščionims pareiga išlaikyti savo bažnyčią ir jos tarnus buvo pakaktinai aiški, nurodė jiems ją šv. Povilas, 1 - jame laiške Korintiečiams rašydamas : « Kas kada nors karėvija savo lėšomis ? Kas veisia vynuogyną ir nevalgo jo vaisių ? Kas gano bandą ir nevalgo bandos pieno ?.. Artojas turi arti su viltimi ; ir kurs kulia, su viltimi gauti vaisių. Jei mes jums sėjome dvasinę sėklą, argi didelis yra dalykas, jei mes dalyvautume jūsų žemiškoje pjūtyje ?.. Ar jūs nežinote, kad, kurie darbuojasi šventykloje, valgo, kas yra iš šventyklos ; ir kurie tarnauja altoriui, gauna dalį iš altoriaus ? Taip ir Viešpats liepė tiems, kurie skelbia Evangeliją, gyventi iš Evangelijos » (1 Kor. 9, 7-14).

Ką šis įsakymas saisto ?

2. Penktasis Bažnyčios įsakymas saisto visus tikinčiuosius, kurie turi nuosavo turto.

Vadinasi, tėvų išlaikomieji vaikai ar vaikų išlaikomieji tėvai nuo jo laisvi. Nebent būtų paskirtas pagalvės mokesčiai. Tada už juos privalo jį sumokėti juos išlaikantieji. O iš beturčių ne tik Bažnyčia nieko nereikalauja, bet dar pati stengiasi juos įvairiais būdais šelpti.

Būdas jam įvykdyti.

3. Kadangi šis įsakymas yra dar daugiau paprotys negu tikra prasme įsakymas, tad ir būdas jam įvykdyti pareina nuo to, kaip kur yra priprasta.

O priprasta yra vienur mokėti tam tikrą nusistatytą mokestį, kitur — kartkartėmis daryti pinigines ar daiktines rinkliavas, kitur gi, ir tai daž-

niausiai, abiem šiais būdais, atsieit, ir mokesčiu ir rinkliavomis, — atlikti pareigą palaikyti bažnyčią. Kas paskirtąjį mokestį pilnai ir nedelsdamas sumoka, o per daromąją rinkliavą ši ar tą pagal išgales duoda, tas ši įsakymą įvykdo.

Apskritai dera pažymėti, kad pareiga palaikyti bažnyčią anaip tol nėra kokia sunki našta tikintiesiems. Dėl jos niekas nei nusigyvena, nei į kokią didelių vargą nepatenka. Viena parapijoje esanti smuklė daug daugiau turto ištraukia per metus iš jos gyventojų, negu reikia, kad jie kasmet duotų savo parapijos bažnyčiai ir jos tarnams, savo vyskupiją aptarnaujančioms istai-goms ir visai Bažnyčiai išlaikyti.

C. APIE DIEVO VALIOS VYKDYMO AR NEVYKDYMO PASEKMES

Galėjimas vykdyti ar nevykdyti Dievo valią.

Nors žmogus yra įpareigotas vykdyti Dievo valią, laikydamasis Jo ir Bažnyčios įsakymų, tačiau, turėdamas laisvą valią, gali jis ją vykdyti ar nevykdyti. Jeigu vykdo, elgiasi dorai ir turi nuopelnų, o jeigu nevykdo, daro nedorai arba nusideda.

« Prieš žmogų yra gyvenimas ir mirtis, gera ir pikta, ko jis norės, tai bus jam duota » (Ekkli. 15, 18). « Amžinąją garbę laimės tas, kas galėjo nusidėti ir nenusidėjo, galėjo daryti pikta ir nedarė » (Ekkli. 31, 10), sakoma šv. Rašte.

I § APIE NUOPELŪS

Nuopelningo veiksmo ir nuopelno sąvoka.

1. Nuopelningas, yra toks veiksmas, už kurį Dievas skiria žmogui tam tikrą užmokestį arba atlyginimą.

Be abejo, Dievas galėtų jokio užmokesčio nepaskirti žmonėms už Jo valios vykdymą ir tik bausti juos už jos nevykdymą. Taip padarydamas, anaip tol Jis nepasielgtų neteisingai, nes žmonės neturi ir negali turėti jokios teisės į užmokestį už tai, ką jie savaime privalo daryti. Ne veltui V. Jėzus, pažymėdamas šiąją tiesą, yra pareiškęs: « Atlikę visa, kas jums paliepta, sakykite: Esame nenaudingi tarnai; darėme, ką turėjome daryti » (Luk. Tačiau, neapsakomu savo gerumu, Dievas panorėjo atlyginti žmonėms už Jo valios vykdymą ir paskyrė jiems amžiną užmokestį.

Nuopelnų buvimas.

2. Kad Dievas iš tikro yra paskyręs atlyginimą už Jo valios vykdymą, savo protu to žinoti negalime, bet aiškiai tai rodo Apreiškimas.

Pvz., V. Jėzus yra pasakęs: « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas » (Mork. 16, 16). « Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas. Jei kas man tarnaus, mano Tėvas pagerbs jį » (Jon. 12, 26). Gi šv. Povilas pareiškia: « Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas prirangė tiems, kurie jį myli » (1 Kor. 2, 9). O kalbėdamas apie save patį gyvenimo pabaigoje, išsireiškė: « Aš kovojau gerą kovą, pabaigiau bėgti,

išlaikiau tikėjimą. Gale man atidėtas teisybės vainikas, kurį duos man aną dieną Viešpats, teisusis Teisėjas; ne tik man, bet ir tiems, kurie myli jo atėjimą» (2 Tim. 4, 7-8). Todėl, kai 16-jame šimtmečiuje įvairūs klaidų prasmintojai ėmė neigti nuopelnų buvimą, Bažnyčia griežtai juos pasmerkė.

Nuopelningų veiksmų rūšys.

3. Skiriama dvejopi nuopelningi veiksmai: teisingumo ir deramumo. Teisingumo nuopelningi veiksmai yra tokie, už kuriuos galime reikalauti iš Dievo užmokesčio, pasiremdami teisingumu. O deramumo — tokie, už kuriuos dera, pritinka, kad Dievas mums atlygintų, bet reikalauti, atlyginimo negalime.

Žinoma, tasai teisingumas, kuriuo pasiremdami galime reikalauti iš Dievo atlyginimo, eina anaipol ne iš pačių mūsų veiksmų bet tik iš Dievo pažadėjimo ir paskyrimo. Bet esant tokiam pažadėjimui, jis jau yra tikras teisingumas.

Teisingumo nuopelnai.

4. Už kiekvieną teisingumo nuopelningą veiksmą, Dievas atlygina žmogui tuo, kad padidina jo sieloje esančią pašvenčiamąją malonę, o su ja jo garbę ir laimę amžinybėje.

Tai esminis užmokestis už teisingumo nuopelningus veiksmus. Jis visada neabejotinai būva, kai tik žmogus padaro tokį veiksmą, kurs yra nuopelningas. Be to, Dievas ne kartą dar ir kuo kitu atlygina Jo valią vyk-dantiesiems, kaip sakysime, sąžinės ramybe, sielos džiaugsmu, pasisekimu įvairiuose reikaluose ir t. t.. Tačiau anaipol ne būtinai ir ne visada.

Teisingumo neopelno sąlygos.

5. Kad mūsų veiksmas galėtų būti teisingumo neopelno vertas, reikia šių sąlygų būtent: turi jis būti:

a) laisvas;

Tik tas veiksmas tegali būti nuopelningas kuriame dalyvauja mūsų sąmonė ir valia, kurio, vadinasi, mes esame tikri šeiminkai ir už kurį esame atsakingi. Nesąmoningi ir būtini ar iš prievartos atlikti veiksmai mums anaipol nepriskaitomi.

b) doras;

Reikia, kad bent sąžinė rodytų veiksmą esant doru. Žinoma, geriausiai yra, kai ir sąžinė rodo jį esant doru, ir jis iš tikro toks yra. Bet jei kartais sąžinė yra klaidingai įsitikinusi, kad veiksmas doras, nors iš tikrųjų toks jis nėra, jis gali dar būti nuopelningas.

c) padarytas, turint pašvenčiamąją malonę.

Pašvenčiamoji malonė reikalinga dėl to, kad esame paskirti antprigimtiniam galutiniam tikslui. Ji sudaro antprigimtinių mūsų sielos gyvybę. Neturėdami jos, esame antprigimtiniu atžvilgiu numirę ir, kadangi numirę, aišku, negalime padaryti nieko, kas būtų antprigimtinio atlyginimo verta. Ne be reikalo šv. Povilas pareiškia: «Jei išdalinčiau visą mano lobį beturčiams valgydinti ir jei išduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, nieko man nepadeda» (1 Kor. 13, 3). Mat, paaiškinant tai, reikia pažymėti, kad Dievo meilės dorybė yra kuo glaudžiausiai susijusi su pašvenčiamąja malone. Neturint tos dorybės, tuo pačiu neturima ir pašvenčiamosios malonės, ir neturint pašvenčiamosios malonės, tuo pačiu neturima Dievo meilės dorybės.

Deramumo nuopelningi veiksmai.

6. Deramumo nuopelno yra vertas kiekvienas laisvas ir doras veiksmas, kurį padaro žmogus, neturėdamas pašvenčiamosios malonės.

Tokie nuopelningi veiksmai yra visi nekrikštytųjų gerieji darbai, arba ir pakrikštytųjų, — padarytieji sunkiai nusidėjus ir už savo nuodėmę ar nuodėmes neatgailojus.

Deramumo nuopelnai.

7. Už deramumo nuopelningus veiksmus Dievas neatlygina amžinąja laime. Tačiau, be tam tikro užmokesčio jų anaipatol nepalieka, nes arba duoda malonę daryti atgailą, arba suteikia įvairių šio pasaulio gėrybių.

Todėl, kas numiršta teturėdamas vien deramumo nuopelnų, jokių būdu negali patekti į dangų. Bet kaltas už tai būva jis pats, kadangi nedarė atgailos ir nepasistengė įsigyti pašvenčiamosios malonės tada, kai Dievas už deramumo nuopelnus davė jam malonę daryti atgailą.

Teisingumo nuopelnų nustojimas.

8. Teisingumo nuopelnų nustojama, kai netenkama pašvenčiamosios malonės. O kadangi pašvenčiamosios malonės netenkama sunkiai nusidedant, tad kiekvieną kartą, kai tik sunkiai nusidedama, nustojama teisingumo nuopelnų.

Ir tai visų, kokių tik iki tol buvo turėta. Vadinasi, jei kas ištisą savo gyvenimą būtų kuo doriausiai elgęsis, bet jo pabaigoje sunkiai nusidėtų, netektų viso savo gyvenimo nuopelnų ir būtų Dievo akyse lyg suvis nieko gero nepadaręs. Ne veltui Dievas yra pareiškęs per pranašą Ezekielį : « Jei teisusis nusikreips nuo savo teismo ir padarys nedorybę... į tąjį visą jo teisumą nebus atsižvelgiama » (Ez. 18, 24).

Teisingumo nuopelnų atgavimas.

9. Tačiau, kai tik per atgailą susigrąžinama nustotoji pašvenčiamoji malonė, kartu su ja grįžta ir visi nuopelnai, kurių buvo turėta, iki sunkiai nusidedant.

Taip yra dėl to, kad tie gerieji darbai buvo padaryti su pašvenčiamąja malone, atsieit, jie turėjo savyje antprigimtinės gyvybės pradą. Sunki nuodėmė, tiesa, juos numarino, bet grįždama pašvenčiamoji malonė vėl juos atgaivina. Visai kas kita yra su tais geraisiais darbais, kurie padaromi be pašvenčiamosios malonės. Jie neturi savyje antprigimtinės gyvybės prado, ir todėl pašvenčiamoji malonė negali jų atgaivinti.

Nuopelnų laikas.

10. Nusipelnymo laikas tęsiasi tik tol, kol žmogus gyvena šiame pasaulyje. Šiam gyvenimui pasibaigus, baigiasi ir jisai.

Tai pagrindinė mūsų šv. tikėjimo tiesa. Ji daugelyje vietų ir įvairiais žodžiais pažymėta ir pabrėžta šv. Rašte. Todėl kai 3-jame šimtetyje kairie asmenys ėmė skelbti, kad Dievas po daugelio milijonų metų pasigailėsiąs pasmerktųjų ir duosiąs jiems progą nusipelnyti amžinąją laimę, Bažnyčia jų prasimanymus griežtai atmetė, kaip nesuderinamus su Apreiškimu.

2 §. APIE NUODĒMES

I. APIE NUODĒMES APSKRITAI

Nuodēmēs sāvoka.

1. Nuodēmē yra sąmoningai ir laisvai padarytas Dievo valiai priešingas veiksmas.

— Sąmoningai padarytas — atsieit, žmogui pažįstant savo veiksmą ir žinant, kad jis prieštarauja Dievo valiai arba yra nedoras. — Laisvai padarytas — vadinasi, einas ne iš būtinumo ir ne iš prievartos, kuriai vidiniai ir viršiniai priešinamasi, bet iš nevaržomo paties žmogaus pasirinkimo; žodžiu sakant, tokis veiksmas, už kokį žmogus yra tikrai atsakingas. — Priešingas Dievo valiai — tajai, vadinasi, valiai, kurią Dievas yra pranešęs žmonėms savo įstatymais, įsakymais ir sąžinės balsu. Žmogus gali dvejopai elgtis priešingai Dievo valiai: arba darydamas tai, ką Dievas draudžia, pvz., ištvirkaudamas, vogdamas ir pan., arba nedarydamas to, ką Dievas liepia, pvz., Dievo negarbindamas, šventų dienu nešvęsdamas ir t. t...

Kadangi nusidėdamas žmogus, Dievo ar Bažnyčios įsakymų nevykdo, juos niekina, juos, taip sakant, laužo, tad nuodēmė ne kartą vadinama taip pat Dievo ar Bažnyčios įsakymų nevykdymu, jų niekinimu, laužymu.

Būdai nusidėti.

2. Nusidėti galima mintimis, norais arba geismais, žodžiais, darbais ir apleidimu.

Mintimis ir norais arba geismais padaromosios nuodēmės yra vadinamos vidinėmis, o žodžiais ir darbais — viršinėmis.

Nuodėmių suskirstymas.

3. Nuodēmės skirstomos:

a) kilmės atžvilgiu — į gimtąją ir į mūsų padaromąsias;

Gimtoji yra ta, kurią visi žmonės gauna paveldėjimo keliu iš pirmojo tėvo, Adomo. Su ja mes tik gemame, bet padaryti jos negalime.

b) nedorumo atžvilgiu — į nežinojimo, silpnybės ir piktybės nuodėmes;

Nežinojimo nuodēmės yra tos, kurios eina iš nugalimo, vadinasi, nusi-kalstamo nežinojimo. Silpnybės, — kurios eina iš negerų polinkių, ydų ar aistrų nevaldymo. Piktybės, — kurių priežastis yra stipriai į piktą palinkusi valia. Piktybės nuodēmės yra nedoresnės už tokias pat nežinojimo ar silpnybės nuodėmes.

c) didumo atžvilgiu — į dideles arba sunkias ir į mažas arba lengvas.

Didelė arba sunki yra ta nuodēmė, kuri visiškai nutraukia mūsų antprigimtinius santykius su Dievu, pašalina iš mūsų sielos pašvenčiamąją malonę ir nupelno mums amžiną pasmerkimą pragaran. Kadangi pašvenčiamoji malonė yra tikra mūsų sielos antprigimtinė gyvybė, tad didelė arba sunki nuodēmė, ją pašalindama, mūsų sielą antprigimtinių atžvilgiu nužudo. Todėl visai pagrįstai ir teisingai vadinama ji mirštamąja nuodėme. Mažoji arba lengvoji nuodēmė antprigimtinių mūsų ryšių su Dievu nenutraukia, bet tik susilpnina Dievo meilę mūsų širdyje ir nupelno mums laikinų bausmių šiame pasaulyje ir skaistykloje.

II. APIE SUNKIAJĄ NUODĖMĘ

Sąlygos, kad nuodėmė būtų sunki.

1. Kad nuodėmė būtų sunki, reikia, kad Dievo valiai būtų nusikalsta svarbiame dalyke, turint pilną proto pažinimą ir pilną valios sutikimą.

Šios trys sąlygos turi būti visos drauge. Jei kurios nors jų stinga, nuodėmė nėra sunki.

Svarbus dalykas.

2. Kokis dalykas yra svarbus, parodo mums :

a) šv. Raštas ;

Jei šv. Rašte apie nuodėmės išsireiškima, kad jos pasibiaurėtinos šlykščios, pašalina iš dangaus karalystės, yra vertos mirties, amžino pasmerkimo, tai aišku, kad, darant jas, nusikalstama Dievo valiai svarbiame dalyke. Pvz., šv. Povilo laiškuose skaitome : « Ar jūs nežinote, kad neteisingieji nepaveldės dangaus karalystės ? Neklyskite ! nei paleistuviai, nei stabų garbintojai, nei svetimoteriai, nei begėdžiai, nei vagys, nei godūs, nei girtuokliai, nei piktžodžiautojai, nei plėšikai nepaveldės dangaus karalystės » (1 Kor. 6, 9-10). « Kūno darbai yra matomi ; jie yra : paleistuvystė, susitepimas, begėdystė, pasileidimas, stabų garbinimas, žavėjimai, neprietelystės, barniai, pavydai, rūstybės, vaidai, nesutikimai, atskalos, neapykantos, žmogžudystės, girtuokliavimai, apsiriėjimai ir į tuos panašūs dalykai. Kaip aš jums anksčiau sakiau, taip vėl iš anksto sakau : kurie tai daro, tie negaus Dievo karalystės » (Gal. 5, 21).

b) Bažnyčios mokslas ;

Jis išreikštas popiežių ir visuotinių Bažnyčios susirinkimų nutarimuose, religijos dalykų žinovų raštuose, dorovės mokslo vadovėliuose, jį nuolat girdime vyskupų ir kunigų skelbiamą sakyklose, mokyklose ir klausyklose. Jo atsidėję klausydami, nesunkiai galime pažinti, kur dalykas yra svarbus, kur ne.

c) mūsų protas.

Jis, būtent, pasako, kad nusidedama svarbiu dalyku, kai padaroma tokį veiksmą, kuriuo ar tai labai paniekinama Dievą, sakysime, išsižadama tikėjimo, melagingai prisiekama, nekenčiama Dievo, ar tai didžiau nuskriaudžiama artimą ar patį save, pvz., nužudoma nekaltą žmogų, pavagiama vertingą daiktą, svetimotariaujama, ištvirtinujama su kitais ar su savim, nusižudoma ir pan.

Pilnas proto pažinimas.

3. Kad nuodėmė būtų sunki, reikia, kad prieš pat darant ar bedarant veiksmą, proto pažinimas būtų pilnas, atseit, tokis, kokį turi pakaktinai išsivysčiusio proto žmogus, būdamas neapsnūdęs, neapsvaigęs, neišsiblaškęs, kreipdamas į dalyką reikiamo dėmesio ir žinodamas, kad jis yra svarbus.

Todėl suprantama, jog asmenys, kurie neturi pakaktinai išsivysčiusio proto, ar yra apsnūdę, apsvaigę, daugiau ar mažiau išsiblaškę, ar nežino, kad dalykas yra svarbus, sunkiai nenusideda, nors ir nusikalsta Dievo valiai svarbiame dalyke.

Tačiau anaip tol nėra reikalo, kad žmogus, prieš darydamas veikmą, ilgai apie jį galvotų ir svarstytų jo dorinę vertę, — pakanka, jei tik vienu mirksniu aiškiai tai visa pažįsta.

Pilnas valios sutikimas.

4. Kad nuodėmė būtų sunki, reikia taip pat pilno valios sutikimo tokio, vadinasi, kokis eina po pilno proto pažinimo ir nėra aistros, baimės, įpročio ar kokios kitos priežasties sukliudytas.

Kylant abejojimui, ar valia buvo pilnai sutikusi, ar ne, galima laikyti, kad pilno sutikimo nebuvo:

a) jei kas apskritai biau risi nuodėme ir yra nusistatęs verčiau numirti, negu sunkiai nusidėti;

b) jei kas lengvai galėjo viršiniu būdu įvykdyti nuodėmę, o betgi to nepadarė;

c) jei kas yra jautrios, o ypač bailios sąžinės.

Sunkiosios nuodėmės nedorumas.

5. Sunkioji nuodėmė yra visų didžiausias piktas, nes ja žmogus neapsakomai paniekina Dievą, Jėzų Kristų ir padaro sau pačiam begalinę žalą.

a) Neapsakomai paniekina Dievą, — nes sunkiai nusidėdamas, žmogus savo norus, įgeidžius pastato augščiau už švč. Dievo valią, trumpalaikį, menkavertį malonumą, labiau vertina negu amžinąjį ir beribį Gėrį. Tuo padaro jis begalinį neteisingumą ir parodo kuo šlykščiausią nedėkingumą. Neteisingumą, — kadangi elgiasi priešingai esminei dalykų santvarkai; nedėkingumą — kadangi nusikreipia nuo didžiausio savo Geradario ir Jį kuo skaudžiausiai įžeidžia, siekdamas visais atžvilgiais niekingo savęs patenkinimo.

b) Neapsakomai paniekina Jėzų Kristų. Juk sunkioji nuodėmė buvo be galo skaudžios ir žiaurios Išganytojo kančios ir mirties priežastis. Tad kas sunkiai nusideda, tas V. Jėzaus kančią ir mirtį, tarsi, vėl atnaujina, kaip tai pažymi šv. Povilas, apie nusidėjėlius sakydamas: «patys sau kala prie kryžiaus Dievo Sūnų ir laiko pajuoka» (Žyd. 6, 6). Be to, per Krikštą žmogus padaro su V. Jėzum ypatingą sandorą, gi sunkiai nusidėdamas, ją sulaužo, — yra tad jis nuo savo Išganytojo atsimetėlis, jo išdavikas. Dėl tos tat priežasties krikščionių nuodėmės yra sunkesnės, negu tos pačios nekrikštytųjų.

c) Padaro sau pačiam begalinę žalą, kadangi, sunkiai nusidėdamas, žmogus pats save antprigimtiniu atžvilgiu nužudo, visiškai nukrypsta nuo savo galutinio tikslo ir patenka į baisiausią, kokia tik gali būti, vergiją — piktosios dvasios vergiją. Tiesa, kol gyvena šiame pasaulyje, žmogus to viso pikto nepatiria, bet, jeigu tik be atgailos numiršta, tasai piktas prislėgia jį visiems amžių amžiams, be mažiausios vilties kada nors nuo jo atsipaaiduoti.

Sunkiosios nuodėmės padariniai.

6. Sunkiosios nuodėmės padariniai yra gana gausūs ir neapsakomai skaudūs, būtent, sunkiai nusidėdamas žmogus:

a) nustoja pašvenčiamosios malonės ir visų su ja susijusių antprigimtinių Dievo dovanų;

b) visiškai nukrypsta nuo savo galutinio tikslo — amžinos laimės Dievuje ;

c) patenka į kaltės būklę ;

Iš mylimo Dievo vaiko, dangaus karalystės paveldėtojo, jis pavirsta Dievo priešu, amžino pasmerkimo vertu nusikaltėliu.

Mat, nusidėdamas žmogus, nusikalsta Dievui ir tol būva taip nusikaltęs, kol padaro atgailą už savo nuodėmę. Tasai buvimas nusikaltusių ir yra vadinamas kaltės būkle. Kol žmogus gyvena šiame pasaulyje, tol jo galioje yra nuo tos būklės atsipalaiduoti, bet, kai pereina į amžinybę, atsipalaidavimo jau nebėra.

d) patenka į bausmės būklę ;

Patekdamas į kaltės būklę, žmogus tuo pačiu patenka ir į bausmės būklę, nes teisingumas reikalauja, kad už kaltę būtų atitinkamai nubausyta. Dievas skiria dveją bausmę už sunkiąją nuodėmę: laikiną ir amžiną. Laikinoji bausmė reiškiasi sąžinės graužimais, kurių patiria nusidėjėlis, ir visokiais kentėjimais, kokių tenka turėti šiame pasaulyje ar skaistykloje, jeigu jis, padaręs atgailą, bet dar neatlikęs laikinosios bausmės, numiršta. O jeigu jis be atgailos numiršta, tai laikinoji bausmė susijungia su amžinąja. Amžinoji bausmė yra dvejopa: pasmerkimo ir jausmų bausmė. Pasmerkimo bausmė skirta už tai, kad, benusidėdamas žmogus, paniekino Dievą, o jausmų, — kai jieškojo savo malonumo.

e) nustoja visų iki tol išgytųjų nuopelnų ;

f) negali išgyti naujų teisingumo nuopelnų ;

g) pasidaro nevertas gauti įvairių veikiančiųjų Dievo malonių.

Žodžiu sakant, sunkioji nuodėmė ir nužudo žmogų antprigimtinu atžvilgiu ir visiškai jį apiplėšia, ir užtraukia jam baisiausią, kokia tik gali būti, bausmę. Ne be reikalo V. Jėzus, išpėdamas, kaip turime saugotis sunkiosios nuodėmės, yra pareiškęs: « Jei tavo dešinė akis tave piktina išlupk ją ir mesk šalin nuo savęs ; nes tau geriau, kad vienas tavo sąnarys žūtų, kaip kad visas tavo kūnas būtų įmestas į pragarą. Ir jei tavo dešinė ranka tave piktina, nukirsk ją ir mesk šalin nuo savęs, nes tau geriau, kad tavo vienas sąnarys žūtų, kaip kad visas tavo kūnas eitų į pragarą » (Mat. 5, 29-30). O šv. Dvasios įkvėptas išminčius sako: « Kaip nuo gyvates bėgk nuo nuodėmių » (Ekkli. 21, 2).

III. APIE LENGVAJĄ NUODĖMĘ*

Sąvoka.

1. Nuodėmė yra lengva arba tada, kai Dievo valiai nusikaltama nesvarbiame dalyke, arba tada, kai nusikalstama svarbiame dalyke, bet neturint pilno proto pažinimo ar pilno valios sutikimo.

Suprantama, jeigu visiškai trūksta proto pažinimo ar valios sutikimo, nuodėmės suvis nėra, nors ir padaroma priešingą Dievo valiai veiksmą.

* Lengvąją arba mažąją nuodėmę laikas vadina mūsų kalboje « kasdienine » ar « atleistina » nuodėme. Bet tai visiškai nevykę pavadinimai. Pavadinimas « kasdieninė nuodėmė », viena, yra per daug vergiškas lenkų

Lengvųjų nuodėmių buvimas.

2. Kad ne visos nuodėmės yra sunkios, aiškiai rodo :

a) tiek šv. Raštas ;

Jame, būtent, vienos nuodėmės lyginamos su mažais, smulkiais daiktais, pvz. su uodu, krislu, o kitos — su dideliais, stambiais, pvz., su kupranugariu, rąstu (pal. Mat. 23, 24 ; Luk. 6, 41). Be to, apie vienas nuodėmės sakoma, kad jos pašalina iš dangaus karalystės (pal. 1 Kor. 6, 9 ir k.), o apie kitas, kad jų padaro ir teisieji, anaipol nepalieldami buvę teisūs (pal. Ekkli. 7, 21 ; 1 Jon. 1, 8 ir t. t....).

b) tiek mūsų protas ;

Juk savaime aišku, jog visai kas kita yra, sakysime, pavogti menkavertį daiktą, o kas kita — vertingą ; kas kita kiek nepagarbiai išsireikšti apie žmogų, o kas kita jį užmušti ir t. t. ..Todėl ir šv. Augustinas sako : — Kas gi gali būti kvailesnio ir beprotiškesnio, kaip kad tvirtinti, jog lygiai nusidėjo tiek tas, kas kiek nesaikingai juokavo, tiek tas, kas tyčiomis padegė namą ? — (pal. Ep. 104, c. 4, n. 130).

c) tiek nuolatinis Bažnyčios mokslas.

Bažnyčia nuo pat savo gyvavimo pradžios skelbė, kad anaipol, ne visos nuodėmės yra lygios, bet kad šalia sunkiųjų yra taip pat ir lengvų. Kiekvieną kartą, kai tik atsirasdavo dristančiųjų šią tiesą neigti, ji juos griežtai pasmerkėdavo. Taip padarė ji 5-jame šimtetyje su pelagijonais, 15-jame šimtetyje su Wiclif'u, 16-jame su Liuteriu ir Calvin'u, 18-jame su Baiumi.

Lengvosios nuodėmės padariniai.

3. Nors lengvosios nuodėmės padariniai nėra tokie pragaištingi, kaip sunkiosios, tačiau ir iš jos eina labai daug pikto.

pavadinimo « grzech powszedni » vertimas. (Ir reikia dar pridurti, kad ir netikęs vertimas, nes « kasdieninis » lenkiškai yra « codzienny », o ne « powszedni ». « Powszedni », lietuviškai išvertus, būtų « šiokiadieninis », bet ne « kasdieninis » ; palyg. « dni święte i dni powszedne » = « šventos dienos ir šiokios dienos » arba šventadieniai ir šiokiadieniai). Be to, pavadinimas « kasdieninė nuodėmė » kaž kaip neužiomės primena, lyg būtų teisė ją kasdien daryti, nors tokios teisės jokių būdu nėra. Galop, jei lengvajai nuodėmei duoti « kasdieninės » pavadinimą, tai sunkiajai savaime persasi « šventadieninės » pavadinimas, kas, aišku, yra nesamone.

Pavadinimas « atleistinoji nuodėmė » yra per daug vergiškas ir ne visai tikęs lotyniško pavadinimo « peccatum veniale » vertimas. (Ne visai tikęs vertimas, nes lotynų žodis « veniale » ne lygiai tą patį reiškia, ką lietuvių « atleistinas »). Be to, jis savaime kelia mintį, kad lengvajai nuodėmei priešingoji sunkioji nuodėmė tarsi būtų neatleistina. O tai nėra tiesa, nes, kol žmogus gyvena šiame pasaulyje, kiekviena nuodėmė, vis tiek kokia ji bebūtų, yra atleistina.

Kaip teisingai pavadinti lengvąją nuodėmę, pati mūsų žmonių kalba prikišamai rodo. Juk tėvas, kalbėdamas apie šiek tiek jam nusikaltusį savo sūnų, sako : « Jis man mažai nusikalto, lengvai nusikalto », bet anaipol ne : « Jis man atleistinai nusikalto, kasdieniniai nusikalto ». Tad, jeigu mažai ar lengvai nusikalto, tai ir kaltė maža arba lengva, o jokių būdu ne atleistina » ar « kasdieninė ». Perkelkime tik šį žmonių tarpusavio santykių pavadinimą į jų santykius su Dievu ir turėsime ko teisingiausią lengvosios arba mažosios nuodėmės pavadinimą. Pagaliau, šis pavadinimas turi puikius atitikmenis ir lenkų bei lotynų kalbose, nes « mažoji nuodėmė » lenkiškai yra « maly grzech », o lengvoji — lotyniškai « leve peccatum ».

Visų pirma pažymėtina, kad ji neatima ir nesumažina pašvenčiamosios malonės. Vadinasi, ji nenutraukia antprigimtinių žmogaus santykių su Dievu ir neatitraukia jo nuo galutinio tikslo. Tačiau :

a) susilpnina žmogaus širdyje Dievo meilę ;

Kas dažnai lengvai nusideda, to širdyje Dievo meilę ilgainiui labai atvėsta, ir tas pasidaro vos ne vos drungnas. O tokiais bodisi Dievas, kaip tai yra aiškiai pažymėjęs V. Jėzus, sakydamas : « Aš žinau tavo darbus, kad tu nei šaltas, nei šiltas. O kadgi tu būtum šaltas ar šiltas ! Bet kadangi tu esi drungnas ir nei šaltas, nei šiltas, aš pradėsiu vėmti tave iš savo burnos » (Apr. 3, 15-16).

b) užtraukia kaltės ir bausmės būklę ;

Tai dėl to, kad, nors padarydamas ir lengvą nuodėmę, žmogus vis tik Dievui nusikalsta, o teisingumas reikalauja atitinkamos bausmės už kaltę. Bausmė už mažąją nuodėmę yra tik laikina. Ji tenka atlikti arba šiame pasaulyje arba skaistykloje, nebent ji būtų atlaidais ar kitais gerais darbais panaikinta.

c) pamažėl veda į sunkią nuodėmę.

Tačiau ne ta prasme, lyg kad daugelis lengvųjų nuodėmių sudarytų vieną sunkią, bet ta, kad, kas yra pratęs būti Dievui neišitikimas mažuose dalykuose, tam sunku išsilaikyti nenusikaltusiam ir dideliuose. Ne be reikalo išminčius pažymi : « Kas niekina mažus dalykus, tas palengva nupuola » (Ekkli. 19, 1). O V. Jėzus sako : « Kas neteisingas mažame dalyke, tas neteisingas ir didesniame » (Luk. 16, 10). Ir iš tikro pats gyvenimas rodo, kad didžiausių nedorybių pradžia dažniausiai būva menkutė.

Dvi pastabos.

Prie to, kas sakyta apie sunkiąją ir lengvąją nuodėmes, reikia pridėti šias dvi pastabas :

a) yra atvejų, kuriais savaime labai nedoras veiksmai būva tik maža nuodėmė. Taip atsitinka, būtent :

aa) kai tokį veiksmaį darant, neturima pilno proto pažinimo ar pilno valios sutikimo ;

bb) kai esama klaidingai įsitikinusiam, jog tai anaip tol ne sunki, bet tik lengva nuodėmė.

b) yra taip pat atvejų, kuriais savaime mažai nedoras veiksmai būva sunki nuodėmė. Būtent :

aa) kai esama klaidingai įsitikinusiam, jog tai sunki nuodėmė, pvz., kas pavagia menkavertį daiktą manydamas, jog tuo sunkiai nusideda, tas iš tikro sunkiai ir nusideda ;

bb) kai savaime mažai nuodėmingu veiksmu duodama didelį papiktinimą, pvz., keikiama prie mažų vaikų ;

cc) kai, darant savaime mažą nuodėmę, tyčiomis norima labai paniekinėti įstatymą ar jo leidėją, pvz., jei kas iš paniekos Bažnyčiai valgytų penktadienį truputį mėsos ;

dd) kai bendromis jėgomis įvykdoma didelė artimui skriauda, tai nors kiekvienas bendradarbis ir nedaug tos skriaudos padarytų, vis tiek sunkiai nusidėtų. Pvz., jei kelios dešimtys asmenų susitarę apvogtų svetimą sodą, tai nors kiekvienam jų ir ne po daug tektų pavogtųjų vaisių, tačiau kiekvienas jų sunkiai nusidėtų.

IV. APIE NUODĖMIŲ PRIEŽASTIS

Nuodėmės įvykdančioji priežastis.

1. Nuodėmės įvykdančioji priežastis yra žmogaus valia.

Kol žmogaus valia nedalyvauja veiksmė, tol nuodėmės nėra, nors, iš šalies žiūrint, atrodytų jis ir labai nedoras.

Į nuodėmės skatinančios priežastys.

2. Žmogaus valią traukia į nuodėmės trys skatinančiosios priežastys: pageidimas, pasaulis ir piktoji dvasia.

Pageidimas.

3. Pageidimu vadiname netvarkingą žmogaus prigimtyje esantį palinkimą, dėl kurio į juslines gėrybes jis labiau krypta negu į dvasines, o kryptamas į dvasines, siekia netvarkingo savęs išaugstinimo.

Iki pirmajai nuodėmei žmonės buvo laisvi nuo pageidimo. Tik po jos jis pradėjo veikti. Didesniame ar mažesniame laipsnyje jį turi kiekvienas žmogus. Neveltui net toks dorovės milžinas, kaip šv. Povilas, skundėsi, sakydamas: « Aš, tiesa, gėriuosi Dievo įstatymu, žiūrint vidujinio žmogaus, bet matau savo sąnariuose kitą įstatymą, pasipriešinantį mano proto įstatymui ir darantį mane belaisvį nuodėmės įstatymo, kurs yra mano sąnariuose » (Rom. 7, 22-23).

Trejoją skiria apaštalas šv. Jonas pageidimą: akių pageidimą, kūno pageidimą ir gyvenimo puikybę (pal. 1 Jon. 2, 16). Akių pageidimą sudaro mūsų prigimtyje esąs netvarkingas palinkimas į smalsumą, į norą ištirti, sužinoti net ir pavojingus ar pragaištingus mūsų išganymui dalykus. Kūno pageidimas yra netvarkingas palinkimas į malonumus, einančius iš veiksmų, kurie savo prigimtimi yra skirti asmeniniam išsilaikymui ar savo rūšies plėtimui. Gyvenimo puikybė — tai netvarkingas palinkimas kuo augščiau iškilti, kitus valdyti ir kuo daugiausiai pagyrimų ir garbės patirti.

Pats pageidimas nėra nuodėmė.

4. Tačiau pats pageidimas anaip tol dar nėra nuodėmė. Jis yra tik dažniausia nuodėmių versmė, būtent, jeigu sutinkama su tuo, į ką jis skatina ar traukia.

Apaštalas šv. Jokūbas čia taip sako: « Kiekvienas yra gundomas savojo pageidimo patrauktas ir suviliotas. Paskui, kaip pageidimas pradėjo, jis pagimdo nuodėmę » (Jok. 1, 14). Vadinasi, nuodėmė yra tik tada, kai pageidimas pradeda. Bet jeigu jam neduodama pradėti, nuodėmės anaip tol nėra, nors jis į ją trauktų ir viliotų.

Todėl, kai įvairūs 16-ame šimtmeetyje klaidų prasimanytojai ėmė skelbti, kad jau pats pageidimas yra nuodėmė, Bažnyčia griežtai juos pasmerkė.

Pasaulis.

5. Pasauliu čia vadiname anaip tol ne mums regimąją visatą ir ne žemėje gyvenančiuosius žmones, bet tik tą nedorą nusištatymą ir priešingą Kristaus mokslui dvasią, kurią turi daugelis žmonių.

Įvairiais būdais skatina pasaulis žmones į nuodėmes:

a) visų pirma, skelbdamas Kristaus mokslui ir tiesai griežtai priešingas pažiūras į žmogaus gyvenimą, tikslą, uždavinius, į šio pasaulio gėrybes ir t.t.;

b) toliau, viliodamas kiekvienoje vietoje ir kiekvienu metu gausiai teikiama nedorais pavyzdžiais;

c) galop, jo pažiūrų nepriimančius ir jo viliojimams nepasiduodančius visaip pašiepdamas, niekindamas ir žemindamas.

Taip tat jam pavyksta labai daug žmonių suklaidinti, į visokias nedorybes įtraukti ir net amžinai pražudyti. Ne be reikalo V. Jėzus kalbėjo: «Vargas pasauliui dėl papiktinimų!» (Mat. 18,7). O apaštalas šv. Jonas įspėja tikinčiuosius: «Nemylėkite pasaulio, nė to, kas yra pasaulyje. Jei kas myli pasaulį, jame nėra Tėvo meilės» (1 Jon. 2,15).

Piktoji dvasia.

6. Piktoji dvasia kuo labiausiai mums pavydi amžinosios laimės ir mūsų nekenčia. Todėl, kiek begalėdama, stengiasi mums kenkti, ypač gi įtraukti mus į nuodėmes ir amžinai pražudyti.

Daugelyje šv. Rašto vietų aiškiai pažymėta ir pabrėžta ši tiesa. Juk ne kas kitas, kaip tik piktoji dvasia sugundė pirmuosius mūsų tėvus nusidėti ir užtraukė mums visas negeroves, kurios iš tos nuodėmės eina. Ji buvo didelių patriarko Jobo nelaimių ir skaudžių kentėjimų priežastis. Ji net patį Jėzų gundė nusidėti. Ji paskatino apaštalą Judą Įskariją parduoti ir įduoti Išganytoją. Todėl daug yra šv. knygoje šiokių ir į juos panašių įspėjimų: «Būkite blaivūs ir budėkite, nes jūsų priešininkas velnias aplink eina, kaip kriokias liūtas, jieškodamas, ką prarytų; jam priešinkitės tvirti tikėjimu» (1 Petr. 5,9). «Neduokite vietos velniui» (Ef. 4,27). «Priešinkitės velniui» (Jok. 4,7) ir t.t..

Tačiau nėra pagrindo manyti, jog kiekvienas gundymas nusidėti jau būtinai eina iš piktosios dvasios. Ne! Piktajai dvasiai dažnai nėra reikalo pačiai čia kištis. Jos darbą gerai atlieka paties žmogaus pagėidimas ir pasaulis. Bet, žinoma, snausti ji irgi nesnaudžia. Ypač gi įtempia ji savo jėgas tada, kai jau pagėidimas neveikia ir pasaulis slysta iš po kojų, atsieit, gyvenimo pabaigoje. Ne veltui Bažnyčia nori, kad mes kuo dažniausiai prašytume švč. Mariją teikti mums pagelbos ne tik dabar, bet ir mūsų mirties valandoje.

V. APIE PAGUNDAS

Pagundos sąvoka.

1. Kada veikia viena ar kita į nuodėmes skatinančioji priežastis, tada kyla mumyse pagundų.

Pagunda yra tai valios skatinimas nusidėti.

Pagunda — ne nuodėmė.

2. Pati pagunda, nors ir kuo biauriausia būtų, anaip tol nėra dar nuodėmė. Nuodėmė yra tik su pagunda sutikti.

Kad tai lengviau suprastume, žvilgtėkime truputį į tai, kaip pagunda vyksta. Pirmiausiai atsiranda čia nedoras siūlymas. Jį sudaro koks nors nedoras vaizdas ar nedora mintis. Tasai siūlymas nėra nuodėmė, nes jis savaime atsiranda, ir jame mūsų valia nedalyvauja. Jo įtakoje dažniau-

siai kyla tam tikro juslinio malonumo. Ir čia dar ne nuodėmė, nes tasai malonumas irgi pats savaime eina iš nedorojo siūlymo. Tada tik mūsų protas pastebi nedorąjį siūlymą bei tąjį malonumą, ir mūsų valia gali arba su juodviem sutikti, arba ne. Jeigu sutinka, yra nuodėmė, jeigu ne, — nuodėmės nėra.

Taigi, jausti pagundų anaip tol dar nėra nuodėmė, nuodėmė — tik su jomis sutikti.

Nėra leista išsistatyti pagundų pavojun.

3. Nors pagundos anaip tol dar ne nuodėmės, tačiau be atitinkamai svarbios priežasties nėra leista išsistatyti jų pavojun.

Kas tokios priežasties neturėdamas, išsistato pagundų pavojun, tas parodo mėgstas piktą ir už tai yra kaltas, nes pikto ne tik negalima daryti ar mėgti, bet reikia kuo labiausiai juo biau rėtis ir jo saugotis. Žinoma, jei yra atitinkamai svarbi priežastis, galima išsistatyti pagundų pavojun, tik reikia tada vadovautis geru tikslu ir kylančioms pagundoms nepritarti. (Dėra čia prisiminti tai, kas šios knygos pradžioje pasakyta apie veiksmą su gera ir bloga pasekme (pusl. 184).

Pareiga kovoti su pagundomis.

4. Kad būtų galima išvengti nuodėmių, reikia kovoti su pagundomis. Šioji pareiga yra tuo svarbesnė, kuo didesnės būva pagundos.

Ir nesunku suprasti kodėl. Juk kas nori tikslo, tas turi norėti ir reikalingų jam siekti priemonių. Be pasipriešinimo, be kovos neįmanoma išvengti to, į ką pagundos traukia. Tad kova čia būtina. Jeigu dar gali būti atitinkamai svarbi priežastis, leidžianti išsistatyti pagundų pavojun, tai nėra ir negali būti jokios priežasties, kuri leistų su pagundomis nekovoti, joms nesipriešinti.

Būdas kovoti su pagundomis.

5. Kad kova su pagundomis lengviau ir sėkmingiau vyktų, reikia :

a) prieš kylant pagundoms, budėti ir prašyti Dievą pagalbos ;

— Budėti, — atsieit, niekada ir niekur neužmiršti, kad gali būti pagundų, ir joms tuojau pasipriešinti, kaip tik jų kils. Argi ne taip daro per karą geras karys ?

— Prašyti Dievą pagalbos. — Žinoma, ne visą laiką iki pagundoms kilsiant, nes tai neįmanoma. Pakanka, jei rytą melsdamiesi nuoširdžiai kalbame « Tėve mūsų » maldos žodžius : « Ir nevesk mus į pagundą, bet gelbėk mus nuo pikto », o per dieną, bent kada ne kada, tais ar panašiais žodžiais, atsidūstame į Dievą.

Reikala budėti ir melstis nurodė pats Jėzus, tardamas apaštalams : « Budėkite ir melskitės, kad neįpultumėte į pagundą » (Mat. 26,41).

b) kai pagundų kyla, reikia priešintis joms greitai, griežtai ir veikliai ;

— Greitai, — vadinasi, nė trupučio nedelsiant. Bet kokis pasipriešinimo atidėliojimas sustiprina tik pagundą ir pasunkina kovą su ja. Čia

yra panašiai, kaip su piktžolėmis: kuo jos jaunesnės, tuo lengviau jas išrauti.

— Griezta, — atsieit, nesileidžiant į jokias derybas su pagunda ir juo labiau su ja nežaidžiant. Silpnas, neryžtingas pasipriešinimas yra jau dalinis sutikimas su pagunda, kuris savaime veda į visišką jai pasidavimą.

— Veikliai, — vadinasi, imantis tam tikrų veiksmų pagundai nugalėti. Tieji veiksmai gali būti dvejopi: arba tiesioginiai priešingi pagundai, arba, nors jai nepriešingi, bet su ja nieko bendro neturį. Pvz., jei pagunda kyla prieš tikėjimą, tai tiesioginiai priešingas jai veiksmai yra sužadinti tikėjimo aktą; o nieko bendro su ja neturįs veiksmai yra imti skaityti kokią knygą, spręsti kokį uždavinį, dirbti kokį darbą ir pan., žodžiu sakant, nukreipti kur kitur savo dėmesį. Apskritai geriau yra imtis tiesioginiai priešingų pagundai veiksmy, tik vienoje srityje yra naudingesni ir sėkmingesni nieko bendro su pagunda neturintieji veiksmai, būtent, skaistybės srityje. Mat, kadangi čia pagunda kelia ir tam tikrų kūno jausmų, tad kuo mažiau duodama laiko jiems įsigalėti, tuo geriau. O taip yra tada, kai, kaip tik pajuntama pagundą, tuojau pasistengiama kur kitur nukreipti dėmesį, kitaip sakant, nuo pagundos pabėgama.

c) pasibaigus pagundai, jei buvo ji nugalėta, bent trumpai padėkoti už tai Dievui;

Juk tai Jo malonė, kad nesuklupome pagundoje. Ne be reikalo šv. Pavilas sako: «Ne kad mes būtume savaime tinkami ką nors manyti iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo» (2 Kor. 3,5). «Dievo malone aš esu tai, kas esu» (1 Kor. 15, 10).

Bet jeigu, deja, pagunda mus nugalėjo ir mes nupuolėme, — kuo greičiau stengtis žadinti nuoširdų gailestį ir tvirtai ryžtis daugiau nebensidėti.

Jokiu būdu nereikia nusiminti dėl nupuolimo, nes iš to nėra jokios naudos. Gailestį už padarytąją nuodėmę reikia žadinti nedelsiant, kad jos purvas neįsisunktų į sielos gelmes. Juk parpuolęs į purvyną protingas žmogus anaip tol nesivolioja jame, bet kuo skubiau keliai ir krato nuo savęs purvus.

Dėkodami Dievui už nugalėtą pagundą ir tuojau žadindami gailestį už mus nugalėjusią pagundą, mes įsigyjame nemažos jėgos kovai su ateityje kilsiančiomis pagandomis. Kokiu būdu? — Ogi tokiu, kad padėka už gautąją pagelbą yra užsitikrinimas gauti ją vėl ateityje, o gailestis už padarytąją nuodėmę ir pasiryžimas jos vengti yra valios sustiprinimas kovai su būsima pagunda.

VI. APIE PROGAS NUSIDĖTI

Progu nusidėti sąvoka.

1. Progos nusidėti yra visa tai, kas tik traukia mus į kokias nors nuodėmes.

Tai gali būti asmenys, daiktai ir vietos. Asmenys — su kuriais bendraujant ar susitinkant tenka, pvz., nešvariai šnekėti, ištvirtinti, girtauti ir pan.. Daiktai, — kaip, pvz., gašlumą žadiną paveikslai, priešingos tikėjimui knygos, visokie svaigalai ir k.. Vietos, — kaip antai: smulkės, kinai, teatrai ir t.t..

Progu nusidėti suskirstymas.

2. Progos nusidėti skirstomos :

a) į artimas ir tolimas ;

Artimos yra tos, kurios sudaro didelį pavojų nusidėti ir kuriose žmonės dažniausiai nusideda, pvz., bendravimas su ištvirtusiais asmenimis, smuklių lankymas ir pan.. Jei pavojus nusidėti nedidelis, progos yra tolimos. (Apie jas čia toliau nekalbėsime).

b) artimosios progos gali būti :

aa) laisvos ir neišvengiamos ;

Laisvos yra tos, kurių mes patys galime išvengti, pvz., priešingų tikėjimui ar dorovei knygų skaitymas, smuklių lankymas ir pan.. Neišvengiamos yra tos, kurių pašalinti ir nuo kurių pasišalinti mums yra neįmanoma. Pvz., jeigu kas yra uždarytas kalėjime su ištvirtusiais asmenimis.

bb) nuolatinės ir nenuolatinės.

Nuolatinės yra tos progos, kurias visada prie savęs turime, pvz., gyvenimas tame pačiame bute su asmenim, su kuriuo ištvirtaujama. Nenuolatinės yra tos, į kurias retkarčiais tepatenkame, pvz. girtavimas per visokias puotas ir vaišes.

Pareiga vengti progų nusidėti.

3. Kaip nuodėmių, taip reikia vengti ir artimųjų progų nusidėti.

V. Jėzaus žodžiai čia aiškūs ir griežti : « Jei tavo dešinė ranka tave piktina, nukirsk ją ir mesk šalin nuo savęs, nes tau geriau, kad vienas tavo sąnarys žūtų, kaip kad visas tavo kūnas eitų į pragarą » (Mat. 5, 30). « Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį ? » (Mat. 16, 26).

\ Jeigu proga nusidėti yra laisva, reikia skubiausiai ją pašalinti ar nuo jos pasišalinti, ypač jeigu ji nuolatinė.

Pvz., reikia nedelsiant pašalinti iš savo buto gašlumą žadinančius paveikslus ar statulas, tuojau nutraukti bendravimą su ištvirtusiais asmenimis ir t.t.. « Koks yra bendravimas tarp teisybės ir neteisybės ? arba kokia gali būti vienybė tarp šviesos ir tamsybių ? » (2 Kor. 6, 14), sako šv. Povilas.

Jeigu proga nusidėti yra neišvengiama, reikia visomis jėgomis priešintis nuodėmei ir dažnai šauktis Dievo pagalbos.

Pvz., kas yra uždarytas kalėjime su piktžodžiaujančiais ar ištvirtaujančiais asmenimis, tas, suprantama, nuo jų pasišalinti niekaip negali. Tačiau turi pareigą ne tik nepritarti jų nuodėmėms, bet joms kuo labiausiai priešintis ir dažnai savo širdį kelti į Dievą. Taip besielgiančiam, Dievas, be abejo, duos malonę gerame ištesėti. Juk neveltui pažymi šv. Povilas : « (Dievas) neleis jūsų gundyti virš jūsų jėgų, bet dar padarys tokią išeitį iš pagundos, kad galėtumėte ją pakelti » (1 Kor. 10, 13).

VII. APIE VIDINĖS NUODĖMĖS

Savoka.

I. Vidinės nuodėmės yra tos, kurias įvykdo vien tik vidinės mūsų galios — protas ir valia.

Viršinių būdu jos nepasireiškia. Ne kartą jos vadinamos minčių, jausmų ar geismų nuodėmėmis.

Vidinių nuodėmių rūšys.

2. Skiriamos trys vidinių nuodėmių rūšys; a) nedoras pasigėrėjimas, b) nedoras džiaugimasis ir c) nedoras geidimas.

a) *Nedoras pasigėrėjimas* yra tada, kai su noru ir pamėgimu mąstoma apie kokį nuodėmingą dalyką ar jį įsivaizduojama.

b) *Nedoras džiaugimasis* yra tada, kai prisimenama praeityje padarytą kokį nuodėmingą veiksmą (pvz., paleistuvavimą) ir noromis jaučiama dėl to pasitenkinimo. Prie nedoro džiaugimosi yra priskirtinas *nuliūdimas* dėl pikto nepadaryto (pvz., dėl neįvykdyto keršto) ar dėl gero padaryto (pvz., dėl duotos gausios išmaldos).

c) *Nedoras geidimas* liečia būsimą nuodėmingą veiksmą, kurį norima atlikti, pvz., ką nors pavogti, pasigerti ir t. t.

Nedoras geidimas gali būti dvejopas: besąlyginis arba sekmingas ir sąlyginis arba nesekmingas. *Besąlyginis yra tada*, kai nuodėmingo dalyko geidžiama be jokios sąlygos. Jis vadinamas taip pat pasiryžimu ir būva išreikšiamas šiuo būdu: pasigersiu, atkeršysiu priešui, valgysiu penktadienį mėsos ir t. t. *Sąlyginis yra tada*, kai nuodėmingo veiksmo geidžiama su tam tikra sąlyga, pvz., pasigerčiau, jei turėčiau už ką, atkeršyčiau priešui, jei nebūtų nuodėmė, valgyčiau penktadienį mėsos, jei nebūtų uždrausta ir pan.

Nedoro pasigėrėjimo nuodėmingumas.

3. Nedoras pasigėrėjimas yra tos pačios rūšies ir to paties didumo nuodėmė, kaip kad dalykas, kuriuo gėrimasi.

Todėl kas, pvz., gėrėsi paleistuvystė, vagystė, žmogžudystė, tas nusideda taip, kaip kad paleistuvaudamas, vogdamas, nužudydamas žmogų ir t. t.

Nedoro džiaugimosi nuodėmingumas.

4. Džiaugtis nedoru veiksmu yra taipgi tos pačios rūšies ir to paties didumo nuodėmė, kaip kad nedorasis veiksmas, kuriuo džiaugiamasi.

Tad džiaugiantis, pvz., pasigėrimu, paleistuvavimu, vagyste, nusideda taip, kaip kad pasigeriant, paleistuvaujant, vagiant.

Tačiau džiaugtis ne pačiu nedoru veiksmu, o tik nepaprastu būdu, kuriuo jis buvo atliktas, ar sąmojingumu, kuriuo apie jį pasakojama, nuodėmės nėra. Bet tai pavojinga.

— Nėra nuodėmės — kadangi čia džiaugiamasi ne nedoru veiksmu. — Bet pavojinga, — nes nuo džiaugimosi veiksmo įvykdymo būdu ar apie jį nupasakojimu, lengvai ir greitai galima pereiti prie džiaugimosi pačiu veiksmu.

Džiaugtis geromis nedoro veiksmo pasekmėmis nėra nuodėminga, bet tik pavojinga.

Tai dėl to, kad čia džiaugimasis liečia ne patį nedorąjį veiksmą, bet tik geras jo pasekmės. O geru džiaugtis galima. Tačiau tai pavojinga, nes greitai ir lengvai galima pradėti džiaugtis ir pačiu nedoruojų veiksmu.

Nedoro geidimo nuodėmingumas.

5. Besąlyginis arba sėkmingasis nedoro veiksmo geidimas yra nuodėmė tos pat rūšies ir to paties didumo, kaip kad nedorasis veiksmas, kurio geidžiama.

Tai savaime suprantama. Juk čia yra ne kas kita, kaip tik pasiryžimas padaryti nedorą veiksmą. Ne be reikalo V. Jėzus yra pareiškęs: « Kiekvienas, kurs žiūri į moteriškę jos geisti, jau su ja svetimoteriauvo savo širdyje » (Mat. 5, 28).

Sąlyginis geidimas nėra nuodėmė, jei sąlyga pašalina veiksmo nedorumą.

Tokia sąlyga tegali būti vien ta, kuri turi sąryšio su dorumu, kaip pvz., — jei būtų leista, jei nebūtų uždrausta, jei nebūtų nuodėmė. — Gi jeigu sąlyga neturi nieko bendro su dorumu, aišku, negali pašalinti veiksmo nedorumo, kaip, pvz., šitokios sąlygos: — jei niekas nematytų, jei galėčiau, jei nebūtų pragaro — ir pan.

Tačiau, reikia įsidėmėti, kad turinti sąryšio su dorumu sąlyga tik tada pašalina veiksmo nedorumą, jeigu veiksmas nėra iš esmės nedoras. O jeigu veiksmas yra iš esmės nedoras, sąlyga: — jei būtų leista, jei nebūtų uždrausta, jei nebūtų nuodėmė, — nedorumo nepašalina. Veiksmas yra iš esmės nedoras tada, kai prieštarauja prigimtajam įstatymui (atsieit, bet kuriam iš ro Dievo įsakymų). Todėl pvz., tokie geidimai: — paleistuvaučiau, jei nebūtų uždrausta, vogčiau, jei nebūtų nuodėmė, užmuščiau savo priešą, jei būtų leista — ir pan., yra tikros nuodėmės. Jei veiksmas prieštarauja tik kokiam grynai Bažnyčios įstatymui ar įsakymui, tai jis nėra iš esmės nedoras, ir sąlygos: — jei būtų leista, jei nebūtų uždrausta, jei nebūtų nuodėmė, — jo nedorumą pašalina. Todėl kas, pvz., šitaip pareiškė: — savo geidimą: — valgyčiau penktadienį mėsos, jei nebūtų uždrausta, — tas nenusidėtų.

Pastaba.

Vidinės nuodėmės tuo skiriasi nuo tos pat rūšies viršinių nuodėmių, kad jomis neduodama papiktinimo ir neužsitraukiama pareigos atsilyginti.

— Neduodama papiktinimo, — kadangi artimas jų nemato. — Neužsitraukiama pareigos atsilyginti, — nes jomis nepadaroma artimui skriaudos.

VIII. APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIĄSIAS NUODĖMES *

Jų sąvoka.

1. Dėl gimtosios nuodėmės veikiaš mumyse pageidimas yra išsišakojęs keliomis stambiomis šakomis. Tos šakos yra tai septynios svarbiausios ydos arba nuodėmės, būtent: puikybė,

* Šios nuodėmės visai bereikalingai vadinamos mūsų kalba didžiosiomis nuodėmėmis. Jos anaip tol ne visos ir ne visada yra didelės arba sunkios. Jos skiriasi nuo kitų tik tuo, kad iš jų, kaip iš tam tikrų versmių, eina

godulystė, paleistuvystė, pavydas, rūstybė, apsirijimas ir tinginystė.

Šios septynios pageidimo šakos reiškiasi dvejopai: kaip ydos ir kaip nuodėmės. Kaip ydos, yra jos tik polinkiai į nuodėmes, bet savaime dar ne nuodėmės. Vadinasi, turėti jų, panašiai, kaip jausti pageidimą, anaipol dar nėra nuodėmė. Kas kita gi — kuriai nors jų pritarti, pasiduoti. Tada jau yra tikra nuodėmė. Ji vadinama tuo pat vardu, kaip kad yda, kuriai pasiduodama. Jei, pvz. pasiduodama puikybės ydai, yra puikybės nuodėmė, jei godulystės, — godulystės nuodėmė ir t. t. Bet tai dar ne viskas. Kadangi šios ydos yra nuodėmių versmės, tad jeigu joms pasiduodama, iš jų eina ne tik tos nuodėmės, kurios vadinamos tųjų ydų vardu, bet ir daugelis kitų. Pvz., iš netramdomos puikybės ydos eina: pasididžiavimas, gyrimasis, vyresniųjų neklausymas, artimo niekinimas, žiaurumas valdiniais, nedėkingumas, veidmainystė, klaidatikystės, tikėjimo nustojimas ir k. nuodėmės.

Puikybė.

2. Puikybė yra netvarkingas savo garbės ir išaugstinimo geidimas.

Geisti ir doromis priemonėmis siekti sau teisingai priklausančios garbės ir išaugstinimo anaipol nėra nuodėmė. Tik visa nelaimė, kad žmonės neišlaiko čia reikiamo saiko ir tvarkos. Netvarkingumas reiškiasi tuo, kad: a) arba tai, ką turima iš Dievo, priskiriama sau pačiam ir nenorima net Dievui paklusti ar Jo pripažinti; b) arba žiūrima į tai, ką turima iš Dievo, kaip gauta už savo nuopelnus; c) arba kokių nors savo pranašumų labai didžiuojamasi ir niekinama kitus; d) arba nedoromis priemonėmis siekiama sau priklausančios garbės ir išaugstinimo.

Puikybės nedorumas.

3. Visiška puikybė yra savaime sunki nuodėmė.

Puikybė yra visiška, jei dėl jos nenorima niekam pasiduoti, nusilenkti: nei teisėtiems vyresniesiems, nei net pačiam Dievui. Tokia puikybė vadinama velniška, nes, jos apakinta, piktoji dvasia pirmutinė pareiškė netar-nausianti Dievui. Deja, ji neretai pasitaiko ir žmonių gyvenime. Ypač linke į ją tie, kurie stovi tautų ar valstybių priešakyje. Ji viena sunkiausiųjų nuodėmių.

daug kitų nuodėmių, bet jokių būdų ne tuo, kad jos būtų už kitas didesnės. Jokia kalba jos nevadinamos didžiosiomis nuodėmėmis. Pvz., lotyniškai sakoma: «peccata capitalia», vokiškai: — «Hauptsuenden», latviškai: — «galvani greki», lenkiškai: — «grzechy glowne». (Tuos pavadinimus išvertus lietuviškai, išeitų: «nuodėmių galvos», atseit, versmės, šaltiniai, nes iš tikro jos ir yra daugelio nuodėmių versmės, šaltiniai). Mūsų kalba jos pavadintos «didžiosiomis», kadangi neturime žodžio, kurs pilnai atitiktų lotynų kalbos žodį «capitale» ar lenkų — «glowny», o nežinota, kokių kitų ji pakeisti. Bet tai visai neteisingas pavadinimas. Reikia jo vietoje vartoti kitą, teisingesnį ir tikslesnį. Kokį? — Tai turi pati mūsų kalba parodyti. Juk vokiečių žodį «die Hauptsache» ir lenkų «glowna rzecz» verčiame žodžiais «svarbiausias dalykas», «svarbiausia», o ne «didžiausias dalykas», «didžiausia». Tad ir tasias nuodėmes turime vadinti «svarbiausiomis» nuodėmėmis, bet anaipol ne «didžiosiomis». Galima būtų vadinti jas ir «vyriausiomis» nuodėmėmis arba ydomis, bet, kadangi pavadinimą «vyriausioji yda» taikome kam kitam, tad, kad nebūtų bereikalingų nesusipratimų, geriau vadinti jas «svarbiausiomis» nuodėmėmis ar ydomis.

Nevisiška puikybė savaime yra tik maža nuodėmė.

Puikybė yra nevisiška, kai, pripažįstant ir Dievą ir teisėtus vyresniuosius, save tik labiau už kitus vertinama ir kitus niekinama.

Tačiau ir nevisiška puikybė gali būti sunki nuodėmė, būtent, jeigu ji įtraukia į kokias dideles nuodėmes ar dėl jos padaroma artimui nemaža nuoskauda.

Vaisiai parodo medį. Ir kuo nedoresnės būva puikybės pasekmės, tuo didesnė yra ji nuodėmė.

Nuodėmės, einančios iš puikybės.

4. Apskritai puikybė yra visų nuodėmių priežastis.

« Kiekvienos nuodėmės pradžia yra puikybė » (Ekkli. 10, 7), sakoma šv. Rašte. Ir iš tikro! Juk kodėl nusidedama? — Dėl to, kad savo norus, įgeidžius, malonumus statoma augščiau už Dievo valią. Vadinasi, save vertinama labiau negu savo Kūrėją, ir Valdovą. Argi tai ne puikybė?

Tačiau, kaikuriuos nuodėmės ypatingu būdu eina iš puikybės ir ne be reikalo vadinamos jos dukromis. Tai, būtent: garbėtroška, per didelį savimi pasitikėjimą, tuštybę, didžiavimasis, gyrimasis, veidmainystė. Jų nedorumas gali būti įvairus, kaip ir puikybės.

Priemonės nugalėti puikybei.

5. Priemonės nugalėti puikybei yra šios: a) gerai pažinti ir giliai išsąmoninti savo menkumą, b) tinkamai suprasti, kaip tušti yra visi tie daiktai ar dalykai, kuriais žmonės paprastai giriasi, c) dažnai prisiminti ir uoliai apmąstyti nuostabų V. Jėzaus nuolankumą.

Godulystė.

6. Godulystė yra netvarkingas turtų geidimas.

Netvarkingumas reiškiasi čia tuo būdu, kad: a) arba turtus laikoma didžiausiu savo gėriu ir net galutiniu tikslu, b) arba nieko kito negalvojama, ir nesiekama, kaip tik kuo daugiau jų surinkti, c) arba turimais ne tik nešelpiama stokojančio artimo, bet net neap rūpinami paties savo ar šeimos būtiniausi reikalai (yra čia šykštumas).

Godulystės nedorumas.

7. Savaime godulystė yra nedidelė nuodėmė. /

Mat, turtų norėti ir doromis priemonėmis siekti yra visiškai leistas dalykas. Tik nereikia prie jų per daug pririšti savo širdies. « Jei turtai didėja, neriškite prie jų širdies » (Ps. 61, 11), įspėjama šv. Rašte.

Bet jeigu godulystė įtraukia į didelius nusikaltimus religijai, teisingumui, artimo meilei — ji yra sunki nuodėmė.

Taip atsitinka, jeigu kas, pvz., turtus laiko didžiausiu savo gėriu ir dėl jų visiškai apleidžia savo sielos reikalus; arba jeigu kas su artimo skriauda juos daugina; arba jeigu kas, lengvai galėdamas, nešelpia nė didžiausiajam varge esančiųjų.

Nuodėmės, einančios iš godulystės.

8. Iš godulystės eina daug ir labai įvairių nuodėmių, kaip antai: savo sielos reikalų užmiršimas, negailestingumas, žaizdos, visokie melai ir

net kreivos priesaikos, vagystės, apgaulės, lupikavimas, žmonių ir net savo šalies išdavimas, žmogžudystės. Ne be reikalo sakoma šv. Rašte: « Nėra didesnio neteislingumo, kaip kad mylėti pinigų, nes kas tai daro, net savo sielą parduoda » (Ekkli. 10, 10). « Tie, kurie nori pralobti, įpuola į pagundą ir į velnio žabangas, į daugelį nenaudingų ir žalingų pageidimų, paskandinančių žmones į prapultį ir į žuvimą » (1 Tim. 6,9).

Priemonės nugalėti godulystei.

9. Kad vyktų nugalėti godulystę, reikia gerai įsisamontinti ir visada atsiminti: a) kaip nepastovūs yra turtai ir nepatvarus jų valdymas, b) kaip neprotinga dėl jų užmiršti ir apleisti nepalyginti vertingesnes amžinąsias gėrybes, c) kaip V. Jėzus ir švenčiausieji žmonės buvo savanoriškai neturtingi. « Palaiminti beturčiai ir dvasioje, nes jų dangaus karalystė » (Mat. 5, 3). « Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys gadina ir kur vagys iškasa ir vagia » (Mat. 6, 19), sako V. Jėzus.

Paleistuvystė.

10. Paleistuvystę arba ištvirkimą sudaro priešingi 6-jam ir 9-jam Dievo įsakymams mintys, norai, pažvelgimai, šnekos, juokavimai ir veiksmai su savim ar su kitais asmenimis.

Paleistuvystės nedorumas.

11. Paleistuvystė savaime yra sunki nuodėmė.

Maža gali ji būti tik arba dėl pilno proto pažinimo ar pilno valios sutikimo stokos. Bet jeigu proto pažinimas ar valios sutikimas yra pilnas, paleistuvystė neabejotinai yra didelė nuodėmė.

Iš paleistuvystės einančios nuodėmės.

12. Paleistuvystė yra gausi visokių nuodėmių versmė. Iš jos, būtent, eina: įvairiausi begėdiškumai, suviliojimai, melagingi pažadai ir net priesaikos, žiaurumai, sveikatos ardymas, šeimos laimės griovimas, neapykantos, vaidai, peštynės, dvikovos, žmogžudystės, savižudystė, šventvagystės, visiškas sielos reikalų apleidimas, tikėjimo nustojimas, galutinis užsikirtimas piktame.

Priemonės kovoje su paleistuvyste.

13. Kovoje su paleistuvyste reikia imtis šių priemonių:

- a) valdyti savo kūną ir nepasiduoti jo įgeidžiams;
- b) saugoti savo jusles, ypač gi akis;
- c) vengti bet kokio nedoro ar pavojingo draugavimo;
- d) neskaityti ir net į rankas neimti jokių gašlumą žadinančių raštų;
- e) dažnai prašyti Dievą pagalbos ir uoliai priimti šv. sakramentus;
- f) giliai įsisamontinti ir gerai atsiminti, kad Dievas visada ir visur mus mato, ir kad kiekvieną akimirsnį gali mus pašaukti pas save;
- g) būti visada kokių nors darbų ar sportu užimtam ir vengti tingiavimo;

h) kilus pagundoms, šauktis Dievo, švč. Marijos pagalbos ir ko greičiau kreipti dėmesį į koki nors nieko bendro su pagundomis neturintį dalyką. — « Paleistuvystė ir koks nors susitepimas... tenebūnie nė minima jūsų tarpe, kaip pritinka šventiesiems; nei begėdystė, nei paikos šnekos, nei juokavimai, kas nepritinka » (Ef. 5, 3), įspėja mus šv. Povilas.

Pavydas.

14. Pavydas yra nuliūdimas dėl artimo pasisekimo ar iškilimo, kadangi manome, jog tai sumažina mūsų pačių garbingumą.

Nuo pavydo reikia skirti laikui, kai jį šiek tiek panašius dalykus. Jei liūdime dėl artimo iškilimo, kadangi dėl to grūmoja mums koks pavojus, yra tada ne pavydas, bet tik baimė. Jei liūdime dėl artimo pasisekimo, kadangi manome jį esant jo nevertą, yra pasipiktinimas, bet ne pavydas. Liūdėti dėl artimo pasisekimo ir stengtis teisėtomis priemonėmis jį pasiekti yra lenktyniavimas, o ne pavydas.

Pavydo nedorumas.

15. Pavydas savaime yra sunki nuodėmė.

Tačiau, kad pavydu būtų iš tikro sunkiai nusidedama, reikia dviejų sąlygų: a) kad dalykas, kurio pavydima, būtų svarbus; b) kad būtų tikrai norima, idant artimas jo netektų. Jeigu vienos ar kitos šių dviejų sąlygų trūksta, pavydas nėra sunki nuodėmė.

Suprantama, kuo didesnių nusikaltimų kyla iš pavydo, tuo jis yra sunkesnė nuodėmė.

Nuodėmės, einančios iš pavydo.

16. Iš pavydo eina šios nuodėmės: artimo nekentimas, nuliūdimas dėl artimo laimės ir džiaugimasis jo nelaimėmis, liežuvavimas, apkalbos, smeigtai, kerštai, klastos, žmogžudystės. «Velnio, pavydu atėjo į pasaulį mirtis, ir kurie jam priklauso, juo seka» (Išm. 2, 24. 25), sakoma šv. Rašte.

Priemonės nugalėti pavydai.

17. Pavydai nugalėti reikia imtis šių priemonių: a) stengtis išsiugdyti tikrą ir nuoširdžią artimo meilę; b) giliai įsisąmoninti ir visada atsiminti, jog kas daugiau ko turi, tam teks ir sunkesnė apyskaita išduoti Dievui; c) stengtis pavydo jausmą paversti kilniu lenktyniavimu, jei ne toje pačioje, tai bent kitoje srityje. — «Todėl, metę šalin visą piktumą, visą vylių ir veidmainystes, pavydus ir visus apkailbinėjimus, troškite, ką tik gimusieji kūdikiai, dvasinio, neapgaulingo pieno» (1 Petr. 2, 1), ragina apaštalas šv. Petras.

Rūstybė.

18. Rūstybė yra nesaikingas geidimas keršyti.

Nesaikumas reiškiasi čia tuo būdu, kad: a) rūstinamasi labiau negu pridera; b) keršijama visiškai nekaltam, ar kaltam, — bet daugiau negu vertas.

Rūstybės nedorumas.

19. Teisingas ir saikingas susirūstinimas visiškai nėra nuodėmė.

Susirūstinimas yra teisingas, kai yra atitinkamas pagrindas rūstintis, pvz., kai tėvai rūstinasi ant neklauzadų, priešgynų vaikų, arba kai rūstinamasi ant tų, kurie ką nedoro daro. Tokio susirūstinimo parodė ir V. Jėzus, kai rado Jeruzalės šventykloje prekiaujančiųjų. Saikingas yra susirūstinimas, kai neišeinama iš reikiamų ribų.

Rūstybē, kaip nesaikingas mums ģimtos rūstintis aistros sujūdimas, savai me yra nedidelē nuodēmē.

Bet, žinoma, jeigu tos aistros nē kiek nesistengiama valdyti ir dēl to išeinama iš protingų ribų, rūstybē gali būti sunki kaltē. Taip yra, pvz., jeigu kas iš rūstybēs beveik nustoja proto.

Rūstybē, kaip nesaikingas keršyti geidimas, savai me yra sunki nuodēmē.

Ji, mat, prieštara ūja artimo meilei ir ne kartā teisingumui, būtent, tada, kai keršijama visiškai nekaltam, ar ir kaltam, bet daugiau negu verta.

Nuodēmēs, einančios iš rūstybēs.

20. Iš rūstybēs eina: neapykanta, nesantaikos, barniai, vaidai, ki-virčai, keiksmi, plūdimai, muštynēs, artimo sužalojimai, žmogžudystēs. — « Žmogaus rūstybē nedaro Dievo teisybēs » (Jok. 1, 20), sako apaštalas šv. Jokūbas.

Priemonēs nugalēti rūstybei.

21. Kad galima būtų nugalēti rūstybę, reikia imtis šių priemonių: a) dažnai prisiminti ir atsidėjus apmąstyti nepaprastā V. Jēzaus romumą ir gerumą; b) stengtis išsiugdyti tikrā ir nuoširdžią artimo meilę; c) pratintis kuo kantriau siai nukentēti, nors ir didžiausias nuoskaudas. — « Vi-soks kartumas, rūstybē, narsas, šauksmas ir piktžodžiavimas tebūnie pašalinti nuo jūsup su visokiu piktumu » (Ef. 4, 31), sako šv. Povilas. « Kristus kentėjo už mus, palikdamas jums pavyzdį, kad sekiotumēte jo pėdomis.... kai jam piktžodžiavo, jis nepiktžodžiavo, kai kentėjo, negrasē, bet pasi-davē tam, kuris teisē jį neteisiai » (1 Petr. 2, 21-23), pareiškia apaštalas šv. Petras.

Apsirijimas.

22. Apsirijimas yra tai netvarkingumas ir nesaikingumas, valgant ar geriant.

Netvarkingumas reiškiasi čia tuo būdu, kad: a) arba per daug patai-kaujama gomuriui, stengiantis nepaprastiausių valgių ar gėrimų vartoti; b) arba valgymā ir gėrimā laikoma visa savo laime ir savo tikslu; c) arba per daug godžiai valgoma ar geriama; d) arba valgoma ar geriama dažniau, negu reikia. Nesaikingumas labiau reiškiasi svaiginančių gėrimų, negu val-gių vartojime. Mat, perimti saikā bevalgant, neleidžia pačios prigimties nu-statytos ribos — sotumas, ir, palyginti, retai kada teatsitinka, kad kas, bū-damas jau sotus, dar daug valgytų. O jeigu kartais po kiek stipresnio val-gymo šiek tiek sunegalauojama, tai dažniausiai būva ne dēl kokio persival-gymo, bet tik arba dēl to, kad valgytojas nēra visai sveikas, arba kad val-giai jam nepritaikyti.

Apsirijimo nedorumas.

23. Nors apsirijimas savai me nēra didelē nuodēmē, tačiau juo sunkai nusikalstama šiais atvejais:

a) kai valgymā ar gėrimā laikoma savo vienintele laime ir tikslu taip, jog dēl jų užmirštama ir savo sielos reikalus ir Dievā;

Apie šitaip besielgiančius šv. Povilas, liūdėdamas ir verkdamas, kalbėjo: « Jų galas — pražuvimas, jų dievas yra pilvas ir jų gyrius susideda iš jų gėdos » (Pilyp. 3, 19).

b) kai netvarkingu ar nesaikingu valgymu ar gėrimu daroma didelė žala savo sveikatai, ar nemažą skriaudą savo šeimai;

c) kai dėl valgymo ar gėrimo apleidžiama ar netikusiai atliekama svarbias savo luomo pareigas.

Nuodėmės, einančios iš apsirijimo.

24. Netvarkingumas ir nesaikingumas valgant ar geriant yra priežastis šių nuodėmių: bereikalingo turto eikvojimo, sveikatos žalojimo, savųjų skriaudimo, negailestingumo, nepadorių šnekų ir juokavimų, ištvirtavimo, vaidų, barnių, kivirčių, keiksmų, peštynių, žmogžudysčių. — « Nepasigerkite vynu, kuriame yra ištvirtimas » (Ef. 5, 18), įspėja šv. Povilas.

Priemonės nugalėti apsirijimui.

25. Apsirijimui nugalėti reikia imtis šių priemonių: a) giliai įsisąmoninti, jog gyvename ne tam, kad valgytume ar gertume, bet valgome ir geriame tam, kad gyventume, ir jog tvarkingumas bei saikingumas valgant ar geriant yra nepalyginti naudingesni sveikatai negu apsirijimas; b) dažnai prisiminti ir apmąstyti V. Jėzaus ir šventųjų nepaprasto santūrumo pavyzdį; c) niekada neužmiršti, jog reikės mirti ir taia nksčiau, negu tikimės ar manome. — « Žiūrėkite savęs, kad kartais jūsų širdys nebūtų apsunkintos apsirijimu, girtybe ir šio gyvenimo rūpesčiais, kad ta diena (Dievo teismo diena) neateitų jums netikėtai » (Luk. 21, 34), sako mums Išganytojas.

Svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumas.

26. Apie svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumą reikia pasakyti štai kas:

a) visiškas pasigėrimas yra savaime sunki nuodėmė;

Pasigėrimas yra visiškas, kai netenkama proto, atseit, nebeatskiriama jau gero nuo pikto. Koks jis nedoras, aiškiai rodo šie šv. Povilo žodžiai: « Neklyskite!... girtuokliai... nepaveldės dangaus karalystės » (1 Kor. 6, 10).

b) nevisiškas pasigėrimas savaime, tiesa, nėra sunki nuodėmė. Tačiau ir nevisiškai pasigeriant sunkiai nusidedama, kai:

aa) duodama tuo didelį papiktinimą;

Taip būva, kai, pvz, vaikai dažnai mato savo tėvą gerokai įkaušusį

bb) labai kenkiama savo sveikatai ar daroma žala savo šeimai;

cc) svaigalų įtakoje padaroma daug bet kokio pikto.

O reikia pasakyti, kad iš svaigalų vartojimo eina beveik visos nuodėmės, kokios tik begali būti. Jis, mat, susilpnina proto veikimą ir atpalaiduoja visus negeruosius polinkius, ydas ir aistras. Žmogus tada kone paliauja buvęs, kas esąs, ir pavirsta į gyvulį ar net į žvėrį. Tai aiškiai rodo jo veiksmas, už kuriuos jis atsakingas, jei prieš gerdamas žino juos būsiant. O neabejotinai žino, jeigu jau ne kartą buvo taip atsitikę.

Kitų svaigalų vartojimo nedorumas.

27. Kas pasakyta apie svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumą, tas tinka ir kitų svaigalų vartojimui.

Tieji kiti svaigalai gali būti labai įvairūs, pvz., morfijus, kokainas, opijus, eteris, anodija, ir įvairiais būdais vartojami. Bet čia nesvarbu tai, kaip jie vadinami ir koku būdu vartojami, tik svarbu, kad jie savo pasekmėmis prilygsta svaiginantiems gėrimams, atsieit, panaikina ar sumažina proto veikimą.

Tinginytė.

28. Tinginiaujama tada, kai be protingos priežasties apleidžiama savo pareigas.

Tinginytė gali reikštis tiek šio pasaulio, tiek sielos reikaluose. Tinginiaujama šio pasaulio reikaluose ne tik tada, kai visiškai nieko neveikiama ar veikiama ištižusiai, bet ir tada, kei veikiama ne tai, kas privalu veikti, pvz., kai ūkininkas, užuot dirbęs lauką, medžioja, moksleivis, užuot mokėsis, sportuoja ir t. t.

Tinginytė sielos reikaluose vadinama *apsileidimu, atšalimu, drungnumu*. Deja, ji nepalyginti dažniau pasitaiko, nekaip šio pasaulio reikaluose. Daug kas kaip tik dėl to yra atšalę sielos reikaluose, kad per uolūs yra šio pasaulio reikalams. Ne be reikalo skundėsi V. Jėzus, sakydamas: « Žmonės labiau mėgo tamsybę, kaip šviesą » (Jon. 3, 19).

Tinginytės ar apsileidimo nedorumas.

29. Tinginytės ar apsileidimo nedorumas pareina nuo to, kokią pareigą apleidžiama ar netikusiai atliekama: jei svarbią pareigą, — tinginytė ar apsileidimas yra sunki nuodėmė.

Nuodėmės, einančios iš tinginytės.

30. Tinginytė, kuri reiškiasi, kaip nieko neveikimas, yra daugybės nuodėmių priežastis. Mat, i darbą nenukreiptos žmogaus mintys savaime krypta į visokius pavojingus ir nuodėmingus dalykus. Neveltui sakoma šv. Rašte: « Daug pikto yra išmokiusi tinginytė » (Ekkl. 33, 29). Ypač gi iš jos eina visokie nusikaltimai 6-jam, 7-jam, 8-jam, 9-jam ir 10-jam Dievo įsakymams.

Priemonės nugalėti tinginytei.

31. Tinginytei nugalėti reikia imtis šių priemonių: a) giliai įsisąmoninti, jog gyvename šiame pasaulyje ne tam, kad ilsėtumės, bet kad dirbtume ir rinktumės ko daugiausia nuopelnų amžinybei; b) dažnai prisiminti ir apmąstyti nepaprastą V. Jėsaus darbštumą, kurs reiškėsi tiek viešajame, tiek nušalime Jojo gyvenime; c) ne kartą kreipti žvilgsnį į aplinkui mus esančią gamtą ir joje smarkiai besidarbuojančių įvairių gyvių pavyzdžiu skatinti save į darbštumą. — « Eik pas skruzdę, tinginy, ... apsvarstyk jos kelius ir mokykis iš jos išminties » (Pat. 6, 6), sakoma šv. Rašte.

Nuodėmės, einančios iš apsileidimo.

32. Iš apsileidimo arba sielos reikaluose tinginytės eina šios nuodėmės: nemėgimas religinių dalykų, paviršutiniškas religinių pareigų atlikinėjimas ir visokie išsiblaškymai, per didelis prie šio pasaulio prisirišimas, nuolatinis atgailos atidėliojimas, sukietyjimas piktame, tikėjimo nustojimas, nusiminimas dėl sielos išganymo. — « Kadgi tu būtum šaltas ar šiltas! Bet kadangi tu esi drungnas ir nei šaltas, nei šiltas, aš pradėsiu vemtį tave iš savo burnos. Nes tu sakai: Aš esu turtingas ir pralobęs ir nieko neprivalau; o nežinai, kad tu esi nelaimingas ir apgailėtinas, beturtis, aklas ir nuogas » (Apr. 3, 16-17), sako V. Jėzus apie apsileidėlius.

Priemonės nugalėti apsileidimui.

33. Kad galima būtų nugalėti apsileidimą, reikia: a) stengtis giliai įsisąmoninti, jog, vien šiame pasaulyje tebūdami, begalime darbuotis savo išganymui ir jog paskui niekada nepadarysime to, ką dabar čia apleisime; b) visada atsiminti, jog niekada nesidarbuojame taip patys sau, kaip tada, kai ką nors darome savo sielos išganymui; c) niekada neužiršti, jog visas šis pasaulis nėra vertas mūsų sielos. — «Ateina naktis, kada niekas nebegalės nieko daryti» (Jon. 9, 4), sako V. Jėzus. «Ką žmogus sėja, tai ir pjaus» (Gal. 6, 8). «Šio pasaulio išvaizda praeina» (1 Kor. 7, 31), pareiškia šv. Povilas.

IX. APIE 6 NUODĖMES PRIEŠ ŠV. DVASIĄ

Nuodėmės prieš šv. Dvasią.

1. Nusidedama prieš šv. Dvasią, kai:

- a) per daug pasitikint Dievo gerumu ir atlaidumu, nevengiamu nuodėmių;
- b) nusimenama dėl sielos išganymo;
- c) prieštaraujama kokiai nors Bažnyčios skelbiamai tikėjimo tiesai;
- d) pavydima artimui Dievo malonių;
- e) nepaisoma išganingų pamokymų bei įspėjimų;
- f) atidedama atgaila iki mirčiai.

Jų pavadinimo priežastis.

2. Šios nuodėmės vadinamos nuodėmėmis prieš šv. Dvasią, kadangi, kas jas daro, tas ypatingu būdu priešinasi šv. Dvasiai, jos malones niekindamas, atmesdamas, ar piktnaudodamas.

«Kietu sprandu, neapipjaustytomis širdimis ir ausimis jūs visuomet priešinatės šventajai Dvasiai» (Apd. 7, 51), barė šv. Steponas Jeruzalės žydus už tai, kad jie nepriėmė V. Jėzaus mokslo ir jį patį nužudė.

Apie nuodėmes prieš šv. Dvasią sako V. Jėzus, kad jos nebus atleistos «nei šiame pasaulyje, nei būsimame» (Mat. 12, 32). Tai anaip tol ne dėl to, kad besigailintiems Dievas negalėtų atleisti, bet dėl to, kad, kas nusideda prieš šv. Dvasią, tas nesigaili už savo nuodėmes, nes atmeta į gailestį skatinančią jos malonę. O be gailesčio, aišku, jokia nuodėmė negali būti atleista.

X. APIE 4 DANGAUS KERŠTO ŠAUKIANČIAS NUODĖMES

Nuodėmės šaukiančios į dangų keršto.

1. Nuodėmės, kurios šaukia į dangų keršto, yra šios keturios:

- a) sąmoningas nekalto žmogaus nužudymas;

Tasai nekaltais žmogus yra ne tik suaugęs, sveikas vyras ar moteris, bet ir merdys jau ligonis ir dar negimęs, vos tik užsimezgęs kūdikis. «Tavo brolio kraują šaukiasi į mane nuo žmės. Prakeiktas tu esi žemėje, kuri

atvėrė savo burną praryti tavo brolio kraujui iš tavo rankos » (1 Moz. 4, 10-11), tarė Dievas Kainui, kai tas įvykdė pirmutinę pasaulyje žmogžudystę. Ne kitaip Jis pareiškia ir kiekvieną kitą kartą, kai tik sąmoningai nužudoma nekaltą žmogų.

b) sodomiška nuodėmė ;

Yra ji tada, kai tos pačios lyties asmenys tarp savęs paleistuvauja. Taip, mat, elgėsi be galo ištvirkę Sodomos, Gomoros ir kitų aplinkinių miestų gyventojai, kuriuos Dievas už tai sunaikino ugnimi iš dangaus. « Sodomos ir Gomoros šauksmas padidėjo, ir jų nuodėmė pasidarė labai sunki » Mes sunaikinsime šią vietą, nes jos šauksmas pasidarė didelis prieš Dievą » (1 Moz. 18, 20 ir k.), taip kalbėjo Abraomui Dievo pasiūsti tų miestų nubausti angelai.

c) beturčių, našlių ir našlaičių skriaudimas ;

« Ar neteka našlės skruostais ašaros ? ar ji nešaukia prieš tą, kurs jas išspaudžia ? Nuo jos skruostų, kyla jos iki pat dangui » (Ekkli. 35, 18), sakoma apie tai šv. Rašte.

d) atlyginimo nutraukimas nekaltiems tarnams ir samdiniams.

« Štai nuvaliusiųjų jūsų laukus darbininkų užmokestis, kurs jūsų su laikytas, šaukia ; ir jų šauksmas pasiekė kareivių Viešpaties ausis » (Jok. 5, 4), sako apaštalas šv. Jokūbas.

Jų pavadinimo priežastis.

2. Šios nuodėmės vadinamos šaukiančiomis į dangų keršto dėl to, kad jos yra tokios nedoros, jog reikalauja, kad Dievas, nežiūrėdamas nepaprasto savo gailestingumo ir atlaidumo, kuo greičiau už jas nubaustų.

Kaip žinome iš daugelio šv. Rašto pasakojimų, Dievas ne kartą taip ir daro. Vadinasi, už šitokias nuodėmes, Jis sutrumpina atgailos laiką ir skiria skaudžių bausmių tiek šiame pasaulyje, tiek ypač amžinybėje.

XI. APIE 9 SVETIMAŠIAS NUODĖMES

Svetimosios nuodėmės.

1. Svetimosios nuodėmės yra šios :

- a) liepimas ką pikto daryti ;
- b) patarimas ar pamokymas ką pikto daryti ;
- c) pritarimas piktam darbui ;
- d) padėjimas ką pikto daryti ;
- e) gyrimas už piktą darbą ;
- f) vogtų daiktų priėmimas ;
- g) leidimas arba nekliudymas ką pikto daryti ;
- h) nebaudimas už piktą darbą ;
- i) nepranešimas, kam reikia, apie piktą darbą.

Taigi, viso yra devynios svetimosios nuodėmės. Jos gali reikštis įvairiose srityse. Jeigu jomis padaroma artimui skriauda, savaime aišku, yra pareiga už ją tinkamai atlyginti.

Jų pavadinimo priežastis.

2. Šios nuodėmės yra pavadintos svetimomis, kadangi jomis dalyvaujama arba bendradarbiaujama kitų žmonių nuodėmėse ir, be abejo, jų kaltėje.

Ne be reikalo šv. Povilas laiške Romėnams, išskaičiavęs daugybę įvairių senovės pagonių nuodėmių pareiškia, kad « kurie tokių dalykų daro, yra verti mirties ; ir ne tik tie, kurie tai daro, bet taip pat, kurie darantiejiems pritaria » (Rom. 1, 32).

Jų nedorumas.

3. Svetimųjų nuodėmių nedorumas pareina nuo to, kokiose nuodėmėse dalyvaujama arba bendradarbiaujama ir taip pat nuo to, kiek jomis duodama artimui papiktinimo.

Jeigu dalyvaujama sunkiose artimo nuodėmėse, tai ir svetimosios nuodėmės yra sunkios ; jeigu ne, — ne. Taip pat sunkios yra svetimosios nuodėmės, jeigu jomis duodama artimui daug papiktinimo.

Pirmutinėmis šešiomis svetimosiomis nuodėmėmis veikliai padedama artimui įvykdyti ką nedoro, o paskutinėmis trijomis tik nesukliudoma jam padaryti ką pikto. Todėl pirmutinės šešios svetimosios nuodėmės apskritai yra sunkesnės už paskutines tris. Tačiau, kas turi pareigą sukliudyti artimui daryti pikta, kaip sakysime tėvai savo vaikams, vyresnieji valdiniamis, ar viešosios tvarkos saugotojai visiems piliečiams, tie ir paskutinėmis trijomis svetimosiomis nuodėmėmis nusikalsta nemažiau, kaip pirmutinėmis šešiomis.

E APIE DORYBES IR KRIKŠČIONIŠKĄJĄ TOBULYBĘ

Pareiga lavintis dorybėse.

Krikščionis anaip tol negali tenkintis vien tuo, kad vengia nuodėmių ir kovoja su ydomis, bet turi taip pat lavintis dorybėse ir siekti savo luomą atitinkančios tobulybės.

Žinomi juk V. Jėzaus žodžiai, kuriuos ištara Jis visiems savo mokiniams: « Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas » (Mat. 5, 48). « Kas yra teisus, dar tedaro teisybę, ir kas šventas, dar tepasišventina » (Apr. 22, 11), sako apaštalas šv. Jonas. Gi šv. Povilas pareiškia apie save : « Ne kad aš jau būčiau gavęs ar jau būčiau tobulas, bet aš stengiuosi kokiū nors būdu tai pagauti, kaip ir aš esu Jėzaus Kristaus pagautas. Broliai, aš nemanau, kad jau būčiau pagavęs. Viena tedarau: aš užmirštu, kas yra mano užpakalyje, tiesiu gi save prie to, kas yra priešais ; aš bėgu į paskirtą tikslą, į nugalėtojų užmokestį » (Pilyp. 3, 12).

1 § APIE DORYBES

Dorybės sąvoka.

1. Dorybė apskritai yra įpročių virtės tvirtas valios nusištatymas daryti gera.

Kada ne kada padaromas geras veiksmas anaip tol dar nėra dorybė. Dorybė yra tik tada, kai daroma gera nuolat, pastoviai, kai yra išsivystęs įprotis ir tam tikras lengvumas daryti gera.

Krikščioniškos dorybės.

2. Dorybių gali turėti kiekvienas žmogus, vis tiek, ar jis būtų krikščionis ar ne. Tačiau krikščioniškos dorybės žymiai skiriasi nuo nekrikščioniškų. Jos, būtent, viena, eina iš antprigimtinio šaltinio — Dievo malonės; antra, vykdomos su Dievo malonės pagelba; trečia, atlyginimas už jas yra antprigimtinis.

Taigi, krikščioniškos dorybės yra antprigimtinės, tuo tarpu gi nekrikščioniškos — prigimtinės, tiek savo kilmės, tiek vykdymo, tiek atlyginimo atžvilgiu. Dera dar pažymėti, kad krikščionims yra nepalyginti lengviau lavintis dorybėse, negu nekrikščionims, nes jie turi žymiai gausesnių ir galingesnių tam tikslui priemonių.

Dorybių suskirstymas.

3. Dorybės skirstomos:

- a) kilmės atžvilgiu į įdiegtąsias ir įsigytąsias;
- b) dalyko atžvilgiu į dieviškąsias ir moralines;
- c) laipsnio atžvilgiu į didvyriškas ir paprastas.

Įdiegtosios dorybės.

4. Įdiegtosios dorybės yra tos, kurias pats Dievas suteikia sielai drauge su pašvenčiamąja malone ir kurios įgalina sielą daryti antprigimtinių amžinojo gyvenimo vertų veiksmų.

Įdiegtųjų dorybių žmogus pats savo jėgomis įsigyti anaipol negali, nes tos dorybės yra antprigimtinės, o žmogaus jėgos, nors ir labiausiai įtemptos, iš jo prigimtios ribų neišėina. Tas dorybes duoda žmogui tik Dievas kartu su pašvenčiamąja malone. Todėl sako apie vieną jų šv. Povilas: « Dievo meilė mūsų širdyse išlieta šventosios Dvasios, kuri mums yra duota » (Rom. 5. 5).

Bet kuri įdiegtoji dorybė duoda žmogui tik galią daryti antprigimtinių veiksmų, bet anaipol ne įprotį ir lengvumą. Kad įgautų tąjį įprotį ir lengvumą, žmogus turi dažnai atlikinėti tos dorybės veiksmų. Ir juo dažniau bei didesniu atsidėjimu juos atlikinėja, tuo dorybė darosi tobulesnė.

Įsigytosios dorybės.

5. Įsigytosios dorybės yra tos, kurias gali žmogus išsiugdyti pats savo jėgomis, dažnai beatlikinėdamas tuos pačius gerus darbus.

Jau po pirmo gero darbo atsiranda sieloje šioks toks lenvumas ir drauge polinkis jį pakartoti. Po antro — jis sustiprėja. Ir juo dažniau bei didesniu atsidėjimu daromi tie patys geri darbai, tuo lengvumas ir polinkis juos kartoti didėja, kol galų gale išsivysto įprotis arba dorybė.

I. APIE DIEVIŠKĄSIAS DORYBES

Dieviškosios dorybės.

1. Dieviškosios dorybės yra šios trys: tikėjimas, viltis ir meilė. Jos pavadintos dieviškomis, kadangi jų dalykas (objektas)

yra pats Dievas, pagrindas — kuri nors iš Dievo savybių, ir jos reiškiasi mūsų santykiuose su Dievu.

Tikėjimu juk mes pažįstame ir pripažįstame Dievą, remdamiesi tuo, kad Jis yra tiesakalbis ir neklaidingas; viltimi mes tikimės pasiekti Dievą, kadangi Jis yra mums geras ir ištikimas; meile — mes mylime Dievą labiau už viską, nes Jis yra visų didžiausias gėris.

Kad visos dieviškosios dorybės yra mums būtinos, apie tai jau pirmiau kalbėta. Tobuliausioji iš dieviškųjų dorybių yra meilė, nes, pasiekus mums galutinį savo tikslą, tikėjimas ir viltis pasiliaus, o meilė visada liksis. « Meilė niekad nepaliauja », sako šv. Povilas: « nors pranašystės paliaus buvusios, nors kalbų nebebus, nors žinojimas nieku pavirs... Dabar pasilieka tie trys dalykai, tikėjimas, viltis, meilė; tačiau didžiausias tarp jų yra meilė (1 Kor. 13, 8. 13).

Dieviškųjų dorybių aktų žadinimas.

2. Kadangi dieviškosios dorybės yra mūsų išganymui būtinos, mes turime atsidėję jose lavintis, dažnai žadindami jų aktus. Ypač privalome tai daryti:

- a) kai jaučiame prieš jas pagundų;
- b) kai priimame šv. sakramentus;
- c) kai esame mirties pavojuje.

Būdas žadinti dieviškųjų dorybių aktus.

3. Dieviškųjų dorybių aktus galima sužadinti nuoširdžiai kalbant šias maldeles:

a) *tikėjimo aktą*: Tikiu, Dieve, į viską, ką Tu apreiškei ir per šv. savo Bažnyčią davei mums tikėti, nes Tu, būdamas pati tiesa, negali suklysti nė kitų suklaidinti. Viešpatie, padidink mano tikėjimą!

b) *vilties aktą*: Turiu vilties, Viešpatie, ir tvirtai tikiuosi, kad dėl Jėzaus Kristaus nuopelnų duosi man išganymui reikalingų malonių ir, jeigu laikysiuosi Tavo įsakymų, amžinąją garbę numirus, nes Tu pats, Viešpatie, tai prižadėjai, o ką prižadi, visuomet įvykdy. Viešpatie, sustiprink mano viltį!

c) *meilės aktą*: Myliu Tave, Dieve, visa savo siela, visa savo širdimi, visomis savo jėgomis, nes Tu esi be galo geras, be galo vertas meilės, ir dėl Tavo meilės myliu savo artimą, kaip patį save. Duok man, Viešpatie, vis labiau Tave mylėti!

II. APIE MORALINES DORYBES

Moralinės dorybės.

1. Moralinės dorybės yra tos, kurios tvarko mūsų santykius su kitais žmonėmis ir apskritai su kūriniais. Jų betarpiškas dalykas yra ne Dievas, bet tik pats mūsų veiksmų dorumas.

Tačiau tarpiskai jos liečia ir mūsų santykius su Dievu. Krikščionis juk turi visada ir visur vadovautis Dievo valia ir stengtis daryti tai, kas Dievui patinka.

Pagrindinės dorybės.

2. Moraliųjų dorybių yra daug ir įvairių. Svarbiausios tarp jų yra šios keturios: išmintingumas, teisingumas, susivaldymas ir tvirtumas. Jos vadinamos pagrindinėmis, kadangi jomis remiasi visas mūsų dorovinis gyvenimas ir į jas galima suvesti visas kitas moralines dorybes.

« Kas yra pamilęs teisybę, to elgesys reiškiasi didelėmis dorybėmis: nes ji išmoko jį susivaldymo ir išmintingumo, teisingumo ir tvirtumo, kas žmogaus gyvenimui yra naudingiausia » (Išm. 8, 7), sakoma šv. Rašte.

Išmintingumas.

3. Išmintingumas arba praktiškoji išmintis yra dorybė, kuri įgalina žmogų teisingai pažinti ir pasirinkti, kas tikrai gera ir veda jį į jo galutinį tikslą.

Išmintingumas tvarko visas kitas moralines dorybes, nes geriausi veiksmai, jeigu neišmintingai atliekami, neturi jokios vertės. « Nesitaikinkite prie šio pasaulio, bet patys save perdirbkite, savo dvasios atnaujinimu, kad ištirtumėte, kas yra Dievo valia, kas gera, kas įtinka ir kas tobula! » (Rom. 12, 2), sako šv. Povilas.

Yra taip pat klaidingas išmintingumas, arba kūno išmintis, arba gudrumas. Jis reiškiasi tuo, kad gerai pažįstama ir pasirenkama tai, kas tarnauja savimylai ir teikia šio pasaulio naudos. Jo parodė tas evangelijoje minimas neteisusis užvaizda, kurs su nemaža savo šeimininko skriauda aprūpino savo senatvę (pal. Luk. 16, 8). Šio gudrumo, deja, pasaulyje yra labai daug, žymiai daugiau, negu tikrojo išmintingumo. Ne veltui V. Jėzus su liūdesiu širdyje pareiškė: « Šio pasaulio vaikai gudresni su sau lygiais už šviesos vaikus » (Luk. 16, 8). Tačiau iš tikro šis gudrumas yra ne kas kita, kaip tik didelė paikybė, nes nykstantieji dalykai čia labiau vertinami negu amžinieji, o žemė — negu dangus.

Teisingumas.

4. Teisingumo dorybė įgalina žmogų atiduoti kiekvienam tai, kas jam iš tikro priklauso.

« Atiduokite tat, kas ciesaoriaus, ciesaoriui ir, kas Dievo, Dievui » (Mat. 22, 21), kalbėjo V. Jėzus, turėdamas prieš akis šią dorybę. O šv. Povilas sako: « Atiduokite visiems, ką esate kalti: kam mokestį — mokestį, kam muitą — muitą, kam baimę — baimę, kam pagarbą — pagarbą. Niekam nieko kita nebūkite skolingi, kaip tik kad vienas kitą mylėtumėte » (Rom. 13, 7-8).

Teisingumas santykiuose su Dievu reiškiasi tuo, kad ištikimais vykdoma Jo įsakymus; santykiuose su tėvais ir vyresniaisiais — tuo, kad laikomasi ketvirtąjo Dievo įsakymo; santykiuose su artimu, — kad elgiamasi taip, kaip reikalauja 5, 6, 7, 8, 9 ir 10-sis Dievo įsakymai; santykiuose su Bažnyčia, — kai laikomasi jos įsakymų. Žodžiu sakant, teisingumas ir dorumas yra maždaug tas pat. Ne be reikalo šv. Rašte dori asmenys dažnai vadinami teisiais.

Susivaldymas.

5. Susivaldymo arba santūros dorybė įgalina žmogų tvarkingai naudotis šio pasaulio gėrybėmis.

Ji apima skaistybę, blaivybę, saikingumą, švelnumą ir k. dorybes. Ypač gi reiškiasi kūno polinkių ir geidulių tramdymu. « Susilaikykite, kaip

ateiviai ir keleiviai nuo kūno geidulių, kurie kovoja prieš sielą » (1 Petr. 2, 11 sako apaštalas šv. Petras.

Tvirtumas.

6. Tvirtumo dorybė padeda žmogui nugalėti visas kliūtis, kokių pasitaiko, besiekiant savo galutinio tikslo.

Į ją įeina kantrybė, ištvermė, kilnybė ir k. dorybės. « Dangaus karalystė smarkiai skina sau kelią, ir smarkieji sau ją grobia » (Mat. 11, 12). « Kas bus ištvermingas iki galui, tas bus išgelbėtas » (Mat. 10, 22), sako V. Jėzus.

Priešingos 7 svarbiausiosios ydoms arba nuodėmės dorybės.

7. Iš daugybės kitų moralinių dorybių vertos atskirai paminėti tos, kurios priešingos septynioms svarbiausiosioms ydoms arba nuodėmėms, būtent: nuolankumas, duosnumas, skaistybė, artimui gero norėjimas, saikingumas, romumas ir uolumas tarnauti Dievui.

Nėra sėkmingesnės priemonės nugalėti savo ydoms, kaip kad atsidėjus lavintis šiose dorybėse. « Nesiduok nugalėti savęs piktumui, bet nugalėk pikta gerumu » (Rom. 12, 21), primena apaštalas šv. Povilas.

Nuolankumas.

8. Nuolankumas reiškiasi tuo, kad mes, pažindami bei pri pažindami savo menkumą ir nuodėmingumą, save mažai tevertiname, o visa gera priskiriame vien Dievui.

Nuolankumas yra ne kas kita, kaip tik teisingas savęs pažinimas ir vertinimas. Nes iš tikro, be nuodėmių, mes nieko patys iš savęs neturime. Visa kita yra juk Dievo, ne mūsų. Gi nuodėmėmis pūstis, didžiūotis, tai didžiausia nesąmonė. Todėl kalba šv. Povilas: « Aš sakau man duotąja malone visiems jūsų tarpe, kad neturėtumėte apie save geresnės nuomonės, kaip pridera, bet kad manytumėte apie save teisingai » (Rom. 12, 3). Todėl Dievas, kurs myli tik tiesą, o visokio melo nekenčia, « priešinasi puikiems, o nuolankiems duoda malonės » (Jok. 4, 6).

Duosnumas.

9. Duosnumas yra tai nusistatymas savo turtais melai teikti paramos stokojantiems ir apskritai panaudoti juos kiekvienam geram tikslui.

Tai vienintelė teisinga į turtus pažiūra ir protingas jiems vartoti būdas. Juk ne kam kitam jie ir yra mums duoti. Baimintis, kad duosnumas mus nuves į vargą, anaipol nėra ko. Juk, viena, Dievas ypatingai laimina duosniuosis, o, antra, už duosnumą žmonės dažniausiai atsilygina duosnumu. Ne be reikalo V. Jėzus yra pasakęs: « Duokite, tai ir jums duos » (Luk. 6, 38).

Skaistybė.

10. Skaistybės dorybė tramdo mūsų gašlumą, kad galėtume ir siela ir kūnu išsilaikyti taip švarūs, kaip reikalauja mūsų luomas.

Skaistybė laiko reikiamose ribose mūsų lytinį polinkį. Kaip žinome, vien tik teisėtoje moterystėje esantieji turi teisę pažadinti naują gyvybę,

o visi kiti — ne. Susituokusieji privalo būti vienas kitam ištikimi ir griežtai vengti viso to, kas priešinga prigimčiai, o nesusituokusieji — ne tik susilaikyti nuo bet kokių skastybei priešingą veiksmų, bet ir nuo kalbų, minčių ir geismų. « Kurie yra Kristaus, tie prikalt ant kryžiaus savo kūną drauge su ydomis ir geiduliais » (Gal. 5, 24), sako šv. Povilas.

Artimui gero norėjimas.

11. Ši dorybė reiškiasi tuo, kad artimui tikrai geidžiama vien tik gero ir nuoširdžiai atjaučiama visus jo džiaugsmus ir skausmus.

Tai teisingas būdas elgtis su artimu. Juk mes norime, kad kiti mums ne tik nepavydėtų, bet tikrai geistų mums gerą ir nuoširdžiai dalyvautų mūsų džiaugsmuose bei užjaustų mus skausmuose. Tad turime mes kitiems daryti taip, kaip norime, kad jie mums darytų. Ne be reikalo sako V. Jėzus : « Kaip norite, kad jums žmonės darytų, taip pat ir jūs jiems darykite » (Luk. 6,31). Gi šv. Povilas pareiškia : « Mylėkite vienas kitą brolių meile. Pagerbimu vienas kitą pralengkite... Džiaugkitės su linksmaisiais, verkite su verciančiais » (Rom. 12, 10. 15).

Saikingumas.

12. Saikingumo dorybė įgalina mus išlaikyti reikiamas ribas, valgant ir geriant.

Tai teisingas elgesys su savo kūnu. Valgome ir geriame tam, kad gyventume, o ne atvirksčiai. Maisto nepriteklus tiek nekenkia kūnui, kiek nesaikingas jo vartojimas. Apie visokius svaigalus nėra ką nė kalbėti, nes tai ne kas kita, kaip tik nuodai. « Elgimės padoriai, nepasiduodami apsirijimams ir girtuokliavimams..., bet apsivilkite Viešpačiu Jėzumi Kristumi ir nesirūpinkite kūnu geiduliams patenkinti » (Rom. 13, 13), sako šv. Povilas.

Romumas.

13. Romumo dorybė teikia mums jėgų nugalėti nekantrumui, rūstybei, neapykantai ir kerštingumui.

V. Jėzus, būdamas kuo labiausiai romus ir švelnus, nieko kito taip nenorėjo, kaip kad ir Jo mokiniai būtų tokie pat. « Mokykitės iš manęs », kalbėjo Jis jiems : « Nes aš romus ir nuolankios širdies » (Mat. 11, 29). Įsidėmėtina tai, kad, kaip teisingai ir gražiai pastebi šv. Augustinas, V. Jėzus liepė mokytis iš Jo ne pasaulį kurti, ne stebuklus daryti ir mirusius prikeldinėti, bet tik romumo ir nuolankumo (pal. Sermo 10 de verbis Domini).

Uolumas tarnauti Dievui.

14. Uolumas įgalina žmogų noriai ir džiugiai tarnauti Dievui, ištikimai laikytis Jo įsakymų ir atsidėjus rūpintis Jo garbe.

Žinantieji gerai, kas mums yra Dievas ir kas mes Jam esame, nė negali būti kitokie, kaip tik kuo labiausiai uolūs. Ne veltui apie V. Jėzų pasakyta : « Uolumas dėl tavo (Dieve) namų graužia mane » (Jon. 2, 17). « Uolumu nebūkite tinginiai ; būkite karšti dvasia, tarnaukite Viešpačiui » (Rom. 12, 11), ragina šv. Povilas tikinčiuosius.

Didvyriškos dorybės.

15. Mums atsidėjus lavinantis ir Dievo malonei padedant, mūsų dorybės vis tobulėja ir tobulėja. Kai jos pasiekia tokį laipsnį, jog pajėgia didžiausius sunkumus nugalėti, vadinasi tada didvyriškomis.

Dorybių didvyriškumas yra šventumo pažymys. Visi Bažnyčios paskelbti šventaisiais asmenys dorybes turėjo didvyriškame laipsnyje. Ir besiruodama skelbti šventuoju, Bažnyčia pirmiausiai žiūri, kokios buvo to asmens dorybės, ir tik radus jas didvyriškas, žvelgia toliau į kitus jo darbus.

Be abejo, kiekviena krikščioniškoji dorybė reikalauja nemažo jėgų įtempimo ir nuolatinų pastangų, kovojant su savimi, pasauliu ir piktaisiais. Bet jokia kova nėra gerbingesnė ir jokia pergalė naudingesnė už šiąją. Ne be reikalo sako V. Jėzus: « Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką » (Apr. 2, 10).

2 § APIE KRIKŠČIONIŠKĄJĄ TOBULYBĘ

Krikščioniškosios tobulybės sąvoka.

1. Krikščioniškąją tobulybę sudaro tai, kad žmogus, išsilaikęs nuo netvarkingos pasaulio ir savęs meilės, myli Dievą labiau už viską, o viską — Dievuje.

Pareiga siekti tobulybės.

2. Kiekvienas krikščionis yra įpareigotas siekti savo luomą atitinkančios tobulybės:

a) nes V. Jėzus yra pasakęs be jokios išimties visiems savo mokiniams: « Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas » (Mat., 48);

b) nes Dievą mes privalome mylėti « visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo galia » (Mork. 12, 30);

Vadinasi, mes negalime, neturime teisės savo širdį, sielą, ar savo galią padalinti ir dalį pasilikti sau, o kitą atiduoti Dievui. Ne! Kaip mūsų visa širdis, visa siela ir visa galia yra iš Dievo, taip tai visa pilnai reikia Jam ir atiduoti.

c) nes amžinybėje būsime tuo laimingesni, kuo augščiau pakilsime čia žemėje tobulybėje;

« Kas šykščiai sėja, šykščiai ir pjaus; ir kas sėja palaiminimuose, palaiminimuose ir pjaus » (2 Kor. 9, 6), pažymi ir pabrėžia šv. Povilas.

d) nes, jei nesistengiame kilti augštin tobulybėje, mes greitai imame smukti žemyn ir atsiduriame pavojuje patekti į sunkias nuodėmes bei amžinai pražūti.

Pažymėdamas šiąją tiesą, V. Jėzus yra pareiškęs: « Kiekvienam turinčiam bus duota, ir jis apsieis turės; o iš to, kurs neturi, bus atimta ir tai, ką jis regisi turįs » (Mat. 25, 29).

Kelias į tobulybę.

3. Kelias, kuriuo einant tegalima pasiekti tobulybę, yra Kristaus sekimas, atseit, gyvenimas Kristaus, o ne pasaulio dvasia.

« Aš kelias, tiesa ir gyvenimas » (Jon. 14, 6). « Aš pasaulio šviesa. Kas manim seka, nevaikščioja tamsybėje; jis turės gyvenimo šviesos » (Jon. 8, 12). « Jei nori būti tobulas,... sek manim » (Mat. 19, 21), yra pasakęs V. Jėzus. « Jei kas myli pasaulį, jame nėra Tėvo meilės, nes visa, kas yra pasaulyje, yra kūno pageidimas, akių pageidimas ir gyvenimo puikybė » (1 Jon. 2, 15-16), pareiškia apaštalas šv. Jonas. « Kas nors norėtų būti šio pasaulio prietelis, tas darosi Dievo neprietelis » (Jok. 4, 4), kalba apaštalas šv. Jokūbas. « Jei kas neturi Kristaus Dvasios, tas ne jo » (Rom. 8, 9), tvirtina apaštalas šv. Povilas.

Aštuoni palaiminimai.

4. Kur ir kaip turime sekti V. Jėzumi, kad galėtume Jo dvasia gyventi, Jis pats itin aiškiai mums nurodė savo nuostabiuose aštuoniuose palaiminimuose, kuriuos pasakė pamoksle nuo kalno. Štai jie (Mat. 5, 3-10):

- 1) Palaiminti beturčiai dvasioje, nes jų dangaus karalystė.
- 2) Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę.
- 3) Palaiminti, kurie liūdi, nes jie bus paguosti.
- 4) Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti.
- 5) Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumo.
- 6) Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą.
- 7) Palaiminti taikieji, nes juos vadins Dievo vaikais.
- 8) Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės, nes jų dangaus karalystė.

Jėzaus Kristaus dvasia.

5. Kaip šie palaiminimai rodo, V. Jėzaus dvasia reiškiasi tuo, kad nepririšama širdies prie šio pasaulio ir jo gėrybių, bet visą savo laimę matoma vien Dievuje ir Jo šv. valios vykdyme. Todėl mielai ir džiugiai priimama viską, ką tik Apvaizda siunčia: neturtą, vargus, skausmus, sielvartus.

V. Jėzaus dvasiai prieštarauja pasaulio dvasia. Juk pasaulis laimę mato vien turtuose, iškilimė, garbė, jusliniuose malonumuose, o tuos, kuriuos Kristus vadina palaimintais, jis laiko apgailėtinais vargšais, neišmanėliais, paikiais. « Kūno pastanga yra neprietelinga Dievui, nes ji nepasiduoda Dievo įstatymui... Taigi tie, kurie kūniškai gyvena, negali įtikti Dievui » (Rom. 8, 7-8), sako šv. Povilas.

Priemonės tobulybei siekti.

6. Kristaus dvasiai išigyti ir tobulybei pasiekti yra dvejos priemonės: bendrosios ir ypatingosios. Bendrųjų privalo imtis kiekvienas krikščionis, kad galėtų pasiekti savo luomą ati-

tinkančią tobulybę; gi ypatingųjų imtis nėra įsakyta, bet tik patarta.

I. APIE BENDRĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

Bendrosios tobulybei siekti priemonės.

1. Bendrosios tobulybei siekti priemonės yra šios:

a) noriai melstis, uoliai klausyti Deivo žodžio ir dažnai priimti šv. sakramentus;

b) save patį nugalėti bei savęs išsižadėti;

c) visada išsilaikyti malonėje ir savo kasdieninius darbus atlikinėti Dievui patinkamu būdu.

Malda.

2. Tiek žodžių, tiek ypač minčių malda, arba mąstyma, yra nepaprastai sėkminga priemonė kilti tobulybėje. Ji atitraukia žmogų nuo šio pasaulio ir pakelia į Dievą, ji padeda jam geriau įsigilinti į Kristaus dvasią ir ją pasiimti.

Ne be reikalo V. Jėzus taip pabrėžė maldos reikalingumą, sakydamas: «Visuomet reikia melstis ir nepailsti» (Luk. 18, 1).

Nemažo panašumo į maldą turi dvasinis skaitymas, atsieit, šv. Rašto ir kitokių religinio turinio knygų, ypač gi šventųjų gyvenimų. Kai meldžiamės, mes kalbame į Dievą ar į šventuosius, o kai atliekame dvasinį skaitymą, Dievas ar šventieji kalba į mus. Todėl reikia stengtis kasdien bent po kelias minutes laiko pavesti dvasiniam skaitymui. *

Tobulybei siekti ypatingai dang gali padėti rekolekcijos, ypač uždaros, daugely kraštu labai paplitę.

Savęs išsižadėjimas.

3. Savęs išsižadėjimą sudaro tai, kad mes laisvai atsisakome nuo ne vieno mums leisto malonumo ar smagumo, kad juo lengviau galėtume susilaikyti nuo mums uždraustų dalykų.

«Jei kas nori eiti paskui mane, tegul pats savęs išsižada, tegul ima savo kryžių ir teseka manim» (Mat. 16, 24), sako V. Jėzus. «Visa man leista, bet ne visa dera. Visa man leista, bet aš nesiduosiu jokiam dalykui savęs pavergti» (1 Kor. 6, 12), «Kiekvienas, kurs eina imtynėmis, nuo viso susilaiko. Jie juk tai daro, kad gautų pragaištantį vainiką, o mes nepragaištantį» (1 Kor. 9, 25), sako šv. Povilas.

Dievui patinkamu būdu kasdieninių darbų atlikinėjimas.

4. Mūsų gyvenimas tuo labiau patinka Dievui, kuo yra panašesnis į V. Jėzaus gyvenimą. Todėl, kad mūsų kasdieniniai darbai būtų Dievui itin malonūs, turime, prieš juos darydami,

* Didelės pagelbos šiam tikslui suteikė J. Eksc. arkivyskupas J. Skviereckas, IV-sios N. Testamento laidos tekstą padalindamas in nurodydamas kiekvienai metų dienai skaitytinus straipsnelius.

truputį pagalvoti, kaip V. Jėzus būtų juos daręs, o paskui stengtis patys taip juos daryti.

Neapsakomai didelės reikšmės čia turi gera intencija, kurią vertėtų įprasti kas rytą sužadinti ir per dieną ne retai pakartoti. Tokia intencija gali būti: « Viską Dievo garbei! » « Viską tau, švenčiausioji Jėzaus Širdie » « Teateinie tavo karalystė! » ir t. t. Gerų intencijų gali būti labai daug ir įvairių ir reikia pažymėti, kad juo didesniame skaičiui gerų intencijų pavedama koks geras veiksmas, tuo jis pasidaro geresnis.

Darbas.

5. Bet kokį kūno ar sielos darbą reikia stengtis atlikti V. Jėzaus pavyzdžiu uoliai, sąžiningai ir kantriai, vadovaujantis vien noru patikti Dievui.

« Tarnaukite ne dėl akių, lyg kad žmonėms įtikdami, bet, kaip Kristus tarnai, nuoširdžiai vykdydami Dievo valią » (Ef. 6, 6), sako apaštalas šv. Povilas. O šv. Petras pareiškia: « Kad visame būtų pagarbintas Dievas per Jėzų Kristų » (1 Petr. 4, 11).

Maistas.

6. Maisto vartojimą reikia pašvęsti, prieš valgant ar pavalgus, pasimeldžiant ar bent persižegnojant, o valgant ar geriant, laikantis tinkamo saiko.

« Ar valgotė, ar geriate, ar ką kita darote, visa darykite Dievo garbei » (1 Kor. 10, 31), ragina šv. Povilas.

Poilsis ir pramogos.

7. Kaip poilsis, taip ir pramogos kartkartėmis yra mums reikalingos. Bet jos turi būti nepriešingos padorumui ir gera intencija pavestos Dievui.

Mūsų šv. religija anaipol nėra kokia liūdesio ar paniurimo religija. Atvirkščiai. Tai giedrios nuotaikos ir džiaugsmo religija. Ne be reikalo šv. Povilas kalbėjo krikščionims: « Džiaugkitės, Viešpatyje visuomet; vėl sakau, džiaugkitės! » (Pilyp. 4, 4). Tačiau mūsų džiaugsmas turi būti visada padorus. Juk būtų be galo skaudu, jei mums besidžiaugiant, besijuokiant, V. Jėzus, žiūrėdamas į mus, turėtų verkti. Todėl ir šv. Povilas, paraginęs tikinčiuosius visada džiaugtis, pridėjo šį įspėjimą: « Jūsų kuklumas tebūna žinomas visiems žmonėms; Viešpats yra arti » (Pilyp. 4, 5).

Santykiai su artimu.

8. Santykiuose su artimu, pasekdami V. Jėzų, turime būti visada mandagūs, kantrūs, švelnūs, paslaugūs, susirūpinę kiekvieną atitraukti nuo pikto ir paskatinti į gera.

« Žmogaus sūnus atėjo jieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę » (Luk. 19, 10). « Žmogus sūnus ne prapuldyti sielų atėjo, bet gelbėti » (Luk. 9, 56), yra pasakęs Jėzus pats apie save.

Kentėjimai.

9. Atėjus nepasisekimams, vargams, sielvartams, skausmams, reikia prisiminti kenčiantį V. Jėzų ir Jo pavyzdžiu stengtis viską

nuolankiai priimti, kantriai pakelti ir aukoti Dievui už savo ir kitų žmonių nuodėmes.

«Turėkite savyje tokius jausmus, kokius turėjo Kristus Jėzus. Jis pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus» (Pilyp. 2, 5, 8), sako šv. Povilas. O apaštalas šv. Peras pareiškia: «Kristus kentėjo už mus, palikdamas jums pavyzdį, kad sekiotumėte jo pėdomis. Kai jam piktžodžiavo, jis nepiktžodžiavo; kai kentėjo, negrasė, bet pasidavė tam, kurs teisė jį neteisiai» (1 Petr. 2, 21, 23).

Savęs kontroliavimas.

10. Kad darydami gera, neimtume pamažėl apsileisti ir savo gražius nusistatymus nejučiomis užmiršti, turime stengtis kasdien save patikrinti. Tai padarome, atlikdami sąžinės kvotimą.

Skiriama dvejopas sąžinės kvotimas: bendrasis ir dalinis. Per bendrąjį peržiūrima visi savo tos dienos darbai, žodžiai, mintys ir jausmai ir patikrinama, ar buvo reikiamoje tvarkoje. Per dalinį — žvelgiama tik į vieną ydą, kuria norima nusikratyti ar į vieną dorybę, kurią stengiamasi įsigyti, ir peržiūrima, kaip čia buvo per dieną elgtasi. Jei vienas ar kitas sąžinės kvotimas' parodo, kad elgesyje buvo kas pikto, reikia tai apgailėti ir pasiryžti pasitaisyti; gi už gera — padėkoti Dievui.

II. APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

Evangelijos patarimai.

1. Be bendrųjų visiems žmonėms privalomųjų tobulybei siekti priemonių, V. Jėzus yra nurodęs dar ir ypatingų. Jas sudaro vadinamieji evangelijos patarimai. Jie yra šie:

- a) savanoriško neturto;
- b) amžinos skautybės;
- c) ir visiško klusnumo.

Vadinami jie evangelijos patarimais, kadangi evangelijose jie išreikšti ir iki evangelijų jie nebuvo žmonėms žinomi. Vykdamas juos, kuo pilniausiai pasekama V. Jėzum. Juk Jis, kaip sako šv. Povilas: «būdamas turtingas, dėl jūsų pasidarė beturtis» (2 Kor. 8, 9) ir tai taip, jog, kaip išsireiškė pats Jėzus, «lapės turi urvų ir dangaus paukščiai lizdų, o žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti» (Mat. 8, 20). Jis «pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus» (Pilyp. 2, 8). Jis buvo kuo skaisčiausias, ir visi Jo artimiausi bei mylimiausi asmenys buvo tokie pat.

Savanoriškas neturtas.

2. Savanoriškas neturtas yra laisva valia turtų išsižadėjimas, kad jų nekliudomam būtų galima juo lengviau siekti amžinųjų gėrybių.

«Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, ir duok beturčiams, ir turėsi turtą danguje; paskui ateik ir sek manim» (Mat. 19, 21), yra pareiškęs V. Jėzus vienam jaunikaičiui.

Amžina skaistybė.

3. Amžiną skaistybę sudaro ne tik vengimas to, kas priešinga 6-jam ir 9-jam Dievo įsakymams, bet taip pat ir atsisakymas nuo moterystės, kad galima būtų pasivesti vien tik Dievui tarnauti.

« Apie mergaites aš neturiu Viešpaties įsakymo, tačiau duodu patarimą... Kas nevedęs, tas rūpinasi Viešpaties dalykais, kaip įtikti Dievui. O kas vedęs, tas rūpinasi pasaulio dalykais, kaip jis įtikti žmonai, ir yra pasidalinęs. Taip pat netekėjusi moteriškė ir mergaitė galvoja apie Viešpaties dalykus, kad būtų šventa kūnu ir dvasia; ištekJusi gi galvoja apie pasaulio dalykus, kaip ji įtikti vyrui. » (1 Kor. 7, 25. 32-34).

Visiškas klusnumas.

4. Visiškas klusnumas reiškiasi tuo, kad laisvai savo valią pavedama teisėtų vyresniųjų valdžiai.

« Jei kas nori eiti paskui mane, tegul pats savęs išsižada » (Mat. 16, 24), yra pasakęs V. Jėzus. O labiausiai savęs išsižadama, kai savo valią pavedama kitų valdžiai.

Geriausia priemonė tobulybei siekti.

5. Evangelijos patarimai yra puikiausia tobulybei siekti priemonė, nes :

a) jie pašalina vyriausias kliūtis į tobulybę, būtent : netvarkingą prie šio pasaulio gėrybių prisirišimą, juslinių malonumų mėgimą ir valdyti norą ;

b) jais žmogus patį save ir viską, ką turi, paaukoja Dievui : neturto vykdymu — žemiškąsias gėrybes, skaistybės — savo kūną, klusnumo — savo sielą.

Ką saisto Evangelijos patarimai ?

6. Evangelijos patarimai saisto anaip tol ne visus žmones, bet tik tuos, kurie yra padarę įžadą jų laikytis.

Įžadą padaryti laikytis patarimų galima arba visų trijų, arba vieno ar kito iš jų. Visų trijų įžadą paprastai padaro vienuoliai, o vieno amžinos skaistybės — kunigai.

Daryti įžadą laikytis Evangelijos patarimų niekas nėra įpareigotas.

Ne veltui V. Jėzus yra pasakęs : « Ne visi išmano tą žodį, bet tie, kuriems duota » (Mat. 19, 11).

« Tarnauk, mano sūnau, Dievui tobula širdimi ir gera valia, nes Viešpats ištiria visas širdis ir pažįsta visas sielos mintis. Jei jo jieškosi, rasi jį, bet jei jį apleisi, atmes jis tave amžinai » (1 Kron. 28, 9).

Kan. Dr. PIJUS ALEKSA

III DALIS

DIEVO PAGELBA IR ŽMOGUS

NAUDOTIS DIEVO MALONĒMIS

« Pasirodē mūsų Išganytojo Dievo maloningumas ir gerumas žmonēms,... kad mes nuteisinti jo malone būtumēm pagal viltį amžinojo gyvenimo tėvoniai » (Tit. 3, 4. 7).

« Aš vynmedis, jūs vynmedžio šakelēs. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus, nes be manęs jūs nieko negalite padaryti » (Jon. 15, 5).

« Štai dabar malonēs metas, štai dabar išganymo diena ! Mes jus raginame neimti Dievo malonēs veltui » (2 Kor. 6, 2 ; 1).

I § APIE DIEVO PAGELBĄ APSKRITAI *

I DIEVO PAGELBOS REIKALINGUMAS

Vien savo jėgomis žmogus negali pasiekti savo galutinio tikslo.

1. Galutinis žmogaus tikslas yra ne prigimtinis, bet antprigimtinis. Todėl vien tik savo jėgomis žmogus negali jo pasiekti, nes tarp to, kas prigimta ir kas antprigimta, nėra jokio atitikmens (proporcijos).

Tai pagrindinė mūsų tikėjimo tiesa, kad Dievas, sukurdamas žmogų, paskyrė jam palyginus, augštesnį, galutinį tikslą, negu jam pagal prigimtį priklauso. Savo prigimtimi žmogus yra tik Dievo tarnas, anaipol nevertas Jo paties regėti ir Jo laimėje dalyvauti. Bet Dievas neapsakomu savo gerumu jį išūnijo, padarydamas jį savo prigimties ir laimės dalininku. «Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame. Mylimiausieji, dabar mes esame Dievo vaikai, bet dar neapsireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada pasireikš, būsime į jį panašūs, nes matysime, kaip jis yra» (1 Jon. 3, 1-2), sako šv. Jonas apaštalas.

Šią laimę Dievuje žmonės turi nusipelnyti dar begyvendami čia žemėje. Bet tai jų jėgomis visiškai neįmanoma, nes jų jėgos yra tik prigimtos ir, nors labiausiai jas įtempiant, iš prigimties ribų jos neišeina ir viso to, kas yra augščiau už prigimtį, negali pasiekti. Juk, nors ir labiausiai stengtusi, aklas negali regėti spalvų, kurčias girdėti garsų, neturįs kojų vaikščioti. Taigi, kad žmogus galutinį savo tikslą pasiektų, jam ne tik reikalinga, bet *tiesiog būtina Dievo pagelba*. Ne be reikalo V. Jėzus yra pažymėjęs ir pabrėžęs: «Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus, nes be manęs jūs nieko negalite padaryti» (Jon. 15, 5). Todėl Bažnyčia griežtai smerkia ir išskiria iš tikinčiųjų tarpo tuos, kurie tvirtina, jog žmogus savo prigimtomis jėgomis, atseit, be Dievo pagelbos, gali būti Dievo akyse išteisintas, arba kad Dievo malonė jam tik padeda išsilaikyti tesingu ir gauti amžinąjį gyvenimą, lyg kad jis galėtų jį pasiekti be Dievo pagelbos, arba kad žmogus be šv. Dvasios paramos gali tikėti, atgailoti ir mylėti taip, kaip kad yra būtina nuteisinimui gauti (Pal Trid. sess. VI).

Dievas padeda žmogui pasiekti galutinį tikslą.

2. Norėdamas, kad žmonės pasiektų savo galutinį tikslą, Dievas teikia jiems gausiai savo pagelbos.

Tai neabejotina mūsų tikėjimo tiesa, jog Dievas nori, kad visi žmonės savo galutinį tikslą, vadinasi, amžinąją laimę, pasiektų. Aiškiai juk

* Rašant šią dalį, pasinaudota šiais veikalais:

1. Noldin-Schmitt, De sacramentis, München, 1945,
2. Hublet et Numal, Jésus Christ notre Vie, Bruxelles, 1947,
3. Rudloff, Trumpa pasauliečių dogmatika, Dr. Ražaičio vertimas, Stuttgart, 1937,
4. Neuner und Roos, Der Glaube der Kirche, Regensburg, 1948,
5. Katholischer Katechismus, München, 1948,
6. Codex Iuris Canonici, Ratisbonae, 1922,
7. Juozapas Skvireckas Kauno Arkivyskupas Metropolitais, Naujasis mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Testamentas, IV laida, Stuttgart, 1947.

pažymi šv. Povilas : « (Dievas) nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą » (1 Tim. 2,4). O V. Jėzus pareiškia : « Nėra noro pas jus Tėvą, esantį danguje, kad pražūtų vienas šitų mažutėlių » (Mat. 18, 14). Todėl Dievas ir duoda žmonėms visa, kas reikalinga, kad jie pasiektų savo galutinį tikslą. « Ne kad mes būtume savaime tinkami ką nors manyti, lyg iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo » (2 Kor. 3,5) « Dievas yra tas, kurs daro mumyse ir norėti ir vykdyti » (Pil. 2, 14), sako šv. Povilas. Dievas nori žmonių išganymo, bet laisvos jų valios nevaržo, prievartos jiems nedaro.

II. DIEVO MALONĖ

Malonės sąvoka

1. Tą pagelbą, kurią Dievas duoda žmonėms, kad jie pasiektų savo galutinį tikslą, vadiname Dievo malone.

Tiesa, Dievo malone ne kartą vadiname mes visa tai, ką tik iš Dievo turime, pvz., sveikata, gabumus, įvairius mums įgimus talentus, išeitą mokslą, gyvybę, gyvenimo sąlygas ir t.t. Be abejo, tai vis brangios Dievo mums suteiktos dovanos. Bet Dievo malone jas galima vadinti tik platesne prasme. Gi griežta prasme Devo malonė yra vien tos dovanos, kurias Jis mums duoda grynai antprigimtinėje srityje, mūsų sielos išganymo reikalui. Šios dovanos visai nepriklauso mūsų prigimčiai, ir mes neturime į jas jokios teisės. Dievas jų duoda mums vien savo begaliniu gerumu ir palankumu dėl Jėzaus Kristaus nuopelnų.

Malonės rūšys

2. Yra įvairių Dievo malonių, būtent : pašvenčiamoji, veikiamoji, luominė arba pareiginė ir sakramentinė malonė.

Pašvenčiamoji malonė.

3. Pašvenčiamoji malonė yra antprigimtinė Dievo dovana, kuri suteikia mūsų sielai antprigimtinei gyvybei ir įgalina ją atlikti mūsų galutinio tikslo vertus darbus.

Neturėdama pašvenčiamosios malonės, mūsų siela yra antprigimtiniu atžvilgiu negyva. Ji negali padaryti jokio amžinosios laimės verto darbo.

Pašvenčiamoji malonė ypatingu būdu suartina mus su visa švč. Trejybe.

Ji mus padaro dieviškosios prigimties dalininkais, Dievo vaikais, švč. Trejybės šventove. Apaštalas šv. Petras apie tai sako : « Jis (Dievas) dovanoja mums didžiausius ir brangiausius pažadus, kad pasidarytume dieviškosios prigimties dalyviai » (2 Petr. 1, 4). O apaštalas šv. Jonas pastebi : « Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas mums suteikė, kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame » (1 Jon. 3, 1). « Ar jūs nežinote, jog esate Dievo šventovė ir Dievo Dvasia gyvena jumoje ? » (1 Kor. 3, 16), kalba apaštalas šv. Povilas.

Per pašvenčiamąją malonę mes pasidarome dvasinio arba mistinio Kristaus kūno nariai. Tarp mūsų ir Kristaus užsimezga tolygūs ryšiai, kaip tarp medžio ir jo šakų. Dėl šių santykių mes semiamės iš Kristaus, lyg iš gyvo medžio kamieno, antprigimtinio gyvenimo syvus, kurie padaro, kad

visi, nors ir menkiausi, mūsų geri darbai įgauna antprigimtinės vertės. Mes, prieš tai laukinio medžio atžalos, pašvenčiamosios malonės veikimu, pasidarome vaisingos šakos, kurios neša nuostabių, Dievo akyse vertingų vaisių.

« Aš vynmedis », sako V. Jėzus : « jūs vynmedžio šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus. Kaip vynmedžio šakelė negali nešti vaisiaus pati savaime, jei nepasilieka vynmedyje, taip ir jūs, jei nepasiliecate manyje. Aš tikrasis vynmedis ir mano Tėvas vynininkas. Kiekvieną vynmedžio šakelę, manyje nenešančią, vaisiaus, jis atima, ir kiekvieną, kuri neša vaisiaus, jis apvalo, kad neštų daugiau vaisiaus. Jei kas nepasiliiktų manyje, bus laukan išmestas, kaip šakelė, ir sudžius, ją surinks, įmes į ugnį ir ji sudegs » (Jon. 15, 1-6). Ir vėl pareiškia V. Jėzus : « Niekas negali ateiti pas mane, jei Tėvas, kurs yra mane siuntęs, jo nepatrauks » (Jon. 6, 44). « Be manęs jūs nieko negalite padaryti » (Jon. 15, 5). Tai pašvenčiamosios malonės vaidmuo mūsų sielos gyvenime. Su jos pagalba mes pakylame į dangų, sueiname į artimiausią santykį su Dievu, o be jos nieko negalime, esame tik vargingi varganos žemės klajokliai.

Pašvenčiamoji malonė pasilieka mumyse tol, kol sunkiai nesusidedame. Sunkiioji nuodėmė ją iš mūsų sielos pašalina, vadinasi, atima iš mūsų sielos antprigimtinių gyvybę, kitaip sakant, mūsų sielą antprigimtiniu atžvilgiu nužudo.

Veikiamoji malonė.

4. Be pašvenčiamosios malonės, yra taip pat *veikiamoji malonė*. Tai trumpa, labiau akimirkos Dievo pagalba, teikiama mūsų sielai, kad galėtume atlikti gerus darbus.

Šią pagalbą Dievas duoda labai įvairiai, pvz., apšviesdamas mūsų protą, pažadinamas valią, paremdamas mus gerame, sulaukydamas nuo pikto, palengvindamas įvykdyti įsakymus, atsikelti iš nupuolimų, apgailėti ir atitaisyti klaidas, už jas atsilyginti, ištesėti savo geruose pasiryžimuose iki galutinės pergalės. « Vėjas pučia, kur nori ; girdi jo užimą, bet nežinai, iš kur jis ateina ar kur eina ; taip yra su kiekvienu, kurs gimė iš Dvasios » (Jon. 3, 8), sako V. Jėzus.

Žmogus gauna veikiamųjų Dievo malonių tiek, kiek jam reikia, ir tol, kol jis pasidaro jų nevertas.

Žmogui Dievas yra be galo duosnus. Tai didžiausias jo geradaris. Joks prietelis neparodo žmogui tiek palankumo ir gerumo, kiek Dievas. Jis yra su žmogum džiaugsmo ir liūdesio valandomis, pasisekimų ir skaudžių bandymų dienomis. « Dievas yra tas, kurs daro jummyse ir norėti ir vykdyti, kaip jam patinka » (Pil. 2, 13), sako šv. Povilas.

Dievo malonių šaltinius užsidaro sau pats žmogus.

Taip atsitinka tada, kai jis patenka į sunkią nuodėmę, arba, kai nuolat kartoja mažąsias. Sunki nuodėmė visiškai sunaikina antprigimtinių sielos gyvenimą, nes išplėšia iš jos pašvenčiamąją malonę. Mažosios nuodėmės, nors malonės gyvenimo nesunaikina, bet jį susilpnina, o patį žmogų padaro nevertu, tolimesnės Dievo pagalbos. « Kiekvieną vynmedžio šakelę, manyje nenešančią, vaisiaus, jis atima ir kiekvieną kuri neša vaisiaus, jis apvalo, kad neštų daugiau vaisiaus » (Jon. 15, 2), sako V. Jėzus.

Luominė arba pareiginė malonė.

5. Dievas taip pat teikia žmogui pagalbos ir jo einamoms pareigoms tinkamai atlikti: tai *luominė arba pareiginė malonė*.

Yra pareigų itin sunkių, kaip pvz., kunigo, misionieriaus, ligonių slaugytojų, gyvenančių moterystėje ir pan. Jose žmogui reikia ypatingos Dievo paramos. Dievas ją teikia, duodamas pareiginę arba luominę malonę. Šią malonę jis teikia ne tiek paties žmogaus, kiek visuomenės gerovei. Istorija pilna nuostabių šios malonės veikimo pavyzdžių. Jų randame gausiai šventųjų gyvenimuose, misionierių, mokslininkų, kartais valstybės vairuotojų darbuose. Šie ne kartą padaro veiksmų, kurie viršija žmogaus prigimties jėgas.

Sakramentinė malonė

6. Galop, eina *sakramentinė malonė*. Tai atskirų sakramentų teikiama žmogui antprigimtinė pagalba ar teisė jai gauti.

Kiekvienas sakramentas turi savo paskirtį. Visai ko kito, pvz., siekia Krikštas, ko kito Eucharistija, Kunigystė ar Moterystė. Tad kiekvienas sakramentų žmogui teikia ir ypatingos bei, taip sakant, savos pagalbos, kuri vadinama sakramentine malone.

III. BENDRADARBIAVIMAS SU DIEVO MALONE

Malonę reikia vertinti

1. Dievo malonę, vis tiek kokios rūšies ji bebūtų, reikia vertinti ir branginti.

Kiekviena malonė yra didelė Dievo dovana. Ji skiriama mums padėti atlikti svarbiausią uždavinį, būtent: nusipelnyti amžinąją laimę. Tad jos vertė mums yra neapsakoma. Be to, iš gautųjų malonių turėsime anksčiau ar vėliau duoti Dievui griežtą apyskaitą. Kiekvienam mūsų bus pakartoti evangelijos žodžiai: « Duok apyskaitą savo užvaizdavimo, nes jau nebegali toliau būti užvaizdu » (Luk. 16, 2). Galop, reikia neužmiršti, jog Dievas dažnai duoda savo malonių tik iki tam tikro laiko. Malonių dienos gali mums su mirtimi pasibaigti ir, aišku, daugiau nebegrižti. Tai visa skatina mus Dievo malones kuo labiausiai vertinti ir branginti.

Malonę reikia saugoti.

2. Reikia stengtis, kad malonė nebūtų veltui mums duota ir kad neužtrenktume jai durų į savo sielą.

Kiekviena malonė yra mums Dievo suteiktas talentas. Todėl neturime teisės jo paslėpti, bet privalome juo verstis ir pelnytis mžinąjį gyvenimą. Vargas tam, kurio malonių talentai rūdyja. Žinome juk, kaip skaudžiai nubaudė evangelijoje minimasis šeimininkas tą tarną, kurs užkasė gautąjį talentą į žemę. « Piktasis tarne ir tinginy », tarė jis jam: « Tu žinojai, kad aš pjaunu, kur nesėjau, ir renku, kur nebarsčiau; taigi tau reikėjo pavesti mano pinigus pinigų mainininkams, ir sugrįžęs aš juk būčiau gavęs, kas mano su palūkanomis. Taigi atimkite iš jo talentą.... Ir nenaudingą tarną išmeskite laukan į tamsybes; ten bus verksmo ir dantų griežimo » (Mat. 25, 26-28, 30).

Didžiausias malonės priešas yra nuodėmė. Todėl jos reikia visomis įsigomis vengti.

Su malone reikia bendradarbiauti

3. Dievo malonė neatpalaiduoja žmogaus nuo darbų išganymui. Jis privalo veikti drauge su ja. Jis tai daro, kai stengiasi sąžiningai atlikti savo pareigas, vykdo Dievo valią, daro įvairių gerų darbų, meldžiasi, priima šv. sakramentus ir t. t.... Visa tai ugdo ir vysto žmogų malonės gyvenimą, o Dievą palenkia būti jam dar duosnesniu.

« Kiekvienam turinčiam bus duota, ir jis apščiai turės; o iš to, kurs neturi, bus atimta ir tai, ką jis regisi turįs... Gerai, gerasis ir ištikimasis tarnė; kadangi tu buvai ištikimas ant nedaugelio, aš ant daugelio tave pastatysiu » (Mat. 25, 29, 21), sako V. Jėzus. Visuotinis Tridento susirinkimas pabrėžia: « Jei kas sakytų, kad geri darbai neapsaugoja gautojo nuteisinimo, arba kad Dievas dėl gerų darbų jo nepadaugina, bet kad patys gerieji darbai yra tik gautojo nuteisinimo vaisius bei įrodymas, o ne jo daugėjimo priežastis, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VI).

Malonės nevertinimo ir nepaisymo vaisiai

4. Kokie liūdni, skaudūs ir baisūs yra malonės nevertinimo ir nepaisymo vaisiai, rodo:

a) V. Jėzaus žodžiai.

Štai keletas jų: « Neduokite to, kas šventa šunims ir nemeskite savo perlų ties kiaulėmis » (Mat. 7,6) « Karalius įėjo pasižiūrėti sėdėjusiųjų už stalo ir, pamatęs tenai žmogų, neapsivilkusį vestuvinių drabužių, jam tarė: Prieteliau, kaip čia įėjai, neturėdamas vestuvinio drabužio?... Karalius tarė savo tarnams: Surišę jam rankas ir kojas, išmeskite jį laukan į tamsybes; ten bus verksmo ir dantų griežimo » (Mat. 22, 11-13). « Vienas žmogus turėjo figos medį, pasodintą savo vynuogyne, ir atėjo jieškoti jame vaisių, bet nerado. Tuomet jis tarė vynuogyno užvaizdui: Štai jau treji metai, kaip ateinu ir jieškau vaisių šitame figos medyje, ir nerandu; iškirsk tat jį kam dar žemę užima » (Luk. 13,6-7). « Kiekvienas medis, kurs neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir į ugnį įmestas » (Mat. 7, 19). « Jei kas nepasilikytų manyje, bus laukan išmestas, kaip šakelė, ir sudžius, ją surinks, įmes į ugnį, ir ji sudegs » (Jon. 15,6).

b) gyvenimo pavyzdžiai.

Judas, apaštalas-atpuolėlis, buvo gavęs daug brangių malonių. V. Jėzus jį pašaukė į savo artimiausių klausytojų ir bendradarbių eiles, paruošė gražioms ir kilnioms pareigoms, suteikė jam kunigo bei vyskupo šventimus. Deja, Judas šių malonių nevertino ir su jomis nebendradarbiavo. To pasekmėje jis pardavė savo gerąjį Mokytoją už niekingą paprasto vergo kainą. Neistikimojo apaštalo pabaiga buvo baisi. Jei yra bent vienas žmogus, apie kurį galima drąsiai sakyti, kad jis žuvo, tai jis yra Judas. V. Jėzus apie jo likimą išsireiškė šiais šūriais žodžiais: « Geriau būtų tam žmogui, jei jis nebūtų gimęs » (Mat. 26, 24).

Skandžiai suklupo kitas apaštalas — šv. Petras. Jis bailiai išsigynė savo Mokytojo, kai priešai jį suėmė. Tačiau Kaifo kieme V. Jėzus maloniai pažvelgė į jį. To pakako. Petras tuojau pravirko atgailos ašaromis,

atitaisē savo klaidā, pasidarē didelis, labai didelis šventasis ir vienas iš kan-
kinių už Kristų.

Šie pavyzdžiai yra daugelio žmonių gyvenimo istorija. Jie įsakmiai parodo, kur gali nueiti žmogus, kurs nepaiso Dievo malonės, ir tas, kurs su malone uoliai bendradarbiauja. Vienas žūva amžinai, kitas pasidaro šventasis.

« Aš jau esu aukojamas, ir mano atsiskyrimo metas čia pat. Aš kovo-
jau gerą kovą, pabaigiau bėgti, išlaikiau tikėjimą. Gale man atidėtas teisy-
bės vainikas, kurį duos man aną dieną Viešpats, teisusis Teisėjas » (2 Tim. 4,
6-8).

« Kaip bendradarbiai, mes jus raginame neimti Dievo malonės veltui »
(2 Kor. 6, 1).

2 § SAKRAMENTAI

Dievas ne tik nešykšti mums savo malonių, bet taip pat pa-
rengė ir paliko savo įsteigtojoje Bažnyčioje visa eilę joms teikti
ir gauti priemonių. Taigi, iš savo pusės Jis padarė viską, kas tik
reikalinga, kad žmonės tikriau ir lengviau pasiektų jiems skir-
tąją amžiną laimę. Pirmą vietą tarp įvairių malonei teikti ir
gauti priemonių turi šv. sakramentai.

I. SAKRAMENTŲ SAŲVOKA, KILMĖ, SKAIČIUS

Sakramentų apibrėžtis

1. Sakramentai yra Kristaus įsteigti jusliniai ženklai Dievo
malonei reikšti ir teikti.

Jusliniais ženklais jie vadinami dėl to, kad mes juos patiriame savo
jislėmis, kaip, regėjimu, girdėjimu ir k..

Sakramentų medžiaga ir forma.

2. Sakramentai susideda iš dviejų esminių dalių : *medžiagos*
ir *formas*.

Sakramentų medžiagą sudaro tam tikras daiktas ar viršinis veiksmas,
pvz., vandenim apiplovimas Krikšte, formą gi — vartojamąjį daiktą ar
daromąjį veiksmą lydinčiai ir jiems sakramentinei reikšmę teikiantieji žo-
džiai, pvz., Krikšte : « Aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventos-
sios Dvasios ». Kiekvienas sakramentas, aišku, turi savo formą ir medžiagą.

Sakramentų medžiaga ir forma nekeičiamos.

3. Sakramentų medžiagą ir formą nustatė pats Kristus. To-
dėl jos turi visada būti ir pasilikti tos pačios.

Niekas neturi nei teisės, nei galios jų keisti. Net nė Bažnyčia. Taip
pat negalima jų nė apleisti. Jei jos keičiamos ar apleidžiamos, neįvyksta
sakramentas.

Nuo sakramentų medžiagos ir formos griežtai skiriasi įvairios apeigos, kurias yra įvedusi ir vartoja Bažnyčia, teikdama sakramentus. Jos nesudaro esminės sakramentų dalies.

Tokios apeigos yra, pvz., Krikšte įvairūs klausimai ir atsakymai, šv. aliejaus tepimas, įvairios maldos ir kiti panašūs dalykai. Jas įvedė Bažnyčia, ir jos yra tik antraeilė sakramentų dalis. Aišku, jų negalima be pakaktinai svarbios priežasties keisti ar visiškai apleisti. Bet, jeigu jos keičiamos ar apleidžiamos, sakramentai vis tiek įvyksta. Pači Bažnyčia gali jas keisti, nes ji jas įvedė.

Sakramentai teikia malonę

4. Sakramentai ne tik reiškia, bet ir teikia Dievo malonę.

Sakramentai anaip tol nėra vien malonės ženklai, kurie težadina sieloje tikėjimą ar pamaldumą, kaip kad kaikurie klaidatikiai sako. Tai tvirta mūsų tikėjimo tiesa, kad jie Dievo malonę ir reiškia ir teikia. Ne veltui visuotinis Tridento susirinkimas paskelbė, jog nebegali būti katalikas tas, kurs sakytų, kad Naujojo Įstatymo sakramentai neturi savyje malonės, kurią jie reiškia, arba kad jie jos neteikia visiems tiems, kurie nestato jai kliūčių; kad jie yra tik, tarsi, viršiniai, vien tikėjimu gautosios malonės ar išteisinimo ženklai, arba kad jie yra tik žymės, kuriomis žmonių akyse skiriasi tikintieji nuo netikinčiųjų (Trid. sess. VII, c. 6).

Sakramentų skaičius

5. Septyni yra Kristaus įsteigtieji sakramentai, būtent: Krikštas, Sutvirtinimas, švč. Jėzaus Kristaus Kūno ir Kraujo sakramentas arba Eucharistija, Atgaila, Paskutinis Patepimas, Kunigystė ir Moterystė.

Taip jau nustatė pats Kristus, kad yra tik septyni sakramentai, o nei daugiau, nei mažiau. Todėl Bažnyčia laiko nebe kataliku tą kuris sakytų, kad Naujojo Įstatymo sakramentus įsteigė ne Kristus, ar kad jų yra daugiau ar mažiau, negu septyni. (Trid. sess. VII, c. 1).

Sakramentai priderinti prie žmonių prigimties.

6. Sakramentai, kaip malonę teikią jusliniai ženklai, gražiai derinasi su mūsų prigimtimi ir apima visas mūsų sielos gyvenimo sritis.

Žmogus yra dvasiniai kūninė būtybė. Jis turi dvasinę, neregimą sielą ir medžiaginį kūną. Visuose jo veiksmuose reiškiasi šioji dvilypė jo prigimtis. Todėl V. Jėzus ir savo malonių teikimą susiejo su jusliniais ženklais, įsteigdamas sakramentus. Juslinių, jo valią vaizduojančių ir reiškiančių ženklų ne kartą vartojo Jis pats, kai gyvendamas žemėje, teikė įvairių malonių. Taip, sakysime, pagydydamas vieną kurčią-nebylį, Jis palietė pirštais jo ausis, savo seilėmis patepė jo liežuvį ir, pažvelgęs į dangų, tarė: « Effeta, tai yra atsiverk! » (Mork. 7, 34). Ir bematant jo valia įvyko: nelaimingasis ėmė girdėti ir taisyklingai kalbėti. Arba vėl, prikeldamas iš numirusių Naimo jaunuolį, V. Jėzus palietė neštuvus, kuriais tasai buvo gabenamas į kapus, ir tarė: « Jaunikaiti, sakau tau, kelkis! » (Luk. 7, 14). Numirusis tuojau atsikėlė ir vaikščiojo. Prieš padaugindamas tyruose duoną ir žuvis, V. Jėzus jas palaimino. Tai buvo matomas ženklas nematomai malonei

gauti. Prie Jo kojų klūpančiai ir atgailos ašaromis verkiančiai Marijai Magdalenai Jis pareiškė: «Tau atleidžiamos nuodėmės» (Luk. 7, 48). Evangelijoje yra daug tokių į juos panašių pavyzdžių.

Be abejo, V. Jėzus galėjo teikti savo malones ir be šių juslinių ženklų. Bet Jis juos vartojo, kadangi norėjo dvasiniai kūniniais žmonėms vaizdžiai parodyti savo malonių teikimą ir veikimą. Taip daryti Jis pavedė ir savo įsteigtajai Bažnyčiai.

Septyni sakramentai apima visas žmogaus sielos gyvenimo sritis. Juk yra būtina, kad žmogus būtų pakeltas iš prigimtinio gyvenimo į antprigimtinių, nes kitaip jam neįmanoma pasiekti savo galutinio tikslo. Tą pakėlimą padaro Krikšto sakramentas. Reikia, kad kovose su išganymo priešais žmogus gautų pastiprinimo, o kelyje į galutinį tikslą — maisto. Tai duoda žmogui Sutvirtinimo ir Eucharistijos sakramentai. Vėl yra būtina, kad išganymo priešams žmogų sužeidus ar nužudžius (žinoma, antprigimtiniu atžvilgiu), kas nors jį pagydytų ar iš numirusių prikeltų. Tai padaro Atgailos sakramentas. Lemtinga ir be galo pavojinga yra žmogui perėjimo iš šio pasaulio į amžinybę valanda, arba mirties valanda. Tad reikia, kad tuomet kas teiktų jam ypatingos pagalbos ir paramos. Tai padaro Paskutinio Patepimo sakramentas. Reikia vėl, kad būtų kas įgalina žmones skelbti Dievo apreikštąjį mokslą, pašvesti kitus ir vadodovauti jiems kelyje į galutinį tikslą. Šią galią suteikia Kunigystės sakramentas. Nepaprastai yra svarbus dalykas palaikyti žmonių giminę ir naująją kartą tvirtai įstatyti į teisingą gyvenimo kelią. Šiam tikslui pagalbos teikia Moterystės sakramentas.

Tai gražus ir gilus Dievo planas. «O, Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybė!» (Rom. 11, 33).

II. SAKRAMENTŲ SUSKIRSTYMAS IR VAISIAI

Sakramentų suskirstymas

1. Sakramentai skirstomi į kartojamus ir nekartojamus, gyvųjų ir mirusiųjų, išganymui būtinai reikalingus ir tik labai naudingus.

Kartojamieji ir nekartojamieji sakramentai

2. Kartojamieji sakramentai yra tie, kuriuos galima gyvenime daugiau kartų priimti, o nekartojamieji, kuriuos — tik vieną kartą.

Kartojamieji sakramentai yra šie: Eucharistija, Atgaila, Paskutinis Patepimas ir Moterystė, gi nekartojamieji: Krikštas, Sutvirtinimas ir Kunigystė.

Mirusiųjų, ir gyvųjų sakramentai.

3. Mirusiųjų sakramentai yra tie, kurie turi galią suteikti pašvenčiamąją malonę, o gyvųjų, — kurie turi galią ją tik padidinti.

Kai kalbama apie mirusiųjų sakramentus, tai čia nereikia suprasti, lyg kad numirusiems žmonėms būtų galima teikti kokių nors sakramentus. Ne! Kas numirė, tam nebegali būti jau teikiami jokie sakramentai. O jei kartais per klaidą jie ir būtų teikiami, pvz., manant, kad numirėlis dar

tebēra gyvas, jis vis tiek jū negautų, nes, kaip visos Dievo malonės, taip ir sakramentai, tėra skirti vien gyvenantiems šiame pasaulyje. Kad teisingai suprastume, ką reiškia mirusiųjų ir gyvųjų sakramentai, turime neužmiršti, jog pašvenčiamoji malonė yra antprigimtinė sielos gyvybė. Kas ją turi, tas yra antprigimtiniu atžvilgiu gyvas, o kuriam jos trūksta, tas yra antprigimtiniu atžvilgiu miręs, nors prigimtiniu ir tebegyventų. Taigi, tieji sakramentai, kurie turi galią suteikti pašvenčiamąją malonę jos stokojantiesiems, yra mirusiųjų sakramentai. O tieji, kurie tos galios savaime neturi, arba kitaip sakant, kuriuos gali priimti tik pašvenčiamąją malonę jau turintieji, atseit, antprigimtiniu atžvilgiu gyvieji asmenys, yra gyvųjų sakramentai. *Mirusiųjų sakramentai* yra savaime tik du, būtent: *Krikštas ir Atgaila*. Visi kiti yra savaime gyvųjų sakramentai.

Išganymui būtinai reikalingieji ir tik labai naudingieji sakramentai

4. Išganymui būtinai reikalingi yra tie sakramentai, kurie sudaro *vienintelę priemonę* jam pasiekti, arba, kitaip sakant, be kurių *išganymas yra visiškai neįmanomas*.

Lotyniškai sakoma, kad šieji sakramentai yra reikalingi — *necessitate medii*. — Kas šiųjų sakramentų, nors ir be mažiausios savo kaltės, nepriima, tas jokių būdų negali pasiekti amžinosios laimės. Pvz., numirusieji be Krikšto kūdikiai į dangų nepatenka ir niekuomet nepateks. Tokie *išganymui būtini sakramentai yra Krikštas ir, kai kuriais atvejais, Atgaila*.

Visi kiti sakramentai yra išganymui tik *labai naudingi*. Lotyniškai sakoma, kad jie reikalingi — *necessitate praecepti*. — Jei kas dėl savo kaltės jų nepriima, kai jie įsakyta priimti, tas sunkiai nusideda ir, jeigu už tą nuodėmę neatgailojęs numiršta, negali būti išganytas. Taip yra pvz., jeigu kas dėl savo kaltės nepriima Velykų metu šv. Komunijos. Tačiau, jei kas be savo kaltės nepriima šiųjų sakramentų, tas dar gali pasiekti amžinąją laimę.

Sakramentų vaisiai.

5. Svarbiausieji sakramentų vaisiai yra šie :

a) pašvenčiamoji malonė ir drauge su ja einančios Dievo įdiegtosios dorybės bei šv. Dvasios dovanos ;

Kaip jau sakyta, mirusiųjų sakramentai suteikia pašvenčiamąją malonę tiems, kurie jos dar neturi, o visi kiti ją, jau turimą, tik padidina.

b) sakramentinė malonė ;

Ji kiekvieno sakramento yra sava. Ji skirta įgalinti ir padėti atlikti tas pareigas, kurios susijusios su to sakramento priėmimu. Kunigystės, pvz., sakramentas įgalina kunigą atlikti kunigiškas pareigas, Moterystės gi sakramentas padeda sutuoktiniams atlikti jų pareigas.

c) trys sakramentai, būtent: Krikštas, Sutvirtinimas ir Kunigystė išpaudžia juos priėmusiųjų sielose ypatingą, niekuomet neišdildomą žymę, taip vadinamąjį sakramentinį charakterį.

Krikštas išpaudžia sieloje Kristaus mistinio kūno sąnario žymę, Sutvirtinimas — Kristaus kario, o Kunigystė — Kristaus kunigo žymę. Šių žymių niekas ir niekada negalės išdildyti. Ar kas jų nori, ar nenori, jos visomet pasilieka. Palaimintiesiems danguje jos teiks juo didesnės garbės

ir laimės, gi pasmerktiesiems pragare — juo baisesnio sugėdinimo ir skausmo.

Kadangi Krikštas, Sutvirtinimas ir Kunigystė padaro sieloje neišdildoma žymę, tad jų negalima niekuomet kartoti.

III. SAKRAMENTŲ TEIKĖJAS, VEIKIMAS, ĖMĖJAS

Sakramentų teikėjas

1. Sakramentus gali teikti tik šiam reikalui įgalinti ir patatyti asmenys. Tai tik Bažnyčios hierarchijos teisė ir pareiga.

Tik atitinkamo laipsnio dvasiškai yra Dievo paslapčių tarnai ir teikėjai. Taip jau nustatė ir paskyrė pats Jėzus. Pasauliečiai gali kartais teikti, bet tik laikinuos sakramentus ir labai retais atvejais, pvz., Krikštą, esant mirties pavojui ir kai nėra dvasiško. Moterystės sakramento teikėjai yra visuomet patys sutuoktiniai.

Sakramentai teikia malonę patys savaime.

2. Sakramentų veikimas anaip tol nepareina nuo jų teikėjo vertumo, nevertumo ar noro. Sakramentų teikėjas yra tik įrankis, o malonę teikia savaime patys sakramentai.

[Be abejo, teikėjas turi padaryti visa tai, kas reikalinga, kad sakramentai tikrai įvyktų. Paprastai iš jo reikalaujama trijų dalykų: a) kad jis panaudotų nustatytąsias medžiagą ir formą, b) kad jas pavartotų reikiamu būdu, c) kad, teikdamas sakramentus, turėtų intenciją daryti tai, ką daro per juos Bažnyčia. Šias tris sąlygas įvykdžius, sakramentai teikia malones *patys savaime*, arba, kaip lotyniškai sakoma, -ex opere operato — iš atlikto paties veiksmo.

Teikėjo vertumas ar nevertumas neturi visiškai jokios įtakos sakramento tikrumui. Tad, pvz., lygiai tokie patys išrišimo vaisiai, kurį duoda tvarkingas ir geras kunigas, kaip ir išrišimo, kurį duoda pakrikęs kunigas. Bažnyčia yra griežtai pasmerkusi tuos, kurie sakytų, kad sakramentų teikėjas, būdamas sunkiai nusidėjęs, negali jų suteikti, arba kad jų neteikia, nors atlieka viską, kas tik reikalinga sakramentų esmei (Trid. sess. VII, c. 12) Bažnyčia reikalauja, kad teikėjas būtų pašvenčiamos malonės stovy iš pagarbos sakramentui.

Sakramentų ėmėjo vertumas ar nevertumas.

3. Taip pat sakramentus priimančiojo asmens vertumas ar nevertumas neturi jų vaisiams jokios įtakos.

Sakramentų vaisiai eina patys savaime iš tinkamai atlikto sakramentinio ženklo, o anaip tol ne iš juos priimančiojo asmens. Todėl jo vertumas neturi čia jokios reikšmės. Tačiau *ėmėjo vertumas* yra būtina sąlyga, kad jis gautų sakramentų teikiamuosius vaisius. Jei ėmėjas nėra vertas, tai jo nevertumas padaro *kliūtį sakramentų vaisiams pasiekti jo sielą*. Tokiu atveju, nors sakramentai ir duoda savo vaisius, bet kliūtis jų neprileidžia prie ėmėjo sielos. Jie, tarsi, pakimba ore. Taip atsitinka, kai kas turėdamas sunkią nuodėmę, priima kurį nors gyvųjų sakramentą, sakysime, Moterystę. Moterystė, tiesa, įvyksta, bet ją priėmusis jos malonių negauna. To dar

maža. Nevertas sakramentų priėmimas *sudaro naują sunkią nuodėmę*, nes čia išniekinami sakramentai, padaroma *šventvagystė*. Todėl, juo vertesnis yra sakramentų priėmimas, tuo gausiau pasinaudojama jų vaisiais. Ir atvirkščiai, juo neverčiau juos imama, tuo daugiau juos išniekinama ir labiau sau pačiam kenkiama.

Sąlygos sakramentų tikrumui iš ėmėjo pusės.

4. Yra būtina, kad sakramentų ėmėjas įvykdytų tam tikras sąlygas, kurios reikalingos sakramentų tikrumui. Tos sąlygos yra šios :

a) reikia turėti intenciją priimti sakramentus;

Sakramentai niekam negali būti primesti. Tad kiekvienas, kurio protas jau veikia, privalo turėti intenciją juos priimti. Jei jos trūkėtų, sakramentų nepriimtų. Tiesa, krikštijami kūdikiai dar negali turėti intencijos, bet ją jiems papildo Kristus ir Bažnyčia.

b) reikia būti pakrikštytam, prieš priimant kitus sakramentus.

Tik Krikštas įgalina priimti kitus sakramentus. Todėl jei kas, nebūdamas pakrikštytas, mėgintų, sakysime, priimti Sutvirtinimo, Atgailos, Eucharistijos ar k. sakramentus, visai jų nepriimtų. Nekrikštytas žmogus nėra Bažnyčios narys, todėl jis negali nė pasinaudoti per ją teikiamomis Dievo malonėmis.

Sakramentų vaisių atgijimas

5. Kaikurių nevertai priimtų sakramentų vaisiai pradeda veikti vėliau, būtent, kai pašalinama kliūtis. Jie tada, tarsi, atgyja.

Atgyja ta prasme, kad iki tol buvę sulaikyti, lyg ore pakibę, jų vaisiai pasiekia žmogaus sielą ir pradeda veikti. Tai atsitinka tuoju, kai tik žmogus pašalina neduodančią jiems veikti kliūtį. Jei kas, pvz., turėdamas sunkią nuodėmę, priima Moterystę, tai, kai tik Atgailos sakramentu ar tobulu gailesčiu panaikina nuodėmę, tuoj gauna ir Moterystės sakramento vaisius. Bet taip būva toli gražu ne su visais sakramentais. Pvz., nevertai priimta Eucharistija ar Atgailos sakramentas jau niekada neatgyja. Nėvertai ir šventvagiškai priimti šiedu sakramentai žūva. Jiedu ne vien tik neįteikia jų ėmėjui jokios naudos, bet, atvirkščiai, padaro jam neapsakomos žalos.

Sakramentų kartojimas.

6. Kartais atsiranda rimtas pagrindas abejoti kaikurių sakramentų tikrumu. Tada, nors ir nekartojami sakramentai, reikia pakartoti, pašalinant bet kokią abejojimo pagrindą jų tikrumu.

Kyla kartais abejojimų sakramentams teikti pavartotą medžiagą ar formą. Pvz., Krikšte suabejojama, kad vanduo gal buvo užpildtas tik ant krikštijamojo drabužių, ar gal per plaukus nepasiekė jo galvos, ar gal formoje buvo ištarti ne tie žodžiai, kurių reikia, ar gal ištarti pirmiau ar

paskiau, negu reikia ir pan... Tokių pat abejojimų gali kartais pasitaikyti ir su kitais sakramentais. Savaimė suprantama, tokiais atvejais reikia juos pakartoti, ypač tuos, kurie, kaip Krikštas, yra būtinai reikalingi išganymui. Juk žmogaus išganymo ne tik negalima palikti abejotinu, bet privalu jį užtikrinti visomis įmanomomis priemonėmis. Kartoiant, būtina visuomet pridėti sąlygą, pvz., Krikšte būtina pridurti bent mintimis: « jei nesi pakrikštytas, aš tave krikštiju » ir t. t.

IV. IŠVADOS

Iš viso, kas pasakyta apie sakramentus, eina šios išvados:

a) juos reikia vertinti ir gerbti;

Juk sakramentus paliko mums pats Jėzus. Jie turi mums teikti ir mums palaikyti antprigimtinių sielos gyvenimą nuo lopšio iki karstui. Žodžiu, sakramentai yra iš Dievo ir į Dievą mus veda. Todėl nevertinti jų būtų ne tik neprotinga, bet tiesiog nusikalstama.

b) jais reikia naudotis tik vertai;

Todėl reikia padaryti ne tik visa tai, be ko sakramentai negali įvykti, bet taip pat ir tai, be ko jie negali nešti savo vaisių. Su šventais dalykais privalu šventai ir elgtis. Ne veltui Bažnyčia savo įstatymuose pabrėžia: « Kadangi mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus įsteigtieji Naujojo Įstatymo sakramentai yra svarbiausios mums pašvęsti ir išganyti priemonės, tad reikia stengtis su didžiausiu atsidėjimu ir pagarba juos deramai bei tinkamai teikti ir imti » (Kan. 731, 1 §).

c) reikia bijoti juos imti nevertai.

Nevertai priimti sakramentai ne tik neduoda vaisių, bet, priešingai, ruošia jų ėmėjui neabejotiną pražūtį. Visai pagrįstai šv. Povilas išpėja Eucharistijos ėmėjus, sakydamas: « Kas nors valgo tą duoną ir geria Viešpaties taurę nevertai, tas bus kaltas Viešpaties kūnu ir krauju. Todėl teištiria žmogus pats save ir taip tevalgo tos duonos ir tegeria iš tos taurės. Nes kas valgo ir geria nevertai, tas valgo ir geria sau teismą » (1 Kor. 11 27-29).

« Jei tu pažintum Dievo dovaną! » (Jon. 4, 10). « Neduokite to, kas šventa, šunims ir nemeskite savo perlų ties kaulėmis » (Mat. 5, 6).

3 § KRIKŠTAS

I. KRIKŠTO SĄVOKA IR VAISIAI

Krikšto apibrėžtis.

1. Krikštas yra sakramentas, kuris kūno apiplovimu vandeniu ir atitinkamų žodžių ištarimu teikia žmogui dvasinio atgimimo malonę.

Tai pirmasis ir pats svarbusis iš Kristaus Bažnyčioje paliktųjų jusių ženklų Dievo malonei gauti. Jis dažnai vadinamas atgimimo sakramentu. Tuo norima pažymėti ypatingą jo paskirtį.

Medžiaga ir forma

2. Juslinius Krikšto ženklus, atseit, jo medžiagą ir formą, sudaro krikštijamojo apiplovimas vandenim ir tuo pat metu tariami žodžiai: « Aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ».

| Tai esminės Krikšto dalys, kurias nustatė pats Kristus. Lydi jas visa eilė neesminių, dažniausiai simbolinę prasmę turinčių apeigų, kurias įvedė Bažnyčia.

Krikštui galima vartoti bet koks vanduo. Jis tačiau privalo būti tikras, žmonių supratimu, natūralinis vanduo.

Todėl galima vartoti šulinio, upės, balos, lietaus, jūros, ar net sniego vanduo. Netinka pienas, alus, vynas, vaisių sunka, sriuba, nes šie skysčiai, žmonių supratimu, nėra tikras ir natūralus vanduo. Krikšto vanduo gali būti ir virtas, šiltas ar šaltas. Tačiau sakramento pagarbai reikia, kad jis būtų švarus. Be to, Krikšto vanduo, ypač jei Krikštas teikiamas iškilmingai, atseit, su visomis nustatytomis apeigomis, turi būti ypatingai šiam reikalui pašventas. Pašventimas daromas parapijų bažnyčiose du durtu per metus, būtent: šeštadieniais prieš Velykas ir prieš Sekmines. Jis laikomas bažnyčioje tam tikrame inde, vadinamam krikštine.

Krikšto tikrumui yra būtina apiplauti vandenim kūną. Vakary, arba Lotynų, Bažnyčioje šis apiplovimas atliekamas, pilant vandens ant krikštijamojo galvos. Galva moraliai atstoja visą kūną. Rytų Bažnyčioje daugelyje vietų vartojamas krikštijamojo panardinimas vandenyje.

Nors vartojamojo vandens kiekis nėra nustatytas, bet jo turi būti tiek, kad jis, pilant ant galvos, tekėtų. Todėl vien galvos suvilgymo sudrėkinta vata, skarele ar ranka nepakanka.

Krikšto vandenį privalo pilti ant krikštijamojo galvos tas pats asmuo, kuris teikia Krikštą. Neleistina, kad jį piltų kas nors kitas. Tai Krikšto teikėjo teisė ir pareiga. Pilti vandenį jis privalo tuo pat metu, kai taria formos žodžius.

Paprastai vanduo pilamas trimis atvejais su trumpomis pertraukomis ir kryžiaus formoj. Jis privalo siekti krikštijamojo galvą ir sudrėkinti jo odą.

Esminiai Krikšto formos žodžiai yra: « Aš tave krikštiju vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ».

Neleistina šiuos žodžius pakeisti, ką nors išleidžiant, ar įterpiant. Jų pradžioje priimta paminėti krikštijamojo vardą. Iškilmingam Krikšte jie tariami lotynų kalba, o privačiame Krikšte juos galima vartoti bet kuria kita kalba.

Krikšto vaisiai

a) jis išspaudžia žmogaus sieloje amžiną, niekuomet neišdildomą žymę, kitaip sakant, sakramentinį charakterį;

Tai Bažnyčios nario ženklas. Jis nenustojamas, nors žmogus kartais savo tikėjimo nepaiso, arba net visiškai Kat. Bažnyčią apleidžia. Jis taip pat mistinio arba dvasinio Kristaus kūno ženklas.

b) jis naikina gimtąją ir visas kitas nuodėmes, kokias tik pakrikštijamasis turi;

Tai Krikšto duodamasis nekaltumas. Priimdamas Krikštą, žmogus pasidaro laisvas nuo bet kokios nuodėmės. Jei šioje nekaltumo būsenoje jis numiršta, jo išganymas užtikrintas.

c) jis suteikia žmogaus sielai pašvenčiamąją malonę;

Tai didžiausia Krikšto dovana. Su šiąja malone, kaip jau minėta, eina drauge, kaip neatskiriami jos palydovai, dieviškosios ir moralinės dorybės ir septynios šv. Dvasios dovanos.

d) jis duoda žmogui sakramentinę malonę, kitaip sakant, teisę gauti visas jam, kaip krikščioniui, reikalingas veikiamąsias malones;

e) jis atleidžia visas taip amžinąsias, taip laikinąsias bausmes už nuodėmes, kurias žmogus paprastai turi atlikti arba šiame gyvenime, arba skaistykloje.

f) jis įgalina priimti visus kitus sakramentus ir atidaro duris į Bažnyčios malonių lobyną.

Krikšto nekaltumą išplėšia

4. Per Krikštą gautąją nekaltumą ir visą malonės gyvenimą sunaikina žmogaus sieloje sunki nuodėmė.

Žmogus, Krikšto įstatytas į antprigimtinį gyvenimą, sunkiai nusidėdamas, pasidaro sausa Kristaus dvasinio kūno atžala. Viršiniai jis yra Bažnyčios narys ir mistinio Kristaus kūno dalis, bet vidiniai jo ryšiai su Kristumi ir Bažnyčia nutrūksta. Jei žmogus, turėdamas sunkią nuodėmę, numiršta, negali pasiekti savo galutinio tikslo, amžinosios laimės. Šioji laimė buvo jam parengta ir pažadėta, bet jis pasidarė jos nevertas, kai sunkiai nusidėjo. « Jei kas nepasilieka manyje », sako V. Jėzus: « bus laukan išmestas, kaip šakelė, ir sudžius, ją surinks, įmes į ugnį, ir ji sudegs » (Jon. 15, 5). O visuotinis Tridento susirinkimas pareiškia: « Jei kas sakytų, jog pakrikštytasis, net jei ir norėtų, negali prarasti malonės, nors kažin kiek kartų jis nusidėtų, jeigu tik neišsižada tikėjimo, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII, c. 6).

Krikštas uždeda pareigų

4. Krikštas ne tik duoda žmogui daug brangių malonių, bet uždeda taip pat ir pareigų.

Krikštas yra ne vien teisių, bet taip pat ir pareigų pradžia. Jis įpareigoja žmogų laikytis Kristaus ir Bažnyčios įsakymų, krikščionių mokslo ir dorovės, naudotis Bažnyčios teikiamomis gėrybėmis. Žmogus išipareigoja visam tam, nors jis priima Krikštą kūdikystėje, kada dar negali pats galvoti ir veikti. Jo vardu veikia čia Krikšto tėvai. Nuo per Krikštą pasiimtųjų pareigų žmogus negali atsipalaiduoti. Tikėjimo nepaisymas ar net visiškas Kat. Bažnyčios apleidimas nieko čia nepadeda. Tai tik savęs apgaudinėjimas. Štai aiškūs šiuo reikalu Bažnyčios nutarimai: « Jei kas sakytų, kad pakrikštytieji yra laisvi nuo rašytų ar padavimo keliu gautų

Bažnyčios nuostatų laikymo, ir kad tieji nuostatai jų nesaisto, nebent jie patys panorėtų jiems pasiduoti, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII, c. 9). Ir vėl: « Jei kas sakytų, kad mažų vaikų, priėmus jiems Krikštą, negalima laikyti tikinčiųjų bendruomenės nariais, nes jie iš tikro dar netiki, ir kad juos, kai ateina į protą, reikia pakrikštyti, arba kad geriau jų Krikštą visai apleisti, negu krikštyti juos be jų pačių tikėjimo, o remiantis vien tik Bažnyčios tikėjimu, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII, c. 12). Tasai pat Bažnyčios susirinkimas išpėja: « Jei kas sakytų kad tokius mažus vaikus, atėjus jiems į protą, reikia atsiklausti, ar jie patvirtina tai, ką jų vardu Krikšto tėvai pažadėjo, ir jei jie atsakytų, kad ne, reikia juos palikti jų pačių apsisprendimui ir nevalia versti juos krikščioniškai gyventi bet kuriomis kitomis bausmėmis, kaip tik neprileidimu prie Eucharistijos ir kitų sakramentų, kol jie patys apsigalvos, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII, c. 14).

II. KRIKŠTO REIKALINGUMAS

Krikštas yra būtinas

1. Krikštas yra būtinai reikalingas sielos išganymui.

a) Tai yra aišku iš to, kas buvo pasakyta apie šio sakramento vaisius. Be jo juk nėra antprigimtinio sielos gyvenimo. Tuo pačiu nėra taip pat nė galima pasiekti žmogui savo galutinį tikslą, kurs yra tik antprigimtinis.

b) Be to, Krikšto reikalingumą ypač pabrėžia Kristus ir Bažnyčia.

« Jei kas neatgims iš vandens ir šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę » (Jon. 3,5), sako V. Jėzus. Atgimti iš vandens reiškia pasikrikštyti. O siųsdamas apaštalus, Jis pareiškė: « Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios » (Mat. 28, 18-20). « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16). Tai vienas griežčiausiųjų žmonijos gyvenime įsakymų.

Bažnyčia savo įsakymų griežtumu neatsilieka nuo savo Steigėjo. Ji sako: « Tikrasis Krikštas, tasai sakramentų durys ir pamatas, arba bent troškimo krikštas, yra būtinas visų išganymui » (Kan. 737). « Jei kas sakytų, kad Krikštas yra laisvas, atseit, išganymui nebūtinai, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII, c. 5).

Tikrąjį Krikštą atstoja.

2. Tikrąjį, arba vandens, Krikštą bent dalimi atstoja troškimo, kitaip sakant, ugnies krikštas ir taip pat kraujo krikštas.

Troškimo krikštas yra tobulas iš Dievo meilės einas gailestis su jame glūdinčiu tikrojo Krikšto ilgesiu, kurio, deja, dėl kokių nors viršinių kliūčių nėra galima priimti. Jei žmogus tobulai gailisi už savo nuodėmes ir yra pasiryžęs padaryti viską, ko tik Dievas iš jo reikalauja išganymui, jis tam tikra prasme pasikrikštija savo meilės ugnimi. Dievas jo vidinį veiksmą, būtent, jo valios troškimą priima jo viršinio veiksmo vietoje.

Troškimo krikštas naikina žmogaus sieloje gimtąją nuodėmę ir visas, nors ir sunkiausias, jo kaltes bei amžinąsias už jas bausmes, suteikdamas jai pašvenčiamąją malonę. Todėl išganymui šio krikšto pakanka. Bet jis neišpaužia sieloje neišdildomos žymės, atsieit, sakramentinio charakterio, ir neįgalina priimti kitų sakramentų. Jis taip pat ne visada atleidžia ir laikinąsias bausmes už nuodėmes. Šių atleidimas pareina nuo Dievo gerumo ir nuo žmogaus sieloje esančios Dievo meilės gilumo.

Kraujo krikštas yra kankinio mirtis už Kristų. Kankinys, už tikėjimą pralietuoju krauju, irgi tam tikra prasme pasikrikštija. Kraujo krikštas, kaip moko Bažnyčia, atleidžia nuodėmes ir bausmes už jas, žmogų pilnai išteisina Dievo akyse, suteikdamas jo sielai pašvenčiamąją malonę. Todėl išganymui jo irgi pakanka. Tačiau jis neišpaužia žmogaus sieloje neišdildomosios žymės — sakramentinio charakterio.

Vadinasi, tiek troškimo, tiek kraujo krikštas tik dalimi pavaduoja tikrąjį arba vandens Krikštą.

III. KRIKŠTO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

Krikšto teikėjas.

1. Teikti iškilmingą Krikštą, atsieit, su visomis šiam reikalui nustatytomis apeigomis, yra klebono teisė ir pareiga.

Klebonas privalo tarnauti savo gnomiesiems nuo pat jų į šį pasaulį atėjimo valandos. Jo pareiga yra atžymėti kiekvieno savo parapijiečio gimimo ir Krikšto dieną. Kitas kunigas, o kartais net diakonas, gali teikti Krikštą tik klebonui sutinkant ir įgaliojant. Jąčiau skubiais atvejais, pvz. gresiant mirčiai, gali Krikštą, teikti kiekvienas žmogus: vyras, moteris, svetimas ar giminė. Bet dvasiškai visuomet turi pirmenybę prieš pasauliečius, o vyrai prieš moteris, nebent drovumas ar geresnis nusimanymas reikalauja, kad krikštą teiktų moteris (Pal. Kan. 742). Skubiais atvejais gali krikštą teikti ir kitatikis, jei tik jis yra pasiryžęs daryti tai, ką daro Bažnyčia, būtent, teikti tikrąjį Krikštą.

Krikšto ėmėjas.

2. Krikštą gali priimti kiekvienas gyvas ir dar nepakrikštytas žmogus.

Visiems žmonėms reikia dvasinio atgimimo, kurį teikia Krikštas. Todėl visi turi teisę ir pareigą jį priimti. Kadangi šis sakramentas yra nekar-tojamas, tad jį galima priimti tik vieną kartą. Krikštas galima ir reikia kar-toti tik tais atvejais, kai jo tikrumu tenka pamatuotai abejoti. Krikš-tijamasis turi būti gyvas, nes sakramentai galima teikti vien tik gyvenan-tiems šiame pasaulyje.

Kūdikių Krikštas.

3. Reikia stengtis, kad gimęs kūdikis būtų, kaip galima grei-čiau, pakrikštytas (Pal. Kan. 770).

Kūdikis yra visada didesniame mirties pavojuje negu suaugęs žmogus. Todėl neleistina yra laikyti pavojuje jo amžinojo likimo. Deja, taip daro tie, kurie kūdikio Krikštą atidėlioja.

Kūdikio Krikštu turi rūpintis tėvai, klebonas, ir šiaip globėjai. Nors Bažnyčia nenustato tiksliai laiko, kurį praleidus būtų sunki nuodėmė, tačiau kūdikis turi būti pakrikštytas per vieną, daugiausiai per dvi savaites po gimimo. Atidėlioti Krikštą, ilgiau yra, jei ne nusikaltimas, tai bent neleistinas lengvapėdiškumas.

Nekrikščionių ar nekatalikų tėvų vaikus, kol jie ateina į metus, galima krikštyti tik abiemis tėvams ar bent vienam jų aiškiai sutinkant ir leidžiant. Išimtį sudaro mirties pavojus.

Šio nuostato pagrindas aiškus. Pakrikštijus kitatikių tėvų kūdikį, reiktų arba jį paimti iš tėvų globos, arba palikti jį pas juos. Pirmu atveju būtų pažeistos įgimtos tėvų teisės, nes kūdikį prižiūrėti ir auklėti yra tėvų teisė ir pareiga. Antruoju atveju, kūdikis negalėtų gauti reikiamo religinio ir dorovinio auklėjimo. Nei vienas, nei kitas dalykas nėra leistas. Be to, krikštijant kitatikių kūdikį be jo tėvų žinios ir pritarimo, būtų diegiama neapykanta pačiai katalikybei. To irgi reikia vengti.

Kūdikui esant mirties pavojuje, galima jį krikštyti, nes visomis galimomis priemonėmis reikia gelbėti amžinąjį kūdikio likimą, o jo auklėjimo reikalas tuomet savaime atpuola.

Galima taip pat kitatikių kūdikį pakrikštyti, kai bent vienas jo tėvų sutinka, o dar geriau — prašo. Tokiu atveju paprastai užtikrinamas ir religinis bei dorovinis kūdikio auklėjimas. Jei patys tėvai negali tuo pasirūpinti, tai duodami jam bent tinkami globėjai.

Galima krikštyti kitatikių kūdikį, kai jis neturi tėvų ar šiaip tiesioginių globėjų. Tada religiniu bei doroviniu kūdikio auklėjimu paprastai pasiima rūpintis tie, kurie neša jį į Krikštą, būtent, krikstatėviai.

Ypatingi atvejai

4. Privalu dėti visas pastangas, kad būtų pakrikštyti kūdikiai gimę prieš laiką, o taip pat išsigimę ar deformuoti vaisiai, nežiūrint, kiek laiko yra praėję nuo jų prasidėjimo (pal. Kan. 747).

Tokie vaisiai turi visas žmogaus asmens teises. Jie yra taip pat dideliame mirties pavojuje. Tad reikia gelbėti jų amžinasis likimas. Jei tik jie yra gyvi, reikia juos krikštyti ir tai kuo skubiausiai. Jei jų gyvybė abejojama, reikia krikštyti juos su sąlyga: «jei esi gyvas, aš tave krikštiju»... Tokiais atvejais reikia teikti Krikštą, visą vaisių apipilant vandenim, praplėšus prieš tai plėves, kuriomis jis yra apgaubtas. (Cappellmann, Medicina pastoralis, 242-257 psl.). Tokiais atvejais pareigą krikštyti turi pribuvėjos gydytojai, šiaip gimdyvės globėjai.

Privalu taip pat pakrikštyti vaisių, kurs dėl kokios nors priežasties visai negali būti pagimdytas, arba kurio gimdymas yra susijęs su ypatingais sunkumais. Tokiais atvejais reikia laikytis šių dėsnių:

a) motinos iščioje vaisius niekuomet neleidžiama krikštyti;

Išimtyt darytinos tuomet, kai nėra vilties, jog jis bus galima pakrikštyti po gimimo.

Bet jei Krikštas teikiamas motinos iščioje, ir vėliau kūdikis gema, jį reikia visuomet vėl krikštyti, žinoma, su sąlyga: «jei nesi pakrikštytas».

Mat, motinos iščioje teikiamasis Krikštas visada yra abejotinas (Kan. 746, 1 ir 5 §§). Kaip pakrikštyti motinos iščioje esantį vaisių, geriausiai gali nurodyti tie asmenys, kurie nusimano chirurgijoje ir apskritai medicinos bei gimdymo reikaluose.

Jei sunkaus ir pavojingo gimdymo metu pasirodo kūdikio galva, ir gresia jam mirtis, krikštytina yra galva ir tai *be jokių sąlygų*. Jei pasirodo kuris kitas sąnarys, pvz., ranka ar koja, reikia krikštyti tą sanarį, bet visada *su sąlyga*. Jei toks vaisius paskui gema gyvas, reikia jį vėl *su sąlyga krikštyti* (pal. Kan. 746, 2 §).

Pirmuoju atveju galva atstoja visa kūną ir iš jos geriausiai pažįstami gyvybės ženklai. Todėl pats Krikštas nesukelia jokių abejonių. Antruoju atveju Krikštas yra visada labai abejotinos vertės. Todėl pirmuoju atveju nėra jokio reikalo kartoti, antruoju gi — reikia kartoti.

Jei numiršta neščia moteris, krikščioniškos meilės pareiga reikalauja, kad būtų padarytas jos iščios skrodymas ir vaisius pakrikštytas.

Tai padarytina net tais atvejais, kai velionės artimieji nenori su tuo sutikti. Reikia gelbėti amžinasis kūdikio likimas. Ištirta yra, kad numirusios motinos iščioje esąs vaisius paprastai gyvena dar keletą valandų. O jei vaisius yra bent šeštame mėnesyje, jis, išimtas operacijos būdu, dažniausiai gyvena. Jei išimtas vaisius yra gyvas, jį reikia krikštyti *be jokių sąlygų*.

Savaime suprantama, skrodimo operaciją gali atlikti tik tie asmenys, kurie nusimano, atseit, chirurgai ir šiaip gydytojai. Todėl į juos čia ir reikia kreiptis. (pal. S. Officium, 15 Febr. 1780 ir 13 Decembr. 1899; Capellmann, Medicina pastoralis, 61 psl.).

Motinų pamestus kūdikius reikia krikštyti bent su sąlyga, jei nerandama laiško ar kitų žymių, kad jie yra pakrikštyti.

Suaugusių Krikštas.

5. Dėl pilnamečių krikšto, būtent, kurie yra jau pabaigę 21 metus, privalu laikytis šių nuostatų :

a) jie patys turi krikšto norėti ir prašyti ;

Bet kurio sakramento tikrumui yra būtina jo ėmėjo intencija. Iš kitos pusės, suaugusiam žmogui Krikšto negalima primesti. Todėl jis pats turi pareikšti savo norą ir sutikimą. Išimtyt leidžiama daryti vien tuomet, kai tenka krikštyti nustojusius sąmonės, bepročius ir pan. .

b) jie privalo būti pasiruošę, būtent, pakaktinai susipažinę su tikėjimo tiesomis, mokėti sužadinti bent netobulą gailęstį ir t. t. ;

Tokio susipažinimo reikalauja Krikšto vaisingumas. Tik mirties pavojaus atveju, ar kai krikštijamasis yra nepilno proto, yra darytinos šiuo atžvilgiu nuolaidos. Su nepilnapročiais ir sąmonės netekusiais ligoniais reikia elgtis, kaip su kūdikiais.

IV. KRIKŠTO APEIGOS

Krikšto tēvai

1. Jau nuo seniai yra priimta, kad Krikšte dalyvautų ir tam tikras pareigas atliktų krikštatėviai, kurie dažnai vadinami kūmais arba podžiais. Dėl jų laikytinasi šių dėsnių :

a) jei Krikštas teikiamas iškilmingai, atsieit, su visomis jam skirtomis apeigomis, turi būti bent vienas, daugiausiai du krikštatėviai ;

Kai krikštatėvis būva tik vienas, jis gali būti vyras ar moteris, vis tiek, kurios lyties bebūtų krikštijamsis. Jei krikštatėvia būva du, tai turi būti vyras ir moteris.

b) jei Krikštas teikiamas privačiai, tai pageidaujama, kad būtų bent vienas krikštatėvis ;

Tuomet nesvarbu, ar tai yra vyras ar moteris. Kai yra sunku turėti krikštatėvį, galima apsieiti ir be jo.

c) krikštatėviai gali būti asmenys, kurie jau yra atėję į protą, pakrikštyti, sutinka pasiimti Bažnyčios jiems uždedamąsias pareigas, kūdikio tėvų, ar globėjų, ar klebono paskirti, atlieka savo religines pareigas, nėra ekskomunikuoti ar kitokiu būdu išskirti nuo teisėtų bažnytinių veiksmų, nėra krikštijamojo tėvai, vyras ar žmona (Kan. 765).

Be to, pageidaujama, kad krikšto tėvai turėtų jau bent 14 metų amžiaus, būtų susipažinę su tikėjimo tiesomis, nebūtų dvasiškai, vienuoliai, nebent ypatingos aplinkybės to reikalautų (Kan. 766).

d) Krikšto tėvų pareiga yra rūpintis savo krikštavaikio religiniu ir doroviniu auklėjimu, išmokyti jį tikėjimo tiesų, šviesti jam gražiu pavyzdžiu ;

Šios pareigos ypač liečia krikšto tėvus, kai jų krikštavaikis neturi savo tikrų tėvų ar tinkamų globėjų. Todėl nekatalikai, netikintieji, pakrikusio gyvenimo asmenys krikšto tėvais negali būti, nes jie nėra tinkami uždedamoms parteigoms atlikti.

e) Krikšto apeigose jie atstovauja kūdikį, jo vardu atsakinėja į kunigo klausimus, kalba reikiamas maldas, duoda Krikšto pažadus, o per apeigas kūdikį laiko.

Priimta yra, kad vienas krikštatėvių kūdikį laiko ant savo rankų, o kitas, pilant vandenį, uždeda savo dešinę ant jo krūtinės. Berniukus laiko paprastai krikštatėvis, o mergaites — krikštamotė.

f) krikštatėviai sueina su savo krikštavaikiu į dvasinę giminytę, kuri padaro ardumą kliūtį galimai tarp jų moterystei (Kan. 768, 1079).

Krikštijamojo vardas

2. Per Krikštą kūdikis gauna vardą, kurį parenka jo tėvai, globėjai ar klebonas.

Be abejo, geriausiai yra parinkti kokio nors šventojo vardą, kad pakrikštytasis turėtų sau globėją ir pavyzdį. Jei parenkamas ne šventojo vardas, tai šventojo vardas pridėtinas bent antroje vietoje. Vadinasi, kūdikis tuomet krikštijamas dviem vardais.

Krikšto vieta

3. Bažnyčios įstatymai reikalauja, kad Krikštas būtų teikiamas krikštijamojo parapijos bažnyčioje.

Klebono yra pareiga teikti savo parapijiečiams Krikštą. Jis turi taip pat pareigą vesti savo parapijiečių sąrašus, rašyti jų gimimo bei Krikšto aktus. Todėl jis turi žinoti, kas ir kada buvo jo parapijoje pakrikštytas. Tik ypatingais atsitikimais, ypač mirties pavojuje, galima Krikštą teikti ir svetimoje, atsieit, ne savo parapijos bažnyčioje, kartais net privačiuose namuose, ligoninėje, koplyčioje ar panašioje vietoje. Iškilmingam krikštui teikti namuose reikia vyskupo leidimo.

Iškilmingas ir privatinis Krikštas.

4. Jei negresia mirties pavojus, Krikštą reikia visuomet teikti iškilmingai. Vien skubiais atvejais galima tenkintis tik esminėmis jo dalimis, atsieit, medžiaga ir forma.

Privačiai suteikus Krikštą, reikia kuo skubiausiai papildyti visas jo apleistasias apeigas. Kai privačiame Krikšte dalyvavo krikštąteviai, tai tuos pačius asmenis reikia pakviesti ir į papildomasias apeigas. Jei tačiau jų negalima turėti, tai papildomosios apeigos atliktinos be jų. Jei kartais krikšto tėvų privačiame Krikšte visai nebuvo, tai, apeigas papildant, juos reikia turėti.

Apeigų atlikimas

5. Svarbiausios Krikšto apeigos yra šios :

a) bažnyčios angoje :

Bažnyčios angoje, dažniausiai zakristinėje, kunigas klausia krikšto tėvus, koks yra numatytas kūdikiui vardas, ir kas norima Krikštu gauti. Gavęs atsakymą, kad norima tikėjimo, kuris turi duoti amžinąjį gyvenimą, kunigas trumpai primena, kad tajam gyvenimui gauti yra būtina laikytis Dievo įsakymų. Po to kunigas tris kartus lengvai pučia į kūdikio veidą, atlieka trumpą egzorcizmą, įsakydamas piktajai dvasiai apleisti kūdikį. Paskiau kūdikio kakta ir krūtinę jis paženkliną šv. kryžium ir kalba kai kurias maldas, laikydamas dešinę ranką, ištiestą ant kūdikio. Tai primena, kad kūdikis gauna kryžiaus ženklą, kaip ginklą kovai su tamsybių galybėmis, ir kad jis šiai kovai turi būti pasirėngęs. Dar toliau, kunigas duoda kūdikiui į burną pašvęstos druskos, uždeda ant jo krūtinės stulos galą ir įvesdina jį į bažnyčią. Eidami prie krikštinės, kunigas ir krikšto tėvai, garbiai kalba « Tikiu į Dievą Tėvą », « Tėve mūsų ».

b) bažnyčioje :

Atėjus prie krikštinės, kunigas patepa seilėmis kūdikio ausis ir šnerves, primindamas, kad nuo šiol šios juslės turi atsidaryti Dievui ir Jo žo-

džiams. Čia pat krikštatėviai duoda kūdikio vardu krikšto pažadus, pareikšdami, kad jis nuo šiol atsižada piktosios dvasios, visų jos darbų, jos puiybės, pareiškia troškimą priimti Krikštą ir tapti Bažnyčios nariu. Tuomet kunigas patepa kūdikio krūtinę ir pečius šv. katechumenų aliejais, primindamas, kad šisai patepimas turi padėti jam nugalėti piktosios dvasios pagundas ir sąžiningai nešti Dievo įsakymų jungą. Čia eina pati esminė Krikšto dalis, būtent, pilamas ant kūdikio galvos vanduo ir tariami formos žodžiai.

c) po Krikšto :

Kunigas dar patepa naujakrikščio viršugalvį šv. chrizma ir primena, kad jis nuo šiol yra jau krikščionis ir pateptas šv. Dvasios malone. Po to jis duoda kūdikiui baltą drabužėlį ir degančią žvakę į rankas, kaip gyvo tikėjimo, nekalto gyvenimo ir gerų darbų ženklą, primindamas, kad jis privalo juos nešioti iki Dievo teismo dienai. Apeigos baigiamos nuoširdžiu kunigo linkėjimu : « Eik ramybėje, ir Viešpats tebūnie su tavim ! »

V. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Krikšto sakramentą pasakyta, eina, kad :

a) su meile ir gilia pagarba reikia žiūrėti į jį ir jo gražias apeigas ;

Krikštas yra be galo didelė Dievo mums duotoji dovana. Tai durys į Kristaus tikėjimą ir Jo Bažnyčią. Tai raktas į gausųjį Kristaus ir Jo šventųjų Bažnyčioje sudėtų gėrybių lobyną. Dar daugiau. Krikštas tai viso mūsų antprigimtinio gyvenimo, mūsų, kaip krikščionių, juridinės būsenos ir visų mūsų teisių bei pareigų pradžia. Prieš Krikštą mes buvome už Bažnyčios durų, kaip ir tie visi, kurie iki šiol Kristaus mokslo dar nėra pažinę. « Jei tu pažintum Dievo dovaną ! » (Jon. 4, 10).

b) gilaus ir nuoširdaus maldingumo dvasioje privalome minėti metines Krikšto sukaktuves ir savo vardo dieną ;

Tai didžiausias mūsų gyvenimo įvykis. Todėl dažnai, ypač didesnių švenčių proga, turime prisiminti savo Krikšto dieną, jo apeigas, jo mūsų krikšto tėvų lūpomis duotuosius pažadus, savo globėjo pavyzdį ir nuoširdžioje maldoje paprašyti jį padėti gyvenime įvykdyti tai, ką pažadėjome. Tai be galo brangių atsiminimų diena !

c) gražiai patarnauja artimui visi tie, kurie prikalbina priimti Krikštą, krikštijamąjį pamoko, jam padeda pasirengti ir atlikti šventąsias apeigas. Ypač tai naudinga gyvenant nekrikščionių tarpe.

Daug yra artimo meilės darbų kūnui ir sielai, bet jo atvedimas prie Krikšto šaltinio viršija savo kilnumu visus. « Palaimintos akys, kurios mato, ką jūs matote. Nes aš sakau jums : daug pranašų ir karalių norėjo regėti, ką jūs regite, bet neregėjo, ir girdėti, ką jūs girdite, bet negirdėjo » (Luk. 10, 23-24).

d) be galo kilnus yra pašaukimas misionierių ir visų tų, kurie, vykdydami didįjį Kristaus įsakymą, neša Jo mokslą ir sv.

Krikšto malonę į stabmeldžių kraštus, auchoja ten savo jėgas, mokslą ir visa, ką tik turi, net savo gyvybę.

«Kas dėl manęs prapuldytų savo gyvybę, atras ją» (Mat. 10,39).

4 § SUTVIRTINIMAS

I. SUTVIRTINIMO SĄVOKA

Sutvirtinimo apibrėžtis

1. Sutvirtinimas yra sakramentas, kuris vyskupo rankų uždėjimu, šv. chrisma patepimu ir atitinkamų žodžių ištariu, teikia mums šv. Dvasią esančiam mumyse malonės gyvenimui sustiprinti.

Taigi Sutvirtinimas, lotyniškai — confirmatio, — yra lyg kokis Krikšto sakramento atbaigimas. Jis skiriamas pagilinti ir sustiprinti per Krikštą gautajam malonės gyvenimui, ypač tikėjimui. Krikštas yra dvasinio atgimimo sakramentas, o Sutvirtinimas — brandos ir vyriškumo. Ne veltui Sutvirtinimas ilgą laiką buvo siejamas su Krikštu ir buvo kartu teikiamas. Daugelyje Rytų Bažnyčios vietų ir dabar tai tebedaroma.

Tikras sakramentas

2. Sutvirtinimas yra tikras sakramentas ir visai skirtingas nuo Krikšto.

Visuotinis Tridento susirinkimas pareiškia : « Kas sakytų, kad pakrikštytųjų Sutvirtinimas yra vien tuščia apeiga, o ne sakramentas, arba kas tvirtintų, kad jis anksčiau buvo tik tam tikra katechezės rūšis, per kurią bręstantieji asmenys duodavo Bažnyčios akyse savo tikėjimo apyskaitą, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII).

Kristus įsteigė

3. Sutvirtinimo sakramentą įsteigė pats Kristus.

Tai sena ir tikra katalikų mokslo tiesa. Popiežius Pijus X enciklikoje « Pascendi » griežtai smerkia šį modernistų tvirtinimą : « Nėra įrodyta, kad apaštalai būtų vartoję Sutvirtinimą. Pilnas Sutvirtinimo ir Krikšto sakramentų atskyrimas senovėje krikščionims buvo nežinomas » (Pijus X, Pascendi, 1907).

Tik nesutariama, kada ir kuriose aplinkybėse V. Jėzus įsteigė šį sakramentą. Vieni mano, kad tai buvo padaryta po V. Jėzaus prisikėlimo iš numirusiųjų, kai Jis apaštalams suteikė dvasinės valdžios pilnumą, sakydamas : « Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu... Imkite šventąją Dvasią » (Jon. 20, 21). Kiti yra linkę manyti, kad V. Jėzus įsteigė Sutvirtinimą per Paskutinę Vakariene, kai pasakė ilgą atsisveikinimo kalbą, kurioje daug sykių minėjo šv. Dvasią (Jon. 14, 17). Dar kiti vėl mano, kad V. Jėzus numatė įsteigti Sutvirtinimą per Paskutinę Vakariene, bet įsteigė tik po savo prisikėlimo iš numirusiųjų. Kaip ten bebūtų, bet yra aišku, kad Sutvirtinimą įsteigė pats Kristus.

Medžiaga ir forma.

4. Juslinius Sutvirtinimo ženklus, kitaip jo medžiagą ir formą, sudaro sutvirtinamojo kaktos šv. chrisma patepimas ir žodžiai: « Aš tave ženklinu kyžiaus ženklu ir tvirtinu išganymo chrisma vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ».

Tai esminės Sutvirtinimo dalys, kurias lydi visa eilė Bažnyčios įves-tų antraeilių apeigų. Chrisma yra alyvų aliejaus ir balsamo mišinys. Ją pašvenčia vyskupas Didįjį Ketvirtadienį.

II. SUTVIRTINIMO VAISIAI IR REIKALINGUMAS

Sutvirtinimo vaisiai

1. Svarbiausi Sutvirtinimo vaisiai yra šie :

a) jis išspaudžia žmogaus sieloje neišdildomą žymę arba sakramentinį charakterį ;

Tai Kristaus, mūsų vyrausiojo Vado kovoje su tramsybių galybėmis, kario ženklas.

b) jis padaugina ir pagilina žmoguje pašvenčiamąją malonę, o kartu ir įdiegtąsias dieviškas ir moralines dorybes bei šv. Dvasios dovanas ;

Tai tikrąs Krikšto vaisių papildymas ir atbaigimas.

c) jis teikia žmogui sakramentinę malonę, būtent, teisę gauti veikiamųjų malonių, taip reikalingų mūsų antprigimtiniam gyvenimui vystyti, ypač tikėjimui tinkamai išlaikyti ir drąsiai ginti.

Pirmaisiais Bažnyčios gyvavimo metais Sutvirtinimo sakramente tikin-tieji gaudavo daug kitų, nepaprastų, kartais tiesiog stebuklingų, šv. Dva-sios dovanų. Tai buvo taip vadinamos charismų dovanos, pvz., įvairių kal-bų, pranašavimo, stebuklų darymo, gydymo ir kitokios dovanos. Šias do-vanas aiškiai mini šv. Raštas : « Buvusieji Jeruzalėje apaštalai, išgirdę, kad Samarija priėmusi Dievo žodį, siuntė pas juos Petrą ir Joną. Tuodu atėju-siu meldėsi už juos, kad jie gautų šventąją Dvasią ; nes ji dar nebuvo atėjusi nė ant vieno iš jų ; jie buvo tik pakrikštyti Viešpaties Jėzaus var-du. Juodu dėjo ant jų rankas, ir jie gavo šventąją Dvasią » (Apd. 8, 14-17). Arba vėl : « Povilui padėjus ant jų rankas, atėjo ant jų šventoji Dva-sia, ir jie kalbėjo kalbomis ir pranašavo » (Apd. 19, 6). « Dievas pastatė Bažnyčioje vienus kaip apaštalus, kitus kaip pranašus, trečius kaip mo-kytojus ; toliau suteikė stebuklus, paskui gydymo dovanas, patarnavimus, vyresnybes, įvairias kalbas, kalbų aiškinimą » (1 Kor. 12, 28).

Pradžioje viso šios dovanos buvo Bažnyčiai be galo reikalingos ir labai naudingos. Juk ji turėjo pralaužti storus ledus ir užkovoti apleistus plotus ir dirvonus. Bet laikui bėgant, aplinkybės smarkiai pasikeitė. Šios dovanos nebebuvo jau tokios reikalingos ir pasiliovė. Tačiau šv. Dvasia nenustoja teikusi apščiai paprastų, dažniausiai visai neapčiuopiamų ir nepastebimų

malonių, kurios sėkmingai veikia protą, valią, širdį ir jausmus. Daugiausia šių dovanų teikia šv. Dvasia Sutvirtinimo sakramente. Tai tikras šv. Dvasios sakramentas.

Sutvirtinimas reikalingas

2. Kiekvienas tikintysis, gavęs Krikštą, privalo būti sutvirtintas.

To aiškiai reikalauja Bažnyčios įstatymai, kurie sako: « Nors šis sakramentas nėra būtinais reikalingas išganymui, bet niekam nevalia jo nepaisyti ir, jei yra proga, reikia jį priimti. Klebono gi pareiga pasirūpinti, kad tikintieji priimtų jį reikiamu laiku » (Kan. 787). Įsakymo priežastis savaime aiški. Sutvirtinimas juk yra daugelio malonių šaltinis, o Dievo dovanų negalima nevertinti ir niekais leisti. Negalima todėl nepaisyti ir šio sakramento teikiamųjų malonių.

III. SUTVIRTINIMO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

Teikėjas.

1. Sutvirtinimo sakramentą teikti yra vyskupo teisė ir pareiga.

Tai paprastasis jo teikėjas. Tridento susirinkimas nustato: « Jei kas sakytų, kad paprastasis Sutvirtinimo teikėjas nėra vien vyskupas, bet ir kiekvienas šiaip kunigas, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. VII). Ši nuostata patvirtina ir Bažnyčios Teisynas, sakydamas: « Paprastasis Sutvirtinimo teikėjas tėra vien vyskupas » (Kan. 782).

Tik ypatingais atvejais šv. Sostas įgalioja ir kunigą teikti Sutvirtinimą. Pvz., misijų kraštuose tokius įgaliojimus turi apaštališkieji prefektai, nors jie ir nėra vyskupai. Tokius įgaliojimus turi ir klebonas, kai tikintysis yra mirties pavojuje. Vadinasi, Sutvirtinimo tikrumui vyskupo šventimai nėra būtini.

Ėmėjas

2. Sutvirtinimą gali priimti kiekvienas tikintysis, kuris yra jau gavęs Krikštą ir dar nėra sutvirtintas.

Sutvirtinimo ėmėjas turi būti pakrikštytas. Tai būtina šio sakramento tikrumui sąlyga. Juk tik Krikštas įgalina priimti kitus sakramentus. Toliau, ėmėjas neturi būti sutvirtintas, nes šis sakramentas yra nekartojamas. Jei Sutvirtinimą priima žmogus, jau atėjęs į protą, tai jis privalo turėti intenciją jį priimti. Joks sakramentas negali būti kam nors primestas. Pas tuos, kurie dar nėra atėję į protą, taip pat pas bepročius ar sąmonės netekusius ligonius, reikiamąją intenciją papildo Bažnyčia.

Vaisingumui sąlygos

3. Kad Sutvirtinimas būtų vaisingas, jo ėmėjas privalo turėti pašvenčiamąją malonę o jei jau yra subrendęs, turi būti pakaktinai su šiuo sakramentu ir apskritai su tikėjimo tiesomis susipažinęs.

Tai aiškūs Bažnyčios įstatymų reikalavimai (Kan. 786). Jų priešastys visai suprantamos. Sutvirtinimas juk yra gyvųjų sakramentas. Todėl jo ėmėjas turi būti dvasiniai gyvas, atsieit, privalo turėti pašvenčiamąją malonę. Be to, jis uždeda žmogui pareigą savo tikėjimo nesivaržyti, drąsiai ir viešai jį išpažinti, o reikale jį ginti, aukojant už jį ir savo gyvybę. Šiam tikslui reikia, kad žmogus būtų susipažinęs su pačiu sakramentu ir iš viso su tikėjimo tiesomis.

Pageidaujama, kad Sutvirtinimas būtų priimamas apie septintuosius amžiaus metus. Išimtys darytinos tuomet, kai gresia mirties pavojus arba kurios kitos priešastys verčia jį pagreitinoti.

Iki XII amžiaus visoje Katalikų Bažnyčioje Sutvirtinimas buvo teikiamas mažiems vaikams ir paprastai jungiamas su Krikštu. Rytų Bažnyčioje tai daroma daugelyje vietų ir dabar, bet Vakarų Bažnyčioje nuo šio elgimosi būdo jau nutolta. Bažnyčia, mat, nori, kad šį sakramentą imantieji būtų giliau susipažinę su tikėjimo tiesomis. Kuriais atvejais galima teikti Sutvirtinimą prieš septintuosius metus, sprendžia vyskupas (Kan. 788).

Jei prieš Sutvirtinimą buvo sunkiai nusidėta, tai reikia, prieš jį priimant, atlikti išpažintį. Šv. Komuniją nėra būtina priimti prieš Sutvirtinimą, bet kas ją priima, daro labai pagirtinai.

Atgailos ir Eucharistijos sakramentai yra sėkmingiausia priemonė užsitikrinti pašvenčiamajai malonei. Susilaikyti prieš Sutvirtinimą nuo valgymo ar gėrimo nėra reikalinga.

IV. SUTVIRTINIMO APEIGOS

Sutvirtinimo tėvai.

1. Kiekvienas sutvirtinamasis privalo turėti sutvirtinimo tėvą — motiną.

Berniukai turi tėvą, mergaitės — motiną. Daugiau kaip vieną tėvą ar motiną turėti neleidžiama.

Sutvirtinimo tėvai turi būti savo pareigų verti.

Jie patys turi būti sutvirtinti, turėti jau bent 14 metų amžiaus, būti geri ir savo pareigas atlieką katalikai, sutvirtinamojo tėvų, ar globėjų, arba bent klebono šiam reikalui pakviesti.

Sutvirtinimo tėvai negali būti dvasiškai be vyskupo leidimo, vienuoliai ar vienuolės be savo viršininkų sutikimo. Taip pat negali būti sutvirtinamojo tėvas, motina, krikšto tėvai, vyras ar žmona.

Jų pareigos

2. Sutvirtinimo tėvai apeigų metu privalo sutvirtinamąjį fiziniai liesti, uždėdami savo dešinę ranką ant jo dešinio peties. Tuo jie išpareigoja sutvirtinamąjį globoti, ypač rūpintis jo religiniu ir doroviniu auklėjimu.

Šią pareigą sutvirtinimo tėvai privalo atlikti ypač tada, kai sutvirtinamasis yra našlaitis arba kai jo tėvai ar tiesioginiai globėjai auklėjimo pareigoms netinka.

Sakramento apeigos

3. Sutvirtinimas paprastai teikiamas bažnyčioje ar šventoriuje. Svarbiausios jo apeigos yra šios:

Vyskupas, atvykęs į Sutvirtinimo vietą ir ištiesęs ant sutvirtinamųjų savo rankas, kalba tam tikras maldas, prašydamas jiems septynių šv. Dvasios dovanų. Toliau, jis eina iš eilės prie kiekvieno sutvirtinamojo ir atlieka pačias sakramento teikimo apeigas: šv. chrisma patepa kryžiaus ženklų kiekvieno kaktą, tardamas formos žodžius, lengvai užgauna sutvirtinamojo veidą ir sako: «Ramybė su tavim». Tuo primena, kad kiekvienas sutvirtinamasis turi būti pasirengęs laukti smūgių dėl tikėjimo išpažinimo ir juos kankriai pakelti. Čia pat einas vienas iš kunigų pateptąjį sutvirtinamojo kaktą nušluosto vata.

Po apeigų, vyskupas grįžta vėl prie tos pat vietos, iš kur pradėjo apeigas, teikia savo ganytojišką palaiminimą ir paprastai taria į naujuosius Kristaus karius pamokymo bei padrašinimo žodį. Čia pat visi sutvirtintieji, vienam iš kunigų vadovaujant, garsiai kalba «Tikiu į Dievą Tėvą», «Tėve mūsų», «Sveika Marija».

Priimantieji Sutvirtinimą privalo dalyvauti visose jo apeigose, pradedant vyskupo atvykimu bei jo pirmosiomis maldomis ir baigiant iškilmingu palaiminimu (Kan. 789).

V. IŠVADOS

Iš viso, kas pasakyta, eina šios trys išvados:

a) neturime užmiršti, kad Sutvirtinimas pastatė mus į dvasinės kovos lauką ir įrikiavo į Kristaus karių bei Katalikiškosios Akcijos karių eilės;

Be abejo, tuo tenka tik džiaugtis ir didžiulotis. Garbinga yra stovėti po Kristaus vėliava, dirbti ir budėti Jo darbininkų eilėse. «Džiaugkitės ir ir linksiminkitės» (Mat. 5, 12).

b) turime dažnai ir gyvai prisiminti savo, kaip Kristaus karių ir Katalikiškosios Akcijos karių pareigas ir stengtis jas visur garbingai atlikti;

Šias pareigas gražiai apibūdina V. Jėzus savo pamoksle nuo kalno, sakydamas: «Jūs žemės druska.... Jūs pasaulio šviesa. Negali būti paslėptas miestas, pastatytas kalne. Taip pat nedegama žiburio ir nededama jo po saiku, bet į žibintuvą, kad šviestų visiems, kurie yra namuose. Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kurs yra danguje» (Mat. 5, 13-16).

c) Neturime iš kovos lauko niekuomet pasitraukti.

Žydai nuplakdino apaštalus ir uždraudė jiems viešai kalbėti V. Jėzaus vardu. Bet «šitie iš tarybos akivaizdos ėjo džiaugdamiesi, kad buvo rasti verti kentėti dėl Jėzaus vardo panieką. Jie nesiliovė kasdien mokę šventykloje ir namuose ir skelbė gerą naujieną apie Jėzų Kristų» (Apd. 5, 41-42). Taip privalu visuomet elgtis ir mums, sutvirtintiems Kristaus kariams ir šv. Dvasios malone pateptiems Katalikiškos Akcijos nariams.

«Budėkite, tvirtai stovėkite tikėjime, elgkitės kaip vyrai ir būkite stiprūs» (1 Kor. 16, 13). «Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių» (Apd. 5, 29).

5 § EUCHARISTIJA - SAKRAMENTAS

Į Eucharistiją galima žiūrėti dvejopai : a) kaip į sakramentą, kuriame duonos ir vyno pavidaluose yra ir būva žmonių priimamas tikras V. Jėzaus Kūnas ir Kraujas, b) kaip į šv. mišių auką, kurioje duonos ir vyno pavidaluose V. Jėzus aukojasi Dievui.

Bažnyčios įstatymai pabrėžia, kad « švenčiausiojoje Eucharistijoje duonos ir vyno pavidaluose yra, aukojasi ir būva priimamas pats Kristus Viešpats » (Kan. 861). Šis suskirstymas nėra koks nors tikras Eucharistijos suskaldymas. Eucharistijos sakramentas ir šv. mišių auka glaudžiai siejasi tarp savęs. Nėra sakramento be aukos ir aukos be sakramento. Šie dalykai atskiriami čia tik tam, kad būtų lengviau pažvelgti į vieną ir kitą. Šiame skyriuje žvelgsime į Eucharistiją kaipo sakramentą. Eucharistiją, kaip auką, paliekame kitam skyriui.

I. EUCHARISTIJOS SĄVOKA

Eucharistijos apibrėžtis

1. Eucharistija yra sakramentas, kuriame duonos ir vyno pavidaluose yra tikras mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas ir Kraujas skirtas mūsų sielos maistui.

Eucharistija ne kartą vadinama švenčiausiuoju Sakramentu, Dangaus Duona, Angelų Duona arba Altoriaus Sakramentu. Šie vardai pažymi sakramento kilnumą. Joks kitas sakramentas tokių vardų neturi, nes savo kilnumu negali susilyginti su Eucharistija. Altoriaus Sakramentu ji vadinama dar ir dėl to, kad visa čia telkiasi aplink altorių : čia Eucharistija konsekruojama, saugojama, iš čia ji dalinama žmonėms. Ji vadinama dar Komunija. Šiuo vardu nurodomas svarbiausias Eucharistijos vaisius, būtent, pašvenčiamoji malonė ir nuostabiai artimas santykis su Kristumi, kuris užsimezga tarp Jo ir žmogaus, priimant Eucharistiją.

Trys svarbiosios tiesos

2. Su Eucharistijos apibrėžtimi siejasi trys be galo svarbios katalikų mokslo tiesos.

a) Eucharistijoje yra tikrai, realiai ir esmingai tikras mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas ir Kraujas duonos ir vyno pavidaluose.

Be abejo, mums yra sunku suprasti ir žodžiais išreikšti, kaip tai gali būti, kad V. Jėzus, būdamas danguje, randa galima pasilikti ir ant žemės ir daugelyje, labai daugelyje vietų, savo dievybę ir žmogystę paslėpti duonos ir vyno pavidaluose, visiškai pakeisdamas šių daiktų esmę arba substanciją. Šioji tiesa viršija žmogaus protą ir ji yra tikėjimo paslaptis — mysterium fidei. — Bet tikėjimo apšviestas protas tai laiko galimu dalyku ir nežiūri čia jokio prieštaravimo. Ne be reikalo Tridento susirinkimas sako : « Jei kas neigtų, kad Eucharistijos sakramente yra tikrai, realiai ir esmingai mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas ir Kraujas drauge su visa jo dievybe ir žmogyste, atseit, visas Kristus..., tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. 13).

Kristus pasilieka duonos ir vyno pavidaluose tol, kol jie yra tikri, būtent, kol tebeturi savo išvaizdą, spalvą, skonį, kvapną ir t. t... Nykstant pavidalams, pasišalina ir V. Jėzus.

b) Kristus Eucharistijoje yra visas kiekvienam pavidale, nors ir mažiausioje jų dalelėje;

Čia jis yra gyvas ir nedalomas. Jo Kraujo negalima atskirti nuo Jo Kūno. Vadinasi, kur yra Jo Kūnas, ten yra ir Kraujas. Visai nesvarbu todėl, ar Eucharistija priimama dviejuose ar viename pavidale, nes tiek duonos, tiek vyno pavidaluose priimamas tikras ir visas Kristus. Tridento susirinkimas sako: « Jei kas neigtų, kad garbingajame Eucharistijos sakramente kiekviename jų pavidale ir kiekvienoje jų dalelytėje yra visas Kristus, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. 13, c. 3).

c) Vyksmas, kuriuo Kristus atsiranda duonos ir vyno pavidaluose, vadinamas persiesminimu, persikeitimu, transsubstanciacija arba konsekracija.

Vis tai nepaprasti ir sunkiai suprantami žodžiai, bet jie yra išgyvenę katalikų moksle. Jais išreiškiamas tikrai nuostabus vyksmas. Šiuoju vyksmu duonos ir vyno esmė pakeičiama, pasilieka vien jų pavidalai, būtent, duonos ir vyno išvaizda, spalva, skonis, kvapas ir t. t.. Duonos ir vyno esmės vietą užima Kristaus Kūnas ir Kraujas. « Jei kas sakytų, kad švč. Eucharistijos sakramente yra duonos ir vyno esmė kartu su mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnu ir Krauju, ir jei kas neigtų tą nuostabųjį visos duonos ir vyno substancijos persikeitimą į Kūną ir Kraują, pasiliekant vien duonos ir vyno pavidalams, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. 13).

Kristus yra Eucharistijoje

3. Kad V. Jėzus yra *tikrai, realiai ir esmingai* Eucharistijoje, rodo visų pirma Jo žodžiai, kuriais Jis pažadėjo įsteigti šį sakramentą.

Tai buvo Kafarnaumo sinagogoje. Po stebuklingo duonos padauginimo tyruose, V. Jėzus kalbėjo savo klausytojams: « Aš gyvenimo duona. Jūsų tėvai valgė tyruose manos ir mirė. Šita yra duona, nužengianti iš dangaus, kad, kas jos valgys, nemirtų. Aš esu gyvoji duona, kurs iš dangaus nužengiau. Kas valgys tos duonos, bus gyvas per amžius; o duona, kurios aš duosiu, yra mano kūnas dėl pasaulio gyvybės » (Jon. 6, 48-52). Šiuos dieviškojo Mokytojo žodžius Jo klausytojai suprato raidiškai. Jie tuoju pradėjo tarp savęs ginčą: « Kaip jis gali mums duoti valgyti savo kūną? » (Jon. 6, 53). Girdėdamas jį, V. Jėzus griežčiau pabrėžia, sakydamas: « Iš tikrųjų, iš tikrųjų, sakau jums, jei nevalgysite žmogaus Sūnaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo. Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš prikelsiu jį paskutinę dieną. Nes mano kūnas tikrai yra valgis, ir mano kraujas tikrai yra gėrimas ». (Jon 6, 54-57).

V. Jėzaus klausytojams šioji kalba atrodė per daug kieta ir sunkiai suprantama. Tarp jų atsirado daug tokių, kurie pasipiktino savo Mokytojo žodžiais ir toj pat valandoj ryžosi jį palikti. Ką daro V. Jėzus? Jis ne tik neatšaukia savo žodžių, bet net jų nesušvelnina. Vadinasi, susvyravusiems klausytojams Jis leidžia pasišalinti. Jis kreipiasi tik į jų branduolį — į apaštalus ir klausia: « Ar ir jūs norite pasišalinti? » (Jon. 6, 68). Tuomet šv. Petras, visų kitų vardu, atsako: « Viešpatie, pas ką mes eisime?

Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius. Mes įtikėjome ir žinome, kad tu Kristus, Dievo Sūnus» (Jon. 6, 69-70).

Kristus priima šį Petro pareiškimą ir pagiria jį už tai. Tai yra įrodymas, kad V. Jėzaus žodžius reikėjo tik taip suprasti, kaip juos suprato apaštalas Petras, atseit, kad Jėzus tikrai žadėjo duoti žmonėms valgyti savo kūną ir kraują.

Kad V. Jėzus *tikrai, realiai ir esmingai* yra švč. Eucharistijoje, rodo taip pat Jo žodžiai, kuriais Jis šį sakramentą įsteigė.

Tai įvyko per Paskutinę Vakarienę. Dieviškasis Mokytojas sėdi drauge su apaštalais prie bendro stalo. Jis ima į savo rankas duoną, laimina ją ir sako: «Imkite ir valgykite, tai yra mano kūnas». Paėmęs toliau vyno taurę, Jis dėkoja ir sako: «Gerkite iš jos visi, nes tai yra mano kraujas naujosios sandoros, kurs bus išlietas už daugelį nuodėmėms atleisti» (Mat. 26, 26-27). Pasakęs tai, Jis pats padalina perkeistą duoną ir vyną savo apaštalams. Tai buvo pirmasis duonos ir vyno peresminimas į Kristaus Kūną ir Kraują, pirmoji šv. mišių konsekracija. Drauge tai buvo ir pirmoji pasaulyje komunija. Konsekracija kartoja ir kartosis kiekvienose šv. mišiose, kur tik jos buvo, yra ar bus laikomos. Kartoja taip pat ir Komunija, kur tik yra altorius ir ją priimą tikintieji. Vyksta V. Jėzaus žodžiai: «Tai darykite mano atsiminimui» (Luk. 22, 19). «Kiek kartų jūs valgysite tą duoną ir gersite tą taurę, jūs skelbsite Viešpaties mirtį, iki jis ateis» (1 Kor. 11, 26).

Eucharistijos medžiaga.

4. Švč. Eucharistijos medžiagą sudaro kvietinė duona arba plotkelė ir tikras vynuogių vynas.

Šią medžiagą pavartojo pats Jėzus per Paskutinę Vakarienę. Tai rodo aiškiai Jo žodžiai ir tuo metu buvę Palestinoje papročiai. Ten prie stalo buvo vartojama kaip tik kvietinė duona ir tikras vynuogių vynas. Todėl bet kokia kita duona, pvz., ruginė ar miežinė, konsekracijai netinka. Vakarų arba Lotynų Bažnyčioje šv. mišiose vartojama duona yra nerauginta — panis azymus. Tuo tarpu Rytų Bažnyčioje šiam reikalui vartojama duona yra rauginta — panis fermentatus. Be to, Vakarų Bažnyčioje vartojama duona turi apskritos ostijos išvaizdą, o Rytų Bažnyčioje — keturkampio pavidalą.

Vynas privalo būti išspaustas iš tikrų ir nusirpusių vynuogių. Betkokie kiti skysčiai, pvz., vaisių sultys, vaisių ar uogų vynas mišioms netinka. Vynuogių vynas gali būti baltas ar raudonas, nors patogumo sumetimais, bent Vakarų Bažnyčioje, paprastai vartojamas tik baltas. Jo stiprumas nėra nustatytas, bet privalo turėti alkoholio, nes vynas be alkoholio nėra tikras vynas.

Vynas maišytinas yra su mažu, vos kelių lašų, vandens kiekiu. Toks jau buvo paproptys Kristaus laikais Palestinoje. Be to, šis mišinys turi dvasinės reikšmės. Jis vaizduoja dvejopą V. Jėzaus prigimtį, būtent, dievišką ir žmogišką, ir iš Jo ant kryžiaus perverso šono ištekęsį kraują ir vandenį.

Eucharistijos forma.

5. Eucharistijos formą sudaro šie žodžiai: «Tai yra mano kūnas — Tai yra mano kraujo taurė».

Tai tie patys žodžiai, kuriais V. Jėzus pirmą kartą perkeitė duoną ir vyną į savo kūną ir kraują. Šiuos esminius Eucharistijos formos žodžius lydi maži, Bažnyčios prijungti ir įsakyti, priedėliai.

II. EUCHARISTIJOS VAISIAI IR REIKALINGUMAS

Eucharistijos vaisiai

I. Svarbiausieji Eucharistijos vaisiai yra šie :

a) ji maitina mūsų sielą ;

Eucharistija padidima mūsų sieloje pašvenčiamąją malonę, pagilina ir sustiprina įdiegtąsias dorybes bei šv. Dvasios dovanas. Ji apskiai teikia mums veikiamųjų malonių, kurios sėkmingai palaiko ir atbaigia mūsų malonės gyvenimą. Visa tai yra sielos maistas.

Šis maistas mūsų sielai yra tas, kas kūnui žemiškas maistas. Kaip žemiškas maistas stiprina ir palaiko kūno gyvybę, taip Eucharistija — sielos gyvybę. Kaip be žemiško maisto neįmanoma išlaikyti kūno sveikatos, taip be eucharistinės duonos negali išsilaikyti, juo labiau klestėti, sielos gyvenimas. Žemiško maisto nutraukimas neša mirtį kūnui, eucharistinės gi duonos nevartojimas rengia ir iššaukia sielos mirtį.

b) ji suveda mus į ypatingą santykį su Kristumi ir Jo mistiniu arba dvasiniu kūnu ;

Tai artimiausias malonės ir meilės santykis. Jis nėra vien moralinis, koks yra tarp artimų prietelių jų tarpusavio meilės dėliai. Eucharistijos sukurtasis meilės santykis yra žymiai tobulesnis. Bažnyčios tėvai jį lygina su tuo santykiu, kuris yra tarp miltų ir rūgšties, tarp medžio ir jo šakų, tarp ugnies ir joje įkaitintos, tiesiog, degančios geležies. Eucharistijoje tikinti siela taip artimai susijungia su Kristumi, jog lyg ir alsooja Kristaus gyvenimu. Ne veltui Išganytojas pareiškia : « Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas pasilieka manyje, ir aš jame » (Jon. 6,57).

c) ji malšina mūsų kūniškumą ir geidulius ;

Tai maistas, kuris gimdo nekaltas sielas, ugdo jose Dievo meilę, naikina visa, kas tik galėtų jas nuo Dievo nukreipti.

d) ji yra garbingo mūsų iš numirusių prisikėlimo laidas ;

Šiąją mūsų privilegiją yra aiškiai užtikrinęs mums dieviškasis Mokytas, sakydamas : « Jei nevalgysite Žmogaus sūnaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo. Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš prikelsiu jį paskutinę dieną » (Jon. 6, 54-55). Eucharistija laiduoja mūsų kūno prisikėlimą, ne tik tuo, kad ugdo ir palaiko mumyse antprigimtinį gyvenimą, bet ir tuo, kad ypatinai glaudžiai susieja mus su Kristumi, mūsų kūną ir kraują su Jo švč. Kūnu ir Krauju.

e) ji teikia mums daug dvasinės paguodos ir džiaugsmo.

Malonu kartais pabuvoti vienam ar kitam žemiškam pobūvyje, meniškam parengime. Bet žymiai daugiau ir kilnesnio džiaugsmo duoda mums bendravimas su Kristumi Eucharistijoje. Šis bendravimas pripildo sielą ne žemiško, bet antprigimtino džiaugsmo. Visai pagrįstai kalbama Eucharis-

tijos teikimo liturgijoj : « Pateikei jiems iš dangaus duonos, turinčios savyje visokio džiaugsmo ».

Eucharistijos reikalingumas

2. Eucharistijos sakramentu reikia naudotis :

a) tai įsakė pats Kristus ;

« Mano kūnas tikrai yra valgis, ir mano kraujas tikrai yra gėrimas. Iš tikrųjų, iš tikrųjų, sakau jums, jei nevalgysite Žmogaus šūnaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo » (Jon. 6, 56 ; 54).

b) tai daryti liepia Bažnyčia.

Visuotinis Tridento susirinkimas sako : « Jei kas neigtų, kad visi ir atskiri tikintieji, atėję į protą, privalo kasmet, bent Velykų metu, priimti šv. Komunią, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. 13, c. 9). Bažnyčios gi Teisynas pastebi : « *Kiekvienas bet kurios lyties tikintysis, kai ateina į protą, privalo kartą metuose, bent Velykų laiku, priimti Eucharistijos sakramentą.* » Patariama ši įsakymą įvykdyti savo parapijoje... Velykinės komunijos įsakymas saisto ir tuomet, kai jis dėl kurios prižasties nebuvo nustatytu laiku įvykdytas » (Kan. 859). Įsakymas, įpareigojantis nesubrendusius priimti komunią, liečia taip pat, ir tai pirmoje eilėje, tuos, kurie privalo jais rūpintis, būtent, tėvus, globėjus, nuodėmklausį, auklėtojus, kleboną (Kan. 860).

Dievo įsakymo pareiga

3. Paties Dievo įsakymu privalu priimti Komunią :

a) mirties pavojuje ;

Žmogui tenka tuomet kovoti paskutinę kovą su savo išganymo priešais. Nuo jos pasisiekimo ar nepasisiekimo pareina amžinasis žmogaus likimas. Eucharistija yra sėkminga šioje kovoje pagelba ir ginklas.

Mirties pavojų čia reikia suprasti kiek plačiau. Reikia priimti šv. Komunią ne vien tada, kai mirtis jau tikrai neišvengiama, *kai ji jau žiūri į akis*, — in articulo mortis —, *bet ir tada, kai ji yra tik galima*, pvz., prieš pavojingą operaciją, sunkų gimdymą, ilgą ir pavojingą kelionę, prieš karo kautynes ir pan...

b) kaikuriais kitais atvejais.

Eucharistija yra sielos maistas. Išganytojas nenurodė, kaip dažnai reikia šiuo maistu naudotis. Tai padaryti paliko Bažnyčiai. Jos gi įstatymai reikalauja, kad visi ir atskiri tikintieji priimtų šv. Komunią bent vieną kartą per metus, būtent, Velykų laiku. Tai minimalinis reikalavimas. Jei kas iš tikinčiųjų jo neįvykdo, tas tikriausiai nusikalsta ne vien Bažnyčios, bet ir Dievo įsakymui, kuris apskritai įpareigoja naudotis Eucharistija.

Be to, daug kartų žmogus patenka į ypatingas pagundas ar šiaip sielos gyvenimo sunkumus. Pats Dievas įpareigoja tuomet pavartoti visas padedančias atsilaikyti priemones. O Eucharistija čia yra labai tinkamas ginklas. Reikia todėl jo ir griebtis. Tai ne vien patarimas, bet ir pareiga.

III EUCHARISTIJOS TEIKĖJAS

Eucharistijos konsekruotojas

1. Reikia skirti dvejopą Eucharistijos teikėją : konsekruotoją ir jos davėją kitiems. Konsekruoti Eucharistiją yra kunigo teisė ir pareiga.

Vien kunigams V. Jėzus davė teisę ir galią paversti duoną ir vyną į Jo kūną ir kraują, kai per Paskutinę Vakarienę pasakė apaštalams : « Tai darykite mano atsiminimui » (Luk. 22, 19). Šie žodžiai buvo taikyti ne vien apaštalams, bet ir jų įpėdiniams kunigystėje, atsieit, vyskupams ir kunigams. « Jei kas sakytų, kad Kristus savo žodžiais — « Tai darykite mano atsiminimui » — nepadarė apaštalų kunigais, arba kad jiems ir kitiems kunigams nepavedė aukoti savo kūną ir kraują, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. 22, c. 1-1). Bažnyčios įstatymai vėl kartoja : « Galią atnašauti šv. mišių auką turi vien kunigai » (Kan. 802). Jokių įgaliojimų čia negali būti nes galia pašvęsti Kristaus kūną ir kraują yra surišta su kunigystės šventimu ir, kaip pats šventimas, taip ir šioji galia, niekuomet negali būti kam nors perleista ar prarasta. Todėl bet kokio kunigo įvykdyta konsekracija yra tikra, nors jis pats būtų ar nuo tikėjimo nukrypęs ar dorovėje pašlijęs.

Eucharistijos dalintojas

2. Paprastasis Eucharistijos dalintojas arba teikėjas kitiems yra irgi vien kunigas.

V. Jėzus tais pačiais žodžiais, kuriais davė apaštalams galią Eucharistiją Konsekruoti, davė taip pat ir teisę bei pareigą dalinti ją kitiems. Vieną ir kitą veiksmą turėjo Jis prieš akis, kai pasakė : « Tai darykite mano atsiminimui ». Tuo pasiremdamas, Tridento susirinkimas nustatė, kad pasauliečiai priimtų šv. Komuniją iš kunigų, o kunigai, laikydami šv. mišias, teiktų ją sau patys (Trid. sess. 13, c. 8).

Ypatingi atvejai

3. Vien ypatingais atvejais, vyskupui ar klebonui leidžiant, gali šv. Komuniją dalinti ir diakonas.

Diakonas savo pašaukimu yra kunigo padėjėjas. Todėl jam leidžiama laikiniais atvejais pakeisti kunigą ir Komunijos dalinime, pvz., kai kunigas turi klausyti išpažinčių, sakyti pamokslą ar atlikti kitus neatidėtinus patarnavimus. Diakonas ypač gali tai daryti, kai gresia mirties pavojus ir ligonis gali numirti be Komunijos arba kai yra pavojus, kad gali būti išniekinta pati Eucharistija.

Gresiant mirties pavojui ir nesant kunigui, viatiką teikti gali net pasauliečiai.

Šiuoju atveju susiduria du įsakymai : Dievo, įpareigojantis mirties valandoje priimti šv. Komuniją, ir Bažnyčios, draudžias pasauliečiams liesti Eucharistiją. Be abejo, Dievo įsakymas nugali Bažnyčios. Istorijoje yra gausiai pavyzdžių, kad tikintieji pasauliečiai nešė Komuniją kitiems, pavaduodami kunigus. Taip buvo pirmaisiais krikščionijos amžiais, taip buvo prancūzų revoliucijos laikais ir net paskutinio krikščionių persekiojimo metu Meksikoje. Pasauliečiai nešė šv. Komuniją kunigams ir tikintiesiems, esantiems kalėjimuose.

Eucharistijos teikimas

4. Eucharistiją galima dalinti tik tinkamu laiku.

Komuniją galima dalinti kasdien, išskyrus Didįjį Penktadienį ir dalimi Didįjį Šeštadienį. Didįjį Penktadienį Komuniją galima duoti tik sunkiai sergantiems ligoniams, kaip viatiką, o Šeštadienį galima dalinti ir šiaip tikintiesiems, bet tik per šv. mišias arba tuojau prieš jas bei po jų (Kan. 867).

Apskritai, neleidžiama Komuniją dalinti, juo labiau nešti, už bažnyčios sienų, naktį. Tik tais atvejais, kai ligonis yra tame pat name, pvz., ligoninėje ar prieglaudoje ir jam sunku laukti ryto nevalgius, galima duoti Komuniją ir naktį. (Pal. Rituale Romanum, tit. 4, c. 4, n. 16).

Paprastai Komuniją galima dalinti tik tomis valandomis, kai laikomos mišios. Galimos išimtys, kai yra rimtas reikalas, pvz., klausyta išpažinčių iki po mišių, o kartais net vakare (Kan. 846).

Viatiką nešti galima visuomet, vadinasi, tiek dieną, tiek naktį.

Komuniją galima teikti kiekvienoje bažnyčioje, koplyčioje, ar bet kurioje kitoje vietoje, kur tik laikomos šv. mišios. Bet per mišias teikiamos komunijos neleidžiama nešti taip toli, kad kunigas nematytų altoriaus (Kan. 869).

Šis nuostatas netaikomas ligoniams.

IV. EUCHARISTIJOS ĖMĖJAS

Komuniją gali priimti

1. Šv. Komuniją gali priimti visi, kurie yra pakrikštyti, turi intenciją ją priimti ir nėra sukliudyti.

Nekrikštytieji, nors tobulu gailėsčiu ir būtų įsigiję pašvenčiamąją malonę, negali Komunijos priimti. Ne troškimo, bet vien tikrasis arba vandenys, Krikštas įgalina žmogų priimti kitus sakramentus.

Bažnyčia draudžia duoti šv. Komuniją tiems, kurie dar nėra atėję į protą ar jį nustoję, taip pat tiems, kurie tą dieną Komuniją kartą jau yra priėmę. Draudžiama duoti Komuniją tiems, kurie dėl kurių nors priežasčių yra Bažnyčios ekskomunikuoti, interdiktuoti, kurie dėl savo viešų nusikaltimų yra netekę garbės, šiaip nedorai gyvena, kol pasitaiso bei atitaiso duotą papiktinimą (pal. kan. 855, 2260, 2275).

Neleidžiama duoti Komunijos kūdikiams ir vaikams, dar neatėjusiems į protą ir nuolatiniais bepročiams. Sakramento pagarba reikalauja, kad jį priimantieji būtų sąmonėje ir nusivoktų, kas jis yra ir kaip jam pasirengti.

Tie, kurie gimė kurti-nebyliai ir kurių todėl nebuvo galima parengti, prilygtini yra kūdikiams. Todėl ir jiems Komunijos negalima duoti, nes jie neturi reikiamos sąmonės.

Eucharistijos pagarba reikalauja, kad ji būtų duodama tik tiems, kurie ją gali priimti be pavojaus išniekinti.

Čia paprastai turima prieš akis ligonius. Savaime suprantama, išniekinimo pavojus turi būti rimtas, o ne tik tariamas. Pvz., ligoniai, kurie smarkiai kosi, jei tik bent protarpiais nurimsta, šv. Komuniją gali priimti, o mirties pavojuje net privalo. Tas pat pasakytina ir apie tuos, kurie dažnai

vemia. Ir jiems Komunią galima duoti, jei tik jie nurimsta ir galima pasitikėti, kad šventuosius pavidalus galės nuryti. Kliedintiems, jei tik jie turi blaivių protarių, Komunią galima duoti, ypač mirties pavojuje.

Ligoniai, nustoję sąmonės, yra prilygintini kūdikiams. Jiems todėl neleistina Komunią priimti. Išimtis darytina tik tuomet, kai jie rodo norą ją priimti ir galima pasitikėti, kad jos neišniekins, pvz., išmesdami iš burnos. Pas doro gyvenimo asmenis intencija priimti Komunią reikia visuomet prileisti, kol nėra priešingų įrodymų. Žymiai blogiau su tais, kurie gyveno nedorai, religijos dalykams buvo atšalę, abejingi ir netikėtai sąmonės neteko, pvz., nusigėrę, primušti, pašauti, ypač nusikalstamojo darbo metu. Tokiems asmenims Komunią paprastai yra atsakytina. Savaimė suprantama, mirštančiųjų pagelbą reikia jiems teikti, bet ne duodant Komunią, o tik sąlyginį išrišimą ir Paskutinį Patepimą. Tiems asmenims, kurie yra nepilnos sąmonės, ar nepilno proto, bet bepročiai nėra, o taip pat tiems, kurie dėl senatvės yra taip suvaikėję, jog sunkiai atskiria dvasinę duoną nuo kasdieninės, Komunią galima duoti. Jie paprastai nesudaro jokio išniekinimo pavojaus. Mirties atveju ir Velykinę Komunią jiems net reikia duoti.

Pirmoji Komuniija

2. Dėl pirmosios Komunijos reikia laikytis šių dėsnių :

a) vaikams, kurie dėl savo nesubrendimo šio sakramento dar nepažįsta, Komunijos teikti negalima ;

Tokiais laikytini paprastai iki septynerių metų amžiaus visi vaikai. Be abejo, pasitaiko išimčių, bet jos yra retos.

b) mirties pavojuje vaikams šv. Komunią galima duoti, jei tik jie jau sugeba atskirti eucharistinę Duoną nuo paprasto maisto ;

Tokio sugebėjimo vaikai paprastai parodo jau apie šeštuosius, kartais net penktuosius metus. Atsidūrus tokiems vaikams mirties pavojuje, jų globėjai, ar klebonas privalo rimtai ištirti jų subrendimo būklę ir, jei tik galima, Komunią teikti.

c) ne mirties pavojuje būtina yra, kad vaikai turėtų gilesnį religinį supratimą ;

Jie privalo žinoti bent tas tiesas, kurios yra būtinos išganymui, atseit, taip vadinamas keturias tikėjimo tiesas, ir sugebėti maldingai bei su pagarba priimti šv. Komunią. Tokį pažinimą bei sugebėjimą vaikai dažniausiai parodo jau apie septintuosius amžiaus metus. Nuo šio tat amžiaus pradeda juos saistyti ir pareiga imti Komunią, ypač Velykinę.

d) apie vaikų pribrendimą ir tinkamumą Komunijai sprendžia klebonas, nuodėmklausis, tėvai ir globėjai.

Sąlygos vaisingumui

3. Kad Komuniija būtų verta ir vaisinga, reikia :

a) kad jos ėmėjas turėtų pašvenčiamąją malonę ;

Eucharistija — gyvųjų sakramentas. Todėl ją imantiesiems pašvenčiamoji malonė yra būtina. Priimti Komunią, turint sunkią nuodėmę,

būtų didžiausia šventvagystė. Toks ėmėjas ne tik neturėtų iš Komunijos jokios naudos, bet būtų vertas skaudaus pasmerkimo, kurį šv. Povilas vaizduoja šiais žodžiais: « Kas valgo tą duoną ar geria Viešpaties taurę nevertai, tas bus kaltas Viešpaties kūnu ir krauju... tas valgo ir geria sau teismą » (1 Kor. 11, 27; 29).

b) kad visi, kurie jaučiasi sunkiai nusidėję, prieš tai atliktų išpažintį;

Nors tobulas, iš Dievo meilės einąs, gailestis naikina žmoguje sunkią nuodėmę ir įdiegia jo sieloje pašvenčiamąją malonę, bet vien juo tenkintis negalima. *Sunkiai nusidėjusieji prieš Komuniją turi atlikti išpažintį.* Tobulu gailesčiu galima tenkintis tik tada, kai nėra nuodėmklausio, o šv. Komuniją reikia priimti. Tridento susirinkimas visu griežtumu pabrėžia: « *Nė vienas, kuris jaučiasi sunkiai nusidėjęs, nors ir labiausiai gailėtusi, neturi artintis prie šv. Eucharistijos, kol nėra atlikęs išpažinties* » (Trid. sess. 13, c. 7).

c) išpažintis labai patariama visiems, kurie tik rengias Komunijai, nors ir nebūtų sunkiai nusidėję.

Išimčių sudaro tie, kurie dažnai priima šv. Komuniją. Jie gali tenkintis dvisavaitine ar net ir retesne išpažintimi. Išpažintis yra tinkamiausias būdas užsitikrinti pašvenčiamąją malonę ir iš viso Komunijai pasirengti.

Pasirengimas kūnu

4. Eucharistijai priimti reikia pasirengti ne vien tik siela, bet ir kūnu. Todėl:

a) einantieji prie Dievo stalo turi būti padoriai apsirengę;

To reikalauja šio sakramento pagarba. Juk Eucharistijos stalas yra gražiausia puota. Kiekvienos Komunijos diena — tikra šventė. Todėl reikia šią dieną vertinti. Moterys neturi artintis prie Eucharistijos stalo, būdamos apsinuoginusios taip, jog įžeistų padorumo jausmus ir piktintų kitus. Kariškiai neturi artintis su ginklais, nes meilės puotoje neprivalo žvangėti ginklai.

b) besitarianantiems prie Eucharistijos privalu apsišvarinti

Savaime suprantama, kūnas ir drabužiai nesudaro kliūties vaisingai priimti Komuniją, bet sakramento pagarba reikalauja švaros ir puošnumo. Mėnesinė ar pirmosios po gimdymo dienos, net naktį turėti moterystės santykiai, jei tik jie buvo padorūs, nekliudo priimti Komuniją (Noldin, De Sacramentis, 149 psl.).

Natūralinis pasninkas.

5. Priimantiems Komuniją nuo pat vidurnakčio, atseit, nuo 24 valandos, reikia būti nieko nevalgusiems ir negėrusiems, išskyrus natūralų vandenį, kitaip sakant, jie turi būti išlaikę natūralinį pasninką.

Tinka, kad Dangaus Duona būtų priimta prieš kurį kitą maistą. Todėl Bažnyčia ir nustato: « *Kas nėra išlaikęs natūralinio pasninko, neturi būti prileistas prie šv. Komunijos, nebent tik mirties pavojų* » (Kan. 858). Tačiau

pagal naują popiežiaus Pijaus XII patvarkymą, natūralus vanduo, t. y. be jokių kitų chemiškų priemaišų, eucharistinio pasninko nelaužo.* Kas rimtai abejoja, ar buvo kas nors po vidurnakčio suvalgyta, arba ar tai įvyko jau po 24 valandos, tas gali šv. Komuniją priimti. Abejojant natūralinio pasninko sulaužymu, nėra reikalo susilaikyti nuo Dievo stalo.

Vidurnaktis prasideda, kai laikrodis *pradeda mušti 24 valandą*. Valandas galima skaičiuoti pagal vietos, vidurinės Europos ar net kurį kitą vietos įstatymų nustatytą laiką, pvz., žiemos ar vasaros laiką (pal. kan. 33)

Pasninko sulaužymas

6. Natūralinį pasninką sulaužoma, kai:

a) kas nors suvalgoma ar išgeriama, išskyrus natūralų vandenį, po 24 valandos, vistiek, ar tai padaroma su sąmone ar net be jos;

b) suvalgoma ar išgeriama kas nors iš tokių daiktų, kurie bendru žmonių supratimu yra valgis ar gėrimas, išskyrus, žinoma, natūralų vandenį;

Tokiais daiktais yra visa tas, ką organizmas suvirškina. Nesuvirškinami daiktai, pvz., geležies gabalukai, stiklas, vaisių sausi kaulėliai, medžio gabalėlis, siūlas ir pan., nėra valgis, nes šių daiktų organizmas negali suvirškinti.

c) valgomasis ar geriamasis daiktas patenka į burną iš išorės;

Valgyti, vadinasi, imti ką nors į burną iš išorės. Todėl, jei praryjama iš vakaro tarp dantų užsilikę maisto gabalėliai, iš liežuvio ar šiaip iš burnos, sakysime, tekas kraujas, burnoje susidariusios seilės, tai natūralinis pasninkas nesulaužomas, nes prarytieji daiktai nėra iš išorės.

d) praryjamasis daiktas paimamas, kaip valgis ar gėrimas

Pav., kurie praryja netyčiomis į burną patekusį uodą, musę. Nesulaužo pasninko ir tie, kurie įkvėpuoja valgio ar gėrimo garus, kvapsnį, rūko. Visa tai nėra nei valgis, nei gėrimas.

Komunija valgius ar gėrus.

7. Kad būtų galima priimti šv. Komuniją, valgius ar gėrus reikia:

a) būti mirties pavojuje;

Mirties pavojus jau yra, kai rimtai bijoma, kad ligonis gali greitai numirti. Nėra būtina, kad jis jau merdėtų ar kad mirtis būtų jau neišvengiama.

b) būti tokioje būklėje, kad mirtis tikrai gręstų, jei ne dėl ligos, tai dėl bet kurios kitos priežasties;

* Pal. Const. Apost. «Christus Dominus», A.A.S., 1 (1953) 22.

Tokioje būklėje yra, pvz., pasmerktieji mirti ir laukia mirties sprendimo įvykdymo; kariai, mobilizuojami į karą ar einą į kautynes. Vadinasi, šiais atvejais galima priimti Komunią, nors būtų gerta ar valgyta. Šie atvejai tikrai priylgsta mirties pavojui dėl ligos.

c) kad reikalas apsaugoti Eucharistiją verstų duoti Komunią jau valgiusiems;

Tokios aplinkybės kartais susidaro, kai yra pavojus, jog įsiverš tikėjimo priešai ir išniekins Eucharistiją.

d) kad ligonis dėl savo ligos negalėtų išlaikyti pilno eucharistinio pasninko.

Pagal naują popiežiaus Pijaus XII patvarkymą, ligoniai, net ir negulintieji, kurie dėl savo ligos negali be didelių sunkumų išlaikyti pilno eucharistinio pasninko, gali ko nors išgerti, išskiriant, žinoma, alkoholinius gėrimus. Taip pat gali priimti ir vaistų tiek skysčio, tiek neskysčio formoje, tik svarbu, kad skysčio formos vaistai nebūtų alkoholiniai, ir neskysčio — kad nebūtų paprastas valgis, neturįs jokio ryšio su ligos gydymu. Reikia, kad ligoniai, besinaudoję šiomis privilegijomis, turėtų nuodėmklausio pritarimą.*

Minėtomis privilegijomis gali naudots ir sergantieji kunigai, net ir negulintieji, kurie nori laikyti mišias, ar tik priimti šv. Komunią.**

e) kad būtų speciali dispensa.

Popiežius Pijus XII, atsižvelgdamas į šių dienų reikalavimus, dispensuoja tuos tikinčiuosius nuo pilno eucharistinio pasninko, kurie be didelio nepatogumo negali jo išlaikyti. Tokiu būdu jie gali ko nors išgerti (išskyrus alkoholinius gėrimus) ir tik ne vėliau, kaip vieną valandą prieš priimant šv. Komunią.

Minėtą *didelį nepatogumą* sudaro šios trys priežastys:

1) varginas darbas, pradėtas dar prieš priimant šv. Komunią;

Tokie yra fabrių, susisiekimo įstaigų, bei priemonių nuolatiniai darbininkai, kurie pasikeisdami dirba dienomis ir naktimis. Taip pat tie, kurie iš pareigos, ar iš artimo meilės naktimis budi, pav. ligonių slaugytojai, naktiniai sargai, etc. Taip pat ir tos gimdyvės bei šeimnininkės, kurios, prieš ateisiant į bažnyčią, jau ilgas valandas yra dirbusios namų ruošoje.

2) vėlesnis šv. Komunijos priėmimo laikas;

Tokie atvejai esti, kai tikintieji tegali turėti kunigą savo tarpe tik vėlesnėse valandose, pav. misijose ar šiaip parapijose, kur yra maža kunigų. Panašiai yra ir su moksleiviais, kurie eidami į mokyklas, norėtų ryte priimti šv. Komunią, bet susidaro nepatogumas sugrįžti vėl į namus pusryčiams. Šiuo atveju jie gali priimti šv. Komunią papusryčiavę (skysčio formoje).

* Pal. Const. Apost. « Christus Dominus, » A.A.S., I (1953) 22.

** Instructio S. Officii, A.A.S., I (1953) 48.

3) ilgokas kelias į bažnyčią ;

Kelias skaitomas ilgoku, jei bent 2 km. einama pėsčiomis. Vykstantiems su susisiekimu priemonėmis, kelias, be abejo, privalo būti atitinkamai ilgesnis.

Norintieji pasinaudoti minėtomis privilegijomis, privalo gauti nuodėmklausio pritarimą.*

Komunija popietinėse mišiose.

8. Aplinkybėms reikalaujant ir vietos Vyskupui leidžiant, gali būti laikomos mišios ir popietiniu bei vakariniu metu, tik ne anksčiau 16 val. Tikintieji, norį per tokias mišias priimti šv. Komuniją, gali įprasto valgymo metu vartoti, atsižvelgiant į vietos papročius, ir alkoholinių gėrimų, kaip vyną, alų ir pan., bet tik saikingai. Tačiau likierių ir kitokių svaiginančių gėrimų šiuo atveju negalima vartoti. Šios rūšies pasistiprinimas turi baigtis ne vėliau, kaip tris valandas prieš priimant šv. Komuniją. Bet ir po šio pasistiprinimo dar galima vartoti skysčio (išskyrus jau bet kokią alkoholinių gėrimų rūšį) iki vienos valandos tarpo prieš priimant šv. Komuniją.

Pastebėtina, kad tikintieji paprastai tik vieną kartą dienoje gali priimti šv. Komuniją ; todėl kas tos pačios dienos rytą priėmė šv. Komuniją, tas negali tos pačios dienos vakarą vėl ją priimti. (Can. 857).

Minėtų privilegijų taikymas kunigams.

9. Kunigai, nors ir nesergantieji, bet turėdami pakankamą priežastį, gali prieš laikydami mišias ko nors išgerti (išskyrus alkoholinius gėrimus) vieną ar daugelį kartų, bet tik nevėliau, kaip vieną valandą prieš pradėdant mišias.

Toji pakankama priežastis yra trejopa :

- a) vėlesnis celebravimo laikas. Pav., po 9 val.
- b) sunkus pastoracinis darbas. Pav., kai jau nuo pat ankstyvo ryto, arba ilgomis valandomis dirbama pastoracijoje.
- c) ilgoka kelionė. Pav., apie 2 km. eita pėsčiomis. Aišku, naudojantiems susisiekimu priemonės, kelias turi būti proporcingai ilgesnis.

Pažymėtina taip pat, kod kunigai, kurie laiko 2 ar 3 mišias su pertraukomis, gali pirmosiose mišiose išgerti abliucijas, bet atliktas tik su vandeniu, nes jis eucharistinio pasninko jau nelaužo. Bet jei kas iš neapsižiūrėjimo abliucijoje panaudotų vyno, tas vistiek dar gali laikyti 2-sias arba ir 3-sias mišias. Tačiau, kurie laiko 3 mišias be pertraukos, (per Kalėdas ir Vėlinėse) tie privalo laikytis ligšiolinių abliucijas liečiančių taisyklių.**

* Pal. Const. Apost. « Christus Dominus, » A.A.S., I (1953) 22.

** Instructio S. Officii, A.A.S., I (1953) 48.

Kunigai, laikantieji popietines mišias, eucharistinio pasninko atžvilgiu laikosi tų pačių privilegijų, kuriomis naudojasi ir visi kiti tikintieji, priimą per popietines mišias šv. Komuniją.*

Dažna Komunija

10. Dėl dažnos Komunijos, atsieit, kuri priimama jei ne kasdien, tai bent keletą kartų savaitėje, pasakytina štai kas :

a) ji labai patartina ir palaikytina ;

Jau visuotinis Tridento susirinkimas išreiškė pageidavimą, kad tikintieji, dalyvaudami šv. mišiose, priimtų ne vien dvasinę Komuniją, bet ir sakramentinę (pal. Trid. sess. XXII, c. 6 ; sess. XIII c 8). Šį pageidavimą ypač karštai parėmė popiežius Pijus X, kuris dažną Komuniją ne vien pagyrė, bet aiškiai aptarė ir žymiai palengvino jos priėmimo sąlygas (pal. Sacra Tridentina synodus, Pii X, d. 20 Dec. 1905). Šių dienų Bažnyčios kanonų šiuo reikalu nuostatai yra tokie : « Reikia skatinti tikinčiuosius, kad jie stiprintų save Eucharistijos duona dažnai, net kasdien, prisilaikydami Apaštališkojo Sosto šiam reikalui išleistų dekretų, kad šv. mišių dalyviai priimtų Komuniją ne vien dvasinę, bet ir sakramentinę » (kan. 863). Šv. Tomas, aiškindamas Bažnyčios mintį, priduria : « Šis sakramentas yra dvasinė duona. Todėl, kaip žemiška duona imama kasdien, taip dera kasdien imti ir šį sakramentą (Summa Theol. III, q. 80, art. 10).

b) jos vaisingumui reikalinga pašvenčiamoji malonė ir gera intencija ;

Net ir tie, kurie neturi pastoviai pašvenčiamosios malonės, gali artintis prie Dievo stalo. Be abejo, nuolatinė malonė būseną labai pageidaujama. Tačiau pakanka, jei pašvenčiamoji malonė turima, kai Komuniją priimama. Todėl kartkartėmis net laisvesniojo gyvenimo asmenys, jei tik jie rodo aiškių pasitaikymo ženklų, gali dažniau priimti Komuniją.

Gera intencija glūdi tame, kad Komuniją norima imti ne dėl žmonių akių ar šiaip kokio tuštumo, pvz., kad neišsiskirti iš draugų ar pažįstamųjų tarpo, bet dėl Dievo, būtent, kad Jam labiau būtų galima patikti, arčiau su Juo susijungti, gauti apščiau antprigimtinės paramos.

c) reikia čia laikytis nuodėmklausio patarimų bei nurodymų ;

Dažna Komunija turi savo istoriją ir nuostatus, kuriuos geriausiai žino nuodėmklausis. Todėl su juo reikia ir tartis bei laikytis jo nurodymų.

d) dažna Komunija palengvina pelnyti gausių atleidų.

Visi tie, kurie bent du kartu per mėnesį atlieka išpažintį, gali gauti visus per savaitę pasitaikančius atlaidus, nors jiems gauti yra įsakyta išpažintis.

Tokia pat privilegija naudojasi tie, kurie kasdien priima Komuniją. Ir jie gali gauti visus per savaitę pasitaikančius atlaidus be atskiros išpažinties. Vadinasi, čia pakanka eilinės išpažinties. Šios privilegijos nenustojama, nors kartkartėmis vieną-kitą dieną nuo Komunijos dėl rimtų priežasčių ir susilaikoma (Kan. 931).

* Instructio S. Officii, A.A.S., I (1953) 50.

V. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Eucharistiją, kaip sakramentą, pasakyta, eina šios išvados:

1. Eucharistija arba švč. Sakramentas yra viena giliausių katalikų mokslo tiesų ir paslapčių.

Toli gražu ne viską čia galima suprasti ir apimti protu, o juo labiau išreikšti žodžiais. Vien tikėjimo apšviestas protas šią paslaptį priima su meile ir prie jos prisiriša.

« Prieš taip didį Sakramentą
Pulkim, galvas leiddami,
Regim paslaptį tą šventą
Vien tikybės akimi ».

2. Eucharistija yra mūsų šventovių didžiausias turtas ir jų garbingumo pagrindas.

Bet kuri katalikų šventovė, nors ji būtų labai varginga ir nuošali, yra tam tikra prasme Nazareto ar Paskutinės Vakariinės namas. Juk čia nuolat pasilieka Kristus su savo dievyste ir žmogyste. Jis čia yra su Jį mylinčiomis sielomis, skleisdamas aplinkui jaukią religinę šilumą ir rimtį.

« Jis paliko Testamentą,
Ta švenčiausią Sakramentą.
Čia jis peni mus ir laukia
Į save meilingai traukia ».

3. Eucharistija yra mums tikro džiaugsmo šaltinis.

Tai Žmogaus-Karaliaus puota, paties Dievo gausiai padengtas stalas. Prie šio stalo esame pakviesti visi ir turime pilną teisę naudotis jo gėrybėmis. « Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apsunkinti, ir aš jus atgaivinsiu. Imkite sau mano jungą ir mokykitės iš manęs... taip jūs rasi- te savo sieloms poiso » (Mat. 11, 28-29).

Šventoji puota, kurioje Kristus imamas! Čia atnaujinamas Jo kančios prisiminimas, čia siela pripildoma malone, čia duodamas mums mūsų būsimosios garbės laidas! O sacrum convivium!

4. Eucharistiją turime lankyti ir ja naudotis.

Mes su malonumu lankome tuos, kurie daro mums gero, nepraleidžiamė nė vienos progos, neužėjė pas juos. Mes atveriamė jiems savo sielas, išpasakojamė savo džiaugsmus ir vargus, dėkojamė už jų gerumą. Tokiais privalomė rodytis ir Eucharistijoje esančiam V. Jėzui.

Mes turime panaudoti kiekvieną progą, kad Jį aplankytime mūsų bažnyčiose, kad Jam padėkotume, su Juo pasikalbėtume, pas Jį pasiguostume, Jį pagarbintume. Prie eucharistinio altoriaus laiptų turi virpėti mūsų sielos stygos džiaugsmo ir skaudžių išgyvenimų valandomis. Čia mes turime dažnai buvoti, pradėdami jaunatvę ir baigdami senatvę.

Eucharistijos Kristų mes turime dažnai įvesti į savo širdis šventajame duonos pavidale. Bet jei neturime galimybės to padaryti, tai bent dvasinėje komunikijoje, bent meile ir troškimu stenkimės atidaryti Kristui duris į savo širdis. Prie eucharistinio stalo leiskime bręsti, klestėti ir spin- duliuoti visam mūsų religiniam gyvenimui.

5. Su meile minėti Eucharistijos įsteigimo sukaktuves.

Mes esame pratę minėti didžiuosius gyvenimo įvykius. Eucharistijos įsteigimas yra vienas iš jų. Todėl kiekvienos metinės šio įvykio sukaktuvės mums turi būti tikra šventė.

Bažnyčia turi dvi Eucharistijos įsteigimui paminėti dienas: Didįjį Ketvirtadienį ir Dievo Kūno arba Devintinių šventę. Tikroji Eucharistijos įsteigimo diena yra Didysis Ketvirtadienis. Deja, šią dieną gaubia gilus liūdesys dėl Kristaus kančios ir mirties mąstymo. Didįjį Ketvirtadienį todėl Eucharistijos įsteigimas minimas tik tylomis, labiau vidiniai, maldomis, šv. Komunijos priėmimu. Visos viršinės minėjimo išskilmės nukeliamos į Devintinių dienas.

Tuomet Bažnyčia nieko nesigaili eucharistinio Kristaus garbei. Ji parodo tuomet visą savo liturgijos ir meno didingumą, puošnumą ir iškilmingumą. Eucharistijos Kristų ji tomis dienomis išstato viešai ant altorių, iškilmingose eisenose išneša į miestų gatves ir kaimų kelius, apsupa organizacijų vėliavomis, lydi gražiausiais himnais, giesmėmis bei maldomis. Tai didinga viso pasaulio tikinčiųjų šventė. Jos pradžios reikia jieskoti jau XIII šimtmetyje.

Šioji Eucharistijos įsteigimo minėjimo šventė turi būti ir mūsų kiekvieno širdies ir sielos šventė. Ir mes privalome su visu kuo kasmet į ją įsijungti.

« Tau lenkiuosi, Dieve,
Mums neregimam,
Ostijos paveiksle
Tikrai esamam.

Tau aš savo širdį
Duodu visiškai,
Nes gali ją tenkint,
Dieve, tu tiktai!

Pelikone Jėzau,
Viešpatie meilus,
Savo krauju plauki
Man širdies purvus! ».

6 § EUCHARISTIJA-AUKA

Eucharistija yra ne tik vienas iš septynių V. Jėzaus įsteigtų sakramentų, bet taip pat ir Naujojo Įstatymo vienintelė ir tikra auka. Ji paprastai vadinama šv. mišių arba Altoriaus auka.

I. EUCHARISTINĖS AUKOS SĄVOKA

Auka apskritai

I. Auka apskritai yra religinis veiksmas, kuriuo bet koks regimas daiktas aukojamas Dievui su tam tikromis nustatytomis apeigomis, patį daiktą sunaikinant arba bent pakeičiant, ir tuo

būdu Dievą pripažįstant augščiausiu ne tik visų daiktų, bet ir pačios gyvybės bei mirties Viešpačiu.

Platesne prasme auka vadinama kiekvienas Dievui pavedamas veiksmas. Todėl sakoma, kad žmogus paaukojo Dievui savo jaunatvę, sveikatą, gyvenimo patogumus ir visa, ką tik vertingo turėjo. Psalminin kaspareiškia, kad «auka Dievui yra susigraudinusi siela» (Ps. 50, 19).

Tačiau tikrąją prasme aukai reikia, kad būtų Dievui aukojamas koks nors regimas daiktas, nes auka yra viešas ir viršinis Dievo garbinimas. Reikia taip pat, kad tasai daiktas būtų aukojamas su tam tikromis, teisėtai nustatytomis apeigomis ir kad jis aukojimo metu būtų sunaikintas ar bent perkeistas Dievo visagalybei ir vyriausiajai valdžiai pripažinti bei išpažinti.

Auka ir religija

2. Auka yra senas religinis žmonių gyvenimo veiksmai.

Jis turi tiek amžių, kiek pati žmonija. Jau pirmųjų tėvų vaikai, Kainas ir Abelis, be abejo, tėvų pamokyti, teikė Dievui iš savo darbo vafsių aukų. (Pal. 1 Moz. 4,3 ir k.). Vos tik po tvano, iš laivo išėjęs Noė paaukojo Dievui geriausius nuo tvano išgelbėtus gyvulius. (Pal. 1 Moz. 8, 20). Apskritai nebuvo ir nėra tautos, kuri neturėtų religijos ir aukų. Skirtumas čia yra nebent tik toks, kad vienų tautų aukos buvo ir yra kiek tobulesnės nei kitų.

Ypač gausių aukų turėjo Dievo išrinktoji tauta. Daug aukos rūšių jai pats Dievas buvo nurodęs ir įsakęs. Tikrai nebuvo metuose tokios dienos, kad jos nebūtų buvusios aukojamos Jeruzalės šventykloje. Ypač tiršti deginamųjų aukų dūmai kildavo tenai per didžiąsias žydų tautos šventes, kaip antai, Velykų, Sekminių, Padangčių.

Auka ir žmogus

3. Auka yra glaudžiai susijusi su žmogaus prigimtimi.

Žmogus savo prigimtimi yra religinga būtybė. Kaip jam yra įgimtas protas ar valia, kaip savo prigimtimi jis yra linkęs į ieškoti tiesos ir gėrio, taip iš pačios prigimties jis yra linkęs ir į religiją. Pati prigimtis jį verčia garbinti Dievą, Jam dėkoti, reikale Jį permaldauti ir prašyti iš Jo naujų malonių. Be abejo, gražiausia žmogaus religingumui apraiška yra auka. Čia susieina visi keturi pagrindiniai religijos veiksmai, būtent: čia žmogus Dievą garbina, Jam dėkoja, Jį permaldauja ir iš Jo prašo naujų malonių. Čia yra aukos, kaip religinio veiksmo, visuotinio pagrindas.

Naujojo Įstatymo auka

4. Eucharistija yra vienintelė tikra Naujojo Įstatymo auka.

Visos Senojo Įstatymo aukos buvo netobulos. Jos turėjo labiau vien simbolinę reikšmę, nes žymėjo būsimą, nepalyginti tobulesnę auką. Todėl artėjant laiko pilnumui, pats Dievas pasakė per pranašus, kad visos iki tol buvusios aukos bus pakeistos nauja auka. «Kokia man nauda iš jūsų aukų gausumo! Aš juk sotus. Neduokite man tuščių aukų, Jūsų rankos pilnos kraujo. Jūs nusiprauskite ir nusivalykite» (Iz. 1, 11-17). «Aš neturiu jummyse pamėgimo ir dovanų aš nepriimsiu iš jūsų rankos. Nes nuo saulėtekio iki saulėleidžio didis yra mano vardas tarp tautų, ir kiekvienoje vietoje bus aukojama mano vardui tyra auka» (Mal. 1, 10).

Šioji pranašystė įvyko. Eucharistinė auka pakeitė visas Senojo Įstatymo netobulas, dažniausiai vien simbolines aukas. Ji yra vienintelė Naujajame Įstatyme auka. Ji aukojama kasdien ir labai daugelyje vietų. Katalikų Bažnyčia priskaito dabar apie 400,000 kunigų. Jie visi aukoja šv. mišių auką kasdien ir visuose pasaulio kraštuose : Europoje, Azijoje, Afrikoje, Amerikoje, Australijoje ir įvairiose vandenynuose išsimėčiusiose salose.

Mišios yra tikra auka

5. Eucharistija yra tikra auka.

Joje yra visos esminės aukos dalys : regimas daiktas, atseit, duona ir vynas, turiningos ir amžiais kurtos apeigos bei maldos, duonos ir vyno perkeitimas į Kristaus Kūną ir Kraują arba transsubstanciacija, tikslas — Dievo garbė, Jo permaldavimas, Jam padėka, iš Jo naujų malonių prašymas. Ne be reikalo Tridento susirinkimas pareiškia ir pabrėžia : « Jei kas sakytų, kad šv. mišiose Dievui aukojama ne tikra auka, arba kad jos aukojimas yra ne kas kita, kaip vien Kristaus pateikimas, kaip maisto, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIII, c. 1).

Mišių auką įsteigė Kristus

6. Eucharistinė arba šv. mišių auka yra ne žmonių ar Bažnyčios išgalvota, bet paties Kristaus įsteigta.

Kristus ją įsteigė per Paskutinę Vakarienę. Laikydamasis Mozės įsakymo, dieviškasis Mokytojas drauge su savo mokiniais valgė Velykų avinėlį. Baigdamas vakarienę, Jis ima į savo rankas duoną, laimina ją ir sako : « Tai yra mano kūnas, kurs už jus duodamas » (Luk. 22, 19). Po to Jis ima taurę su vynu, vėl laimina ir sako : « Tai yra mano kraujas naujosios sandoros, kurs bus išlietas už daugelį » (Mork. 14, 24).

Taip buvo atlaikytos pirmosios pasaulyje šv. mišios. Įvyko pirmą kartą perkeitimas duonos ir vyno į Kristaus Kūną ir Kraują. Šias mišias atlaikė vyriausiasis Kunigas, pats Dievas-Sūnus. Ten, Paskutinės Vakariinės bute, Jis pasiaukuoja nekruvinu būdu. Rytojaus dieną Jis savo pasiaukojimą pakartojo, bet jau kruvinu būdu, ant augštai Golotos kalne iškelto kryžiaus. Ten Jis pasiaukuoja už visus žmones, už visą pasaulį. « Tai yra mano kūnas, kurs išduodamas už jus. Tai mano kraujas, kurs bus išlietas už daugelį ».

Mišių auka kartojasi

7. V. Jėzus, atlaikęs pirmąsias šv. mišias, pavedė jas kartoti apaštalams ir visiems jų įpėdiniais kunigystėje.

Tą Jis padarė taip pat per Paskutinę Vakarienę. Atlikęs duonos ir vyno konsekraciją, dieviškasis Mokytojas padalina šv. Komuniją apaštalams. Po to Jis kreipiasi į juos ir sako : « Tai darykite mano atsiminimui » (Luk. 22, 19). Šiais žodžiais Jis įsakė apaštalams ir jų įpėdiniais kartoti tai, ką Jis pats atliko, atseit, perkeisti duoną ir vyną į Jo kūną ir kraują, dalinti šventuosius pavidalus kitiems. Kitaip sakant, Jis liepė kartoti eucharistinę auką. Jie tai ir daro. Jie vykdo ir vykdys savo dieviškojo Mokytojo paliepimą iki pasaulio pabaigai. Šv. mišių auka vyko ir vyksta puošniose didmiesčių bazilikose, didingose katedrose, paprastose parapijų bažnyčiose, skurdžiose misionierių padangtėse, kalėjimų koplyčiose, belaisvių ar koncentracijų stovyklų slaptose palėpėse. « Nuo saulėtekio iki saulėleidžio didis yra mano vardas tarp tautų ir kiekvienoje vietoje bus aukojama mano vardui tyra auka » (Ma. 1, 10).

II. EUCHARISTINĖS AUKOS VERTĖ

Vertinga auka

1. Šv. mišių aukos vertė yra be galo didelė.

Aukos, kaip ir kiekvienos kitos dovanos, vertė priklauso nuo dviejų dalykų: nuo jų aukojančio asmens garbingumo ir nuo aukojamojo daikto vertės. Juo garbingesnis ir tauresnis yra aukotojas ir juo vertingesnis yra aukojamasis daiktas, tuo vertingesnė pati auka.

Vyriausiasis šv. mišių aukotojas yra pats Kristus, antras švč. Trejybės asmuo, Dievas Sūnus. Kunigas yra tik Kristaus tarnas ir Jo įrankis. Aukojamasis daiktas irgi yra pats Kristus, Jo tikras kūnas ir kraujas. Visiškai tas pats Kristus, kuris kadaise pasiaukėjo už žmones ant Golgotos kalno, Mišiose Jis aukojasi ant altoriaus, tik aukojimosi būdas čia yra kitas. Ant Golgotos kalno Jis pasiaukėjo kruvinu būdu, čia Jis aukojasi nekruviniu, nes Jis daugiau nebekenčia ir nebemiršta. Aukojasi kunigui tarpininkaujant.

Todėl šv. mišių vertė turi būti begalinė. « Per šv. mišias », sako Tridento susirinkimas: « kryžiaus medis su visais savo vaisiais būva lyg pastatomas mūsų tarpe, kad galėtume jų pasiskinti sau ir kitiems » (Trid. sess. XXII, c. 1). O Tridento susirinkimo išleistasis katekizmas mišių esmę ir vertę taip apibūdina: « Mes išpažįstame, kad tai yra ta pati auka ir ta pačia privalo būti laikoma, kuri yra aukojama per amžius ir kuri buvo paaukota ant kryžiaus, nes yra viena ta pati aukos dovana, atseit, Kristus, mūsų Viešpats » (Cat. Romanus, I dalis, IV sk. 61 kl.). Šv. Povilas, aprašydamas mišių auką, pabrėžia: « kiek kartų jūs valgysite tą duoną ir gersite tą taurę, jūs skelbsite Viešpaties mirtį, iki jis ateis » (I Kor. II, 25).

Dar ne visa. Mišios yra Bažnyčios auka. Grynai privatinių mišių nėra, nes jose visuomet dalyvauja visa tikinčiųjų bendruomenė. Kunigas tėra Bažnyčios ir tikinčiųjų bendruomenės atstovas. Tai tikra prasmė vieša auka, nežinūrint, kur ji vyksta: didingoj bazilikoje, kaimo šventovėj ar misionieriaus pastogėj. Šioji aplinkybė mišių aukos vertę dar padidina. Tai aukų auka ir maldų malda. « Jei tu pažintum Dievo dovaną! » (Jon. 4, 10).

Gausūs vaisiai.

2. Neišsemiami yra šv. mišių aukos vaisiai. Ji yra.:

a) kilniausia priemonė pagarbinti Dievui ;

Garbinti Dievą xyra kiekvieno mūsų šventa pareiga. « Viešpatį savo Dievą garbinsi ir jam vienam tetarnausi » (Mat. 4, 10). Dievas, kaip augščiausia ir tobiliausia Būtybė, kaip dangaus ir žemės Valdovas, yra vertas didžiausios pagarbos. Mišios yra kilniausia šiajam tikslui priemonė. Nors vienerios mišios ir nors jos būtų paprasčiausios, turi čia daugiau vertės nei bet kokie kiti žmonių, net pačių angelų darbai. Jos vertesnės už visų šventųjų, visų išpažintojų ir kankinių atgailas, marinimosi veiksmus. Jos daugiau turi vertės, negu už tikėjimą pralietas kraujas ir patirta mirtis. Juk tai paties Dievo Sūnaus dangiškojo Tėvo garbei daroma auka. Su ja niekas negali lygintis.

b) geriausias būdas padėkoti Dievui ;

Už daug ką privalome dėkoti Dievui. Juk ką tik mes turime, esame iš Jo gavę. Jis mus sukūrė, davė protą, laisvą valią, sveikatą, parūpino gyvenimo sąlygas. Jis paskyrė mus amžinajai laimei ir parengė visa, ko

tik reikia, kad ją galėtume pasiekti. Jis įsteigė savo Bažnyčią, paliko joje šv. sakramentus ir šiaip gausiai įvairiausių malonių. Taigi «verta, teisinga, priderama ir išganinga, kad mes tau, Viešpatie, visuomet ir visur dėkotume» (mišių prefacija). Šv. Povilas sako: «Būkite dėkingi... Visa, ką jūs darote žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, dėkodami per jį Dievui ir Tėvui» (Kol. 3, 15; 17). Ir vėl: «Būkite pilni šventosios Dvasios..., dėkodami visuomet už visa Dievui ir Tėvui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu» (Ef. 5, 20).

Be abejo, Dievui padėką galime reikšti įvairiais būdais: jausmais, žodžiais, mintimis, savo ištikimybe, pasiaukojimu ir t. t.. Bet tinkamiausia šiam tikslui priemonė yra šv. mišios. Jose juk pats Kristus, kaip mūsų brolis, tarpininkas, gelbėtojas, dėkoja už mus dangaus Tėvui. Visas mūsų reiškiamas dėkingumas tėra mažos vertės, nes mes esame ne tik menki, bet dažnai ir nešvarūs dėkotojai. Bet Kristaus padėka, kurią Jis siunčia mūsų vardu šv. mišiose, yra neįkainuojama. Taigi, «dėkokime Viešpačiui, savo Dievui». Dekokimė Jam įvairiais kitais būdais, bet ypač šv. mišių auka.

c) sekmingiausia priemonė permaldauti ir atsilyginti Dievui;

Turime pagrindo rimtai susirūpinti, kaip Dievą permaldauti ir kuo Jam atsilyginti bei atsisteisti. Juk esame nusikaltę ir nusikalstame kasdien. Mūsų nuodėmės ir nedorybės ne kartą viršija mūsų galvos plaukų skaičių. Turime pagrindo dažnai kalbėti ir jaudintis: «Nusidėjau mintimi, žodžiu ir darbu! Mano didžiausia kaltė!» Taip, nusidėjome, sunkiai nusidėjome! Nusidėjome drauge su visa aplinka, kurioje gyvename. Buvome patys nešvarūs, purvina žemė, kurią mindžiojame. Tai platus, bauriai, labai bauriai dvokias liūnas! Tai labai nemalonu, bet, deja, tikra.

Kas gi daryti? Turime stengtis permaldauti Dievą ir Jam pagal savo menkas išgales atsisteisti. Bet kaip tai padaryti? «Mes turime pas Tėvą užtarėją, Jėzų Kristų, teisųjį; jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes: ne tiktai už mūsų, bet taip pat ir už viso pasaulio» (1 Jon. 2, 2). Jis davė atlygį dangaus Tėvui už mus ant kryžiaus. Jis maldauja ir aukojasi už mus taip pat Altoriaus aukoje. Tikrai, jei ne šioji auka, taip daugelyje vietų kasdien kartojama, gal mūsų žemė jau seniai būtų virtusi ne tik ašarų klone, bet ir tikro prakėlimo vieta. «Šv. mišios yra tikra permaldavimo auka, ir ji padaro, kad reikale mes gauname pasigailėjimą ir kitų malonių. Mišių auka permaldautas Viešpats duoda mums malonę atgailoti ir atleisti nuodėmes bei kaltes, nors jos būtų ir didžiausios» (Trid. sess. XXII, c. 2). «Jei kas sakytų, kad mišios yra tik garbės ir padėkos auka ir kad jos nėra permaldavimas, o tik kryžiaus aukos atminimas, arba kad jos teikia naudos tik tam, kuris priima šv. Komuniją, ir kad jos negalima aukoti už gyvus ir numirusius, atlyginti už nuodėmes bei bausmes arba kitiems reikalingas, tas tebūnie ekskomunikuotas» (Trid. sess. XXII, c. 2).

Taigi «jieskokite Viešpaties, kol jis galima rasti, šaukitės jo, kol jis arti» (Iz. 55,6).

d) galinga priemonė išprašyti Dievo palaimai ir pagalbai.

Mums reikia Devo pagalbos ir palaimos. Be jos mes esame bejėgiai tvarkyti savo žemiškuosius, juo labiau sielos reikalus. «Be manęs jūs nieko negalite padaryti» (Jon. 15, 5). Anot šv. Augustino, mes esame elgetos ir nuolat turime belsti į Dievo širdį.

Vartojama daug priemonių Dievo palaimai ir pagalbai išprašyti, bet galingiausia iš jų, be abejo, yra šv. mišių auka. Čia vėl pats Kristus mal-

dauja už mus. Jis, tarsi Mozė, ištisęs savo rankas, meldžiasi ant altoriaus, kai mums tenka vesti sunki ir lemtinga kova dėl savo amžinojo likimo ir šiaip gyvenimo reikalų. Kristus yra Dievas. Todėl Jo malda ir tarpininkavimas yra galingesnis negu Mozės. « Aš žinojau, kad tu (Tėve) visuomet mane išklausai » (Jon. 11, 42), kalbėjo V. Jėzus, prieš prikeldamas Lozorį iš numirusių. Kitaip juk ir būti negali.

Taigi, augštyti širdis, kai stovime prieš altorių, ant kurio aukojasi Kristus !

III. KAS EUCHATISTINĖS AUKOS VAISIAIS NAUDOJASI ?

Bažnyčia ir tikintieji

Šv. mišių vaisiais naudojasi :

a) visa tikinčiųjų bendruomenė ;

Šv. mišios yra Bažnyčios ir visos tikinčiųjų bendruomenės auka. Todėl didelė šios aukos vaisių dalis tenka pirmoj vietoj jai. Kiekvienos mišios papildo jos dvasinių gėrybių lobyną. Tai vyksta savaime, be jokio kunigo ar tikinčiųjų prisidėjimo.

b) mišias laikas kunigas ;

Jis yra Bažnyčios ir tikinčiųjų tarnas. Jis yra taip pat Kristaus tarnas ir įrankis. Iš visų tikinčiųjų jis arčiausiai stovi prie altoriaus. Todėl visai nenuostabu, kad jam tenka labai žymi kiekvienų mišių vaisių dalis. Jis įdeda į mišias nemažą duoklę, bet jis už tai gauna ir atlygį.

c) visi tie, kurie koku nors būdu mišioms patarnauja ;

Kiekvienas patarnaujantis mišioms yra, tarsi, antras Simonas Kirenietis, padedantis Kristui nešti kryžių į Golotos kalną. Simonas Kirenietis buvo gausiai atlygintas už Kristui suteiktą pagelbą. Atlyginamas taip pat kiekvienas, kurs padeda panaujinti Kristui Jo kryžiaus nešimą. Tuo gausenės tas atlyginimas, kuo artimesnis yra šv. mišioms patarnavimas.

d) visi mišių klausytojai ;

Mišių klausytojai nėra vien pasyvūs šios garbingosios aukos stebėtojai. Jie dalyvauja joje aktyviai. Todėl ji palaimingai veikia juos, berdama gausiai jaukių ir gaivinančių jų sielas spindulių.

e) ypač tie, už kuriuos mišios laikomos.

Juos kunigas, o per jį ir pats Kristus, taip sakant, pristato dangaus Tėvui. Tokiu būdu kiekvienose mišiose pasikartoja tai, kas įvyko per Pasukutinę Vakarienę. Tuomet dieviškasis Mokytojas savo kunigiškoje maldoje prašė Tėvą už apaštalus : « Aš už juos meldžiu... Pašventink juos tiesoje... Už juos aš pasišvenčiu pats save, kad ir jie būtų pašventinti tiesoje » (Jon. 17, 9 ; 17 ; 19).

IV. UŽ KĄ EUCHARISTINĘ AUKĄ GALIMA AUKOTI ?

Už gyvus ir numirusius.

1. Šv. mišias galima aukoti už visus, kurie tik pajėgūs yra pasinaudoti jų vaisiais ir už kuriuos Bažnyčia nedraudžia jas aukoti.

Mišių vaisiais, be abejo, nesinaudoja šventieji danguje. Jie jokios pagalbos jau nebereikalingi. Nesinaudoja mišių vaisiais ir pasmerktieji pragare. Jų nuopelnų laikas jau yra praėjęs, ir bet kokie malonių šaltiniai jiems yra užsidarę. Tų mišių vaisiai, kurios aukojamos už dangaus gyventojus ar patekusius į pragarą, eina į Bažnyčios dvasinį lobyną. Šiaip galima mišias aukoti tiek už gyvus, tiek už numirusius.

Draudžiama aukoti

2. Bažnyčia draudžia aukoti šv. mišias *viešai* :

a) už tuos, kurie yra viešai ekskomunikuoti (Kan. 2262, I §) ;

Vienas iš labiausiai apčiuopiamų bažnytinės ekskomunikos padarinių yra nubaustojo išskyrimas iš Bažnyčios viešai teikiamųjų dvasinių gėrybių ir aukojamų maldų.

b) už numirusius, kuriems Bažnyčia atsakė savo laidotuves.

Tokie yra : nekrikštytieji, viešai atpuolusieji nuo tikėjimo, eretikai, schizmatikai, priklausantieji masonų ar komunistų organizacijai, sąmoningi savižudžiai, mirusieji dvikovoje ar dėl joje gautų žaizdų, įsakiusieji sudeginti savo kūną, šiaip aiškūs ir vieši nedorėliai, pvz., vieši susimetėliai, ištvirtėliai, girtuokliai, plėšikai ir t. t. (pal. kan. 1240).

Čia išvardintiems asmenims atsakomos bažnytinės laidotuvės, jeigu jie prieš mirtį neparodė jokių atgailos ar pasitaisymo ženklų, pvz., nesišaukė kunigo ar jo nepriėmė, mirė per patį nusikaltimą, neatitaisė duoto papiktinimo ir pan... Už šiuos visus neleidžiama laikyti mišių ne tik laidotuvių dieną, bet ir 30 po mirties dieną, ar per metines sukaktuves. Taip daroma ne dėl kokios neapykantos, bet labiausiai dėl to, kad tokie asmenys laikomi amžinai žuvusiais ir reiškia viešas pasibiaurėjimas jų gyvenimu ir darbais.

Neleidžiama laikyti mišių už juos viešai, būtent, *paskelbus iš anksto bendruomenei*. Bet privačiai, vadinasi, bendruomenei nieko apie tai nežinant, leidžiama ir patariama už juos melstis ir aukoti šv. mišias, kad gerasis Dievas rastų galima parodyti ir jiems savo gailestingumą, nes tikrumoje nėra žinomas jų amžinas likimas.

Įvairios intencijos

3. Šv. mišias galima aukoti labai įvairiomis intencijomis.

Pvz., Dievui pagarbinti, Jam padėkoti, Jam atsilyginti, Jį permaldauti, išsiprašyti iš Jo visokių malonių ir pan... Galima aukoti sielos ir kūno reikalų intencijomis. Ypač gera ir girtina aukoti jas už numirusius, prašant, kad Dievas sutrumpintų ir palengvintų jiems skastyklos kančias.

Mišias galima tik užprašyti

4. Šv. mišių negalima nei užpirkti, nei nupirkti, o tik jas užprašyti.

Labai nevykę ir visiškai neteisingi yra išsireiškimai : kiek dabar kaštuoja mišios ? aš noriu užpirkti mišias ir pan... Mišių aukos negalima vertinti jokiomis žemiškomis gėrybėmis. Todėl jų negalima nei užpirkti, nei nupirkti, bet galima jas tik užprašyti.

Kadangi kunigas tarnauja altoriui ir iš jo turi pragyventi, tad jau nuo senų senovės yra išigalėjęs Bažnyčioje paprotys duoti mišių užprašymo proga didesnę ar mažesnę auką. Seniau šioji auka buvo duodama įvairių valgomųjų daiktų pavidalu. Bet dabartiniais laikais yra priimta kunigui duoti piniginę auką. Mat, pinigas atstoja visus kitus daiktus. Tikintieji, duodami šią auką, ne tik užprašo šv. mišias, bet taip pat atlieka ir savo pareigą išlaikyti bažnyčią ir jos tarnus, apie kurią kalba penktasis Bažnyčios įsakymas. Teisę imti iš tikinčiųjų aukas pabrėžia apaštalas šv. Povilas, sakydamas : « Darbininkas vertas savo algos » (1 Tim. 5, 18). Arba vėl : « Argi mes neturime teisės gauti valgyti ir gerti ?... Kas kada kareiviauja savo lėšomis ? Kas veisia vynuogyną ir nevalgo jo vaisių ? Kas gano bandą ir nevalgo bandos pieno ?... Ar jūs nežinote, kad, kurie darbuojasi šventykloje, valgo, kas yra iš šventyklos ? ; ir kurie tarnauja altoriui, gauna dalį iš altoriaus ? Taip ir Viešpats liepė tiems, kurie skelbia Evangeliją, gyventi iš Evangelijos » (1 Kor. 9, 4 ; 7 ; 13-14).

V. ŠV. MIŠIŲ KLAUSYMAS

Privalu mišių klausyti

1. Tikintieji, atėję į protą, privalo klausyti šv. mišių.

To reikalauja pagarba šv. mišių aukai. Tai skatina daryti šios aukos vaisiai, apie kuriuos jau plačiau kalbėta. Tai daryti įsako Bažnyčia. Ji reikalauja, kad visi tikintieji, kurie jau turi bent septynerius amžiaus metus, išklausytų mišių sekmadieniais ir privalomais šventadieniais. Tokie šventadieniai yra : Pirmoji Kalėdų diena, Naujieji Metai, Trys Karaliai, Kristaus dangun Ižengimas, Dievo Kūno arba Devintinių šventė, Nekaltas švč. Marijos Prasidėjimas, švč. Marijos dangun Ėmimo šventė arba Žolinė, kai kuriose vietose šv. Juozapo diena, šsv. apaštalų Petro ir Povilo diena, Visų Šventųjų šventė (Kan. 1247).

Mišių neišklausyti yra didelė nuodėmė.

2. Jei tikintieji, atėję į protą, sekmadieniais ir privalomais šventadieniais neišklauso mišių, sunkiai nusideda, nes laužo aiškų ir svarbų Bažnyčios įsakymą.

Tik rimta ir svarbi priežastis atleidžia nuo šios pareigos vykdymo. Tokios priežastys yra, pvz., reikalas slaugyti ligonį, prižiūrėti namus, saugoti vaikus, atlikti svarbią ir neatidėtiną kelionę, o taip pat blogas oras, liga, tolimas kelias ir pan...

Bažnyčios pageidavimas

3. Bažnyčia labai pageidauja, kad tikintieji klausytų mišių ne vien sekmadieniais ir šventadieniais, bet ir šiokiadieniais.

Be galo gražus yra paprotys pradėti kiekvieną dieną mišių išklausymu. Tuo parodoma pagarba mišių aukai ir jos vaisiams. Dar gražiau, jei tikintieji, klausydami mišių, priima ir šv. Komuniją, jei ne sakramentiniai, tai bent dvasiniai (pal. kan. 863).

Kaip mišių klausyti ?

4. Mišioms tinkamai išklausti reikia :

a) būti toje vietoje, kur jos laikomos ;

Vadinasi, reikia būti bažnyčioje, koplyčioje, aikštėje, šventoriuje, matyti mišių eigą ar bent iš ženklų nuvokti, kas vyksta prie altoriaus, sakydama, būnant vasarą šventoriuje, girdėti varpelį, giesmes, matyti mišių klausančius žmones.

Bažnyčios įsakymo neįvykdoma kai, klausomos mišios per radiją.

b) išklausti ištisų mišių ;

Vadinasi, privalu dalyvauti jose nuo pat pradžios iki pabaigai. Kas apleidžia esminę mišių dalį, atseit, nedalyvauja jose bent nuo konsekracijos iki komunijai, tas Bažnyčios įsakymo neįvykdo. Kas apleidžia tik nesminę dalį, būtent, dalyvauja nuo Credo ar net nuo prefacijos, po komunijos gi vėl išeina, ir daro taip iš apsileidimo ar nerūpestingumo, tas nusideda, bet Bažnyčios įsakymą įvykdo. Nusideda, nes yra įsakyta išklausti ištisų mišių, o ne vien jų dalies. Įsakymą įvykdo, kadangi išklauso esminių mišių dalių.

c) įsakymui įvykdyti pakanka išklausti bet kokių mišių : giedotų, skaitytų, iškilmingų, laikomų Vakarų ar Rytų Bažnyčios apeigomis, savo paprapijos ar kurioje kitoje bažnyčioje ;

d) vengti vien pasyviai stebėti mišias ;

Maža yra naudos iš klausymo, kai mišios praleidžiamos kaip kokioje kino ar teatro salėje, nesekant jų apeigų, šaltai klausantis jų giesmių, esant išsiblaškiusiam ir galvojant apie pašalinius dalykus. Toks mišių klausymas tėra vien laiko praleidimas ir formalumo atlikimas. Taip klausantieji mišių Bažnyčios įsakymą gal ir įvykdo, bet naudos turi mažą.

e) stengtis įsijungti į mišias visa savo siela, pasekti jų eigą, suprasti jų gražias ir prasmingas apeigas.

Gyvas tikėjimas turi lydėti tikinčiuosius, einančius į bažnyčią klausyti mišių. Altoriuje jie privalo įžiūrėti Golgotos kalną su pastatytu ant jo kryžium. Dar daugiau. Jie turi pratintis tikėjimo akimis įžiūrėti besiaukojantį ant altoriaus patį Jėzų, tik jau nekruvinu būdu. Jie turi persiimti tokiais jausmais, kokių buvo kupini ant Golgotos kalno švč. Marija, apaštalas Jonas, Marija Magdalena, kitos maldingos moterys bei šiaip nuoširdūs Kristaus sekėjai. Tiek kryžiaus auka ant Golgotos, tiek šv. mišios vyko ir vyksta už mus. Jos todėl privalo būti kiekvieną kartą mūsų širdžių, jausmų ir visos sielos auka.

VI. ŠV. MIŠIŲ REIKMENYS IR APEIGOS

Reikmenys

1. Šv. mišioms būtini šie daiktai :

a) tinkamai paruoštas altorius ;

Altorius tai paaugštinta vieta, turinti paprastai stalo ar karsto išvaizdą. Ant jo ir prie jo vyksta šv. mišių auka. Jo viršutinėje pusėje, pačiam

jo viduryje, yra keturkampė vientiso akmens lenta, su kurio nors šventojo relikvijomis. Šią lentą šventina ir relikvijas įdeda vyskupas.

Altorius užtiesiamas trimis lininėmis drobulėmis, primenančiomis paklodes, kuriomis buvo suvyniotas karste Jėzaus kūnas. Ant altoriaus privalo stovėti kryžius ir bent dvi vaškinės žvakės. Be to, jis paprastai papuošiamas V. Jėzaus, švč. Marijos ar šventųjų paveikslais.

b) liturginiai indai, būtent: taurė, patena, ampulės;

Taurė ir patena paprastai gaminamos iš kurio nors brangesniojo metalo ir viduje yra paausuotos. Ampulės dažniausiai būna iš stiklo. Į taurę pilamas mišių aukai parengtas vynas, o ant patenos dedama ostija. Ampulėse duodamas ant altoriaus vynas ir vanduo. Tiek taurę, tiek pateną konsekruoja vyskupas.

Taurė apdengiama purifikatorium (purificare – valyti). Tai siauras lininis rankšluostėlis, vartojamas taurei po komunijos iššluostyti ir kunigo lūpoms bei rankoms nudžiovinti. Be to, ant taurės dedama balta lininė palelė, kuri padengia taurę per mišias, ir velionas su bursa, kurios vidun įdedamas korporalas (corpus – kūnas). Tai balta lininė skarelė, patiesiama ant altoriaus taurei ir ostijai su patena padėti.

c) liturginiai drabužiai, būtent: humeralas, alba, juosta, manipulius, stula ir arnotas;

Humeralas (humeri – pečiai) yra lininė skara, kuria kunigas pridenčia savo kaklą ir pečius. Jis reiškia kunigo susikaupimą ir skydą kovoje su išganymo priešais. Ant humeralo kunigas velkasi albą (albą – baltas). Tai ilgas lininis drabužis, siekias nuo galvos iki pėdų. Jis pažymi kunigo nekaltumą. Ant albos kunigas ima juostą — apsimarinimo ir santūros ženklą. Toliau, ant kairės rankos užsimauja manipulį (manipulus — rankos uždangalas). Tai siaurokas, tos pat medžiagos, kaip ir arnotas, rankšluostis, kuriuo seniau kunigas nusišluostydavo nuo veido prakaitą. Dabar jis yra vien papuošalas, reiškias kunigo tarnybos vargus bei kentėjimus. Ant kaklo kunigas dedasi stulą, sukeisdamas jos galus kryžiumi ant krūtinės. Tai kunigo garbės ir valdžios ženklas. Galop, užsidedama arnotas. Tai ilgas, gražiai papuoštas ir išsiuvinėtas šilkinis apsiaustas, reiškias Dievo įsakymų ir kunigo pareigų našta.

d) liturginiai drabužiai būna šių spalvų: baltos, raudonos, žalios, mėlynos ir juodos;

Balta spalva vartojama linksmesnių švenčių proga ir reiškia džiaugsmą. Raudona vartojama per Sekmines ir kankinių šventes. Ji reiškia ugnį ir kraują. Žalia spalva vartojama paprastai sekmadieniais ir reiškia viltį. Mėlyna vartojama adventų, gavėnios dienomis, vigilijose ir reiškia liūdesį bei atgailą. Juoda vartojama minint numirusius ir reiškia gedulą. Kartnia vartojama auksinė spalva, kuri atstoja baltą, raudoną ir žalią spalvą. Rožinė spalva skirta tik trečiam Advento (Gaudete) ir ketvirtam Gavėnios (Laetare) sekmadieniui.

Judesiai

2. Šv. mišiose yra įvairių judesių ir ženklų, pvz., nusilenkimų, priklausimų, rankų išskėtimų, mušimųsi į krūtinę, altoriaus bučiavimų, pasisveikinimų ir pan...

Visi šie dalykai yra pilni simbolinės prasmės ir reikšmės. Nusilenkimas altoriui reiškia nuolankumą. Priklausimai — pagarbos ženklai eucha-

ristinės aukos paslaptims. Rankų išskėtimai ar pakėlimai — maldavimo ženklai. Mašimasis krūtinės reiškia kalčių prisipažinimą ir atgailą. Altoriaus bučiavimas reiškia meilės jausmus altoriui ir jame esančioms relikvijoms. Pasveikinimai « Dominus vobiscum » ir juos lydį atsakymai « Et cum spiritu tuo », reiškia meilę ir vienybę tarp kunigo ir tikinčiųjų.

Mišių dalys

3. Šv. mišiose yra keturios svarbiausiosios dalys: katechumenų mišios, aukojimas, konsekracija ir komunija.

Katechumenų mišios

4. Katechumenų mišios tęsiasi nuo pat pradžios iki aukojimo.

Šioji dalis gavo savo vardą nuo to, kad joje seniau dalyvaudavo katechumenai, atsieit, asmenys, besirengią priimti Krikštą. Prieš aukojimą jie turėdavo aplėisti bažnyčią.

Čia kunigas, padėjęs taurę ant altoriaus, stoja prie jo laiptų, giliai nusilenkia ir, pakaitomis su patarnaujančiuoju mišioms, kalba 42 psalmę, confiteor arba visuotinę išpažintį ir kitas maldeles. Visos šios maldos pilnos nusižeminimo, gailesčio bei maldavimų. Klausantieji mišių turi sužadinti panašių jausmų ir tuo nuoširdžiai pasirengti tolimesnei mišių eigai.

Po to kunigas kopia prie altoriaus, bučiuoja jį ir, nuėjęs į dešinę pusę, kalba mišių įvadą arba introitą. Tuoj jis grįžta į altoriaus vidurį ir pakaitomis su patarnaujančiuoju kalba devynis kartus « Kyrie eleison ! Christe eleison ! » Tai reiškia : « Viešpatie, pasigailėk ! Kristau, pasigailėk ! ». Mišių klausytojai čia turi jungtis dvasia ir padaryti šiuos žodžius taip pat ir savo maldavimu.

Eina « Gloria in excelsis Deo ». Tai senas, be galo gražus ir didingas Dievo garbės, padėkos ir maldavimo himnas. Pradžią jam davė angelai, skelbdami pasauliui Kristaus užgimimą. Jį išbaigė Bažnyčia. Čia yra graži proga mišių klausytojams įsijungti į šį himną, ypač gražiai skambantį giedotose mišiose.

Po Gloria eina viena ar kelios kunigo kalbamos ar giedamos maldos, kreipiamos įvairiais reikalais į Dievą. Mišių dalyviai jungia su jomis savo maldas ir pageidavimus. Po maldų eina lekcija ir evangelija. Iki tol žmonės kalbėjo į Dievą, čia gi Dievas prabyla į juos, nes tiek lekcija, tiek evangelija yra šv. Rašto ištraukos. Evangelijos pradžioje kunigas ir visi dalyviai daro dešinės rankos nykščiu šv. kryžiaus ženklą ant savo kaktos, lūpų ir krūtinės, tuo pažymėdami, kad evangelijos tiesas jie ryžtasi turėti mintyse, išpažinti žodžiais ir nuoširdžiai vykdyti darbais.

Po evangelijos dažnai mišiose būva Credo. Tai senas, dar ketvirtame amžiuje sukurtas tikėjimo išpažinimas. Jis šiek tiek skiriasi nuo vadina-mojo apaštalų tikėjimo išpažinimo, kurį mes vartojame kasdieninėse savo maldose. Per jį mišių dalyviai turi žadinti savyje tikėjimo išpažinimą į Katalikų Bažnyčios skelbiamąsias tiesas.

Aukojimas

5. Varpelio garsas praneša, kad prasideda antroji mišių dalis — aukojimas.

Čia kunigas pirma ima į rankas pateną su ant jos padėta ostija, o paskui taurę su vynu ir aukoja visa tai Dievui, kalbėdamas savo ir visų daly-

vių vardu : « Priimk, šventasis Tėve, visagalis Dieve, šią be dėmės auką, kurią aš nevertas tavo tarnas aukoju tau... už nesuskaitomas savo nuodėmes, įžeidimus ir apsileidimus, už visus čia esančius ir tikinčiuosius krikščionis gyvus ir numirusius... Aukojame tau, Viešpatie, išganymo taurę, kad ji... pakiltų meilui kvapu už mūsų ir viso pasaulio išganymą ». Šioji graži malda davė vardą visai mišių daliai.

Po aukojimo kunigas plauna rankas ir, grįžęs į altoriaus vidurį, kreipiasi į žmones ir skatina juos melstis, tardamas : « Orate, fratres — Melskitės, broliai, kad mano ir jūsų auka būtų priimtina Dievui, visagaliui Tėvui ! » Dalyvių vardu atsako mišioms patarnaujantysis : « Teptriima Viešpats auką iš tavo rankų savo vardo gyriui ir garbei, taip pat mūsų ir visos savo šventosios Bažnyčios naudai ». Po to kunigas išskečia rankas ir tyliai kalba vieną ar keletą maldelių.

Aukojimas ir po jo einančios maldos aiškiai parodo, kad mišios yra tikra prasme vieša auka, o kunigas jas laiko ne savo, bet visos Bažnyčios ir visų tikinčiųjų vardu.

Prasideda prefacija. Tai graži ir didinga Dievo garbinimo ir padėkos malda. Per giedotines mišias kunigas ją gieda. Ji prasideda kunigo paraginiu pakelti augštin širdis — sursum corda — ir baigiasi nuolankiu Dievo garbinimu : « Šventas, šventas, šventas Viešpats, galybių Dievas, pilnas yra dangus ir žemė jo garbės ».

Kanonas

6. Varpelis skelbia beprasidedančią trečiąją mišių dalį arba kanoną.

Šioji dalis susideda iš eilės kunigo tyliai kalbamų maldų už Bažnyčią, popiežių, savo vyskupą, visus tikinčiuosius ir tuos, kurie šv. mišias užprašė ar pasivedė kunigo maldoms.

Tuoju varpeliu vėl atsiliepia, pranešdamas, jog prasideda pats svarbusis vyksmas, būtent, konsekracija. Čia kunigas ima į rankas ostiją ir, žemai pasilenkęs, kalba šventuosius perkeitimo žodžius. Tą pat jis daro su taure. Atlikęs tai, jis su pagarba klaupiasi, paskui pakelia šventuosius pavidalus į viršų, rodydamas žmonėms, o varpelio garsas praneša tikintiesiems apie momento svarbą. Viskas bažnyčioje nutyla, susikaupia ir nuolankiai pagarbina ant altoriaus esantį Kristų.

Po konsekracijos iki « Pater noster » eina vėl eilė gražių, tyliai kalbamų įvairiomis intencijomis, tiek už gyvus, tiek už numirusius, maldų.

Komunija

7. Varpelis išpėja, kad jau prasideda ketvirtoji ir paskutinė mišių dalis, vadinama komunija.

Šioje dalyje kunigas kalba ar gieda « Pater noster ». Po jo laužo ostiją, jos dalelę įleidžia į taurę ir tris kartus kalba : « Dievo Avinėli, kurs naikini pasaulio nuodėmes ». Dar trejetas maldelių ir eina komunjios priėmimas. Kunigas ima į kairiąją ranką ostiją ir tris kartus, mušdamasis į krūtinę, sako : « Viešpatie, nesu vertas ».... Po to jis priima šv. komuniją duonos ir vyno pavidaluose. Čia pat, jei yra norinčių priimti komuniją, ją jiems duoda. Dalyviams graži proga įsijungti į eucharistinę puotą, jei ne sakramentiniu, tai bent dvasiniu būdu.

Po komunjios kunigas eina į dešinę pusę ir kalba ar gieda keletą maldelių. Po to grįžta į altoriaus vidurį, paskutinį kartą sveikinasis su šv. mišiu klausytojais, skelbia mišias pasibaigus — Ite, missa est — ir teikia palaiminimą, po kurio kairėje pusėje kalba paskutinę evangeliją.

Skaitytinėse mišiose kunigas, atsiklaupęs ant altoriaus laiptų, kalba pakaitomis su tikinčiaisiais tris kartus « Sveika Marija », « Sveika, Karaliene » ir dvi maldeles. Šios maldos tačiau jau nepriklauso tikra prasme prie mišių. Giedotinėse mišiose jos visai apleidžiamos.

VII. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Eucharistiją, kaip auką, pasakyta, eina, kad:

1) nieko kilnesnio mūsų religiniam gyvenime nėra ir negali būti, kaip šv. mišių auka ;

Vien paties Dievo išmintis ir gerumas galėjo ją sugalvoti ir įsteigti. « Giriame tave, išpažįstame tave, garbiname tave, šloviname tave, dėkojame tau dėl tavo didžios garbės, Viešpatie Dieve, dangaus Karaliau, visagalis Dieve Tėve... Tu vienas šventas, tu vienas Viešpats, tu vienas Augščiausiasis, Jėzau Kristau, su šventąja Dvasia Dievo Tėvo garbėje » (iš « Garbė Dievui »).

2) šv. mišios yra pati bažnytinės liturgijos viršūnė ;

Ką tik gražesnio Bažnyčia, amžiams slenkant, sukūrė, ką tik turinogesnio sugalvojo, visa tai įterpė ir įjungė į šv. mišių liturgiją, jų melodijas, giesmes ir maldas. « Palaiminti pakviestieji į Avinėlio vestuvių pokylį » (Apr. 19. 9). « Palaimintos akys, kurios mažo, ką jūs matote... Daug prašų ir karalių norėjo regėti, ką jūs regite, bet neregėjo, ir girdėti, ką jūs girdite, bet negirdėjo » (Luk. 10,23).

« Prabilkit stygos mano sielos
Aidais iš augštojo dangaus ! ».

3) šv. mišių auką privalome branginti.

Ne vien šventadieniais, bet ir šiokiadieniais turime kuo dažniausiai būti prie altoriaus, ant kurio Kristus aukojasi už mus. Turime ne tik būti, bet ir atsidėję sekti visą aukos eigą ir stengtis pasinaudoti jos vaisiais.

Turime šv. mišias aukoti ne tik už save, bet ir už savuosius, visą savo kraštą, savo tautą, visos Bažnyčios ir krikščionijos reikalus. Ypač reikia aukoti šv. mišias už mums brangius numirusius. Didesnės pagalbos jiems negalime suteikti, kaip šv. mišiomis.

Taigi, « aš prisiartinsiu prie Dievo altoriaus, prie Dievo, kurs linksmina mano jaunystę » (Ps. 42,9). Tai tebūnie mūsų vedamoji kiekvienos dienos, ypač kiekvieno ryto mintis.

« Štai užbaigėm auką gausią,
Laimink, Dieve, mus visus !
Ir tėvynę mus brangiausią
Ir geruosius tėvelius !

Dar syk klaupiame ant kelių,
Savo ranka mus pašvęsk.
Ir maldų savo vaikelių
Neatstumki nuo savęs ! ».

7 § ATGAILA

I. ATGAILOS SAKRAMENTO SĄVOKA

Atgailos sakramento apibrėžtis.

1. Atgaila yra sakramentas, kuriuo, besigailinčiam žmogui už savo nuodėmes ir jas išpažįstančiam, atleidžiamos visos po Krikšto padarytosios kaltės.

Atgailos sakramentą reikia skirti nuo atgailos dorybės. Šioji paprastai apima vidinius sielos veiksmus, būtent, sielos skausmą ir nuliūdimą dėl įvykusių nuodėmių, pasibiaurėjimą jomis, pasiryžimą jų vengti, permaldauti jomis ižėistą Dievą ir pan.... Šiuos veiksmus dažnai lydi įvairūs viršiniai darbai, pvz., pasninkai, budėjimai, išmaldos, maldingos kelionės ir kitos panašios praktikos. Vadinasi, atgailos dorybės veiksmai sudaro vien Atgailos sakramento dalį ir yra būtina jam priimti sąlyga.

Čia bus kalbama tik apie Atgailą, kaip sakramentą. Atgailos dorybė bus liečiama tik tiek, kiek ji būtina sakramentui.

Atgailos sakramentas ne kartą vadinamas išpažintimi, nes kalčių išpažinimas yra viena esminių jam priimti sąlygų. Jis vadinamas dar Dievo gailėtingumo sakramentu, nes tikrai Dievas juo rodo žmogui daug gailėtingumo.

Atgailą įsteigė Kristus

2. Atgaila yra vienas iš septynių Kristaus Naujajame Įstatyme įsteigtųjų sakramentų.

Visuotinis Tridento susirinkimas Atgailą ne tik priskaito prie sakramentų, bet visu griežtumu pabrėžia, kad negali būti katalikas tas, kurs drįstų tvirtinti, jog Atgaila nėra vienas iš Kristaus paliktųjų sakramentų, kurio paskirtis žmones, po Krikšto sunkiai nusidėjusius, vėl sutaisyti su Dievu (pal. Trid. sess. XIV, c. 1).

Kristus įsteigė Atgailos sakramentą, kai po savo prisikėlimo iš numirusių pasirodė apaštalams ir jiems tarė: « Imkite šventąją Dvasią. Kam nuodėmes atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 22-23).

Dieviškasis Mokytojas numatė, kad žmonėms visuomet reikės nuodėmių atleidimo, nes po Krikšto, deja, jie neilgai išbūva nenusidėję. Todėl Jis ir įgalino apaštalus, o per juos ir visus jų įpėdinius kunigystėje, atleisti nuodėmes. Savo žodžius: « kam atleisite nuodėmes, tam jos atleistos », taikė Jis ne tik apaštalams, bet ir visiems savo įkurtosios Bažnyčios vyskupsams bei kunigams.

Nusidėjėlio teismas

3. Atgailos sakramentas yra teisminio pobūdžio.

Teismui paprastai reikalingi trys dalykai: a) susipažinimas su kaltinamąja medžiaga, b) įgaliojimas bylą spęsti, c) tam tikri nuostatai. Šieji dalykai yra Atgailos sakramente. Čia, visų pirma, atskleidžiama kaltinamoji medžiaga. Tai padaro pats kaltininkas, išpažindamas savo nuodėmes.

Čia yra taip pat plačius įgaliojimus turįs asmuo, atseit, Bažnyčios pašvęstas ir paskirtas kunigas. Jam įsakyta spręsti ne pagal savo nuožiūrą, bet pagal paties Dievo paskelbtuosius šiam reikalui nuostatus. Kunigas čia yra vien Kristaus atstovas bei įrankis. Kunigo sprendimas, kaip sako Kristus, kiekvienu atveju tvirtinamas danguje. « Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik jūs surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje » (Mat. 18, 18). Arba vėl: « Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 23).

Atgailos sakramento medžiaga

4. Atgailos sakramento medžiagą sudaro atgailojančio žmogaus veiksmai, būtent: gailestis bei pasiryžimas nebeusidėti, nuodėmių išpažinimas ir vienu ar kitu būdu pareikštas noras atsilyginti.

Šieji trys veiksmai Atgailai yra būtini. Juos įvedė ne Bažnyčia, bet šio sakramento steigėjas — Kristus. Todėl niekas negali jų pakeisti ar panaikinti. Atmesti juos, reikštų atmesti, iškreipti ir panaikinti patį Atgailos sakramentą.

Būtina išpažinties medžiaga.

5. Būtiną išpažinties medžiagą sudaro sunkios po Krikšto padarytos ir dar tiesioginiai neatleistos nuodėmės.

Bažnyčia neturi jokios valdžios į dar nepakrištytus žmones ir jų nusi kaltimus. Šie žmonės yra už Bažnyčios teisių ir valdžios ribų. Jiems nuodėmės atleidžia Krikštas, kuris juos padaro Bažnyčios nariais.

Atgailos sakramentas yra skirtas po Krikšto padarytoms nuodėmėms atleisti. Todėl visos, bent sunkios, po Krikšto įvykusios nuodėmės, yra privalu išpažinti. Kito joms atleisti būdo nėra. Jei žmogus kartais negali savo nuodėmių išpažinti, tai privalo gailėdamasis už jas bent trokšti tai padaryti. Kaip ugnies arba troškimo krikštas kartais atleidžia gimtąją nuodėmę, taip Atgailos sakramento troškimas, sujungtas su tobulu gailesčiu, bent tam tikrais atvejais ir bent netiesioginiai naikina po Krikšto padarytas nuodėmes.

Visos po Krikšto padarytosios nuodėmės privalo būti atleistos *tiesioginiai*, atseit, žmogus jas turi pasisakyti, o kunigas iš jų išrišti. Kartais nuodėmės atleidžiamos *netiesioginiai*, atseit, ne kunigo išrišimu, bet pašvenčiamosios malonės veikimu. Šioji malonė turi tą savybę, kad negali būti žmogaus sieloje drauge su sunkia nuodėme. Jei ją žmogaus siela gauna, turi išnykti sunki nuodėmė. Pvz., jei žmogus be jokios savo kaltės pamiršta pasisakyti per išpažintį savo kokią nuodėmę, ar ligonis įstengia išpažinti jas vien bendrais žodžiais, nenurodydamas nei jų skaičiaus, nei rūši keičiančių aplinkybių, tai jis gauna, nors ir sunkiausių nuodėmių atleidimą, bet tik *netiesioginiai*, būtent, pašvenčiamosios malonės veikimu. Taip atleistas nuodėmės reikia prie pirmos galimybės išpažinti iš naujo ir gauti tiesioginį išrišimą.

Laisva išpažinties medžiaga.

6. Laisvą išpažinties medžiagą sudaro mažosios nuodėmės ir sunkiosios, bet jau tiesioginiai atleistos.

Šias nuodėmes gali žmogus išpažinti, bet tai daryti neturi griežtos pareigos. Mat, mažąją nuodėmę gali atleisti ne vien Atgailos sakramentas, bet ir įvairios kitos priemonės. Be to, ji nenaikina žmogaus sieloje pašvenčiamosios malonės. Kartą gi tiesioginiai atleistos sunkiosios nuodėmės yra atleistos visiems laikams. Jos daugiau jau nebeatgyja. Savaimė suprantama, žmogus gali būti iš jų pakartotinai išrišamas, bet privalėti neprivalo. Todėl tiek mažosios, tiek sunkiosios, bet jau kartą atleistos, nuodėmės sudaro laisvą išpažinties medžiagą.

Atgailos forma

7. Atgailos, kitaip sakant, išrišimo formą sudaro kunigo tariami žodžiai: « Aš tave išrišu iš tavo nuodėmių vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios. Amen ».

Tai esminė formos dalis. Prie šių esminių žodžių Bažnyčia yra pridėjusi keletą neesminių prieš pat išrišimą ir tuojau po jo kunigo kalbamų maldelių.

Išrišimo būdas.

8. Kunigo išrišimas turi būti duodamas gyvu žodžiu ir penitentui esant čia pat.

Paprasto teismo sprendimas yra rašomas ir būva kartais duodamas už akių, kaltininkui visai nedalyvaujant. Su Atgailos sakramento sprendimu yra kiek kitaip. Jis visuomet darytinas gyvu žodžiu ir kaltinamajam visuomet esant čia pat, bent moraliai. Sprendimas už akių čia neleidžiamas. Tai eina iš paties Kristaus žodžių, kuriais Jis įsteigė Atgailą. To visada laikėsi ir laikosi Jo įkurtoji Bažnyčia. Tačiau nėra būtina, kad penitentas išrišimo žodžius girdėtų ir suprastų.

Moraliai penitentas laikomas esančiu čia pat, jei jis matomas, nors būtų ir keliolikos, pvz., 20 metrų atstume. Juo labiau jis laikytinas yra esančiu čia pat, kai su juo galima kalbėti, nors ir kiek pakeltu balsu.

Tik ypatingais atvejais, pvz., žmogui skęstant, žūvant ugnyje, mirštant karo lauke ar kariams vykstant į kautynes, galima duoti išrišimą ir iš kiek toliau, bet ir tuomet išrišamieji privalo būti moraliai čia pat, atseit, turi būti bent matomi.

Neleistina yra duoti išrišimą *per telefoną ar radiją*. Tai nėra natūralinis kalbėjimo būdas, kurio reikalaujama Atgailos sakramente (S. Poenit., I Iulii 1884).

II. ATGAILOS REIKALINGUMAS IR VAISIAI

Atgaila yra būtina

I. Visiems tiems, kurie po Krikšto yra sunkiai nusidėję, Atgailos sakramentas yra būtinai reikalingas.

Sunkiai po Krikšto nusidėjusiems nėra kito išganymo kelio, kaip gauti savo nuodėmių atleidimą. Vienintelė Kristaus paliktoji priemonė yra Atgailos sakramentas. Todėl, jei tik galima, *reikia jį priimti*. Jei kartais nėra galima priimti, tai yra būtina bent *jo trokšti*. Pagal Tridento susirinkimo žodžius, Atgailos sakramentas, sunkiai po Krikšto nusidėjusiems, yra taip būtinas, kaip Krikštas dar dvasiniai neatgimusiam žmogui (Trid. sess. XIV c. 2).

Šią nuodėmės atleisti tvarką paliko pats Jėzus. Ji eina iš Jo žodžių: « Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos ». Tikrai, kad kunigas žinotų, kam nuodėmės atleisti ir kam sulaikyti, jos privalo būti pažintos. Bet nėra kito joms pažinti būdo, kaip išpažintis. Juk nuodėmė ne tiek pareina nuo viršinio veiksmo, kiek nuo žmogaus pažinimo ir valios pritarimo. O šie dalykai sunkiai liudytojų įrodomi ar patiriami kurio kitu būdu.

Visai pagrįstai Tridento visuotinis susirinkimas pabrėžia, jog negali vadintis Kat. Bažnyčios nariu tas, kuris drįstų neigti, kad išpažintis yra Kristaus įsteigta ir įsakyta išganymui gauti (Trid. sess. XIV, c. 6).

Įsakyta bent kartą per metus

2. Visiems, atėjusiems į protą, privalu bent kartą per metus priimti Atgailos sakramentą.

Tai senas ir drauge naujas Bažnyčios įsakymas. Jį paskelbė jau XIII šimtmetyje IV Laterano susirinkimas. Jį pakartojo XVI amžiuje visuotinis Tridento susirinkimas. Šių dienų Bažnyčios įstatymuose pabrėžiama: « Kiekvienas į protą atėjusis bet kurios lyties tikintysis privalo bent kartą per metus nuoširdžiai išpažinti savo nuodėmes » (Kan. 906). Tai minimalinis reikalavimas.

Būtinai ir kitais atvejais.

3. Be bendrojo įsakymo, Dievo ir Bažnyčios teisė įpareigoja priimti Atgailos sakramentą dar ir šiais laikiniais atvejais. Tokie yra:

a) mirties pavojus;

Mirčiai gresiant, sunkiai nusidėjusiam žmogui būtina gauti nuodėmių atleidimą. Mirštant be jo, jis turi žūti. Savaimė suprantama, jei galima driimti, nes jei negalima, pakanka tobulo gailesčio ir troškimo jį priimti.

b) kai tenka žmogui patirti sunkių pagundų ir nėra kitos priemonės joms nugalėti;

Atgailos sakramentas šiais atvejais yra sėkmingiausia pagelba. Gundytojas bijo klausyklos ir Atgailos veikimo.

c) kai reikia priimti bet kuris gyvųjų sakramentas, o esama sunkiai nusidėjus.

Tai tikriausia priemonė pašvenčiamajai malonei gauti, be kurios negalima priimti nė vieno gyvųjų sakramento.

Atgailos vaisiai

4. Svarbiausieji Atgailos sakramento vaisiai yra šie:

a) jis grąžina ar bent padaugina pašvenčiamąją malonę;

b) atleidžia visas po Krikšto padauptytas, nors ir sunkiausias nuodėmes. Nėra tokios nuodėmės, kurios jis negalėtų atleisti;

c) naikina amžinąsias ir bent dalimi laikinąsias bausmes už atleistas nuodėmes;

d) teikia sakramentinę ir gausiai veikiamųjų malonių ;

e) atgaivina išgytuosius, bet sunkiai benusidedant, nusto tuosius nuopelnus ;

f) teikia sielai daug džiaugsmo, ramybės ir paguodos.

Vis tai brangūs vaisiai. Ne veltui apaštalas šv. Jonas taip nuoširdžiai rašo : « Mano vaikeliai, aš tai jums rašau, kad nenusidėtumėte. Bet jei kas ir nusidėtų, tai mes turime pas Tėvą užtarėją Jėzų Kristų, teisųjį ; jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes : ne tik už mūsų, bet taip pat ir už viso pasaulio... Jei išpažįstame savo nuodėmes, jis yra ištikimas ir tesingas, kad mums atleistų nuodėmes ir apvalytų mus nuo kiekvienos neteisyės » (1 Jon. 2, 1-3 ; 1, 9). Arba vėl : « Neteisiojo nedorybės jam nebekenks, jei jis kurią dieną iš jų atsivers » (Ezek. 33, 12).

III. ATGAILOS SAKRAMENTO ĖMĖJAS

Kas gali priimti ?

1. Atgailos sakramentą gali priimti tik pakrikštytas ir nusidėjęs žmogus.

Tik Krikštas įgalina priimti kitus sakramentus. Kol žmogus nekrikštytas, tol nėra Bažnyčios narys, ir jos malonių lobynas jam uždarytas. O kol žmogus nėra nusidėjęs, tol Atgailos sakramentas nėra jam reikalingas, panašiai, kaip nėra reikalingi vaistai tol, kol žmogus yra visiškai sveikas.

Sąlygos iš ėmėjo pusės.

2. Norįs Atgailos sakramentą priimti žmogus turi : a) prisiminti savo kaltes arba padaryti savo sąžinėse kvotimą ; b) sužadinti už jas gailestį ; c) pasiryžti ateityje nebe nusidėti ; d) išpažinti savo kaltes ir e) už jas atsilyginti.

Kaltes prisiminti

3. Kadangi Atgailos sakramente žmogus turi pats save skųsti, tad jis privalo gerai perkratyti savo sąžinę, kad žinotų ir atsimintų, kuo nusidėjo.

Šiam tikslui pravartu, visų pirma, atsidusti į Dievą nuoširdžia malda, kad galima būtų gauti antprigimtinės šviesos. Paskui reikia atsidėjus peržiūrėti Dievo ir Bažnyčios įsakymus, savo pareigas, suskaičiuoti visus nusi kaltimus bei suklydimus, padarytas kam nors skriaudas ar įžeidimus, o taip pat ir apsileidimus, įvykdytus ne tik darbu, bet ir žodžiu ir mintimi.

Atliekant sąžinės kvotimą, nėra reikalo imtis kokių ypatingų priemonių, sielotis tuo ištisomis valandomis ar dienomis, viską užsirašinėti ar pasižymėti. Pakanka, jei į sąžinės kvotimą atkreipiama bent tiek dėmesio, kiek į kiekvieną kitą rimtą darbą.

Sąmoningai apleisti, sąžinės kvotimą, ar atlikti jį tik labai paviršutiniškai, apgraibomis būtų neleistas lengvamaniškumas, kurio pasekmėje pats sakramentas dažnai būtų niekinamas, o juo labiau nevaisingas.

Gailėtis ir pasiryžti

4. Tikras ir nuoširdus gailestis yra gilus sielos nuliūdimas ir skausmas dėl įvykusių nuodėmių, taip pat didelis jomis pasibaurėjimas, susijęs su pasiryžimu daugiau jų nebedaryti.

Tikras ir nuoširdus gailestis eina visada kartu su pasiryžimu taisytis. Jei žmogus tikrai gailisi, jis ne tik liūdi, graužiasi ir kenčia, bet taip pat ir ryžtasi vengti naujų nusikaltimų. Skausmas ir pasibaurėjimas apima dabartį ir praeitį, pasiryžimas – ateitį. Nėra nuoširdaus gailesčio, jei nėra nusigrįžimo nuo nuodėmių.

Dvejopas gailestis

5. Gailestis už nuodėmes gali būti tobulas ir netobulas. Gailestis yra tobulas, kai eina iš Dievo meilės ir kūdikiškai mylinčios Dievą, kaip gerą tėvą, širdies. Nuoširdžiai atgailojąs žmogus liūdi ir graužiasi, kad savo darbais Dievą įžeidė, pasirodė Jam nedėkingas, visomis jėgomis stengiasi Jį permaldauti ir atsilyginti už savo kaltes.

Gailestis yra netobulas, kai jis kyla iš baimės, kai žmogus liūdi ir sielojasi, kad teisingasis Dievas baus jį amžinomis ir laikinomis bausmėmis. Tai ne kūdikiškai Dievą mylinčios širdies, bet labiau vergiškumo ir baimės, susigraužimas.

Tobulas gailestis ir Atgailos sakramentas

6. Tobulas gailestis, net ir sunkiai nusidėjusį žmogų, nuteisina Dievo akyse ir be Atgailos sakramento.

«Neteisiojo nedorybės jam nepakenks, jei jis kurią nors dieną atsivers iš jų» (Ezek. 33, 12), pabrėžia pranašas. Tikras žmogaus atsivertimas visada eina kartu su tobulu gailesčiu. V. Jėzus apibūdina šią tiesą dar aiškiau, sakydamas: «Jei kas mane myli,... mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę» (Jon. 14, 23)). Arba vėl, tobulame gailestyje paskendusiai Marijai Magdalenai Jis sako: «Atleidžiama jai daug nuodėmių, nes ji daug mylėjo. Kam mažiau atleidžiama, tas mažiau myli» (Luk. 7, 47).

Dievo meilė pasižymi ta savybe, kad ji negali būti drauge su sunkia nuodėme, kaip šviesa su tamsa. Įsigalint žmogaus sieloje meilei, būtinai nyksta joje sunki nuodėmė. Tačiau Kristaus įstatyme tobulas gailestis turi jungtis su Atgailos sakramentu arba bent su jo troškimu. Vadinsi, ir tobuliausiai besigailįs žmogus privalo savo nuodėmes, jei tik yra galima, išpažinti. Jei tai neįmanoma, žmogus privalo bent trokšti prie pirmos galimybės tai padaryti. Išpažinties troškimas jau glūdi pačiame tobulame gailestyje, nes jei žmogus nuoširdžiai myli Dievą ir graužiasi Jį įžeidęs, jis trokšta tikrai panaudoti visas Dievo nustatytąsias nuodėmėms atleisti priemones. O tokia priemonė yra Atgailos sakramentas.

Netobulas gailestis ir Atgaila

7. Nors netobulas gailestis neturi savyje sunkią nuodėmę naikinančios galios, tačiau Atgailos sakramentui jo pakanka.

Ir netobulas gailestis nukreipia žmogų nuo kūrinių ir suveda jį į santykį su Dievu, jo sielai suteikia Dievo meilės spindulį. Tai be galo svarbu.

Atgailos sakramentas tada deda savo veiksmingąjį antspaudą ir atleidžia nuodėmes, nors jos būtų ir sunkiausios. Žmogus, ateidamas prie klausyklos, kartais dar nesiveržia prie Dievo vaikelio meilės kupina širdimi, bet traukiasi nuo jos jau pilnas ryškiai suliepsnojusios tobulos Dievo meilės. Tuo būdu netobulas gailėstis pasidaro tobulas.

Šią tiesą aiškiai patvirtina Bažnyčia, griežtai pasmerkdamą jai priešingą nuomonę (Trid. sess. XIV, c. 49).

Tikrai gailėtis

8. Atgailos sakramentui nepakanka vien jausmų, nors ir gražiausių žodžių, taip pat viešai matomų ir gaudžių ašarų, bet reikia, kad prie to prisidėtų ir valia, kad žmogus savo valios jėga pasmerktų nuodėmes, nuo jų nusigręžtų, pasiryžtų daugiau jų nebedaryti.

Be abejo, pakilę jausmai turi savo vertę. Gera, jei jie lydi žmogų prie klausyklos, bet jie nėra esminis Atgailai dalykas, ir žmogus ne visada gali juos sužadinti. Taip pat naudinga yra kalbėti gailėsčio aktus, pasrūti ašaromis, bet ir to nepakanka. Būtina, kad tiek jausmus, tiek žodžius, tiek pačias ašaras paremtų valia. Tik tuomet yra gailėstis tikras, kai jame dalyvauja žmogaus, valia, kai jis valingai ir tvirtai pasiryžta nutraukti ryšius su nuodėme ir su visu tuo, kas į ją veda.

Antprigimtiniai motyvai.

9. Atgailos sakramentui neužtenka tik prigimtinio, bet reikia antiprigimtinių gailėsčio.

Nepakanka gailėtis tik dėl to, kad nuodėmė nesiderina su žmogaus protinga prigimtimi, kad ji kenkia jo vardui, garbei ar sveikatai, bet reikia grįsti gailėstį antprigimtiniais, atsieit, tikėjimo nurodomais motyvais. Tokie motyvai yra nuodėmės, kaip Dievo įžeidimo, nedėkingumo, nepaklusimo, tiesiog Dievo paniekinimo būdumas, o taip pat ir amžinųjų bausmių baimė.

Visuotinis gailėstis

10. Gailėstis ir kartu su juo einąs pasiryžimas privalo apimti visas sunkias ir dar neatleistas nuodėmes.

Nė viena sunki nuodėmė negali būti atleista be gailėsčio. Taip pat sunkiųjų nuodėmių negalima atidalinėti, nes jos atleidžiamos arba visos kartu, arba nė viena. Todėl reikia gailėtis už visas sunkiąsias ir dar neatleistas nuodėmes, neišskiriant nė tų, kurios tuo tarpu pamirštos, vadinasi, už visas atsimenamąsias ir neatsimenamąsias sunkiąsias nuodėmes. Savaimė suprantama, nėra reikalo gailėtis už kiekvieną sunkiąją nuodėmę atskirai, bet užtenka, jei gailimasi už visas bendrai.

Visai kitaip yra su mažosiomis nuodėmėmis. Jos gali būti atleistos vienos be kitų. Jos sudaro tik laisvą išpažinties medžiagą. Tad naudinga, bet nėra būtina, jas visas išpažinti ir apgailėti.

Gailėstis prieš išrišimą

11. Yra būtina sužadinti gailėstį pirma negu kunigas duoda išrišimą.

Nuodėmių atleidimą žmogus gauna tik tada, kai yra pasirengęs. Bet jis nėra pasirengęs, kol už savo nuodėmės nėra padaręs gailesčio. Todėl negera atidėlioti gailesčio žadinimą iki pat išrišimo, nes to trumpo mirksnio, kai kunigas kalba išrišimo žodžius, gali nepakakti tikram gailesčiui sužadinti. Todėl, kas atideda gailestį iki pat išrišimui, tas išstato save į pavojų blogai priimti Atgailos sakramentą. Taip daryti neleistina.

Nuodėmės išpažinti

12. Pareigą nuodėmės išpažinti uždėjo pats Kristus jau minėtais žodžiais: « Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 23).

Kunigo galia nuodėmės atleisti ar jas sulaikyti, kaip jau minėta, yra teismo pobūdžio. Kunigas, prieš darydamas sprendimą, turi susipažinti su kaltinamąja medžiaga. O tai neįmanoma be nuodėmių išpažinimo.

Be to, galia atleisti nuodėmės rišasi su bausmės pritaikymu. Ką nors pasmerkti, juo labiau nubausti, neleistina, neištyrus pirma kaltinamosios medžiagos. O ją pažinti vėl nėra kito būdo, kaip nuodėmių išpažinimas. Nuodėmės yra juk kiekvieno žmogaus sąžinės dalykas. Jas sunku, tiesiog neįmanoma, išskaityti iš veido, ar kurių nors kitų viršinių ženklų.

Todėl visai pagrįstai Tridento susirinkimas, aiškindamas Kristaus žodžius, *pabrėžia, kad nuodėmių išpažinimą įvedė pats Kristus, ir kad jis paties Dievo įsakymu būtinas visiems sunkiai po Krikšto nusidėjusiems, ir negali laikyti savęs kataliku tas, kas drįstų tvirtinti, jog slaptoji išpažintis nesiderina su Kristaus palikimu ar įsakymu, bet yra tik žmonių išgalvota* (Trid. sess. XIV, c. 5, 6).

Išpažinti nuoširdžiai

13. Išpažintis savo esme yra savęs apsiskundimas. Todėl, nuodėmės išpažįstant, reikia būti nuoširdžiam, atsieit, nieko svarbesnio nenutylėti ir nieko nereikalingo nepridėti.

Sąmoningai ką nors svarbesnio nutylėti ar pridėti būtų ne vien sunkus nusikaltimas tiesai, bet ir neleistinas sakramento įžeidimas ir biauři šventvagystė. Tuo tarpu atvira ir nuoširdi išpažintis pašalina visus abejojimus, teikia daug jaukios paguodos, vidinio pasitenkinimo ir šiaip dvasinės naudos. Be abejo, prisipažinti prie savo kalčių nėra lengva. Tai žmogų pažemina ir sugėdina. Bet prie klausyklos privalo veikti kiti dėsniai. Čia prisipažįstama ne šiaip žmogui, bet kunigui, kuris užima paties Kristaus vietą, pareiškusio, jog, « kas save žemina, bus paaugštintas » (Luk. 18, 14). Kristui žinomos visos žmogaus sąžinės paslaptys, tad, jas atveriant, išpažintyje nėra mažiausio pagrindo varžytis ar gėdytis, juo labiau, ką nors nutylėti ar perdėti.

Išpažinti slapta

14. Nuodėmės išpažintinos slapta, niekam, be kunigo, negirdint ir nenujaučiant.

Tai pilnai sutinka su pačia išpažinties esme ir Kristaus nustatymu. Išpažintyje žmogus atskleidžia pačias giliausias savo sąžinės paslaptis. Todėl per daug iš jo būtų reikalaujama, jei jis turėtų atidengti tas paslaptis viešai. V. Jėzus įsakė nuodėmės išpažinti, bet neliepė to daryti viešai.

Nėra taip pat pareigos išpažinti per vertėją, jei kartais nuodėmklausis nesupranta kalbos. Tokia išpažintis būtų bent dalimi vieša. Jei nėra galima susikalbėti su nuodėmklausiu, pakanka savo kaltes išreikšti bet kuriais ženklais, kaip kad daro nebyliai. (Pal . Kan. 903. S. Off. 28 Febr. 1633).

Tiesa, senovėje be slaptos išpažinties buvo laikada vartojama ir vieša. Ji tačiau būdavo tik tais atvejais, kai reikėdavo išpažinti visuomenei jau žinomas nuodėmes. Už tokias nuodėmes paprastai būdavo skiriamos ir viešos atgailos. Šiais laikais tiek viešosios išpažintys, tiek atgailos yra jau išnykusios. Bepasiliko vien slapta arba ausinė išpažintis.

Išpažinti žodžiais

15. Nors nuodėmes galima išreikšti ir kitokiais būdais, bet nuo seniai ir visur yra išgalėjęs Bažnyčioje paprotys vartoti tik žodinę išpažintį.

Nutolti nuo šio papročio leidžiama tik ypatingais atvejais, pvz., kai ligonis negali kalbėti ar kai išpažintį atlieka nebylys ir pan.. Tokiais atvejais naudojamosi įvairiais žodžius atstojančiais ženklais, sakysime, gaivos palenkimu, rankų mostais, raštu ir t. t..

Išpažinti visas nuodėmes

16. Per išpažintį reikia pasisakyti visas sunkiąsias ir dar tiesioginiai neatleistąsias nuodėmes ; būtina taip pat nurodyti bent apytikriai nuodėmių skaičių ir jų rūšį keičiančias aplinkybes.

Nebūtų išpažintis pilna, jei kas sąmoningai nutylėtų vieną ar kitą sunkiąją nuodėmę, sumažintų jų skaičių, nuslėptų kurią nors svarbią aplinkybę, pvz., sumažintų pasisavinto turto vertę, nepasakytų, kad buvo nusidėta VI Dievo įsakymui su giminėmis, ar su susituokusiais asmenimis ir t. t..

Išpažinti mažąsias nuodėmes nėra pareigos. Juk jos, kaip jau sakytą, nesudaro būtinos išpažinčiai medžiagos. Nėra taip pat pareigos išpažinti ir tas nuodėmes, kurių sunkumu, ar iš vis buvimu, rimtai abejojama. Abejotina nuodėmė — nėra sunki nuodėmė. Todėl ją išpažinti tik patariama, bet neįpareigojama. Sąžinės auklėjimui, tačiau, dera pasakyti turimus abejotimus.

Nuo pilnos išpažinties atpalaiduoja fizinis ar moralinis negalėjimas išpažinti.

Fiziniai negali dažnai atlikti pilnos išpažinties sunkiai sergantieji, o juo labiau merdintieji ligoniai, nebyliai, kurtieji, nesuprantantieji nuodėmklausio kalbos, neturintieji laiko, sakysime, vykstantieji į kautynės kariai, jūroje skęstantieji keleiviai, žūvantieji degančiame name, savo nuodėmių nepajėgiantieji atsiminti ar jų nesuprantantieji ir pan.. Moraliai kartais negali pilnai nuodėmių išpažinti tie, kurie iš to numato turėsią didelių nemalonumų ar nuostolių. Bet gėdos jausmas anaipol nėra pakankama priežastis atlikti išpažintį nepilnai.

Visi tie, kurie atliko išpažintį nepilnai, privalo ją prie pirmos progos papildyti.

Bloga išpažintis

17. Išpažintis yra bloga :

- a) kai penitentas ją atlieka be reikiamo sąžinės kvotimo ;
- b) kai ją atlieka be nuoširdaus gailesčio ir pasiryžimo ;
- c) kai sąmoningai nutyli bent vieną sunkią nuodėmę, nebent būtų kokia pateisinanti priežastis, ši kartą atleidžianti nuo išpažinties pilnumo, sumažina sunkių nuodėmių skaičių, nuslepia jų rūšį keičiančias aplinkybes ;
- d) kai nuodėmklausis neturi reikiamos jurisdikcijos, iškreipia išrišimo formą ar penitento svarbiame dalyke nesupranta.

Dažnai gan sunku išspręsti, ar išpažintis buvo gera ar ne. Tokiais atvejais labai svarbu savo abejones bei neaiškumus išdėstyti nuodėmklausiu ir taikytis prie jo nurodymų bei patarimų.

Reikia tada kartoti ne tik pati blogai atliktoji išpažintis, bet ir visos kitos, įvykusios po jos, nes ne tik blogai atliktoji, bet ir visos po jos buvusios yra negeros. Išpažintį kartojant, reikia pasisakyti ne vien tik nutylėtąsias ar pridengtąsias nuodėmes, bet ir tas, kurios buvo išpažintos, nes ir jos nėra atleistos. Pasisakytinos taip pat visos po negeros išpažinties priimtiosios Komunijos, nes ir jos yra negerai priimtose. Kada yra buvus kokia, pateisinanti priežastis, atleidžianti nuo išpažinties pilnumo, tada užtenka tik nepasakytąją nuodėmę išpažinti.

Generalinė išpažintis.

18. Generaline išpažintimi vadinama ilgesnio laiko ar net ir viso gyvenimo išpažinčių atnaujinimas.

Šioji išpažintis kaikiems yra būtina, o kai kuriems tik naudinga. Būtina ji tiems, kurie tikrai žino, kad jų viena ar kita išpažintis buvo atlikta blogai.

Ji naudinga tiems, kurie atlieka misijas, rekolekcijas, rengiasi į naują luomą, pvz., vienuoliniams įžadams, kunigo šventimams, moterystei ir pan... Ji labai naudinga taip pat tiems, kurie rimtai nori taisyti savo gyvenimą ar yra mirties pavojuje.

Dėl generalinės išpažinties būtinumo ar naudingumo gera pasitarti su nuodėmklausiu ir taikytis prie jo nurodymų. Neretai pasitaiko, kad šioji išpažintis ne tik nieko gero neduoda, be net pakenkia. Taip dažniausiai būna su baugesnės sąžinės asmenimis.

Dažna išpažintis

19. Kadangi Atgailos sakramentas ne vien atleidžia nuodėmes, bet teikia apščiai ir įvairių kitų malonių, tad gera naudotis juo ne tik tuomet, kai sąžinę slėgia sunkios nuodėmės, bet ir šiaip atvejų atvejais.

Gražių progų dažnesnei išpažinčiai teikia įvairios metuose pasitaikančios šventės, jubiliejai, vardo bei gimimo metinės sukaktuvės ir pan... Gerbtinas ir labai palaikytinas yra paprotys atlikti išpažintį bent kartą mėne-

syje ar net kas antra savaitė. Dažna išpažintis ir šv. Komunija palengvina gauti Bažnyčios teikiamus atlaidus, kuriems paprastai reikalinga atlikti išpažintis ir priimti Komunija. Ji taip pat gera priemonė dvasinio gyvenimo ugdymui.

Bent trokšti atsilyginti

20. Priimant Atgailos sakramentą, nuodėmklausis privalo paskirti, o penitentas priimti, sakramentinę atgailą.

Senovėje Atgailos sakramento proga būdavo skiriamos žymiai sunkesnės, dažnai viešos atgailos. Šiais laikais jas dažniausiai sudaro tik paprastos maldos, išmaldos, bažnyčios aplankymas, pasninkas, kokia nors maldinga kelionė ir pan... Jei nusidedant buvo padaryta kam nors medžiaginė ar moralinė skriauda, penitentas įpareigojamas ją, pagal išgales, atitaisyti, pvz., grąžinti pasisavintą svetimą daiktą, atlyginti nuostolius, atšaukti paskleistą melą ir t. t....

Skiriamąją atgailą penitentas privalo priimti. Tai esminė sakramento dalis. Jei jis savo valioje skiriamosios atgailos nepriimtų, atsieit, nemanytų jos vykdyti, pats sakramentas būtų blogai priimtas.

Kai penitentas nurodytosios atgailos neatlieka, jo išpažintis yra *gera, bet jis padaro naują nuodėmę*, ypač kai atgaila yra svarbi. Jis tuomet laužo duotąjį pažadą, būtiną sakramento pilnumui. Todėl, kai penitentas nujaučia, kad skiriama jo atgaila jam bus sunku ar visai neįmanoma įvykdyti, turi atvirai pasakyti nuodėmklausiui ir paprašyti ją pakeisti kita. Jei po išpažinties susidaro tokios sąlygos, jog sakramentinę atgailą yra sunku, ar visai neįmanoma atlikti, penitentas privalo pasakyti tai per kitą išpažintį ir paprašyti nuodėmklausį ją pakeisti.

Sakramentinės atgailos nauda

21. Sakramentinė atgaila yra ne tik atsilyginimas už nuodėmes, bet ji teikia ir laikinųjų bausmių atleidimą.

Amžinąją bausmę atleidžia Atgailos sakramentas, bet laikinosios bausmės dažniausiai pasilieka. Jas žmogus turi atlikti arba čia žemėje, darydamas įvairius atgailos darbus, arba privalės atkentėti skaistykloje.

Nuodėmklausio skirtoji atgaila yra vienas iš Kristaus ir Jo Bažnyčios palaimintų atgailos darbų. Ji tikriausiai naikina bent tam tikrą Dievui priimtina laikinųjų bausmių dalį. Ne be reikalo Tridento susirinkimas įspėja, kad nėra katalikų bendruomenės narys tas, kuris neigtų, kad nuodėmklausio Atgailos sakramente paskirtoji atgaila neatleidžia žmogui laikinųjų už nuodėmes bausmių (pal. Trid. sess. XIV, c. 8, 15).

Kad sakramentinė atgaila atleistų laikinąsias bausmes už nuodėmes, reikia ją atlikti, turint pašvenčiamąją malonę.

Žmogus, padarydamas sunkią nuodėmę, užtrenkia sau duris į betkokius antprigimtinio gyvenimo nuopelnus. Būdamas sunkiai nusidėjęs, jis atlieka Atgailos sakramente uždėtąją pareigą, jei sakramentinę atgailą įvykdo, bet jos vaisių, būtent, laikinųjų bausmių atleidimo, negauna. Tai dėl to, kad laikinoji bausmė negali būti atleista be nuodėmės ir be amžinosios bausmės atleidimo.

IV. ATGAILOS SAKRAMENTO TEIKĖJAS

Tik kunigas gali teikti

1. Teikti Atgailos sakramentą gali tik kunigas ar vyskupas.

Nuodėmės atleisti galią davė V. Jėzus tik apaštalams ir jų ipėdiniams kunigystėje — kunigams ir vyskupams. Tik jiems Jis pasakė: « Kam atleisite nuodėmes, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 23). Visuotinis Tridento susirinkimas išskiria iš tikinčiųjų tarpo tuos, kurie drįstų neigti, kad nuodėmės gali atleisti vien kunigystės šventimus turintieji asmenys (Trid. sess. XIV, c. 6, 10).

Reikalinga dvejoja valdžia.

2. Kadangi Atgaila yra ne tik sakramentas, bet ir teismas, tad jai teikti būtina šventimų ir teisiamoji valdžia, kitaip sakant, kunigystės šventimas ir jurisdikcija — potestas ordinis et iurisdictionis.

Šventimų galią kunigas gauna per atitinkamus šventimus. Jurisdikciją duoda Bažnyčia per savo vyresniuosius, atseit, per vyskopus, vienuolynų viršininkus ir pan... Todėl ne kiekvienas kunigas gali teikti Atgailos sakramentą, bet tik tas, kurį Bažnyčia šiam reikalui įgalioja, kitaip išsireikšiant, aprobuoja. Tik mirties pavojuje kiekvienas kunigas turi teisę teikti Atgailos sakramentą. Vadinas, tada gali Atgailą teikti net tas kunigas, kuris jau seniai neina savo kunigiškų pareigų, yra ekskomunikuotas ar suspenduotas.

Mirties pavojus reikia imti platesne prasme, būtent, kai žmogus atsiduria tokioje būklėje, jog galima laukti jo mirties. Vadinas, mirties pavojus nėra tas pat, kas merdėjimas. Tuo būdu mirties pavojų sudaro kiekviena rimta liga, sudėtinga operacija, sunkus gimdymas, pavojinga kelionė, karo kautynės ir pan..

Apribota jurisdikcija

3. Šv. Sostas ar jo paskirtieji vyresnieji, pvz., vyskupai ar vienuolijų vyresnieji, galią nuodėmės atleisti gali susiaurinti.

Jurisdikcijos suvaržymas paprastai pasireiškia tuo, kad kada kuni-
gui draudžiama visai klausyti išpažinčių, kada laidžiama klausyti tik vyrų išpažintis, ar tik tam tikrose vietose, ar neleidžiama išrišti iš kaiku-
rių sunkesniųjų nuodėmių ir pan..

Apribojimo prasmė

4. Nuodėmklausio jurisdikciją Bažnyčia paprastai apriboja šiais sumetimais:

a) kad patarnautų visuomenės dorovei;

Visuomenės dorovė kartais reikalauja, kad Atgailos sakramentas būtų teikiamas su tam tikru atsargumu. Neretai gera yra, kad sunkesni ir sudėtingesni nusikaltimai būtų išimami iš paprasto kunigo galios ir pavedami aptarti ir išspręsti asmenims, kurie daugiau prityrę ir daugiau pasirengę. Juk nuodėmė, kokia ji bebūtų, yra žmogaus dorinė žaizda. Kaip kūno žaizdas gera pavesti gydyti tik žinovams, taip lygiai yra ir su dorinėmis

žaiždomis. Sudėtingesnės šios rūšies žaiždos gera pavesti gydyti tik žinovams.

Be to, sielos gyvenimas reikalauja akylios vadovybės. Labai yra naudinga, kai sudėtingesni šio gyvenimo reikalai pavedami geriau juose nusimanantiems asmenims.

b) kad atgrasintų tikinčiuosius nuo nusikaltimų ;

Tikintieji lengvai patraukiami blogų pavyzdžių. Bet, iš kitos pusės, pasunkintas kalčių atleidimo būdas, sulaiko juos nuo nusikaltimų kartojimo. Jurisdikcijos suvaržymas kaip tik pasunkina nuodėmių atleidimą, o tuo pačiu ir atbaido tikinčiuosius nuo jų darymo.

c) kad nubaustų penitentą.

Nuodėmklausio jurisdikciją suvaržius, penitentui, norinčiam gauti savo kalčių atleidimą, tenka kreiptis į augštesnius asmenis. Jis turi kreiptis arba pats tiesioginiai, arba per savo nuodėmklausį. Tuomet jis turi laukti, dažniausiai neišrištas, kol nuodėmklausis gaus reikiamą įgaliojimą. Gavus kunigui įgaliojimą, penitentas privalo savo išpažintį pakartoti. Suprantama, visa tai sudaro jam ne tik nemalonumų, bet ir sunkumų. O tai jau yra bausmė.

Todėl nereikia visai stebėtis ar piktintis, jei kunigas kartais neduoda išrišimo, bet jį atideda, ar penitentą siunčia pas vyresniusius, pvz., pas dekaną ar vyskupą. Tai anaipol nėra koks kunigo sauvaliavimas ar beprasmis penitento varginimas, bet drausmės reikalas, kuris duoda naudos tiek visuomenei, tiek pačiam penitentui.

Išskirtų nuodėmių atleidimas

5. Išimtas iš paprasto kunigo galios nuodėmės gali atleisti tie asmenys, kurie jas išėmė, ar kuriems pavesta jas atleisti, o taip pat ir jų įgaliotiniai.

Nurodymų, kaip išbristi iš išimtyjų, kitaip sakant, rezervuotų nusikaltimų ir kur šiuo reikalu kreiptis, geriausiai jieškoti pas nuodėmklausį. Jam reikia visą dalyką išdėstyti ir jo patarimų laikytis.

Suvaržymai atpuola

6. Yra atsitikimų, kad penitentas negali kreiptis į vyresniusius ir negali pasilikti be išrišimo. Šiais atvejais jurisdikcijos suvaržymas atpuola, jei ne visai, tai bent dalimi.

Pvz., nėra kaip atidėti išrišimą ligoniams, kuriems gresia mirtis. Neįmanoma jį atidėti taip pat sutuoktiniams, atliekantiems išpažintį sutuoktinių dieną. Yra atsitikimų, kad penitentui sunku pasilikti be išrišimo : jį graužia sąžinė, jis turi eiti pareigas, kurios reikalauja pašvenčiamosios malonės, kitaip, jis save išduotų, kas, žinoma, pakenktų jo garbei. Nėra kaip atidėti išrišimą, kai jau baigiasi Velykinės laikas.

Kokią išeitį šiais atvejais rasti, turi spręsti nuodėmklausis. Kaikada jis duoda išrišimą be jokių sąlygų, o kai kada pastato kaikurias sąlygas, kurias penitentas privalo priimti.

Nuodėmklausio teisės ir pareigos.

7. Kadangi Atgailos sakramentas turi labai didelės reikšmės mūsų dvasios gyvenime ir yra gan sudėtingas dalykas, tad jo tei-

kējas, savo penitento atžvilgiu, turi tam tikrų tiesių ir pareigū, būtent :

a) jis turi teisę ir pareigą duoti penitentui paklausimų ir teikti nurodymų bei išpėjimų, jei mato, kad tai reikalinga ir naudinga ;

b) jis turi išspręsti, ar penitentas yra vertas šio sakramento ;

c) jis privalo duoti ar atsakyti išrišimą, nurodydamas aiškiai atsakymo priežastis.

Nuoširdus penitentas privalo prie nuodėmklausio nurodymų visame prisitaikyti.

Išpažinties didelė paslaptis.

8. Tiek nuodėmklausis, tiek visi kiti, kurie ką nors iš išpažinties nugirsta, ar sužino, turi šventą pareigą laikyti griežčiausioje paslapyje ne vien nuodėmes, bet ir visa tai, kas penitentui gali padaryti nemalonumų, o pačią išpažintį apsunkinti.

Jokia priežastis, net valstybės ar gyvybės apsauga, neduoda teisės išduoti išpažinties paslaptį. Jokia valdžia negali reikalauti ar įsakyti tai padaryti. Nevalia jos atskleisti net penitentui numirus.

Taip pat neleista naudotis išpažintyje gautomis žiniomis, pvz., pamoksluose, bet kokių tarnybinių ar kitų reikalų tvarkyme, pasikalbėjimuose su kitais ar su pačiu penidentu, jei tik jaučiama, kad tai gali tiesioginiai ar netiesioginiai kenkti išpažinties paslapčiai.

Bažnyčios įstatymai kuo griežčiausiai pabrėžia, kad sakramentinė išpažinties paslaptis turi būti neliečiama. Todėl nuodėmklausis, kuris drįstų kokiū nors būdu sulaužyti šią paslaptį, yra smarkiai baudžiamas (Kan. 889 2369, 2368).

Reikia pripažinti, kad pats Dievas saugoja išpažinties paslaptį. Juk kaip kiekviename luome, taip ir kunigų tarpe pasitaiko pakrikimų ar išprotėjimų, bet ir didžiausi išpažinties priešai negali nurodyti pavyzdžių, kad kada nors būtų buvusi išduota išpažinties paslaptis. Pats Dievas užčiaupia burną tiems, kurie mėgina prieš ją kėsintis.

Suprantama, išpažinties paslaptis saisto tik nuodėmklausį ir tuos, kurie ką nors iš išpažinties nugirdo, bet paties penitento nesaisto. Vadinasi, jis gali apie ją kalbėti. Jis gali net nuodėmklausiui leisti išpažintyje gautomis žiniomis naudotis.

Paslapties pagrindas

9. Sakramentinės paslapties pagrindas yra paskatinti tikinčiuosius ne tik nebijoti Atgailos sakramento, pačioje išpažintyje nieko neslėpti ir nesidrovėti, bet, priešingai, eiti prie klausyklos su pilnu pasitikėjimu ir atverti tenai nors ir bauriausias gyvenimo ir sąžinės žaizdas.

Atgailos sakramentas turi padėti jas gydyti. Todėl nėra mažiausio pagrindo jas slėpti ar bent drovėtis jas parodyti. Juo labiau, kad išpažintyje viskas apgaubta gilia paslaptimi.

V. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Atgailos sakramentą pasakyta, seka, kad :

a) mes turime būti be galo dėkingi Dievui už šią brangią Bažnyčioje mums paliktą dovaną ;

Tikrai, tik Dievo išmintis ir gerumas galėjo mums ją sugalvoti. « O, Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybė, kaip nesuprantami jo teismai ir nesusekami jo keliai ! Kas pažino Viešpaties mintį ? arba kas buvo jo patarėjas ? » (Rom. II, 33).

b) atgailos sakramentu privalu dažnai naudotis ;

Juk tai be galo veiksminga priemonė save pašvęsti bei išganyti. Išpažintis mūsų dvasios gyvenimui yra tas pat, kas telefono vieloms stiebai. Juo tankiau stovi stiebai, tuo stipriau laikosi vielos. Juo dažnesnės ir nuoširdesnės mūsų išpažintys, tuo tvarkingesnis, gražesnis ir vaisingesnis visas antprigimtinis gyvenimas. Atgailos sakramento vaisiai keleriopai atlygina visus su jo priėmimu susijusius nesmagumus, sugėdinimus bei sunkumus.

c) Atgailai privalome sąžiningai rengtis ir ją gerai priimti ;

Ypač nuoširdus gailestis turi mus lydėti prie klausyklos ir virpinti mūsų sielą, atliekant išpažintį. Ji privalo būti nuoširdžiausia, pilniausia ir atviriausia. Visa joje dengia giliausia ir neliečiama paslaptis. Todėl bijoti, drovėtis, ar ko nors varžytis, nėra net mažiausio pagrindo.

d) jei gyvenimo sąlygos, ko neduok, Dieve, taip turėtų susidėti, jog mes ar mirties patalė, ar šiaip ilgesnį laiką negalėtume turėti kunigo, kuriam galėtume išpažinti savo kaltes, tai bent tobulas, iš tikros Dievo meilės einąs gailestis tuomet tesu-
jaudina mūsų sielą.

Šis gailestis atstos mums tuomet Atgailos sakramentą, nuteisindamas mus Dievo akyse ir suteikdamas mūsų sielai pašvenčiamąją malonę. Marijai Magdalenai V. Jėzus pasakė : « Jai atleidžiama daug nuodėmių, nes ji daug mylėjo » (Luk. 7, 47). Tas pat pasikartos ir su mumis, jei būsimė panašūs į tą šventąją, kadaise sunkiai nusidėjusią, bet galop gilioje Dievo meilėje klūpančią prie Išganytojo kojų.

Gyvename visokių galimybių laikus. Nežinia, ar visi ir visur turėsime Kat. Bažnyčios atstovą, teikiantį mums reikale Atgailos sakramentą. Todėl privalome *būti pasiruošę ir mokėti panaudoti antrąją savo kalčių aileidimui gauti priemonę, atsieit, gebėti sužadinti tobulą gailestį*. Šiam tikslui labai naudinga mokėti ir dažnai kalbėti kad ir šią trumpą maldele : « Nuoširdžiai gailiuosi, Viešpatie, už visas savo nuodėmes, kurias padariau mintimis, žodžiais, veiksmais ir apleidimu. Gailiuosi už jas dėl to, kad tave, Dieve, jomis įžeidžiau, paniekinau. Būriuosi jomis, nekenčiu jų, prižadu jų saugotis, kiek tik galėdamas, už jas atsilyginti ir verčiau numirti, negu tave, Viešpatie, jomis įžeisti. Dieve, pasigailėk manęs nusidėjėlio ! »

« Aš nenoriu nusidėjėlio mirties, bet kad jis atsiverstų ir gyventų » (Ezek. 33, 11).

« Kiek tai samdinių mano tėvo namuose turi apščiai duonos, o aš čia badu dirštu ! Kelsiuosi, eisiu pas savo tėvą ir jam sakysiu : Tėve, aš nusidėjau dangui ir tau ; jau nebeesu vertas vadintis tavo sūnumi ; laikyk

mane kaip vieną savo samdinių. Taigi, jis kėlėsi ir grįžo pas savo tėvą. Bet jam dar toli tebeesant, jo tėvas pamatė jį ir buvo gailestingumo sujudintas; pribėgęs jis puolė jam ant kaklo ir pabučiavo jį... (Tėvas) tarė savo tarnams: Greitai išneškite gražiausią drabužį ir apvilkite jį; duokite jam žiedą ant rankos ir kurpes ant jo kojų... Valgykime ir pokyliaukime, nes šitas mano sūnus buvo numiręs ir atgijo, buvo pražuvęs ir atsirado» (Luk. 15, 17-20; 22-24).

« Sutrintos ir nužemintos širdies, Dieve, tu nepaniekinsi » (Ps. 50, 19).

8 § PASKUTINIS PATEPIMAS

I. PASKUTINIO PATEPIMO SĄVOKA, VAISIAI, REIKALINGUMAS

Apibrėžtis

1. Paskutinis Patepimas yra sakramentas, kuris šv. aliejaus patepimu ir atitikakamų žodžių ištariu, teikia sunkiai sergančiam ligoniui jo sielą, o kartais ir kūną, gydančių malonių.

Šis sakramentas vadinamas Paskutiniu Patepimu, nes iš visų Bažnyčioje vartojamų pašventimų ir patepimų jis turi žmogaus gyvenime paskiausią vietą. Žmogus jį priima, jei ne mirties, tai bent sunkios ligos patale. Jis vadinamas patepimu, nes jo medžiaga, kaip paskiau matysime, sudaro patepimas šv. aliejum žmogaus sąnarių ar juslių. Jis ne retai vadinamas dar paskutiniu Palaiminimu, nes jį paprastai lydi nuoširdus Bažnyčios laiminimas paskutinei ir lemiamai šiame pasaulyje gyvenimo kovai.

Tikras sakramentas

2. Paskutinis Patepimas yra tikras V. Jėzaus įsteigtas sakramentas.

Tai sena ir tvirta Katalikų Bažnyčios mokslo tiesa. Šį sakramentą aiškiai skelbia tikintiesiems apaštalas šv. Jokūbas: « Serga kas tarp jūsų, tepavadinie bažnyčios kunigus, ir jie tegul meldžiasi ant jo, patepdami jį aliejumi Viešpaties vardu. Tikėjimo malda išgelbės ligonį, ir Viešpats pakels jį; o jei yra nuodėmėse, bus jam atleistas » (Jok. 5, 14-15).

Visuotinis Tridento susirinkimas pareiškia: « Jei kas sakytų, kad Paskutinis Patepimas nėra tikras Kristaus, mūsų Viešpaties įsteigtas ir šv. Jokūbo paskelbtas sakramentas, o tik Bažnyčios Tėvų įvestas paprotys ar šiaip žmonių prasimanymas, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. XIV, c. 1).

Medžiaga ir forma

3. Juslinius Paskutinio Patepimo ženklus, atsieit, jo medžiagą ir formą, sudaro patepimas šv. aliejum ligonio akių, ausų, šnervių, lūpų, rankų ir kojų ir tuo pat metu tariami kunigo žodžiai: « Per šį šventąjį patepimą ir savo maloningąjį gailestin-

gumą, teatleidžia tau Viešpats, ką nusidėjai regėjimu, girdėjimu, pauostymu, paragavimu, palytėjimu, ėjimu».

Paskutiniam Patepimui vartojamas tik alyvų aliejus, kurį šiam reikalui vyskupas pašventina Didžiajame Ketvirtadienyje. Tai taip vadinamas ligonių aliejus. Bet kuris kitas aliejus, pvz., šv. chrisma, čia netinka.

Paprastais atvejais privalu patepti šv. aliejumi visus suminėtus kūno sąnarius, bet skubiais atsitikimais pakanka patepti ligonio kaklą ar kurį kitą iš nurodytų sąnarių, tariant atitinkamas žodžius (Kan. 947, 1).

Vaisiai

4. Svarbiausieji Paskutinio Patepimo vaisiai yra šie :

a) jis padaugina ligonio sieloje pašvenčiamąją malonę, sustiprina jį paskutinei gyvenimo kovai, o jei jis yra sukliudytas atlikti išpažintį, tai atleidžia jam ir nuodėmes ;

b) jis atleidžia visai ar bent dalimi bausmes už nuodėmes ;

c) jis pašalina atleistųjų nuodėmių liekanas, pvz., blogus įpročius, prisirišimą prie žemiškų reikalų ir pan. ;

d) jis kartais grąžina ligoniui net kūno sveikatą, jei tai naudinga jo sielai.

Taigi, Paskutinis Patepimas yra lyg koks Atgailos sakramento papildymas ar pakaitalas. Jis bent tam tikrais atvejais pakeičia Atgailą, ypač atleisdamas nuodėmes.

Suprantama, negalima laukti iš Paskutinio Patepimo kokio nors stebuklingo pagydomo. Jis ne tam skirtas. Tačiau yra pagrindo tikėtis, kad Dievas šiuo sakramentu gali sustiprinti ne vien sielos, bet ir ligonio kūno jėgas. Tai aiškiai rodo šv. Jokūbo žodžiai : « Tikėjimo malda išgelbės ligonį, ir Viešpats pakels jį » (Jok. 5, 15). Be abejo, tiek ligonio sielai, tiek kūnui teikiamosios pagalbos kiekis pareina nuo Dievo.

Reikalingumas

5. Nors Paskutinis Patepimas nėra būtinai reikalingas išganymui, kaip kad Krikštas, tačiau rimtai sergančiam ligonui negalima jo nepaisyti.

Nei Dievas, nei Bažnyčia nėra grižtai įsakę Paskutinio Patepimo, bet tiek ligonis, tiek klebonas, ar ligonio globėjai turi rūpintis, kad šis sakramentas būtų kiekvienam ir tai tinkamu laiku suteiktas. Ypač privalu susirūpinti, kad jis būtų suteiktas ligoniui tuomet, kai jis negali pasinaudoti kitais prieš mirtį sakramentais, pvz., yra nustojęs sąmonės. Šiais atsitikimais Paskutinis Patepimas yra bemaž vienintelė išganyimo priemonė. Tuomet jis yra svarbiau suteikti nei išrišimas.

Nepaisyti sunkioje ligoje Paskutinio Patepimo reikštų niekais leisti be galo naudingą ir sėkmingą priemonę paskutinėje žmogaus kovoje su išganyimo priešais. Toks ligonio ar jo slaugytojų elgesys būtų daugiau negu neprotingas.

II. PASKUTINIO PATEPIMO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

Gali teikti tik kunigas

1. Paskutinį Patepimą gali teikti vien kunigas.

Galią teikti šį sakramentą kunigas gauna per kunigystės šventimą. Jos kunigas niekuomet nenustoja, nors jis kartais gali patekti į ekskomuniką, suspensą ar interdiktą, ar net visiškai mesti kunigo pareigas. Vadinasi, reikale ir toks kunigas gali teikti Paskutinį Patepimą.

Paprastasis Paskutinio Patepimo teikėjas yra ligonio klebonas arba šio įgaliotinis.

Klebono yra teisė ir pareiga būti prie savo parapijiečių ligoje ir mirties valandoje ir visomis galimomis priemonėmis jiems padėti. Viena iš sėkmingiausių pagelbos priemonių yra Paskutinis Patepimas.

Kai negalima turėti klebono ar jo įgaliotinio, Paskutinį Patepimą gali teikti bet kuris kitas kunigas.

Tai nepaprastasis sakramento teikėjas. Juo gali būti, kaip minėta, net tas kunigas, kuris savo pareigų visai neina, ar yra ekskomunikuotas, suspenduotas ar interdiktuotas.

Gali priimti.

2. Paskutinį Patepimą gali priimti kiekvienas pakrikštytas, atėjęs į protą ir sunkiai sergąs žmogus.

a) Paskutinio Patepimo ėmėjas privalo būti pakrikštytas.

Nesvarbu, ar jis Krikštą yra gavęs kūdikystėje ar jau suaugęs.

b) Jis turi būti jau atėjęs į protą, ar bent kada nors protą turėjęs.

Todėl Paskutinio Patepimo negalima teikti kūdikiams, neatėjusiems į protą, o taip pat tiems, kurie visą gyvenimą buvo pilni bepročiai. Juk tiek kūdikiai, tiek amžninieji bepročiai negali nusidėti. Todėl jiems Paskutinis Patepimas nereikalingas. Pusiau bepročiai, ar tie, kurie protą turėjo, bet tuo tarpu jo nebeturi, arba tie, kurie savo beprotystėje turi blaivių protarpių, gali priimti Paskutinį Patepimą su sąlyga, atseit, jei yra pajėgūs jį priimti.

c) Ligonis privalo turėti intenciją priimti Paskutinį Patepimą.

Tai bendra visiems sakramentams priimti sąlyga, kai jau žmogus yra atėjęs į protą. Todėl negalima šio sakramento, kaip ir visų kitų, teikti tiems, kurie sąmoningai, dėl sukietėjimo nedorybėse, ar dėl priešingo nusistatymo tikėjimui, atsisako jį priimti. Suprantama, negalima tokiems teikti net tada, kai jie yra netekę sąmonės, jei savo nusistatymo jie nėra pakeitę. Sakramentų juk niekam negalima primesti.

d) Jis turi sunkiai sirgti, kitaip sakant, turi būti mirties pavojuje.

Nėra reikalo, kad ligonis jau merdėtų. Sunkiai sergančiam ligoniui yra prilygintini tie, kuriems mirtis gresia dėl sėnatvės. Vadinasi, senatvė irgi savos rūšies liga.

Bet negalima teikti Paskutinio Patepimo į kautynes vykstantiems karius, teismo pasmerktiesiems mirti, besirengiantiems į operaciją, jeigu jie neserga, gimdyvėms prieš eilinį gimdymą. Negalima, nes jie nėra ligoniai.

e) Ligonis privalo sužadinti tikėjimą, viltį, meilę, gailestį už savo nuodėmes ir pasivesti Dievo valiai, kitaip sakant, leisti pačiam Dievui parinkti, kas jam yra naudingiau: gyvenimas ar mirtis.

Vaisingumo sąlygos

3. Paskutinio Patepimo ėmėjas privalo turėti pašvenčiamąją malonę.

Tai gyvųjų sakramentas. Todėl vaisingam jo priėmimui būtina pašvenčiamoji malonė. Nors šią malonę teikia ir tobulas gailestis, bet Bažnyčia reikalauja, kad sunkiai sergąs ligonis, prieš Paskutinio Patepimo priėmimą, atliktų išpažintį, ypač jei ligonis turi sunkių nuodėmių. Čia yra priežastis, dėl ko Paskutinis Patepimas paprastai teikiamas po Atgailos Sakramento ir viatiko priėmimo. Bet jei ligonis išpažintį yra neseniai atlikęs ir nesijaučia sunkiai nusidėjęs, Paskutinis Patepimas gali būti suteiktas ir be pirmųjų dviejų sakramentų.

Jei kartais rimtai abejojama, ar ligonis yra vertas Paskutinio Patepimo, ypač ar jis turi intenciją jį priimti, sakramentas yra teiktinas bent sąlyginai.

Tokių abejonų kartais kyla, kai ligonis gyvena apsileidusiai, neatlikdavo savo religinių pareigų, seniai buvo išpažinties ir yra netekęs sąmonės. Sunku patirti, kas darosi tokio ligonio sieloje, bet kadangi sakramentai yra žmonėms, Paskutinis Patepimas paprastai tokiam duodamas su sąlyga.

III. PASKUTINIO PATEPIMO APEIGOS

Drauge su Atgaila ir Komunią

1. Paskutinis Patepimas paprastai teikiamas po Atgailos sakramento ir šv. Komunijos priėmimo.

Pirmieji sakramentai turi užtikrinti ligoniui pašvenčiamąją malonę. Paskutinis Patepimas teikiamas atskirai, jei ligonis viatiką jau yra priėmęs, arba kai jis nepajėgia priimti nei Atgailos sakramento, nei Komunijos.

Todėl, rengiant ligonį Paskutiniam Patepimui, paprastai jį patį ir butą reikia parengti ir Atgailai bei Komunią.

Šiajam tikslui ligonio bute reikia pastatydinti švariai užtiestą stalėlį, ant kurio padėtinas kryžius ir dvi vaškinės žvakės, kurios, kunigui atvyksiant, užžiebiamos.

Be to, ant stalėlio padėtinas indelis su švęstu vandenim bei šlakstytuvu, lėkštelė su keletu vatos gabaliukų, žiupsnelis druskos, gabalėlis duonos ir indelis su nešvęstu vandenim. Švęstuoju vandenim kunigas pašlaksto ligonio butą, vata nušluosto aliejum pateptuosius ligonio sąnarius, druską, bei duoną vartoja nutrinti savo pirštams, kuriais lietė šv. aliejų, o nešvęs-

tuoju vandenim kunigas nuplauja savo pirštus po to, kai paduoda ligoniui šv. Komunią. Vatą ir duoną su druska reikia, kunigui išvykus, įmesti į ugnį ir sudeginti. Vandenį irgi dera išpilti į ugnį.

Pats tekimas.

2. Kunigas, atėjęs į ligonio butą, iš eilės suteikia Atgailos sakramentą, Komunią ir Paskutinį Patepimą, nebent kokios ypatingos sąlygos padaro, kad šis pastarasis teikiamas visai atskirai.

Įeidamas į butą, kunigas pasveikina ligonį ir susirinkusius žodžiais: « Ramybė šiems namams ! » Susirinkusieji atsako: « Ir visiems juose gyvenantiems ». Priėjęs prie stalelio, jis padeda šv. Ostiją ir pašlaksto butą švęstu vandenimi. Po to eina ligonio išpažintis ir Komunią. Prasidedant ligonio išpažinčiai, susirinkusieji apleidžia butą ir grįžta tik tada, kai kunigas varpelio ženklą juos pakviečia įeiti. Prieš ligonio komunią, vienas iš susirinkusiųjų garsiai sukalba visuotinę išpažintį, lotyniškai — confiteor —. Ją galima kalbėti ir lietuviškai.

Kunigui teikiant Komunią ir Paskutinį Patepimą, susirinkusieji turi laikytis ramiai, vengti bet kokių kalbų, geriausiai kalbėti atitinkamas maldas.

Po Paskutinio Patepimo kunigas suteikia Apaštališkąjį palaiminimą su pilnais, mirties valandoje gaunamais, atlaisdais.

Per šį palaiminimą ligonis privalo dar kartą sužadinti gailestį už savo nuodėmes, visus savo skausmus paaukoti Dievui, kaip atgailą, pasivesti nuolankiai Dievo valiai ir žodžiais, ar bent širdimi, minėti Jėzaus vardą.

Kartojimas

3. Paskutinis Patepimas yra vienas iš kartojamųjų sakramentų. Bet toje pačioje ligoje jį galima priimti tik vieną kartą.

Paskutinis Patepimas veikia tol, kol tebėra tas pats mirties pavojus. Todėl nėra jokio pagrindo ir reikalo jį toje pačioje ligoje kartoti.

Paskutinį Patepimą galima ir reikia kartoti, kai ligonis patenka į naują mirties pavojų.

Praeina mirties pavojus, kai ligonis pasveiksta. Paprastai mirties pavojus laikomas dar nepraėjusiu, kol ligonis pakyla iš patalo ilgesniam laikui, pvz., bent mėnesiui, ypač jei liga buvo sunkesnė. Trumpas, pvz., kelių dienų ligonio pagerėjimas nėra dar praėjusios ligos ženklas, nebent visos kitos aplinkybės rodytų ką kita.

Abejojant, ar ligonis yra vis dar toj pačioj ligoj, ar jau prasidėjo nauja, Paskutinis Patepimas galima kartoti.

Sakramento atgijimas

4. Nevertai, atseit, sunkioje nuodėmėje priimtas Paskutinis Patepimas, atgyja, kai pašalinama jo malonių veikimo kliūtis, būtent, sunkioji nuodėmė.

Vadinasi, tokiais atvejais nėra reikalo kartoti Paskutinį Patepimą, bet privalu gauti sunkių nuodėmių, kurios kliudė sakramentui veikti, atleidimą, kitaip sakant, atlikti išpažintį arba, jei tai neįmanoma, sužadinti tobulą gailestį.

IV. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Paskutinį Patepimą pasakyta, seka, kad :

a) tiek ligonis, tiek jo globėjai privalo šį sakramentą vertinti ir branginti ;

Neprotinga žiūrėti į Paskutinį Patepimą, kaip į ligonio pasmerkimą mirti. Tai ne mirties skelbėjas ar nešėjas, bet gausių Dievo malonių sakramentas. Jis skirtas remti ir stiprinti žmogų jo sunkiausioje valandoje ir pavojingiausioje kovoje su išganymo priešais.

b) ligonio globėjai turi rūpintis, kad jis būtų tinkamai parengtas mirštančiųjų sakramentams, ir kad jie būtų jam suteikti laiku, būtent, kol jis dar tebeturi sąmonę.

Kaip gražus yra artimo meilės patarnavimas ligonio aprūpinimas mirštančiųjų sakramentais, taip didelė ir nedovanotina skriauda būtų padaryta jam, jei dėl globėjų apsilėidimo ar nerūpestingumo jis numirtų be šių sakramentų.

«Mano broliai, jei kas jūsų nuklystų nuo tiesos ir kas nors jį sugrąžintų, tas turi žinoti, kad kas sugrąžina nusidėjėlį nuo jo kelio klaidos, tas išgelbės jo sielą nuo mirties ir apdengs daugybę nuodėmių» (Jok. 5, 19-20).

9 § KUNIGYSTĖ

I KUNIGYSTĖS SAKRAMENTO SĄVOKA

Apibrėžtis

1. Kunigystė yra sakramentas, kuriuo, vyskupui uždėjus rankas ir ištarus atitinkamus žodžius, suteikiama dvasinė galia ir parama tinkamai kunigo pareigoms eiti.

Veiksmas, kuriuo teikiamas kunigystės sakramentas, paprastai vadinamas šventimu. Bet šiuo žodžiu neretai pažymima taip pat šventimų teikiamoji galia. Todėl sakoma, kad mišioms laikyti ar išpažintims klausyti yra reikalingas kunigo šventimas, atsieit, per šventimą gaunamoji galia.

Kunigystė yra sakramentas

2. Kunigystė yra tikras, V. Jėzaus įsteigtas Naujojo Įstatymo sakramentas.

Ji turi visas tikram sakramentui būtinas dalis. Visuotinis Tridento susirinkimas kunigystę ne tik priskaito prie septynių Naujojo Įstatymo sakramentų, bet ir aiškiai pabrėžia : « Jei kas sakytų, kad kunigystės šventimas nėra tikras ir tikra prasme Kristaus įsteigtasis sakramentas, bet vien tik žmonių išsigalvojimo dalykas, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIII). Šių gi dienų Bažnyčios kanonai nustato : « Šventimai paties

‘ Kristaus patvarkymu atskiria dvasiškius nuo pasauliečių, kad jie galėtų vadovauti tikintiesiems ir tarnauti Dievo garbei » (Kan. 948).

Ją įsteigė Kristus

3. Kunigystę įsteigė V. Jėzus per Paskutinę Vakarienę.

Dieviškasis Mokytojas davė tada apaštalams ne tik gausiai įvairių ir svarbių nurodymų, ne tik meldėsi, kaip vyriausiasis Naujojo Įstatymo kunigas, bet taip pat suteikė jiems didžiausią pasaulyje galią, būtent, perkeisti duoną ir vyną į Jo kūną ir kraują, sakydamas : « Tai darykite mano atsiminimui » (Luk. 22, 19). Šią pagrindinę kunigystės galią V. Jėzus paskiau papildė, suteikdamas apaštalams galią atleisti nuodėmes ir pavesdamas eiti kitas su jų pašaukimu susijusias pareigas.

Medžiaga ir forma

4. Regimus arba juslinius kunigystės sakramento ženklus, atsieit, jo medžiagą ir formą, sudaro :

a) mažesniuosiuose ir subdiakono šventimuose atitinkamų įrankių, būtent, raktų, knygų, žvakės bei ampulių įdavimas ir šį įdavimą lydį atitinkami žodžiai ;

b) vyskupo, kunigo ir diakono šventimuose medžiaga yra rankų uždėjimas, forma — visa tai lydį žodžiai.

Kunigystės uždaviniai

5. Svarbiausieji V. Jėzaus įsteigtosios kunigystės uždaviniai yra šie :

a) mokyti žmones evangelijos, tikėjimo, religijos bei krikščionių dorovės tiesų ;

b) atnašauti mišių auką už gyvus ir numirusius ;

c) atleisti nuodėmes ir teikti kitus sakramentus, sakramentalijas bei šiaip dvasinius patarnavimus ;

d) apskritai, vadovauti tikintiesiems jų pašventimo bei išganymo darbe.

Taigi, kunigystės uždaviniai yra tęsti Kristaus pradėtąjį darbą žemėje. Gražiai šią mintį išreiškia pats Išganytojas, sakydamas : « Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu. Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir jiems tarė : Imkite šventąją Dvasią. Kam nuodėmes atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 21-23). « Eikite tat ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir šventosios Dvasios ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs » (Mat. 28, 19-20). Ir vėl : « Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui. Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas... Jie gi išėję skelbė visur, Viešpačiui drauge veikiant, ir tvirtinant jų žodžius lydinčiais juos stebuklais » (Mork. 16, 15-16 ; 20).

II. KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ SUSKIRSTYMAS IR PADARINIAI

Šventimų suskirstymas

1. Kunigystės galia teikiama ne iš karto, bet palaipsniui, keliais vienas paskui kitą einančiais šventimais.

Taip daroma tam, kad Kunigystės siekiąs asmuo turėtų galimybes apsigalvoti ir tinkamai pasiruošti. Taip elgėsi ir dieviškasis Mokytojas su apaštalais, taip daro ir Jo įkurtoji Bažnyčia, parinkdama ir paruošdama apaštalių įpėdinius — kunigus.

Palaipsniui teikiami Kunigystės šventimai skirstosi :

a) į mažesnius ir didesnius ;

Prie mažesniųjų priskaitomi ostiariaus, lektoriaus, egzorcisto ir akolito šventimai. Prie didesniųjų : subdiakono, diakono, kunigo bei vyskupo šventimai. Šventimų įvadas yra tonsūra.

b) sakramentinius, kurie išpaudžia sakramentinį charakterį, ir nesakramentinius, kurie šio charakterio nepadaro ir yra vien Bažnyčios įvestos sakramentalijos.

Prie pirmųjų priskiriama diakono, kunigo ir vyskupo šventimai, o prie antrųjų — subdiakono, ir visi mažesnieji šventimai.

c) į šventimus, kuriuos įsteigė pats Kristus, ir į šventimus, kuriuos įsteigė, slenkant laikams, Bažnyčia.

Pirmieji vadinami taip pat Dievo teisių šventimais ir prie jų priklauso vyskupo ir kunigo šventimai. Antrieji vadinami Bažnyčios teisių šventimais ir prie jų priskaitomi subdiakono ir visi mažesnieji šventimai.

Šventimų padariniai

2. Kai dėl šventimų padarinių, tai reikia skirti bendri višiams šventimams nuo atskirų šventimų padarinių, o taip pat sakramentinių ir nesakramentinių šventimų padarinius.

a) Bendrieji sakramentinių šventimų padariniai yra šie :

aa) jie padaugina pašvenčiamąją malonę ir pastiprina per Krikštą suteiktąsias dorybes bei šv. Dvasios dovanas ;

bb) išpaudžia neišdildomą kunigystės žymę arba sakramentinį charakterį ;

cc) duoda sakramentinę malonę, atsieit, teisę gauti veikiamųjų malonių prisiimtosioms per šventimus pareigoms tinkamai atlikti ;

dd) teikia atitinkamą dvasinę galią.

Sakramentinį charakterį ir šventimų galią duoda patys šventimai sa-
vaimė. Tuo tarpu pašvenčiamosios malonės, įdiegtųjų dorybių ir švento-
sios Dvasios dovanų padauginimas pareina nuo šventimų ėmėjo vertumo.

b) Bendrieji nesakramentinių šventimų padariniai yra :

aa) dvasinė galia su šventimais susijusioms pareigoms eiti ;

bb) veikiamoji malonė, padedanti atlikti pasiimtasias pareigas.

Dvasinę galią savaime suteikia patys šventimai, o veikiamąją malonę duoda Bažnyčios maldos, jos gi gausumas pareina nuo šventinamojo asmens vertumo.

c) Ypatingieji mažesniųjų šventimų padariniai yra šie :

aa) tonsūra pažymi, kad kandidatui kunigystėn yra leista eiti prie šventimų ;

Tai nėra tikra prasme šventimas. Ji taip pat neteikia jokios dvasinės galios, o tik kaikurių privilegijų. Pvz., priėmusius tonsūrą Bažnyčia laiko dvasiškiais, kaip tokius, išima iš pasaulinio teismo kompetencijos jų gali-mose bylose, juos kuriuo nors viršiniu veiksmu, sakysime, rankos smūgiu, įžeidžiančius baudžia skaudžiomis bažnytinėmis bausmėmis, atpalaiduoja juos nuo daugelio su dvasiškio luomu nesiderančių pareigų, pvz., nuo karinės tarnybos (pal. kan. 119, 120, 121).

bb) ostiarijaus šventimas kandidatui kunigystėn duoda teisę atlikinėti kaikurias pareigas bažnyčioje ;

Tokios pareigos yra : saugoti bažnyčios raktus, kviesti tikinčiuosius į pamaldas, atidaryti ir po pamaldų uždaryti bažnyčią ir pan....

cc) lektoriaus šventimas duoda teisę skaityti viešai bažnyčioje šv. Raštą, mokyti nežinančiuosius pagrindinių tikėjimo tiesių ir t. t. ;

dd) egzorcisto šventimas teikia galią, reikalui esant, skaityti egzorcismus ;

ee) akolito šventimas leidžia patarnauti per pamaldas prie altoriaus, sakysime, užžiebinėti žvakes, jas laikyti, paruošti ir paduoti ant altoriaus vyną ir vandenį ir pan...

Bemaž visus čia išvardintuosius mažesniųjų šventimų veiksmus šiais laikais Bažnyčia leidžia atlikinėti ir pasauliečiams. Išimtį sudaro iškilmingai laikomos pamaldos, ypač vyskupo iškilmingos mišios.

d) Ypatingieji didesniųjų šventimų padariniai yra :

aa) subdiakonatas teikia teisę ir galią tiesioginiai patarnauti kunigui prie altoriaus per iškilmingas mišias, giedoti mišių lekciją, liesti šventus indus ir skalbinius ir pan. ;

bb) diakonatas įgalina dar artimiau patarnauti kunigui per iškilmingas mišias, giedoti evangeliją, sakyti pamokslus, o reikale net teikti iškilmingai Krikštą ir dalinti Komuniją ;

cc) kunigo šventimas įgalina konsekruoti duoną ir vyną į Kristaus kūną ir kraują, atleisti nuodėmes, teikti sakramentus ir sakramentalijas, mokyti žmones ir t. t. ;

da) vyskupo šventimas, be kitų kunigo teisių ir pareigų, įgalina teikti dar Sutvirtinimo ir Kunigystės sakramentus, konsekruoti liturginius indus, bažnyčias, varpus, aliejus ir t. t..

Šis šventimas yra kunigiškos galios ir teisių pilnumas. Neretai jis laikomas tik kunigo šventimo tąsa, o ne atskiru šventimu.

III. KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

Kunigystės teikėjas

1. Paprastasis visų kunigystės šventimų, vadinasi, tiek mažesniųjų, tiek didesniųjų teikėjas yra savas šventinamojo vyskupas.

Vyskupas šventimams teikti galią turi pats savaime — vi ordinatio —. Didiesiems šventimams duoti šioji galia yra būtina. O mažesnius šventimus teikti šv. Sostas kartais įgalioja ir kunigą.

Savas šventinamojo vyskupas yra tas, kurio vyskupijoje jis yra gimęs ir drauge turi savo buveinę, kitaip sakant, gyvena. Kad galėtų teikti šventimus nesavas šventinamojo vyskupas, reikalingas specialus šiam reikalui savovo vyskupo leidimas.

Kunigystės ėmėjas

2. Kunigystės šventimų tikrumui būtina, kad jų ėmėjas būtų vyriškis ir pakrikštytas, o taip pat, kad jis turėtų intenciją juos priimti.

Imti šventimus moterims draudžia pats Dievas. Tokia jau buvo Kristaus valia iš pat pradžių. Į savo apaštalų eiles Jis parinko tik vyrus. Vien vyrams Jis pavedė visą vadovavimą Bažnyčioje. Apie moteris šv. Povilas sako: «Moterys bažnyčioje tegul tyli, nes neleidžiama joms kalbėti... Nepadoru moteriškai kalbėti bažnyčioje» (1 Kor. 14, 34-35). Šie apaštalo žodžiai nuo pat pradžių buvo supraci, kaip aiškus draudimas moterims priimti šventimus ir bet kokias vadovaujamias Bažnyčioje pareigas.

Tiesa, Bažnyčios istorijoje randame minimas taip vadinamas diakonas ar presbiterisas. Jų tačiau parinkimas ar einamos pareigos nieko bendro neturėjo su kunigystės šventimais. Visai kita buvo jų paskirtis, negu diaconų ar kunigų. Jos turėjo ne kokią altoriaus tarnybą, bet grynai socialines pareigas, sakysime, ligonių slaugymą, beturčių šelpimą, kaikiuriuos patarnavimus teikiant moterims Krikštą ir pan...

Šventimų lestinumui sąlygos

3. Kunigystės šventimų lestinumui reikia, kad šventinamasis:

a) turėtų pasvenčiamąją malonę, nes Kunigystė yra gyvųjų sakramentas;

b) būtų priėmęs Sutvirtinimą ;

Tas, kuris imasi vadovauti tikėjimo reikaluose kitiems, visų pirma pats privalo būti užsigrūdinęs tikėjime. Tokį tvirtumą žmogui duoda Sutvirtinimas.

c) būtų šaukiamas kunigystėn ;

Dvi yra ryškiausios kunigystėn pašaukimo žymės : gera kandidato intencija ir jo tinkamumas šiam luomui. Kai dėl intencijos, tai kandidatas kunigystėn turi šio luomo norėti, juo gėrėtis ir jo tiesiog trokšti. Turi norėti ne dėl kokių žemiškų priežasčių ar išskaičiavimų, bet dėl antprigimtinių motyvų, būtent, dėl Dievo garbės, Bažnyčios gerovės, savo ir kitų išganymo. Vadovautis, rengiantis kunigystėn, kokiais nors žemiškais išskaičiavimais yra neleistina. Dar labiau neleistina ką nors versti kunigystėn. Bet kurio luomo, juo labiau kunigystės pasirinkimas, turi būti paliktas kiekvieno laisvam apsisprendimui.

Apie kandidato tinkamumą kunigystėn sprendžia jo tiesioginiai vyresnieji. Šių žodis pašaukimo reikaluose yra paties Dievo žodis. Niekas neturi teisės veržtis į kunigo luomą, vyresniesiems nepritariant. Taip pat, jei nuodėmklausis, kunigų seminarijos vadovybė ir vyskupas nieko neturi prieš, juo labiau, jei leidžia bei pataria, niekas dėl savo pašaukimo neturi bijoti. Toks asmuo nebus niekuomet įsibrovėlis, bet teisėtas Kristaus vynuogyno darbininkas. Savaiame suprantama, kandidatas kunigystėn savo vyresniesiems turi būti atviras, su jais savo pašaukimo reikalus aptarti ir taikytis prie jų nurodymų.

Kandidatas kunigystėn turi turėti palinkimą į šį luomą ir į su juo susijusias pareigas, bet koks ypatingas patraukimas nėra būtinas.

d) pasižymėtų kunigui reikalingomis savybėmis ir būtų reikiamai pasirengęs ;

Būtinose kunigui savybės yra gyvas tikėjimas, gili ir nuoširdi Dievo, Bažnyčios bei artimo meilė, maldingumas, nekaltas gyvenimas, savęs išsižadėjimo bei pasiaukojimo dvasia ir pan...

Kai dėl pasirengimo, tai kandidatas kunigystėn privalo būti išėjęs reikiamą mokslą ir gavęs tinkamą išauklėjimą kunigų seminarijoje. Privatinio išsimokslinimo ar išsiauklėjimo paprastai nepakanka.

e) turėtų Bažnyčios reikalaujamą amžių ;

Mažesniesiems šventimams paprastai reikalaujama 17-18 metų, atseit, tokio amžiaus, kada jau galimos teologinės studijos. Subdiakonatui reikalinga turėti 21, diakonatui 22, kunigo šventimui 24 ir vyskupo 30 metų.

f) būtų laisvas nuo tokių sielos ir kūno trūkumų, kurie kliudo saugiai, gražiai ir garbingai eiti kunigo pareigas.

Bažnyčios kanonai nurodo visą eilę šios rūšies trūkumų, sakysime, kandidato neteisėtas, ar iš nekalikų tėvų, ar mišrios moterystės gimimas, įvairūs protinių ligų ar nuomario požymiai, žymios kūno ydos ar trūkumai, pvz., didelė trumparegystė, girdos stoka, kalbos organų sutrikimas, sunkūs ir žmogaus garbę žeminą nusikaltimai, kaip kad žmogžudystė, kitų ar savęs sužalojimai, tikėjimo išsižadėjimas, apskritai žemas ir nedoras gyvenimas, ir pan. (Kan. 984).

Apie šių ydų bei trūkumų buvimą ar nebuvimą, o taip pat apie tai, kiek jos gali kenkti kunigo garbei ar jo einamoms pareigoms, paprastai sprendžia šventimus teikiantys vyskupas. Todėl jo žodis čia yra labai svarus.

IV. IŠVADOS

Iš viso, kas apie Kunigystę pasakyta, eina šios išvados :

a) su gilia pagarba reikia žiūrėti į kunigo pašaukimą bei jo einamąsias pareigas ;

Viso mūsų antprigimtinio gyvenimo pradžia, vystymasis ir tobulėjimas siejasi su kunigo pareigomis. Be kunigo šis gyvenimas neįmanomas.

Juk kunigas yra Dievo ir Bažnyčios atstovas žmonėms ir drauge žmonių atstovas Dievui. Jis yra tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Jo pašaukimas testuoti Kristaus darbą žemėje. Jo rankose dvasinio Bažnyčios lobyno raktai. Nuo jo paprastai pareina ši lobyną žmogui atidaryti ar užtrenkti. Pats Kristus yra su kunigu, lydi jo žingsnius, tvirtina jo sprendimus. Kiek gražių žodžių čia yra pasakęs dieviškasis Išganytojas ! « Štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai » (Mat. 28, 20). « Kas jūsų klauso, tas mane klauso ; kas jus niekina, mane niekina. O kas mane niekina, niekina tą, kurs yra mane siuntęs » (Luk. 10, 16). « Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas, o kas netikės, bus pasmerktas » (Mork. 16, 16). « Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 23).

Tikrai, nėra kito pašaukimo, kuris savo kilnumu galėtų susilyginti su kunigo pašaukimu. Nėra garbingesnių pareigų, kaip kunigo pareigos. Kunigo luomas, jo uždaviniai ir jo pareigos, verti gilios, labai gilios pagarbos !

b) reikia dažnai ir nuoširdžiai melstis už kunigus ;

Reikia melstis, kad Dievas parūpintų Bažnyčiai ir tautai gerų, šventų ir polių kunigų. « Melskite pjūties Viešpatį, siųsti darbininkų į savo pjūtį » (Mat. 9, 38). Reikia prašyti Dievą, kad Jis remtų savo malonėmis ir savo palaima darbus ir pastangas tų kunigų, kurie jau dirba Kristaus vynuogyne.

Nuo kunigijos daugiausiai priklauso ne tik Bažnyčios, bet ir tautos dvasinė gerovė bei jos klestėjimas. Laiminga tauta, kuriai netrūksta gerų kunigų ! Tai ženklas, kad Dievo palaima dar neapleido tos tautos. O jei Dievas jos neapleido, tai jai dar lemta gyventi ir kurti. Ir vargšė tauta, kuriai trūksta pašaukimų kunigystėn !

Kunigo pareigos yra gražios ir kilnios, bet drauge jos yra atsakingos ir sunkios. Vadovauti sielų pašventimui ir jų išganymui yra didžiausias menas. Kunigas gyvenime turi kuo pasididžiuoti ir pasigėrėti, bet drauge ir daug kuo nusiskusti. Jis turi traukti kitus iš purvų, bet pats neturi susipurvinti. Jis priverstas gyventi tvankioj, dažnai labai nešvarioje aplinkoje, bet pats turi išsilaikyti ir nepasiduoti tos aplinkos įtakai. Jis turi daug priešių, bet nemaža ir priešų, jis daugelio gerbiamas, bet daugelio ir puolamas.

Taigi, reikia melstis, kad Dievas siųstų kunigų, bet taip pat reikia melstis, kad Dievas laimingų kunigo darbą bažnyčioje, mokykloje, prie mirštančiųjų patalo ir ten, kur tik kunigas dirba ir budi.

c) nereikia gailėtis nei vargo, nei darbo, nei lėšų kunigų pašaukimo bei auklėjimo reikalams.

Kunigystė yra labai svarbus Bažnyčios ir tautos reikalas. Todėl yra šventa tėvų pareiga ir visų tų, nuo kurių tai priklauso tuos asmenis, kurie šeimoje ar mokykloje rodo kunigystėn pašaukimo žymių, paremti visomis išgalėmis, kad tas jautrusis želmuo nesunykėtų, bet augtų, klestėtų ir neštų vaisių. Garbė šeimoms, kurios davė ar rengia Bažnyčiai ir tautai kunigų !

Lietuvių tauta ir jos pastogės davė daug garbingų kunigų. Jie aptar-
navo ne tik tėvynės dvasinius reikalus, bet daug pasidarbavo ir kaimyni-
nėse tautose. Lietuviškos šeimos didžiavosi, jei turėjo galimybės išugdyti
ir parengti kunigą. Duok Dieve, kad šioji graži mūsų tautos ir mūsų šeimų
savybė nesunykėtų ir nežūtų šiuose likiminiuose bandymuose.

« Pjūtis, tiesa, didelė, bet darbininkų mažai. Melskite tat pjūtis Vieš-
patį siųsti darbininkų į savo pjūtį » (Mat. 9, 37-39).

« Pašventink juos tiesoje ! » (Jon. 17, 17).

10 § MOTERYSTĖ

I. MOTERYSTĖS SĄVOKA IR TIKSLAS

Apibrėžtis

1. Moterystę galima dvejopai suprasti :

a) kaip vyro ir moters sutartį tam tikriems tikslams siekti
(matrimonium in fieri),

b) kaip iš šios sutarties einantį vyro ir moters gyvenimo
būdą (matrimonium in esse).

Pats moterystės vardas eina iš lotynų kalbos žodžio « matrimonium »
ar dar geriau « matris munium », kas lietuvių kalboje reiškia « moters, ypač
motinos pareigos ». Šis vardas nusako motinos dalį ir vaidmenį šeimo sgyve-
nime. Be abejo, motinai tenka čia svarbiausios ir sunkiausios pareigos.

Lotynų kalboj moterystė dar neretai vadinama « connubium » ar « nup-
tiae ». Lietuvių kalboje tai reiškia « santuoka » arba « jungtuvės » ar « su-
tuoktuvės ». Šis vardas apima moterystę, kaip sutartį.

Moterystė, kaip sutartis

2. Moteristė, kaip sutartis, yra vyro ir moters teisėtai su-
darytas susitarimas šeimai kurti ir auginti.

Moterystei būtini yra du skirtingų lyčių asmenys, atseit, vyras ir
moteris. Juodu pasirenka vienas kitą, susitaria bendrai gyventi ir gimdyti
bei auginti vaikus. Moterystės sutartis privalo būti teisėtai sudaryta, bū-
tent, ne pačių sutuoktinių nuožiūra, bet pagal šį reikalą tvarkančių įsta-
tymų nuostatus. Sutuoktiniai turi teisę laisvai pasirinkti vienas kitą, tartis
dėl neesminių santuokinio gyvenimo reikalų, bet tuose dalykuose, kurie su-
daro moterystės esmę, jos natūralinius tikslus bei pareigas, juodu neturi
laisvės, bet privalo elgtis taip, kaip reikalauja moterystės esmė. Jei kėsini-
tųsi sudaryti kitokią moterystę negu reikalauja jos esmė, tai nesudarytų
jokios.

Moterystė, kaip gyvenimo būdas

3. Moterystė, kaip iš sutarties einąs gyvenimo būdas, yra
vyro ir moters individualinė bendruomenė su savomis teisėmis ir
pareigomis.

Šioji bendruomenė užsimezga pačia moterystės sutartimi. Sudarydami ją, sutuoktiniai vienas kitam duoda teisę į savo kūną ir tuo pačiu kiekvienas išsipareigoja leisti naudotis šia teise kitai šaliai. Iš teisėtai sudarytos sutarties seka pareiga drauge gyventi, būtent, naudotis bendru miegamuoju, butu ir stalu.

Ypatinga sutartis

4. Moterystė yra ypatinga sutartis.

Ji, visų pirma, įmanoma tik tarp dviejų skirtingų lyčių asmenų, atseit, tarp vyro ir moters, kai kitos sutartys galima sudaryti tarp daugelio tos pačios ar skirtingų lyčių asmenų. Antra, moterystės tikslas yra žmonių bendruomenės gerovė, būtent, tos bendruomenės palaikymas ir plėtimas. Tuo tarpu kitos sutartys dažniausiai siekia vien jas sudarančiųjų asmenų labo. Trečia, moterystės esmė, jos sudarymo sąlygas ir iš jos einančias teises bei pareigas tvarko prigimties, Dievo ir Bažnyčios įstatymai. Sutuoktiniai čia neturi teisės ko nors pakeisti. Visai kitaip yra su kitomis sutartimis. Dar ne visa. Šiaip sutartys bendru šalių sutikimu gali būti atšauktos, panaikintos, susiaurintos ar praplėstos. Moterystėje tai neįmanoma. Čia jokių esminių pakeitimų abi šalys neturi teisės daryti. Galop, kitos žmonių sudaromosios sutartys yra žemiškos, nešventos. Tuo tarpu moterystė turi savyje kažką švento ir religinio.

Graziai šią mintį išreiškia popiežius Pijus XI, sakydamas: « Jau vien protas, ypač kai tyrinėjame istorinius senovės paminklus, sekame tvirtą visos žmonijos įsitikinimą, kai žvelgiame į visų tautų institucijas ir papročius, aiškiai nustato, kad jau pačioje prigimtinėje santuokoje yra kažkas švento ir religinio, kas nėra atsiradę paskiau, bet yra įgimta, kas nėra gauta iš žmonių, bet pačios prigimties įdiegta, kadangi moterystės kūrėjas yra Dievas ir ji pati iš pat pradžių buvo tam tikras Dievo Žodžio įsikūnijimo paveikslas. Šventasis moterystės pobūdis aiškėja taip pat iš jos dieviškos kilmės, iš jos tikslo gimdyti vaikus bei juos auklėti Dievui, taip pat vesti sutuoktinius į Dievą per krikščioniškosios meilės darbus bei vieno kitam pagelbą. Galop, jis aiškėja iš tos pat moterystės natūralinių uždavinių, numatytų Dievo kūrėjo išminties, kuris panorėjo padaryti ją lyg kokį gyvybei pertiekti įrankį, kad gimdytojai tarnautų Dievo visagalybei, kaip pagelbininkai. Prie šių visų dalykų prisideda dar viena moterystės savybė, kurią jai teikia sakramentas. Ji pakėlė krikščionių moterystę į patį augščiausią garbės laipsnį ir padarė, kad Apaštalas įžiūrėjo joje didelę ir visų gerbiama paslaptį » (Enc. « Casti connubii »).

Moterystės kilmė

5. Moterystę savo planuose numatė ir įsteigė pats visatos kūrėjas — Dievas.

Tai vienintelis teisėtas žmonių giminei palaikyti ir plėsti būdas. Šiam tikslui Dievas sukūrė žmones dviejų lyčių, atseit, vyrus ir moteris, suteikdamas jiems galią gimdyti. Be to, kaip vyrui, taip ir moteriai Jis įdiegė stiprų vienas prie kito linkimą, tiesiog traukimą. Šis linkimas nėra vien vyro ir moters artimesnio bendravimo ar pažinties pasekmė, bet glūdi pačioje žmogaus prigimtyje. Vyras ir moteris linksta vienas prie kito ir jungiasi tarp savęs pačios prigimties vedami — natura duce —.

Prigimties dėsnius Dievas patvirtino savo pozityviu įsakymu: « Todėl žmogus apleis savo tėvą ir motiną ir prisiriš prie savo žmonos, ir juodu bus dviejė viename kūne » (1 Moz. 2, 23). Šis vyro ir žmonos susijungimas yra būtinas vaikams gimdyti ir auginti.

« Moterystė », sako popiežius Pijus XI, « yra ne žmonių įkurta ir atnaujinta, bet Dievo. Ne žmonių, bet pačios prigimties Kūrėjo — Dievo ir tos prigimties atnaujintojo Kristaus Viešpaties įstatymų apdrausta, patvirtinta bei išaugtinta. Todėl šieji įstatymai nepareina nuo žmonių norų ar net pačių sutuoktinių kitokio susitarimo.... Bet kokis padorus Dievo duotosios naujai gyvybei pažadinti galios panaudojimas, kaip reikalauja prigimties įstatymas ir pats Kūrėjas, yra vien moterystės teisė ir privilegija ir jis būtinai turi apsiriboti tik šventa santuoka » (Enc. « Casti connubii »).

Moterystės tikslai

6. Pirmaeilis moterystės tikslas — gimdyti ir auklėti vaikus (Kan. 1013).

Ši tikslą nurodė Dievas jau pirmiesiems tėvams, kai pasakė: « Augkite ir dauginkitės ir pripildykite žemę » (1 Moz. 1, 28). Pirmųjų tėvų moterystė yra visų amžių moterystės pavyzdys ir paveikslas, bet kurios kitos moterystės prototipas. Visa tai, ką Dievas nustatė šiai moterystei, tinka ir yra privalu kiekvienai kitai.

Antraeilis moterystės tikslas — sutuoktinių vieno kitam pagelba ir priemonė prieš aistras (Kan. 1013).

Žmogus, tiek savo žemiškame gyvenime, tiek sielos reikaluose, reikalingas stiprios paramos bei pagalbos. Ypač viso to jam reikia nelaimėje, ligoje, senatvėje. Sutuoktiniai, būdami susijungę bendram gyvenimui, iš vien dirbdami ir tvarkydamiesi, drauge kentėdami ir džiaugdamiesi, daug vienas kitam padeda. Labiausiai niekuo nepakeičiama yra vyro ir žmonos parama nelaimėje, ligoje ar senatvėje.

Be to, kiekvienam žmogui tenka sunkiai kovoti su savo kūniškąja prigimtimi. Ir čia moterystė sutuoktiniams yra nemaža pagelba. Santūrus ir tvarkingas lytinis santykiavimas moterystėje padeda tiek vyrui, tiek moteriai išvengti netvarkingo ir žemo kūno aistroms pataikavimo.

II. MOTERYSTĖS SAVYBĖS

Vieningumas ir neišardomumas

Pagrindinės moterystės savybės yra jos vieningumas ir neišardomumas, kuris krikščionių moterystėje, dėl jos sakramentinio pobūdžio, įgauna ypatingą tvirtumą (Kan. 1013, 2 §).

a) Moterystės vieningumas reikalauja, kad ji būtų tik tarp vieno vyro ir vienos moters.

Poliandrija, arba kelių vyrų turėjimas, ir poligamija, arba kelių žmonių turėjimas (žinoma, tuo pačiu laiku), yra visiškai neleistini dalykai. Polian-drija griežtai prieštarauja pirmaeilii moterystės tikslui, atseit, vaikų gim-dymui ir auginimui. Iširta, kad keleto vyrų naudojama moteris greit pasi-daro nevaisinga. Poligamija prieštarauja antraeilii moterystės tikslui. Nėra ir negali būti šiltos tarpusavio meilės ir paramos ten, kur yra keletas žmonių. Tiesa, S. Įstatyme Dievas buvo leidęs dėl tam tikrų priežasčių turėti dau-giau žmonių, bet N. Įstatyme to leidimo jau nebėra.

Tridento susirinkimas pabrėžia, kad, « jei kas sakytų, jog krikščioniui leista turėti keletą žmonių ir kad tai nėra jokio dieviško įstatymo uždraus-ta, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIV, c. 2).

b) Moterystės neišardomumas reikalauja, kad teisėtai sudaryta santuoka būtų pastovi ir neišardoma.

Čia, tačiau, reikia padaryti laikinų gerai įsidėmėtinų pastabų. Visų pirma, patys sutuoktiniai savo teisėtai sudarytos santuokos niekuomet išardyti negali. Jie santuokos sutartį sudaro, bet nuo jos atsimesti negali. Šia prasme moterystė yra visiškai neišardoma.

Antra, kai abudu sutuoktiniai yra pakrikštyti ir kai savo moterystę jie panaudoja, atseit, po savo santuokos lytiniai tarp savęs santykiauja, jų moterystė irgi yra visiškai neišardoma. Jos negali panaikinti nei Bažnyčia, nei valstybė, nei kuri kita valdžia.

Trečia, jei dviejų pakrikštytųjų asmenų moterystė dar tebėra nepanaudota, vadinasi, lytinių santykių sutuoktiniai dar neturėjo, Bažnyčia laikiniais ypatingais atvejais gali ją panaikinti ir tikrai panaikina. Tai padaro šv. Tėvas, arba suteikdamas taip vadinamą dispensą nuo tikros ir nepanaudotos moterystės, arba leisdamas bet kuriam sutuoktinių padaryti iškilmingus vienuoliškus įžadus. Tačiau vienu ir kitu atveju turi būti įrodyta, kad moterystė tikrai nebuvo panaudota ir kad esama svarbių priežasčių ją nutraukti. Šių sąlygų buvimą ar nebuvimą patikrina per savo įgaliotus asmenis šv. Tėvas ir remdamasis gautais daviniais daro teigiamą arba neigiamą sprendimą.

Ketvirta, jei abudu sutuoktiniai tuo laiku, kai suėjo moterystėn, buvo visiškai nekrikštyti ir vėliau vienas jų priima katalikybę, o kitas nesusitinka tai padaryti ir net atsisako darniai gyventi su atsivertusiaja šalimi, ypač leisti jai nekliudomai praktikuoti savo tikėjimą, jų moterystės ryšys gali būti nutrauktas, pritaikant taip vadinamą šv. Povilo Privilegiją. Šiuo atveju vietos vyskupas patikrina minėtųjų sąlygų buvimą ir atsivertusiajai šaliai leidžia pasitraukti bei tuoktis su kitu asmeniu, žinoma, katalikų tikėjimo. Ir pirmosios moterystės ryšys nutrūksta savaime, kai atsivertusioji šalis gautuoju leidimu pasinaudoja ir sudaro naują teisėtą moterystę. Šiąją privilegiją mini savo laiškuose šv. Povilas (1 Kor. 4, 12). Iš čia todėl ir jos vardas.

Penkta, kai vienas sutuoktinių yra pasikrikštijęs arba Katalikų Bažnyčioje, arba kur kitur, o kitas visai nekrikštytas, jų moterystė laikiniais atvejais irgi gali būti panaikinta ir tikrai panaikinama. Tai padaro kartais šv. Tėvas, siekdamas pasitarnauti pakrikštytosios šalies tikėjimui. Šiuo atveju vietos vyskupas praveda tardymą, surenka galimus įrodymus, kad vienas sutuoktinių tikrai yra nekrikštytas ir kad šeimyninis gyvenimas tarp jų dėl kurių nors priežasčių neįmanomas, visą bylą persiunčia šv. Tėvui. Jis gi daro teigiamą arba neigiamą galutinį sprendimą, leisdamas arba neleisdamas tikinčiajai šaliai antrą kartą tuoktis.

c) Vieningos ir neišardomos moterystės reikalauja Dievo ir Bažnyčios įstatymai.

„Žmogus paliks tėvą ir motiną ir laikysis savo moters ir du bus vienas kūnas.... Ką tat Dievas sujungė, žmogus teneperskiria... Kas tik paleidžia savo žmoną, jei ne dėl svetimoterystės, ir kitą vedą, svetimoteriauja; ir kas paleistąją vedą, svetimoteriauja“ (Mat. 19, 5-6; 9).

Katalikų Bažnyčioje moterystė nuo pat pradžios leidžiama tik tarp vieno vyro ir vienos moters. Ji yra taip pat neišardoma. Aišku, Bažnyčios mokslas apie moterystę buvo priešingas žydų ir pagonių papročiams. Tačiau apaštalai jį skelbė ir gynė. Šv. Povilas čia išsireiškia: «Tiems, kurie yra surišti moteryste, įsakau ne aš, bet Viešpats, kad moteris nesiskirtų nuo vyro, o jei atsiskirtų, kad pasiliktų netekėjusi ar susitaikytų su savo vyru.

Taip pat vyras tenepaleidžia savo žmonos » (1 Kor. 7, 10-11). « Moteriškė surišta įstatymu, kollei jos vyras gyvas ; jei jos vyras miršta, ji darosi laisva, tegul teka už ko nori » (1 Kor. 7, 39).

d) Vieningos ir neišardomos moterystės reikalauja šeimos, valstybės, Bažnyčios, tautos ir visos žmonių bendruomenės gerovė.

Visiems be galo yra svarbu turėti vieningą ir patvarią šeimą. Skyrybos ir ištuokos yra didžiausia tiek šeimų, tiek tautų menkėjimo ir nykimo priežastis. Jos skatina eiti moterystėn neapgalvotai, lengvapėdiškai, iškreipia tikrą pažiūrą į šeimą ir vaikų auklėjimą, kliudo kurti gausnes šeimas. Todėl nepastovios ir išardomos moterystės šalininkai ir palaikytojai yra tikri šeimų, valstybės, Bažnyčios ir visos žmonių bendruomenės duobkasiai.

Tiesa, atskirų asmenų gerovė kartais reikalauja jų santuoką išardyti. Juk yra tikrai nelaimingų šeimų. Tačiau atskirų asmenų gerovė tenka aukoti visuomenės labui. Gyvenime yra daug nelaimių, kurių neįmanoma atitaistyti, pvz., nėra galima atgauti pašlijusią sveikatą, nupjautą ranką ar koją, išimtą akį ir t. t. Prie tokių neatitaisomų nelaimių reikia priskaityti ir nevykusias šeimas. Jas reikia užjausti, bet atitaistyti nėra kaip.

Bažnyčia, norėdama padėti atskiriems asmenims, leidžia, sakysime, dėl vienos šalies svetimoteriavimo. sunkiai sugyvenamo būdo ar kurios kitos priežasties, nutraukti bendrą sutuoktinių gyvenimą, bet patį moterystės ryšį palieka nenutrauktą. Kitaip sakant, leidžia skyrybas, bet ne ištuokas. Visuotinis Tridento susirinkimas įspėja : « Jei kas sakytų, jog moterystės ryšį galima išardyti dėl vienos šalies netikėjimo, nesugyvenamo būdo ar dėl sauvališko pasišalinimo, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXII, c. 5).

III. MOTERYSTĖS SAKRAMENTALUMAS IR TVARKYMAS

Moterystė sakramentas

I. Krikščionių moterystė yra tikras Naujojo Įstatymo sakramentas.

Tai aiškiai skelbia visuotinis Tridento susirinkimas : « Jei kas sakytų, kad moterystė nėra tikrai ir tikra prasme vienas iš septynių Evangelijos įstatymo Kristaus Viešpaties įsteigtųjų sakramentų, bet tik žmonių išsigalvota, ir kad ji neteikia malonių, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIV, c. 1).

Į sakramentų garbę V. Jėzus pakėlė pačią pakrikštytųjų moterystės sutartį. Todėl tarp krikščionių negali būti tikros moterystės, kad tuo pačiu ji nebūtų ir sakramentas (Kan. 1012).

Taigi, moterystė ir sakramentas visiškai neatskiriami dalykai. Jei kas kuriais nors sumetimais kėsintųsi sudaryti moterystę, norėdamas išskirti sakramentą, tas nesudarytų jokios moterystės. Ir atvirkščiai, jei kas norėtų sudaryti tikrą moterystę, kokia ji yra savo esme, be jokių sąlygų ir visai negalvodamas apie sakramentą, tas tikriausiai priimtų moterystės sakramentą, nes šiedu dalykai vienas be kito tarp krikščionių būti negali.

Sakramento teikėjai

2. Kadangi pati krikščionių moterystės sutartis yra sakramentas, tai jo teikėjai yra patys sutuoktiniai.

Juodu sudaro sutartį, juodu teikia vienas kitam ir moterystės sakramentą. Santuoką laiminąs kunigas yra tik kvalifikuotas liudytojas.

Medžiaga ir forma

3. Juslinius moterystės sakramento ženklus, atsieit, medžiagą ir formą, sudaro sutuoktinių žodžiai ar ženklai, kuriais juodu teikia vienas kitam teisę į savo kūną ir tą teisę kiekvienas priima.

Jei nekrikščionys sutuoktiniai pasikrikštija, tai jų moterystę pačiu Krikšto įvykiu pasidaro sakramentas. Jokių papildomų apeigų nereikia.

Moterystės vaisiai

4. Moterystės sakramentas teikia daug brangių malonių.

Popiežius Pijus XI apie tai sako : « Tikintieji, kai šią sutartį sudaro, atveria sau sakramentinės malonės lobyną, kad pasisemtų iš jo antprigimtinių jėgų taip reikalingų ištikimam, šventam ir ištvermingam savo pareigoms bei uždaviniams atlikti. Šis sakramentas tiems, kurie nestato kliūčių, ne vien padaugina pastovųjį antprigimtino gyvenimo pradą — pašvenčiamąją malonę, bet suteikia taip pat ypatingų malonių, pažadina jų sielose palinkimus, sustiprina ir atbaigia jų prigimtines galias, kad jie ne tik protu suprastų, bet ir širdyje pamėgtų, tvirtai laikytųsi ir darbais paremtų visa tai, kas rišasi su šiuo garbinguoju moterystės luomu, jo tikslais bei pareigomis. Galop, šisai sakramentas duoda jiems teisę gauti reikiamų malonių tiek kartų, kiek tai reikalinga jų luomo uždaviniams atlikti » (Enc. « Casti connubii »).

Moterystės tvarkymas

5. Pakrikštytųjų moterystę tvarko ne tik Dievo, bet ir Bažnyčios teisių nuostatai ; pasaulinės valdžios kompetencijai paliekami grynai civiliniai moterystės padariniai.

Šią teisę Bažnyčia savinasi visai pamatuotai, nes pakrikštytųjų moterystė yra vienas iš septynių N. Įstatymo sakramentų, kurių tvarkymą pats Dievas pavedė Bažnyčiai.

«Kadangi moterystė», sako popiežius Leonas XIII, «savo esme yra dalykas šventas, reikia, kad ją tvarkytų ne pasaulinės valdžios, bet dieviškosios Bažnyčios autoritetas, nes ji viena tėra šventųjų dalykų mokytoja» (Enc. « Arcanum Dei »). Popiežius Pijus XI sako : « Viešpats Jėzus, amžinojo Tėvo Sūnus, šį namų židinio ir visos žmonių bendruomenės pradą bei pamatą ne tik panorėjo ypatingu būdu įterpti į savo maloningąjį planą, kuriuo jis atnaujino visą mūsų giminę, bet taip pat pakėlė jį į tikrojo N. Įstatymo sakramento garbę ir jį tvarkyti bei prižiūrėti pavedė savo sužadėtinei Bažnyčiai » (« Casti connubii »).

Išvados iš šio dėsniu

6. Iš šio bendro dėsniu seka, kad :

a) tik Bažnyčiai tepriklauso nustatyti moterystės formą, įvesti ir atšaukti kliūtis, autentiškai aiškinti prigimties bei Dievo įstatymų moterystę liečiančius nuostatus, nagrinėti moterystės tikrumo ar netikrumo, o taip pat sutuoktinių atsiskyrimo, vaikų teisėtumo ir kitas bylas ;

b) valstybė neturi jokių teisių į esminius moterystės dalykus ;

Ji negali nustatinėti kliūčių, santuokos formos, spręsti moterystės bylą, sutuoktinių išskyrimo ar vaikų teisėtumo reikalų. Tai visa paties Dievo pavedimu priklauso Bažnyčiai.

Jei tačiau valstybė moterystės reikaluose kada, kas savyje nėra bloga, nustato, tikintieji gali ir net privalo prie tų nuostatų taikytis. Privalo ne dėl to, kad jie saistytų jų sąžinę, bet dėl to, kad užtikrintų savo moterystei civilinius padarinius, o taip pat, kad išvengtų hereikalingų bausmių.

c) valstybė gali tvarkyti grynai civilinius pakrikštytųjų moterystės padarinius, sakysime, dalios, kraičio, paveldėjimo, turtų bendrumo klausimus ;

Moterystė yra socialinė sutartis. Ja turi pagrindo ir pareigos domėtis ne tik Bažnyčia, bet ir valstybė. Bažnyčios kompetencijoje yra esminiai moterystės reikalai, valstybės gi grynai civiliniai. Šie pasaulinės valdžios nuostatai privalomi visiems tikintiesiems, nes tai teisėtos ir kompetingos valdžios nuostatai, siekia tiek sutuoktinių, tiek visos bendruomenės labo.

d) valstybė turi teisę tvarkyti nekrikštytųjų moterystę.

Čia ji gali nustatyti kliūtis, santuokos formą, spręsti moterystės tikrumo ar netikrumo bylas. Visa tai valstybei priklauso visai teisėtai. Visų pirma, nekrikštytųjų moterystė nėra sakramentas, bet tik grynai natūralinė sutartis. Tokias sutartis valstybė turi teisę tvarkyti. Antra, nekrikštytųjų moterystė reikalinga autoritetingų nuostatų. Prigimties ir Dievo įstatymai yra labai bendri. Reikia, kad juos kas nors autoritetingai paaiškintų ir papildytų. Tai gali padaryti tik pasaulinė valdžia, nes nekrikštytieji yra už Bažnyčios ribų. Savaimė suprantama, valstybės moterystę liečią nuostatai neturi prieštarauti prigimties ir Dievo įstatymams.

IV. MOTERYSTĖS ĖMĖJAI IR KLIŪTYS

Teisė į moterystę

1. Į moterystę gali eiti visi, kuriems tik įstatymai nekliudo (Kan. 1035).

Tai įgimta kiekvienam žmogui teisė. Jos niekas negali jam atimti. « Yra juk tokių », sako Pijus XI : « kurie būdami per daug susirūpinę eugenais tikslais, nurodo ne vien sėkmingas priemones užtikrinti būsimam kūdikiui sveikatą ir stiprumą, bet eugeniškuosius reikalus stato augščiau už visus kitus, nors ir žymiai vertingesnius. Jie norėtų, kad valdžia uždraustų moterystę visiems tiems, kurie, einant jų samprotavimu ir paveldėjimo dėsniais, numatoma, galėsia gimdyti tik mažiau vertingus ir ydingus vaikus, nors kitais atžvilgiais jie moterystei ir tiktų. Jie eina net taip toli,

jog siekia įstatymo keliu ir su gydytojų pagelba atimti iš šių visų gimdyti galią net prieš jų norą ir valią. Jie siekia to ne tam, kad galima būtų nubauti padarytąjį nusikaltimą, bet tam, kad prieš visokius teisingumo dėsnius, pripažintų pasaulinei valdžiai tokią galią, kokios ji niekuomet neturėjo ir negali turėti. Visi, kurie šitaip elgiasi, nedovanotinai pamiršta, kad šeima yra šventesnis daiktas, negu valstybė, ir kad žmonės gema pirmoje eilėje ne žemei ir šiam gyvenimui, bet dangui ir amžinybei. Iš tikro, visai neteisinga būtų primesti sunkų nusikaltimą tiems, kurie kitais atžvilgiais tinka moterystei, bet kuriuos, nežiūrint visų panaudotinių priemonių, numatoma galėsiant gimdyti tik mažiau vertingus vaikus, vien dėl to, kad jie tuokiasi, nors dažnai ir gera yra juos nuo moterystės atkalbėti. Valdžia neturi jokios teisės į savo valdomųjų kūną. Ji todėl, kai nėra nusikalstamo darbo ir bet kokio pagrindo fizinei bausmei, neturi teisės nei eugeniskais, nei kuriais kitais sumetimais tiesioginiai žaloti ar kitokiu būdu liesti žmogaus kūną» (« Casti connubii »).

Kliūtys į moterystę

2. Yra asmenų, kuriems draudžia tuoktis prigimties, Dievo ar Bažnyčios įstatymai. Tai taip vadinami sukludyti asmenys.

Vienos kliūtys eina iš pačių prigimties, kitos iš Dievo, o dar kitos iš Bažnyčios įstatymų. Vienos jų draudžia moterystę sunkia nuodėme, padarydamos ją ne tik neleistiną, bet ir negaliojančią. Tai ardančios moterystę kliūtys. Tuo tarpu kitos draudžia moterystę sunkia nuodėme, bet nepadaro jos negaliojančios. Tai kliudančios moterystę kliūtys. Kaikurios kliūtys vėl yra visiškai aiškos, nesukelia jokių abejojimų, nes yra tikri jų nuostatai ir pats faktas, pvz., kaip kuriais atvejais negalios kliūtis. Galop, kaip kurios kliūtys yra viešos, atsieit, jas galima įrodyti, kitos gi slaptos, atsieit, jų negalima įrodyti, ir jos sužinomos tik iš prisipažinimo.

Ardančiosios kliūtys

3. Moterystę ardančiosios kliūtys yra šios: amžius, negalia, moterystės ryšys, kulto skirtumas, didesnieji šventimai, iškilmingi vienuoliniai įžadai, moters pagrobimas, nusikaltimas, kūno giminystė, gentystė, viešas padorumas, dvasinė giminystė ir kai kada teisinė giminystė.

a) *Amžiaus kliūtis*: vyras negali vesti, neturėdamas pilnai 16 metų, o mergina tekėti, nebaigusi 14 metų amžiaus. Tai grynai Bažnyčios teisių kliūtis. Bažnyčia draudžia per daug jauniems tuoktis, nes jie santuokiniam gyvenimui dar nėra pribrendę.

Valstybės įstatymai paprastai reikalauja vyresnio amžiaus, pvz., vyrams 18, o merginoms 16 metų. Reikalavimai visai pagrįsti, ir jų reikia laikytis, žinoma, jie nėra privalomi moterystės tikrumui.

b) *Negalios kliūtis*: neleidžiama tuoktis tiems asmenims, kurie dėl kokių nors organišκών trūkumų negali tinkamu būdu atlikti moterystės sane tykių. Lotyniškai tokie asmenys vadinami — inhabiles coeundi —. Kokie tie trūkumai, nustato žinovai. Tai pačių prigimties įstatymų kliūtis, nes ji neleidžia pasiekti natūralinių moterystės tikslų. Ji ardo moterystę net tuomet, kai šalys, ar bent viena iš jų, apie šią kliūtį prieš santuoką nieko nežino.

Negalios kliūtį reikia skirti nuo nevaisingumo. Negalios kliūtis yra — inhabilitas coeundi —, o nevaisingumas — inhabilitas generandi —. Nega-

lios kliūtis padaro patį moterystės santykiavimą negalimą, o nevaisingumas — gimdymą. Turintieji negalios kliūtį asmenys negali atlikti moterystės santykių, o nevaisingieji — negali gimdyti, nors santykius ir atlieka. Negalėjimo gimdyti priežastys yra įvairios tiek iš vyro, tiek iš moters pusės. Nevaisingumas nėra kliūtis, o tik trūkumas.

c) *Ryšio kliūtis* : draudžiama tuoktis tiems, kurie jau yra susirišę moterystės ryšiu. Nuo šios kliūties Bažnyčia, kaip jau minėta, kartais atpalaiduoja. *Civilinė santuoka ar svetimtikių duodami išskyrimai ar ištuokos* moterystės ryšio kliūtis napanaikina. Tai įstaigos, kurios nėra kompetentingos šiems reikalams. Ryšio kliūtis remiasi prigimties ir Dievo teisėmis.

d) *Kulto skirtumo kliūtis* : draudžiama tuoktis katalikams su nekrikščionimis. Katalikais čia laikomi visi tie, kurie arba Kat. Bažnyčioje yra pakrikštyti, arba yra perėję į ją iš kurios kitos tikybos, nors paskiau ir būtų nuo katalikybės atpuolę. Santuoką su šia kliūtimi draudžia pats Dievas, nors jos ardancioji galia yra iš Bažnyčios įstatymų. Santuoka draudžiama, nes paprastai ji nieko gero nežada nei patiems sutuoktiniams, nei jų vaikams. Atvirkščiai, iš jos numatoma būsiant daug ir visai apčiuopiamos dvasinės žalos, ypač tikinčiajai šaliai.

e) *Šventimų kliūtis* : draudžiama tuoktis asmenims, kurie yra gavę didesnius šventimus, atseit, subdiakoną ar kunigystę. Tai bažnytinių teisių kliūtis. Jos pagrindas : dvasiškiams privalomas celibatas.

f) *Iškilmingų įžadų kliūtis* : draudžiama tuoktis tiems, kurie yra padarę iškilmingus vienuolinius įžadus. Įžadai laikomi iškilmingais, jei Bažnyčia juos tokiais yra pripažinusi. Tai taip pat grynai bažnytinių teisių kliūtis. Pagrindas : vienuoliams ir vienuolėms irgi privalomas celibatas.

g) *Pagrobimo kliūtis* : draudžiama tuoktis moters pagrobėjui su pagrobtaja, kol ji atgauna laisvę ir pareiškia norą tuoktis. Tai irgi grynai bažnytinių teisių kliūtis. Pagrindas : moterystė privalo būti laisvai sudaroma.

h) *Nusikaltimo kliūtis* : draudžiama, visų pirma, tuoktis tiems, kurie tarpusavyje svetimoteriauja, žadėdami ar kėsindamiesi susituokti pvz., sudarydami civilinę santuoką. Antra, draudžiama tuoktis tiems svetimautojams, kurių vienas, kitam net visai nežinant, nužudo teisėtą vyrą ar žmoną, kad tuo būdu pašalintų vedyboms kliūtį. Galop, draudžiama tuoktis tiems, kurie bendru susitarimu ir pastangomis nužudo teisėtą vyrą ar moterį, kad tarp savęs apsivestų, nors ir nebūtų svetimavę. Tai bažnytinių teisių kliūtis. Jos pagrindas : nusikaltėlių baudimas ir biauřėjimasis jų darbais.

i) *Giminystės kliūtis* : draudžiama tuoktis asmenims, kuriuos riša kūno giminystės ryšys. Tiesioginės eilės giminėms, būtent, tėvukams ir anūkams neleidžiama tuoktis niekuomet. Šalutinės eilės giminėms draudžiama tuoktis iki trečio laipsnio imtinai, atseit, broliams, pusbroliams, pusbrolių vaikams. Šioji kliūtis dalimi yra Dievo, dalimi Bažnyčios teisių. Artimųjų laipsnių giminėms draudžia tuoktis pats Dievas, tolimesniųjų — Bažnyčia. Pagrindas : giminų santuokos paprastai yra nevaisingos ar vaikai būva išsigimę.

j) *Gentystės kliūtis* : draudžiama moterystė tarp genčių, būtent, tarp vyro ir jo žmonos giminaičių, arba tarp žmonos ir jos vyro giminaičių. Tiesioginės eilės gentims, atseit, tarp vyro ir jo žmonos tėvų, tėvukų ir anūkų, moterystė niekada neleidžiama. Tarp šalutinės eilės genčių, atseit, tarp vyro ir jo žmonos seserų ar pusseserių, ar tarp žmonos ir jos vyro brolių ar pusbrolių, moterystė neleidžiama iki antro laipsnio imtinai. Kliūtis yra grynai bažnytinių teisių. Jos pagrindas : padorumo jausmas tarp artimų genčių.

k) *Viešo padorumo kliūtis* : draudžia tuoktis sugulovui su savo sugulovės tiesioginės eilės giminėmis, arba sugulovei su savo sugulovo tokiais pat giminėmis. Vadinasi, patys sugulovai gali ir net privalo tarp savęs tuoktis, jei tik nėra kitų kliūčių. Moterystė draudžiama iki antro laipsnio tiesioginės eilės, sugulovui su savo sugulovės motina, močiute, dukra ar dukros dukra, o taip pat sugulovei su savo sugulovo tėvu, tėvuku, sūnumi ar sūnaus sūnumi. Tai bažnytinių teisių kliūtis. Jos pagrindas : padorumo jausmas.

l) *Dvasinės giminystės kliūtis* : draudžiama tuoktis dvasios giminėms. Tokie yra pakrikštytasis ar pakrikštytoji ir jo ar jos Krikšto tėvai, o taip pat Krikšto teikėjas ar teikėja ir pakrikštytasis ar pakrikštytoji. Tai bažnytinių teisių kliūtis. Jos pagrindas : padorumo jausmas.

m) *Teisinės giminystės kliūtis* : dažnai draudžiama tuoktis įsūnytam ar įdukrintai su juodviejų įsūnytojaais. Šioji kliūtis yra paimta iš civilinių įstatymų. Reikia todėl žiūrėti, ką čia sako atitinkamo krašto civiliniai įstatymai. Jei šioji kliūtis yra civiliniuose įstatymuose, tai ji yra ir bažnytiniuose. Jei ji ten yra ardančioji, tai tokia pat ji yra ir bažnytiniuose įstatymuose. Jei ji ten yra tik kliudančioji, tai ji tokia pat yra ir bažnytiniuose įstatymuose. Kliūties pagrindas : padorumo jausmo apsauga tarp tos pačios šeimos narių.

Kliudančiosios kliūtys.

4. Moterystę kliudančios kliūtys yra šios : paprasti vienuoliniai ar šiaip įžadai, mįšri religija, kaikur teisinė giminystė.

a) *Paprastų įžadų kliūtis* : draudžiama tuoktis asmenims, kurie yra padarę paprastus įžadus : nevesti-netekėti, gyventi visiškoje skastybėje, stoti į vienuolyną ar priimti kunigystę. Įžadai gali būti padaryti arba vienuolių, arba visai privačiai. Tokiems asmenims draudžia tuoktis Dievas ir Bažnyčia. Pagrindas : šie įžadai nesuderinami su patriarkiniu gyvenimu.

b) *Mįšrios moterystės kliūtis* : draudžiama tuoktis asmenims, kurių vienas yra katalikas, kitas krikščionis, bet kitatikis, pvz., evangelikas. Katalikais čia laikomi visi tie, kurie yra pakrikštyti Kat. Bažnyčioje arba bent kada nors buvo į ją perėję, nors paskiau būtų nuo katalikybės ir atpuolę. Šių asmenų santuoką draudžia tiek Dievo, tiek Bažnyčios įstatymai. Draudimo pagrindas : tokios šeimos paprastai yra nelaimingos, jos sunkiai sugyvena, iš jų daug yra dvasinės žalos tikinčiajai šaliai ir vaikams.

Tokie asmenys, norėdami susituokti, privalo gauti Bažnyčios dispensą. Jai gauti būtinos šios sąlygos : 1) privalo būti rimta vedyboms priežastis, 2) tiek katalikiškoji, tiek nekatalikiškoji šalis privalo raštu pasižadėti savo santuokos nekartoti kitatikių šventykoje ir visus savo būsimuosius vaikus krikštyti ir auklėti tik katalikiškai, 3) nekatalikiškoji šalis privalo pasižadėti nekliudyti katalikiškajai šaliai gyventi pagal savo religijos reikalavimus ir nekliudomai atlikinėti savo religines pareigas.

Jei katalikas(kė) tuokiasi su nekataliku(ke) kitatikių šventykoje, jų santuoka yra negaliojanti. Vadinasi, juodu gyvena ne moterystėje, bet tik šiaip susimėtę. Be to, katalikiškoji šalis, tuokdamosi kitatikių šventykoje ar savo santuoką tenai pakartodama, patenka į ekskomuniką. Tokią pat bausmę užsitraukia, jei leidžia savo vaikus krikštyti ir auklėti nekatalikiškai (Kan. 2319).

c) *Teisinės giminystės kliūtis*. Šios kliūties, kaip jau sakytą, reikia jieškoti atitinkamo krašto civiliniuose įstatymuose. Bažnyčia čia yra pasisavinusi civilinius įstatymus. Todėl, kas čia pasakyta civiliniuose įstatymuose, tai tinka ir Bažnyčios kanonams.

Paprastas draudimas tuoktis

5. Be tiesioginių kliūčių, yra dar paprastų draudimų tuoktis su tam tikrais asmenimis (Kan. 1065 ; 1066).

Prie tokių asmenų priklauso vieši atsimetėliai nuo tikėjimo, priklauso kuriai nors Bažnyčios pasmerktai sektai, pvz., masonų, komunistų, kurie veda viešai nedorą gyvenimą, yra patekę į ekskomuniką, kol susitvarko ar bent parodo pasitaisymo ženklų. Šis draudimas nėra tikra prasme kliūtis. Jis atpuola, kai tik pašalinama jo priežastis, pvz., atliekama išpažintis. Bažnyčia draudžia santuoką su tokiais asmenimis, nes iš jos, kaip ir iš mišrios santuokos, paprastai ne tik nieko gero, nebūna patiems sutuoktiniams, bet šeimai ir visuomenei daro labai daug žalos.

Dispensa

6. Asmenys, kurie turi vieną ar kitą nurodytų kliūčių, norėdami susituokti, privalo gauti dispensą, kurią duoda Bažnyčia.

Savaime suprantama, dispensa gali būti duodama tik nuo tų kliūčių, kurias yra įvedusi Bažnyčia. Nuo prigimties ar Dievo įstatymų kliūčių dispensos negali būti. Nuo laikinų ir bažnytinių teisių kliūčių arba visai nedispensuojama, arba tik labai retai, pvz., nuo pagrobimo kliūtis, ar nuo šventimų, ar vienuolinių įžadų kliūtis.

Dispensos sutuoktinių vardu paprastai prašo klebonas. Į jį todėl čia reikia ir kreiptis. Diepsnais gauti reikalinga yra priežastis. Juo didesnė kliūtis, tuo svarbesnė turi būti priežastis.

Kas kliūtis įveda ir atšaukia

7. Moterystės kliūtis įvesti ar jas atšaukti Bažnyčios vardu gali tik Apaštališkasis Sostas.

Priešingos pažiūros yra griežtai atmestinos. « Jei kas sakytų, kad Bažnyčia neturi teisės įvesti ardančiųjų moterystę kliūčių ar kad jas įvedama ji klydo, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIV, c. 4).

Kuriuos kliūtys saisto ?

8. a) Prigimties ir Dievo įstatymų kliūtys saisto visus žmones, vadinasi, tiek krikščionis, tiek nekrikščionis, tiek katalikus, tiek kitatikius.

Mat, prigimties ir Dievo įstatymai privalomi visiems žmonėms. Betkokia santuoka, sudaryta nepaisant Dievo ir prigimties įstatymų, yra negaliojanti.

b) Bažnytinių teisių kliūtys saisto tik krikščionis, nežiūrint, ar jie yra katalikai ar kitatikiai.

Vadinasi, ne tik katalikų, bet ir kitatikių krikščionių moterystė, sudaryta prieš Bažnyčios teisių nuostatus, yra negaliojanti, nebent nuo laikinų nuostatų Bažnyčia būtų aiškiai atleidusi, pvz., kitatikius nuo formos laikymosi.

c) Bažnytinių teisių kliūtys tiesioginiai nesaisto nekrikščionių.

Jie nėra Bažnyčios valdžioje. Tačiau netiesioginiai, atsieit, kai svetimtikis ar katalikas tuokiasi su nekrikščionimi, Bažnyčios įstatymų kliūtys saisto ir nekrikščionį.

Kliūčių nežinojimas

9. Prigimties, Dievo ir Bažnyčios įsakymų, tuo pačiu ir jų nustatytųjų kliūčių nežinojimas neatpalaiduoja nuo pareigos jų laikytis (Kan. 16).

Vadinasi, nors sutuoktiniai moterystės kliūčių visai nežinotų, jų santuoka būtų negaliojanti, jei viena ar kita ardančioji kliūtis tikrai būtų. Tokiais atvejais sutuoktiniai privalėtų savo moterystę taisyti. Kaip tai padaryti, nurodymų jie gali gauti iš nuodėmklausio ar klebono.

V. MOTERYSTĖS SUDARYMAS

Šalių sutikimas

1. Moterystei būtinas yra abiejų šalių, atsieit, vyro ir moters sutikimas. Jis taip yra būtinas, jog jokia valdžia, vadinasi, nei bažnytinė, nei valstybinė, negali jo papildyti.

Moterystės sutarties dalyką sudaro sutuoktinių teisės į vienas kito kūną per veiksmus, savaime tinkamus naujai gyvybei pažadinti. Reikia tačiau skirti *pačią teisę nuo jos panaudojimo* — ipsum ius ab usu iuris —. Teisę abudu sutuoktiniai turi vienas kitam duoti, bet jos panaudojimo juodu gali bent kuriam laikui išsižadėti, ypač jei abudu su tuo sutinka ir tai daro dėl kurių nors kilnesnių, negu moterystės vargams išvengti, motyvų.

Moterystės sutikimas privalo būti tikras, laisvai apgalvotas, abipusiškai ir teisėtai pareikštas.

Vadinasi, nepakanka kokio nors dirbtinio, nuduoto ar juokais padaryto sutikimo. Jis privalo būti tikras ir tokis, kokio reikalauja moterystės esmė. Pvz., nebūtų tikro sutikimo, jei sutuoktiniai neturėtų intencijos sudaryti moterystę, bet tik šiaip dviejų asmenų bendruomenę, arba vėl, jei juodu neturėtų intencijos įsipareigoti santuokiniam gyvenimui. Suprantama, taip sudaryta santuoka nebūtų moterystė.

Moterystės sutartis privalo būti apgalvota, atsieit, padaryta su pilnu proto ir valios pritarimu. Todėl bepročiai ar pusiau bepročiai, arba šiaip nustoję proto, pvz., pasigėrę, negali sudaryti reikiamos moterystės sutarties. Jie nėra sąmoningi ir todėl negali duoti apgalvoto sutikimo. Jei sutuoktiniai supranta moterystės tikslą, bet nenuvokia, koku būdu jis pasiekiamas, jų santuoka yra tikra, nes jie siekia tokios moterystės, kokia ji yra savo esme. Jei bent vienas sutuoktinių eina moterystės kieno nors verčiamas, santuoka dažniausiai yra netikra, ypač, jei prievarta yra neteisinga ir eina iš šalies, pvz., verčia tėvai.

Moterystės sutikimą privalo duoti abi šalys. Viena ir kitą juk liečia moterystės pareigos. Savo sutikimą jie turi teisėtai pareikšti, atsieit, nustatytais žodžiais ar ženklais. Bažnyčia reikalauja, kad šalys duotų savo sutikimą žodžiais. Tam ir yra įvesta priesaikos formulė. Tačiau, jei šalys negali kalbėti, leidžiama savo sutikimą pareikšti ir ženklais, pvz., galvos palenkimu, rankų padavimu ir pan... Jei kartais šalys vartoja nesuprantamą kalbą, savo sutikimą gali jos pareikšti per vertėją arba net teisėtą įgaliotinį.

Santuokos forma

2. Vien tos katalikų santuokos yra tikros, kurias jie sudaro prie klebono, ar vyskupijos valdytojo, arba prie kurio nors iš juodviejų įgalioto kunigo ir bent prie dviejų liudytojų (Kan. 1094).

Tai vienintelė šiandien galiojanti katalikų santuokos forma. Seniau čia buvo kiek kitaip. Bažnyčia turi teisę nustatyti ir keisti moterystės sudarymo formą. Jai juk pats Dievas pavedė tvarkyti visų sakramentų teikimo ir jų priėmimo būdą, tuo pačiu jai pavedė tvarkyti ir moterystės sutarties formą. Juk V. Jėzus, pakeldamas moterystės sutartį į sakramento garbę, jo priėmimo būdo nenustatė. Tai padaryti pavedė Bažnyčiai. Šeimyninio gi gyvenimo tvarka, drausmė, sutuoktinių ir visuomenės gerovė reikalauja, kad moterystės sudarymo forma nebūtų palikta atskirų asmenų ar įstaigų nuožiūrai. Todėl Bažnyčia čia visai teisėtai ir pamatuotai yra įsikišusi.

Kuriuos saisto ?

3. Sakytoji Bažnyčios nustatytoji moterystės forma saisto tik Vakarų Bažnyčios katalikus, kai jie tuokiasi tarp savęs, ar su Rytų Bažnyčios katalikais, ar su kitatikiais.

Vadinasi, ji neprivaloma nei Rytų Bažnyčios katalikams, kurie turi savo formą, nei šiaip kitatikiams, nežiūrint, ar jie yra krikščionys ar nekrikščionys, kai jie tuokiasi tarp savęs. Katalikais čia laikomi visi tie, kurie Kat. Bažnyčioje yra pakrikštyti arba paskiau į ją perėję, nors ir būtų nuo jos atpuolę. Nekatalikai yra tie, kurie niekuomet nepriklausė ir nepriklauso prie Katalikų Bažnyčios.

Ypatingi atvejai

4. Nustatytosios moterystės formos katalikai nėra įpareigoti laikytis šiais atvejais :

a) kai jie nori susituokti, bet vienam jų gresia mirties pavojus ir negali turėti kompetentingo kunigo (Kan. 1098) ;

Mirties pavojus gali eiti iš įvairių priežasčių, pvz., iš ligos, numatomos sunkios operacijos, numatomų karo kautynių ir pan..

b) kai jie šiaip nori susituokti ir negali turėti kompetentingo kunigo ir numatoma, kad bent visą mėnesį jo nebus (Kan. 1098).

Tokie atvejai gali lengvai pasitaikyti, pvz., šiandieninėje Rusijoje ar misijų kraštuose. Tuomet moterystės tikrumui ir teisėtumui pakanka, jei yra bent du liudytojai, kurie reikale patvirtintų moterystės sudarymą. Jei atsitiktinai vietoje būtų visai nekompetentingas kunigas, jį šalys turi pakviesti, tačiau jo dalyvavimas nėra būtinas moterystės tikrumui (Kan. 1098).

Tuokėjas.

5. Kad moterystė būtų tikra ir teisėta, vyskupijos valdytojas ar klebonas privalo būti šiam reikalui įgalioti.

Vyskupijos valdytojas yra įgaliotas pačios Bažnyčios visiems sutuoktiniams, kurie tuokiasi jo vyskupijos ribose, nežiūrint, kaip seniai jie čia

gyvena ir kaip ilgai mano pasilikti. Tokį pat įgaliojimą turi klebonas tiems, kurie gyvena jo parapijos ribose, nors ir nebūtų jo parapijiečiai.

Bet kuris kitas kunigas, kad galėtų laiminti moterystę, privalo turėti vyskupijos valdytojo ar atitinkamo klebono įgaliojimą. Bendro įgaliojimo čia nepakanka, bet reikia, kad įgaliojimas būtų duotas nurodytoms santuokoms. Išimtį sudaro parapijų vikarai, kuriems duodamas bendras įgaliojimas.

Be to, moterystės tikrumui reikalinga, kad :

a) ją laiminąs klebonas būtų teisėtai perėmęs savo pareigas. Todėl vien paskyrimo nepakanka ;

b) jis laisvai, niekeno neverčiamas, apklaustų sutuoktinius, ar jie sutinka ;

c) jis laimintų moterystę savo parapijos ribose. Vadinasi, už parapijos ribų, jis be vietos klebono negali sutuokti net savo parapijiečių (Kan. 1095).

Moterystės leistinumui reikalinga, kad :

a) klebonas būtų moraliai tikras, jog santuokai nėra jokių kliūčių ;

b) bent vienas sutuoktinių būtų jo parapijietis, arba bent mėnesį parapijoje išgyvenęs ;

c) moterystę laimintų nuotakos klebonas, jei sutuoktiniai yra iš įvairių parapijų.

Liudytojai

6. Moterystės tikrumui reikia taip pat, kad jos apeigose dalyvautų, viską suprastų ir matytų bent du liudytojai (Kan. 1094)

Vadinasi, kiekvienai santuokai yra būtini bent penki asmenys, būtent : sutuoktiniai, klebonas ir du liudytojai. Iš liudytojų nereikalaujama jokių ypatingų savybių. Pakanka, kad jie suprastų, kas vyksta, ir sugebėtų reikale patvirtinti jungtvių faktą. Taigi, liudytojai gali būti sutuoktinių giminės ar negiminės, vyrai ar moterys, pilnamečiai ar nepilnamečiai. Labai pageidaujama, kad į liudytojus būtų kviečiami tik katalikai, nes moterystė yra religinis ir šventas dalykas.

Santuokos apeigos

7. Kai dėl pačių santuokos apeigų, tai reikia laikytis šių nuostatų :

a) jas galima atlikti betkuriuo metų laiku ir betkurią dieną ;

Girtinas ir palaikytinas yra paprotys nedaryti jungtvių, ypač nekelti triukšmingų vaišių advento ir gavėnios dienomis.

b) labai pageidaujama, kad jungtvių apeigos būtų atliekamos tik savo parapijos bažnyčioje ;

Santuoką laiminti yra klebono teisė ir pareiga. Jis privalo vesti taip pat įvykusių jungtinių registraciją. Jis todėl turi žinoti, kas iš jo parapijiečių tuokiais. Žino, jei jie tuokiasi savo parapijos bažnyčioje.

c) Bažnyčia skatina santuokos apeigas jungti su mišiomis ir iškilmingu jos palaiminimu.

Šis palaiminimas neleidžiama teikti, jei santuoka atliekama adventuose ar gavėnioje. Be to, palaiminimas neleidžiamas, jei nuotaka yra našlė ir jau kartą buvo palaiminta. Neleidžiama irgi, kai sudaroma mišri moterystė, atseit, kai viena šalis yra katalikiška, kita — ne. Mišias laikyti ir palaiminimą teikti galima ne tik jungtinių dieną, bet ir vėliau.

Santuokos apeigas sudaro: sutuoktinių atsiklausimas, ar jie sutinka tarp savęs tuoktis, jungtuvinių žiedų pašventinimas bei įdavimas, moterystės priesaika, galop, Bažnyčios palaiminimas.

Šios apeigos, bent savo smulkmenose, toli gražu ne visur yra tos pačios. Jas nustato tikinčiųjų papročiai arba bažnytinės vyresnybės potvarkiai.

Kiekvienas sutuoktuves reikia pažymėti specialiose jungtinių knygosose toje vietoje, kur vyksta santuoka.

Pažymėjimas būtinas net tuomet, kai jau atlikta civilinė metrikacija.

VI. SANTUOKOS PADARINIAI

Iš teisėtai sudarytos santuokos savaime, vadinasi, visai nepareinamai nuo sutuoktinių noro ar nenoro, seka šie padariniai:

Bendras gyvenimas

a) Teisė ir pareiga bendrai gyventi.

Šis gyvenimas, kaip jau minėta, apima abiejų šalių teisę ir pareigą moterystės veiksmus, reikalingus naujai gyvybei pažadinti, o taip pat teisę ir pareigą naudotis bendru butu. Šio gyvenimo teisė ir pareiga prasideda su pačiu jungtinių įvykiu. Šalys, nors ir laisvai susitarusios, neturi teisės santuokinį gyvenimą, ypač ilgesniam laikui, nutraukti. Juo labiau neturi teisės tai daryti betkuri viena šalis, kitai nesutinkant.

Šią teisę ir pareigą gražiai apibūdina šv. Raštas, sakydamas: «Žmogus apleis savo tėvą ir motiną ir laikysis savo žmonos» (1 Moz. 2, 24). Ir vėl: «Vyras teatiduodie moteriai, ką kaltas, taip pat ir moteris vyrui. Moteriškė neturi valios savo kūnui, bet vyras; taip pat ir vyras neturi valios savo kūnui, bet moteriškė. Nesišalinkite vienas nuo kito, nebent abiem sutinkant iki laikui, kad užsiimtumėte malda; ir vėl sueikite, kad šėtonas jūsų negundytų jūsų nesusilaikymu» (1 Kor. 7, 3-5).

Teisės į santuokinį gyvenimą šalys nustoja, kai nusikalsta svetimavimu. Tokiu atveju nekaltoji pusė turi teisę iškelti bažnytiniame teisme atsiskyrimo bylą ir prašyti bendrą gyvenimą nutraukti. Taip pat šalys gali prašyti atsiskyrimo, jei viena jų bendrą sugyvenimą dėl kurių nors kitų priežasčių daro nebegalimą. Savaimo aiška, teisė nutraukti bendrąjį gyvenimą neduoda jiems teisės tuoktis su kitu asmeniu. Tai ne ištuoka, bet tik skyrybos.

Vyro pavardė

b) Žmona gauna vyro pavardę, pasidaro vyro teisių, luomo ir privilegijų bendrininkė, viso gyvenimo draugė ir įgyja vyro buveinę, atsieit, ji išipareigoja gyventi ten, kur gyvena vyras.

Pirmavimas

c) Nors abudu sutuoktiniai yra lygiateisiai, bet šeimos reikalų tvarkyme vyrui priklauso pirmavimas.

To reikalauja pačių sutuoktinių ir visos šeimos gerovė. Gražiai tai išreiškia popiežius Pijus XI: « Reikia, kad šeimos židinyje viešpatautų tai, ką šv. Augustinas vadina meilės tvarka — ordo amoris —. Šioji tvarka apima tiek vyro primavimą žmonos ir vaikų atžvilgiu, tiek žmonos noromis pasidavimą ir nepriverstą paklusimą, kurį Apaštalas nusako šiais žodžiais: « Moterys tebūna pasidavusios savo vyrams, kaip Viešpačiui; nes vyras — moters galva, kaip Kristus yra Bažnyčios galva » (Ef. 5, 22-23). Kalbamasis tačiau paklusimas nepaneigia ir neatima laisvės, kuri moteriai priklauso tiek dėl jos, kaip žmogaus asmenybės ir kilnumo, tiek dėl jos garbingų, kaip žmonos, motinos ir viso gyvenimo bendrininkės, pareigų. Jis anaip tol neipareigoja moters pasiduoti visoms vyro užgaidoms, ypač toms, kurios sunkiai derinasi su sveiku protu ar žmogaus garbe. Šio paklusimo nereikia taip pat suprasti taip, kad žmona būtų prilygintina asmenims, kurie juridiskai vadinami mažamečiais, ar kuriems neleidžiama laisvai naudotis savo teisėmis. Jis tačiau varžo neribotą žmonos laisvę, kuri nepaiso šeimos gerovės. Jis neleidžia šeimos kūne atskirti širdį nuo galvos, aišku, su didžiausia viso kūno žala ir tiesioginiu jam žūti pavojum. Jei vyras yra galva, tai moteris yra širdis. Kaip vyras turi vadovavimo pirmavimą, taip moteris gali ir privalo reikalauti meilės pirmavimo, kaip savo dalyko. Jei vyras savo uždavinių neatlieka, žmonos pareiga pavaduoti jį šeimos vadovavime. Nevalia tačiau iškrypti ar pakeisti pačią šeimos sąrangą ir jos pagrindinius dėsnius, kuriuos nustatė ir patvirtino Dievas (Enc. « Casti connubii »).

Šią mintį, nors kiek kitais žodžiais, pabrėžia ir popiežius Leonas XIII, sakydamas: « Vyras yra šeimos viršininkas ir moters galva. Tačiau, moteris, kadangi ji yra kūnas iš jo kūno ir kaulas iš jo kaulų, turi pasiduoti ir paklusti vyrui ne kaip tarnaitė, bet kaip draugė, kad jos rodomam klusnumui nestigtų nei padorumo, nei garbės. Ir tam, kurs vadovauja, ir šiai, kuri klauso, Dievo meilė turi būti nuolatinė pareigų rikiuotoja, kadangi vienas nešioja Kristaus, o kita Bažnyčios paveikslą » (Enc. « Arcanum divinae sapientiae »).

Šeima

d) Teisė ir pareiga kurti šeimą.

Nors sutuoktiniai, geruoju tarp savęs susitarę, gali savo santuokiniam gyvenime laikytis skaistybės ar bent tam tikrais laikotarpiais kūniškai susivaldyti, ypač dėl kurių nors kilnesnių motyvų, bet šeimos ir visuomenės gerovė reikalauja, kad jie gimdytų vaikus. Bevaikės šeimos, o taip pat vieno ar dviejų vaikų šeimos, yra kažkas nenatūralaus, nesveiko tiek pačiai šeimai, tiek vaikams. Bevaikėse šeimose nėra kas rištų vyrą su žmona, o dviejų ar vieno vaiko šeimos paprastai ugdo savanaudžius, nesocialius vaikus. Be to, daugėjant tokioms šeimoms, visuomenei, ypač mažesnėms tautoms, grūmoja didelis pavojus visai išnykti. Nustatyta, kad tik keturių ar penkių vaikų šeimos vidutiniškai užtikrina tautos išsilaikymą.

Bet kokių priemonių vartojimas šeimos vargams išvengti yra morali-
niu atžvilgiu veiksmas nedoras pats savyje ir, kaip toks, niekuomet negali
būti pateisintas. « Jokia priežastis », sako Pijus XI, « kaip svarbi ji bebūtų,
negali padaryti daiktą padorų ir suderinamą su prigimtimi, kai jis pats
savyje yra priešingas prigimčiai. Kadangi moterystės aktas savo esme skiria-
mas vaikams gimdyti, tai visi, kurie jį atlikdami sąmoningai stengiasi, kad
jis nustotų savo prigimtinės galios, elgiasi prieš prigimtį ir daro tai, kas sa-
vyje yra bloga ir neleistina. Taigi, kai tūli pradėjo iškilmingai skelbti kito-
kias šiuo reikalu pažiūras, Katalikų Bažnyčia, kuriai pats Dievas yra pa-
vedęs skelbti dorovės mokslą ir prižiūrėti jo pilnumą, kad išsaugotų moterys-
tės židinio skaistumą šios biaurios dėmės nepaliestą, pasiremddama savo die-
viškąja misija, mūsų lūpomis iš šio dorovinio pakrikimo aplinkos, drąsiai
kelia savo balsą ir iškilmingai pareiškia: bet kokis moterystės panaudoji-
mas, kuriuo žmonės sąmoningai atima aktui jo prigimtinei gyvybei paža-
dinti galią, yra priešingas Dievo ir prigimties įstatymams, ir tie visi, kurie
taip elgiasi, susitepa sunkaus nusikaltimo dėme ». (Enc. « Casti connubii »).

e) Teisė ir pareiga vaikus auklėti ir rengti juos gyvenimui.

Gimusius vaikus tėvai privalo, kiek galima greičiau, pakrikštydinti.
Paskiau turi rūpintis jų religiniu, visuomeniniu ir pilietiniu auklėjimu ir
apskritai padėti jiems pasiruošti gyvenimui ir įsigyti profesiją (Kan. 1113).
Tai nėra koks malonės parodymas iš tėvų pusės, bet teisingumo reikalavi-
mas. Jei tėvai to nepadaro, sunkiai nusikalsta savo pasaulimui ir vai-
kams.

VII CIVILINĖ SANTUOKA

Apibrėžtis

1. Civilinė santuoka yra moterystė sudaryta betkurioje civi-
linėje įstaigoje, prisilaikant valstybės įstatymų bei nuostatų.

Vadinasi, civilinė santuoka nėra tas pat, ką sudarytos ar sudarytinės
moterystės užregistravimas civilinėje įstaigoje. Savaimė suprantama, tokis
užregistravimas nesudaro jokių sunkumu ir visiems yra leistas.

Atsiradimo priežastys

2. Civilinė santuoka yra nesveikos ir iškreiptos pažiūros į
tikrą moterystę vaisius.

Pas žydus, tiek senovėje, tiek šiais laikais, jei tik jie yra dar tikų,
moterystė buvo ir yra laikoma šventu ir religiniu dalyku. Pas senovės ro-
mėnus į moterystę taip pat buvo žiūrima ne kaip į kokią žemišką dalyką,
bet kaip į religinę sutartį. Krikščionijoje moterystė nuo pat pradžios buvo
apgaupta religine skraiste. Jos reikalus ištaisais amžiais visai neginčijamai
tvarkė vien Bažnyčia. Įsigalėjus tačiau protestantizmui, gimė civilinės san-
tuokos mintis. Mat, Liuteris ir Kalvinas paskleidė pažiūrą, kad moterystė
esanti tik paprastas, grynai pasaulinis dalykas ir kad ją tvarkyti esanti
vien valstybės teisė ir pareiga. Šios pažiūros įtakoje buvo įvesta civilinė san-
tuoka, pirmiausia, Olandijoje (1580), kiek vėliau Anglijoje, paskiau Pran-
cūzijoje (1792) ir kitur. Be abejo, prieš šios santuokos išgarsinimo daug pri-
sidėjo ir prancūzų revoliucijos paskleistos mintys su savo « gražiai » skam-
bančiais laisvės šūkiais.

Lietuvoje civilinė santuoka atsirado tik su bolševikų užplūdimu, nors įvairių mėginimų ją įvesti buvo daroma jau ir anksčiau.

Vertinimas

3. a) Civilinės santuokos įstatymai toli gražu ne visur yra vienodi.

Kaikur šioji santuoka laikoma ypatinga natūraline sutartimi, visiškai nesuardoma ir tik tarp vieno vyro ir vienos moters leidžiama. Nustatant jos kliūtis, atsižvelgiama į prigimties, Dievo ir Bažnyčios įstatymų reikalavimus.

Kitur civilinė santuoka laikoma išardoma sutartimi, išsiskyrusiems leidžiama tuoktis su kitais asmenimis, o į pačią moterystę žiūrima tik, kaip į paprastą, nieko religinio neturinčią sutartį.

Kaikuriose valstybėse, pvz., Vokietijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje ar Belgijoje, civilinė santuoka yra privaloma visiems. Tuo tarpu kitur, pvz., Anglijoje ar Jungtinėse Amerikos Valstybėse ji yra tik fakultatyvinė, vadinasi, leidžiama tiems, kurie jos nori.

b) Ten, kur civilinė santuoka laikoma ypatinga natūraline sutartimi, kur paisoma prigimties ir Dievo įsakymų, *nekrikščionims* ji yra tikra moterystė.

Ir visai teisingai. Nekrikščionims katalikų moterystės forma nepriivaloma. Pati moterystė pas juos nėra sakramentas, bet tik grynai natūralinė sutartis, kuri sudaroma vien sutuoktinių sutikimu, nežiūrint, kokioje įstaigoje ar kokia forma tai būtų daroma. Vadinasi, jų santuoka yra tikra, sudaryta tiek civilinėje, tiek bažnytinėje įstaigoje. Jei jie, atlikę civilinę santuoką, ją kartoja savo religinėmis apeigomis, tai jos tikrumui neturi jokios reikšmės.

c) Krikščionių, bet nekatalikų civilinė santuoka yra tikra moterystė vien tuomet, kai joje prisitaikoma prie Dievo, prigimties ir Bažnyčios įstatymų reikalavimų.

Mat, krikščionims, nors ir nekatalikams, privalomi ne tik prigimties ir Dievo, bet taip pat ir Bažnyčios įstatymai, nebent Bažnyčia nuo kaikurių nuostatų juos atleistų. Juos todėl saisto ne vien prigimties ar Dievo įstatymų, bet ir bažnytinių teisių kliūtys. Nuo katalikams privalomos moterystės formos jie atleidžiami (Kan. 1099). Todėl, jei tik jie siekia sudaryti ne kokią iškreiptą, bet tikrą moterystę, atsieit, tokia, kokia ji yra savo esme, su visomis jos būtinomis savybėmis, tikslais ir pareigomis, jų moterystė yra tikra, nors ji sudaroma tik paprastu sutuoktinių sutikimu kad ir civilinėje įstaigoje.

Nekatalikais čia laikomi tie visi, kurie niekuomet Katalikų Bažnyčiai nėra priklausę, vadinasi, nebuvo nei pakrikštyti joje, nei šiaip į ją perėję. Išstojimas iš Kat. Bažnyčios, arba savo tikėjimo atmetimas, nuo bažnytinių teisių nuostatų neatpalaiduoja.

d) Katalikams civilinė santuoka nėra tikra moterystė.

Ir visai pamatuotai. Juk jiems privaloma Bažnyčios nustatytoji moterystės forma, išskiriant du išvardintus atvejus. Vadinasi, katalikai, kurie nori pasitenkinti vien civiline santuoka, yra paprastai susimetėliai, gyveną neteisėtai, jie laikomi viešais nusidėjėliais ir, kaip tokie, jie negali būti prileisti prie šv. sakramentų. Jų civilinė santuoka — tai tikras moterystės

išniekinimas, priešingas ne tik jos garbei, bet taip pat žalingas tiek jiems patiems, tiek jų šeimai, tiek visuomenei.

Katalikais čia laikomi visi tie, kurie kada nors yra priklausę Katalikų Bažnyčiai, nors būtų ir nutraukę su ja ryšius.

Kaip elgtis katalikams ?

4. a) Tuose kraštuose, kur civilinė santuoka yra fakultatyvinė, katalikai, jei ja naudojasi, privalo į ją žiūrėti tik kaip į paprastą užsiregistravimą, o ne kaip į moterystę.

Jei jie mėgintų tenkintis tik civiline santuoka, jie būtų laikytini tik paprastais susimetėliais, gyvenančiais be moterystės.

b) Tuose kraštuose, kur civilinė santuoka yra privaloma, katalikai gali ją atlikti, bet vien kaip civilinių įstatymų reikalaujamą formalumą, visai nelaikydami jos moteryste.

Šį formalumą jie gali atlikti, kad išvengtų bereikalingų bausmių, gautų reikiamų pažymėjimų, naudotųsi civiliniais moterystės padariniais.

Bet tikrąją savo moterystę jie privalo sudaryti pagal jiems privalomą Bažnyčios nustatytą jungtųjų formą. Bažnytinės santuokos apeigas geriausiai yra atlikti prieš civilinę santuoką, bet jei valstybės įstatymai reikalauja pirma atlikti civilinę santuoką, galima religines apeigas atlikti ir po civilinių jungtųjų. Šiuoju antruoju atveju, reikia visuomet prieš civilinę santuoką ištirti ir pasiteirauti, ar bažnytinei moterystei nebus kokių nors nenugalimų kliūčių.

Bažnyčios pažiūra

5. Katalikų Bažnyčia į civilinę santuoką žiūrėjo ir žiūri tik kaip į kokią neišvengiamą blogį — malum necessarium.

Bažnyčia visuomet kovojo ir kovoja prieš civilinę santuoką. Ji tai daro visai pamatuotai. Visų pirma, civilinė santuoka nėra reikalinga. Be jos buvo apsieita ištisi amžiai, galima apsieiti ir dabar. Ypač griežtai Bažnyčia pasisako prieš privalomą civilinę santuoką, nes ji katalikams daro tam tikrą prievartą, įpareigoja juos atlikti apeigas, kurių nemato prasmės.

Be to, civilinė santuoka daro daug žalos. Jos nuostatai paprastai nesiderina su tikrosios moterystės esme ir jos neatskiriamomis savybėmis bei natūralinėmis pareigomis. Tokiu būdu ji ardo šeimų gyvenimą, kasa duobę tiek pačioms šeimoms, tiek visuomenei ir ištisoms tautoms. Popiežius Pijus XI apie šią civilinės santuokos žalą taip sako: « Mes, kuriuos Dangaus Šeimininkas padarė savo dirvos sargais ir ant kurių pečių guli šventa pareiga žiūrėti, kad geroji sėkla nebūtų nustelbta piktžolių, manome, kad mums taikyti šie begalinės reikšmės šv. Dvasios žodžiai, kuriais šv. Povilas apaštalas gaudeno kadaisė savo brangųjį Timotiejų: « Tu gi būk budrus... Eik savo tarnystę... Skeibk žodį; nesiliauk laiku ir nelaiku; įrodinėk, ragink, bark visu kantrumu ir mokymu » (2 Tim. 4, 5; 2). (Enc. « Casti connubii »).

VIII. IŠVADOS

Iš viso, kas apie moterystę pasakyta, seka šios išvados:

a) į moterystės sutartį ir iš jos einantį gyvenimo būdą reikia žiūrėti su gilia pagarba ir meile;

Tai paties Dievo parengta, įvesta ir pašvęsta institucija žmonių gimiinei palaikyti ir plėsti. Nuo pagarbos moterystei ir jos uždaviniams pareina šeimų, valstybių, tautų ir visos žmonių giminės likimas. Tinkamai sutvarkyta ir pastatyta moterystė yra gyvybiniai narveliai tiek Bažnyčiai, tiek valstybei, tiek žmonių bendruomenei apskritai. Ji duoda šeimai naujų narių, valstybei naujų piliečių, tautai naujų sūnų ir dukrų, o dangui naujų gyventojų. « Jei visa tai », sako popiežius Pijus XI, « rimtai ir su gyvu tikėjimu apsvarstome, jei vertingosios moterystės gėrybės, atsieit, vaikai, ištikimybė ir sakramentas, tinkamai nušviečiamos, negalima nesistebėti Dievo išmintimi, jo šventumu bei maloningumu, kuris taip gražiai apsaugoja tiek vedusiųjų garbę ir gerovę, tiek visos žmonių giminės palaikymą bei plėtimą, vykdytiną tik skaisčioje ir šventoje moterystėje » (Enc. « Casti connubii »).

b) nors moterystės luomas yra be galo gražus ir kilnus, bet nevalia niekinti tų asmenų, kurie ryžtasi gyventi mergystėje ar celibate.

Be abejo, moterystė yra reikalinga. Reikia gėrėtis ir džiaugtis tais, kurie nebijodami iš moterystės luomo einančių vargų, su meile priima naujus šeimos narius. Tačiau nėra būtina, kad moterystėn eitų visi. Pati prigimtis daugelį sukliaudo nuo vedybų ar vaikų gimdymo bei auklėjimo. Šių asmenų nevalia smerkti. Atvirksčiai. Nuo senų laikų tiek pas žydus, tiek pas pagonis buvo su pagarba žiūrima į tuos, kurie panorėjo ir sugebėjo, skaisčiai gyventi vaidilučių ir panašiose pareigose.

Labai aiškiai pasisakė šiuo reikalu Kristus, apaštalai ir pati Bažnyčia. Kai šv. Petras, išgilindamas į moterystės neišardomumą, išsireiškia, jog geriau žmogui nevesti, Kristus jam atsako: « Ne visi išmano tą žodį, bet tie, kuriems duota... Kas gali išmanyti, teišmano » (Mat. 19, 11-12). Vadinasi, ne visiems leista į įmanoma gyventi ir ištėsėti nevedus.

Šv. Povilas, palygindamas nevedusiųjų ir vedusiųjų gyvenimą, sako: « Žmogui gera neliesti moteriškės; bet paleistuvystei išvengti tegul kiekvienas turi savo moterį, ir kiekviena moteris tegul turi savo vyrą... Nevedusiems ir našlėms aš sakau: Gera jiems, jei jie taip pasilieka, kaip ir aš (nevedę netekėjusios). Bet jei negali susilaikyti, teeina moterystėn, nes geriau yra ištėkėti, kaip gašlumu degti... Kas nevedęs, tas rūpinasi Viešpaties dalykais, kaip įtikėtų Dievui. O kas vedęs, tas rūpinasi pasaulio dalykais, kaip jis įtikėtų žmonai, ir yra pasidalinęs. Taip pat netekėjusi moteriškė ir mergaitė galvoja apie Viešpaties dalykus, kad būtų šventa kūnu ir dvasia; ištėkėjusi gi galvoja apie pasaulio dalykus, kaip ji įtikėtų vyrui. Aš tai sakau jūsų naudai, ne kad mesčiau ant jūsų kilpą, bet tam, kad tai padoru ir kad palengvina melstis Viešpačiui be kliūčių. Taigi, jei kam rodosi jam būsiant negarbė, jog jo mergaitė išeina iš metų ir kad jis turi išleisti ją už vyro, tedarai, ką nori... Bet jei kas tvirtai apsiėmė savo širdyje nepriverstas, galėdamas elgtis laisvai, pagal savo valią ir nutarė savo širdyje laikyti mergaitę, jis gerai daro. Taigi, ir kas leidžia savo mergaitę už vyro, gerai daro, ir kas neleidžia, geriau daro » (1 Kor. 7, 1-38).

O Tridento susirinkimas pabrėžia: « Jei kas sakytų, kad moterystės luomą reikia augščiau vertinti už mergystę ar celibatą ir kad nėra geriau ir palaimingiau pasilikti mergystėje ar celibate, tas tebūnie ekskomunikuotas » (Trid. sess. XXIV, c. 10).

Taigi, kilnus ir šventas yra moterystės luomas ir jo pareigos, bet dar kilnesnė ir šventesnė mergystė. Ypač ji kilni ir šventa, kai ja nesiekiami išvengti moterystės ir šeimos vargų, bet didesnio savo asmens tobulumo, kai trokštama gražiau pasitarnauti Dievui, Bažnyčiai, visuomenei, apaštalavimo ir labdaros darbams, mokslui ar kultūrai.

c) moterystės luomui reikia tinkamai pasiruošti.

Šiam tikslui būsimieji sutuoktiniai, pirmiausia, privalo įsigyti sveiką į moterystę pažūrą, į jos uždavinius ir visą santuokinį gyvenimą. Tik tokia pažūra persunkia tikra meile numatytuosius moterystei Dievo planus, sutuoktinių santykius ir padeda kantriai nešti santuokinio gyvenimo vargų našlą. O ji yra didelė ir sunki! Tikrasis santuokinis gyvenimas dažniausiai pasirodo visiškai kitoks, kaip kad sutuoktiniai jį vaizduojasi. Kasdienybė neretai būna kieta, net žiauri. Tik moterystės idealų meilė padeda ištesėti.

Antra, būsimieji sutuoktiniai pirma, negu susiriša visam gyvenimui, turi vienas kitą pažinti ir ištirti (žinoma, ne ištvirkaudami). Jie privalo išstudijuoti vienas kito būdą, dorovinę būseną, sveikatą, aptarti kitus santuokinio gyvenimo reikalus. Juodu privalo susidomėti savo būsimojo gyvenimo draugės (go) religine būkle. Religija juk yra šeimos gyvenimo pamatas. Viršinis kūno grožis, sugebėjimas madingai pasipuošti, stilingai apsieti, paprastai yra netikras laimingo santuokinio gyvenimo laidas. Deja, besirengiantieji moterystę šiuos dalykus dažnai išleidžia iš akių. Kitoms profesijoms žmonės paprastai ruošiasi labai atsidėję, bet moterystės luomui nemėgstama ruoštis. Ji labai dažnai sudaroma visai neapsigalvojus, tiesiog akių plotv. Čia dažniausiai ir glūdi didžiausia nevykusių ir labai nelaimingų moterystių ir santuokinio gyvenimo tragedijų priežastis.

Besirengdami moterystę, būsimieji sutuoktiniai privalo iš anksto užėti pas kleboną, jam nuoširdžiai ir atvirai išdėstyti savo planus, gauti iš jo reikiamų nurodymų, sutvarkyti Bažnyčios įsakytus užsاکus, išsiaiškinti kitus su santuoka susijusius dalykus, ypač galimas moterystės kliūtis. Klebonas juk yra teisėtas ir prityręs šiuose reikaluose Bažnyčios atstovas. Todėl kreipinasis į jį labai dažnai padeda išvengti daugybės nemalonių, nesusipratimų, net dažniausiai visai nepamatuotos pagiežos Bažnyčiai ar jos atstovams.

Galop, moterystės sutartį ir visą santuokinį gyvenimą iš pat pradžių turi gaubti religinis apdaras. Nuoširdi malda ir pašvenčiamoji malonė turi lydėti jaunąją porą prie altoriaus, Bažnyčios palaiminimas turi pašvęsti juodviejų amžinąją sutartį, o dažnos ir nuoširdžios religinės praktikos turi juodu lydėti visą gyvenimą iki karsto lentos. Priešjungtutinė išpažintis ir Komunija santuokos proga yra daugiau negu pageidaujama ir patariama.

Giliai įsidėmėtini yra popiežiaus Pijaus XI šiuo reikalu žodžiai: « Bū-tina, kad tuos visus, kuriuos saisto šventasis moterystės ryšys, .. persunktų gilus ir nuoširdus maldingumas Dievui, kad jis gaivintų visą jų gyvenimą, kad jų protą ir valią perimtų gili pagarba Dievo didybei. Todėl labai protingai ir pagal krikščioniškosios išminties dėsnius elgiasi tie sielų ganytojai, kurie, norėdami, kad vedusieji savo santuokiniame gyvenime nenutoltų nuo Dievo įstatymų, pirmoj eilėj skatina juos maldingumo ir religingumo darbams, moko su nuolankumu pasivesti visame Dievui, maldauti jo paramos, dažnai priimti šv. sakramentus, apskritai nuoširdžiai tarnauti Dievui » (Enc. « Casti connubii »).

« Žmogui gera neliesti moteriškės, bet paleistuvystei išvengti tegul kiekvienas turi savo moterį, ir kiekviena tegul turi savo vyrą. Vyras teatiduodie materialiai, ką kaltas, taip pat ir moteris vyrui. Moteriškė neturi valios savo kūnui, bet vyras. Taip pat ir vyras neturi valios savo kūnui, bet moteriškė. Nesišalinkite vienas nuo kito...

Nevedusiems ir našlėms aš sakau: Gera jiems, jei jie taip pasilieka, kaip ir aš. Bet jei negali susilaikyti, teeina moterystę; nes geriau ištekėti, kaip gašlumui degti...

Tiems, kurie yra surišti moteryste, sakau ne aš, bet Viešpats, kad moteris nesiskirtų nuo vyro, o jei atsiskirtų, kad pasiliktų netekėjusi ar susitaikytų su savo vyru. Taip pat ir vyras tenepaleidžia savo žmonos...

Esi surištas su moterimi? Nejieskok atsirišti. Esi laisvas nuo moters? nejieskok moters. Bet jei vedi moterį, nenusidedi; ir jei mergaitė išteka, ji nenusideda....

Moteriškė surišta įstatymu, kol jos vyras gyvas; jei jos vyras miršta ji darosi laisva, tegul teka už ko nori, tiktai Viešpatyje. Bet ji bus laimingesnė, jei mano patarimu taip pasiliks » (1 Kor. 7, 1-39).

II § ATLAIDAI

I. ATLAIDŲ SĄVOKA IR JIEMS TEIKTI TEISĖ

Kas yra atlaidai?

1. Atlaidai yra panaikinimas laikinosios bausmės, kuri priklauso žmogui už atleistas nuodėmes.

Mat, už kiekvieną sunkią nuodėmę yra amžina ir laikina bausmė, o už kiekvieną mažą — laikina bausmė. Amžinosios bausmės atleidimą žmogus gauna kartu su savo kalčių atleidimu Atgailos sakramente. Bet laikinąją bausmę Atgailos sakramentas ne visuomet atleidžia. Ją žmogus privalo arba pats atlikti čia žemėje, ar skaistykloje, arba turi jis panaudoti kitas šiam reikalui pritaikytas priemones. Viena iš tokių priemonių yra atlaidai. Taigi, atlaidai nėra kaltės ar amžinosios bausmės atleidimas, bet tik laikinosios bausmės už atleistas nuodėmes panaikinimas.

Atlaidams teikti teisė

2. Atlaidams teikti teisė priklauso Bažnyčiai.

Tai tvirta katalikų mokslo tiesa. Ji išvedama iš V. Jėzaus žodžių, kuriais Jis įgaliojo apaštalus ir jų ipėdinius kunigystėje atleisti ar sulaikyti, nuodėmes: « Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, jos sulaikytos » (Jon. 20, 23). « Iš tikrųjų, sakau jums, ką tik jūs surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite žemėje, bus atrišta ir danguje » (Mat. 18, 18). Šia teise Bažnyčia visą laiką naudojosi ir dabar naudoja. Tuos gi, kurie drįstų šią teisę neigti, arba iš viso ginčyti atlaidų naudingumą, Bažnyčia griežtai smerkia ir išskiria iš tikinčiųjų tarpo (pal. Trid. sess. 25). Atlaidus Bažnyčia teikia tuo būdu, kad iš jos valdžioje esancio V. Jėzaus, šventųjų ir šiaip dorų žmonių nuopelnų lobyno apmoka savo narių skolas Dievui, kai jie atlieka tam tikrus darbus. Tai be galo gražus bendravimo pavyzdys tarp dangaus, skaistyklos ir žemės gyventojų. Jie, Bažnyčiai tarpininkaujant, vieni kitiems teikia sėkmingiausią pagalbą.

Atlaidai gyviems ir numirusiems

3. Bažnyčia turi teisę teikti atlaidus tiek gyviems, tiek numirusiems.

Gyvųjų atlaidus žmonės paprastai gali gauti tik sau. Be abejo, Bažnyčia gali leisti juos skirti ir kitiems iš gyvųjų tarpo, pvz., savo prieteliams

ar pažįstamiesiems, bet paprastai ji to nedaro. Tuo ji nori išvengti ir mažiau-
sio atleidų pirkimo ar piktnaudojimo šešėlio. Be to, gyvieji gali patys sau
atleidų įsigyti. Todėl jie patys privalo tuo ir rūpintis, o ne tikėtis iš kitų.

Daugelį atleidų Bažnyčia leidžia aukoti už numirusius. Savaimė su-
prantama, jiems galima skirti tik tuos, kurie aiškiai leidžiama aukoti šiam
tikslui. Tai paprastai pažymima žodžiais: «atleidai galima skirti ir numi-
rusiems».

Atleidams teikti būdas

4. Kitoks yra atlaidus teikti būdas gyviesiems ir kitoks nu-
mirusiems.

Gyvieji yra tiesioginėje Bažnyčios valdžioje. Todėl ji turi teisę juos
išrišti ir atpalaiduoti nuo betkokių bausmių už atleistąsias nuodėmes, paskir-
dama Dievo teisingumui tam tikrą duoklę iš jos žinioje esančio nuopelnų
lobyno. Tikintieji atlieka tam tikrus darbus, o Bažnyčia apmoka jų skolas
Dievui. Tuo būdu jie atleidžiami nuo bausmių tiek šiame gyvenime, tiek
skaistykloje.

Tuo tarpu numirusieji jau nebėra tiesioginėje Bažnyčios valdžioje.
Betkoks nuopelnų laikas jiems jau pasibaigęs. Bažnyčia todėl vien užtarimo
prašomuoju būdu maldauja už juos Dievą, kad Jis teiktųsi priimti jos ski-
riamąją duoklę ir jiems atleistų užsilikusias laikinasias bausmes.

Gyvieji, atlikdami nustatytąsias sąlygas, atlaidus tikrai gauna. Kitaip
yra su numirusiais. Bendrai imant, numirusiems atleidai padeda, bet ar
jie pagelbsti tiems, už kuriuos aukojami, pareina nuo Dievo nustatymo. Baž-
nyčia turi teisę skirti atlaidus numirusiems ir dažnai jiems skiria, bet niekur
nėra užtikrinta, kad aukojamieji atleidai padeda tiems iš numirusiųjų, už
kuriuos jie aukojami. Čia yra priežastis, dėl ko numirusius reikia visuomet
atsiminti ir dėl ko jiems aukojamųjų atleidų nėra niekuomet per daug.

II. ATLAIDŲ RŪŠYS

Asmeniniai, daiktiniai, vietoviniai

1. Atlaidai, visų pirma, skirstomi į asmeninius, daiktinius ir
vietovinius.

a) Asmeniniais vadinami tie, kurie tiesiog teikiami asme-
nims.

Juos žmonės gauna, kai tik atlieka Bažnyčios paskirtus darbus, pvz.,
sukalba tam tikras maldas, aplanko bažnyčią, priima Komuniją ir pan...

b) Daiktiniai atlidai yra tie, kurie prijungti prie tam
tikrų daiktų, sakysime, prie rožančiaus, medalikėlio, kryželio
ir t. t....

Daiktai, prie kurių Bažnyčia jungia atlaidus, privalo būti iš tvirtos
medžiagos, pvz., metalo ar kaulo. Čia visai netinka stiklas, nes šioji me-
džiaga yra labai trapi ir netvirta. Atlaidinius daiktus reikia turėti su savim,
sakysime, ant kaklo ar kišeniuje, arba laikyti bent šiaip pagarbioje vietoje
savo bute. Daiktai netenka atlidų, kai sunyksta, pvz., kai rožančius su-
trūksta ar išsibarsto jo karolėliai, kryželis sulūžta, arba kai jie parduodami.

Savo atlaidų jie nenustoja, jei tik paskolinami kitiems arba jei sunyksta tik dalimi, sakysime, pametama keletas rožančiaus karolėlių (pal. S. Poanitent. 18 Febr. 1921).

c) Vietoviniai atlaidai yra tie, kurie yra prijungti prie tam tikrų vietų, pvz., bažnyčios, altoriaus, paveikslo ir t. t..

Šiems atlaidams gauti yra būtina sakytąsias vietas aplankyti. Jos netenka atlaidų, kai pasidaro netinkamos savo pirmykščiai paskirčiai, sakysime, bažnyčia ar paveikslas sudega.

2. Antra, atlaidai skirstomi į visuotinius ir dalinius.

a) Visuotiniais atlaidais vadinami tie, kurie Bažnyčios nustatymu turi atleisti visą už nuodėmes priklausančią laikinąją bausmę.

Visuotiniai atlaidai turi panaikinti visą laikinąją bausmę, bet norintieji juos gauti, toli gražu, ne visuomet gauna pilną jos atleidimą. Dažnai pasitaiko, kad visuotiniams atlaidams gauti atsiranda kliūčių, sakysime žmogus turi dar neatleistų, nors ir mažų, nuodėmių. Bausmės gali būti panaikintos tik už tas nuodėmes, kurios yra jau atleistos, bet jokių būdu ne už tas, kurios dar neatleistos. Vadinasi, atlaidai, nors savo paskirtimi yra visuotiniai, pasidaro tik daliniai, nes tikintieji gauna jų tik tiek, kiek yra verti.

b) Daliniai atlaidai yra tie, kurie skiriami tik tam tikrai laikinosios bausmės daliai atleisti.

Tokie, pvz., yra 100, 300 dienų, vienerių ar septynerių metų, septynerių kvadragenų atlaidai ir pan... Tačiau tai nereiškia, kad šie atlaidai tiek pat dienų ar metų sutrumpintų skaistyklos kančias. Anaipol! Jie naikina tik tiek laikinosios bausmės, kiek jos kadaise atleisdavo Bažnyčia iš varotos 100, 300 dienų ar septynerių metų kanoniškosios satgailos, kuri dažnai būdavo labai aštri. Kvadragenai ar kvadragenos yra gavėnios, kurios senovėje buvo pasninkaujamos tik duona ir vandenimis mintant (pal. Noldin, De sacramentis, 321 psl.). Vadinasi, septynerių kvadragenų atlaidai naikina tiek laikinosios bausmės, kiek jos būdavo atleidžiama senovėje per septynias aštraus pasninko gavėnias.

III. ATLAIDŲ GAVIMAS

Kaip dažnai galima gauti atlaidus?

1. Visuotinius atlaidus paprastai galima gauti tik kartą per dieną.

Tai bendra taisyklė. Tačiau yra atlaidų, apie kuriuos pasakyta: «toties quoties». Šiuosius atlaidus galima gauti tiek kartų, kiek kartų per dieną atliekami Bažnyčios įsakytieji darbai. Pvz., porcijunkulų (rugpjūčio 2 d.), Vėlinių dienos ir kaikuriuos kitus visuotinius atlaidus galima gauti per dieną tiek kartų, kiek kartų įvykdomos jiems gauti sąlygos, atsieit, aplankomos paskirtos bažnyčios ir sukalbamos įsakytos maldos. Savaime suprantama, turi būti atlikta išpažintis ir priimta šv. Komunija.

Dalinius atlaידus paprastai galima gauti tiek kartų, kiek kartų atliekami įsakytieji darbai, sakysime, sukalbamos nustatytosios maldos, aplankoma bažnyčia ir pan..

Atlaידams gauti sąlygos

2. Kad gautų atlaידus, žmonės turi būti jų verti. Šiam tikslui reikia, kad jie būtų :

a) pakrikštyti, nes tik Krikštas atidaro žmogui duris į bažnytinių turtų bei nuopelnų lobyną ;

b) laisvi nuo ekskomunikos, nes vienas iš šios bausmės padarinių yra uždarymas durų atlaידams (Kan. 2262).

c) turėtų pašvenčiamąją malonę.

Laikinoji bausmė gali būti atleista vien tada, kai jau atleistos sunkios nuodėmės ir amžinoji už jas bausmė. Tai būtina atlaידams gauti sąlyga. Jei kartais atlaידams gauti įsakyta keletas darbų, tai pakanka turėti pašvenčiamąją malonę, atliekant bent paskutinį darbą, sakysime, aplankant paskutinį kartą bažnyčią ar kalbant paskutines maldas.

Visuotiniams atlaידams gauti reikia turėti ne tik pašvenčiamąją malonę, bet privalu būti laisvam ir nuo bet kokios mažosios nuodėmės. Šieji atlaידai juk teikia pilną laikinosios bausmės atleidimą. Bet toks atleidimas neįmanomas, kol nėra atleistos ne tik sunkiosios, bet ir mažosios nuodėmės. Todėl be galo yra svarbu kiekvieną kartą, kai norima gauti visuotinius atlaידus, sužadinti nuoširdų gailestį, kurs nuodėmes naikina, ir tuo būdu pašalina atlaידams gauti kliūtį.

Būtinai atlaידams gauti veiksmai

3. Bažnyčia teikia atlaידus tik už tam tikrus veiksmus. Tokie veiksmai paprastai yra : intencija ir kaikurie darbai, pvz., išpažintis, Komuniја, bažnyčios aplankymas, maldos ir k...

Intencija

4. Atlaידams gauti yra būtina sužadinti intenciją.

Tai bendra taisyklė įsigyti betkokiems nuopelnams. Atlaידai yra Dievo dovana. Ji duodama tik tiems, kurie jos trokšta. Suprantama, pakanka bendros, pvz., rytą padarytos intencijos įsigyti visus tą dieną galimus gauti atlaידus ir nėra reikalo jos kartoti prieš kiekvieną atliekamąjį darbą.

Įsakyti darbai

5. Be intencijos, Bažnyčia įsako dar kaikuriuos darbus, kuriuos norintieji atlaידus gauti privalo atlikti nustatytu laiku ir būdu.

Jei įsakyta keletas darbų, tai juos gali atlikti bet kokia eile. Pvz., kai įsakoma atlikti išpažintį ir priimti Komuniја bei aplankyti bažnyčią ar kurią kitą vietą, tai nurodytąją vietą galima lankyti prieš išpažintį ir Komuniја arba po jų. Savaime suprantama, išpažintį būtina atlikti prieš Komuniја, jei turima sunkių nuodėmių.

Neretai minima, kad atlaidai gaunami « paprastomis sąlygomis ». Šiuos žodžius reikia taip suprasti, kad būtina atlaidams gauti išpažintis, Komunija, bažnyčios aplankymas ir pasimeldimas šv. Tėvo intencija.

Atlaidai dažnai yra pririšti prie tam tikrų dienų, sakysime, porcijunkulių ar Vėlinių dienų. Tokiais atvejais galima išpažintį atlikti jau aštuonių dienų tarpe prieš atlaidų dieną ar po jos (Kan. 931). Rekolekcijų ar misijų atlaidams gauti galima išpažintį atlikti dar aštuonių dienų tarpe, joms pasibaigus.

Tie visi, kurie pratę išpažintį atlikinėti bent du kartu per mėnesį ir priimti kasdien Komuniją, nors kartą-kitą savaitėje jos ir nepriima, gali gauti atlaidus be atskiros išpažinties, nors ji čia būtų ir įsakyta. Išimtį sudaro jubiliejiniai atlaidai, kuriems visuomet yra būtina specialią išpažintį. (Kan. 931, 3)

Komuniją atlaidams gauti galima jau priimti vieną dieną prieš atlaidų dieną ar aštuonių dienų tarpe po jos.

Kiti atlaidams gauti įsakytieji darbai reikia atlikti nurodytu laiku ir būdu. Komunija atlaidams gauti gali būti ir Velykinė, išskyrus jubiliejinius atlaidus, kuriems gauti reikalinga atskira išpažintis (S. Congr. Indulg. 10 Maii 1844).

Jei atlaidams gauti yra įsakyta aplankyti nurodytą bažnyčią, tai joje galima atlikti ir visus kitus darbus, sakysime, priimti šv. Komuniją. Jei bažnyčia nėra nurodyta, tai galima aplankyti betkurią savo nuožiūra pasirenkamą bažnyčią ar net viešą koplyčią. Bažnyčią lankyti jau galima iš vakaro, pradedant 12 valanda. Lankymą reikia baigti iki 24 valandos atlaidų dieną. Bažnyčią lankyti — reiškia į ją užėti, pagarbinti Dievą, pasimelsti, priimti šv. sakramentus ir pan.. Jei šia proga įsakyta sukalbėti kaikurias maldas, tai reikia tai padaryti (pal. S. Poenit. 20 Sept. 1930).

Atlaidams gauti paprastai įsakoma pasimelsti šv. Tėvo intencija. Jei nėra nurodyta, kokias maldas kalbėti, tai pakanka pasirenkamųjų savo nuožiūra. Bet jei maldos yra išvardintos, jų keisti negalima.

Atlaidams « toties quoties », o taip pat porcijunkulų ar Vėlinių dienos mis bažnyčią lankant, įsakyta sukalbėti bent po 6 Tėve mūsų, Sveika Marija ir Garbė Tėvui. Neretai būva nurodomos ir kitokios maldos.

Įsakytąsias maldas galima kalbėti bet kuria kalba, jei tik tekstas patvirtintas vyskupo ar tolygaus asmens. Maldose nevalia nieko iškreipti, nieko iš jų atimti ar prie jų pridėti (Kan. 934).

Šv. Tėvas pageidauja, kad tikintieji kuo daugiausiai melstųsi už Bažnyčios ir visos krikščionijos reikalus, už nusidėjėlių atsivertimą, už taiką ir vienybę tarp krikščioniškųjų tautų. Šiuos todėl reikalus ir reikia atsiminti, kai įsakoma melstis šv. Tėvo intencija.

IV. YPATINGIEJI ATLAIDAI

Skirsnio turinys

1. Bažnyčia dažnai teikia ypatingų atlaidų. Tokie yra : privilegijuoto altoriaus, jubiliejiniai ir mirties valandoj teikiami atlaidai.

Kadangi šioms atlaidams gauti nustatomos kiek kitokios sąlygos, pravartu apie juos pakalbėti atskirai.

Privilegiuoto altoriaus atlidai

2. Privilegiuotu vadinamas altorius, prie kurio kunigas, laikas šv. mišias, turi teisę skirti visuotinius atlaidus už mirusį, už kurį laikomos mišios.

Vadinasi, šioms atlaidams gauti statoma viena sąlyga, būtent, atlaikyti prie tam tikro altoriaus mišias. Tuo tarpu kitiems atlaidams gauti, kaip jau minėta, paprastai reikia atlikti visa eilę kitų sąlygų. Taigi, privilegiuoto altoriaus atlaidų gavimas yra ir lengvesnis ir tikresnis.

Suprantama, kunigas, laikydamas prie privilegiuoto altoriaus mišias, skiria vienam ar kitam iš numirusių visuotinius atlaidus, bet ar tas asmuo jais pasinaudoja, priklauso nuo Dievo nustatymo. Kaip kiekvienus kitus atlaidus, taip ir šiuos Dievas kartais gali rasti naudinga panaudoti ne tam asmeniui, kuriam jie skiriami, bet kuriam kitam. Vadinasi, Bažnyčia maldauja, bet galutinis sprendimas priklauso Dievui.

Visuotinių atlaidų privilegiją altoriui Bažnyčia teikia specialiu aktu.

Vyskupas turi teisę kiekvienoje parapijos bažnyčioje vieną altorių padaryti privilegiuotu. Toks altorius paprastai būva didysis. Neretai kunigai išsirūpina asmeninę privilegiuoto altoriaus malonę. Tuomet kiekvienas altorius, prie kurio jie laiko mišias, yra privilegiuotas. Vėlinių dieną visi altoriai, nežiūrint, kur jie bebūtų, yra privilegiuoti. Privilegiuoti taip pat yra visi altoriai tų bažnyčių, kuriose vyksta 40 valandų švč. Sakramento garbinimas, kol šios pamaldos tęsiasi.

Jubiliejiniai atlidai

3. Jubiliejiniais vadinami tie atlidai, kuriuos šv. Tėvas teikia iškilmingai paminėti svarbesniesiems Bažnyčioje įvykiams.

Pvz., jubiliejiniai atlidai teikiami kas 25 metai. Tieji metai vadinami šventaisiais. Tuo būdu ir 1950 metai paskelbti jubiliejiniais arba šventaisiais. Jubiliejiniai atlidai dažnai teikiami ir kitiems svarbesniesiems įvykiams paminėti. Sakysime 1933 metai buvo paskelbti jubiliejiniais 19 šimtmečių nuo atpirkimo paminėti.

Šventieji metai paprastai minimi pirmiausiai tik Romoje, o kitais metais jų išilmės išplečiamos į visą krikščioniškąjį pasaulį. Vadinasi, šventųjų arba jubiliejinių metų atlaidus gali gauti tikintieji tiek Romoje, tiek kitur. Jiems gauti sąlygos paprastai yra šios : išpažintis, Komunija, bažnyčios aplankymas ir maldos šv. Tėvo intencija. Romoje dažniausiai įsakoma aplankyti didžiąsias bazilikas, būtent : šv. Petro, šv. Jono Laterane, šv. Povilo ir švč. Marijos bazilikas. Kitur lankytinas bažnyčias nurodo vyskupas.

Mirties valandos atlidai

4. Bažnyčia, kaip rūpestinga motina, teikia savo nariams visuotinius atlaidus mirties valandoje.

Ji tai daro įvairiais būdais. Visų pirma, ji prideda visuotinius atlaidus prie tam tikrų daiktų, sakysime, kryželių, rožančių, medalikelių ir

pan... Tikintieji, turį šiuos daiktus mirties valandoje prie savęs, gauna visuotinius atlaidus. Suprantama, jie privalo turėti pašvenčiamąją malonę, atlaidams gauti intenciją ir būti laisvi nuo bet kokių nuodėmių.

Antra, Bažnyčia teikia visuotinius atlaidus mirties valandoje visiems bažnytinių brolių nariams, sakysime, Rožančiaus, Škaplierių ir kitų. Tačiau ir šie privalo įvykdyti bendrąsias atlaidams gauti sąlygas, būtent: turėti intenciją, pašvenčiamąją malonę ir būti laisvi nuo bet kokių, nors ir mažiausių, nuodėmių.

Galop, Bažnyčia teikia visuotinius atlaidus ligoniams jų mirties valandoje palaiminimo būdu. Tai daro ji dvejopu būdu: teikdama šv. Tėvo palaiminimą ir generalinį išrišimą. Šį palaiminimą ir išrišimą duoda kunigas kiekvienam ligoniui tuojau po mirštantiesiems teikiamųjų sakramentų, atseit, po viatiko ir Paskutinio Patepimo, bet jų vaisius ligonis gauna tik mirties valandoje. Vadinas, toje pačioje ligoje nėra reikalo kartoti šv. Tėvo palaiminimą ir generalinį išrišimą. Kartais Apaštališkąjį palaiminimą pasiunčia ligoniui pats šv. Tėvas. Suprantama, ir šiais atvejais atlaidams gauti būtina įvykdyti bendrąsias sąlygas, atseit, turėti jiems gauti intenciją, pašvenčiamąją malonę ir būti laisvam nuo bet kokių, nors ir mažiausių, nuodėmių.

V. IŠVADOS

Iš viso, kas čia apie atlaidus pasakyta, seka šios dvi išvados:

a) atlaidai yra didelė Dievo malonė ir pagelba;

Ja naudojasi tiek gyvieji, tiek numirusieji. Vieniems atlaidai panaiškina visas laikinasias bausmes, kitiems bent jų dalį. Jei ne šioji malonė, sąkėtąsias bausmes reiktų atlikti arba čia žemėje, arba skaistykloje. Gyvieji ja naudojasi patys, numirusieji gi, tarpininkaujant gyviesiems. Jos pagrindas yra V. Jėzaus, šventųjų ir šiaip dorų žmonių Bažnyčioje sudėti nuopelnai. Iš jų Bažnyčia atvejų atvejais ima ir moka Dievui savo narių skolas. Tai tikras dangaus gyventojų ir žemės keleivių bendravimas.

b) reikia naudotis atlaidų malone.

Jiems gauti reikia panaudoti kiekvieną progą. Tokių progų yra daug ir įvairių. Atlaidai juk teikiami už įvairias maldas, už kiekvieną nuoširdų atsidūsimą į Dievą, sakramentų priėmimą, atgailos darbus, maldingas keliones, išmaldos davimą, bažnyčios aplankymą, persižegnojimą pašventintu vandeniu, priklausymą prie bažnytinių brolių, už dalyvavimą rekolekciuose, misijose ir t. t... Visomis šiomis progomis reikia naudotis, kol gyvename žemėje. Ateis anksčiau ar vėliau laikas, kad durys į Bažnyčios dvasinių turtų lobyną mums bus uždarytos. Tada, nors ir labiausiai trokšdami, negalėsime prie jo prieiti.

«Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys gadina ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei rūdys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia» (Mat. 6, 19, 20). «Darykite sau maišelių, kurie nepalaikėja, turtą nemažėjantį danguje, kur vagys nesiartina ir kandys negadina» (Luk. 12, 33).

12 § SAKRAMENTALIJOS

I. SAKRAMENTALIJŲ SAŲVOKA

Apibrėžtis

1. Sakramentalijos yra įvairūs veiksmai ar daiktai, kuriuos Bažnyčia yra įvedusi, kad palengvintų žmonėms susiartinti su Dievu.

Kad kurį nors veiksmą ar daiktą būtų galima pavadinti sakramentalija, reikia, kad : a) jį būtų įvedusi Bažnyčia, o ne Kristus, b) būtų jį įvedusi tam, kad padėtų žmonėms susiartinti su Dievu, c) jis teiktų savo vaisius ne savaime, kaip kad sakramentai, bet vien Bažnyčios prašomojo maldavimo galia.

Taigi, sakramentalijos yra panašios į sakramentus, bet daug kuo nuo jų ir skiriasi. Jos panašios tuo, kad yra taip pat, kaip ir sakramentai, regimi veiksmai ar ženklai, skirti antprigimtinai pagelbai teikti. Bet jos skiriasi nuo sakramentų savo kilmė, vaisiais ir veikimo būdu. Sakramentus įsteigė V. Jėzus, sakramentalijas — Bažnyčia. Sakramentai, kaip jau sakyta, atleidžia mums nuodėmes, teikia ar bent padaugina pašvenčiamąją malonę, duoda sakramentines malones, naikina bausmes už nuodėmes, naikuria išpaudžia mūsų sieloje neišdildomas žymes. Šias malones sakramentai teikia savaime — ex opere operato —. Tai tikri Dievo malonę reiškia ir duoda ženklai. Tuo tarpu sakramentalijos savaime neturi Dievo malonę teikiančios galios, jų vaisiai daug mažesni, nes jos neatleidžia nei nuodėmių, nei bausmių už jas, bet tik palengvina žmonėms suartėti su Dievu. Jas vartodami, žmonės auga Dievo meilėje, maldingume, Bažnyčia gi savo prašomųjų maldų galia išprašo iš Dievo šiaip švairių malonių. Be to, sakramentai teikia savo vaisius savaime, o sakramentalijos tik Bažnyčios maldų galia — ex opere operantis —.

Sakramentalijos yra įvairios

2. Bažnyčios vartojamosios sakramentalijos yra labai įvairios, pvz., visokios konsekracijos, egzorcizmai, šventinimai, laiminimai ir pan..

Konsekracijomis vadinami tieji Bažnyčios šventinimai, kuriuose vartojami šv. aliejai, sakysime, bažnyčių, altorių, laikurių liturginių indų, varpų ir panašūs šventinimai.

Egzorcizmai yra įvairios maldos ir veiksmai, kuriuos Bažnyčia vartoja piktajai dvasiai išvaryti, pvz., laikurios maldos Krikšto apeigose, bažnyčių ar laukų šventinimas ir t. t..

Galop, sakramentalijų vardu eina įvairūs Bažnyčios šventinimai ir laiminimai, pvz., mažų vaikų, ligonių, keleivių, sutuoktinių, patalpų, susiekimo priemonių, laukų ir kitų įvairių daiktų šventinimai.

Ypatingosios sakramentalijos

3. Kaikurios Bažnyčioje vartojamos sakramentalijos yra vertos ypatingo dėmesio. Tokios, pvz. yra :

a) mažesnieji kunigystės šventimai ir subdiakonatas ;

Tokie šventimai, kaip jau sakyta, yra ostiarijaus, lektoriaus, egzorcisto ir akolito. Prie jų priskiriamas ir subdiakonatas. Šioms sakramentalijoms Bažnyčia teikia ypatingos reikšmės. Jos yra net privalomos tiems, kurie siekia Kunigystės. Tai yra, tarsi, kokie laiptai į Kunigystę.

b) Palmių sekmadienį palmių, Didžiajame Ketvirtadienį — aliejų, o taip pat Didžiajame Šeštadienį ugnies, Velykų žvakės šventinimai ;

Tai ilgos, bet kartu turinčios gilią religinę prasmę ir nuo senų laikų Bažnyčioje vartojamos apeigos. Didįjį Ketvirtadienį pašvęsti aliejai vartojami įvairių konsekracijų ir kaikurių sakramentų teikime. Didįjį Šeštadienį pašvęstas vanduo vartojamas Krikšte ir šiaip atvejų atvejais. Šeštadienio ugnis ar Velykų žvakė yra V. Jėzaus atneštos šviesos bei gyvybės ženklas. Palmių šventinimas Palmių sekmadienį primena iškilmingą V. Jėzaus įžengimą prieš kančią į Jeruzalę.

c) iškilmingas švakių šventinimas vasario 2 arba Grabnyčių dieną ;

Šios apeigos primena senelio Simeono susitikimą su kūdikėliu Jėzum Jeruzalės šventykloje ir jo pranašiskus žodžius, kad Kristus turi būti pasaulio šviesa. Tą dieną šventinamosios žvakės yra gyvo tikėjimo, meilės ir pasiaukojimo ženklas. Šias žvakes tikintiesiems įduodama į rankas mirties valandoje, kaip ginklą prieš piktosios dvasios puolimus.

d) pelenų šventinimas ir jais galvos pabarstymas pirmąją gavėnios dieną ;

Tai nuo senų senovės vartojamas atgailos ženklas. Pelenų dieną Bažnyčia šiomis apeigomis įvesdina savo narius į gavėnios, t. y. atgailos dienas.

e) įvairūs Bažnyčios laiminimai žymesniųjų sukaktuvių proga.

Tokie laiminimai, sakysime, yra 50 metų kunigystės, 50 metų moterystės jubiliejaus proga, taip pat 50 metų vienuolinių įžadų sukaktuvių proga. Daug dvasinio pakėlimo teikia šios ir panašios sukaktuvės ir daug įvairių malonių maldauja Bažnyčia Dievą jų proga teikiamaisiais palaiminimais.

II. SAKRAMENTALIJŲ TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

Sakramentalijų teikėjas

1. Sakramentalijų teikėjas paprastai yra dvasiškis.

Tokia jau buvo ir yra Bažnyčios valia. Kaikurias sakramentalijas gali teikti tik vyskupas, pvz., šventinti bažnyčias, varpus, kapus, konsekruoti liturginius indus ir t. t.. Kitas sakramentalijas teikia paprastai kunigas. Tik labai retai leidžiama teikti jas diakonui.

V. Jėzus pats dažnai vartojo įvairius laiminimus. Pvz., laimino mažus vaikus (Mat. 19, 15), apaštalus, (Luk. 24, 50). Laiminimo galią Jis paliko apaštalams (Luk. 10, 5 ; 9, 1 ; Mat. 10, 1). Apaštalai gautąją laiminimo galią perteikė savo ipėdinams vyskupams ir kunigams. Kunigo

šventimo apeigose tarp kitų yra ir tokia malda: « Teikis, Viešpatie, pašvęsti šias rankas, kad ką tik jos pašvęstų, būtų pašvęsta » (Pontificale). Tai gražus įgaliojimas ir įgalinimas, teikiamas kiekvienam kunigui. Šiuo įgaliojimu bei įgalinimu kunigai ir naudojami. Jie laimina viską, naudodami šiam reikalui Bažnyčios nustatytas maldas bei apeigas.

Sakramentalijų ėmėjas

2. Sakramentalijas Bažnyčia yra įvedusi savo narių naudai. Todėl tik katalikai yra jų teisėti ėmėjai.

Nekatalikai sakramentalijomis negali naudotis. Tai yra bendra taisyklė. Bažnyčia kartais draudžia naudotis sakramentalijomis ir katalikams, pvz., tiems, kurie yra viešai ekskomunikuoti ar interdikuoti (Kan. 2260, 2275, 2291). Tai bažnytinių bausmių padariniai.

Nors dažnai yra šventinami įvairūs ne vien katalikų naudojami daiktai, sakysime, namai, susisiekimo priemonės, įvairios įstaigos, fabrikai, laukai, vėliavos, bet tai daroma tik dėl tikinčiųjų, kurie šiais daiktais naudojami. Tad ir šių sakramentalijų ėmėjai yra Bažnyčios nariai.

Išvados

3. Nors sakramentalijos, ypač kurios neįeina į sakramentų apeigas, paprastai nėra įsakytos, bet jas reikia vertinti ir branginti.

Jos gražiai nuteikia jų ėmėjus, taurina jų mintis ir jausmus, o Bažnyčia per jas meilingai ištiesia savo laiminančią ranką, maldaudama Dievą įvairių įvairiausių malonių tikinčiųjų gyvenimui, darbams bei užsimojimams. Dievo palaima paprastia lydi tuos, kuriuos laimina Bažnyčia. Ji jų yra Dievo malonių dalintoja.

Naudojantis įvairiomis sakramentalijomis, reikia saugotis bet kokių prietarų.

Prietaringa būtų tikėtis iš sakramentalijų kokių stebuklingų padarinių, sakysime, kokių staigių išgijimų ar šiaip kokios nepaprastos pagelbos, ypač žemiskojo gyvenimo reikaluose. Sakramentalijos visai ne tam yra skirtos. Be abejo, sakramentalijos gali duoti ir nepaprastų vaisių, bet tai pareina nuo Dievo nuožiūros.

« Sušaukęs dvyliką savo mokytinių, jis davė jiems valdžios ant nešvarių dvasių, kad jas išvartytų ir gydytų visokią ligą ir visokią negalią... Šituos dvyliką Jėzus išsiuntė, davęs jiems paliepiimų ir sakydamas: Neikite į pagonių kelią ir nekeliaukite į samariečių miestus, bet verčiau eikite pas prapuolusius Izraelio namų avis. Eidami skelbkite ir sakykite: Dangaus karalystė priartėjo. Gydykite ligonius, prikelkite numirusius, apkuopkite raupuotus, išvarkite velnius... Į kurį nors miestą ar kaimą įėję, pasiklauskite, kas jame vertas, ir pasilikite tenai, kol išeisite. Leidami gi į namus, pasveikinkite juos, sakydami: Ramybė teesie šitiems namams. Ir jei tie namai bus verti, jūsų ramybė ateis jiems, o jeigu nebus verti, jūsų ramybė sugrįš pas jus. Jei kas nors jūsų nepriimtų ir neklausytų jūsų žodžių, išeidami laukan iš namų ar miesto, nukratykite dulkes nuo savo kojų. Iš tikrųjų, sakau jums, lengviau bus teismo dieną sodomiečių ir gomoriečių šaliai, kaip tam miestui... Kas jus priima, mane priima, o kas mane priima, priima tą, kurs yra mane siuntęs » (Mat. 10, 1-40).

13 § MALDA

I. MALDOS SĄVOKA

Apibrėžtis

1. Melstis, reiškia pamaldžiai bendrauti su Dievu, išdėstant Jam savo gyvenimo reikalus bei rūpesčius, stengiantis Jį permaldauti už pasitaikiusius įžeidimus, padėkoti Jam už gautąsias iš Jo gėrybes, išsiprasyti iš Jo naujų malonių bei paramos gyvenimui.

Taigi, malda yra graži religinio gyvenimo apraiška. Joje žmogus jungiasi su Dievu, tiesiog paskęsta Jame savo mintimis ir jausmais, kalba į Jį, kaip vaikas į savo tėvą ar motiną, atidengia Jam savo reikalus bei susigraujimus.

Maldos rūšys

2. Maldos rūšys pareina nuo jos tikslo ir atlikimo būdo.

a) Atsižvelgiant į tikslą, skiriama garbinamoji, permaldaujamoji, dėkojamoji ir prašomoji malda.

Garbinamojoje maldoje žmogus garbina Dievą, išpažindamas Jo tobulumą, šventumą, savo priklausomybę nuo Jo. Gražūs šios maldos pavyzdžiai yra šv. mišiose vartojamas angelų himnas arba «Garbė Dievui augštybėse», «Šventas, šventas, šventas Viešpats, galybių Dievas», «Garbė Tėvui ir Sūnui ir šv. Dvasiai» ir pan...

Permaldaujamojoje maldoje žmogus reiškia gailėtį dėl Dievo įžeidimų, maldauja Jį dovanoti ir pasižada taisyti. Tokios maldos pavyzdys yra gailėsčio aktai, visuotinė išpažintis, įvairūs permaldavimo aktai, atgailos darbai ir t. t...

Dėkojamojoje maldoje žmogus reiškia Dievui padėką už įvairias malones. Gražūs šios maldos pavyzdžiai yra mišių prefacija arba visiems gerai žinoma padėkos giesmė «Te Deum laudamus».

Prašomojoje maldoje paprastai kreipiamasi į Dievą, maldaujant įvairių malonių sau, artimui, tėvynei, tautai ir t. t... Tokios maldos yra «Tėve mūsų», suplikacijos ir t. t...

b) Atsižvelgiant į meldimosi būdą, malda yra širdies, žodžių, privati, bendra, vieša, tyli, garsiai kalbama, giedama ir t. t..

Kartais žmogus meldžiasi vien širdimi arba mintimis, netardamas jokių žodžių. Tai širdies arba minčių malda. Kartais vėl kreipiasi į Dievą tam tikrais žodžiais. Tai žodžių arba lūpų malda. Dažnai meldžiamasi privačiai, tyliai pinant maldos žodžius ar mintis, bet meldžiamasi ir viešai, dalyvaujant liturginėse apeigose, bendrai su kitais kalbant, pvz., rožančių, giedant įvairias giesmes ir pan.. Galima melstis Dievui betarpiškai arba per savo užtarėjus, kuriais yra švč. Marija, šventieji. Dažnai žmonės meldžiasi vieni už kitus. Visi šie meldimosi būdai yra leistini ir palaikytini. Jie tinka Dievui pagarbinti, permaldauti, padėkoti ir paprašyti iš Jo naujų malonių.

II. MELSTIS YRA BŪTINA

Išganytojo pavyzdys

1. Melstis skatina mus V. Jėzus savo pavyzdžiu.

V. Jėzus meldėsi visą savo gyvenimą. Jis meldėsi gyvendamas Nazarete drauge su Juozapu ir Marija. Šv. šeimos gyvenimas buvo nuolatinė malda. Prieš pradėdamas viešąjį savo gyvenimą, V. Jėzus pasitraukė į tyrus, ten meldėsi, mąstė ir pasninkavo 40 dienų ir naktų (Mat. 4, 1-10). Viešajame gyvenime Jis nuolat bendravo su savo dangiškojo Tėvo maldoje. Ypač Jis meldėsi prieš betkuriuos svarbesnius įvykius. Pvz., prieš išsirinkdamas apaštalus, Jis kiauė naktį meldėsi pats vienas ant kaino (Luk. 6, 12). Tokių naktų, be abejo, Jo gyvenime buvo daug. Malda V. Jėzus pradėjo ir baigė savo kančią. Jis meldėsi per Paskutinę Vakarienę, meldėsi Alyvų darže, kelyje į Golgotos kalną ir ant kryžiaus. Paskutiniai Jo žodžiai ant kryžiaus juk buvo: «Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią» (Luk. 23, 46). V. Jėzaus pavyzdys daug pasako apie maldos vertę ir pareigą nuolat melstis.

Maldos formulė

2. V. Jėzus ne tik pats daug ir dažnai meldėsi, bet visiems savo sekėjams paliko gražiausią maldos formulę (Mat. 6, 9). Tai visiems mums gerai žinoma Viešpaties malda arba «Tėve mūsų». Ji nuostabiai gražiai apima visą mūsų gyvenimą.

Įsakymas melstis

3. V. Jėzus mums įsakė melstis. Savo įsakymą Jis kartojė atvejų atvejais.

«Prašykite, ir bus jums duota, ieškokite, ir rasite, belskite, ir bus jums atidaryta. Nes kiekvienas, kurs prašo, gauna, ir kurs ieško, randa, ir bel-džiančiam bus atidaryta. Arba, ar yra jūsų tarpe žmogus, kurs, jei jo sūnus prašytų duonos, paduotų jam akmenį? Arba, jei prašytų žuvies, argi pa-duotų jam žaltį? Jei tat jūs, būdami pikti, mokate duoti savo vaikams gerų davinų, kaipgi ne daug labiau jūsų Tėvas, kurs yra danguje, duos gėrybių tiems, kurie jį meldžia?» (Mat. 7, 7-11). Vis tai V. Jėzaus žodžiai maldos reikalui. Jais ne tik įsakoma, bet ir nurodoma, kaip melstis.

Bažnyčia liepia melstis

4. Bažnyčia retai kurią kitą pareigą taip ryškiai apibūdina, kaip kad maldos pareigą.

Ji ragina tėvus, kad jie mokytų melstis savo vaikus. Ji moko melstis visus savo narius. Jos liturgija pilna gražiausių maldų. Ji pati daug mel-džiasi už savo ganomuosius. Meldžiasi kiekvienose mišiose ir šiaip apeigose. Kadangi jai pavesta tvarkyti visas religinis gyvenimas, tad čia jos pastan-gos ir nurodymai yra labai svarbūs.

Žmogaus gerovė reikalauja maldos.

5. Malda duoda žmogui daug naudos. Bendravimas maldoje su Dievu taurina žmogaus mintis ir jausmus, yra graži priemonė

pagarbinti Dievą, Jį permaldauti, Jam padėkoti, išprašyti visa, kas tik reikalinga žmogaus kūnui ir sielai: Visa tai yra žmogui be galo naudinga ir svarbu.

Tikrai, nemandagūs ir neišauklėti yra vaikai, kurie rytą ir vakarą nepasveikina savo tėvų, jiems nedėkoja už gaunamas iš jų gėrybes, jų neatsiprašo, kai juos įžeidžia, neatidengia jiems visų savo minčių. Menki ir nesąmoningi yra tie katalikai, kurie nesimeldžia rytą ir vakarą, neatlieka savo religinių pareigų šventadieniais. Tokie katalikai ne tik daug ko nustoja, bet neatlieka ir savo religinių pareigų Dievui.

Šventųjų pavyzdžiai

6. Melstis mus skatina šventieji.

Jie tai daro savo pavyzdžiu ir žodžiais. Tikrai, šventieji vaikščiojo įvairiais keliais. Vieni auklėjo šeimas, kiti skelbė Dievo žodį, dar kiti vertėsi mokslu, slaugė ligonius, dirbo jaunuomenės auklėjimo įstaigose ir pan. Tačiau nebuvo jų tarpe nė vieno, kurs nebūtų daug ir nuoširdžiai meldėsis. Malda ne tik netrukdyti jiems dirbti, bet buvo giliausios išminties, pasiaukojimo ir jėgų šaltinis. Šv. Alfonsas Liguori tiesiog sako: «Dangaus šventieji pasidarė laimingi, nes meldėsi, o pasmerktieji pražuvo, nes jie nesimeldė».

Kada melstis?

7. Reikia melstis, kaip yra pasakęs Kristus, nuolat. «Visuomet reikia melstis ir nepailsti» (Luk. 18, 1).

Taigi, reikia melstis rytą ir vakarą, prieš valgį ir po valgio, rytą, vidurdienį ir vakarą skambinant varpams. Reikia melstis, dalyvaujant bažnyčioje pamaldose ir atliekant savo religines pareigas. Ypač privalu melstis pagundose, gyvenimo sunkumuose, pavojuose. Dievas šiais atvejais yra geriausias padėjėjas. Šv. Povilas sako: «Aš noriu, kad vyrai melstųsi kiekvienoje vietoje» (1 Tim. 2, 8). «Nuolat melskitės. Dėkokite visais atvejais, nes ta yra jums visiems Dievo valia Jėzuje Kristuje» (1 Tes. 5, 17-18). «Visa, ką jūs darote žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, dėkodami per jį Dievui ir Tėvui» (Kol. 3, 17). Tai padaroma, jei kiekvienas darbas paaukojama Dievui.

Už ką melstis?

8. Reikia melstis už save, už savo ateitį, prašant, kad Dievas laimingų ateities planus; reikia taip pat melstis už kitus, kaip gyvus, taip numirusius.

Reikia melstis už save, nes malda yra mums kiekvienam daugelio malonių šaltinis. O kuris tų malonių nesame reikalingi?! Ką mes gyvenime galime padaryti, jei Dievas nelaimins mūsų žingsnių?! Viešpaties psalminkas mus įspėja, sakydamas: «Jei Viešpats nestatys namo, veltui vargstate, kurie jį stato. Jei Viešpats nesaugos miesto, veltui budi sargas. Tuščia jums keltis prieš aušrą, sėdėti iki vėlos nakties» (Ps. 126, 1-2).

Reikia melstis už kitus: už savo geradarius ir prietelius. Turime melstis net už savo priešus. «Melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus, kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kurs leidžia savo saulei tekėti ant gerųjų ir piktųjų ir lygina ant teisiųjų ir neteisiųjų» (Mat. 5, 44-45). Turime melstis už tuos, kurie dirba ir aukojasi mūsų gerovei, už pasauli-

nēs ir bažnytinės vyriausybės vadovus, už visą Bažnyčią ir žmoniją. « Melskitės drauge ir už mus », sako šv. Povilas : « kad Dievas atvertų mums žodžio duris skelbti Kristaus paslaptį (dėl kurio aš esu kalinamas), kad apreiškčiau ją taip, kaip turiu skelbti » (Kol. 3-4).

Reikia daug melstis už savo tautą ir tėvynę. Tas skaudus bandymas, kurs ištiko mūsų tėvynę ir mus visus, nėra pripuolamas, bet Dievo leistas ir numatytas. Todėl turime daug ir dažnai melstis, kad skaudaus bandymo dienos greičiau pasibaigtų ir galėtume grįžti į savo tėvynę ir pradėti jos atstatymo darbą. « Mus į laisvą tėvynę sugrąžinti teikis, meldžiam tave, Viešpatie ! ».

Turime, galop, melstis už numirusius, nes jie labiausiai reikalauja mūsų maldų. Gyvieji dar patys gali įsigyti įvairių nuopelnų, bet numirusiems nuopelnų dienos jau yra pasibaigusios. Jų visos viltys nukreiptos į mus. Nevalia todėl jų užmiršti. Čia žemėje jie gal padėjo mums. Dabar turime mes jiems padėti. Viena sėkmingiausių šiam tikslui priemonių yra malda. Tad melskimės dažnai ir daug už juos.

III. GEROS MALDOS SAVYBĖS

Gilus pasitikėjimas

1. Gerai maldai būtinas yra gilus pasitikėjimas, kad Dievas išklaussys mus ir duos tai, ko prašome.

Dievas nuoširdžių žmogaus maldų išklauso visuomet. Jis paprastai duoda žmogui tai, ko yra prašomas. Neretai tačiau Jis duoda vietoje prašomojo dalyko, ką kita, nes numato, kad tai bus žmogui naudingiau. Reikia todėl visuomet pasitikėti, kad Dievas mūsų maldų išklaussys. Šv. Jokūbas sako : « Jei kam jūsų trūksta išminties, tegul prašo Dieva, kurs duoda visiems apšvietimą ir neprikaišioja, ir jos bus jam duota. Tegul prašo su tikėjimu, nė kiek neabejodamas. Nes kas abejoja, yra panašus į jūros bangą, kuri vėjo judinama ir varinėjama. Taigi, toks žmogus tenemano, kad jis gaus ką nors iš Viešpaties » (Jok. 1, 5-7).

Kadaise 12 metų kraujo plūdimo sirgusi moteriškė spraudėsi per minią prie V. Jėzaus, kalbėdama viena sau : « Jei tik prisiliesiu jo drabužio, aš pasveiksiu » (Mork. 5, 28). Tokiu pat pasitikėjimu privalo vadovautis kiekvienas besimeldžias žmogus. Nepasitikėjimas įžeidžia Dievą ir atima iš maldos visą jos vertę.

Dėmesys ir pagarba

2. Gerai maldai būtinas yra dėmesys ir pagarba.

Šių savybių reikalauja maldos esmė. Juk maldoje žmogus bendrauja ir kalbasi su Dievu, kurs yra augščiausia ir tobuliausia būtybė. Jei dėmesio ir pagarbos reikalauja kiekvienas kreipimasis į bet kurį kilnesnį asmenį, tai juo labiau to reikalauja kreipimasis į Dievą. Dėmesys reiškiasi tuo, kad įsigilinama į kalbamosios maldos žodžius, juos tariama ne tik lūpomis, bet protu ir širdimi. Pagarba reikalauja, kad maldoje būtų išlaikoma viršinė rimtis. Be abejo, galima melstis sėdint, vaikščiojant, bet geriausia melstis klūpant. Tai tinkamiausias melstis būdas. Juo daugiausia parodoma nusizeminimo ir pagarbos Dievui.

Kadaise V. Jėzus smerkė žydų maldas, sakydamas : « Šita tauta gerbia mane lūpomis, o jų širdis toli nuo manęs » (Mat. 15, 8). Vadinasi, vien

lūpų maldos nepakanka. Mokydamas melstis savo klausytojus, V. Jėzus taip kalbėjo « Tu gi, kada melsies, eik į savo kambarį ir, užsidaręs duris, melsk savo Tėvą slapčia ; ir tavo Tėvas, kurs mato slaptoje, tau atsilygins. Meldamies daug nekalbėkite, kaip pagony ; nes jie tariasi būsią išklausti, jei daug kalba. Taigi, nebūkite į juos panašūs, nes jūsų Tėvas žino, ko jums reikia, pirma, nekaip jį prašote » (Mat. 6, 6-8). Arba vėl : « Kad meldžiatės, nebūkite kaip veidmainiai, kurie mėgsta melstis, stovėdami sinagogose ir gatvių kampuose, kad būtų žmonių matomi. Iš tikrųjų, sakau jums, jie atsiėmė savo užmokestį » (Mat. 6, 5).

Nuolankumas ir ištvermė

3. Norint, kad malda būtų Dievo išklaudyta, reikia melstis su nuolankumu ir ištverme.

Kadaise šimtininkas kalbėjo V. Jėzui : « Viešpatie, aš nevertas kad tu įeitumei po mano stogu, bet tark tiktai žodį, ir mano tarnas pasveiks » (Mat. 8, 8). Evangelijoje vaizduojamas muitininkas, atėjęs į šventyklą pasimelsti, nedrįso nė akių pakelti į dangų, o tik mušėsi į krūtinę ir sakė : « Dieve, būk gailestingas man, nusidėjėliui » (Luk. 18, 13). Tiek šimtininkas, tiek muitininkas buvo išklaudyti. Jų maldą V. Jėzus nurodo, kaip pavyzdį, kaip reikia melstis. Nusižeminimo, kaip ir dėmesio, reikalauja pati maldos esmė. Mūsų maldų Dievas nėra reikalingas. Jos yra tik priemonė Dievui pagarbinti, Jam padėkoti, iš Jo išprašyti įvairių kūnui ir sielai reikalingų gėrybių. Taigi, maldos reikalingos tik pačiam žmogui. Jis todėl turi jas atlikinėti su nuolankumu. Kitaip jo maldos nebus išklaudytos, kaip kad neišklaudyta parisiejaus malda, kurs gyrėsi : « Dėkoju tau, Dieve, kad aš ne toks, kaip kiti žmonės : plėšikai neteisūs, svetimoteriai » (Luk. 18, 11).

Iškeldamas ištvermingos maldos pavyzdį, Išganytojas kalbėjo : « Jei kas iš jūsų turi prietelį, eina pas jį vidurnaktį ir jam sako : Prieteliau, paskolink man tris duonos kepalus, nes vienas prietelis atėjo pas mane iš kelionės, ir aš neturiu, ko jam padėti ; jei anas, atsakydamas iš vidaus, tartų : Nebūk man įkyrus ; durys jau užrakintos, ir mano vaikai yra su manim atsigulę ; aš negaliu keltis ir tau duoti ; jei jis nesiliaus beldęs, sakau jums, jei anas atsikėlęs neduos jam dėl to, kad jis jo prietelis, tačiau jis atsikels dėl jo įkyrumo ir duos jam, kiek tik jam reikia. Tai ir aš sakau jums. Prašykite ir bus jums duota, ieškokite ir rasite, belskite ir bus jums atidaryta. Nes kiekvienas, kurs prašo, gauna ; kas ieško, randa, ir beldžiančiam atidaroma. Jei kas iš jūsų prašo tėvą duonos, argi tas duos jam akmenį ? Arba jei žuvies, tai ar vietoj žuvies duos jam žaltį ? Arba, jei prašytų kiaušinio, argi paduos jam kurklį ? Jei tat jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų davinijų, juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus duos gerąją Dvasią tiems, kurie jį prašo » (Luk. 11, 5-13).

Šv. Monika meldėsi už savo sūnaus Augustino atsivertimą apie 20 metų. Jos maldą Dievas išklaušė, sūnus atsivertė ir pasidarė vienas didžiausių šventųjų. Dievas išklauso kiekvieno žmogaus maldą, jei tik jis gerai meldžiasi. « Nuolankiojo malda perveria debesis » (Ekkli. 35, 21).

Pašvenčiamoji malonė

4. Gerai maldai būtina yra pašvenčiamoji malonė.

Tai bet kokių nuopelnų pamatas ir prietelystės su Dievu priežastis. Be pašvenčiamosios malonės žmogus negali nieko padaryti, kas turėtų vertę antprigimtiniam gyvenime. Jis negali taip pat gerai ir melstis. Be pašvenčiamosios malonės nėra jokių antprigimtinių ryšių tarp Dievo ir žmogaus.

Be jos negali būti išklaudytos ir jo maldos. Šv. Povilas sakė : « Jei aš kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš būčiau, kaip žvangantis varis ir skambantis kimbolas... Jei išdalinčiau visą mano lobį beturčiams valgydinti ir jei išduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, nieko man nepadeda » (1 Kor. 13, 1 ; 3). Tai žmogaus be pašvenčiamosios malonės likimas antprigimtinio gyvenimo atžvilgiu. Tačiau nuodėmė nepanaikina pareigos melstis, todėl ir nusidėjėlis turi melsti geros atgailos malonių.

IV. KAIKURIOS YPATINGOSIOS MALDOS

Skirsnio turinys

1. Bažnyčia vartoja daug ir įvairių maldų, bet kaikurios iš jų yra vertos ypatingo dėmesio. Tokios maldos yra : Viešpaties malda, Angelo pasveikinimas, Viešpaties angelas, rožančius, religinės procesijos, maldingos kelionės, bažnytinių brolių maldos.

Viešpaties malda

2. Plačiausiai žinoma yra Viešpaties malda, kitaip « Tėve mūsų ».

Jos išmokė pats Jėzus savo garsiajame kalno pamoksle, kuriame pasakė daugybę ir kitų pagrindinių tikėjimo tiesų (Mat. 6, 9). Ją sudaro įvadas ir septyni prašymai, be galo gražiai apimą svarbiausius žmogaus kūno ir sielos reikalus.

Įvade mes stojame Dievo akivaizdoje ir sveikiname Jį, sakydami : « Tėve mūsų, kurs esi danguje ». Tai gražus nuteikimas ir parengimas maldai ! Po įvado, mes reiškiamo pagarbą Dievui ir nuosirdų savo troškimą, kad Jo šventasis vardas būtų visų gerbiamas, kad Jo karalystė arba viešpatavimas įsigalėtų visame pasaulyje, kad Jo valia išsipildytų kaip danguje, taip ir žemėje. Šiuos savo pageidavimus išreiškiame žodžiais : « Teesie šventas tavo vardas, teateininie tavo karalystė, teesie tavo valia, kaip danguje, taip ir žemėje ».

Po pareikštos Dievui pagarbos, išdėstome Dievui savo gyvybinius reikalus ir prašymus, būtent : prašome, kad Jis duotų mums kasdien tai, kas tik reikalinga mūsų sielai ir kūnui, kad atleistų mums pasitaikiusius nusikaltimus, pažadėdami pirma atleisti savo kaltininkams ; kad saugotų mus nuo visokių pagundų ir suteiktų jėgų joms atsisipirti ; galop, kad saugotų mus nuo visokio pikto, ypač nuo amžinosios pražūties. Tai visa išreiškiame žodžiais : « Kasdieninės mūsų duonos duok mums šiandien ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams, ir nevesk mus į pagundą, bet gelbėk mus nuo pikto ». Maldą baigiame žodžiu « Amen », kurs reiškia troškimą, kad visa tai, ko tik prašome, išsipildytų.

Taigi, Viešpaties malda yra be galo kilni. Ją sukūrė pats Išganytojas. Be to, ji yra nuostabiai turininga ir graži. Visą mūsų sielos ir kūno gyvenimą apimą prašymai telpa joje. Be to, ją lydi kilniausių dorybių aktai, atsieit, gilaus tikėjimo, meilės, gailėsčio, pasivedimo Dievo valiai ir pan... Todėl ji verta, kad mes ją kalbėtume visą savo gyvenimą, nuo lopšio iki karsto, kalbėtume net po keletą kartų per dieną. Nieko kilnesnio ir gražesnio sukurti neįmanoma.

Angelo pasveikinimas

3. Pirmą po Viešpaties maldos vietą turi Angelo pasveikinimas arba « Sveika Marija ».

Savo vardą ji yra gavusi nuo to, kad svarbiausią jos dalį sudaro arkangelo Gabrielio žodžiai, kuriais jis pasveikino švč. Panelę Mariją, pranešdamas jai, kad Dievas išrinko ją Dievo Sūnaus Motina. Tai visiems mums gerai žinomi žodžiai : « Sveika, malonės pilnoji, Viešpats su tavimi ; pagirta tu tarp moterų » (Luk. 1, 28).

Prie šios pagrindinės dalies Bažnyčia pridėjo šv. Elzbietos žodžius : « ir pagirtas tavo iščios vaisius » (Luk. 1, 42).

Trečiąją Angelo pasveikinimo maldos dalį sudaro Bažnyčios paskatinimas, kad tikintieji savo prašymuose kreiptųsi į Dievą per Mariją. Tai yra žodžiai : « Šventoji Marija, Dievo Motina, melskis už mus nusidėjėlius dabar ir mūsų mirties valandoje. Amen ».

Taigi, ir šioji malda, tiek savo kilme, tiek turiniu, verta didelės pagarbos. Tai gražus švč. Marijos garbei himnas.

Viešpaties angelas

4. Trečią mūsų kasdieninių maldų tarpe vietą turi Viešpaties angelas.

Šią maldą sudaro trumpi žodžiai, kurie primena Dievo Sūnaus įsikūnijimo aplinkybes, atseit, arkangelo apreiškimą, Marijos sutikimą būti Dievo Sūnaus Motina ir patį įsikūnijimo įvykį. Šie žodžiai yra : « Viešpaties angelas apreiškė Marijai, ir pradėjo iš šventosios Dvasios ; Štai aš Viešpaties tarnaitė, teesie man pagal tavo žodį ; ir Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų ».

Po kiekvieno šių žodžių straipsnelio įterpiama viena « Sveika Marija ». O visa malda baigiama trumpu prašymu, kad Dievas leistų mums pasinaudoti įsikūnijimo vaisiais.

Šią maldą Bažnyčia pataria kalbėti tris kartus per dieną, būtent : rytą, vidurdienį ir vakarą. Jos kalbėjimo laiką praneša bažnyčių varpai. Be galo gražu ir kilnu yra prisitaikyti prie šio Bažnyčios pageidavimo ir kasdien kalbėti šią trumpą, bet gražią maldele.

Rožančiaus malda

5. Rožančius yra rinkinys įvairių maldų, būtent : « Tėve mūsų, Sveika Marija, Garbė Tėvui, Tikiu į Dievą Tėvą » ir kitų.

Rožančius pareina nuo lotynų žodžio « rosarium », kurs reiškia rožių arba gėlių darželį. Šiuoju žodžiu norima pažymėti gražus rožančiaus maldos turinys. Tai tikras dvasinis gėlynas.

Rožančiaus malda yra labai patariama. Ją siūlo kalbėti švč. Marija savo apsiareiškimuose Liurde ir Fatimoje. Ją perša Bažnyčia, teikdama gausius atlaisdus tiems, kurie ją kalba. Ji visuomet buvo ir yra tradicinė lietuvių malda. Retai kuri tauta taip yra pamilusi rožančių, kaip lietuviai. Visi lietuviai yra Rožančiaus brolijos nariai. Rožančiaus malda visą laiką skambėjo Lietuvos bažnyčiose, namuose, prie Marijos altorių bei paveikslų. Kiekvienas lietuvis rožančių nešiojasi su savim ir ima į rankas, žengdamas į karstą.

Gera ir gražu būtų, jei lietuviai neatsiskirtų nuo savo pamėgtosios rožančiaus maldos ir tremtyje, jei joje jieškotų paguodos savo sunkiuose bandymuose ir su ja skintų sau kelią į laisvą tėvynę.

Religinės procesijos

6. Nuo senų laikų Bažnyčia vartoja įvairias religines procesijas, sakysime, Dievo Kūno, Kryžiaus dienų, Vėlinių dienos, švč. Sakramento procesijas ir pan..

Šios procesijos teikia progą viešai pareikšti savo tikėjimą, pagarbinti Dievą, Jį permaldauti, Jam padėkoti, paprašyti Jį įvairių malonių. Tai labai gražios ir vertintinos bendros tikinčiųjų maldos.

Maldingos kelionės

7. Nuo senovės yra žinomos ir Bažnyčios palaikomos maldingos tikinčiųjų kelionės.

Jau pirmaisiais amžiais krikščionys maldingai lankydavo V. Jėzaus gyvenimu ar kančia pašvęstas vietas, sakysime, Jeruzalę. Jie lankydavo ir lanko taip pat tas vietas, kurias pašventė savo gyvenimu, mirtimi ar palaikais šventieji. Nuo seniai žinomos taip pat kelionės į įvairias stebuklais pagarsėjusias vietas, pvz., Liurdą, Fatimą, o Lietuvoje į Šiluvą, Vilnių, Žemaičių Kalvariją, Pažaislį ir kitur.

Šiosios kelionės teikia taip pat gražią progą viešai pareikšti savo religingumą, savo pasitikėjimą ir padėką Dievui, šventiesiems ir švč. Paneli Marijai, o taip pat gauti įvairių įvairiausioms malonėms, kaip sielos, taip ir kūno reikaluose.

8. Savotiška maldos forma yra priklausymas prie bažnytininių brolių ar šiaip maldingų susibūrimų.

Nuo seniai žinomos yra Rožančiaus, Škaplieriaus, švč. Sakramento, Krikščioniškojo mokslo ir panašios brolijos. Žinomos taip pat ir įvairios maldingos sąjungos, kaip sakysime, Maldos apaštalavimo, šv. Juozapo mirštantiesiems gelbėti, Brangiausiojo Kraujo sąjungos, Marijos sodalicijos ir pan..

Visos šios brolijos ir sąjungos sėkmingai palaiko bei žadina religinį sąjūdį, skatina tikinčiuosius religiniams bei apaštalavimo darbams, plečia ir palaiko religinę ir sakramentinę praktiką. Todėl jas Bažnyčia labai palaiko ir pataria, bet įsakymo priklausyti joms nėra. Taip pat jų įstatatai nesaisto tikinčiųjų nuodėme. Vadinas, jei tikintieji prie jų neprisideda arba prisidėję nevykdo jų įstatų, nenusideda.

V. IŠVADOS

Iš to, kas pasakyta apie maldą, seka šios išvados:

1) maldą reikia mylėti, ją naudoti ir su ja susigyventi;

Ji yra geriausia žmogaus religingumo apraiška. O religingumas yra žmogui įgimtas ir įsakytas. Žmogus be religijos yra kažkas nenormalaus ir nesveiko.

Ji yra priemonė Dievą pagarbinti, Jam padėkoti už gautas malones, atsisteisti už padarytus įžeidimus, taip pat ir gauti įvairių įvairiausių malonių. Be abejo, Dievas žino, kas žmogui reikalinga, ir nešykšti jam savo malonių, bet reikia, kad žmogus jų prašytų, kad atvertų Dievui savo karta is skaudžiai sugeltą širdį, ištiestų į Jį savo rankas, sulenktų prieš Jį savo kelius, muštųsi atgailos dvasioje į krūtinę ir t. t.. Tai visa reikalinga ne Dievui, bet žmogui. Jei žmogus nemoka melstis, jis nemoka gražiai ir tauriai gyventi. « Šventieji pasidarė laimingi, nes jie meldėsi, pasmerktieji pražuvo, nes nesimeldė » (šv. Alfonsas Liguori). Laimingos valandos, kurias žmogus praleidžia maldoje !

2) reikia turėti iš anksto sudarytą krikščioniško gyvenimo dienotvarkę ir jos laikytis.

Svarbiausi tos dienotvarkės punktai turi būti šie :

a) rytą pabudus, maldingai persižegnoti ir pasivesti Dievui bent šia trumpa maldele : « Viską tau, švč. Jėzaus Širdie ! » (300 dienų atl.) ;

b) apsirengus, jei ne atsiklaupus, tai bent šiaip susikaupus, sukalbėti ryto maldas, sakysime : « Tėve mūsų, Sveika Marija, Garbė Tėvui, Viešpaties angelas » Jei tik galima, laikyti savo pareigą kasdien užėti į bažnyčią, išklaudyti šv. mišių, priimti šv. Komuniją ;

c) su visu atsidėjimu ir sąžiningumu atlikti savo kasdienes pareigas, vengti bet kokio dykinėjimo. Kiekvienos dienos šūkis turi būti : « Melskis ir dirbk ! »

d) niekuomet nesėsti prie stalo ir nepakilti nuo jo nepersižegnojus, nesukalbėjus bent mintyje prieš valgį maldelės : « Palaimink, Viešpatie, mus ir šias savo dovanas, kurias iš tavo duosnumo valgysime. Per Kristų, mūsų Viešpatį. Amen », o po valgio « Ačiū tau, visagalis Dieve, už visas tavo gera darybes, kurs gyvenį ir viešpataujį per amžių amžius. Amen » ;

e) bendraujant su kitais, visuomet būti maloniam, mandagiam ir pasiryžusiam padėti ; saugotis kitus įžeisti, ypač papiktinti žodžiu ar darbu ;

f) pasitaikančius per dieną nemalonumus bei priešingumus kantriai nukęsti, prisimenant šv. Povilo žodžius « Ką Viešpats myli, baudžia, plaka jis kiekvieną sūnų, kurį priima » (Žyd. 12, 6). O nekaltai kentėjusio Kristaus pavyzdys testovi nuolat prieš akis ;

g) bent koletą kartų per metus, ypač didesniųjų švenčių proga, priimti Atgailos ir Eucharistijos sakramentus. Jeigu pasitaikys nelaimė sunkiai nusidėti, tuoj sužadinti tobulą gailestį ir prie pirmos progos atlikti špažintį ;

h) sekmadieniais ir šventadieniais daugiau pasimelsti, niekuomet nepraleisti šv. mišių, sukalbėti bent vieną dalį rožančiaus, apskritai, ką nors gero Dievui ar artimui padaryti ;

i) vakare kasdien sukalbėti bent trumpas maldeles ir atlikti sąžinės kvotimą. Už visa gera Dievui padėkoti, o už bloga jį atsiprašyti. Gulant, pamaldžiai persižegnoti.

« Žiūrėkite, kad savo teisybės nedarytumėte žmonių akivaizdoje, idant jų būtumėte matomi, kitaip jūs neturėsite užmokesčio pas savo Tėvą, kurs yra danguje.

Taigi, duodamas išmaldą, netrimituok ties savimi trimitu, kaip kad veidmainiai daro sinagogose ir gatvėse, kad būtų žmonių gerbiami. Iš tikrųjų, sakau jums, jie atsiėmė savo užmokestį. Tau gi duodant išmaldą, tegul tavo kairioji nežino, ką tavo dešinioji daro, kad tavo išmalda būtų slaptoje ir tavo Tėvas, kurs mato slaptoje, tau atsilygins.

Jūs melsitės taip : Mūsų Tėve, kurs esi danguje, tebūnie šventas tavo vardas. Teateinie tavo karalystė. Tebūnie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje. Duok mums šiandien mūsų antesybinės duonos. Ir atleisk mums mūsų skolas, kaip ir mes atleidžiame savo skolininkams. Ir nevesk mūsų į pagundą, bet gelbėk mus nuo pikto. Amen. Nes jei jūs atleisite žmonėms jų kaltes, ir jūsų dangiškasis Tėvas jums atleis jūsų nuodėmes. Jeigu gi jūs neatleisite žmonėms, nė jūsų Tėvas neatleis jums jūsų nuodėmių.

Pasninkaudami, nebūkite paniurę, kaip veidmainiai, nes jie perkreipia savo veidus, kad pasirodytų žmonėms pasninkaują. Iš tikrųjų sakau jums, jie atsiėmė savo užmokestį. Tu gi, kai pasninkauji, pasitepk sau galvą ir nusiprausk savo veidą, kad ne žmonėms rodytumeis pasninkaująs, bet savo Tėvui, kurs yra slaptoje, ir tavo Tėvas, kurs mato slaptoje, atsilygins tau.

Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys gadina ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei rūdys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia.

Nė vienas negali tarnauti dviem valdovam : nes arba jis vieno nekės ir mylės kitą, arba vieno laikysis ir niekins kitą. Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai.

Kiekvienas, kurs girdi šituos mano žodžius ir juos daro, bus panašus į išmintingą žmogų, pastačiusį savo namus ant uolos. Lijo lietus, upės patvino, pūtė vėjai ir ištiko tuos namus, bet jie nesugriuvo, nes buvo pastatyti ant uolos. Ir kiekvienas, kurs girdi šituos mano žodžius, bet jų nedaro, bus panašus į paiką žmogų, kurs pastatė savo namus ant smilčių. Lijo lietus, upės patvino, pūtė vėjai ir ištiko tuos namus, ir jie sugriuvo o jų griuvimas buvo didelis ». (Mat. 6, 124 ; 7, 24-27).

«Dievas teesie su tavim kelyje ir jo angelas telydi tave » (Tob. 5, 21).

ABĒCĒLINIS DALYKŲ SĀRAŠAS

ABEJINGUMAS, žiūr. GARBINIMAS

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodēmēs: Abejingumas tikėjimui arba indirefentizmas 215 psl.

ABEJOJIMAI, žiūr. GARBINIMAS

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodēmēs: Abejojimai tikėjimu, 214 psl.

ADOMAS, žiūr. ŽMOGUS

ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ

7. Adomas visų žmonių galva 77 psl.

PIRMOJI ŽMONIŲ NUODĖMĖ

3. Adomas neišlaiko bandymo, 78 psl.

GIMTOJI NUODĖMĖ

1. Adomo nuodēmė palietė visus žmones, 79 psl.

AISTROS, žiūr. SUTIKIMAS

APIE VALIOS SUTIKIMĄ

5. Aistros, 176 psl.

AKCIJA, žiūr. BAŽNYČIA

BAŽNYČIOS NARIŲ SUSISKIRSTYMAS

5. Katalikiškoji Akcija, 133 psl.

ANGELAI,

ANGELŲ SUKŪRIMAS IR BANDYMAS

1. Angelų buvimas, 68 psl. – 2. Angelų prigimtis, 69 psl. – 3. Angelų būklė po sukūrimo, 69 psl. – 4. Angelų bandymas ir nupuolimas, 69 psl.

GERIEJI ANGELAI

1. Gerųjų angelų atlyginimas, 70 psl. – 2. Gerųjų angelų darbai, 70 psl. – 3. Angelai Sargai, 70 psl. – 4. Mūsų pareigos savo Angelui Sargui, 70 psl. – 5. Angelų Sargų šventė, 70 psl.

NUPUOLUSIEJI ANGELAI

1. Nupuolusiųjų angelų nubaudimas, 71 psl. – 2. Piktųjų dvasių nusistatymas mūsų atžvilgiu, 71 psl. – 3. Jos negali mus priversti elgtis prieš mūsų valią, 71 psl. – 4. Kaip turime kovoti su šiuo savo priešu?, 72 psl.

APAŠTALAI, žiūr. BAŽNYČIA

I. BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS

1. V. Jėzus įsteigia Bažnyčią, 123 psl. – 2. Krikščionių bendruomenių atsiradimas, 123 psl. – 3. Bendruomenių valdymas, 124 psl. – 4. Bendruomenių sąsaja, 124 psl.

APDRAUDIMAS, žiūr. NUOSAVYBĖ

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS – ĮVAIRIOS SUTARTYS

15. Apdraudimas, 283 psl.

APGAVIMAS, žiūr. NUOSAVYBĖ

NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PASISAVINIMAS

6. Apgavimas, 286 psl.

APKALBA, žiūr. GARBĖ

APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

2. Apkalba 297 psl. – 7. Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas, 298 psl.

APLINKYBĖS, žiūr. DORUMAS

DORUMO VERSMĖS

5. Veiksmų aplinkybės, 182 psl. – 6. Aplinkybių įtaka dorinei veiksmų vertei, 183 psl.

APLUOŠINIMAS, žiūr. GYVYBĖ

APIE NUODĖMES SAVO KŪNO GYVYBEI

3. Savęs apluošinimas, 265 psl.

APSILEIDIMAS, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

29. Tinginystės ir apsileidimo nedorumas, 338 psl. – 32. Nuodėmės, einančios iš apsileidimo, 338 psl. – 33. Priemonės nugalėti apsileidimui, 339 psl.

APSIRIJIMAS, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

22. Apsirijimas, 336 psl. – 23. Apsirijimo nedorumas, 336 psl. – 24. Nuodėmės, einančios iš apsirijimo, 337 psl. – 4. Priemonės nugalėti apsirijimui, 337 psl.

APVAIZDA, PASAULIO PALAIKYMAS IR VALDYMAS

1. Dievas palaiko ir valdo pasaulį, 64 psl. – 2. Dievo Apvaizda, 64 psl. – 3. Su D. Apvaizda nėra nesuderinamas esąs pasaulyje piktas, 64 psl. – 4. Su D. Apvaizda nėra nesuderinami kentėjimai, 65 psl. – 5. Neprieštarauja D. Apvaizdai, kad nedorėliams gerai klojasi, 66 psl. – 6. Išvados, 67 psl.

ARTIMAS, APIE ARTIMO MEILĘ APSKRITAI

1. Artimo meilės sąvoka, 201 psl. – 2. Pareigos mylėti artimą kilmė, 201 psl. – 3. Eilė artimo meilėje, 202 psl. – 4. Artimo meilės motyvai, 202 psl. – 5. Artimo meilės savybės, 202 psl. – 6. Nuširdi, 203 psl. – 7. Nesavanaudi, 203 psl. – 8. Visuotinė, 203 psl. – 9. Antprigimtinė, 203 psl.

ASMUO, APIE DIEVO ASMENIS

Kodėl Dievą vadiname Tėvu? 53 psl.

ŠVENČIAUSIOJI TREJYBĖ SAVYJE

1. Švč. Trejybė, 54 psl. – 3. Kiekvienas švč. Trejybės asmuo yra tikras Dievas, 55 psl. – 4. Visi švč. Trejybės asmenys yra tik vienas Dievas, 56 psl. – 5. Visi švč. Trejybės asmenys yra tarp savęs lygūs, 56 psl. – 6. Skirtumas tarp švč. Trejybės asmenų, 56 psl.

ŠVČ. TREJYBĖ SAVO DARBUOSE

2. Išorinių darbų švč. Trejybės asmenims priskyrimas, 57 psl.

žiūr. ĮSIKŪNIJIMAS

ĮSIKŪNIJIMO PASLAPTIS

1. Įsikūnijimo sąvoka, 98 psl. – 2. Vienas asmuo, dvi prigimtys, 98 psl. – 3. Vienas asmuo 98 psl.

ATEIZMAS, žiūr, DIEVAS

DIEVO BUVIMAS

Išvažos, 45 psl.

ATGAILA, ATGAILOS SAKRAMENTO SĄVOKA

1. Atgailos sakramento apibrėžtis, 410 psl. – 2. Atgailą įsteigė Kristus, 410 psl. – 3. Nusidėjėlio teismas, 410 psl. – 4. Atgailos sakramento medžiaga, 411 psl. – 2. Atgailos forma 412 psl.

ATGAILOS REIKALINGUMAS IR IR VAISIAI

1. Atgaila yra būtina, 412 psl. – 2. Įsakyta bent kartą per metus, 413 psl. – 3. Būtina šiaip, 413 psl. – 4. Atgailos vaisiai, 413 psl.

ATGAILOS SAKRAMENTO ĖMĖJAS

1. Kas gali priimti? 414 psl. – 2. Sąlygos iš ėmėjo pusės, 414 psl. – 3. Kaltes prisiminti, 414 psl. – 6. Tobulas gailestis ir Atgailos sakramentas, 415 psl. – 7. Netobulas gailestis ir Atgaila 415 psl. – 21. Sakramentinės atgailos nauda, 420 psl.

ATGAILOS SAKRAMENTO TEIKĖJAS

1. Tik kunigas gali teikti, 421 psl. – 2. Reikalinga dvejopa valdžia, 421 psl. – 3. Atribota jurisdikcija, 421 psl. – 4. Apribojimo prasmė, 421 psl. – 5. Išskirtų nuodėmių atleidimas, 422 psl. – 6. Suvaržymai atpuola, 422 psl. – 7. Nuodėmklausio teisės ir pareigos, 422 psl.

ATITAI SYMAS, PAŽEISTOS ARTIMO GARBĖS ATITAI SYMAS

1. Pareiga atitaisyti, 300 psl. – 2. Būdas atitaisyti 300 psl. – 3. Priežastys, atleidžiančios nuo atitaisymo, 301 psl.

ATLAIDAI, ATLAIDŲ SĄVOKA IR JIEMS TEIKTI TEISĖ

1. Kas yra atlaidai? 458 psl. – 2. Atlaidams teikti teisė, 458 psl. – 3. Atlaidai gyviems ir numirusiems, 458 psl. – 4. Atlaidams teikti būdas, 459 psl.

ATLAIDŲ RŪŠYS

1. Asmeniniai, daiktiniai, vietoviniai, 459 psl.

ATLAIDŲ GAVIMAS

1. Kaip dažnai galima gauti atlaidus? 460 psl. – 2. Atlaidams gauti sąlygos, 461 psl. – 3. Būtinai atlaidams gauti veiksmai, 461 psl. – 4. Intencija, 461 psl. – 5. Įsakyti darbai, 461 psl.

YPATINGIEJI ATLAIDAI

1. Skirsnio turinys, 462 psl. – 2. Privilegiuoto altoriaus atlaidai, 463 psl. – 3. Jubiliejiniai atlaidai, 463 psl. – 4. Mirties valandos atlaidai, 463 psl.

ATLEIDIMAS, DEŠIMTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

1. Skirsnio turinys, 152 psl. – 2. Atleistos gali būti visos nuodėmės, 152 psl. – 3. Priemonė nuodėmėms atleisti, 153 psl. – 4. Krikšto ir Atgailos sakramentų teikėjas, 153 psl. – 5. Sąlygos nuodėmėms atleisti, 153 psl. – 6. Tobulas gailestis 153 psl.

ATLYGINIMAS, ATLYGINIMAS UŽ PAŽEISTĄ SVETIMĄ NUOSAVYBĘ

1. Sąvoka, 289 psl. – 2. Pareiga atlyginti, 290 psl. – 3. Pareigos atlyginti svarbumas, 290 psl. – 4. Atlyginimo aplinkybės, 290 psl. – 5. Kas turi atlyginti? 290 psl. – 6. Kam turi būti atlyginta? 291 psl. – 7. Kiek turi būti atlyginta? 291 psl. – 8. Sąmoningai pasisavinusi svetimą daiktą, 291 psl. – 9. Nesąmoningai pasisavinusi svetimą daiktą, 292 psl. – 10. Kada turi būti atlyginta? 292 psl. – 11. Kur turi būti atlyginta? 292 psl. – 12. Kaip turi būti atlyginta, 293 psl. – 13. Priežastys, atleidžiančios nuo atlyginimo, 293 psl.

ATPIRKĒJAS, ŽIŪR, ŽMOGUS

DIEVAS PASIGAILI NUPUOLUSIŲ ŽMONIŲ

3. Nauja žmonijos galva - Atpirkējas, Jēzus Kristus, 82 psl.
- 4. Dievas ne tuoju atsiuntē Atpirkējā, 83 psl. - 8. Atpirkējo laukē visos tautos, 84 psl. - 9. Prieš Atpirkējo atėjimą žmonēs galējo užsitikrinti amžiną laimę, 85 psl.

ATPIRKIMAS, ATPIRKIMAS

1. V. Jēzus kentējo ir numirē savo žmogiškąja prigimtimi, 105 psl.
- 2. V. Jēzus kentējo ir numirē laisvai, 105 psl. - 3. V. Jēzaus kančios ir mirties tikslas, 106 psl. - 4. V. Jēzus kuo pilniausiai atlygino Dievui, 106 psl. - 5. V. Jēzus atlygino už visas žmonių nuodėmes, 106 psl.

ATPIRKIMO VAISIAI

1. Piktas, nuo kurio išgelbėjo mus V. Jēzus, 106 psl. - 2. Geras, kurį suteikė mums V. Jēzus, 107 psl. - 3. V. Jēzus atpirko visus žmonės, 108 psl.

ATSAKINGUMAS, ŽIŪR. LAISVUMAS

AUKA, EUCHARISTINĖS AUKOS SĄVOKA

1. Auka apskritai, 397 psl. - 2. Auka ir religija, 398 psl. - 3. Auka ir žmogus, 398 psl. - 4. Naujojo Įstatymo auka, 398 psl. - 5. Mišios yra tikra auka, 399 psl. - 6. Mišių auką įsteigė Kristus, 399 psl. - 7. Mišių auka kartoja, 399 psl.

EUCHARISTINĖS AUKOS VERTĖ

1. Vertinga auka, 400 psl. - 2. Gausūs vaisiai, 400 psl.

KAS EUCHARISTINĖS AUKOS VAISIAIS NAUDOJASI?

Bažnyčia ir tikintieji 402 psl.

UŽ KĄ EUCHARISTINĘ AUKĄ GALIMA ATNAŠAUTI?

1. Už gyvus ir numirusius, 402 psl. - 2. Draudžiama aukoti, 403 psl. - 3. Įvairios intencijos, 403 psl. - 4. Mišias galima tik užprašyti, 403 psl.

AUTONOMIZMAS, ŽIŪR. RELIGIJA

8. Klaidingi religijos supratimai: a) etinis autonomizmas, 9 psl.

BAIMĖ, ŽIŪR. SUTIKIMAS

APIE VALIOS SUTIKIMĄ

8. Baimė, 177 psl.

BAŽNYČIA, BAŽNYČIOS ĮSTEIGIMAS

1. V. Jēzus įsteigia Bažnyčią, 123 psl. - 2. Krikščionių bendruomenių atsiradimas, 123 psl. - 3. Bendruomenių valdymas, 124 psl. - 4. Bendruomenių sąsaja, 124 psl. - 5. Katalikų Bažnyčia, 124 psl.

BAŽNYČIOS PASKIRTIS

1. Bažnyčios paskirtis, 125 psl. – 2. Trejopas Bažnyčios uždavinys, 125 psl. – 3. Trejopa Bažnyčios pareiga, 126 psl. – 4. Trejopa Bažnyčios galia, 126 psl. – 6. Bažnyčios apibrėžtis, 126 psl.

BAŽNYČIOS NARIŲ SUSISKIRSTYMAS

1. Dvasiškiai ir pasauliečiai, 131 psl. – 2. Hierarchija, 131 psl. – 3. Mokančioji ir klausančioji Bažnyčia, 132 psl. – 4. Vėklus klausančiosios Bažnyčios dalyvavimas, 132 psl. – 5. Katalikiškoji Akcija, 133 psl. – 6. Vienybė ir tvarka Bažnyčioje, 133 psl.

BAŽNYČIA YRA REGIMA DRAUGIJA

1. Bažnyčia tikra draugija, 133 ps. – *2. Bažnyčia regima draugija, 134 psl. – 3. Bažnyčios kūnas ir siela, 134 psl. – 4. Įstojimas į Bažnyčia, 134 psl. – 5. Pasitraukimas iš Bažnyčios, 135 psl. – 6. Išskyrimas iš bendravimo arba komunikavimo, 135 psl. – 7. Materialūs ir formalūs nekatalikai, 136 psl.

APIE BAŽNYČIOS ŽYMES

1. V. Jėzus įsteigė tik vieną Bažnyčią, 136 psl. – 2. Tikrosios Bažnyčios žymės, 136 psl. – 3. Bažnyčios vieningumas, 137 psl. – 4. Bažnyčios šventumas, 137 psl. – 5. Bažnyčios visuotinumas, 137 psl. – 6. Bažnyčios apaštališkumas, 137 psl. – 7. Vien Katalikų Bažnyčia yra tikroji Bažnyčia, 138 psl. – 8. Išvados, 139 psl.

APIE BAŽNYČIOS SAVYBES

Bažnyčios savybės, 140 psl.

BAŽNYČIA GYVUOS IKI PASAULIO PABAIGAI

1. Bažnyčia gyvuos iki pasaulio pabaigai, 140 psl. – 2. Išvados, 141 psl.

APIE BAŽNYČIOS NEKLAIDINGUMĄ

1. Bažnyčios neklaidingumo sąvoką, 141 psl. – 2. Bažnyčia tikrai neklaidinga, 141 psl. – 3. Bažnyčios neklaidingumo versmės, 141 psl. – 4. Bažnyčios neklaidingumo dalykas, 142 psl. – 5. Neklaidinga mokančioji Bažnyčia, 142 psl. – 6. Vyskupų neklaidingumas, 142 psl. – 7. Popiežiaus neklaidingumas, 143 psl. – 8. Įrodymai, 143 psl.

BE BAŽNYČIOS NĖRA IŠGANIMO

1. Kaip tai suprasti? 144 psl. – 2. Būtina priklausyti Bažnyčiai, 144 psl. – 3. Kat. Bažnyčiai nepriklausančiųjų išganymas, 144 psl.

BAŽNYČIA IR VALSTYBĖ

1. Bažnyčia nepriklauso valstybės, 146 psl. – 2. Bažnyčia pripažįsta valstybę, 146 psl. – 3. Bažnyčia padeda valstybei, 147 psl. – 4. Kivirčiai tarp Bažnyčios ir valstybės, 148 psl. – 5. Sutartinas Bažnyčios ir valstybės veikimas, 150 psl.

BENDRADARBIAVIMAS, BENDRADARBIAVIMAS SU DIEVO MALONE

1. Malonę reikia vertinti, 360 psl. – 2. Malonę reikia saugoti, 360 psl. – 3. Su malone reikia bendradarbiauti, 361 psl.
4. Malonės nevertinimo ir nepaisymo vaisiai, 361 psl.

BENDRADARBIAVIMAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PAŽEIDIME

1. Sąvoka, 288 psl. – 2. Nedorumas, 289 psl. – 3. Būdai, 289 psl.

BENDRAVIMAS, ŠVENTŲJŲ BENDRAVIMAS

1. Sąvoka, 151 psl. – 2. Pagrindas, 151 psl. – 3. Pavadinimo « šventųjų » priežastis, 151 psl. – 4. Mūsų bendravimas su palaimintaisiais danguje, 151 psl. – 4. Mūsų bendravimas su skastykloje esančiomis vėlėmis, 151 psl. – 6. Mūsų bendravimas su kovojančiosios Bažnyčios nariais, 152 psl.

BURTAI, žiūr. GARBINIMAS

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES

4. Burtai, 220 psl.

DANGUS, APIE DANGŲ

1. Sąvoka, 162 psl. – 2. Dangaus laimės esmė, 162 psl. – 3. Dangaus laimės mes dabar pilnai suprasti negalime, 163 psl.
4. Dangaus laimė atlyginimas už nuopelnus, 163 psl. – 5. Niekas negali būti pilnai tikras pateksias į dangų 163 psl. – 6. Danguje laimė ne visų lygi, 164 psl. – 7. Išvada, 164 psl.

DARBAS, žiūr. TOBULYBĖ

APIE BENDRĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

4. Dievui patinkamu būdu kasdieninių darbų atlikinėjimas, 349 psl. – 5. Darbas, 350 psl.

žiūr. SUTARTYS

7. Darbo sutartis, 279 psl.

DARBDAVIAI, APIE DARBDAVIŲ PAREIGAS

1. Darbdavių pareigos, 252 psl. – 2. Darbdavių nuodėmės, 252 psl.

DARBININKAI, APIE DARBININKŲ PAREIGAS

1. Darbininkų pareigos, 250 psl. – 2. Streiko sąvoka, 251 psl.
3. Streiko leistinumai, 251 psl. – 4. Teisingumas streikuojant, 251 psl. – 5. Darbininkų nuodėmės, 252 psl.

DIEVAS, APIE DIEVĄ APSKRITAI

I. DIEVO BUVIMAS

1. Prigimtiniai ir antprigimtiniai Dievo buvimo įrodymai, 40 psl. – 2. Prigimtiniai Dievo buvimo įrodymai: a) iš pasaulio ir jo daiktų nepatvarumo, 41 psl.; b) iš tvarkos ir tikslin-gumo pasaulyje, 42 psl.; c) iš sąžinės balso, 44 psl. – 3. Išvados 45 psl.

DIEVO ESMĖ

1. Dievas yra gryna dvasia, 46 psl. – 2. Dievas yra nesudėtinga Būtybė, 46 psl. – 3. Mes negalime Dievo pilnai suprasti ir savo kalba išreikšti, 47 psl.

DIEVO SAVYBĖS

1. Dievo savybių sąvoka, 47 psl. – 2. Dievo savybių padalinimas, 47 psl. – 3. Dievo būties savybės, 47 psl. – 4. Dievas yra amžinas, 47 psl. – 5. Dievas yra nekintamas, 48 psl. – 6. Dievas yra neišmatuojamas, 48 psl. – 7. Dievas yra visuresas, 48 psl. – 8. Dievo žinojimo savybės, 49 psl. – 9. Dievo visažinojimas, 49 psl. – 10. Dievo išmintis, 49 psl. – 11. Dievo valios savybės, 49 psl. – 12. Dievas yra visagalis, 49 psl. – 13. Dievas yra laisvas, 50 psl. – 14. Dievas yra šventas, 50 psl. – 15. Dievas yra teisingas, 50 psl. – 16. Dievas yra geras, 51 psl. – 17. Dievas yra gailestingas, 51 psl. – 18. Dievas yra pakankantis, 51 psl. – 19. Dievas yra tiesakalbis, 51 psl. – 20. Dievas yra ištikimas, 52 psl. – 21. Išvados, 52 psl.

DORYBĖS, Pareiga lavintis dorybėse 341 psl.

APIE DORYBES

1. Dorybės sąvoka, 341 psl. – 2. Krikščioniškosios dorybės, 342 psl. – 3. Dorybių suskirstymas, 342 psl. – 4. Įdiegtosios dorybės, 342 psl. – 5. Įsigytosios dorybės, 342 psl.

APIE DIEVIŠKĄS DORYBES

1. Dieviškosios dorybės, 342 psl. – 2. Dieviškųjų dorybių aktų žadinimas, 343 psl. – 3. Būdas žadinti dieviškųjų dorybių aktus, 343 psl.

APIE MORALINES DORYBES

1. Moralinės dorybės, 343 psl. – 2. Pagrindinės dorybės, 344 psl. – 3. Išmintingumas, 344 psl. – 4. Teisingumas, 344 psl. – 5. Susivaldymas, 344 psl. – 6. Tvirtumas, 345 psl. – 7. Priešingos septynioms svarbiausioms ydoms arba nuodėmėms dorybės, 345 psl. – 8. Nuolankumas, 345 psl. – 9. Duosnumas, 345 psl. – 10. Skaistybė, 345 psl. – 11. Artimui gero norėjimas, 346 psl. – 12. Saikingumas, 346 psl. – 13. Romumas, 346 psl. – 14. Uolumas tarnauti Dievui, 346 psl. – 15. Didvyriškos dorybės, 347 psl.

DORUMAS, VEIKSMŲ DORUMAS

I. DORUMO NORMA

1. Dorumo normos sąvoka, 177 psl. – 2. Dorumo normos savybės, 178 psl. – 3. Teisingoji dorumo norma, 178 psl. – 4. Klaidingosios dorumo normos, 178 psl.

DOVANOJIMAS, žiūr. SUTARTYS

5. Dovanojimas, 278 psl.

DOVANOS, žiūr. DVASIA

II. ŠV. DVASIA SAVO DARBUOSE

2. Dovanos, 121 psl.

DUOSNUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

9. Duosnumas, 345 psl.

DVASIA, AŠTUNTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 119 psl.

ŠV. DVASIA SAVO ESMĖJE

1. Šv. Dvasia yra tikras Dievas, 120 psl. – 2. Šv. Dvasia atskiras dieviškas asmuo, 120 psl. – 3. Šv. Dvasios santykis su D. Tėvu ir D. Sūnumi, 121 psl.

ŠV. DVASIA SAVO DARBUOSE

1. Mūsų pašventimas, 121 psl. – 2. Dovanos, 121 psl. – 3. Šv. Dvasia Bažnyčioje, 122 psl. – 4. Šv. Dvasia tikinčiųjų sielose, 122 psl. – 5. Sekminės, 122 psl.

APIE ŠEŠIAS NUODĖMES PRIEŠ ŠV. DVASIĄ

1. Nuodėmės prieš šv. Dvasią, 339 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis, 339 psl.

PIKTOJI DVASIA, žiūr. NUPUOLUSIEJI ANGELAI, 71 psl.

DVIKOVA, žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

9. Dvikoja, 261 psl.

DŽIAUGIMASIS, žiūr. NUODĖMĖ

APIE VIDINES NUODĖMES.

2. Vidinių nuodėmių rūšys, 330 psl. – 4. Nedoro džiaugimosi nuodėmingumas, 330 psl.

EKSKOMUNIKAVIMAS, žiūr. BAŽNYČIA

BAŽNYČIA YRA REGIMA DRAUGIJA

6. Išskyrimas iš bendravimo arba ekskomunikavimas, 135 psl.

ĖMIMAS, žiūr. VIENUOLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Švč. Marijos į dangų Ėmimas, 156 psl.

EUCHARISTIJA, EUCHARISTIJA-SAKRAMENTAS
EUCHARISTIJOS SĄVOKA

1. Eucharistijos apibrėžtis, 383 psl. – 2. Trys svarbiosios tiesos, 383 psl. – 3. Kristus yra Eucharistijoje, 384 psl. – 4. Eucharistijos medžiaga, 385 psl. – 5. Eucharistijos forma, 385 psl.

EUCCHARISTIJOS VAISIAI IR REIKALINGUMAS

1. Eucharistijos vaisiai, 386 psl. – 2. Eucharistijos reikalingumas, 387 psl. – 3. Dievo įsakymo pareiga, 387 psl.

EUCCHARISTIJOS TEIKĖJAS

1. Eucharistijos konsekruotojas, 388 psl. – 2. Eucharistijos dalintojas, 388 psl. – 3. Ypatingi atvejai, 388 psl. – 4. Eucharistijos teikimas, 389 psl.

EUCCHARISTIJOS ĖMĖJAS

1. Komuniją gali priimti, 389 psl. – 2. Pirmoji Komunija, 390 psl. – 3. Salygos vaisingumui, 390 psl. – 4. Pasirengimas kūnu, 391 psl. 5. Natūralinis pasninkas, 391 psl. – 6. Psninko sulaužymas, 392 psl. – 7. Komunija valgius ar gėrus, 392 psl. – 8. Dažna Komunija, 395 psl.

EUDAIMONIZMAS, žiūr. DORUMAS

DORUMO NORMA

4. Klaidingosios dorumo normos: a) dorinė laimės norma arba eudaimonizmas, 179 psl.; aa) individualinis eudaimonizmas, 179 psl.; bb) socialinis eudaimonizmas 179 psl.

EUTANAZIJA, žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

3. Eutanazijos neleistinumas, 259 psl.

EVANGELIJOS, žiūr. RAŠTAS (ŠV.)

11. Naujojo Testamento šv. knygos, 24 psl. – 12. Artimesnis žvilgsnis į N. Testamento šv. knygas, 25 psl.

žiūr. TOBULYBĖ

APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

1. Evangelijos patarimai, 351 psl. – 6. Ką saisto Evangelijos patarimai 352 psl.

FILOSOFIJA, žiūr. RELIGIJA

8. Klaidingi religijos supratimai: d) egzistencijos filosofija, 10 psl.; c) gyvenimo filosofija, 10 psl.

FORMA, žiūr. SAKRAMENTAI

SAKRAMENTŲ SĄVOKA, KILMĖ, SKAIČIUS

2. Sakramentų medžiaga ir forma, 362 psl. – 4. Sakramentų medžiaga ir forma nekeičiamos, 362 psl.

GAILESTINGUMAS, APIE GAILESTINGUMO DARBUS

1. Pareiga mylėti vargstančiuosius, 205 psl. – 2. Kūno gailestingumo darbai, 206 psl. – 3. Sielos gailestingumo darbai, 206 psl. 4. – Pareiga daryti kūno gailestingumo darbų, 206 psl. – 9. Pareiga daryti sielos gailestingumo darbų, 208 psl.

GAILESTIS, žiūr. ATGAILA

ATGAILOS SAKRAMENTO ĖMĖJAS

4. Gailėtis ir pasiryžti, 415 psl. – 5. Dvejopas gailestis, 415 psl. – 6. Tobulas gailestis ir Atgailos sakramentas, 415 psl. – 7. Netobulas gailestis ir Atgaila, 415 psl. – 8. Tikrai gailėtis, 416 psl. – 9. Antprigimtiniai motyvai, 416 psl. – 10. Visuotinis gailestis, 416 psl. – 11. Gailestis prieš išrišimą, 416 psl.

žiūr. DEŠIMTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

6. Tobulas gailestis, 153 psl.

GAR B Ė, APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

1. Nuodėmės artimo garbei, 297 psl. – 2. Apkalba, 297 psl. – 3. Teisėtas artimo kalčių ir ydų išpasakojimas, 298 psl. – 4. Teisėto artimo kalčių ir ydų išpasakojimo sąlygos, 298 psl. – 5. Šmeižtas, 298 psl. – 6. Užgaulė, 298 psl. – 7. Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas, 298 psl. – 8. Liežuvavimas, 299 psl. – 9. Bendradarbiavimas šiose nuodėmėse, 299 psl. – 10. Priemonės apsaugoti nuo šių nuodėmių, 299 psl. – 11. Neteisingas įtarimas, 299 psl. – 12. Nepagrįstas smerkimas, 299 psl.

PAŽEISTOS ARTIMO CARBĖS ATITAISYMAS

žiūr. ATITAISYMAS

RŪPINIMASIS SAVO GARBE

1. Pareiga rūpintis savo garbe, 301 psl. 2. Būdas rūpintis savo garbe, 302 psl.

GARBINIMAS, PIRMASIS DIEVO ĮSAKYMAS

1. Pirmojo Dievo įsakymo turinys, 213 psl. – 2. Betarpiškas ir tarpšiškas Dievo garbinimas, 213 psl.

APIE BETARPIŠKĄJĮ DIEVO GARBINIMĄ

Vidinis ir viršinis Dievo garbinimas, 213 psl.

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

1. Vidinio Dievo garbinimo sąvoka, 213 psl.

VIRŠINIS IR VIEŠAS DIEVO GARBINIMAS

1. Viršinio Dievo garbinimo sąvoka, 218 psl. – 2. Viršinio Dievo garbinimo reikalingumas, 218 psl. – 3. Viešojo Dievo garbinimo reikalingumas, 219 psl.

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES

1. Dievo garbinimui nuodėmės, 219 psl.

GEIDIMAS, žiūr. NUODĖMĖ

APIE VIDINES NUODĖMES

2. Vidinių nuodėmių rūšys, 330 psl. – 5. Nedoro geidimo nuodėmingumas, 331 psl.

G Ė R I M A S , žiūr. N U O D Ė M Ė

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

26. Svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumas, 337 psl. –
27. Kitų svaigalų vartojimo nedorumas, 337 psl.

G Y V Y B Ė , NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

1. Būdai nusidėti, 258 psl. – 2. Žmogžudystės nedorumas, 259 psl. – 3. Eutanazijos neleistinumas, 259 psl. – 4. Negimusių kūdikių žudymas, 259 psl. – 5. Atvejai, kuriais leista nužudyti žmogų, 260 psl. – 6. Gynimasis nuo neteisingo užpuoliko, 260 psl. – 7. Baudimas mirti už didelių nui kaltimus, 260 psl. – 8. Priešų žudymas karo metu 261 psl. – 9. Dvikova 261 psl. – 10. Pareiga atsilyginti už nuodėmes artimo kūno g y v y b e i 262 psl.

APIE NUODĖMES SAVO KŪNO GYVYBEI

1. Nuodėmės savo kūno g y v y b e i , 264 psl. – 2. Savižudystės nedorumas, 264 psl. – 3. Savęs apluošinimas, 265 psl. – 4. Savo g y v y b ė s ir sveikatos išstatymas į pavojų, 265 psl.

G O D U L Y S T Ė , žiūr. N U O D Ė M Ė

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

6. Godulystė, 333 psl. – 7. Godulystės nedorumas, 333 psl. – 8. Nuodėmės, einančios iš godulystės, 333 psl. – 9. Priemonės nugalėti godulystei, 334 psl.

G U N D Y M A S , žiūr. G A R B I N I M A S

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES

6. Dievo g u n d y m a s , 223 psl.

Į S A K Y M A I ,

1. Į s a k y m ų sąvoka, 195 psl. – 2. Į s a k y m ų suskirstymas, 195 psl.

APIE DIEVO ĮSAKYMUS APSKRITAI

1. Reikia laikytis Dievo į s a k y m ų , 195 psl. – 2. Naudinga laikytis Dievo į s a k y m ų , 196 psl. – 3. Galima įvykdyti Dievo į s a k y m ų s , 196 psl.

APIE VYRIAUSIAJŲ DIEVO ĮSAKYMŲ

1. Vyriausiasis Dievo į s a k y m a s , 197 psl. – 2. Vyriausiojo Dievo į s a k y m o esmė, 198 psl.

APIE DEŠIMTĮ DIEVO ĮSAKYMŲ

1. 10 Dievo į s a k y m ų , 211 psl. – 2. Jų žodžiai, 211 psl. – 3. Jų saistymas, 211 psl. – 4. Motyvai, dėl kurių turime jų laikytis, 212 psl.
- Pirmojo Dievo į s a k y m o turinys, 213 psl.
- Antrojo Dievo į s a k y m o turinys, 233 psl. – Trečiojo Dievo į s a k y m o turinys, 238 psl. – Ketvirtitojo Dievo į s a k y m o turinys, 240 psl. – Penktojo Dievo į s a k y m o turinys, 258 psl. – Šeštojo ir devintojo Dievo į s a k y m ų turinys, 266 psl. – Septintojo ir dešimtojo Dievo į s a k y m ų turinys, 270 psl. – Aštuntojo Dievo į s a k y m o turinys, 294 psl.

APIE BAŽNYČIOS ĮSAKYMUS APSKRITAI

1. Bažnyčios įsakymų sąvoka, 302 psl. – 2. Bažnyčios įsakymų žodžiai, 302 psl. – 3. Bažnyčios įsakymų tikslas, 303 psl. – 4. Bažnyčios įsakymų pakeitimas ir nuojū atleidimas, 303 psl.
- Pirmojo Bažnyčios įsakymo turinys, 303 psl. – Antrojo Bažnyčios įsakymo turinys, 305 psl. – Trečiojo Bažnyčios įsakymo turinys, 307 psl. – Ketvirtąjo Bažnyčios įsakymo turinys, 312 psl. – 1. Penktojo Bažnyčios įsakymo turinys 315 psl. – 2. Ką šis įsakymas saisto? 315 psl. – 3. Būdas jam įvykdyti, 315 psl.

ĮSIKŪNIJIMAS, ĮSIKŪNIMO PASLAPTIS

1. Įsikūnijimo sąvoka, 98 psl. – 2. Vienas asmuo, dvi prigimtys, 98 psl. – 3. Vienas asmuo, 98 psl. – 4. Dvi prigimtys, 99 psl. – 5. Dvi valios, 99 psl. – 6. Išvados, 100 psl.

ĮSIKŪNIMO BŪDAS IR TIKSLAS

1. Įsikūnijimo būdas, 100 psl. – 2. Apreiškimo šventė, 101 psl. – 3. Švč. Marija – Dievo Motina, 101 psl. – 4. Švč. Marija – visuomet Mergelė, 101 psl. – 5. Įsikūnijimo tikslas, 101 psl. – 6. V. Jėzus dorybių pavyzdys, 102 psl. – 7. Žemiškojo V. Jėzaus gyvenimo bruožai, 102 psl.

ĮSISENĖJIMAS, žiūr. NUOSAVYBĖ

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

9. Valdymo įsisenėjimas, 277 psl.

ĮSPĖJIMAS, žiūr. ARTIMAS

APIE GAILESTINGUMO DARBUS

10. Broliškas įspėjimas, 208 psl. – 11. Broliško įspėjimo pareigos saistymas, 208 psl.

ĮSTATYMAI, ĮSTATYMAI

1. Betarpiškai ir tarpiai Dievo duotieji įstatymai 185 psl. – 2. Amžinasis įstatymas, 185 psl. – 3. Prigimtojo įstatymo sąvoka 186 psl. – 4. Prigimtojo įstatymo buvimas, 186 psl. – 5. Prigimtojo įstatymo turinys, 186 psl. – 6. Prigimtojo įstatymo įsakymai, 186 psl. – 7. Prigimtojo įstatymo pažinimas, 187 psl. – 8. Prigimtojo įstatymo savybės, 187 psl. – 9. Apreiškėtasis įstatymas, 188 psl. – 10. Senasis Įstatymas, 188 psl. – 11. Naujasis Įstatymas, 188 psl. – 12. Naujojo Įstatymo saistymas ir gyvavimas, 189 psl. – 13. Bažnyčios įstatymai, 189 psl. – 14. Bažnyčios įstatymai saisto sąžinę, 189 psl. – 15. Žmonės, kuriuos saisto Bažnyčios įstatymai, 190 psl. – 16. Valstybės įstatymai, 190 psl. – 17. Valstybės įstatymai saisto sąžinę, 190 psl. – 18. Nedorieji valstybės įstatymai, 191 psl.

IŠGANYMAS, žiūr. BAŽNYČIA

BE BAŽNYČIOS NĖRA IŠGANIMO

1. Kaip tai suprasti? 144 psl. – 2. Būtinai priklausyti Bažnyčiai, 144 psl. – 3. Kat. Bažnyčiai nepriklausančiųjų išganymas, 144 psl.

IŠMALDA, žiūr. GAILESTINGUMAS

APIE GAILESTINGUMO DARBUS

5. Pareiga duoti išmaldą, 206 psl. – 6. Pareigos duoti išmaldą saistymas, 206 psl. – 7. Artimesnis pažvelgimas į išmaldos saistymą, 206 psl. – 8. Dievo atlyginimas už išmaldą, 207 psl.

IŠMINTINGUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

2. Pagrindinės dorybės, 344 psl. – 3. Išmintingumas, 344 psl.

IŠNUOMOJIMAS, žiūr. SUTARTYS

11. Išnuomojimas, 281 psl.

IŠPASAKOJIMAS, žiūr. GARBĖ

APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

3. Teisėtas artimo kalčių ar ydų išpasakojimas, 298 psl.
4. Teisėto artimo kalčių ar ydų išpasakojimo sąlygos, 298 psl.

IŠPAŽINIMAS, APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS

Apaštalų tikėjimo išpažinimo turinys ir sudėtis, 40 psl.

PIRMASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirnio turnys, 40 psl.

ANTRASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 85 psl.

TREČIASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 98 psl.

KETVIRTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 104 psl.

PENKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 108 psl.

ŠEŠTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 112 psl.

SEPTINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 113 psl.

AŠTUNTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 119 psl.

DEVINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 123 psl.

DEŠIMTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 152 psl.

VIENUOLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 154 psl.

DVYLIKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

Skirsnio turinys, 156 psl.

IŠPAŽINTIS, žiūr. ATGAILA

ATGAILOŠ SAKRAMENTO SĄVOKA

5. Būtina išpažinties medžiaga, 411 psl. – 6. Laisva išpažinties medžiaga, 411 psl.

ATGAILOŠ SAKRAMENTO ĖMĖJAS

12. Nuodėmės išpažinti, 417 psl. – 13. Išpažinti nuoširdžiai, 417 psl. – 14. Išpažinti slapta, 417 psl. – 15. Išpažinti žodžiais, 418 psl. – 16. Išpažinti visas nuodėmes, 418 psl. – 17. Bloga išpažintis, 419 psl. – 18. Generalinė išpažintis, 419 psl. – 19. Dažna išpažintis, 419 psl.

žiūr. KETVIRTASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

METINĖS IŠPAŽINTIES PAREIGA

1. Pareigos svarbumas, 313 psl. – 2. Ką saisto metinės išpažinties pareiga? 313 psl. – 3. Metinės išpažinties laikas, 313 psl. – 4. Tik gera išpažintimi įvykdoma pareiga, 313 psl.

žiūr. ATGAILOŠ SAKRAMENTO TEIKĖJAS

8. Išpažintis didelė paslaptis, 423 psl. – 9. Paslapties pagrindas, 423 psl.

IŠRIŠIMAS, žiūr. ATGAILA

ATGAILOŠ SAKRAMENTO SĄVOKA

8. Išrišimo būdas, 412 psl.

ATGAILOŠ SAKRAMENTO ĖMĖJAS

11. Gailėtis prieš išrišimą, 416 psl.

IŠSIŽADĖJIMAS, žiūr. GARBINIMAS

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodėmės: tikėjimo išsižadėjimas, 216 psl.

ĮTARIMAS, žiūr. GARBĖ

APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

11. Neteisingas įtarimas, 299 psl.

ĮŽADAS

1. Įžado sąvoka, 236 psl. – 2. Įžadai patinka Dievui, 236 psl. – 3. Įžadų saistymas, 237 psl. – 4. Įžadų saistymo pasiliovimas, 237 psl.

ĪŽENGIMAS (V. Jēzaus ī dangū), žiūr. ŠEŠTASIS APAŠTALŲ TIKĒJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

1. Skirsnio turinys, 112 psl. – 2. Ī dangū īžengimo tikslas, 112 psl. – 3. Šeštinių šventē, 113 psl.

J A U S M A S, žiūr. D O R U M A S

DORUMO NORMA

4. Klaidingosios dorumo normas: e) j a u s m o dorinē norma, 180 psl.

J Ē Z U S K R I S T U S, ANTRASIS APAŠT. TIKĒJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

1. Skirsnio turinys, 85 psl. – 2. Vardo « Jēzus » reikšmē, 86 psl. – 3. Pavadinimo « Kristus » reikšmē, 86 psl. – 4. J ē z u s K r i s t u s - Dievo Sūnus, 87 psl. – 5. J ē z u s K r i s t u s, mūsu Viešpats 87 psl. – 6. Turime V. Jēzū ypatingai garbinti, mylėti ir Jo klausyti, 87 psl. – 7. V. Jēzaus Vardo šventē, 88 psl.

V. JĒZUS DIEVO PAŽADĒTASIS ATPIRKĒJAS ARBA ME- SIJAS

1. Tai rodo pranašystēs ir Mesijo paveikslai, 88 psl. – 2. Pranašystēs apie Mesijā, 88 psl. – 3. Īrodomoji pranašysčių galia, 92 psl. – 4. Mesijo paveikslai, 92 psl.

V. JĒZUS TIKRAS DIEVAS

1. Īrodymų šaltiniai, 93 psl. – 2. Pranašų žodžiai, 93 psl. – 3. Dievo Tēvo liudijimas, 93 psl. – 4. Paties Jēzaus žodžiai, 94 psl. – 5. V. Jēzaus gyvenimas, 95 psl. – 6. V. Jēzaus darbai, 95 psl. – 7. V. Jēzaus mokslas, 96 psl. – 8. Apaštālų liudijimas, 97 psl. – 9. Bažnyčios mokslas, 97 psl.

K A N Č I A, KETVIRTASIS APAŠTALŲ TIKĒJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

1. Skirsnio turinys, 104 psl. – 2. V. Jēzus tikrai numirē, 104 psl. – 4. V. Jēzaus kančios ir mirties minėjimas, 105 psl.

K E I K S M A I, žiūr. ANTRASIS DIEVO ĮSAKYMAS

7. Keiksmiai, 234 psl.

K E N T Ė J I M A I, žiūr. A P V A I Z D A

4. Su D. Apvaizda nėra nesuderinami kentėjimai 65 psl.

K E R Ė J I M A S, žiūr. G A R B I N I M A S

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMES

5. Kerėjimas ir žavėjimas, 222 psl.

K L A I D A T I K Y S T Ė, žiūr. G A R B I N I M A S

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodėmės: klaidatikystē, 214 psl.

KLIŪTYS, žiūr. PAŽINIMAS

APIE PROTO PAŽINIMĄ

2. Proto pažinimo kliūtys 174 psl.

žiūr. SUTIKIMAS

APIE VALIOS SUTIKIMĄ

3. Laisvo valios sutikimo kliūtys, 176 psl.

žiūr. MOTERYSTĖ

MOTERYSTĖS ĖMĖJAI IR KLIŪTYS

1. Teisė į moterystę, 443 psl. – 2. Kliūtys į moterystę 444 psl. – 3. Ardančiosios kliūtys, 444 psl. – 4. Kliudančiosios kliūtys, 446 psl. – 5. Paprastas draudimas, 447 psl. – 6. Dispensa, 447 psl. – 7. Kliūtis įveda ir atšaukia, 447 psl. – 8. Kurios kliūtys saisto? 447 psl.

KLUSNUMAS, žiūr. TOBULYBĖ

APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

4. Visiškas klusnumas, 352 psl.

KOMUNIJĄ, žiūr. EUCHARISTIJA

EUCHARISTIJOS ĖMĖJAS, 389 psl.

žiūr. II VELYKINĖS KOMUNIJOS PAREIGA

1. Kas privalo atlikti šią pareigą 313 psl. – 2. Laikas atlikti šiajai pareigai, 314 psl. – 3. Pareigos ir laiko svarbumas 314 psl. – 4. Šv. Komunija turi būti vertai priimta, 314 psl. – 5. Velykinės šv. Komunijos vieta, 314 psl.

KOMUNISTAI, žiūr. DORUMAS

DORUMO NORMA

4. Klaidingosios dorumo normos: g) komunistų skelbiamoji dorinė norma 180 psl.

KOMUNIZMAS, žiūr. RELIGIJA

8. Klaidingi religijos supratimai: e) socializmas ir komunizmas, 11 psl.

KONTROLIAVIMAS, žiūr. TOBULYBĖ

APIE BENDRĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

10. Savęs kontroliavimas, 351 psl.

KRIKŠTAS, KRIKŠTO SĄVOKA IR VAISIAI

1. Krikšto apibrėžtis, 368 psl. – 2. Medžiaga ir forma, 369 psl. – 3. Krikšto vaisiai, 369 psl. – 4. Krikšto nekaltumą išplėšia, 370 psl. – 5. Krikštas uždeda pareigų, 370 psl.

KRIKŠTO REIKALINGUMAS

1. Krikštas yra būtinas, 371 psl. – 2. Tikrąjį Krikštą atstoja, 371 psl.

KRIKŠTO TEIKĒJAS IR ĒMĒJAS

1. Krikšto teikējas, 372 psl. – 2. Krikšto ģemējas, 372 psl.
- 3. Kūdikiu Krikštas, 372 psl. – 4. Ypatingi atvejai, 373 psl.
- 5. Suaugusių Krikštas, 374 psl.

KRIKŠTO APEIGOS

1. Krikšto tėvai, 375 psl. – 2. Krikštijamojo vardas 376 psl.
- 3. Krikštas, 376 psl. – 5. Apeigų atlikimas, 376 psl.

KUNIGAI, žiūr. EPISKOPATAS

5. Kunigai vyskupų padėjėjai, 131 psl. – 6. Kunigai priklauso vyskupų, 131 psl.

KUNIGYSTĖ, KUNIGYSTĖS, SAKRAMENTO SĄVOKA

1. Apibrėžtis, 430 psl. – 2. Kunigystė yra sakramentas, 430 psl. – 3. Ją įsteigė Kristus, 431 psl. – 4. Medžiaga ir forma, 431 psl. – 5. Kunigystės uždaviniai, 431 psl.

KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ SUSKIRSTYMAS IR PADARINIAI

1. Šventimų suskirstymas, 432 psl. – 2. Šventimų padariniai, 432 psl.

KUNIGYSTĖS ŠVENTIMŲ TEIKĒJAS IR ĒMĒJAS

1. Kunigystės teikējas, 434 psl. – 2. Kunigystės ģemējas, 434 psl. – 3. Šventimų leistinumui sąlygos, 434 psl.

LAIMĖ, žiūr. TIKSLAS

APIE ŽMOGAUS TIKSLĄ

Žmogaus paskirtis 1 psl. (Įvade)

žiūr. ŽMOGUS

DIEVAS PASIGAILI NUPUOLUSIŲ ŽMONIŲ

9. Prieš Atpirkėjo atėjimą žmonės galėjo užsitikrinti amžinąją laimę, 85 psl.

žiūr. DANGUS

LAISVUMAS, VEIKSMŲ LAISVUMAS IR ATSAKINGUMAS UŽ JUOS

1. Veiksmo laisvumo sąlygos, 174 psl. – 2. Atsakingumas už veiksmus, 174 psl.

LAIŠKAI, žiūr. ŠV. RAŠTAS

12. Artimesnis žvilgsnis į N. Testamento šv. knygas: c) Apaštalų laišškai, 25 psl.

žiūr. TIESA

APIE NUODĖMES TIESAI

9. Svetimų laiškų skatitymas, 297 psl.

LAŽYBOS, žiūr. SUTARTYS

16. Lažybos, 283 psl.

LIEŽUVAVIMAS, žiūr. GARBĖ
APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

8. Liežuvavimas, 299 psl.

LOŠIMAS, žiūr. SUTARTYS

17. Lošimas, 284 psl.

LOTERIJA, žiūr. SUTARTYS

18. Loterija, 284 psl.

LUPIKAVIMAS, žiūr. PASISAVINIMAS

7. Lupikavimas, 287 psl.

MALDA, MALDOS SĄVOKA

1. Apibrėžtis, 468 psl. – 2. Maldos rūšys, 468 psl.

MELSTIS YRA BŪTINA

1. Išganytojo pavyzdys, 469, psl. – 2. Maldos formulė 469 psl.
– 3. Įsakymas melstis, 469 psl. – 4. Bažnyčia liepia melstis, 469 psl.
– 5. Žmogaus gerovė reikalauja melstis, 469 psl. – 6. Šventųjų
pavyzdžiai, 470 psl. – 7. Kada melstis 470 psl. – 8. Už ką mels-
tis 470 psl.

GEROS MALDOS SAVYBĖS

1. Gilus pasitikėjimas, 471 psl. – 2. Dėmesys ir pagarba, 471 psl. –
3. Nuolankumas ir ištvermė, 472 psl. – 4. Pašvenčiamoji malonė,
472 psl.

KAIKURIOS YPATINGOSIOS MALDOS

1. Skirsnio turinys, 473 psl. – 2. Viešpaties malda, 473 psl. –
3. Angelo pasveikinimas, 474 psl. – 4. Viešpaties Angelas, 474 psl.
– 5. Rožančiaus malda, 474 psl. – 6. Religinės procesijos, 475 psl.
– 7. Maldingos kelionės 475 psl.

MALONĖ, DIEVO MALONĖ

1. Malonės sąvoka, 358 psl. – 2. Malonės rūšys, 358 psl.
– 3. Pašvenčiamoji malonė, 358 psl. – 4. Veikiamoji ma-
lonė, 359 psl. – 5. Luominė arba pareiginė malonė, 360 psl.
6. Sakramentinė malonė, 360 psl.

BENDRADARBIAVIMAS SU MALONE

1. Malonę reikia vertinti, 360 psl. – 2. Malonę reikia sau-
goti, 360 psl. – 3. Su malone reikia bendradarbiauti, 361 psl.
– 4. Malonės nevertinimo ir nepaisymo vaisiai, 361 psl.

MARIJA, ĮSIKŪNIJIMO BŪDAS IR TIKSLAS

1. Įsikūnijimo būdas, 100 psl. – 2. Apreiškimo šventė, 101 psl. –
3. Švč. Marija - Dievo Motina, 101 psl. – 4. Švč. Marija -
visuomet Mergelė, 101 psl.

žiūr. NUODĖMĖ

GIMTOJI NUODĖMĖ

6. Gimtoji nuodėnė nepalietė tik vienų vienos švč. Marijos 81 psl. – 7. Nekalto švč, Marijos Prasiidėjimo šventė, 81 psl.

žiūr. ĖMIMAS

Švč. Marijos į dangų Ėmimas, 156 psl.

ŠVČ. MARIJOS GARBINIMAS IR UŽTARIMO ŠAUKIMASIS

1. Reikia garbinti švč. Mariją ir jos užtarimo šauktis, 227 psl. – 2. Švč. Marija iškelta augščiau už visus kūrinius, 227 psl. – 3. Švč. Marija malonių tarpininkė, 227 psl. – 4. Švč. Marija mūsų Motina, 228 psl. – 5. K. Bažnyčia visada garbino švč. Mariją ir jos užtarimo šaukėsi, 229 psl. – 6. Išvados 229 psl.

MATERIALIZMAS, žiūr. PASAULIS

I PASAULIO SŪKŪRIMAS

3. Materializmas ir panteizmas yra priešingi apreiškimui ir protui, 61 psl.

MEDŽIAGA, žiūr. SAKRAMENTAI

I SAKRAMENTŲ SĄVOKA, KILMĖ, SKAIČIUS

2. Sakramentų medžiaga ir forma, 362 psl. – 3. Sakramentų medžiaga ir forma nekeičiamos, 362 psl.

MEILĖ, APIE ARTIMO MEILĘ žiūr. ARTIMAS

APIE DIEVO MEILĘ

1. Dievo meilės sąvoka, 198 psl. – 2. Dievo meilės motyvai 198 psl. – 3. Dievo meilės savybės, 199 psl. – 4. Antprigimtinė, 199 psl. – 5. Didesnė už viską, 199 psl. – 6. Veikli, 199 psl. – 7. Tobula Dievo meilė, 200 psl. – 8. Netobula Dievo meilė, 200 psl. – 9. Priemonės padauginti ir patobulinti Dievo meilei, 200 psl. – 10. Dievo meilės nustojimas ir susilpnėjimas, 201 psl.

žiūr. VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

10. Dievo meilė, 218 psl. – 11. Priešingos Dievo meilei nuodėmės, 218 psl.

APIE KRIKŠČIONIŠKĄ SAVĘS MEILĘ

1. Pareiga mylėti save, 208 psl. – 2. Krikščioniškos savės meilės esmė, 209 psl. – 3. Rūpinimasis sielos išganymu, 209 psl. – 4. Būdas rūpintis savo sielos išganymu, 209 psl. – 5. Krikščioniška savo kūno meilė, 209 psl. – 6. Krikščioniška šio pasaulio gėrybių meilė, 210 psl. – 7. Savimyla, 210 psl.

APIE PRIEŠŲ MEILĘ žiūr. PRIEŠAI

MELAS, žiūr. TIESA

APIE NUODĖMES TIESAI

1. Nuodėmės tiesai, 294 psl. – 2. Melas, 294 psl. – 3. Jo rūšys, 294 psl. – 4. Jo nedorumas, 295 psl.

MIRTIS, žiūr. DVYLIKTASIS APAŠT. TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

APIE MIRTĮ

1. Sąvoka, 157 psl. – 2. Galutinė mirties priežastis, 157 psl. – 3. Mirtis ne didžiausias piktas, 158 psl. – 4. Mirtis darbų pabaiga, 158 psl. – 5. Mirties diena ir valanda nežinomos, 158 psl. – 6. Užsitikrinti laimingą mirtį, 159 psl.

MIŠIOS, žiūr. AUKA.

žiūr. ANTRASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

1. Antrojo Bažnyčios įsakymo turinys, 305 psl. – 2. Šiojo įsakymo pagrindas, 305 psl. – 3. Šiojo įsakymo saistymas, 305 psl. – 4. Būdas įvykdyti šiajam įsakymui, 305 psl. – 5. Priežastys, atleidžiančios nuo pareigos išklausti šv. Mišių, 306 psl.

MODERNIZMAS, žiūr. RELIGIJA

8. Klaidingi religijos supratimai: b) modernizmas 10 psl.

MOKESČIAI, žiūr. VALDINIAI

APIE VALDINIŲ PAREIGAS VALSTYBEI

3. Pareiga mokėti mokesčius, 255 psl.

MOTERYSTĖ, MOTERYSTĖS SĄVOKA IR TIKSLAS

1. Apibrėžtis, 437 psl. – 2. Moterystė, kaip sutartis, 437 psl. – 3. Moterystė, kaip gyvenimo būdas, 437 psl. – 4. Ypatinga sutartis, 438 psl. – 5. Moterystės kilmė 438 psl. – Moterystės tikslai, 439 psl.

MOTERYSTĖS SAVYBĖS

Vieningumas ir neišardomumas 439 psl.

MOTERYSTĖS SAKRAMENTALUMAS IR TVARKYMAS

1. Moterystės sakramentas, 441 psl. – 2. Sakramento teikėjai 442, psl. – 3. Medžiaga ir forma, 442 psl. – 4. Moterystės vaisiai, 442 psl. – 5. Moterystės tvarkymas, 442 psl. – 6. Išvados iš šio dėsniu, 442 psl.

MOTERYSTĖS ĖMĖJAI IR KLIŪTYS, žiūr. KLIŪTYS

MOTERYSTĖS SUDARYMAS

1. Šalių sutikimas, 448 psl. – 2. Santuokos forma, 449 psl. – 3. Kurios saisto 449 psl. – 4. Ypatingi atvejai, 449 psl. – 5. Tuokėjai, 449 psl. – 6. Liudytojai, 450 psl. – 7. Santuokos apeigos 450 psl.

NEKATALIKAI, žiūr. BAŽNYČIA

BAŽNYČIA YRA REGIMA DRAUGIJA

7. Materialūs ir formalūs nekatalikai, 136 psl.

žiūr. GARBINIMAS

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodėmės: dalyvavimas nekatalikų religinėse apeigose, 215 psl.

NEKLADINGUMAS, žiūr. BAŽNYČIA
APIE BAŽNYČIOS NEKLADINGUMĄ, 141 psl.

NESKAISTYBĖ, I APIE NESKAISTYBĖS NUODĖMĖS

1. Neskaistybės nuodėmės, 266 psl. – 2. Nešvarios mintys ir norai, 266 psl. – 3. Priešingų skaistybei nuodėmiu nedorumas, 267 psl. – 4. Ne visos skaistybei priešingosios nuodėmės lygiai sunkios, 267 psl. – 5. Priežastys, skatinančios į priešingas skaistybei nuodėmes, 267 psl. – 6. Neskaistybės nuodėmės ypatingai pažemina žmogų 267 psl.

NETIKĖJIMAS, žiūr. GARBINIMAS
VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodėmės: Netikėjimas, 214 psl.

NETURTAS, žiūr. TOBULYBĖ

II APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

2. Savanoriškas neturtas, 351 psl.

NEŽINOJIMAS, žiūr. PAŽINIMAS

I. APIE PROTO PAŽINIMĄ

2. Proto pažinimo kliūtys, 174 psl. – 3. Nežinojimo rūšys, 175 psl. – 4. Nežinojimo įtaka veiksmų laisvumui, 175 psl.

NORMA, žiūr. DORUMAS
DORUMO NORMA, 177 psl.

NUODĖMĖ, APIE NUODĖMĘ APSKRITAI

1. Nuodėmės savoka, 319 psl. – 2. Būdai nusidėti, 319 psl. – 3. Nuodėmių suskirstymas, 319 psl.

PIRMOJI NUODĖMĖ

1. Pirmųjų tėvų bandymas, 78 psl. – 2. Dievo duotasis įsakymas buvo labai svarbus, 78 psl. – 3. Adomas neišlaiko bandymo, 78 psl. – 4. Pirmųjų tėvų nuodėmės vaisiai, 78 psl.

GIMTOJI NUODĖMĖ

1. Adomo nuodėmė palietė visus žmones, 79 psl. – 2. Gimtosios nuodėmės sąvoka, 80 psl. – 3. Gimtosios nuodėmės nedorumas, 80 psl. – 4. Bausmė už gimtąją nuodėmę, 80 psl. – 5. Gimtosios nuodėmės visuotinumas, 80 psl. – 6. Gimtoji nuodėmė nepalietė tik vieno vienos švč. Marijos, 81 psl. – 7. Nekalto švč. Marijos Prasidėjimo šventė, 81 psl.

APIE SUNKIĄJĄ NUODĖMĘ

1. Salygos, kida nuodėmė būtų sunki, 320 psl. – 2. Svarbus dalykas, 320 psl. – 3. Pilnas proto pažinimas, 320 psl. – 4. Pilnas valios sutikimas, 321 psl. – 5. Sunkiosios nuodėmės ne-

dorumas, 321 psl. – 6. Sunkiosios nuodėmės padariniai, 321 psl.

APIE LENGVAJĄ NUODĖMĘ

1. Sąvoka, 322 psl. – 2. Lengvųjų nuodėmių buvimas 323 psl. – 3. Lengvosios nuodėmės padariniai, 323 psl. – 4. Dvi pastabos, 324 psl.

APIE NUODĖMIŲ PRIEŽASTIS

1. Nuodėmės įvykdančioji priežastis, 325 psl. – 2. Į nuodėmės skatinančiosios priežastys, 325 psl. – 3. Pageidimas, 325 psl. – 4. Pats pageidimas nėra nuodėmė, 325 psl. – 5. Pasaulis, 325 psl. – 6. Piktoji dvasia, 326 psl.

APIE VIDINES NUODĖMES

1. Sąvoka, 330 psl. – 2. Vidinių nuodėmių rūšys 330 psl. – 3. Nedoro pasigėrėjimo nuodėmingumas, 330 psl. – 4. Nedoro džiaugimosi nuodėmingumas, 330 psl. – 5. Nedoro geidimo nuodėmingumas, 331 psl. – Pastaba, 331 psl.

APIE SEPTYNIAS SVARSBIAUSIĄSIAS NUODĖMES

1. Jų sąvoka, 331 psl. – 2. Puikybė, 332 psl. – 3. Puikybės nedorumas, 332 psl. – 4. Nuodėmės, einančios iš puikybės, 333 psl. – 5. Priemonės nugalėti puikybei, 333 psl. – 6. Godulystė, 333 psl. – 7. Godulystės nedorumas 333 psl. – 8. Nuodėmės einančios iš godulystės, 333 psl. – 9. Priemonės nugalėti godulystei, 334 psl. – 10. Paleituvystė, 334 psl. – 11. Paleistuvystės nedorumas, 334 psl. – 12. Iš paleistuvystės einančios nuodėmės, 334 psl. – 13. Priemonės kovoje su paleistuvyste, 334 psl. – 14. Pavydas, 335 psl. 15. Pavydo nedorumas, 335 psl. – 16. Nuodėmės, einančios iš pavydo, 335 psl. – 17. Priemonės nugalėti pavydui, 335 psl. – 18. Rūstybė, 335 psl. – 19. Rūstybės nedorumas, 335 psl. – 20. Nuodėmės, einančios iš rūstybės, 336 psl. – 21. Priemonės nugalėti rūstybei, 336 psl. – 22. Apsirijimas, 336 psl. – 23. Apsirijimo nedorumas, 336 psl. – 24. Nuodėmės, einančios iš apsirijimo, 337 psl. 25. Priemonės nugalėti apsirijimui, 337 psl. – 26. Svaiginančių gėrimų vartojimo nedorumas, 337 psl. – 27. Kitų svaigalų vartojimo nedorumas, 337 psl. – 28. Tinginystė, 338 psl. – 29. Tinginystės ir apsileidimo nedorumas, 338 psl. – 30. Nuodėmės, einančios iš tinginystės, 338 psl. – 31. Priemonės nugalėti tinginystei, 338 psl. – 32. Nuodėmės, einančios iš apsileidimo, 338 psl. – 33. Priemonės nugalėti apsileidimui, 339 psl.

APIE ŠEŠIAS NUODĖMES PRIEŠ ŠV. DVASIĄ

1. Nuodėmės prieš šv. Dvasią, 339 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis, 339 psl.

APIE KETURIAS DANGAUS KERŠTO ŠAUKIANČIAS NUODĖMES

1. Šaukiančios į dangų keršto nuodėmės, 339 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis, 340 psl.

APIE DEVYNIAS SVETIMĄSIAS NUODĖMES

1. Svetimosios nuodėmės, 340 psl. – 2. Jų pavadinimo priežastis, 341 psl. – 3. Jų nedorumas, 341 psl.

NUOPELNAS, APIE NUOPELNAS

1. Nuopelningo veiksmo ir nuopelno sąvoka, 316 psl. – 2. Nuopelnų buvimas, 316 psl. – 3. Nuopelmų rūšys, 317 psl.

– 4. Teisingumo nuopelnai, 317 psl. – 5. Teisingumo nuopelno sąlygos, 317 psl. – 6. Deramumo nuopelningi veiksmai, 318 psl. – 7. Deramumo nuopelnai, 318 psl. – 8. Teisingumo nuopelnų nustojimas, 318 psl. – 9. Teisingumo nuopelnų atgavimas, 318 psl. – 10. Nuopelnų laikas, 318 psl.

NUOSAVYBĖ, NUOSAVYBĖS KILMĖ IR RIBOS

1. Nusavybės sąvoka, 270 psl. – 2. Nusavybės turėtojas ir rūšys, 270 psl. – 3. Nusavybės kilmė, 271 psl. – 4. Klaidingos pažiūros į nuosavybę, 271 psl. – 5. Privatinė nuosavybė yra teisėta, 271 psl. – 6. Nusavybės ribos, 273 psl. – 7. Valstybės teisė į piliečių nuosavybę, 274 psl.

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

1. Būdai įsigyti nuosavybę, 274 psl. – 2. Savo darbo vaisių pasilaikymas, 274 psl. – 3. Niekam nepriklausančių daiktų užėmimas, 275 psl. – 4. Turimų daiktų prieauglis, 275 psl. – 5. Radimas, 275 psl. – 6. Lobis, 275 psl. – 7. Savininko sąmoningai išsižadėtasis daiktas, 276 psl. – 8. Savininko netyčiomis pamestas daiktas, 276 psl. – 9. Valdymo įsisenėjimas, 277 psl.

NUOSAVYBĖS TEISĖS PAŽEIDIMAS

Būdai, kuriais pažeidžiama nuosavybės teisė, 285 psl.

NUOŠIMČIAI, žiūr. SUTARTYS

14. Nuošimčiai, 282 psl.

ONIROMANTIJA, žiūr. GARBINIMAS

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINMUI NUODĖMES

4. Burtai: c) Oniromantija, 221 psl.

OPTIMIZMAS, žiūr. RELIGIJA

8. Klaidingi religijos supratimai: c) Optimizmas, 10 psl.

PADAVIMAS, 1. Šv. Raštas nėra vienatinis mūsų tikėjimo šaltinis, 29 psl. – 2. Padavimo sąvoka, 30 psl. – 3. Kaip Padavimas pateko iki mūsų laikų? 30 psl. – 4. Katalikų tikėjimo visuma, 32 psl.

PAGEIDIMAS, žiūr. NUODĖMĖ

APIE NUODĖMIŲ PRIEŽASTIS

2. Į nuodėmės skatinančios priežastys, 325 psl. – 3. Pageidimas, 325 psl. – 4. Pats pageidimas nėra nuodėmė, 325 psl.

PAGELBA, DIEVO PAGELBOS REIKALINGUMAS

1. Vien savo jėgomis žmogus negali pasiekti savo galutinio tikslo, 357 psl. – 2. Dievas padeda žmogui pasiekti galutinį tikslą, 357 psl.

PAGUNDA, APIE PAGUNDAS

1. Pagundos sąvoka, 326 psl. – 2. Pagunda – ne nuodėmė, 326 psl. – 3. Nėra leista išsistatyti pagundų pavojun

327 psl. – 4. Pareiga kovoti su pagundomis, 327 psl. –
5. Būdas kovoti su pagundomis, 327 psl.

PAJUOKIMAS, žiūr. ANTRASIS DIEVO ĮSAKYMAS

5. Religijos dalykų pajuokimas, 234 psl.

PALAIMINIMAI, žiūr. TOBULYBĖ

APIE KRIKŠČIONIŠKĄJĄ TOBULYBĘ

4. Aštuoni palaiminimai, 348 psl.

PALEISTUVYSTĖ, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

10. Paleistuvystė 334 psl. – 11. Paleistuvystės nedorumas 334 psl. – 12. – Iš paleistuvystės einančios nuodėmės 334 psl. – 13. Priemonės kovoje su paleistuvyste 334 psl.

PALIKIMAS, žiūr. SUTARTYS

6. Palikimas, 278 psl.

PAMOKSLAS, žiūr. ANTRASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

6. Pamokslų klausymas šventadieniais 306 psl.

PANTEIZMAS, žiūr. PASAULIS

PASAULIO SUKŪRIMAS

3. Materializmas ir panteizmas yra priešingi apreiškimui ir protui, 61 psl.

PARDAVIMAS, žiūr. SUTARTYS

8. Pardavimas, 280 psl.

PASAULIS, APIE PASAULIO SUKŪRIMĄ IR VALDYMĄ

Kodėl Dievas vadinamas Sutvėrėju arba Kūrėju? 60 psl.

PASAULIO SUKŪRIMAS

1. Sukūrimo sąvoka, 60 psl. – 2. Dievas sukūrė pasaulį iš nieko, 60 psl. – 3. Materializmas ir panteizmas yra priešingi apreiškimui ir protui, 61 psl. – 4. Kaip įvyko pasaulio sukūrimas? 62 psl. – 5. Dievas sukūrė pasaulį laisvai, 63 psl. – 6. Dievas sukūrė pasaulį sau pačiam, 63 psl.

žiūr. APIE NUODĖMIŲ PRIEŽASTIS

5. Pasaulis, 325 psl.

PASEKMĖ, VEIKSMŲ PASEKMĖS

1. Jų sąvoka, 183 psl. – 2. Tiesioginės ir netiesioginės pasekmės, 183 psl. – 3. Netiesioginės geros pasekmės, 183 psl. – 4. Netiesioginė bloga pasekmė, 184 psl. – 5. Veiksmas su gera ir bloga pasekme, 184 psl.

PASIGĒRĒJIMAS, žiūr. NUODĒMĒ

APIE VIDINES NUODĒMES

2. Vidinių nuodėmių rūšys, 330 psl. – 3. Nedoro pasigėrėjimo nuodėmingumas, 330 psl.

PASISAVINIMAS, NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS
PASISAVINIMAS

1. Svetimos nuosavybės pasisavinimas, 285 psl. – 2. Vagystė, 285 psl. – 3. Vagystės nedorumas, 285 psl. – 4. Mažų vagysčių nedorumas, 285 psl. – 5. Plėšimas, 286 psl. – 6. Apgavimas, 286 psl. – 7. Lupikavimas, 287 psl.

PASKOLINIMAS, žiūr. SUTARTYS

12. Nesuvartojamo daikto paskolinimas, 281 psl. – 13. Suvartojamo daikto paskolinimas, 282 psl.

PASLAPTIS, žiūr. IŠPAŽINTIS

ATGAILOS SAKRAMENTO TEIKĖJAS

8. Išpažintis didelė paslaptis, 423 psl. – 9. Paslapties pagrindas, 423 psl.

žiūr. TIESA

APIE NUODĒMES TIESAI

7. Paslapties sąvoka ir rūšys 296 psl. – 8. Paslapties išdavimas, 296 psl.

žiūr. TREJYBĖ

ŠVČ. TREJYBĖS PASLAPTIS

1. Švč. Trejybė yra giliausia paslaptis, 57 psl. – 2. Nėra joje prieštaravimo, 58 psl. – 3. Gilesnis švč. Trejybės paslaptį pažvelgimas, 58 psl. – 4. Žinoti švč. Trejybės paslaptį mums labai svarbu, 59 psl.

PASNINKAS, TREČIASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

Trečiojo Bažnyčios įsakymo turinys, 307 psl.

PAREIGA PASNINKAUTI

1. Pasninko esmė, 307 psl. – 2. Pasninko dienos, 308 psl. – 3. Kas privalo pasninkauti? 308 psl. – 4. Pareigos pasninkauti svarbumas, 308. – 5. Priežastys, atleidžiančios nuo pasninko, 309.

PASNINKO IR SANTŪROS ĮSAKIMO PAGRINDAS

1. Pasninkas ir santūra patinka Dievui, 311 psl. – 2. Pasninkas ir santūra teikia mums naudos, 311 psl.

žiūr. EUCHARISTIJA

EUCHARISTIJOŠ EMĖJAS

4. Pasirengimas kūnu, 391 psl. – 5. Natūralinis pasninkas 391 psl. – 6. Pasninko sulaužymas, 392 psl.

P A T A R I M A I, žiūr. TOBULYBĖ

APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

1. Evangelijos patarimai, 351 psl. – 6. Ką saisto Evangelijos patarimai? 352 psl.

P A T E P I M A S, PASKUTINIO PATEPIMO SĄVOKA, VAISIAI, REIKALINGUMAS

1. Apibrėžtis, 425 psl. – 2. Tikras sakramentas, 425 psl. – 3. Medžiaga ir forma, 425 psl. – 4. Vaisiai, 426 psl. – 5. Reikalingumas, 426 psl. –

PASKUTINIO PATEPIMO TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

1. Gali teikti tik kunigas, 427 psl. – 2. Gali priimti, 427 psl. – 3. Vaisingumo sąlygos, 428 psl.

PASKUTINIO PATEPIMO APEIGOS

1. Drauge su Atgaila ir Komunija, 428 psl. – 2. Pats teikimas, 429 psl. – 3. Kartojimas, 429 psl. – 4. Atgijimas, 429 psl.

IŠVADOS, 430 psl.

P A V E I K S L A I, PAVEIKSLŲ GARBINIMAS

1. Ko moko čia Bažnyčia? 230 psl. – 2. Paveikslų garbinimo esmė, 230 psl. – 3. Stebuklingų paveikslų lankymas, 231 psl. – 4. Paveikslus garbinti yra geras dalykas, 231 psl. – 5. Naudinga turėti šventųjų paveikslų, 231 psl.

žiūr. ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ

4. Žmogus Dievo paveikslas ir panašumas, 76 psl.

P A V Y D A S, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

14. Pavydas, 335 psl. – 15. Pavydo nedorumas, 335 psl. – 16. Nuodėmės, einančios iš pavydo, 335 psl. – 17. Priemonės nugalėti pavydą, 335 psl.

P Ž A D A S, žiūr. S U T A R T Y S

4. Pažadas, 278 psl.

P A Ž I N I M A S, APIE PROTO PAŽINIMĄ

1. Veiskmo laisvumui reikalingasis proto pažinimas, 174 psl. – 2. Proto pažinimo kliūtys, 174 psl.

P E S I M I Z M A S, žiūr. R E L I G I J A

8. Klaidingi religijos supratimai: c) pesimizmas.. 10 psl.

P I K T I N I M A S, NUODĖMĖS ARTIMO SIELAI

1. Artimo piktinimas, 262 psl. – 2. Būdai papiktinti, 263 psl. – 3. Pareiga vengti piktinimo, 263 psl. – 4. Pareiga atitaisyti piktinimus, 264 psl.

P I K T Ž O D Ž I A V I M A S, žiūr. A N T R A S I S D I E V O Į S A K Y M A S

6. Piktžodžiavimas, 234 psl.

PIRKIMAS, žiūr. SUTARTYS

9. Pirkimas, 280 psl.

PIRMUMAS, ŠV. PETRO PIRMUMAS

1. Šv. Petras regimoji Bažnyčios Galva, 127 psl. – 2. Tai rodo V. Jėzaus žodžiai, 127 psl. – 3. Patvirtina įvykiai, 127 psl. – 4. Šv. Petro valdžia turėjo pereiti įpėdiniams, 128 psl. – 5. Šv. Petro įpėdiniai Romos vyskupai, 128 psl. – 6. Popiežiaus galia ir valdžia, 129 psl.

PLĖŠIMAS, žiūr. PASISAVINIMAS

NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PASISAVINIMAS

5. Plėšimas, 286 psl.

POPIEŽIUS, žiūr. BAŽNYČIA

APIE BAŽNYČIOS NEKLAIDINGUMĄ

7. Popiežiaus neklaidingumas, 143 psl.

žiūr. PIRMUMAS

6. Popiežiaus galia ir valdžia, 129 psl.

POZITYVIZMAS, žiūr. DORUMAS

4. Klaidingosios dorumo normos: a) dorinis pozityvizmas arba reliatyvizmas, 179 psl.

PRAGARAI, PENKTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

2. Pragarų sąvoka, 109 psl. – 3. Kodėl V. Jėzus nužengė į pragarus 109 ps.

PRAGARAS, APIE PRAGARĄ

1. Sąvoka, 164 psl. – 2. Buvimas, 164 psl. – 3. Kančios, 165 psl. – 4. Kančių didumas, 166 psl. – 5. Kančios amžinos, 166 psl. – 6. Kančių amžinumo priežastys, 166 psl. – 7. Bausmė tik už asmenines nuodėmes, 167 psl. – 8. Kančios ne visų lygios, 167 psl. – 9. Pragarų nesunku išvengti, 167 psl.

PRAMOGOS, žiūr. TOBULYBĖ

APIE BENDRASIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

7. Poilsis ir pramos, 350 psl.

PRANAŠYSTĖS, žiūr. TIKĖJIMAS

TIKĖJIMO SĄVOKA IR DALYKAS

10. Dievas iš tikro davė apreiškimą, 19 psl. – 12. Pranašysčių galimumas, 21 psl.

žiūr. V. JĖZUS DIEVO PAŽADĖTASIS ATPIRKĖJAS ARBA MESIJAS

1. Tai rodo pranašystės ir Mesijo paveikslai, 88 psl. – 2. Pranašystės apie Mesiją, 88 psl. – 3. Įrodomoji pranašysčių galia, 92 psl.

PRIEAUGLIS, žiūr. NUOSAYBĖ

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

4. Turimų daiktų prieauglis, 275 psl.

PRIESAİKA, APIE PRIESAİKĄ

1. Priesaikos sąvoka, 235 psl. – 2. Priesaikos lestinumas, 235 psl. – 3. Priesaikos lestinimo sąlygos, 235 psl. Nuodėminga priesaika, 235 psl. – 5. Neteisingos priesaikos nedorumas, 236 psl.

PRIEŠAI, APIE PRIEŠŲ MEILĘ

1. Pareiga mylėti savo priešus, 203 psl. – 2. Artimesnis į šią pareigą pažvelgimas, 203 psl. – 3. Priešų meilės motyvai, 204 psl. – 4. Pareiga susitaikinti, 204 psl. – 5. Būdas susitaikinti, 205 psl. – 6. Savo teisių reikalavimas ir gynimas, 205 psl.

žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

8. Priešų žudymas karo metu, 261 psl.

PRIETARAI, žiūr. GARBINIMAS

APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMĖS

3. Prietarai, 220 psl.

PRIEVARTA, žiūr. SUTIKIMAS

APIE VALIOS SUTIKIMĄ

4. Prievarta, 176 psl.

PRISIKĖLIMAS, žiūr. PENKTASIS APAŠT. TIKĖJIMO IŠ-PAŽINIMO SKIRSNIS

4. Prisikėlimas iš numirusių, 109 psl. – 5. V. Jėzus tikrai prisikėlė, 110 psl. – 6. Prisikėlusis V. Jėzus, 110 psl. – 7. Išvados, 111 psl. – 8. V. Jėzaus prisikėlimo šventė 111 psl.

žiūr. VIENUOLIKTASIS APAŠT. TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS 1. Skirsnio turinys, 154 psl. – 2. Prikėlimą iš numirusių įvykdys Dievas, 154 psl. – 3. Bus prikelti tie patys žmonių kūnai, 154 psl. – 4. Prikėlimo iš numirusių tikslas, 154 psl. – 5. Bus prikelti visi žmonės, 155 psl. – 6. Ne visų prikeltųjų kūnai bus vienodi, 155 psl. – 7. Prikeltųjų kūnų savybės, 155 psl. – 8. Išvados, 155 psl. – 9. Garbingo iš numirusių prikėlimo užsitikrinimas, 156 psl.

PROGA, APIE PROGAS NUSIDĖTI

1. Progų nusidėti sąvoka, 328 psl. – 2. Progų nusidėti skirstymas, 329 psl. – 3. Pareiga vengti progų nusidėti, 329 psl.

PUIKYBĖ, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIĄSIAS NUODĖMĖS

2. Puikybė, 332 psl. – 3. Puikybės nedorumas, 332 psl. – 4. Nuodėmės, einančios iš puikybės, 333 psl. – 5. Priemonės nugalėti puikybei, 333 psl.

RADIMAS, žiūr. NUOSAVYBĖ

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

5. Radimas, 275 psl. – 6. Lobis, 275 psl. – 7. Savininko sąmoningai išsižadėtasis daiktas, 276 psl. – 8. Savininko netyčiomis pamestas daiktas, 276 psl. –

RAŠTAS, ŠV. RAŠTAS

1. Šv. Raštas, 22 psl. – 2. Šv. Rašto autorius, 22 psl. – 3. Įkvėpimas, 22 psl. – 4. Išvados, 22 psl. – 5. Šv. Rašte yra ne vien tik Dievo apreikštosios tiesos, 23 psl. – 6. Bažnyčia nurodo, kurios knygos priklauso prie šv. Rašto, 23 psl. – 7. Šv. Rašto knygų padalinimas, 23 psl. – 8. Senojo Testamento šv. knygos, 23 psl. – 9. S. Testamento šv. knygos pasiekė mūsų laikus nesugadintos, 24 psl. – 10. Naujojo Testamento turinys, 24 psl. – 11. Naujojo Testamento šv. knygos, 24 psl. – 12. Artimesnis žvilgsnis į N. Testamento šv. knygas, 25 psl. – 13. N. Testamento knygų autentiškumas, 27 psl. – 14. N. Testamento šv. knygos pateko iki mūsų laikų nesugadintos, 27 psl. – 15. Kalba, kuria buvo parašytos šv. Rašto knygos, 28 psl. – 16. Seniausias S. Testamento vertimas į graikų kalbą, 28 psl. – 17. Šv. Rašto vertimai į lotynų kalbą, 29 psl.

RELIGIJA,

1. Religijos sąvoka, 6 psl. – 2. Religijos antprigimtinumas, 7 psl. – 3. Tesinga religija yra tik viena, 7 psl. – 4. Neapsakomai svarbu pažinti teisingąją religiją, 8 psl. – 5. Reikia taip pat gyventi, kaip rodo teisingoji religija, 8 psl. – 6. Teisingąją religiją galima pažinti, 8 psl. – 7. Būdai pažinti, kuri religija yra teisingoji, 9 psl. – 8. Klaidingi religijos supratimai, 9 psl.

RELIKVIJOS, RELIKVIJŲ GARBINIMAS

1. Relikvijų sąvoka, 232 psl. – 2. Garbinti relikvijas yra geras dalykas, 232 psl. – 3. Relikvijų garbinimo pagrindas, 232 psl. – 4. Relikvijų garbinimas patinka Dievui, 232 psl.

ROMUMAS, žiūr. DORYBĖS
APIE MŪRALINES DORYBES

13. Romumas, 346 psl.

RŪSTYBĖ, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIASIAS NUODĖMES

18. Rūstybė, 335 psl. – 19. Rūstybės nedorumas, 335 psl. – 20. Nuodėmės, einančios iš rūstybės, 336 psl. – 21. Priemonės nugalėti rūstybei, 336 psl.

SAKRAMENTAI, SAKRAMENTŲ SĄVOKA, KILMĖ, SKAIČIUS

1. Sakramentų apibrėžtis, 362 psl. – 2. Sakramentų medžiaga ir forma, 362 psl. – 3. Sakramentų medžiaga ir

forma nekeičiamos, 362 psl. – 4. Sakramentai teikia malonę, 363 psl. – 5. Sakramentų skaičius, 363 psl. – 6. Sakramentai priderinti prie žmonių prigimties, 363 psl.

SAKRAMENTŲ SUSKIRSTYMAS IR VAISIAI

1. Sakramentų suskirstymas, 364 psl. – 2. Kartojamieji ir nekartojamieji sakramentai, 364 psl. – 3. Mirusiųjų ir gyvųjų sakramentai, 364 psl. – 4. Išganymui būtinai reikalingieji ir tik labai naudingieji sakramentai, 365 psl. – 5. Sakramentų vaisiai, 365 psl.

SAKRAMENTŲ TEIKĖJAS, VEIKIMAS, ĖMĖJAS

1. Sakramentų teikėjas, 366 psl. – 2. Sakramentai teikia malonę patys savaime, 366 psl. – 3. Sakramentų ėmėjo vertumas ar nevertumas, 366 psl. – 4. Sąlygos sakramentų tikrumui iš ėmėjo pusės, 367 ps. – 5. Sakramentų vaisių atgijimas, 367 psl. – 6. Sakramentų kartojimas, 367 psl.

SAKRAMENTALIJS, SAKRAMENTALIJŲ SĄVOKA

1. Apibrėžtis, 465 psl. – 2. Sakramentalijos yra įvairios, 465 psl. – 3. Ypatingosios sakramentalijos, 465 psl.

SAKRAMENTALIJŲ TEIKĖJAS IR ĖMĖJAS

1. Sakramentalijų teikėjas, 466 psl. – 2. Sakramentalijų ėmėjas, 467 psl. – 3. Išvados, 467 psl.

SAIKINGUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

12. Saikingumas, 346 psl.

SANTUOKA, žiūr. MOTERYSTĖ

MOTERYSTĖS SUDARYMAS

2. Santuokos forma, 449 psl. – 7. Santuokos apeigos, 450 psl.

SANTUOKOS PADARINIAI

a) Bendras gyvenimas, 451 psl. – b) Vyro pavardė, 452 psl. – c) Pirmavimas, 452 psl. – d) Šeima, 452 psl.

CIVILINĖ SANTUOKA

1. Apibrėžtis, 453 psl. – 2. Atsiradimo priežastis, 453 psl. – 3. Vertinimas, 454 psl. – 4. Kaip elgtis katalikams? 455 psl. – 5. Bažnyčios pažiūra, 455 psl.

SANTŪRA, PAREIGA SUSILAIKYTI NUO MĖSIŠKŲ VALGIŲ

1. Susilaikymo arba santūros pareiga, 309 psl. – 2. Santūros pareigos svarbumas, 309 psl. – 3. Santūros dienos, 309 psl. – 4. Santūros ir drauge pasninko dienos, 310 psl. – 5. Ką santūros įsakymas saisto? 310 psl. – 6. Nuo santūros įsakymo atleidžiančios priežastys, 310 psl. – Pastaba, 311 psl.

SAVIŽUDYSTĖ, APIE NUODĖMES SAVO KŪNO GYVYBEI

1. Nuodėmės savo kūno gyvybei, 264 psl. – 2. Savižudys-

- tēs nedorumas, 264 psl. – 3. Savęs apluošinimas, 265 psl. –
4. Savo gyvybės ir sveikatos išstatymas į pavojų, 265 psl.

SAŽINĖ,

1. Jos sąvoka, 191 psl. – 2. Sąžinę turi visi žmonės, 191 psl. – 3. Sąžinės kilmė, 192 psl. – 4. Klaidingas sąžinės kilmės aiškinimas, 192 psl. – 5. Sąžinės reikšmė, 193 psl. – 6. Gera sąžinė, 193 psl. – 7. Teisinga sąžinė, 193 psl. – 8. Klaidinga sąžinė, 193 psl. – 9. Perdaug plati arba palaida sąžinė, 193 psl. – Perdaug siaura arba skrupulinga sąžinė, 194 psl. – 11. Tikra sąžinė, 194 psl. – 12. Jautri sąžinė, 194 psl. – 13. Sąžinės auklėjimas, 194 psl.

SEKMADIENIAI, TREČIASIS DIEVO ĮSAKYMAS

1. Trečiojo Dievo įsakymo turinys, 238 psl. – 2. Viešpaties diena, 238 psl. – 3. Trečiojo Dievo įsakymo reikšmė, 238 psl. – 4. Dievo garbinimas sekmadieniais, 239 psl. – 5. Uždrautieji sekmadieniais darbai, 239 psl. – 6. Priežastys, leidžiančios sekmadieniais dirbti sunkius kūno darbus, 239 psl. – 7. Vengti sekmadieniais dalykai, 240 psl.

SIELA, žiūr. ŽMOGUS

ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ

2. Dievas sukūrė žmogų betarpiškai, 73 psl. – 3. Žmogaus siela dvasinė, 74 psl. – 4. Žmogus Dievo paveikslas ir panašumas, 76 psl. – 5. Prigimtinis žmogaus panašumas į Dievą, 76 psl.

SKAISTYBĖ, SKAISTYBĖS DORYBĖ

1. Skaistybės vertingumas, 268 psl. – 2. Pareiga laikyti visišką skaistybę, 269 psl. – 3. Priemonės skaistybei išlaikyti, 269 psl.

SKAISTYKLA, APIE SKAISTYKLĄ

1. Sąvoka, 160 psl. – 1. Skaistyklos buvimo įrodymai, 160 psl. – 3. Skaistykloje esančiųjų kančios, 161 psl. – 4. Kaip ilgai būva skaistykloje vėlės, nežinome, 161 psl. – 5. Mūsų pagelba skaistykloje esantioms vėlėms, 161 psl.

SMERKIMAS, žiūr. GARBĖ

APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

12. Nepagrįstas smerkimas, 299 psl.

STABMELDYSTĖ, žiūr. APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINI-MUI NUODĖMES

2. Stabmeldystė, 219 psl.

STEBUKLAI, žiūr. TIKĖJIMAS

TIKEJIMO SĄVOKA IR DALYKAS

9. Dievas iš tikro davė apreiškimą, 19 psl. – 10. Stebuklų galimumas, 19 psl. – 11. Stebuklų neigėjų tvirtinimai, 19 psl.

STREIKAS, žiūr. DARBININKAI

APIE DARBININKŲ PAREIGAS

2. Streiko sąvoka, 251 psl. – 3. Streiko leistinumai,

251 psl. – 4. Teisingumas streikuojant 251 psl. – 5. Darbininkų nuodėmės, 252 psl.

SUNAIKINIMAS, NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS SUNAIKINIMAS AR SUŽALOJIMAS

1. Sąvoka, 287 psl. – 2. Nedorumas, 288 psl. – 3. Būdas, 288 psl.

SUTARTYS, ĮVAIRIOS SUTARTYS

1. Sutarties sąvoka, 277 psl. – 2. Sutarties galiojimo sąlygos, 277 psl. – 3. Dažniausiai pasitaikančios sutartys, 278 psl.

SUTIKIMAS, APIE VALIOS SUTIKIMĄ

1. Žmogaus valia laisva, 175 psl. – 2. Valios laisvumo esmė, 175 psl. – 3. Laisvo valios veikimo kliūtys, 176 psl. – 4. Prievarta, 176 psl. – 5. Aistros, 176 psl. – 6. Baimė, 177 psl. – 7. Kiti veiksniai, darančieji valiai įtakos, 177 psl.

SUTVIRTINIMAS, SUTVIRTINIMO SĄVOKA

1. Sutvirtinimo apibrėžtis, 378 psl. – 2. Tikras sakramentas, 378 psl. – 3. Kristus įsteigė, 378 psl. – 4. Medžiaga ir forma 379 psl.

SUTVIRTINIMO VAISIAI IR REIKALINGUMAS

1. Sutvirtinimo vaisiai, 379 psl. – 2. Sutvirtinimas reikalingas, 380 psl.

SUTVIRTINIMO APEIGOS

1. Sutvirtinimo tėvai, 381 psl. – 3. Jų pareigos, 381 psl. – 3. Sakramento apeigos, 382 psl.

ŠEIMININKAI, APIE ŠEIMININKŲ PAREIGAS

1. Šeimininkų pareigos, 249 psl. – 2. Šeimininkų nuodėmės, 249 psl.

ŠIRDIS, PAMALDUMAS Į ŠVČ. JĖZAUS ŠIRDĮ

1. Pamaldumo į švč. Jėzaus Širdį dalykas, 116 psl. – 2. Pamaldumo į švč. Jėzaus Širdį pagrindas, 118 psl. – 3. Pamaldumui į švč. Jėzaus Širdį reikšti būdas, 118 psl. 4. Veiklios mūsų meilės švč. V. Jėzaus Širdžiai apraiškos, 119 psl. – 5. Švč. V. Jėzaus Širdies šventė, 119 psl.

ŠMEIŽTAS, ŽIŪR. GARBĖ

APIE NUODEMES ARTIMO GARBEI

5. Šmeižtas, 298 psl. – 7. Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas, 298 psl.

ŠVENTĖS, PIRMASIS BAŽNYČIOS ĮSAKYMAS

1. Pirmojo Bažnyčios įsakymo turinys, 303 psl. 2. Bažnyčios įsakytosios šventės, 303 psl. – 3. Viešpaties švenčių tikslas, 304 psl. – 4. Šventųjų švenčių tikslas, 304 psl. – Baž-

nyčios švenčių tikslas, 304 psl. – 5. Bažnyčios švenčių šventimas, 304 psl. – 6. Bažnyčios švenčių panaikinimas, 304 psl.

ŠVENTIEJI, ŠVENTŲJŲ GARBINIMAS

- 1 Skirtumas tarp Dievo ir šventųjų garbinimo, 224 psl. – 2 Šventuosius garbinti yra teisinga, 224 psl. – 3. Garbinti šventuosius yra išganinga, 225 psl.

ŠVENTŲJŲ UŽTARIMO ŠAUKIMASIS

1. Skirtumas tarp maldų į Dievą ir į šventuosius 225 psl. – 2. Šauktis šventųjų užtarimo yra geras dalykas, 225 psl. – 3. Šauktis šventųjų užtarimo yra išganinga, 226 psl.

ŠVENTVAGYSTĖ, žiūr. APIE PRIEŠINGAS DIEVO GARBINIMUI NUODĖMĖS

7. Šventvagystė, 223 psl.

TARNAI, APIE TARNŲ PAREIGAS

1. Tarnų pareigos, 247 psl. – 2. Tarnų nuodėmės, 248 psl.

TĖVAI, TĖVŲ PAREIGOS VAIKAMS

1. Tėvų pareigos, 244 psl. – 2. Tėvų pareiga mylėti savo vaikus, 244 psl. – 3. Tėvų pareiga auklėti vaikus, 245 psl. – 4. Pareiga leisti vaikus tik į katalikiškas mokyklas, 245 psl. – 5. Pareiga rūpintis vaikų šios žemės gerove, 246 psl. – 6. Atlyginimas tėvams už gerą pareigų ėjimą, 246 psl. – 7. Skaudžios negero tėvų pareigų ėjimo pasekmės, 247 psl. – 8. Tėvų pavaduotojai, 247 psl.

APIE BAŽNYČIOS TĖVUS žiūr. P A D A V I M A S

- 3 Kaip Padavimas išliko iki mūsų laikų? 30 psl.

TEISĖ, žiūr. PRIEŠAI

APIE PRIEŠŲ MEILĘ

6. Savo teisių reikalavimas ir gynimas, 205 psl.

TEISINGUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

4. Teisingumas, 344 psl.

TEISMAS, SEPTINTASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRSNIS

1. Skirsnio turinys, 113 psl. – 2. Pasaulio teismas, 113 psl. – 3. Teisėjas, 114 psl. – 4. Dalykas, 114 psl. – 5. Laikas, 114 psl. – 6. Būdas, 115 psl. – 7. Sprendimas, 115 psl. – 8. Paskutinio teismo tikslas, 115 psl. 9. Bažnyčia primena mums paskutinį teismą, 116 psl.

APIE TEISMĄ PO MIRTIES

1. Tuojau po mirties būva teismas, 159 psl. – 2. Teisėjas V. Jėzus, 159 psl. – 3. Paskiriama amžinasis atlyginimas, 159 psl.

TESTAMENTAS, žiūr. ŠV. RAŠTAS

7. Šv. Rašto knygų padalinimas, 23 psl. – 8. S. Testamento šv. knygos – 23 psl. – 9. S. Testamento šv. knygos pasiekė mūsų laikus nesugadintos, 24 psl. – 10. Naujojo Testamento turinys, 24 psl. – 11. Naujojo Testamento šv. knygos, 24 psl. – 12. Artimesnis žvilgsnis į N. Testamento šv. knygas, 25 psl. – 13. N. Testamento knygų autentiškumas, 27 psl. – 14. N. Testamento šv. knygos pateko iki mūsų laikų nesugadintos, 27 psl.

žiūr. SUTARTYS

6. Palikimas, 278 psl.

TIESA, žiūr. AŠTUNTASIS DIEVO ĮSAKYMAS

Aštuntojo Dievo įsakymo turinys, 294 psl.

APIE NUODĖMES TIESAI

1. Nuodėmės tiesai, 294 psl. – 2. Melas, 294 psl. – 3. Jo rūšys, 294 psl. – 4. Jo nedorumas, 295 psl. – 5. Tiesos nepasakyimas, 295 psl. – 6. Veidmainystė, 295 psl.

TIKĖJIMAS, TIKĖJIMO SĄVOKA IR DALYKAS

1. Tikėjimo apibrėžtis, 17 psl. – 2. Apibrėžties paaiškinimas: a) tikėti, 17 psl.; b) dorybė, 17 psl.; c) Dievo suteiktoji, 17 psl.; d) laikome neabejotina tiesa, 18 psl.; e) visa, ką Dievas apreiškė, 18 psl.; f) per savo Bažnyčią įsako tikėti, 18 psl.

MŪSŲ TIKĖJIMO NUSTATYTOJA - KAT. BAŽNYČIA

1. Reikia, kad kas nustatytų, į ką mes turime tikėti, 32 psl. – 2. Šv. Rašto nepakanka, kad žinotume, į ką turime tikėti, 32 psl. – 3. Į ką mes turime tikėti, nustato Kat. Bažnyčia, 33 psl. – 4. Šv. Raštą reikia suprasti ir aiškinti taip, kaip Bažnyčia, 34 psl. – 5. Šv. Rašto skaitymas, 34 psl.

TIKĖJIMO REIKALINGUMAS

1. Tikėjimas reikalingas laimingai amžinybei pasiekti, 35 psl. – 2. Tikėjimas reikalingas tinkamai tvarkyti šiam gyvenimui, 35 psl. – 3. Mūsų tikėjimas turi būti teisingas, 36 psl. – 4. Indiferentizmas yra neprotingas ir nuodėmingas, 36 psl. – 5. Teisingas tikėjimas yra tik Kat. Bažnyčioje, 36 psl. – 6. Dėl mūsų laimės, kad esame katalikai, 36 psl.

TIKĖJIMO SAVYBĖS

1. Koks turi būti mūsų tikėjimas? 37 psl. – 2. Tikėjimas turi būti visuotinis, 37 psl. – 3. Tikėjimas turi būti tvirtas, 37 psl. – 4. Tikėjimas turi būti gyvas, 38 psl. – 5. Tikėjimas turi būti ištvermingas 38 psl. – 6. Priežastys, dėl kurių nustojama tikėjimo, 38 psl. – 7. Tikėjimą reikia viršiniu būdu išpažinti, 39 psl. – 8. Neleista nors ir tik viršiniu būdu išsižadėti tikėjimo, 39 psl.

žiūr. GARBINIMAS

3. Priešingas tikėjimui nuodėmės, 214 psl.

TIKSLAS, APIE ŽMOGAUS TIKSLĄ

Žmogaus paskritis, 1 psl.

GALUTINIS ŽMOGAUS TIKSLAS

1. Galįs pilnai patenkinti žmogų gėris 2 psl. – 2. Šio pasaulio daiktai nėra galutinis žmogaus tikslas, 3 psl. – 3. Galutinis žmogaus tikslas antgamtinis, 4 psl. – 4. Galutinis žmogaus tikslas yra Dievas, 4 psl. – 5. Prigimtinis ir antprigimtinis galutinis tikslas 4 psl. – 6. Šio pasaulio gerybės yra žmogui tik priemonės, 5 psl. – 7. Išvados, 5 psl.

TINGINYSTĖ, žiūr. NUODĖMĖ

APIE SEPTYNIAS SVARBIAUSIAS NUODĖMES

28. Tinginystė, 338 psl. – 29. Tinginystės ir apsileidimo nedorumas, 338 psl. – 30. Nuodėmės, einančios iš tinginystės, 338 psl. – 31. Priemonės nugalėti tinginystei, 338 psl.

TOBULYBĖ, APIE KRIKŠČIONIŠKĄ TOBULYBĘ

1. Krikščioniškosios tobulybės sąvoka, 347 psl. – 2. Pareiga siekti tobulybės, 347 psl. – 3. Kelias į tobulybę, 348 psl. – 4. Aštuoni palaiminimai, 348 psl. – 5. Jėzaus Kristaus dvasia, 348 psl. – 6. Priemonės tobulybei siekti, 348 psl.

APIE BENDRĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

1. Bendrosios tobulybei siekti priemonės, 349 psl. – 2. Malda 349 psl. – 3. Savęs išsižadėjimas, 349 psl. – 4. Dievui patinkamu būdu kasdieninių darbų atlikinėjimas, 349 psl. – 5. Darbas, 350 psl. – 6. Maistas, 350 psl. – 7. Poilsis ir pramogos, 350 psl. – 8. Santykiai su artimu, 350 psl. – 9. Kentėjimai, 350 psl. – 10. Savęs kontroliavimas, 351 psl.

APIE YPATINGĄSIAS TOBULYBEI SIEKTI PRIEMONES

1. Evangelijos patarimai, 351 psl. – 2. Savanoriškas neturtas, 351 psl. – 3. Amžina skaistybė, 352 psl. – 4. Visiškas klusnumas 352 psl. – 5. Geriausia priemonė tobulybei siekti, 352 psl. – 6. Ką saisto Evangelijos patarimai? 352 psl.

TOLERANCIJA, žiūr. VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

3. Priešingos tikėjimui nuodėmės: tolerancija arba pakantrumas, 215 psl.

TREJYBĖ, ŠVČ. TREJYBĖ SAVYJE

1. Švč. Trejybė, 54 psl. – 2. Apreiškimo liudijimas, 54 psl. – 3. Kiekvienas švč. Trejybės asmuo yra tikras Dievas, 55 psl. – 4. Visi švč. Trejybės asmenys yra tik vienas Dievas, 56 psl. – 5. Visi švč. Trejybės asmenys yra tarp savęs lygūs, 56 psl. – 6. Skirtumas tarp švč. Trejybės asmenų, 56 psl.

ŠVČ. TRĖJYBĖ SAVO DARBUOSE

1. Išorinis švč. Trejybės veikimas, 57 psl. – 2. Išorinių darbų švč. Trejybės asmenims priskyrimas, 57 psl.

ŠVČ. TREJYBĖS PASLAPTIS

1. Švč. Trejybės yra giliausia paslaptis, 57 psl. – 2. Nėra joje prieštaravimo, 58 psl. – 3. Gilesnis į švč. Trejybės paslaptį pažvelgimas, 58 psl. – 4. Žinoti švč. Trejybės paslaptį mums labai svarbu, 59 psl. – 5. Švč. Trejybei turime būti dėkingi ir reikšti garbę 59 psl. 6. Švč. Trejybės šventė, 60 psl.

TVIRTUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

6. Tvirtumas, 345 psl.

UGDYMAS, žiūr. DORUMAS

4. Klaidingosios dorumo normos: c) kultūros ugdymo dorinė norma, 180 psl.; d) žmogaus ugdymo dorinė norma, 180 psl.

UOLUMAS, žiūr. DORYBĖS

APIE MORALINES DORYBES

14. Uolumas tarnauti Dievui, 346 psl.

UŽDAVINYS, ARTIMASIS ŽMOGAUS TIKSLAS ARBA JO UŽDAVINYS ŠIAME PASAULYJE

1. Žmogaus uždavinys, 5 psl. – 2. To uždavinio svarbumas, 6 psl. – Galima jį atlikti, 6 psl. – 4. Būdas jam atlikti, 6 psl.

UŽĖMIMAS, žiūr. NUOSAVYBĖ

NUOSAVYBĖS ĮSIGIJIMAS

3. Niekam nepriklausančių daiktų užėmimas, 275 psl.

UŽGAULĖ, žiūr. GARBĖ

APIE NUODĖMES ARTIMO GARBEI

6. Užgaulė, 298 psl. – 7. Apkalbos, šmeižto ir užgaulės nedorumas, 298, psl.

UŽPUOLIKAS, žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

5. Atvejai, kuriais leista nužudyti žmogų, 260 psl. – 6. Gynimasis nuo neteisingo užpuoliko, 260 psl.

VAGYSTĖ, žiūr. PASISĄVINIMAS

NETEISĖTAS SVETIMOS NUOSAVYBĖS PASISĄVINIMAS

2. Vagystė, 285 psl. – 3. Vagystės nedorumas, 285, psl.
4. Mažų vagysčių nedorumas, 285 psl.

VAIKAI, VAIKŲ PAREIGOS TĖVAMS

1. Pagarba, meilė, klusnumas, 241 psl. – 2. Vaikų pareiga gerbti savo tėvus, 241 psl. – 3. Vaikų pareiga mylėti tėvus, 241 psl. – 4. Vaikų pareiga klausyti tėvų, 242 psl. – 5. Klusnumo ribos, 242 psl. – 6. Atlyginimas už 4-jo įsakymo vykdymą, 242 psl. – 7. Nuodėmės, neatliekant pareigos gerbti tėvus, 243 psl. – 8. Nuodėmės, neatliekant pareigos mylėti tėvus, 243 psl. – 9. Nuodėmės, neatliekant pareigos klausyti tėvų, 243 psl. – 10. Bausmės už vaikų nuodėmes ketvirtajam Dievo įsakymui, 244 psl.

VALDINIAI, APIE VALDINIŲ PAREIGAS DVASINIAMS VYRESNIESIEMS

1. Dvasiniai vyresnieji, 253 psl. – 2. Katalikų pareigos jų atžvilgiu, 253 psl. – 3. Katalikų nuodėmės šioms pareigoms, 254 psl.

APIE VALDINIŲ PAREIGAS VALSTYBEI

1. Valdinių pareigos valstybei, 254 psl. – 2. Pareiga tinkamai pasidusti valstybei, 254 psl. – 3. Pareiga mokėti mokesčius, 255 psl. – 4. Pareiga saugoti ir ginti valstybę, 255 psl. – 5. Pareiga rinkti valdžios atstovus, 255 psl.

APIE VALDINIŲ PAREIGAS PASAULINIAMS VYRESNIESIEMS

1. Valdinių pareigos, 256 psl. – 2. Valdinių nuodėmės, 256 psl.

VALIA, APIE DIEVO VALIOS VYKDYMĄ APSKRITAI

1. Reikia vykdyti Dievo valią, 173 psl. – 2. Žmogus vykdo Dievo valią tik laisvais ir dorais veiksmais, 173 psl.

APIE VALIOS SUTIKIMĄ

1. Žmogaus valia laisva, 175 psl. – 2. Valios laisvumo esmė, 175 psl. – 3. Laisvo valios veikimo kliūtys, 176 psl. – 4. Prievarta, 176 psl. – 5. Aistros, 176 psl. – 6. Baimė, 177 psl. – 7. Kiti veiksniai, darantieji valiai įtakos, 177 psl.

VALSTYBĖ, žiūr. BAŽNYČIA

BAŽNYČIA IR VALSTYBĖ, 146 psl.

žiūr. VALDINIAI

APIE VALDINIŲ PAREIGAS VALSTYBEI, 254 psl.

žiūr. NUOSAVYBĖ

NUOSAVYBĖS KILMĖ IR RIBOS

7. Valstybės teisės į piliečių nuosavybę, 274 psl.

VARDAS, ANTRASIS DIEVO ĮSAKYMAS

1. Antrojo Dievo įsakymo turinys, 233 psl. – 2. Dievo vardo gerbimas, 233 psl. – 3. Dievo vardo niekinimas, 233 psl. – 4. Dievo vardo tarimas be pagarbos, 233 psl. – 5. Religijos dalykų pajuokimas, 234 psl. – 6. Piktžodžiavimas, 234 psl. – 7. Keiksmi, 234 psl.

žiūr. ANTRASIS APAŠTALŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMO SKIRNIS

1. Skirsnio turinys, 85 psl. – 2. Vardo « Jėzus » reikšmė, 86 psl. – 7. V. Jėzaus Vardo šventė, 88 psl.

žiūr. KRIKŠTO APEIGOS

2. Krikštijamojo vardas, 376 psl.

VARŽYTYNĖS, žiūr. SUTARTYS

10. Varžytynės, 281 psl.

VEIDMAINYSTĖ, žiūr. APIE NUODĖMES TIESAI

6. Veidmainystė, 295 psl.

VILTIS, žiūr. GARBINIMAS

VIDINIS DIEVO GARBINIMAS

4. Vilties sąvoka, 216 psl. – 5. Vilties reikalingumas, 216 psl. – 6. Vilties dalykas, 216 psl. – 7. Vilties pagrindas, 216 psl. – 8. Viltis nepašalina visiškai baimės, 217 psl. – 9. Priešingos vilčiai nuodėmės, 217 psl.

VYRESNIEJI, APIE PASAULINIŲ VYRESNIŲJŲ PAREIGAS

1. Pasaulinių vyresniųjų pareigos, 257 psl. – 2. Pasaulinių vyresniųjų nuodėmės, 257 psl. – 3. Seimo narių pareigos, 258 psl.

VYSKUPAI, žiūr. EPISKOPATAS

1. Trejopa apaštalų galia turėjo pasilikti Bažnyčioje, 129 psl. – 2. Apaštalų įpėdiniai vyskupai, 129 psl. – 3. Vyskupų valdžia iš Dievo 130 psl. – 4. Vyskupų dalyvavimas Bažnyčios valdyme, 130 psl. – 5. Vyskupų padėjėjai kunigai, 131 psl. – 6. Kunigai priklauso vyskupų, 131 psl.

ŽMOGUS, ŽMONIŲ SUKŪRIMAS IR PIRMINĖ BŪKLĖ

1. Žmonių sukūrimas, 72 psl. – 2. Dievas sukūrė žmogų betarpiškai, 73 psl. – 3. Žmogaus siela dvasinė, 74 psl. – 4. Žmogus Dievo paveikslas ir panašumas, 76 psl. – 5. Prigimtinis žmogaus panašumas į Dievą, 76 psl. – 6. Antprigimtinis žmonių tikslas, 76 psl. – 7. Adomas visų žmonių galva, 77 psl.

ŽMOGŽUDYSTĖ, žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

2. Žmogžudystės nedorumas, 259 psl.

ŽUDYMAS, žiūr. GYVYBĖ

NUODĖMĖS ARTIMO KŪNO GYVYBEI

3. Eutanazijos neleistinumas, 259 psl. – 4. Negimusių kūdikių žudymas, 259 psl. – 8. Priešų žudymas karo metu, 261 psl.